

K 11/2006 vp

**VALTION TILINPÄÄTÖSKERTOMUS
VUODELTA 2005**

OSAT I JA II

HELSINKI 2006

<http://tilinpaatoskertomus.vm.fi>

ISSN 1795-7559

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2006

Eduskunnalle annetaan perustuslain 46 §:ssä säädettyä kertomuksena valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2005.

Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla. Tilinpäätöskertomus sisältää lisäksi valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tuotto- ja kululaskelmat tai tuloslaskelmat ja taseet samoin kuin tiedot liikelaitosten ja rahastojen toiminnan, talouden ja tuloksellisuuden sekä niiden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista.

Naantalissa 29 päivänä kesäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Eero Heinäluoma*

SISÄLLYSLUETTELO

NIDE I

OSA I Hallituksen vaikuttavuus selvitys

Valtiontalouden ja hallituksen toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

<i>1. Taloudellinen kehitys sekä talous- ja rakennepolitiikka</i>	<i>9</i>
1.1 Johdanto	9
1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät	9
1.3 Finanssipolitiikka	14
<i>2. Valtiontalouden tila</i>	<i>23</i>
2.1 Johdanto	23
2.2 Verotulot ja -tuotot	23
2.3 Maksutulot ja maksullisen toiminnan kehitys	26
2.4 Muut tulot ja niiden analyysi	27
2.5 Valtion kulut	27
2.6 Valtion taloudellinen asema, valtionvelka ja valtion vastuut	30
2.7 Rahoituslaskelma-analyysi	32
2.8 Valtiontalouden riskit	33
2.9 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys	34
2.10 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys	36
2.11 EU:n ja Suomen väliset rahavirrat	36
<i>3. Hallituksen politiikkaohjelmien ja eräiden hallinnonalarajat ylittävien politiikkakokonaisuuksien sekä niiden rahoituksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden pääpiirteet ja haasteet</i>	<i>39</i>
3.1 Työllisyyden politiikkaohjelma	39
3.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma	41
3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma	44
3.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma	49
3.5 Peruspalveluohjelma ja -budjetti	51
3.6 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot	53
3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka	57
3.8 Valtion henkilöstöjohtaminen	61
<i>4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin</i>	<i>66</i>
<i>5. Tilimuistutuskertomus</i>	<i>75</i>
<i>6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä</i>	<i>88</i>

OSA II Ministeriöiden toimialan toiminnan tuloksellisuuden kuvaukset

7. Valtioneuvoston kanslia	95
8. Ulkoasiainministeriö	112
9. Oikeusministeriö	138
<i>Liite: Saamelaiskäräjien kertomus</i>	165
10. Sisäasiainministeriö	170
11. Puolustusministeriö	200
12. Valtiovarainministeriö	227
13. Opetusministeriö	255
14. Maa- ja metsätalousministeriö	289
15. Liikenne- ja viestintäministeriö	310
16. Kauppa- ja teollisuusministeriö	334
17. Sosiaali- ja terveysministeriö	358
18. Työministeriö	393
19. Ympäristöministeriö	419

NIDE II

OSA III Tilinpäätöslaskelmat

- 1. Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2005**
- 2. Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet**
- 3. Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat**

OSA I

HALLITUKSEN VAIKUTTAVUUSSELVITYS

Valtiontalouden ja hallituksen toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

1. Taloudellinen kehitys sekä talous- ja rakennepolitiikka

1.1 Johdanto

Maailmantalouden kehitys jatkui kertomusvuonna vahvana huolimatta kohonneesta öljyn hinnasta ja kehitystä varjostavasta kansainvälisen kaupan epätasapainosta. Kasvussa kärkisijoja hallitsivat edelleen Aasia ja Yhdysvallat. Euroalueella kasvu on jo pitkään ollut heikompaa erityisesti alueen suurten jäsenmaiden vähällisen kasvupotentiaalin johdosta. Euroalueen kuluttajien ja yritysten luottamus talouden kehitykseen vahvistui kuitenkin vuoden aikana ja näkymät ovat parantuneet.

Suomen talouden kokonaiskuva oli myönteinen. Kasvu oli muuta euroaluetta nopeampaa ja erityisen hyvin kehittyi työllisyys. Vuoden aikana työllisyys kasvoi 36 000 hengellä ja työllisyysaste nousi 68 prosenttiin. Kokonaistaloudellinen tasapaino säilyi vakaana. Myös julkisen sektorin talous kokonaisuutena tarkasteltuna pysyi edelleen vahvana.

Valtion budjettitalous oli ylijäämäinen ja valtionvelkaa lyhennettiin. Talouspolitiikan avulla tuettiin hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamista. Uusi eläkejärjestelmä astui voimaan.

1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät

Kansainvälinen talous

Hyvä kehitys jatkui maailmantaloudessa vuonna 2005. Aasian maissa tuotanto lisääntyi 7 % ja Kiinassa liki 10 %. Japanissa tuotanto kasvoi viime vuonna lähes 3 %, ja maa näyttää viimein irtautuvan pitkästä taantumasta. Yhdysvalloissa ja Euroopan unionin alueella kasvuvauhti hidastui hieman. Monet tuotantokatkokset rajoittivat öljyn tarjontaa ja nostivat hinnan huippulukemiin. Syksyllä öljyn hinta lähenteli 70 dollaria tynnyriltä. Keskimäärin öljyn hinta nousi edellisestä vuodesta 40 %. Myös muiden raaka-aineiden hinnat kohosivat viime vuonna selvästi, noin 10 %. Raaka-aineiden kallistuminen ja vahva kysyntä lisäsivät kuluttajahintojen nousua vain vähän. Maailmantalous kasvoi 4 % ja maailmankauppa runsaan 6 %.

Yhdysvalloissa kasvuvauhti hidastui vuonna 2005 hieman edellisvuodesta. Vuoden viimeisellä neljänneksellä kulutuksen kasvu alkoi tasaantua, kun korkea öljyn hinta leikkasi kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia. Säästäminen on supistunut pitkään ja suuntausta on viime vuosina vahvistanut asuntojen hintojen nousu. Yhdysvaltain rahapolitiikkaa on asteittain kiristetty. Julkisen talouden alijäämä supistui viime vuonna, mutta on jälleen kääntynyt nousuun. Alijäämää kasvattavat tulvakorvaukset ja Irakin sodan kustannukset. Vaihtotaseen alijäämä ylitti 6 % BKT:sta viime vuonna. Tuotannon lisäykseksi tänä vuonna arvioidaan vajaa 3 %.

Euroalueella tuotanto kasvoi viime vuonna lähes 1½ %. Vuoden lopulla kasvuvauhti hiipui etenkin suurissa jäsenmaissa, mutta tilanteen uskotaan olevan väliaikainen ja talouden piristyvän uudelleen kuluvan vuoden aikana. Indikaattoreiden antama viesti tulevasta on ollut positiivinen, mutta ei ole toistaiseksi aivan vastavalla tavalla näkynyt tuotantoluvuissa. Julkisen talouden tila parani euromaissa hieman ennakoitua enemmän vuonna 2005.

Euroopan keskuspankki aloitti kiristämään rahapolitiikkaa vuoden 2005 lopulla. Öljyn hinnan nousun vaikutukset eivät vielä näy täysin hintakehityksessä, jota vauhdittavat lisäksi verotuksen kiristäminen ja hallinnollisten maksujen korotukset. Hintariskit ovat EKP:n mukaan ylöspäin.

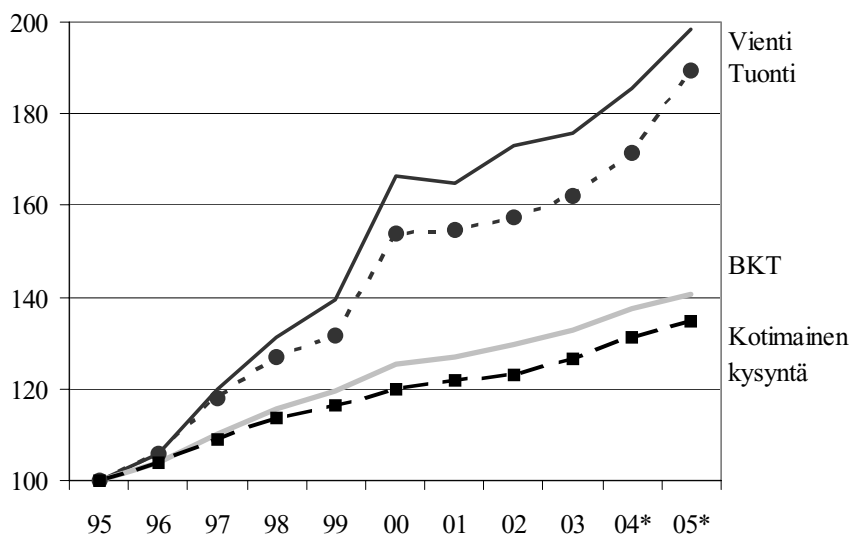
Maa-ilmantalon kasvu uhkaava tekijä, korkea öljyn hinta, on toistaiseksi vaikuttanut kysyntään vain vähän. Voimakkaita reaktioita ei odoteta tänäkään vuonna, vaikka muidenkin energiatuotteiden hinnat ovat alkaneet nousta. Inflaatio-odotukset ovat yhä varsin maltillisia. Uuden hintapiikin myötä entistä korkeamman öljyn hinnan riski on kireillä markkinoilla edelleen olemassa ja sen toteutumisen seuraukset voisivat olla aiempaa vakavammat.

Suomen kansantalous

Taluskasvu hidastui noin 2 prosenttiin vuonna 2005. Kokonaistuotannon kasvu alitti budjetin perustana olleen taloussuunnitelmien puolella prosenttiyksiköllä. Toteutunut kehitys oli kuitenkin kokonaisuutena ennakoitua parempaa, sillä sekä kotimainen että ulkomainen kysyntä osoittautuivat arvioitua myönteisemmiksi. Väli tuotetuonti oli kuitenkin niin suurta, ettei ulkomaankaupasta kertynyt taluskasvuun, ja investointien lisäys jäi hieman ennakoitua arvioitua voimakkaammin supistuneiden julkisten investointien johdosta. Merkittävimmin ennakoitua heikompaan kehitykseen vaikuttivat kuitenkin keuhään 2005 työmarkkinahäiriöt. Metsäteollisuuden työsulku ja muut työtaistelutoimenpiteet liitännäistoimialojen tuotantohäiriöineen pienensivät kokonaistuotannon kasvua arviolta prosenttiyksikön. Samalla tuottavuus koheni merkittävästi ennakoitua vähemmän, ja teollisuudessa jopa väheni edellisestä vuodesta.

Taluskasvu oli muutenkin monin tavoin kaksijakoista. Kokonaistuotannon kasvu hidastui edellisestä vuodesta, mutta samalla työllisyys kohentui nopeasti. Tuotanto kotimaassa lisääntyi vain vähän, mutta ulkomaankauppa oli vilkasta. Kotitalouksien tulojen käyttö — kulutus ja asuntohankinnat — kasvoi vahvasti, mutta tuotannollisten uusinvestointien lisäys jäi edelleen vähäiseksi. Suomen taluskasvu säilyi euroaluetta nopeampana.

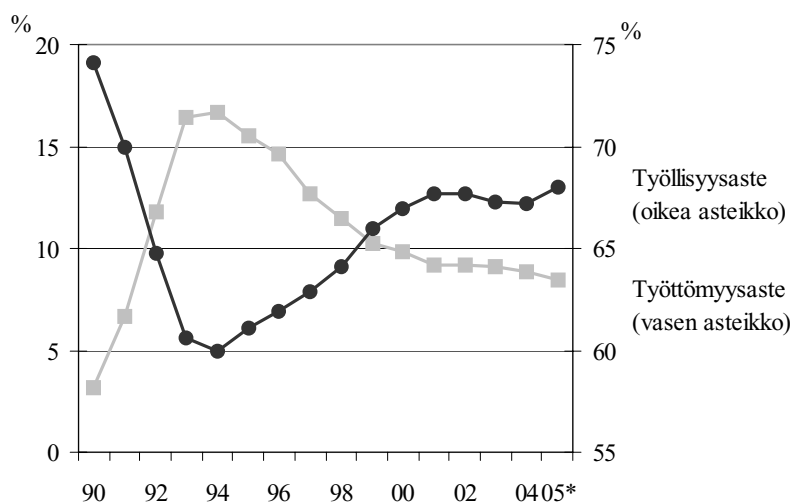
Kuvio 1. Kysyntä ja tarjonta, 1995 = 100

Työllisyys lisääntyi taluskasvun laimeudesta huolimatta selvästi arvioitua nopeammin. Koko vuonna palkansaajia ja yrittäjiä oli 36 000 edellisvuotista enemmän, ja lisäys oli, hieman odottamattomasti, tuntuvaa erityisesti yli 55-vuotiaiden ikäryhmässä. Työllisten määrä lisääntyi rakentamisessa sekä yksityisissä ja julkisissa palveluissa. Myös teollisuuden työvoiman kysyntä kääntyi kasvuun. Kysynnän ohella myös työvoiman tarjonta ylitti selvästi ennakoitua. Siitä huolimatta työvoiman saatavuus heikkeni. Työllisyysaste

nousi 68 prosenttiin, vajaan prosenttiyksikön arvioitua paremmaksi. Työttömyysaste oli 8,4 prosenttia eli varsin lähellä budjetissa arvioitua. Arvioiden mukaan työttömistä runsaat 150 000 oli pitkäaikaisesti työllistymismahdollisuuksien ulkopuolella.

Kuvio 2. Työllisyys- ja työttömyysaste, 1990—2005

Kuluttajahintojen nousu kiihtyi maltillisesti vajaaseen prosenttiin, mutta jäi selvästi ennakoitua hitaammaksi. Voimakkaimmin viime vuoden keskimääräistä inflaatiota nosti öljytuotteiden hintojen kohoaminen. Hintojen nousua puolestaan hidastivat viestinnän ja tietotekniikan sekä vaatetuksen hintojen lasku. Työkustannusten nousu oli ennakoitua nopeampaa. Öljyn hinta nousi yli 50 prosenttia ennakoitua korkeammaksi, mutta muiden raaka-aineiden dollarimääräisten hintojen nousu osoittautui arvioituksi kymmeneksi prosentiksi. Asuntojen hintojen nopea nousu jatkui, ja lyhyet korot kääntyivät toisella vuosipuoliskolla nousuun.

Talouden näkömät tälle vuodelle ovat viime vuotta paremmat. Kevään työmarkkinahäiriöiden tuotannon korvaaminen nostaa tuotannon kasvun selvästi viimevuotista nopeammaksi. Lisäksi kuluttajien ja teollisuuden luottamus on vahvaa, ulkomaisen kysynnän perusteet säilyvät hyvinä ja rahamarkkinat kasvua tukevana. Työllisyyden kasvun jatkuessa ja inflaation säilyessä maltillisena kotimaisen kysynnän kasvuolosuhteet ovat suotuisat, joten talouskasvun arvioidaan olevan edellisvuotista laaja-alaisempaa. Kasvun ei kuitenkaan arvioida vuoden sisällä enää juurikaan kiihtyvän, joten vuoden loppua kohti talouden toimeliaisuus hidastuu.

Suomen julkinen talous

Julkisen talouden ylijäämä on pienentynyt 2000-luvulla, kun talouskasvu on hidastunut tuntuvasti 1990-luvun jälkipuoliskon nopean vaiheen jälkeen, työn verotusta on kevennetty työllisyyden parantamiseksi ja eräitä hyödykeveroja on alennettu lähemmäksi euroalueen tasoja. Verotulojen kasvua on osaltaan hidastanut myös yhteisöverotuksen tuottojen palautuminen normaalitasolle aikaisempien poikkeustekijöiden jäädessä pois.

Vuonna 2005 julkisen talouden heikkenevä suunta pysähtyi. Talouskasvun notkahduksesta huolimatta veropohjien kehitys oli varsin hyvä. Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon nousi ennakkolukujen mukaan 2,4 prosenttiin. Talousarvioesityksen taustalla ollut ylijäämäennuste oli 2,2 %, joten tältä osin julkisen talouden kehitys oli hieman ennakoitua parempi. Erityisesti valtion rahoitusasema parani

1.2 Toteutunut talouskehitys ja talousnäkymät

edellisvuodesta vastoin ennako-odotuksia, kun verotulot kasvoivat selvästi ja toisaalta menokehitys pysyi hyvin asetettujen kehysten rajoissa. Valtiontalous oli 0,6 % ylijäämäinen suhteessa kokonaistuotantoon, kun alun perin ennakoitiin pientä alijäämää. Paikallishallinto pysyi alijäämäisenä 0,7 % BKT:sta, ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä oli parin edellisvuoden tapaan 2,6 %.

Julkisyhteisöjen keräämien verojen ja pakollisten sosiaaliturvamaksujen suhde kokonaistuotantoon nousi veronkevennyksistä huolimatta parilla kymmenyksellä 44½ prosenttiin vuonna 2005. Tuloverotuksen veroperusteisiin tehtiin useita muutoksia, mm. pääomatulojen verokantaa ja yhteisöverokantaa alennettiin sekä yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin osinkoverotuksessa. Kuntien ja valtion yhteenlaskettu tuloverokertymä kasvoi edellisvuodesta 3½ %. Julkiset menot kasvoivat kokonaistuotannon tahtiin, siis verrattain maltillisesti. Niiden suhde bruttokansantuotteeseen oli edellisen vuoden tasolla, 50½ %.

Kuntien toimintamenot ovat kasvaneet 2000-luvun alussa keskimäärin 5,4 % vuodessa. Vuonna 2005 menojen kasvu oli edelleen yli 5 %, mikä piti kuntatalouden alijäämäisenä verotulojen ja valtionosuuksien reilusta, yhteensä noin 5 prosentin kasvusta huolimatta. Kuntien velan kasvu jatkui huolestuttavan nopeana. Lainakanta kohosi liki miljardilla eurolla 7,6 mrd. euroon.

Kuntien käyttötalouden valtionosuudet kasvoivat kertomusvuonna lähes 7 %. Suurimmat valtionosuuksien lisäykset johtuivat kansallisen terveydenhuollon hankkeen ja sosiaalialan kehittämishankkeen toteuttamisesta sekä lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä. Valtionapuja lisäsivät myös veronkevennysten aiheuttamien verotuottomenetysten kompensointi kunnille. Valtion toimet kaikkiaan vahvistivat hieman kuntataloutta.

Vuoden 2005 ennakkotietojen mukaan kolmasosa kunnista (139) oli alijäämäisiä. Lukumäärän on ennakoitu lähivuosina edelleen kasvavan. Kuntatalouden alijäämä- ja velkakierteen katkaisu edellyttääkin nopeaa jarrutusta menojen kasvussa. Mikäli kuntien toimintamenot kasvavat jatkossakin vuosien 2000—2005 tapaan yli 5 % vuodessa, painuu kuntien vuosikate negatiiviseksi vuosikymmenen lopulla.

Julkiseen sektoriin kuuluvilla sosiaaliturvarahastoilla rahoitusylijäämä on pysynyt viime vuosina ja myös kertomusvuonna lähes ennallaan. Sosiaaliturvarahastot maksoivat vuonna 2005 etuuksia, avustuksia ja erilaisia sairaanhoitokorvauksia kaikkiaan 23 mrd. euroa. Nopeimmin kasvoivat työeläke- ja sairausvakuutusmenot sekä pienten lasten kotihoidon tuki. Vaikeaksi ongelmaksi osoittautunut lääkekorvausten kasvuvauhti hidastui viime vuonna 6 prosenttiin edellisen vuoden runsaasta 10 prosentista.

Sosiaaliturvarahastojen kehitys jatkui ylijäämäisenä työeläkelaitosten varassa. Vuonna 2005 voimaan astunut eläkeuudistus lisää merkittävästi myös eläkejärjestelmän kestävyyttä. Jos työurien pidentyminen toteutuu tavoitellusti, niin laskelman mukaan eläkkeiden taso nousee tulevaisuudessa lähes samaa vauhtia kuin palkkataso, ja eläkemaksut nousevat selvästi hitaammin kuin eläkemenot. Muut sosiaaliturvarahastot olivat lähellä rahoitustasapainoa; nopeimmin kasvoivat sairausvakuutuskorvaukset, ja tämän järjestelmän rahoitusta on uudistettu vuoden 2006 alusta lukien.

Eläkeuudistus ei lisännyt merkittävästi eläkkeelle jäämistä. Vain neljäsosa vielä työelämässä olevista vuosina 1940—1942 syntyneistä, joilla vuonna 2005 oli mahdollisuus jäädä joustavasti eläkkeelle ennen 65 vuoden ikää, käyttivät hyväkseen tätä mahdollisuutta. Eläkkeiden indeksikorotukset jäivät poikkeuksellisen pieniksi matalan inflaation takia. Kansaneläkkeisiin tehtiin indeksikorotuksen lisäksi tasokorjaus 1.3.2005. Työttömyysmenot supistuvat hieman työttömyyden alentumisen takia.

Koko julkisen sektorin velkaantuneisuus aleni vuonna 2005 ennakoitua enemmän. Vuoden lopussa EMU-velka suhteessa kokonaistuotantoon oli 41,1 % eli 2 prosenttiyksikköä budjettiesityksessä arvioitua pienempi. Velkaantuneisuuden arvioitua nopeampi alentuminen johtui valtiontalouden odotettua paremmasta ra-

hoitusasemasta — valtionvelkaa lyhennettiin 3,8 mrd. eurolla ja valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon oli vuoden lopussa 38,7 %.

Euroopan unionin ja euroalueen talouskehitys sekä talouspolitiikan yhteensovittaminen

Vuonna 2005 euroalueen tuotanto kasvoi vajaa 1½ %. Vaikka kasvu hidastui vuoden viimeisellä neljänneksellä, sen odotetaan elyvän uudelleen kuluvan vuoden aikana. Ongelma on ollut ennen muuta alueen suurten talouksien heikko kasvupotentiaali. Ulkoinen ympäristö on ollut verrattain suotuisa ja erityisesti Saksassa viennin kasvu on ollut ripeää, mutta kotimainen kysyntä on jäänyt heikoksi. Tämä on paljolti seurausta vaisusta odotusympäristöstä. Yrityssektorin rahoitusasema on verraten vahva ja vuoden loppua kohden voitiin havaita investointitoiminnan lähteneen kasvuun.

Monissa maissa on käynnistetty rakenteellisia uudistuksia, joiden uskotaan vahvistavan talouden kasvupotentiaalia ja julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Monet jäsenvaltiot ovat viime kuukausina raportoineet myös odotettua paremmasta verotulojen kertymästä, mikä saattaa heijastaa talouden vahvistumista, mutta osoittaa joka tapauksessa julkisen talouden vahvistumista.

Talouspolitiikan tavoitteista on päästy entistä parempaan yhteisymmärrykseen sen jälkeen, kun keväällä 2005 neuvosto sopi vakaus- ja kasvusopimuksen uudistamisesta. Uudistus ottaa entistä paremmin huomioon suhdannetilanteiden vaihtelun ja eri maiden erilaiset kestävyysaasteet. Tämän mukaisesti jäsenvaltiot asettavat itselleen keskipitkän aikavälin tavoitteet, joiden tulee olla yhteensopivia pitkän aikavälin kestävyystavoitteiden kanssa. Vastapainona jäsenvaltioille on annettu vakaustavoitteiden saavuttamisessa entistä enemmän sopeutusvaraa ja -aikaa, jotta mitään maata ei pakotettaisi harjoittamaan kiristäväää talouspolitiikkaa laskusuhdanvaiheessa. Uudistuksen seurauksena monissa maissa on omaksuttu uusia budjettimenettelyjä, jotka lisäävät finanssipolitiikan keskipitkän aikavälin suuntautumista ja vahvistavat menokuria.

Vuoden 2005 aikana jäsenvaltiot laativat ensimmäiset kansalliset Lissabon-ohjelmansa, joita on arvioitu sekä neuvoston että komission toimesta. Yhä tärkeämpää on, että talouspolitiikan edellytyksiä tuetaan markkinoiden toimintaa vahvistavilla rakenteellisilla uudistuksilla. Lissabon-ohjelmien kolmen eri toimintalohkon (makro- ja rakennepolitiikka sekä työllisyys) vuorovaikutus on yhä tärkeämpi edellytys sille, että talouspolitiikassa onnistutaan ja se voi tukea kasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä.

Talouskehitykseen ja Suomen talouteen liittyvät riskit

Talouskehityksen riskejä ovat lyhyellä aikavälillä ulkomaiset kysyntähäiriöt sekä toisaalta kotimaiset hintahäiriöt. Eurooppalaisen talouskasvun ennakoidaan kiihtyvän tänä vuonna, mutta kasvu on edelleen ulkomaisen kysynnän varassa, joka on herkkä energian hintamuutoksille. Yhdysvaltain paisuva vaihtotaseen vaje ja muiden maiden ylijäämä sekä rahoitusmarkkinoiden volatiliteetti muodostavan vakavan uhkan maailmantalouden kestäväälle kasvulle ja yhteisen tasapainoa vahvistavan talouspolitiikan tarve on ilmeinen.

Energiainnoissa vallitsee tällä hetkellä kysynnän ja tarjonnan epätasapainon lisäksi myös melko korkea poliittisen riskin lisä. On mahdollista, että öljyn hinta nousisi tämänhetkisiä arvioita korkeammaksi. Öljyn ennakoitua suurempi hinnan nousu vaikuttaisi myös suomalaisen hintatasoon sekä suoraan korkeampina energiakustannuksina että välillisesti muiden tuotteiden hintojen ja mahdollisesti rahamarkkinoiden kautta. Mahdollinen inflaation nopeutuminen tai ennakoitua nopeampi rahamarkkinoiden kiristyminen heikentäisi kotitalouksien luottamusta, jolla saattaisi olla kielteisiä vaikutuksia Suomen taloudelle tärkeälle kulutuskysynnälle. Toisaalta, mikäli työllisyyskehitys osoittautuisi ennakoitua paremmaksi, saattaisivat kulutus ja kokonaistuotanto lisääntyä ennakoitua vahvemmin.

1.3 Finanssipolitiikka

Kotitalouksien velkaantuneisuus on noussut 2000-luvulla nopeasti kohti viime aikojen ennätystä. Vaikka asuntovelallisia on kotitalouksista vain puolet, kaventaa suuri velkataakka pidemmän aikavälin kulutuksen kasvumahdollisuuksia. Pidemmällä aikavälillä vaikuttaa myös työikäisen väestön kääntyminen nykyarvioiden mukaan laskuun 2010. Jo viiden vuoden päästä työpanoksen kasvu on vakavasti uhattuna, ellei työuria saada merkittävästi pidennettyä. Tällöin talouskasvu uhkaa jäädä täysin tuottavuuden parantumisen varaan. Lisäksi globalisoituva talouskehitys vaatii jatkuvaa kansallisen kilpailukyvyyn vaalimista.

Hallituksen arviointia talouskehityksestä

Vuoden 2005 talousarvioesityksen Suomen talouskehitystä koskenut arvio perustui näkemykseen, että korkeat energiakustannukset ja talouspolitiikan kiristyminen alkavat hidastaa maailman talouden kasvua Euroopan ulkopuolisissa maissa. Tuoreimmat tiedot viittaavat maailman kokonaistuotannon kasvuvauhdin hidastuneen, mutta tämä tapahtui ennen kaikkea euroalueella. Lisäksi Japanin talous näyttää vihdoinkin pääseen vahvan kasvun uralle.

Suomen talous kasvoi tarkasteluvuonna 2,1 %, eli runsaan puoli prosenttiyksikköä budjetin pohjana ollutta arviota hitaammin. Vahvimmin talouskasvun hitauteen vaikuttivat keväällä 2005 toteutetut työmarkkina- taistelutoimenpiteet, jotka heikensivät talouskasvua koko vuonna noin yhden prosenttiyksikön verran.

Vuoden 2004 lopussa alkanut työllisyyden kasvu kiihtyi vuoden 2005 aikana ja työllisiä oli viime vuonna keskimäärin 36 000 henkeä enemmän kuin edellisellä vuonna. Hallituskauden tavoite 100 000 uuden työpaikan syntymisestä on siten mahdollista saavuttaa, sillä työllisyyden lisäys on ollut laaja-alaista aina teollisuutta myöten. Kokonaistuotannon hidastumisesta huolimatta julkisen talouden rahoitusasema on säilynyt hyvänä, ja kuntia lukuun ottamatta julkinen talous on ylijäämäinen. Paikallishallinnon alijäämä tosin ylitti budjetissa arvioidun kaksinkertaisesti.

Suomen talouspolitiikka on ollut viime vuonna muuhun Eurooppaan verrattuna onnistunutta ja talouskasvu keskimääräistä nopeampaa. Väestön ikääntyminen ja globalisaatiokehitys edellyttävät kuitenkin lisätoimia jo lähivuosina, sillä etenkin työikäisen väestön haasteet ovat voimakkaimmillaan 2010-luvun alussa.

1.3 Finanssipolitiikka

Finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttaminen

Hallituksen finanssipolitiikan tavoitteina on valtiontalouden tasapaino kansantalouden tilinpidon käsittein vaalikauden loppuun mennessä sekä valtionvelan osuuden suhteessa bruttokansantuotteeseen aleneminen suhdanneluontoisia poikkeamia lukuun ottamatta. Tasapainotavoitteen saavuttamista edesauttaa hillitty meno-kehitys. Hallitus on sitoutunut vaalikauden kattavaan budjettitalouden meno-kehitykseen. Uudistetusta meno-kehityksestä päätettiin vuonna 2003. Finanssipoliittisten tavoitteiden toteutumista voidaan lopullisesti arvioida vasta hallituskauden päätyttyä.

Finanssipolitiikan linjan ja valtiontalouden kehysten toteutuminen sekä julkisen talouden kestävyys

Budjettitalouden menokehys piti vuonna 2005

Toukokuun 2003 kehyspäätöksessä kertomusvuoden 2005 menokehys määriteltiin 28 311 milj. euroksi vuoden 2004 hintatasossa. Kehyspäätöksessä sovitulla tavalla siihen on sittemmin tehty kustannustason nousua vastaavat tekniset tarkistukset ja budjetin rakenteen muuttumista vastaavat korjaukset siten, että vaalikauden menokehys vuodelle 2005 on tarkentunut 28 853 milj. euroksi. Kehysmenojen kokonaismäärä

oli hallituksen talousarvioesityksessä 28 471 milj. euroa, mikä jätti 382 milj. euron ns. jakamattoman varauksen käytettäväksi kertomusvuoden lisätalousarviotarpeita varten. Eduskunta lisäsi kehykseen luettavia menoja 67 milj. eurolla.

Kevään 2005 lisätalousarviossa suhtauduttiin edellisvuoden tapaan harkinnanvaraisiin menolisäyksiin torjuvasti ja menotarpeet asetettiin samalla kertaa arvioitaviksi syksyllä. Menettelyn tarkoituksena on saada parempi kokonaiskuva vuoden välttämättömistä menoista sekä varmistaa riittävä kehysväljyys vuoden aikana ilmeneviin yllättäviin menoihin.

Hallitus antoi eduskunnalle kertomusvuonna varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi kolme lisätalousarvioesitystä. Lisätalousarvioissa kehysmäärärahoja lisättiin yhteensä 290 milj. eurolla. Kehykseen luettavien määrärahojen yhteissumma oli vuonna 2005 28 828 milj. euroa, joka jäi 24 milj. euroa alle menokehyksen. Siten budjetoidut määrärahat pysyivät vaalikauden kehyksessä.

Maaliskuussa 2005 vahvistettiin valtiontalouden kehykset vuosille 2006—2009 ja vaalikauden kehykseen tehtiin tarpeelliset kehyspäätöksen mukaiset hinta- ja kustannustasotarkistukset. Kertomusvuonna laadittiin ja hyväksyttiin vuoden 2006 talousarvioesitys, jossa jakamaton varaus ennakoimattomia lisätalousarviotarpeita varten jäi aiempia vuosia pienemmäksi.

Toukokuun 2003 kehyspäätöksessä hallitus sopi, että mikäli vuotuiset osakemyyntitulot ylittävät 500 milj. euroa, voidaan ylitteestä käyttää harkinnan mukaan enintään 10 % kertaluontoisiin lisämenoihin, lähinnä infrastruktuuri-investointeihin sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen menosäännön tai vaalikauden kehyksen estämättä. Kertomusvuonna valtiolle kertyi omaisuuden myyntituloja 1 490,9 milj. euroa, joten aiemmin sovitun mukaan enintään 99,1 milj. euroa niistä voitiin käyttää kehyksen ylittäviin kertahankkeisiin. Hankkeet ajoittuvat vuosille 2006—2007.

Valtiontalous ylijäämäinen ja valtionvelka supistui

Hallituksen esittämien talousarviomenojen yhteismäärä vuodelle 2005 oli 37 885 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 70 milj. eurolla. Varsinaisessa talousarviossa budjettitalous arvioitiin 870 milj. euroa alijäämäiseksi.

Budjettitalouden tulot olivat tilinpäätökseen sisältyvän talousarvion toteutumalaskelman mukaan 39 023 milj. euroa ja menot ilman valtionvelan vähentämistä 37 467 milj. euroa. Budjetoituja menoja jäi käyttämättä 488 milj. euroa, mikä oli selvästi vähemmän kuin vuotta aiemmin. Budjettitalouden tulot olivat 1 556 milj. euroa toteutuneita menoja suuremmat. Budjettitalouden velkaa lyhennettiin 3 780 milj. eurolla, jonka rahoittamiseen käytettiin em. budjettilyijäämän lisäksi edellisinä vuosina kertynyttä tilinpäätösylijäämää 2 225 milj. euroa. Tuleville vuosille jää edelleen 993 milj. euroa edellisten tilikausien ylijäämää, jota voidaan talousarviolain sallimissa puitteissa käyttää talousarvioiden kattamiseen.

Valtionvelan nimellisarvo oli vuoden 2005 lopussa 60,0 mrd. euroa. Valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen aleni edellisestä vuodesta 3,9 prosenttiyksiköllä 38,7 prosenttiin. Hallituksen tavoite alenevasta velkasuhteesta täyttyi. Valtionvelan suhteessa bruttokansantuotteeseen ennakoidaan supistuvan myös jatkossa. Valtionvelkaa käsitellään tarkemmin luvussa 2.5.

Koko valtiontalous oli vuonna 2005 kansantalouden tilinpidon käsittein mitattuna ylijäämäinen 0,6 % bruttokansantuotteesta. Vaalikauden lopussa 2007 valtiontalouden ennakoidaan olevan ylijäämäinen, joten hallituksen tavoite valtiontalouden tasapainosta saavutettaneen.

Taulukko 1. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino, 2002—2005, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005	Muutos, 2004—2005, %
Budjettitalous					
Budjettitalouden tulot	36 353	35 340	38 493	39 023	4,1
Budjettitalouden menot	34 501	36 897	36 320	37 467	3,2
Varsinainen alijäämä	1 852	-1 558	2 173	1 556	-28,4
Velanhallinnan menot	-350	-248	-42	-44	4,8
Nettorahoitustarve	1 502	-1 806	2 131	1 512	-29,0
Valtiontalouden jäämä kansan- talouden tilinpidon mukaan	2001	760	574	961	67,4

Julkisen talouden kestävyys

Julkisen talouden kehitys riippuu läheisesti yleisestä talouskehityksestä ja hallituksen talouspoliittisista toimista. Hallituksen keskeisenä tavoitteena on ollut työllisyyden parantaminen. Valtion talousarviot ovatkin tukeneet työllisyyttä ja talouden kasvuedellytyksiä veronalennuksin ja tarkoin kohdennetuin määrärahasäyksin.

Julkisen talouden ylijäämä on pienentynyt tuntuvasti vuodesta 2000 lähtien, jolloin se oli korkeimmillaan vahvan talouskasvun ja tiukan finanssipolitiikan takia. Ylijäämää pienensivät hidastunut talouskasvu sekä verokevennykset ja julkisten menojen kasvun nopeutuminen erityisesti paikallishallinnon menojen kasvusta johtuen.

Kertomusvuonna julkisen talouden odotettiin heikentyvän erityisesti valtiontalouden puolella, mutta kehitys osoittautui odotettua paremmaksi kokonaistuotannon notkahduksesta huolimatta. Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2005 oli 2,4 %, mikä on puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2004. Kohentuminen johtui nimenomaan valtion rahoitusaseman ylijäämäisyydestä odotetun pienen alijäämän asemesta. Julkisen talouden ylijäämä oli kuitenkin lähinnä työeläkelaitosten varassa. Paikallishallinto oli alijäämäinen jo viidettä vuotta peräkkäin.

Kuntasektori vaikuttaa suuresti julkisen talouden tilaan. Kuntien rahoitustilanne pysyi kertomusvuonna kiireänä verotulojen ja valtionosuuksien nopeasta kasvusta huolimatta. Menot kasvoivat edelleen nopeasti ja kuntien rahoitusasema pysyi selvästi alijäämäisenä. Kolmasosalla kunnista oli negatiivinen vuosikate ja kuntien yhteenlaskettu lainakanta kasvoi liki miljardilla eurolla.

Ilman vahvaa talouskasvua ja julkisen talouden menojen kasvun hallintaa julkisen sektorin sitoumuksien ja tulojen välille voi syntyä jo lähimmän vuosikymmenen kuluessa rakenteellinen kuilu. Finanssipolitiikan pitkän aikavälin keskeinen haaste onkin väestön ikääntyminen sekä tästä aiheutuva työvoiman väheneminen ja julkisten hoiva- ja eläkemenojen nopeutuva kasvu.

Muun muassa vuonna 2005 käynnistyneen eläkeuudistuksen avulla pyritään vähentämään ikääntymisestä johtuvia menopaineita, mutta sekä valtion että kuntien menojen kasvun rajoittamiseksi tuottavuuden nostaminen on avainasemassa. Tähän pyritään erityisesti hallituksen käynnistämällä tuottavuusohjelmalla sekä peruspalveluohjelmalla. Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää valmiutta sellaisiin rakenteellisiin uudistuksiin, joilla taloudellisuutta ja tehokkuutta voidaan merkittävästi lisätä ja varmistaa näin rahoituksen kestävyys. Edessä oleva nopea eläkkeelle siirtyminen mahdollistaa toimintojen rationalisoinnin ja

voimavarojen kohdentamisen ydintoimintoihin. Uudistuksilla on myös kiire, koska niin kunnissa kuin valtiolla lähes puolet nykyisestä henkilöstöstä poistuu ensi vuosikymmenen puoliväliin mennessä.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen sekä tuottavuushankkeen avulla kuntatalouden alijäämien odotetaan vähitellen pienenevän, mutta pidemmällä aikavälillä kuntien ja valtion yhteenlaskettu talous kääntyy painelaskelmien mukaan lisääntyvässä määrin alijäämäiseksi.

Sosiaalivakuutusmaksutulot kasvoivat vuonna 2005 maksuprosenttien korotusten takia selvästi nopeammin kuin etuusmenot. Eläkeuudistus pienentää pidemmän aikavälin nousupainetta työeläkemaksuissa, mutta ei poista sitä. Työeläkesijoitusten markkina-arvo kohosi tuntuvasti ja oli vuoden 2005 lopussa yli 100 mrd. euroa eli 66 % BKT:sta. Työeläkevarojen arvoa kasvatti osakekurssien voimakas nousu. Rahastointi ja onnistunut rahastojen sijoituspolitiikka tukevat eläkesektorin kestävyyttä myös pitkällä aikavälillä.

Veropolitiikka ja sen vaikuttavuus

Veropolitiikan tavoitteena on Suomen verojärjestelmän kilpailukyvyyn säilyttäminen ja veropohjan turvaaminen eri veromuodoissa. Toisaalta verotuksen avulla pyritään toteuttamaan hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet työllisyyden edistämiseksi ja valtion talouden vakauttamiseksi, joiden avulla varaudutaan väestön ikääntymisen aiheuttamiin julkisen talouden tuleviin menopaineisiin.

Työllisyyden edistämiseksi hallituksen tavoitteena on ollut keventää työhön kohdistuvaa verotusta vaalikauden aikana vähintään 1,12 miljardilla eurolla. Kevennykset on toteutettu siten, että painopiste on työllisyysistä työhön ja erityisesti pieni- ja keskituloisten ansiotuloihin kohdistuvassa verotuksessa.

Hallitus on tukenut työllisyyttä veronkevennyksien ohella myös muilla veropoliittisilla toimenpiteillä kuten kotitalousvähennyksellä ja matalapalkka-alojen työnantajatuella. Lisäksi vuoden 2004 alussa voimaan tullutta arvonlisäveron alarajan huojennusta laajennettiin vielä vuoden 2005 alusta lukien nostamalla huojennuksen yläraja 22 500 euroon. Edellä mainittujen uudistusten arvioitiin tuottavan työpaikkoja matalapalkkaisille palvelualoille, edistävän pienten yritysten toimintaa ja kasvua, sekä ehkäisevän harmaata taloutta. Kaikkien toteutettujen veropoliittisten toimenpiteiden taloudellista vaikutusta ei pystytä vielä tarkasti arvioimaan.

Työllisyysaste on noussut Suomessa vajaalla prosentilla 68 prosenttiin vuonna 2005 (67,2 % vuonna 2004). Työttömyysaste on vastaavasti laskenut 8,4 prosenttiin (8,8 % vuonna 2004). Vuoden 2005 aikana syntyi noin 50 000 uutta työpaikkaa. Kun vuodelle 2006 ennustetaan syntyvän runsaat 30 000 uutta työpaikkaa, hallituksen tavoite 100 000 uudesta työpaikasta vaalikauden aikana on lähellä toteutumistaan.

Suomen kansantalouden ongelmana on rakennetyöttömyys: työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa toisiaan. Työttömyys on alueellista, entistä pitkäkestoisempaa ja kohdistuu matalasti koulutettuihin. Muiden työvoimapolitiittisten keinojen ohella myös veropolitiikan avulla on yritetty pureutua työttömyyden kovaan ytimeen kuten matalapalkka-alojen työnantajatuki ja Lapin kuntien sotu-maksukokeilu osoittavat.

Kotitalousvähennys on puolestaan lisännyt huomattavasti kotitalouksien asuntojen korjaus- ja siivouspalveluiden kysyntää ja esimerkiksi pääkaupunkiseudulla edellä mainittujen alojen työntekijöistä alkaa jo olla pulaa. Kasvaneen kysynnän seurauksena pienten siivousalan yritysten lukumäärä on voimakkaasti kasvanut.

Toteutetuista veronkevennyksistä huolimatta valtion saamat verotulot ovat kasvaneet vuosittain tällä vuosikymmenellä vuotta 2001 lukuun ottamatta. Vuonna 2005 valtion verokertymä oli noin 31,3 mrd. euroa, kun vielä vuonna 2002 kertymä jäi 30,2 miljardiin euroon. Huolimatta ristiriitaisista tutkimustuloksista veronalennusten vaikutuksista valtion verotuloihin, voidaan lähteä siitä, että veronalennukset ovat vahvista-

neet kotitalouksien tulevaisuudenuskoa ja ostovoimaa yhdessä palkankorotusten, matalan inflaation kanssa ja suotuisan taloudellisen ympäristön kanssa. Tämä on näkynyt vahvana yksityisen kulutuksen kasvuna, mikä on puolestaan heijastunut positiivisella tavalla työllisten määrään ja verotuloihin.

Vuoden 2005 alusta tuli voimaan yritys- ja pääomaverotuksen uudistus, jonka mukaisesti yhteisöverokantaa alennettiin 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomaverokantaa 29 prosentista 28 prosenttiin. Verouudistuksen tarkoituksena oli säilyttää Suomen yritysverotuksen kansainvälinen kilpailukyky turvaten yritysten tuotannollisen toiminnan ja pääkonttoreiden pysymisen Suomessa. Suomea alempaa yleistä yhteisöverokantaa sovelletaan teollisuusmaissa lähinnä eräissä EU:n uusissa jäsenmaissa. Lisäksi Suomessa ei enää juurikaan ole käytössä useissa muissa maissa edelleen sovellettavia erityishuojennuksia. Useat EU-maat ovat aikeissa alentaa yritysverotuksen tasoa lähivuosina, joten myös Suomen yritysverotuksen kilpailukyky on jatkuvasti seurannassa.

Säilyttääkseen alkoholin kulutuksen veropohjan Suomessa hallitus alensi alkoholijuomaveroa keskimäärin 33 prosentilla maaliskuun 2004 alusta lukien. Veronkevennyksen seurauksena alkoholin vähittäismyyntihinta laski noin 22 %. Alkoholiveron muutoksen ja matkustajatuonnin vapautumisen vaikutuksia on seurannut VM:n johdolla toimiva epävirallinen seurantaryhmä.

Alkoholin kokonaiskulutus kasvoi 9½ % vuonna 2004 ollen 10,3 litraa sataprosenttisena alkoholina asukasta kohti. Erityisesti kasvoi matkustajien alkoholijuomien tuonti, joka lisääntyi noin 70 %. Vuonna 2005 alkoholin kokonaiskulutuksen kasvuvauhti hidastui 2½ prosenttiin ollen 10,6 litraa sataprosenttista alkoholia asukasta kohden. Kokonaiskulutusta eniten kasvattanut yksittäinen tekijä oli jälleen matkustajatuonnin kasvu.

Kaikkiaan alkoholiveron muutoksen vaikutukset ovat olleet pääsääntöisesti sen mukaisia kuin hallitus arvioi alentaessaan veroa: verotulot alenivat ja haitat kasvoivat samassa suhteessa kuin alkoholin kulutus kasvoi. Kasvaneen alkoholin kulutuksen aiheuttavat haitat näyttivät ensivaiheessa kärjistyneen suurkuluttajiin. Rikollisuus kasvoi välittömästi alkoholin käyttöön liittyvissä rikoksissa, kuten päihtyneiden säilöänotoissa ja rattijuopumuksissa. Toisaalta vuoden 2005 ennakkotiedot näyttäisivät alkoholin kulutuksen aiheuttamien haittojen hieman tasaantuneen eräillä alueilla. Poliisin tietoon tullut rikollisuus laski monissa rikoslajeissa, ja esimerkiksi kiinnijääneitä rattijuoppoja oli noin tuhat vähemmän kuin vuonna 2004. Selvää kasvua oli kuitenkin esimerkiksi poliisin kotihälytysten määrässä, joka kasvoi runsaat 9 %.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki aiheutuu poikkeamasta verotuksen perusrakenteesta. Verotuen tarkoituksena on tukea verovelvollista tai välillisesti muuta talouden toimijaa. Tässä esitettyjen verotukilaskelmien perusteet on kuvattu valtiovarainministeriön julkaisussa¹⁾. Laskelmat ilmestyivät vuosina 1989—1999 valtion talousarvioesityksen liitteenä. Vuosina 2000—2004 verotuet sisältyivät Hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta²⁾. Nyt julkaistavien laskelmien viimeisin kaikki veromuodot kattava tarkasteluvuosi on 2004.

Tukien kokonaismäärä vuonna 2004 oli 10,7 mrd. euroa. Valtion tehtäväalueen mukaan tarkasteltuna eniten verotukia kohdistui sosiaaliturvaan, kaikkiaan noin 3,1 mrd. euroa. Suurimmat yksittäiset verotuet — kunnallinen eläketulovähennys, työntekijöiden lakisääteisen eläkevakuutusmaksun vähentäminen ja lapsilisien

¹⁾ Verotuet Suomessa, 1988.

²⁾ Luvut ovat myös nähtävissä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kotisivulla, osoitteessa <http://www.vatt.fi> (Tutkimusalueet - Tutkimusalue II - Verotukiselvitys).

verovapaus — kattoivat alueen verotuista 75 %. Asuminen ja ympäristö saivat verotukea 3,3 mrd. euroa. Asumisen verotuki koostui asunovelkojen korkovähennyksestä ja asumistukien, oman asunnon myyntivoiton sekä laskennallisen asuntotulon verovapaudesta. Maa- ja metsätalouden verotuki oli noin 550 milj. euroa. Liikenne sai verotukea lähes yksinomaan arvonlisäverotuksen kautta. Yhteensä sen tuki oli noin 390 milj. euroa. Teollisuuden ja elinkeinojen verotuki oli 720 milj. euroa.

Lukujen merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja verovelvollisten käyttäytymiseen.

Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan, milj. euroa¹⁾

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Yleinen hallinto	15	15	-	-	-	-
Yleinen järjestys ja turvallisuus	-	-	-	-	-	-
Maanpuolustus	-	-	-	-	-	-
Opetus, tiede ja kulttuuri	165	165	-	-	-	-
Sosiaaliturva	3 280	3 085	-	-	7	7
Terveystieteiden tutkimus	-	-	-	-	94	96
Asuminen ja ympäristö	3 310	3 330	-	-	-	-
Työvoima	-	-	-	-	-	-
Maa- ja metsätalous	5	5	205	205	314	337
Liikenne	25	25	-	-	358	367
Teollisuus ja elinkeinot	340	340	195	209	165	171
Muut menot	-	-	-	-	-	-
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 220	2 040	-	-	294	295

¹⁾ Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Talouden rakenteiden kehitys ja rakennepolitiikka

Suomen EU-jäsenyyden aikana talouden rakenteita ja toimintatapoja on uudistettu niin, että talouden kilpailukyky ja häiriöiden sietokyky ovat parantuneet. Kansainvälisissä vertailuissa Suomi on toistuvasti arvioitu maailman kilpailukykyisimpien talouksien joukkoon. Uudistuspolitiikka on perustunut laajapohjaisesti valmisteltuihin järjestelmämuutoksiin, kuten vuonna 2005 käynnistynyt eläkejärjestelmän kokonaisuudistus tai poikkihallinnollisiin politiikkaohjelmiin. Näitä ovat muun muassa yrittäjyyden, työllisyyden ja tietoyhteiskunnan politiikkaohjelmat, joiden puitteissa on toteutettu useita talouden rakenteellista kilpailukykyä parantavia uudistuksia.

Keskeinen tavoite rakennepolitiikassa on hyödyke-, pääoma- ja työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen. Hyvin toimivat markkinat tehostavat voimavarojen käyttöä, pitävät hintojen nousun kurissa ja kohottavat siten kuluttajien hyvinvointia. Aikaisemmin suojattuja aloja on avattu kilpailulle ja kilpailuviranomaisten mahdollisuuksia valvoa kilpailun toteutumista on parannettu. Samaan tavoitteeseen on pyritty myös hyödykeverotuksen muutoksilla. Auto- ja alkoholiverotuksen alentaminen (ja tuonnin vapauttaminen) on hidastanut merkittävästi hintojen nousua. Suomen keskimääräinen kuluttajahintojen taso on kuitenkin edelleen selvästi EU:n keskimääräistä korkeampi.

Talouden rakenteen monipuolistamiseksi julkista tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta on jatkuvasti lisätty. Elektroniikkateollisuuden nopean kasvun ansiosta Suomen tuotantorakenne on monipuolistunut, mutta toisaalta tuotannon kasvu on ajoittain ollut muutaman alan varassa. Yritysten tuotantoedellytysten parantamiseksi on tehty myös monia muita toimenpiteitä. Yritys- ja pääomatuloverotuksen uudistamisella ja verokannan alentamisella on Suomen yritysverotuksen taso ja rakenne pidetty kansainvälisesti kilpailukykyisenä. Yrittäjyyden politiikkaohjelman puitteissa on erityistä huomiota kiinnitetty yritysten säädösympäristön selkeyttämiseen ja neuvonta- ja kehittämispalvelujen tehostamiseen.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman tavoitteena on edistää laaja-alaisesti tietoyhteiskuntaosaamista ja tietotekniikan hyödyntämistä. Ohjelman tavoitteet on saavutettu hyvin ja esimerkiksi tavoite miljoonan laajakaistayhteyden aikaan saamisesta vuoden 2005 loppuun mennessä ylitettiin. Laajakaistaliittymien hinnat ovat myös selvästi alentuneet. Laajakaistastrategian ohella toteutetaan kansallista tietoturvastrategiaa tietosuojan parantamiseksi.

Tärkeä osa rakennepolitiikkaa on hallituksen energia- ja ilmastostrategia. Sen avulla pyritään turvaamaan pitkän ajan energiahuoltovarmuus ja sopeutumaan muun muassa päästökaupan aiheuttamiin hintamuutoksiin.

Julkisen palvelutuotannon ja hallinnon tuottavuuden kehitys

Hallituksen tavoitteena on suunniteltu ja todennettavissa oleva julkisten palvelujen tuottavuuden kasvu. Valtiolla tuottavuuden kasvua edistetään tuottavuusohjelmalla, joka mahdollistaa valtion tehtävien hoitamisen nykyistä jonkin verran pienemmällä henkilöstöllä tulevaisuudessa. Kuntasektorin vastuulla olevien peruspalveluiden tuotantoa pyritään tehostamaan ensisijaisesti kunta- ja palvelurakennehankkeella, jonka tuloksena määritellään kuntapalvelujen tarkoituksenmukaiset järjestämis- ja tuottamistavat. Samaan tavoitteeseen pyritään kansallisessa terveydenhuollon hankkeessa sekä sosiaalialan kehittämishankkeessa.

Käytettävissä olevien tilastotietojen ja tutkimustulosten mukaan valtion ja kuntien tuottavuus on 2000-luvun alussa laskenut. Voimavarojen lisääminen ei siis näytä viime vuosina johtaneen palvelumäärän vastaavaan kasvuun vaan yksikkökustannusten kohoamiseen.

Valtion ja kuntien palvelutoiminnassa sekä panos- että tuotosmittareihin liittyy lukuisia mitta-ongelmia. Lisäksi palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta ei ole saatavissa riittävän kattavaa tietoa. Näkökulma tuottavuuteen on siten puhtaasti taloudellinen.

Taulukko 3. Eräiden julkisten palveluiden menot ja tuottavuuden muutos edellisestä vuodesta

	Menot ¹⁾					
	mrd. euroa	Kokonaistuottavuuden muutos, %				
	2004	2000	2001	2002	2003	2004
Valtio	10,3	-0,7	2,8	-1,4	-2,1	-0,0
Kuntayhteisöt:						
Terveyskeskukset (VATT)	2,8	-1,4	-3,2	-4,6	-3,7	-
Erikoissairaanhoido (CHESS)	3,9	-	-2,2	0,1	-0,3	-1,6
Vanhusten laitoshoido (CHESS)	1,0	-	-6,4	-0,5	-0,5	-2,1

Taulukko 3. Eräiden julkisten palveluiden menot ja tuottavuuden muutos edellisestä vuodesta

Kunnat (TK)	13,0	-1,9	-2,5	-3,2	-1,5	-
— Koulutuspalvelut	6,0	-1,3	-1,5	-3,4	-0,9	-
— peruskoulu	3,3	-2,2	-1,6	-3,9	-0,3	-
— lukio	0,6	-2,9	-3,0	-6,1	-1,8	-
— ammattioppilaitos	0,4	1,0	1,8	-3,9	-3,5	-
— kirjastopalvelut	0,3	-0,5	-0,5	0,3	-0,5	-
— Sosiaalipalvelut	7,0	-2,7	-4,5	-3,2	-2,3	-
— lasten päivähoito	2,0	-2,8	-3,9	-3,9	-1,6	-

¹⁾ Valtion kulutusmenot kansantalouden tilinpidon mukaan, kuntien toimintamenot kuntien talous- ja toimintatilaston mukaan.

Taulukossa olevan informaation lisäksi erityistä huomiota kannattaa kiinnittää eri tuottajaorganisaatioiden huomattaviin tuottavuuseroihin. Vaikka tuottavuusmittareihin ja -tarkasteluihin liittyy mittaamis- ja muita ongelmia, suuret erot viittaavat selvästi mahdollisuuksiin lisätä tuottavuutta. Esimerkiksi terveyskeskusten ja pitkäaikaista laitoshoidon tuottavien yksiköiden väliset tehokkuuserot ovat suuria. Tutkimustulosten mukaan keskimääräisen terveyskeskuksen ja hoitolaitoksen tuotannollinen tehokkuus on noin viidenneksen heikompi kuin parhaimpien yksiköiden. Käytännössä tämä tarkoittaa, että yksiköt käyttävät noin viidenneksen enemmän voimavaroja saman tuotoksen aikaan saamiseen kuin tuotannollisesti tehokkaat yksiköt. VATT:n tutkimuksen mukaan keskimääräisen kunnan perusopetuksen tuotannollinen tehokkuus oli noin kymmenyksen heikompi kuin parhaimpien kuntien.

Kunnallisten palvelumenojen kasvua ei ole käytännössä mahdollista pysäyttää, mutta menojen kasvuvauhtiin voidaan vaikuttaa. Kuntasektorin tuottavuuden parantamiseksi on tärkeää, että tehokkuudeltaan heikoimmat kunnat ottaisivat käyttöön hyvin toimivien kuntien parhaimpia toimintatapoja ja organisaatio- ratkaisuja ja tätä kautta järjestäisivät ja tuottaisivat palvelunsa tehokkaammin.

Julkisia palveluja koskeva tuottavuustutkimus on viimeisen vuoden aikana monilta osin kohentunut, mutta myönteisestä kehityksestä huolimatta tuottavuustutkimusta on edelleen liian vähän ja tutkimus on monilta osin satunnaista. Pitkäjänteisen tutkimustoiminnan lisääminen edellyttää tutkimusresurssien kohdentamista nykyistä enemmän julkisia palveluja koskevaan tutkimukseen.

Hallituksen arviointia finanssipolitiikasta

Talouspolitiikan päätavoitteena on kehittää hyvinvointiyhteiskuntaa vahvistamalla talouskasvua, yrittäjyyttä ja työllisyyttä sekä parantamalla peruspalveluja.

Hallitus tavoitteli työhön kohdistuvan verotuksen supistamista vähintään 1,12 miljardilla eurolla hallituskauden aikana, mikä tapahtui hallituskauden alkupuoliskolla. Vuosina 2005—2007 verotukseen kohdistuu vielä 1,7 mrd. euron kevennykset, eli hallituskauden tavoite ylittyi huomattavasti. Kertomusvuonna toteutetut muutokset ansiotulo- sekä yritysverotuksessa edistävät työllisyyttä ja talouden kasvua.

Uudistettua kehysmenettelyä sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2004. Menettelyn mukaisesti viime vuonna kehysmäärärahojen tuli olla enintään 28 853 milj. euroa. Menot alittivat viime vuonna tämän 24 milj. eurolla, ja siten kehyksessä pysyttiin edelleen. Hallituskauden loppuvuosina kehukseen kuuluvien menojen nousupaineiden hallinta on haastava tehtävä ja kehyksessä pysyminen edellyttää erittäin tiukkaa menokuria.

1.3 Finanssipolitiikka

Julkisen talouden rahoitusasema on toistaiseksi pysynyt varsin vakaana. Tämä perustuu pitkälti eläkerahastoihin, mutta myös valtiontalous on ylijäämäinen. Hallitusohjelmassa oleva tavoite valtion talouden tasapainosta vuonna 2007 näyttäisi olevan saavutettavissa. Myös budjettitalouden ennakoidaan olevan ylijäämäinen hallituskauden loppuun.

Suomea koskevat kansainvälisten laitosten talouspoliittiset suositukset painottavat vahvaa julkista taloutta, talouskasvua, työllisyyttä sekä kilpailukyvyn lisäämistä. Hallitus on finanssipolitiikallaan pyrkinyt yritysten kilpailukykyä parantaviin ja työllistämismahdollisuuksia lisääviin vero- ja muihin ratkaisuihin. Hallitus on samalla tukenut pitkäaikaisia tulosopimuksia ja vakaata työmarkkinakehitystä.

2. Valtiontalouden tila

2.1 Johdanto

Tässä luvussa valtiontalouden tilaa tarkastellaan valtion tilinpäätöstietojen perusteella, mikä poikkeaa luvussa 1 käsitellystä kansantalouden tilinpidon mukaisesta valtiontalouden käsitteestä.

Budjettitalouden tulot olivat 1 556 milj. euroa suuremmat kuin menot ilman valtionvelan vähentämistä eli budjettitalous oli ylijäämäinen. Ylijäämä sisältyy pääluokan 37 velanvähennyserään (3 780 milj. euroa), jossa on mukana, paitsi vuoden 2005 budjettitalouden todellinen ylijäämä 1 556 milj. euroa, myös aiemmilta vuosilta kertyneiden kumulatiivisten ylijäämien käyttö menojen katteena 2 225 milj. euroa. Tilinpäätöksen toteumalaskema näyttää puhtaasti teknisistä syistä samansuuruista, 2 225 milj. euron alijäämää, mikä johtuu siitä, että kumulatiivisten ylijäämien käyttöä ei ole merkitty toteumalaskelman tuloihin.

Kansantalouden tilinpidon mukainen valtionhallinnon rahoitusylijäämä vuonna 2005 oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 961 miljoonaa euroa, mikä vastaa 0,6 prosenttia bruttokansantuotteesta. Valtion talousarvion ja kansantalouden tilinpidon valtionhallinnon tasapainokäsitteet eroavat toisistaan mm. talousarvion ulkopuolisten rahastojen käsittelyn osalta. Kansantalouden tilinpidossa valtionhallinto käsittää myös budjetin ulkopuoliset rahastot, joiden ylijäämä vuonna 2005 oli 2 020 milj. euroa. Yhdistettäessä rahastot budjettitalouteen eliminoidaan myös niiden väliset siirrot (1 365 milj. euroa), jotka muodostuvat lähinnä valtion eläkerahaston tuoton siirrosta budjetista maksettavien eläkkeiden katteeksi. Kansantalouden tilinpidossa eivät budjetin rahoitustaloustoimet kuten osakemyyntitulot, valtion antamien lainojen takaisinmaksut ja muut finanssisijoitukset sisälly tulojen käsitteeseen. Näiden johdosta tilinpidon mukaiset valtion tulot ovat 2 046 milj. euroa valtion tilinpäätöksessä esitettyä pienemmät. Lisäksi valtion talousarvion ja kansantalouden tilinpidon kirjauserusteet poikkeavat ajoitukseltaan toisistaan. Kirjauserusteista ja muista oikeasuorisista aiheutuu tasapainokäsitteisiin 796 milj. euron ero.

2.2 Verotulot ja -tuotot

Tuotto- ja kululaskelmassa tuotoiksi kirjatut verot ja veronluonteiset tulot olivat 32 215 milj. euroa, ja ne kasvoivat 3,7 % edellisestä vuodesta. Tuotto- ja kululaskelmassa talousarvion toteutumalaskelman veroista ja veronluonteisista tuloista vähennetään arvonlisäveromenot, jotka talousarviossa budjetoidaan määrärahoiksi pääluokkiin. Lisäksi tuotto- ja kululaskelman verotuottoihin luetaan mukaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotto, osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista sekä riistan- ja kalastuksenhoitomaksut, jotka tuloutetaan talousarviossa sekalaisiin tuloihin.

Valtion budjettitalouden verotuloja kertyi 32 311 milj. euroa vuonna 2005, mikä oli 3,6 % edellisvuotta enemmän. Verotuloja kertyi 207 milj. euroa eli 0,6 % budjetoitua enemmän. Tulo- ja varallisuusveroa kertyi 159 milj. euroa ja arvonlisäveroa 72 milj. euroa budjetoitua enemmän. Sen sijaan energiaverojen kertymä jäi 48 milj. euroa ja autoveron 33 milj. euroa budjetoitua pienemmäksi.

Varsinaiseen talousarvioon verrattuna verotulojen kertymä ylitti budjetoitun 1 245 milj. eurolla, eli 4,0 prosentilla. Tämä johtui veropohjien ennustettua suuremmasta kasvusta. Suurimmat aliarvioinnit olivat tulo- ja varallisuusverossa, 742 milj. euroa, arvonlisäverossa, 272 milj. euroa, ja varainsiirtoverossa, 168 milj. euroa. Energiaverojen toteutunut kertymä jäi 125 milj. euroa pienemmäksi kuin varsinaisessa talousarviossa arvioitiin.

2.2 Verotulot ja -tuotot

Tulo- ja varallisuusveroa kertyi valtiolle 12 715 milj. euroa, jossa oli 3,4 % kasvua edellisvuodesta. Ansio- ja pääomatuloveroja kertyi 8 737 milj. euroa, mikä oli 7,5 % edellisvuotta enemmän. Erityisesti pääomatulojen kasvu oli ennustettua nopeampaa sekä vuonna 2004 että 2005, mutta myös palkkasumma kasvoi sekä vuonna 2004 että 2005 nopeammin kuin vuoden 2005 varsinaista talousarviota laadittaessa ennustettiin. Työhön kohdistuvan verotuksen keventämistä jatkettiin, ja ansiotuloveronalennusten valtion verotuloja vähentävä välitön vaikutus oli yhteensä 208 milj. euroa. Lisäksi valtion tuloveroasteikkoon tehtiin inflaatio-tarkistus, joka vähensi valtion tuloveron tuottoa 160 milj. eurolla. Osana yritys- ja pääomaverouudistusta pääomatulojen verokantaa alennettiin 29 prosentista 28 prosenttiin ja osinkoverotuksessa luovuttiin yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Varallisuusverotusta huojennettiin, ja huojennusten arvioitiin alentavan varallisuusveron tuottoa yhteensä noin 49 milj. eurolla.

Yhteisöveroa kertyi 3 978 milj. euroa, ja sen kertymä aleni 4,7 % edellisvuodesta. Yhteisöverokantaa alennettiin osana yritys- ja pääomaverotuksen uudistamista vuoden 2005 alussa 29 prosentista 26 prosenttiin, minkä arvioitiin pienentävän yhteisöveron tuottoa 555 milj. euroa. Yhteisöverokannan alentaminen korvattiin kunnille korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta 19,75 prosentista 22,03 prosenttiin, ja valtion osuutta alennettiin vastaavasti. Seurakunnille ansiotuloverojen kevennyksistä aiheutuvia verotuottomenetyksiä korvattiin korottamalla seurakuntien osuutta yhteisöveron tuotosta 0,14 prosenttiyksiköllä ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti.

Korkotulojen lähdeveroa kertyi 164 milj. euroa, mikä on 3,7 % vähemmän kuin edellisvuonna. Yritys- ja pääomaverouudistukseen liittyen korkotulojen lähdeveroprosenttia alennettiin 29 prosentista 28 prosenttiin. Perintö- ja lahjaverokertymä, 486 milj. euroa, kasvoi edellisvuodesta 3,1 %.

Arvonlisäveroa kertyi 11 280 milj. euroa, ja verotuotto kasvoi edellisvuodesta 6,4 %. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkui ennustettua nopeampana, ja erityisesti korkeimmalla arvonlisäverokannalla verotettavien keskkulutustavaroiden, kuten kodinkoneiden, sisustustavaroiden ja viihde-elektroniikan, kulutuksen kasvu oli voimakasta.

Alkoholijuomaveroa kertyi 973 milj. euroa, ja verokertymä pieneni 9 % edellisvuodesta. Kertymän pienenemiseen vaikutti se, että vuonna 2004 alkoholijuomaveron alennukset tulivat voimaan kesken vuoden ja vasta vuonna 2005 ne vaikuttivat koko vuoden tasolla kertymään. Alkoholien verollinen kulutus kasvoi 1,2 %. Tupakkaveroa kertyi 607 milj. euroa, ja veron tuotto kasvoi runsaalla prosentilla edellisvuodesta. Vuonna 2005 otettiin käyttöön juomapakkausten ympäristöohjaukseen liittyvä vero, jota kannetaan juomapakkauksista ja jolla korvattiin virvoitusjuomaveroon ja alkoholijuomaveroon liittynyt lisävero. Juomapakkausten ympäristöohjaukseen liittyvää veroa kertyi 21,7 milj. euroa vuonna 2005.

Energiaveroja kertyi yhteensä 2 885 milj. euroa, ja niiden tuotto aleni 0,6 %. Polttoturpeen valmistevero ja tuki kumottiin 1.7.2005 alkaen, mikä alensi energiaverojen tuottoa noin 7 milj. eurolla. Nestemäisistä polttoaineista veroa kertyi 2,4 miljardia euroa, ja kertymä aleni hieman edellisestä vuodesta. Dieselöljyn kulutus kasvoi, mutta moottoribensiinin sekä kevyen ja raskaan polttoöljyn kulutus aleni. Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmistevero laski 0,6 %, mihin vaikutti teollisuuden käyttämän sähkön ja kivihiiilen kulutuksen lasku sekä turpeen verotuksesta luopuminen.

Autoveron kertymä, 1 277 milj. euroa, kasvoi 3,4 % edellisvuodesta. Uusia henkilöautoja ensirekisteröitiin runsaat 148 000 kappaletta, missä oli kasvua edellisvuodesta 3,9 %.

Varainsiirtoveroa kertyi 542 milj. euroa ja kertymä kasvoi edellisvuodesta lähes kolmanneksella. Varainsiirtoveroa kertyy kiinteistö- ja asunto-osakekaupoista sekä arvopaperipörssin ulkopuolella tapahtuvasta arvopaperikaupasta. Varainsiirtoverokertymän kasvu on seurausta ennen kaikkea asunto- ja kiinteistökaupan kasvusta.

Arpajaisveroa kertyi 126 milj. euroa, ja kertymä aleni hieman edellisvuodesta. Arpajaisverolakia muutettiin vuonna 2005 siten, että tolopeleistä suoritettava vero on 9,5 % rahapanosten ja pelaajille maksettujen voittojen erotuksesta, kun aiemmin vero oli 5 % rahapanoksesta.

Ajoneuvoveroa kertyi 536 milj. euroa, ja veron tuotto aleni edellisvuodesta runsaat 16 %. Vuotuinen ajoneuvojen verotus uudistui vuonna 2004. Uudistuksessa veromäärät pidettiin ennallaan, mutta uudistuksen myötä luovuttiin kalenterivuoteen perustuvasta verokaudesta ja joustavoitettiin veronmaksua. Ajoneuvoveron perusveroa ja käyttövoimaveroa kertyi vuonna 2004 huomattavasti enemmän kuin sitä edeltäneitä ajoneuvoveroa ja moottoriajoneuvoveroa uuteen verokauteen siirtymisen seurauksena. Vuonna 2005 ajoneuvoveron tuotto tasoittui lähemmäksi tavanomaisena pidettävää tasoa.

Jäteveroa kertyi 53 milj. euroa, ja veron kertymä kasvoi runsaat 26 % edellisvuodesta. Vuonna 2005 jäteveroa korotettiin 23 eurosta 30 euroon yleiselle kaatopaikalle toimitetulta jätetonnilta.

Taulukko 4. Talousarvion verotulot vuosina 2002—2005, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005	muutos 2004—2005, %
Tulo- ja varallisuusvero	12 518,7	11 811,9	12 299,9	12 715,3	3,4
— josta yhteisövero	4 370,2	3 883,2	4 174,1	3 977,9	-4,7
Korkotulojen lähdevero	268,0	216,1	170,0	163,7	-3,7
Perintö- ja lahjavero	451,6	411,3	471,6	486,1	3,1
Arvonlisävero	9 755,5	10 264,1	10 605,0	11 280,5	6,4
Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	373,7	396,2	428,4	464,5	8,4
Apteekkimaksut	103,1	108,2	109,5	116,0	6,0
Tupakkavero	600,0	592,0	600,5	607,2	1,1
Alkoholijuomavero	1 338,2	1 363,5	1 070,8	973,0	-9,1
Virvoitusjuomavero	34,8	37,5	39,1	35,3	-9,8
Energiaverot	2 756,4	2 865,4	2 901,2	2 885,2	-0,6
Eräiden juomapakkausten valmistevero	-	-	-	21,7	-
Leimavero	1,5	-	-	-	-
Autovero	1 022,9	1 206,7	1 234,9	1 227,1	3,4
Varainsiirtovero	338,5	336,9	419,3	541,9	29,3
Arpajaisvero	106,5	119,8	126,8	125,6	-0,9
Ajoneuvovero ¹⁾	223,2	243,3	641,8	536,3	-16,4
Moottoriajoneuvovero	218,1	230,1	-	-	-
Jätevero	31,8	41,0	42,3	53,3	26,2
Lästimaksut	1,0	0,9	0,9	0,6	-29,7
Ratavero	-	12,6	16,3	15,5	-5,2
Viestintämarkkinamaksu, teleurakointi- maksu, tietoturvamaksu ja postitoiminnan valvontamaksu	-	-	2,5	3,7	47,7
Öljyjättemaksu	3,6	2,8	3,4	3,2	-6,4
Muut verotulot	0,6	2,6	6,5	5,0	-22,1
Verotulot yhteensä	30 157,9	30 262,8	31 190,6	32 310,6	3,6

¹⁾ Vuotuinen ajoneuvojen verotus uudistettiin v. 2005. Uudella lailla korvattiin aiemmin voimassa olleet ajoneuvoverolaki ja moottoriajoneuvoverolaki.

2.3 Maksutulot ja maksullisen toiminnan kehitys

Valtion viranomaisten perimät suoritemaksut perustuvat aina joko valtion maksuperustelakiin (150/1992) tai erityismaksulainsäädäntöön. Maksut ovat aina korvauksia tai vastikkeita julkisen vallan palveluista. Muut rahasuoritukset valtiolle ovat sen sijaan veroja valtiosääntöoikeudellisesti. Vero- ja maksusuorituksen välistä rajanvetoa on viime vuosina linjattu useissa eduskunnan perustusvaliokunnan lausunnoissa (PeVL 61/2002, PeVL 66/2002, PeVL 67/2002, PeVL 3/2003 ja PeVL 25/2004). Julkisoikeudellisista suoritteista perittäville maksuille on pidetty ominaisena, että maksun suuruudella ja suoritteen tuottamiskustannuksilla on keskinäinen riippuvuus. Maksun tulee lähtökohtaisesti vastata suoritteen tuottamisesta viranomaiselle aiheutuneita kustannuksia. Veroperusteella kertyvien tulojen nettobudjetointi toimintaa harjoittavan viraston toimintamenoihin ei ole mahdollista. Tulokinnan täsmentyminen eri rahasuoritusten valtiosääntöoikeudellista luonteesta on merkinnyt tarvetta lisätä virastojen toimintamenorahoitusta valtion talousarviossa.

Alla olevassa taulukossa on eritelty valtion maksullinen toiminta suoritelajeittain vuosina 2004 ja 2005. Maksullisen toiminnan tulot olivat yhteensä 993 milj. euroa vuonna 2005. Siitä lähes puolet, 470 milj. euroa, koostui markkinasuoritteista perityistä maksuista.

Taulukko 5. Maksullinen toiminta suoritelajeittain vuosina 2004 ja 2005, 1 000 euroa

	2004	2005	muutos, %
Julkisoikeudelliset suoritteet	212 593	230 475	8,4
Markkinasuoritteet	469 453	470 145	0,1
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	283 875	292 284	3,0
Yhteensä	965 992	992 904	2,8

Taulukko 6. Maksullinen toiminta suoritelajeittain ja hallinnonaloittain vuonna 2005, 1 000 euroa

	Julkisoikeudelliset suoritteet	Markkina-suoritteet	Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	Yhteensä
Eduskunta	0	73	118	191
Tasavallan Presidentti	0	35	0	35
Valtioneuvosto	0	12	0	12
Ulkoasiainministeriö	17 461	993	0	18 454
Oikeusministeriö	74	13 141	85 556	98 771
Sisäasiainministeriö	59 938	11 666	1 368	72 971
Puolustusministeriö	20	35 016	89	35 125
Valtiovarainministeriö	6 346	9 357	223	15 927
Opetusministeriö	20 311	201 845	443	222 599
Maa- ja metsätalousministeriö	16 525	15 460	32 689	64 674
Liikenne- ja viestintäministeriö	68 203	29 339	129 395	226 938
Kauppa- ja teollisuusministeriö	4 892	89 290	35 359	129 542
Sosiaali- ja terveysministeriö	30 663	61 724	7 043	99 430
Työministeriö	-39	43	0	5
Ympäristöministeriö	6 080	2 151	0	8 231
Yhteensä	230 475	470 145	292 284	992 904

Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Selvityksen tiedot perustuvat tilivirastojen tilinpäätösten osana olevissa toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Selvitys vuoden 2005 maksullisesta toiminnasta valmistuu kuluvaan vuoden heinäkuun loppuun mennessä.

2.4 Muut tulot ja niiden analyysi

Muita tuloja kuin verotuloja talousarviotalouteen tuloarviotileille kertyi 6 712 milj. euroa, mikä oli 8,1 % vähemmän kuin edellisvuonna.

Sekalaisia tuloja kertyi 94 milj. euroa budjetoitua enemmän. Niiden kertymä aleni lähes 10 % edellisvuodesta. Nettotulot osakemyynistä olivat 1 490,9 milj. euroa, mikä oli 30 % vähemmän kuin edellisvuonna. Suurimmat osakemyyntitulot tulivat Sampo Oyj:n osakkeiden myynnistä, 429 milj. euroa, Fortum Oyj:n osakkeiden myynneistä, 771 milj. euroa ja Kemira Oyj:n osakkeiden myynnistä, 93 milj. euroa. Lisäksi TeliaSonera AB osti takaisin omia osakkeitaan, mistä kertyi noin 149 milj. euroa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuoton siirto budjettitalouteen oli 415 milj. euroa ja valtion osuus veikkauksen ja raha-arpaajaisten voittovaroista oli 386 milj. euroa.

Korkotuloja ja voiton tuloutuksia kertyi 28 milj. euroa budjetoitua enemmän. Korjoja kassavarojen sijoittamisesta kertyi 23 milj. euroa budjetoitua enemmän, koska keskimääräiset kassavarat olivat suuremmat kuin oli arvioitu. Osinkotuloja kertyi 747 milj. euroa, ja niiden kertymä aleni edellisvuodesta 9 %. Eniten osinkoja maksoivat Fortum Oyj, 298 milj. euroa, ja TeliaSonera AB, 83 milj. euroa. Suomen Pankin voittoa tuloutettiin valtiolle 56 milj. euroa.

2.5 Valtion kulut

Kertomusvuoden tilinpäätöksen toteutumalaskelman mukaan budjettitalouden menot ilman korkomenoja ja valtionvelan vähentämistä lisääntyivät edellisestä vuodesta 3,7 prosentilla. Hintojen nousu huomioon ottaen menojen reaalkasvu oli 2,0 %. Menojen kasvua selittää hallitusohjelman linjaus, jonka mukaan menoja lisätään hallituskaudella etupainoisesti, mm. palvelujen parantamiseksi kuntien valtionosuuksia lisättiin merkittävästi.

Talousarviomenolla tarkoitetaan määrärahan käytöstä aiheutuvaa kirjausta talousarviotilille. Kululla tarkoitetaan liikekirjanpidossa tietyille tilikaudelle jaksotettua menoa tai menon osaa.

Talousarviomenot olivat 488 milj. euroa budjetoitua pienemmät. Arviomäärärahoja jäi käyttämättä 450 milj. euroa, kiinteitä määrärahoja 36 milj. euroa ja siirtomäärärahoja 3 milj. euroa. Siirrettyjen määrärahojen kanta kasvoi 287 milj. euroa. Suurimmat yksittäiset budjetoitua pienemmät menoerat olivat EU:n suorat tulotuet sekä työllistämiseen ja yleissivistävään koulutukseen liittyvät menot.

Taulukko 7. Siirretyt määrärahat 2002—2005, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005
Siirrettyjen määrärahojen kanta	1 524	1 592	1 746	2 033
Vuosi muutos	16	69	154	287

Valtiolle aiheutuu vastuita talousarvion käsittelyn yhteydessä myönnettyistä, määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajatuista valtuuksista tehdä sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuvia menoja varten tar-

2.5 Valtion kulut

vittavat määrärahat otetaan kokonaan tai puuttuvilta osiltaan myöhempien vuosien talousarvioihin. Myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot olivat vuonna 2005 talousarvion pääluokissa yhteensä 2 762 milj. euroa. Valtuuksista aiheutuvista vastuista johtuva määrärahatarve vuotta 2005 seuraaville vuosille on yhteensä 8 802 milj. euroa.

Valtionvelan korkomenot olivat toteutumalaskelman perusteella 2 263 milj. euroa, mikä on noin 118 milj. euroa eli 5 % vähemmän kuin vuonna 2004. Korkomenojen lasku johtui syksyyn asti jatkuneesta korkotasoon alentumisesta ja budjettitalouden velan vähenemisestä. Valtionvelan vähentämiseen käytettiin 3 780 milj. euroa, josta 44 milj. euroa oli velanhallintakuluja.

Valtion tuotto- ja kululaskelmassa on toiminnan kuluja, rahoituksen kuluja, satunnaisia kuluja ja siirtotalouden kuluja. Laskelmassa esitetyt jäämät I-III ovat välisummia. Kuluja on yhteensä 37 145 milj. euroa, josta kaksi kolmasosaa on siirtotalouden kuluja. Alla olevassa taulukossa on yhteenveto kulujen kehityksestä vuosina 2002—2005.

Taulukko 8. Budjettitalouden kulut vuosina 2002—2005, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005
<i>Toiminnan kulut</i>				
Henkilöstökulut	4 747	4 947	5 132	5 320
Vuokrat ja palveluiden ostot	2 850	2 869	3 002	2 989
Poistot	1 107	1 419	1 121	1 065
Muut toiminnan kulut	694	555	613	761
<i>Satunnaiset kulut</i>	13	44	12	56
<i>Rahoituksen kulut</i>	3 011	2 823	2 380	2 325
<i>Siirtotalouden kulut</i>				
Siirrot kunnille ja kuntayhtymille	5 773	6 202	6 709	7 139
Siirrot sosiaaliturvarahastoille	6 975	7 075	7 380	7 500
Siirrot elinkeinoelämälle	2 437	2 519	2 564	2 613
Siirrot voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 527	1 612	1 725	1 789
Siirrot kotitalouksille	3 345	3 474	3 602	3 681
Siirrot EU:lle	1 123	1 371	1 300	1 455
Muut siirtotalouden kulut	299	361	459	452
Kulut yhteensä	33 902	35 270	35 998	37 145

Toiminnan kulujen suurin erä on henkilöstökulut, jotka koostuvat oheisen taulukon mukaisista eristä.

Taulukko 9. Henkilöstökulut vuosina 2002—2005, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005
Palkat ja palkkiot	3 798	3 960	4 103	4 240
Eläkemaksut	677	699	729	780
Muut henkilöstösivukulut	272	288	300	300
Henkilöstökulut yhteensä	4 747	4 947	5 132	5 320
Valtion ansiotasoindeksin muutos edellisestä vuodesta, %	4,0	4,3	4,0	3,5

Valtion palveluksessa oli marraskuun 2005 lopussa 123 821 henkilöä. Vuoden 2005 aikana käytettiin yhteensä 120 857 henkilötyövuotta.

Alla olevasta taulukosta näkyy palvelujen ostoihin sisältyvät palveluryhmät. Kohta muut palvelut sisältää vuonna 2005 462 milj. euron arvosta asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden ostoja.

Taulukko 10. Palvelujen ostot vuosina 2002—2005, milj. euroa

	2002	2003	2004	2005
Korjaus- ja kunnossapitopalvelut	668	674	657	658
Rakentamispalvelut	429	349	356	295
Toimistopalvelut	329	324	329	334
Henkilöstöpalvelut	63	68	69	72
Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	52	55	57	67
Muut palvelut	697	675	778	792
Yhteensä	2 237	2 145	2 246	2 218

Budjettitalouden kulut -taulukon poistoissa suurin erä on tie- ja rautatierakenteiden poistot, yhteensä 746 milj. euroa. Sisäisten kulujen oikaisu sisältää talousarviotalouden sisäisten tuottojen eliminoinnit. Muut toiminnan kulut ja satunnaiset kulut sisältää etupäässä maanpuolustuskaluston hankintoja, yhteensä 543 milj. euroa.

Rahoituskuluissa esitetään nettona veloista aiheutuvat korot, emissio-, pääoma- ja kurssierot sekä luottotappiot. Siirtotalouden kulujen suurimmat erät ovat tulonsiirrot sosiaaliturvarahastoille, kunnille, voittoa tavoittelemattomille yhteisöille, kotitalouksille ja elinkeinoelämälle. Siirtotalouden kulut kasvoivat 891 milj. euroa vuoteen 2004 verrattuna. Vuodesta 2001 kasvu on ollut noin miljardi euroa vuodessa.

Tulonsiirrot kunnille kasvoivat 338 milj. euroa vuoteen 2004 verrattuna. Vuonna 2005 jatkettiin hallitusohjelman mukaisesti lisäpanostusta sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän toimintaedellytysten turvaamiseksi. Lisäystä tuli erityisesti kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin (10,4 %), jotta kunnat voisivat turvata palvelujen määrän ja laadun. Valtionosuuksien lisääntymisestä on 120 milj. euroa kuntien verotulojen vähenemisen kompensatiota ja 100 milj. euroa liittyy valtion ja kuntien väliseen kustannusten jaon tarkistamiseen. Muusta valtionosuuksien lisäyksestä merkittävä osa kohdistui Kansallisen terveydenhuollon hankkeen mukaiseen kuntien terveydenhuoltojärjestelmien kehittämiseen sekä Kansallisen sosiaalialan kehittämishankkeen tarkoittamaan sosiaalipalvelujärjestelmän kehittämistyöhön. Yhteensä näitä varren varattiin määrärahaa noin 110 milj. euroa.

Tulonsiirrot sosiaaliturvarahastoille kasvoivat 120 milj. euroa vuoteen 2004 verrattuna. Suurimmat euro-määräiset lisäykset edelliseen vuoteen verrattuna aiheutuivat valtionosuuksista sairausvakuutusmenoihin.

Tulonsiirrot kotitalouksille kasvoivat 78 milj. euroa vuoteen 2004 verrattuna. Kasvuun vaikuttaa erityisesti suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle.

Tulonsiirrot Euroopan unionille kasvoivat 156 milj. euroa vuoteen 2004 verrattuna. Kulujen lisäys johtuu pääosin siitä, että vuoden alusta kukin jäsenmaa on maksanut arvonlisävero- sekä BKT-perusteisten maksujen lisäksi Yhdistyneille Kuningaskunnille myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitusosuutta.

2.6 Valtion taloudellinen asema, valtionvelka ja valtion vastuut

Valtion taloudellinen asema

Valtion taseen loppusumma on 49 319 milj. euroa. Se on pienentynyt 1 905 milj. euroa. Suurimmat muutokseen vaikuttavat tekijät on analysoitu jäljempänä. Ulkomaanrahan määräiset erät on muunnettu euroiksi pääsääntöisesti Euroopan keskuspankin julkaiseman vuoden viimeisen kurssin mukaan.

Kansallisomaisuutta on 243 milj. euroa. Valtion aloittavaan taseeseen otettiin vain se kansallisomaisuus, jota käytettiin tuotannontekijänä, lähinnä toimistokäytössä olleet rakennukset. Siten esimerkiksi kaikki taideteokset puuttuvat valtion taseesta. Vuoden 1998 jälkeen hankitun kansallisomaisuuden hankintameno on aktivoitu taseeseen.

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten määrä on 37 587 milj. euroa. Suurimmat erät ovat tie- ja rautatierakenteissa sekä sijoituksissa osakkeisiin ja liikelaitoksiin. Omaisuuserä on kasvanut 460 milj. euroa. Valtio myi vuoden 2005 aikana Kemira Oyj:n, Vapo Oy:n, TeliaSonera AB:n ja Sampo Oyj:n osakkeita kirjanpitoarvoltaan 792 milj. euroa (889 milj. euroa). Valtio sai Fortum Oyj:ltä osakeosinkona Neste Oil Oyj:n osakkeita yhteensä 1 927 milj. euron arvosta. TeliaSonera AB:n osakkeiden myynnin ja siirron liikenne- ja viestintäministeriöstä kauppa- ja teollisuusministeriöön yhteydessä purettiin osakkeisiin kohdistunut 2 311 milj. euron arvonnkorotus ja arvostamisessa palattiin hankintamenopohjaiseen kirjanpitoarvoon. Markkina-arvoltaan 19 184 milj. euron pörssinoteerattujen käyttöomaisuusarvopapereiden kirjanpitoarvo on 9 124 milj. euroa.

Vaihto-omaisuuden osuus valtion taseessa on valtion toiminnan luonteesta johtuen vähäinen.

Pitkäaikaiset saamiset on 2 245 milj. euroa ja erä sisältää lähinnä liikelaitoksiin lainaehdoin luovutetun omaisuuden vasta-arvot sekä Teknologian tutkimuskeskuksen lainasaamiset.

Lyhytaikaiset saamiset on 1 519 milj. euroa ja se sisältää lähinnä kohdennus- ja jaksotuseriä.

Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset on pienentynyt 1 583 milj. euroa. Muutos johtuu pääosin

- aiempien vuosien tilinpäätösylijäämän käytöstä talousarvion katteena,
- talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen saatavien vähenemisestä budjettitaloudelta,
- tulorästien vähenemisestä,
- lyhytaikaisten velkojen lisääntymisestä ja
- siirrettyjen määrärahojen kannan kasvusta.

Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat on vähäinen erä valtion taseessa, koska käteiskassoja lukuun ottamatta kaikki käteisvarat pyritään sijoittamaan rahamarkkinoille.

Valtion oma pääoma on 15 196 milj. euroa negatiivinen. Aloittavassa taseessa 1.1.1998 oma pääoma oli 30 048 milj. euroa negatiivinen. Tilanne johtui sekä valtion ankarasta velkaantumisesta 1990-luvun alussa että aloittavan taseen laatimisessa tehdyistä ratkaisuista. Osa kansallisomaisuudesta jätettiin taseen ulkopuolelle ja valtion yhtiöomaisuus arvostettiin erittäin varovaisesti. Omassa pääomassa tapahtunut muutos heijastaakin melko suoraviivaisesti yhtiöomaisuuden myyntivoittojen ja liikelaitostamisten yhteydessä tehtyjen arvonnkorjausten määrää. Vuodesta 1998 kertyneet yhtiöomaisuuden myyntivoitot on yhteensä 12 082 milj. euroa.

Arvostuserät sisältää Hansel Oy:n osakkeiden arvostuksen vasta-arvon.

2.6 Valtion taloudellinen asema, valtionvelka ja valtion vastuut

Vieras pääoma sisältää sekä valtion ottaman velan että tilinpäätöksen kohdennus- ja jaksotuseriä. Lyhytaikainen vieras pääoma on kasvanut ja pitkäaikainen pienentynyt. Valtion velasta on selvitys jäljempänä.

Siirtovelkoihin sisältyvä korkovelka on 1 276 milj. euroa ja lomapalkkavelka 649 milj. euroa.

Valtionvelka

Valtionvelka (talousarvio- ja rahastotalouden velka) oli vuoden 2005 päättyessä nimellisarvoltaan 60 044 milj. euroa. Vähennys edellisestä vuodesta oli 3 744 milj. euroa eli 5,9 %. Euromääräistä velkaa oli vuoden päättyessä 60 000 milj. euroa ja valuuttamääräistä velkaa 44 milj. euroa. Velan markkina-arvo oli vuoden 2005 lopussa 63,8 mrd. euroa. Valuuttakurssiriskiä sisältävän velan osuus oli vuoden päättyessä 0,1 %. Si-
joitettujen kassavarojen määrä oli vuoden päättyessä 7 109 milj. euroa.

Taulukko 11. Valtionvelka vuoden lopussa, milj. euroa

	2001	2002	2003	2004	2005	Muutos 2005/2004, %
Euromääräinen	52 678	51 456	62 079	63 745	60 000	-6
Valuuttamääräinen	9 082	7 797	1 241	43	44	2
Yhteensä	61 760	59 253	63 320	63 788	60 044	-6

Talousarviotalouden bruttolainanotto vuonna 2005 oli 15 707 milj. euroa ja nimellisarvoiset nettokuoletukset 3 736 milj. euroa. Talousarviotalouden velan hoitomenot ilman kuoletuksia olivat yhteensä 2 263 milj. euroa, josta korkomenot olivat 2 243 milj. euroa ja lainojen liikkeeseenlasku-, lunastus- ym. palkkiot ja kulut 20 milj. euroa. Korkomenot vähenivät edelleen, mikä johtui lyhyen korkotason laskusta sekä velkakan-
nan pienentymisestä. Edellä olevat luvut ovat tilinpäätöksen mukaisia lukuja ja ne poikkeavat joiltakin osin taulukoissa olevista luvuista.

Taulukko 12. Valtionvelka lainatyypeittäin, milj. euroa

	Velka 31.12.2004	Nostot	Kuoletukset	Kurssi- muutokset	Velka 31.12.2005	Maksetut korot
Euromääräinen velka	63 745	15 898	19 643	-	60 000	2 358
Pitkäaikainen velka	54 184	5 048	3 769	-	55 463	2 263
—yleisöobligaatiolainat	51 077	5 048	3 189	-	52 935	2 074
—muut joukkovelka- kirjalainat	1 150	-	481	-	668	75
—velkakirjalainat	1 957	-	98	-	1 860	114
Lyhytaikainen velka	9 561	10 850	15 874	-	4 537	95
—velkasitoumukset	7 532	7 198	11 304	-	3 426	94
—lyhytaikaiset luotot	2 005	3 172	4 082	-	1 095	1
—muu lyhytaikainen	24	480	488	-	16	0
Valuuttamääräinen velka	43	-	-	1	44	4
Valtionvelka yhteensä	63 788	15 898	19 643	1	60 044	2 363

2.7 Rahoituslaskelma-analyysi

Taulukko 13. Valtionvelan tunnuslukuja vuoden lopun kannan mukaan

Vuosi	Efektiivinen kustannus, %	Nimelliskorko, %	Duraatio, vuosia	Maturiteetti, vuosia
2001	6,2	5,6	3,0	4,2
2002	5,5	5,2	2,8	4,4
2003	4,1	4,3	2,3	3,9
2004	3,8	3,8	2,4	4,0
2005	3,8	3,9	2,4	3,7

Valtion vastuut

Valtion takaukset ja -takuut olivat vuoden 2005 lopussa yhteensä 3 050 milj. euroa. Suurin erä on opintolainojen valtion takuut (yhteensä 1 300 milj. euroa). Kasvu edellisvuoteen verrattuna oli yhteensä 326 milj. euroa. Suurin muutos on tapahtunut Senaatti-kiinteistölle annettussa takauksessa, joka on kasvanut 219 milj. eurolla 320 milj. eurosta 539 milj. euroon. Pohjoismaiden investointipankille (NIB) annettu takaus on kasvanut 73 milj. euroa 302 milj. eurosta 375 milj. euroon.

Valtiontakauksella tarkoitetaan sitoutumista vastuuseen toisen velasta ja valtiontakuulla sitoutumista korvaamaan tietystä toiminnasta aiheutuvat tappiot tai menetykset.

Valtion vastuusitoumukset ovat yhteensä 58 619 milj. euroa. Lisäksi valtio on sitoutunut korvaamaan Finnvera Oyj:lle valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 3 ja 4 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita.

Valtion vastuusitoumukset ovat kasvaneet 1 274 milj. euroa. Kasvu johtuu lähes yksinomaan valtion eläkevastuun määrän kasvusta 56 300 milj. eurosta 57 600 milj. euroon. Eläkevastuu tarkoittaa niiden eläkeoikeuksien pääoma-arvoa, jotka ovat karttuneet 31.12.2005 mennessä valtion eläketurvan piirissä. Kattamatta eläkevastuusta on 49 265 milj. euroa, kun se edellisessä tilinpäätöksessä oli 49 311 milj. euroa. Vastuun katteesta 59,1 % oli korkoinstrumenteissa ja 40,9 % osakkeissa.

Valtion vastuut tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen korvauksista on yhteensä 276 milj. euroa.

Kansainvälisille rahoituslaitoksille on annettu sitoumuksia 659 milj. euron edestä.

Muita vastuita aiheutuu sotilasvammalaista, rikosvahinkolaista ja virkamieslaista sekä Lapuan patruunatehtaan onnettomuudesta, raideliikenteen vahingoista ja petovahingoista.

2.7 Rahoituslaskelma-analyysi

Valtion rahoituslaskelmassa esitetään erikseen oman toiminnan rahavirta, siirtotalouden rahavirta, investointien rahavirta ja rahoituksen rahavirta. Laskelma päättyy likvidien varojen muutokseen.

Valtiolla oman toiminnan rahavirta on verotulojen takia aina vahvasti tulovoittoinen. Verojen tulovirta on kasvanut edellisestä vuodesta 1 168 milj. euroa. Muu oman toiminnan tulojen rahavirta, joka sisältää myös osingot ja muut voiton tuloutukset, on kasvanut 1 939 milj. euroa. Oman toiminnan menovirta on kasvanut 154 milj. euroa. Yhteensä oman toiminnan rahavirta kasvoi 2 953 milj. euroa ollen 22 449 milj. euroa vuonna 2005. Lukua arvioitaessa on otettava huomioon, että Fortum Oyj jakoi osakeosinkoa Neste Oil Oyj:n osakkeina yhteensä 1 927 milj. euron arvosta.

Siirtotalouden rahavirta on pysyi lähes samansuuruisena kuin edellisenä vuonna. Rahavirta kunnille ja kotitalouksille on kasvanut yhteensä 529 milj. euroa. Yhteensä siirtotalouden rahavirta oli 19 034 milj. euroa vuonna 2005.

Investointien rahavirrassa esitetään rahavirrat käyttöomaisuuteen, sijoituksiin ja antolainoihin. Arvopaperisijoitusten menovirran kasvua arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti Fortum Oyj:n jakama 1 927 milj. euron osakeosinko.

Uuden lain Metsähallituksesta tultua voimaan, siirrettiin vanhan lain mukaisen metsähallituksen omaisuus uuteen liikelaitokseen. Siirron yhteydessä liiketoiminnan omaisuus arvostettiin käypään arvoon ja luovutusarvoja korotettiin nettomääräisesti 1 642 milj. euroa. Koska rahaa ei käytetty, ei arvostuksen muutos myöskään vaikuta investointien rahavirtaan.

Rahoituksen rahavirrassa näkyy valtionvelan huomattava väheneminen. Valtionvelka väheni rahoituslaskelma-analyysin mukaan 3 735 milj. euroa.

Likvidit varat vähenivät 1 588 milj. eurolla 7 320 milj. euroon. Likvidien varojen väheneminen vain 1 588 milj. eurolla verrattuna valtionvelan vähenemiseen 3 735 milj. eurolla johtuu etupäässä aiempien vuosien tilinpäätösylijäämän käyttämisestä talousarviomenojen kattamiseen.

2.8 Valtiontalouden riskit

Valtiontalous on lähellä tasapainoa ja valtion velkaantuneisuus on laskussa. Kansainvälisesti vertaillen Suomen valtion lähitulevaisuuden riskit näyttävät pieniltä, koska sekä valtion että koko julkisen sektorin rahoitusasema on vahva kuntatalouden ongelmista huolimatta. Valtion riskien hallittavuutta lisää se, että koko kansantalouden kehitys on jatkunut verrattain tasapainoisena, työttömyys on laskusuunnassa vakaan talouskasvun ansiosta ja Suomen kilpailukyky on erinomainen.

Valtiontalouden pidemmän aikavälin tiedossa olevat riskit liittyvät ennen muuta väestön ikääntymiseen ja talouden globaalistumiseen. Väestön ikääntyminen lisää eläkemenojen ohella erityisesti julkisia sosiaali- ja terveysmenoja. Lisäksi työikäisen väestön kääntyminen laskuun jo lähivuosina hidastaa tuotannon ja veropohjien kasvua. Talouden globaalistuminen luo osaltaan myös mahdollisuuksia talouskasvuun, mutta se aiheuttaa samalla kasvavia paineita keventää verotusta, jotta kansainvälistyvät yritykset ja osaavimmat työntekijät pysyvät Suomessa. Julkisen talouden rahoituksen kestävyyttä saattaa osaltaan rasittaa vaihtosuhteen heikkeneminen, jota nyt on jatkunut 10 vuotta. Vaihtosuhteen heikkeneminen vähentää suoraan kotimaisia reaalitylöitä, joiden kasvu siis saattaa jäädä BKT:n kasvua hitaammaksi.

Tiedossa olevien pitkän ajan kehityssuuntien ohella valtiontaloutta voivat heikentää monet yllätysmahdollisuudet sekä koti- että ulkomailla. Erilaisiin onnettomuuksiin, epidemioihin, terrorismiin ja jopa kansainvälisiin selkkauksiin on varauduttu ja niitä pyritään aktiivisesti torjumaan, mutta niitä ei voi kokonaan sulkea pois. Valmiussuunnitelmien ohella riskien varalta tarvitaan vahvaa ja tasapainoista kansantaloutta ja julkista taloutta.

Valtion rahoitustoiminnan keskeisiä riskejä ovat rahoitusriski, korkoriski, valuuttakurssiriski ja luottoriski. Luvussa 2.6 on kuvattu tarkemmin valtionvelan määrää ja rakennetta. Rahoitusriskin hallinta toteutetaan velan maturiteettien ja sijoittajapohjan hajauttamisen ja jatkuvan likviditeetin seurannan avulla. Liikkeeseenlaskustrategian avulla valtio on ylläpitänyt melko tasaista ja keskittyviä välttävää velan jälleensuoritus-aikataulua tulevalle 10 vuoden ajanjaksolle.

2.9 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys

Valtionvelan korkoriskiä kuvaava modifioitu duraatio vuoden 2005 lopussa oli 2,4. Jos korkotaso nousee yhdellä prosenttiyksiköllä, laskee velan markkina-arvo arviolta 2,4 %. Korkoriskiä säädelään lähinnä koronvaihtosopimuksilla. Valtion korkomenoja yhden prosenttiyksikön koronnousu nostaisi vuositasolla noin 200 milj. euroa vuosina 2006—2007.

Valtion valuuttamääräisen velan osuus oli vuoden 2005 lopussa ennätysmäisen pieni, 0,1 % eli 44 milj. euroa. Kymmenen vuotta aiemmin, vuoden 1994 lopussa, valtion valuuttamääräisen velan osuus oli vielä 57 % koko velasta. Valuuttamääräisen velan poistuminen on poistanut velkaan liittyvän valuuttakurssiriskin. Luottoriskiä sisältyy sijoitettuun kassavarantoon sekä velanhallintaan käytettäviin johdannaissopimuksiin. Luottoriskiä hallitaan hajauttamalla sijoitukset ja johdannaissopimukset hyvän luottokelpoisuusluokituksen omaaville vastapuolille sekä vaatimalla johdannaissopimusvastapuolilta lisäksi sopimusten arvoa turvaavia vakuuksia.

2.9 Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen kehitys

Talousarvion ulkopuolella oli 31.12.2005 yksitoista rahastoa. Vuoden 2005 aikana rahastojen lukumäärässä tai toimialoissa ei tapahtunut muutoksia. Kunkin rahaston toimintaa kuvataan tarkemmin ministeriöiden toimialojen tuloksellisuuden kuvauksissa.

Rahastojen ja talousarviotalouden väliset siirrot sekä rahastojen kassavaroihin sisältyvät yhdystilisaamiset valtion talousarviotaloudelta ilmenevät alla olevasta yhteenvetotaulukosta.

Taulukko 14. Talousarviosiirrot ja yhdystilisaamiset, milj. euroa

	Talousarviosiirrot		Yhdystilisaamiset	
	2005	2004	31.12.2005	31.12.2004
Huoltovarmuusrahasto	0,0	0,0	176,9	152,4
Maatalouden interventiorahasto	1,0	1,0	0,4	1,7
Maatilatalouden kehittämiserahasto	19,7	0,0	250,3	241,0
Palosuojelurahasto	0,0	0,0	5,9	12,5
Valtion asuntorahasto	-130,0	0,0	202,1	668,3
Valtion eläkerahasto	-1 174,9	-952,4	1,4	3,5
Valtion televisio- ja radiorahasto	0,0	0,0	6,5	4,6
Valtion vakuusrahasto	-10,0	-52,0	8,6	16,9
Valtion ydinjätehuoltorahasto	1,0	0,0	2,2	1,8
Valtion takuurahasto	-60,7	0,0	423,2	188,4
Öljysuojarahasto	2,0	0,0	4,0	4,4
Yhteensä	-1 351,8	-1 003,5	1 081,7	1 295,5

Merkittävin siirto talousarvioon perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin, jonka mukaan valtion eläkerahastosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon määrä, joka on 40 % valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta vuotuisesta menosta.

Alla on yhteenveto rahastotalouden tuotto- ja kululaskelmien eristä vuonna 2005.

Taulukko 15. Rahastotalouden tuotto- ja kululaskelma, milj. euroa

	2005	2004
Toiminnan tuotot	1 748,4	1 675,5
Toiminnan kulut	-103,3	-198,4
Rahoitustuotot	543,8	517,9
Rahoituskulut	-81,6	-75,4
Satunnaiset tuotot ja kulut	0,0	0,1
Siirtotalouden tuotot	666,1	643,4
Siirtotalouden kulut	-723,1	-681,7
Tuotot veroista ja pakollisista maksuista	68,2	69,1
Yhteensä	2 118,5	1 950,5

Toiminnan tuotoista 1 462,4 milj. euroa koostui valtion eläkerahaston kantamista valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuista (1 380,2 milj. euroa vuonna 2004). Lisäksi toiminnan tuottoihin sisältyi valtion eläkerahaston osakkeiden ja osuuksien myyntivoittoa 196,8 milj. euroa (70,2 milj. euroa).

Rahoitustuotot koostuivat lähinnä valtion eläkerahaston sijoitusten ja valtion asuntorahaston lainasaamisten korkotuotoista. Rahoituskuluista 76,4 milj. euroa (68,0 milj. euroa) oli valtion asuntorahaston velkojen korkokuluja.

Siirtotalouden tuotoista 413,4 milj. euroa (402,3 milj. euroa) koostui valtion televisio- ja radiorahaston televisiomaksu- ja toimilupamaksutuotoista ja 77,1 milj. euroa (99,8 milj. euroa) maatalouden interventiorahaston EU:lta saamista tuotoista. Siirtotalouden kuluista 399,4 milj. euroa (391,6 milj. euroa) koostui Yleisradion rahoittamiseen liittyvistä valtion televisio- ja radiorahaston kuluista ja 102,6 milj. euroa (101,0 milj. euroa) valtion asuntorahaston myöntämistä avustuksista.

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista koostui pääosin huoltovarmuusmaksuista, öljysuojamaksuista ja palosuojelumaksuista.

Alla olevassa taulukossa on yhteenveto rahastotalouden tase-eristä vuonna 2005.

Taulukko 16. Rahastotalouden tase-erät, milj. euroa

	31.12.2005	31.12.2004
Vastaavaa		
Aineettomat hyödykkeet	6,4	6,9
Aineelliset hyödykkeet	16,4	19,8
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	16 906,3	15 844,2
Vaihto-omaisuus	883,5	853,0
Pitkäaikaiset saamiset	305,7	438,5
Lyhytaikaiset saamiset	1 798,2	1 739,3
Lyhytaikaiset sijoitukset	217,5	199,3
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvirrat	1 101,4	1 336,8
Vastaavaa yhteensä	21 235,6	20 437,8

2.10 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys

Taulukko 16. Rahastotalouden tase-erät, milj. euroa

Vastattavaa		
Rahastojen oma pääoma	19 125,0	18 330,9
Varaukset	0,6	0,9
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 016,4	2 016,4
Lyhytaikainen vieras pääoma	93,6	89,5
Vastattavaa yhteensä	21 235,6	20 437,8

Merkittävimmät tase-erät 31.12.2005 olivat valtion asuntorahaston lainasaamiset (9 256,9 milj. euroa), valtion eläkerahaston korko- ja osakesijoitukset (7 115,5 milj. euroa), huoltovarmuusrahaston varmuusvarastoidut tavarat (865,4 milj. euroa) sekä rahastojen rahoitusvaroihin sisältyvät yhdystilisaamiset talousarvioletaloudelta (1 081,7 milj. euroa). Pitkäaikainen vieras pääoma koostui valtion asuntorahaston otamista lainoista.

Rahastokohtaiset tilinpäätöslaskelmat ovat valtion tilinpäätöskertomuksen osassa III.

2.10 Valtion liikelaitokset ja niiden kehitys

Kertomusvuonna toimi kuusi valtion liikelaitosta: Ilmailulaitos, Luotsausliikelaitos, Metsähallitus, Tieliikelaitos, Senaatti-kiinteistöt ja Varustamoliikelaitos. Neljä yhdessä osakkuusyhtiöittensä kanssa muodostaa liikelaitoskonsernin. Liikelaitosten toiminta perustuu valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (1185/2002) ja niiden talous on talousarvioletalouden ulkopuolella. Liikelaitokset eivät kuitenkaan muodosta erillisvarallisuutta, vaan valtio viime kädessä vastaa niiden sitoumuksista.

Liikelaitokset ovat noudattaneet uudistettua liikelaitoslakia vuodesta 2004 lähtien. Laitoskohtaiset lait on uuden yleislain mukaisesti uudistettu. Ilmailulaitos noudattaa uutta lakia kuitenkin vuodesta 2006 ja Metsähallituksen osalta kertomusvuosi oli ensimmäinen vuosi, jolloin se noudatti uutta lakia. Ilmailulaitosta koskeva laitoskohtainen laki on uudistettu kertomusvuonna.

Valtion liikelaitoskonsernien ja liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto vuodelta 2005 oli 1 634,2 milj. euroa ja voitto yhteensä 171,6 milj. euroa, mistä ne tulouttavat kuluvan vuoden aikana valtion talousarvioon yhteensä 97,3 milj. euroa. Niiden yhteenlaskettu tasearvo 31.12.2005 oli 10 358,3 milj. euroa, mistä vierasta pääomaa oli yhteensä 2 855,3 milj. euroa. Vastaavasti liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto vuodelta 2004 oli 1 618,1 milj. euroa ja voitto 214,1 milj. euroa sekä 31.12.2004 yhteenlaskettu tasearvo 10 193 milj. euroa ja vieras pääoma 2 737,8 milj. euroa. Vuonna 2005 liikelaitoskonserneissa ja liikelaitoksissa työskenteli keskimäärin yhteensä 7 217 henkilöä.

Eduskunta hyväksyy talousarvion käsittelyn yhteydessä liikelaitosten keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä tekee muut keskeiset ohjauspäätökset. Kunkin liikelaitoksen ja liikelaitoskonsernin toimintaa ja sitä, miten ne ovat saavuttaneet toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa kuvataan asianomaisia ministeriöitä (valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö) koskevissa vaikuttavuuskatsauksissa.

2.11 EU:n ja Suomen väliset rahavirrat

Suomi maksoi valtion talousarviosta EU:n budjettiin 562 milj. euroa (0,36 % bruttokansantulosta) enemmän kuin mitä sai EU:n budjetista vuonna 2005. Määrää lisäsi 359 milj. eurolla EU:n maatalouden ohjaus-

ja tukirahaston tukiosastosta saatavien peltokasvitukien maksatuksen siirtyminen vuoden 2006 alkupuolelle.

Suomen maksut EU:n budjettiin ovat jääneet 100 milj. euroa varsinaisessa talousarviossa arvioitua pienemmiksi. Tulot EU:n budjetista jäivät puolestaan 420 milj. euroa varsinaisessa talousarviossa arvioitua pienemmiksi. Suomen nettoasema muodostui 320 milj. euroa varsinaisessa talousarviossa arvioitua huonommaksi.

Suomen kokonaistulot EU:sta olivat viime vuonna 978 milj. euroa, eli 628 milj. euroa (0,40 % bruttokansantulosta) pienemmät kuin tiedossa olevat 1 606 milj. euron kokonaismenot.

Valtion talousarvion EU-tulot ja -menot

Taulukko 17. Valtion ja EU:n väliset maksuvirrat vuoden 2005 valtion tilinpäätöksessä, milj. euroa

Valtion tulot		Valtion menot	
Varsinaiset talousarvioerät			
Maataloustuki	483	ALV-maksu	214
Rakennepoliittinen tuki	231	BKTL-maksu	1 076
Tullien yms. kantopalkkio	39	Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	127
Muut tulot	140 ¹⁾	<i>Yhteensä</i>	<i>1 416</i>
		Euroopan kehitysrahasto	39
Yhteensä	894	Yhteensä	1 456

¹⁾ Valtion talousarvion ulkopuolelle maksettujen EU-tukien määräksi arvioidaan noin 100 milj. euroa.

Valtion talousarvion tulot EU:lta supistuivat vuodesta 2004 yhteensä 316 milj. eurolla. Supistuminen aiheutui pääosin em. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavien tulojen maksatusaikataulun muutoksesta.

Valtion talousarviosta maksetut EU:n budjetin rahoituserät (ALV-maksu, Yhdistyneen Kuningaskunnan maksuhelpotuksen rahoitus ja BKTL-maksu) kasvoivat vuodesta 2004 yhteensä 151 milj. eurolla. Kasvu aiheutui lähinnä EU:n laajentumisen vaikutuksesta.

Suomen osuus Yhdistyneen Kuningaskunnan maksuhelpotuksen rahoituksesta vuonna 2005 oli 127 milj. euroa, joka on noin 9 % Suomen maksuista EU:lle.

Suomen kokonaistulot ja -menot

Taulukko 18. Kokonaisrahavirrat Suomen ja EU:n välillä vuonna 2005, milj. euroa

Suomen tulot		Suomen menot	
Tulot valtion talousarvioon	894	Maksut valtion talousarviosta	1 456
EU:n maksamat muut tuet Suomeen			
EU:n interventiokustannukset Suomessa ja Makera	84	Tullit yms. EU:lle	150
Yhteensä	978	Yhteensä	1 606

2.11 EU:n ja Suomen väliset rahavirrat

Suomen nettoasema vuosina 1995—2005

Taulukko 19. Suomen EU-tulot ja -menot 1995—2005, milj. euroa

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Juoksevat tulot	993	870	1 040	807	929	1 026	1 315	1 111	1 358	1 353	978
Juoksevat menot	885	963	1 066	1 172	1 236	1 246	1 240	1 229	1 440	1 392	1 567
Nettoasema	108	-93	-26	-365	-307	-220	75	-118	-82	-69	-589
Pääomasijoitukset	-87	-91	-42	-	-	-	-	-	-35	-35	-39
Nettoasema yht.	21	-184	-68	-365	-307	-220	75	-118	-117	-104	-628

3. Hallituksen politiikkaohjelmien ja eräiden hallinnonalarajat ylittävien politiikkakokonaisuuksien sekä niiden rahoituksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden pääpiirteet ja haasteet

3.1 Työllisyyden politiikkaohjelma

Osa hallituksen toimenpiteistä työllisyysasteen nostamiseksi ja työttömyyden alentamiseksi toteutetaan poikkihallinnollisessa työllisyysohjelmassa. Työllisyysohjelman painopiste on rakenteellisen työttömyyden alentamisessa ja työvoiman tarjonnan edistämisessä. Ohjelman päätavoitteita ovat:

- *Rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy*
- *Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen*
- *Työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen*
- *Työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoinnin ja mielekkyyden parantaminen*

Kausivaihteluista puhdistettuna työllisten määrä oli vuoden 2005 lopulla 2 429 000, mikä oli noin 60 000 henkeä korkeampi kuin hallituksen aloittaessa. Työllisyys on kasvanut vuoden 2005 aikana keskimäärin yli 4 000 henkilön kuukausivauhtia. Työttömyyden aleneminen on kuitenkin ollut hidasta. Työttömyysaste oli vuoden 2005 joulukuussa kausitasoitettuna 8,4 %.

Rakennetyöttömyyden purkaminen

Vuonna 2005 vaikeasti työllistyviä oli 161 800 henkilöä, mikä oli 5 800 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vaikeasti työllistyvistä pääosa, arviolta noin 100 000, on hyvässä työiässä olevia henkilöitä, joiden olisi tarpeen olla työvoimassa vielä tulevilla vuosikymmenellä. Vaikeasti työllistyville sopivia työpaikkoja on ollut niiden tarvetta vähemmän, mihin yhtenä syynä on ollut työpaikkojen vähäisyys ns. matalan tuottavuuden toimialoilla. Työttömien aktiivointiaste nousi vuonna 2005 hieman edellisestä vuodesta ja oli 23,6 prosentin tasolla. Vaikeasti työllistyvillä tarkoitetaan yhdenjaksoisesti pitkäaikaistyöttömiä, toistuvaistyöttömiä, työnhakijoita jotka ovat työttömänä kolme kuukautta aktiivitoimenpiteen jälkeen sekä työnhakijoita jotka ovat osallistuneet toistuvasti aktiivisiin toimenpiteisiin.

Hallituskaudella on perustettu 35 työvoiman palvelukeskusta, joihin on koottu vaikeasti työllistyville suunnatut palvelut. Palvelukeskuksissa työhallinto, kuntien sosiaali- ja terveystoimi ja Kela yhteistyössä muiden palvelutuottajien kanssa tuottavat moniammatillisia palveluja pitkään työttömänä olleille työnhakijoille. Palvelukeskuksia perustetaan hallituskaudella kaikkiaan noin 40 paikkakunnalle.

Vuoden 2006 alussa tuli voimaan työllisyysohjelmassa valmisteltu työmarkkinatuen uudistus. Uudistuksella lisätään työmarkkinatuen käyttöä työnhakuvalmiuksia parantavana aktiivisena tukimuotona. Uudistuksen tavoitteena on nykyistä tehokkaampi, kannustavampi ja tasapainoisempi toimeentuloetuksien ja aktiiviohjelmien kokonaisuus. Uudistus muodostuu kolmesta toisiaan tukevasta linjauksesta, jotka ovat 1) työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoituksen muutos valtion ja kuntien kesken, 2) uusi aktiivikausi ja yhteiskuntatukuu pitkäaikaistyöttömille ja 3) työmarkkinatuen vastikkeellisuuden lisääminen. Kunnille aiheutuva lisärahoitus kompensoidaan täysin valtion varoista. Uudistus alentaa vähitellen työttömyyden hoitoon käytettäviä sekä valtion että kuntien menoja.

3.1 Työllisyyden politiikkaohjelma

Nuorisotyöttömyyden alentamiseksi työllisyysohjelmassa on käynnistetty koulutus- ja yhteiskuntatakuun toteuttaminen. Koulutustakuun tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Koulutustakuun tavoite on toteutumassa määräaikaan mennessä. Yhteiskuntatakuun mukaan työvoimatoimisto tarjoaa kaikille työttömille nuorille aktiivisen vaihtoehdon kolmen työttömyyskuukauden jälkeen. Käytännössä tästä sovitaan yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa. Yhteiskuntatakuun ensimmäisenä toteutusvuonna yksilöity työnhakusuunnitelma tehtiin kolmen kuukauden määräajassa 28 prosentin kanssa niistä nuorista, joiden työttömyysjakso alkoi vuonna 2005. Suhteellisen alhainen osuus johtuu siitä, että yhteiskuntatakuun toiminta ja siihen liittyvät seurantamenettelyt käynnistettiin asteittain vuoden 2005 kuluessa. Työhallinnon tavoitteena on, että yhteiskuntatakuu toteutetaan täysimääräisesti vuoden 2006 aikana.

Työvoiman saatavuuden turvaaminen

Työpaikkoja on ollut työnvälityksessä vuonna 2005 avoinna enemmän kuin 1980-luvun lopun korkeasuhdanteessa. Vuoden 2005 ensimmäisellä vuosipuoliskolla noin 28 % työvoimaa hakeneista toimipaikoista ilmoitti kokeneensa vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa, ja 12 % ei saanut kaikkia hakemiaan työntekijöitä. Rekrytointiongelmien ovat keskimääräisesti tarkasteltuna lisääntyneet jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna, mutta eräillä alueilla ja toimialoilla työvoiman saatavuusongelmien ovat kärjistyneet vuoden 2005 kuluessa. Rakennusalan yrityksistä noin puolet kokee työvoimapulaa, ja puute ammattitaitoisesta työvoimasta nähdään yleisesti esteenä alan tuotannon kasvulle. Työvoiman saatavuusongelmien ennakoidaan kärjistyvän lähivuosina väestön ikärakenteen muutoksen seurauksena. Työmarkkinoiden ja kansantalouden ilmeinen riskitekijä on, että ammattitaitoisen työvoiman saatavuusongelmien rajoittavat taloudellista kasvua ja työllisyysasteen nosta.

Työvoiman saatavuuden varmistaminen ja työttömyysjaksojen pitkittymisen estäminen ovat julkisen työvoimapalvelun uudistuksen keskeisiä tavoitteita. Työvoimatoimistojen toimintamalli uudistetaan koko maassa vuosien 2005—2006 aikana. Työvoimatoimistot suuntaavat toimintaansa aiempaa selkeämmin avointen työmarkkinoiden suuntaan painottamalla työnvälitystä, koulutukseen ohjausta ja työnhaku- ja työnantajapalveluja. Uudistuksen toimeenpano on alkuvaiheessa painottunut työnhakija-asiakkaan palveluprosessin vahvistamiseen ja yhdenmukaistamiseen, sähköisten verkkopalvelujen käytön lisäämiseen sekä työnhakukeskusten perustamiseen hankkeeseen osallistuvissa työvoimatoimistoissa. Työvoimakapeikkoja torjutaan myös työelämäläheisellä koulutuksella. Yritysten kanssa yhteistyössä toteutettavaa työvoimakoulutusta lisätään ja Noste-ohjelmassa järjestetään koulutusta enintään perusasteen tutkinnon suorittaneille aikuisten työelämässä pysymiseksi ja urakehityksen tukemiseksi.

Työurien pidentäminen alku- ja loppupäästä

Tavoitteena on lisätä työvoiman tarjontaa ja parantaa työvoiman valmiuksia vastaamaan aikaisempaa täsmällisemmin työelämän tarpeisiin. Työllisyystavoitteet edellyttävät, että nuorten siirtymistä koulutukseen ja työmarkkinoille nopeutetaan, ja että työssäoloaika pitenee 2—3 vuotta. Tavoitteena on, että korkeakouluopintojen aloittamisikä alentuu vuoteen 2001 verrattuna yhdellä vuodella vuoteen 2008 mennessä ja tutkinnon suorittamisikä yhdellä vuodella vuoteen 2012 mennessä. Uusien opiskelijoiden keski-ikä korkeakouluissa on pysynyt 21 vuodessa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä 27 vuodessa vuosien 2001—2004 aikana. Yliopistoissa on toteutettu tai toteutettavana useita opintoihin nopeampaan sijoittumiseen, keskeyttämiseen ja tutkinnon suorittamisaikoihin vaikuttavia uudistuksia. Myös opintotuen uudistuksella on pitkäkestoisia vaikutuksia.

Ikääntyneiden, 55—64 -vuotiaiden työllisyysaste on pidemmällä aikavälillä noussut muita ikäryhmiä nopeammin. 75 prosentin työllisyysasteen saavuttaminen edellyttää kuitenkin ikääntyneiden työurien pidenty-

mistä nykyistäkin nopeammin. Selkein vaikutus työuran kesto on ollut työttömyyseläkeputken ikärajan nostolla ja muilla varhaiseläkkeiden ehtojen tiukennuksilla. Myös ikääntyneiden työkykyä, ammattitaitoa ja työssä jaksamista lisäävät toimet ovat tukeneet työurien pidentymistä. Työlainsäädäntö on pitkälti saatettu vastaamaan muuttuneita työmarkkinatarpeita, mutta toimintaympäristö asettaa jatkuvia haasteita työlainsäädännön kehittämiseksi. Yritysten näkökulmasta tarve joustavuuteen on kasvanut, kun taas palkansaajien näkökulmasta muutostilanteiden hallinta edellyttää lainsäädännöllistä turvaverkkoa.

Työllisyysohjelman määrärahojen käyttö vuoden 2005 talousarviossa

Työllisyysohjelman tavoitteiden mukaiseen toimintaan kohdennettiin valtion vuoden 2005 talousarvion määrärahoja 763,9 milj. euroa ja valtuuksia 255,7 milj. euroa. Määrärahasta 147,7 milj. euroa ja valtuuksista 234,4 milj. euroa oli Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien rahoitusta. Kansallinen rahoitus muodostuu työministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen määrärahoista.

Taulukko 20. Valtuuksien ja määrärahojen käyttö

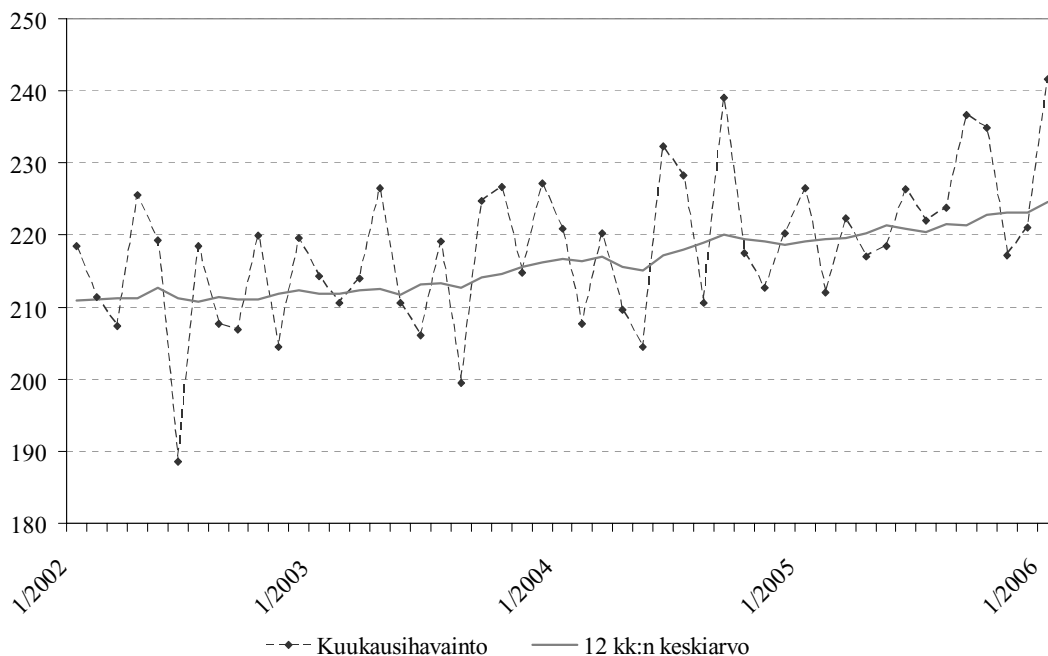
Pääluokka	Valtuuksien käyttö	Määrärahan käyttö
Työministeriö	165 076 000	661 816 000
Opetusministeriö	83 458 000	90 572 000
Sosiaali- ja terveysministeriö	7 496 000	11 512 000
Yhteensä	255 730 000	763 900 000

Työministeriön pääluokassa valtaosa työllisyysohjelman tavoitteita tukevista määrärahoista kohdentui työvoimakoulutuksen hankintaan, palkkaperusteisiin työllistämistukiin ja työmarkkinatuen aktiivikäyttöön. Erityisiä painopisteitä ovat työvoiman saatavuuden turvaamiseksi toteutettava yhteishankintakoulutus sekä nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistäminen ja työvoimakoulutus. Opetusministeriön pääluokassa työllisyysohjelman mukaisten määrärahojen käytön painopisteet ovat nuorille työttömille kohdennettu ammatilliseen tutkintoon johtava oppisopimuskoulutus sekä aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (Noste). Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa rahoituksen käytön painopisteenä oli osallistuminen työvoiman palvelukeskusten toimintaan.

3.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma

Hallitusohjelman tavoitteiden toteuttaminen edellyttää yritystoiminnan ja yritysten lukumäärän kasvua. Yritysten (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvussa ollen tällä hetkellä Suomessa korkeampi kuin koskaan aiemmin. Yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä (pl. alkutuotanto) lukumäärä on kasvanut työvoimatutkimuksen tietojen mukaan hallituskaudella 6 prosentilla vuoden 2006 alkuun mennessä. Suhdanepoliittisesti oikein ajoitetut veroalennukset ovat vahvistaneet ostovoimaa, joka on heijastunut erityisesti palvelualoilla toimivien yritysten kasvuun. Veroalennusten hyöty on painottunut pk-yrityksiin. Keskeisinä toimina ovat olleet arvonlisäveron alarajan muuttaminen liukuvaksi, ikääntyneille työntekijöille suunnattu matalapalkkatuki, sukupolvenvaihdojen verokohtelun huojennus ja kotitalousvähennyksen laajennus. Lisäksi yritysverouudistuksen voimaantulo poisti verotukseen liittyvää epävarmuutta.

Kuvio 3. Yrittäjät ja perheenjäsenet (pl. alkutuotanto), 1 000 henkeä¹⁾

Viimeisimmän kansainvälistä yrittäjyysaktiivisuutta mittaavan Global Entrepreneurship Monitor -tutkimuksen mukaan Suomessa työikäisen aikuisväestön aktiivisuus uusien yritysten perustamisessa lisääntyi vuonna 2005 edelliseen vuoteen verrattuna. GEM-tutkimuksen mukaan noin 5 % aikuisväestöstä oli aktiivisesti perustamassa uutta yritystä kuluneiden 12 kuukauden aikana tai toimi yrittäjänä omassa uudessa yrityksessä. Lisäystä vuodesta 2004 on 0,6 prosenttiyksikköä. Kansainvälisessä vertailussa Suomen sijoitus oli 26. tutkittujen 35 maan joukossa. Muihin Pohjoismaihin verrattuna varhaisvaiheen yrittäjyysaktiivisuus on Suomessa keskitasoa.

Pidempään yrittäjänä toimineiden osuus aikuisväestöstä oli Suomessa noin 8,6 % vuonna 2005. Tällä tavoin mitattu vakiintunut yrittäjyys on Suomessa Pohjoismaiden korkein ja myös kansainvälisesti arvioiden kärkipäässä. Aikuisväestön siirtymä yrittäjäksi on Suomessa edelleen maltillista, mutta suomalaisyritykset selviytyvät elinkaaren ensimmäisistä kriittisistä vuosista useimpien muiden maiden yrityksiä paremmin, koska vakiintunut yrittäjyysosuus on aikuisväestöstä korkeampi.

Uusien yritysten perustamisaktiivisuus ja vakiintunut yrittäjyys yhdessä mittaavat GEM-tutkimuksessa kokonaisyrittäjyyttä, jonka osuus oli Suomessa noin 13,5 % aikuisväestöstä vuonna 2005. Kokonaisyrittäjyyden suhteen yrittäjien osuus aikuisväestöstä on Suomessa kuudenneksi korkein Euroopan 20:sta GEM-tutkimukseen osallistuneesta maasta.

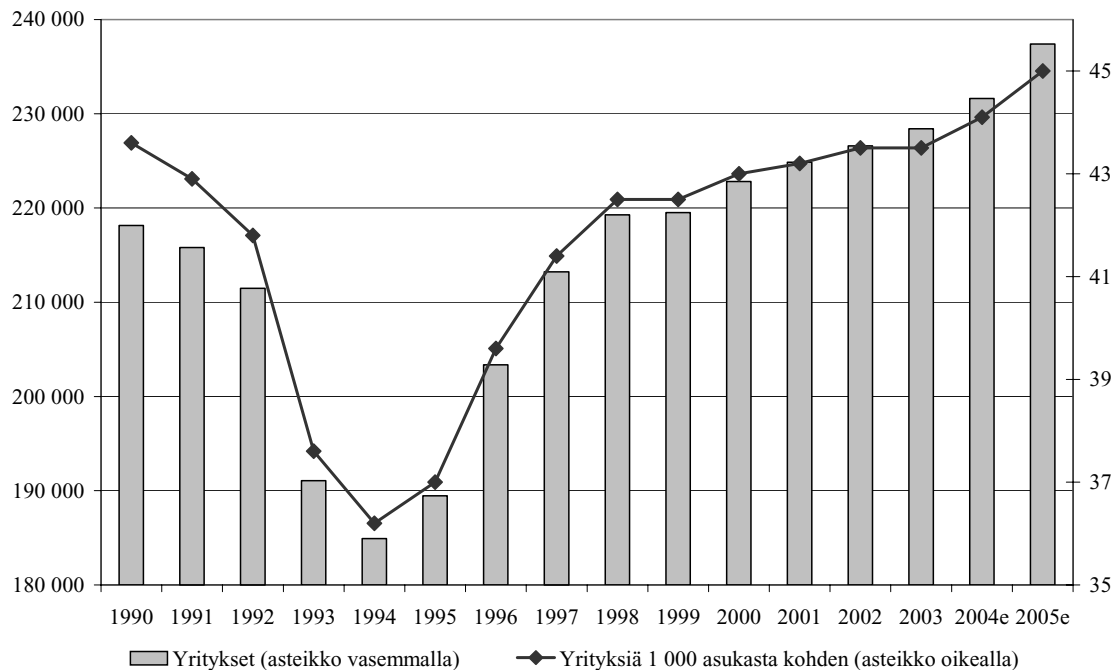
Suomen yrittäjäaktiivisuus on jonkin verran EU-alueen keskiarvoa pienempi, kun tarkastellaan itsensä työllistävien osuutta työllisistä. Osuus on laskenut trendinomaisesti 1990-luvun alkupuolelta lähtien maatalousyrittäjien määrän supistuessa ja palkansaajien määrän kasvaessa laman jälkeiseen toipumiseen liittyen. Muiden kuin maatalousyrittäjien määrä on kuitenkin kasvanut vuodesta 1993 lähtien vuoden 2001 notkah-

¹⁾ Lähde: Tilastokeskuksen työvoimatutkimus.

dusta lukuun ottamatta. Kuluneella vaalikaudella kasvu on kiihtynyt ja yrittäjien osuus työllisistä on nousut.

Alustavien ennakkotietojen mukaan vuonna 2005 yritysten lukumäärän kasvu on jatkunut edelleen tasaisena. Samanaikaisesti pk-sektorin taloudellinen toimeliaisuus kasvoi ja suhdanneodotukset pysyivät hyvinä. Voimakasta kasvua oli myös starttirahan kysynnässä ja uusyritysten asiakkaiden määrässä.

Kuvio 4. Yritysten lukumäärä (pl. alkutuotanto) vuosina 1990—2005¹⁾

Vuoden 2005 alussa alle 250 hengen pieniä tai keskisuuria yrityksiä oli noin 99,7 % kaikista yrityksistä ja ne työllistivät lähes 62 % yritysten työvoimasta. Pk-sektorin sisällä suurimman ryhmän muodostavat alle 10 henkilöä työllistävät pienyritykset lähes 94 prosentin osuudella. Kaikista yrittäjistä noin 40 % on yksinyrittäjiä. Suuria, vähintään 250 henkeä työllistäviä yrityksiä oli reilut 0,2 % kaikista yrityksistä, mutta ne työllistivät lähes 40 % yritysten työvoimasta. Henkilöstön määrä kasvoi pienissä ja keskisuurissa yrityksissä lähes 9 000 hengellä ja väheni suurissa yrityksissä noin 4 700 hengellä vuoden 2004 aikana.

Yrittäjien tai yritysten määrä eivät kuitenkaan välttämättä tavoita täysin niitä yrittäjyyteen liittyviä seikkoja, jotka ovat talouskehityksen kannalta tärkeitä. On tärkeää, että yritykset luovat työpaikkoja ja ovat innovatiivisia uusien tuotteiden, liiketoimintamallien, palveluprosessien ja tuotantomenetelmien luomisessa. Näitä koskevat indikaattoritiedot antavat yrittäjyyden tilasta aiemmin esitettyä pessimistisemmän kuvan.

Nopean kasvun yritysten osuus oli ministeriön selvitysten mukaan noin 2 % vuonna 2004, kun tarkasteltiin vuosina 1996—2000 perustettuja yrityksiä. Tämä on vähemmän kuin yleensä muissa maissa — tosin kasvuyrityksen määritelmää on käytössä lukuisia ja tutkimusasetelmat eri maissa ovat vaihtelevia. Innovatiivi-

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus, Yritys- ja toimipaikkarekisteri, kauppa- ja teollisuusministeriön laskelma 2005.

3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

suus liittyy osin yrityskannan vaihtuvuuteen, jota voidaan tarkastella lähinnä teknologiaintensiivisillä aloilla yrityssyntymien ja -kuolemien suhteella yrityskantaan. Yritysten uusperustannan suhteen vaihtuvuus on ollut Suomessa viime vuosina suhteellisen alhainen, kun sitä verrataan Euroopan muihin maihin.

Hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmalle myönnettiin vuoden 2005 talousarviossa 1,25 milj. euron erillismääräraha käytettäväksi arvoltaan pieniin tutkimus-, selvitys- ja avustuskohteisiin (momentti 32.10.24). Muutoin yrittäjyyden politiikkaohjelmalla ei ole omia määrärahoja, mutta talousarvion yleisperusteluissa on mainittu eri hallinnonaloilta ne runsaat kolmekymmentä momenttia, jotka sisältyvät yrittäjyyden politiikkaohjelmaan. Politiikkaohjelmaan sisältyviin hankkeisiin on kohdennettu määrärahoja näiden momenttien puitteissa, minkä lisäksi yrittäjyyden politiikkaohjelma on seurannut määrärahojen käyttöä. Saatujen kokemusten perusteella on kuitenkin katsottu, että seuranta ei palvele tarkoitustaan, sillä se antaa virheellisen kuvan ohjelmaan käytettyjen määrärahojen suuruusluokasta ja vuosittaisista vaihteluista. Näin ollen kyseisen tyyppinen määrärahaseuranta ei ole jatkossa enää tarkoituksenmukaista.

3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

Tietoyhteiskuntaohjelmalle on asetettu kahdeksan vaikuttavuustavoitetta, joiden toteutumista tarkastellaan seuraavassa lyhyesti.

Tavoite: Kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita asuinpaikasta ja sosiaalisesta asemasta riippumatta

Laajakaistaliittymien määrä on kasvanut hallituskauden aikana noin 300 000:sta noin 1 200 000:een (1/06). Laajakaistastrategian tavoite 1 000 000 laajakaistaliittymää vuoden 2005 lopussa saavutettiin puoli vuotta etuajassa. Kotitalouksista noin 42 prosentilla on laajakaistaliittymä käytössään ja 50 % suomalaisista käyttää laajakaistaa kotonaan. Kansainvälisesti tarkasteltuna kotitalouksien internet-penetraatio on OECD-maiden keskitasoa. Kiinteän verkon laajakaistan alueellinen saatavuus on noussut koko maassa 95,6 prosenttiin. Koko väestöstä 75 % oli internetin käyttäjiä marraskuussa 2005. Yli 50-vuotiaiden ikäryhmässä käyttö on lisääntynyt suhteellisesti eniten. Alueellisesti tarkasteltuna maakuntakohtaiset erot internetin käytössä ovat pienentyneet keväästä 2004 kevääseen 2005. Internet-yhteys on kotitaloudessa sitä yleisempi, mitä korkeampi on kotitaloudessa elävien koulutusaste tai tulotaso. Erityyppisiä digitaalisen vastaanottoon tarkoitettuja laitteita oli marras-joulukuun 2005 vaihteessa 830 000 kotitaloudessa eli 38 prosentilla televisiotalouksista. Vuoden 2005 lopussa digitv-verkko kattaa 99,9 % manner-Suomen väestöstä (kanavaniput A ja B). Digitaaliset televisiovastaanottimet yleistyvät kotitalouksissa odotetulla tavalla.

Tavoite: Kaikilla kansalaisilla on mahdollisuus hankkia kuhunkin elämäntilanteeseen soveltuvat tietotekniikan perustaidot, medialukutaidot sekä valmiudet tietoyhteiskunnan palveluiden käyttämiseen

Suomalaisista 15—79-vuotiaista 75 % prosenttia on käyttänyt internetiä (marraskuu 2005), edellisvuoden vastaavan luvun ollessa 72 %. Maailmanlaajuisesti verrattuna suomalaisten internetin käyttöluvut ovat korkeat. Internetin käyttö on kasvanut lähes kaikissa ikäluokissa, suhteellisesti eniten kuitenkin yli 50-vuotiaiden keskuudessa. Yli 50-vuotiaiden internetin käyttöaste on kuitenkin edelleen muita pohjoismaita matalampi, mikä viittaa ikääntyneille suunnatun koulutuksen ja opastuksen lisätarpeeseen. Tähän haasteeseen pyrittiin vastaamaan kertomusvuonna järjestetyllä Suomi verkossa -kampanjaviikolla.

Myös tietokoneen käyttäjien tietoyhteiskuntataidot ovat parantuneet. Esimerkiksi pankkiyhteyden käytön tunti hallitsevansa hyvin tai kohtalaisesti vuosituhannen vaihteessa 38 % tietokonetta käyttäneistä, kun vastaava luku keväällä 2005 oli jo 77 %.

Tavoite: Sähköisen asioinnin ja tietoverkkojen tietoturvallisuus sekä kansalaisten luottamus sähköisiin palveluihin on hyvällä tasolla

Suomalaisten kansainvälisestäkin tarkasteltuna luja luottamus sähköisiin palveluihin on jopa vahvistunut vuoteen 2004 verrattuna. Erityisesti pankkipalveluihin luotetaan laajasti viimeaikaisista phishing-sähköposteista huolimatta. Luottokorttia ollaan valmiita käyttämään laajasti kotimaisessa internet-kaupassa, mutta luottokortin käyttö ulkomaisissa palveluissa arveluttaa kuluttajia. Luottamuksellisten asioiden hoitamiseen viranomaisten kanssa suhtaudutaan myönteisesti, vaikkakin laskua on jonkin verran vuodesta 2004 (65 % vs. 72 %). Tiedon ja työajan menetykset virusten tai haittaohjelmien takia koskettavat lähes joka toista yritystä. Sen sijaan kotitalouksissa roskapostista tai viruksista ei yleisesti koeta olevan haittaa. Suomalaisyrityksissä tietoturva oli hoidettu hyvin; 99 prosentilla internetiä käyttävistä yrityksistä oli käytössään virustorjuntaohjelmisto.

Tavoite: Työntekijöiden tietoyhteiskuntaosaaminen on työtehtävästä ja alasta riippumatta korkealla tasolla ja tietoyhteiskuntakehityksen vaatima koulutetun työvoiman saatavuus ja laatu on taattu

Panostuksia tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen opetuskäytössä on jatkettu, jotta voitaisiin kartuttaa opettajien taitoja vastata tietoyhteiskunnan haasteisiin. Laajempina tavoitteena on ollut verkko-opetuksen lisääminen sekä etäopiskelun mahdollistaminen ja tätä kautta tasavertaisten opiskelumahdollisuuksien lisääminen.

Syksyllä 2004 laajakaistayhteydet puuttuivat vielä 19 prosentilla peruskouluista ja 2 prosentilla ammatillisista oppilaitoksista. Vuoden 2005 aikana järjestettiin kaksi hakukierrosta yleissivistävien oppilaitosten laajakaista-avustuksiin.

Terveystieteiden sähköiset järjestelmät näyttävät edenneen ripeästi. Sähköisten järjestelmien käyttöön oton eräänä edellytyksenä ovat terveydenhuoltohenkilöstön tietotekniset taidot. Edellä mainittu viittaa siihen, että ne ovat maassamme kansainvälisestäkin katsoen poikkeuksellisen kattavat.

Tietoyhteiskuntataitojen kehittyminen on todettu noudattavan yleistä koulutustason nousua. Kansainvälisenä tietoyhteiskuntataitojen vertailumittarina seurataan näin ollen mm. korkeakoulutettujen osuuden kasvua. Vuonna 2003 korkeakoulutuksen suorittaneita oli 33 % 25—64 -vuotiaista suomalaisista. OECD-maiden vastaava keskiarvo oli 24 %. Eniten korkeakoulututkinnon suorittaneita 25—64 -vuotiaista OECD-maissa oli Kanadassa (44 %). Suomessa oli vuonna 2004 Pohjoismaista eniten korkea-asteen opiskelijoita suhteessa väkilukuun.

Tavoite: Tutkimus- ja tuotekehityspanostuksilla ja niiden tehokkaalla suuntaamisella Suomi pidetään edelläkävijöiden joukossa tietoyhteiskuntakehityksessä

Tilastokeskuksen arvion mukaan vuoden 2005 T&K -menot ovat lähes 5,3 mrd. euroa. Toteutuessaan tämä merkitsee 135 milj. euron kasvua edelliseen vuoteen. Valtioneuvoston toimin on voitu vaikuttaa siihen, että julkishallinnon panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovat viime vuosina olleet kasvusuunnassa eikä valtion T&K -rahoituksen kasvu ole pysähtynyt. Vuoden 2005 talousarviossa tutkimus- ja kehittämisrahoitus kasvoi edellisestä vuodesta 56 milj. euroa. Tämä merkitsee 3,6 % nimellismuutosta ja 1 % reaali- muutosta vuodesta 2004.

Opetusministeriön hallinnonalalla kasvua oli 24 milj. euroa ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla liki 17 milj. euroa.

3.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

Tavoite: Julkishallinnon palvelut hoidetaan asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti reaaliaikaisina yhteisinä prosesseina julkishallinnon sisällä ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

Kansainvälinen konsultointiyritys Accenture on julkaissut 2000-luvulla vuosittain eri maiden sähköisen hallinnon kehittyneisyyttä arvioivan tutkimuksen. Viimeisin julkaistiin vuoden 2005 huhtikuussa ja sen 22 maata käsittävässä vertailussa Suomi sijoittui jaetulle kolmannelle sijalle (2004 jaettu neljäs sija).

Julkishallinnon verkkopalveluita käytetään Suomessa laajasti. Myös Accenturen tutkimuksen mukaan suomalaiset käyttävät julkisia verkkopalveluita eniten maailmassa. Tilastokeskuksen mukaan vähän yli puolet internetiä joskus käyttäneistä eli yhteensä 1,7 miljoonaa henkilöä oli vuoden 2005 elokuun alun jälkeen käynyt kunnan, valtionlaitosten tai Kansaneläkelaitoksen internetsivuilla.

Eurostatin vertailun mukaan suomalainen julkishallinto on tiedonjakajana kansainvälisesti vertaillen huipuluokkaa.

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelmaan sisältyvien julkisen hallinnon tietohallintoa koskevien toimenpiteiden keskeisenä tavoitteena on turvata julkisten palvelujen saatavuutta ja laatua sekä mahdollistaa omalta osaltaan prosessien, toimintamallien ja rakenteiden uudistukset. Kuntien ja valtion tietohallintoa kehitettiin kertomusvuonna KuntaTIME-työryhmässä, jonka työn pohjalta aloitettiin KuntaIT-työryhmän työ, joka valmistui jo alkuvuodesta 2006. Valtion tietohallinnon kehittämishanke ja KuntaIT-hanke tähtäävät koko julkishallinnon yhteiseen tietohallinnon organisointiin vuoteen 2009 mennessä. KuntaTIME-hankkeen pohjalta alettiin valmistella myös sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kansallisen toimijan organisoimista sekä kansallisen asiakasrekisterin käyttöönottoa. Hankkeilla on huomattava merkitys julkisen hallinnon toimintatapojen uudistamisen ja tuottavuuden parantamisen kannalta.

Terveydenhuollossa on nyt siirrytty lähes kattavasti käyttämään sähköistä potilaskertomusta; sähköinen potilaskertomus on nykyisin tuotantokäytössä kaikissa sairaanhoitopiireissä yhtä lukuun ottamatta. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisen yhteistyön toteuttamistapaa kuvaava sähköinen lähete- ja palautejärjestelmä näyttää edenneen ripeästi. Kaksi vuotta sitten sitä käytti neljännes terveyskeskuksista, mutta nyt jo lähes puolet.

Tavoite: Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään kaikissa organisaatioissa tavoitteena palvelun parantaminen, toimintojen ja prosessien tehostuminen sekä kilpailukyvyyn ylläpito ja kehittäminen

Yritysten internet käytössä Suomi on OECD-vertailun kärkipäässä muiden Pohjoismaiden kanssa. Pohjoismaisessa yritysten internet-käyttövertailussa Suomi sijoittuu hyvin. Yrityksiä, joilla on internet-yhteys, kotisivut ja jotka käyttävät internet-yhteyttä vuorovaikutukseen julkisen sektorin kanssa, pankkiyhteyksiin tai tavaroiden ja palveluiden internet-tilauksiin oli 2005 Suomessa 91 % (Tanskassa 93 %, Ruotsissa 92 % ja Norjassa 85 %).

Keväällä 2005 laajakaistayhteys oli 73 prosentilla vähintään viisi henkilöä työllistävistä yrityksistä, kun vuotta aiemmin laajakaista oli 63 prosentilla yrityksistä. Niiden yritysten määrä (65 %), joilla oli kotisivut lisääntyi kolme prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Keväällä 2005 kaikista työllisistä 80 prosentilla oli tietokone käytössä työpaikalla. Internet oli käytössä 71 prosentilla työntekijöistä. Luvut eivät ole kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna. Informaatiosektoriin kuuluvien toimialojen liikevaihto oli vuoden 2005 ensimmäisellä neljänneksellä 8,9 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Tavoite: Suomalainen tietoyhteiskunta on kansainvälisessä vertailussa huippuluokkaa ja suomalaisella tietoyhteiskuntapolitiikalla pystytään vaikuttamaan myös kansainväliseen kehitykseen

Kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa Suomi on maailman parhaimmistoa. Hallituksen yhtenä keskeisenä tavoitteena pitämä laajakaistayhteyksien määrän kasvu on nähtävissä myönteisenä muutoksena kansainvälisten vertailujen tuloksissa. Eurooppalaisessa laajakaistavertailussa Suomi on noussut kolmannelle sijalle.

World Economic Forumin kehittämän Networked Readiness Indexin (NRI) avulla mitataan maiden kykyä hyödyntää tieto- ja viestintätekniikan suuria mahdollisuuksia sekä osallistua teknisen kehityksen edistämiseen. Kevään 2006 kaikkiaan 115 maan vertailussa Suomi sijoittui viidenneksi. Edellisenä vuonna Suomi oli vertailussa kolmannella sijalla.

Tietoyhteiskuntaohjelman hankkeiden resurssien käytön tarkastelu

Tietoyhteiskuntaohjelmaan kuuluviin hankkeisiin käytettiin kertomusvuonna määrärahoja yhteensä 96,5 milj. euroa. Tutkimus- ja kehittämisrahoitusta on seurattu rahoituksen tason nousuna edellisen vuoden talousarvioon verrattuna.

Tietoyhteiskuntaohjelman lisärahoituksella (0,46 milj. euroa) opetusministeriön pääluokasta voitiin vuonna 2005 hankkia 195 uutta asiakaspäätettä kirjastoille ja yhteispalvelupisteille. Näin on voitu tasata kuilua eri käyttäjäryhmien välillä, joka on havaittavissa esimerkiksi kotiyhteyden hankinnassa. Lisäksi opetusministeriön pääluokasta määrärahoja käytettiin muun muassa koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelman toteuttamiseen, jonka osana mm. 3 milj. euroa on ohjattu opettajien tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön koulutukseen. Yleissivistävän koulutuksen alueella koulujen laajakaistayhteyksiä tuettiin 2 milj. eurolla sekä laitehankintoja ja tietohallinnan kehittämistä 3,4 milj. eurolla.

Valtioneuvoston pääluokassa määrärahojen käytön painopiste oli KuntaTIME -hankkeen työssä sekä kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksien parantamiseen tähdänneen Suomi verkossa -kampanjan toteutuksessa. Kampanjaviikon aikana annettiin tehostettua opastusta sähköisiin palveluihin yli 280 paikkakunnalla. Merkittävä panostus oli myös kirjastojen ja yhteispalvelupisteiden henkilökunnalle annettu koulutus opastamista varten; koulutustilaisuuksia järjestettiin yhteensä 25 ja osallistujia koulutukseen oli yli 1 500.

Valtiovarainministeriön pääluokassa määrärahojen käytön pääpaino oli verotukseen liittyvän sähköisen asiainnin kehittämisessä sekä valtion talous- ja henkilöstöhallinnon kehittämisohjelman (KIEKU-hanke) toteuttamisessa.

Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokassa määrärahoja käytettiin pääasiassa liikenteen telematiikan hankkeisiin, digi-tv-klusteriohjelmaan (ArviD) sekä kansallisen tietoturvastrategian toimeenpanoon.

Työministeriön pääluokassa valtaosa määrärahoista kohdistui ATK-alaan liittyvään sekä tietoteknisiä valmiuksia edistävään työvoimakoulutukseen.

Tietoyhteiskuntaohjelmaan kuuluviin sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin käytettiin yhteensä 13,2 milj. euroa.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty tietoyhteiskuntaohjelman osa-alueittain yhdisteltyinä ohjelmaan kuuluviin hankkeisiin käytetyt määrärahat.

Taulukko 21. Tietoyhteiskuntaohjelman hankkeiden resurssien käytön tarkastelu, euroa¹⁾

Valtioneuvoston pääluokka	
Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiudet ja turvallinen tietoyhteiskunta	190 408
Koulutus, työelämä, tutkimus ja tuotekehitys	13 838
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	40 838
Julkishallinnon tietohallinto	76 153
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	20 594
Muu tietoyhteiskuntaohjelman koordinointi	314 282
Ulkoasianministeriön pääluokka²⁾	
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	2 224 680
Julkishallinnon tietohallinto	10 000
Kansainvälinen ulottuvuus	250 000
Oikeusministeriön pääluokka	
Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiudet ja turvallinen tietoyhteiskunta	100 000
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	1 205 886
Sisäasiainministeriön pääluokka	
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	883 556
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	6 086
Puolustusministeriön pääluokka	
Koulutus, työelämä, tutkimus ja tuotekehitys	520 000
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	130 000
Valtiovarainministeriön pääluokka	
Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiudet ja turvallinen tietoyhteiskunta	8 197
Koulutus, työelämä, tutkimus ja tuotekehitys	2 442
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	2 948 365
Julkishallinnon tietohallinto	2 632 428
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	6 086
Kansainvälinen ulottuvuus	1 300
Muut	407 883
Opetusministeriön pääluokka	
Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta	2 067 237
Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiudet ja turvallinen tietoyhteiskunta	460 000
Koulutus, työelämä, tutkimus ja tuotekehitys	33 863 180
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	497 639
Julkishallinnon tietohallinto	240 000
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	1 778 270
Maa- ja metsätalousministeriön pääluokka	
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	703 000
Liikenne- ja viestintäministeriön pääluokka	
Tietoliikenneyhteydet ja digitaalinen televisiotoiminta	674 000
Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiudet ja turvallinen tietoyhteiskunta	555 000
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	3 550 000

Taulukko 21. Tietoyhteiskuntaohjelman hankkeiden resurssien käytön tarkastelu, euroa¹⁾

Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokka³⁾	
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	246 241
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	214 864
Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka	
Sosiaali- ja terveydenhuolto	13 241 039
Työministeriön pääluokka	
Koulutus, työelämä, tutkimus ja tuotekehitys ⁴⁾	23 753 861
Julkishallinnon palveluiden kehittäminen	460 000
Liiketoiminnan ja sisältöjen sähköistäminen	2 217 563
Yhteensä	96 514 916

¹⁾ Osassa hankkeita ei ole voitu huomioida henkilöstökuluja. Tarkastelu ei sisällä maakunnallisten laajakaistaverkkojen rahoitusta.

²⁾ Lisäksi on tuettu Suomen kehityspolitiikassa tietoyhteiskuntakehitystä.

³⁾ Lisäksi on tuettu pk-yritysten ICT-valmiuksien kehittämistä, mutta rahallista erittelyä ei voida esittää.

⁴⁾ Sisältää Tykes-ohjelmaan käytetyt määrärahat, joista osa tukee tietoyhteiskuntaohjelman tavoitteita.

Lisäksi T&K -rahoitus on kasvanut vuoden 2005 talousarviossa kuten edellä tietoyhteiskuntaohjelman vaikuttavuuskatsauksessa on todettu.

3.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma edistää aktiivista kansalaisuutta, kansalaisyhteiskunnan toimintaa, kansalaisten yhteiskunnallista vaikuttamista ja edustuksellisen demokratian toimivuutta. Ohjelman herättämänä aktiivisen kansalaisuuden kysymysten kanssa työskennellään useilla koulutus- ja yhteiskuntapolitiikan alueilla. Vaikuttavuus edellyttää muutoksia ihmisten tiedoissa, asenteissa ja toiminnassa, mihin julkinen valta voi vaikuttaa vain edellytyksiä luovasti ja missä tarvitaan pitkäjänteistä työtä.

Suomen demokraattinen järjestelmä kestää vaativankin kansainvälisen tarkastelun. Sen sijaan osallistuvan demokratian monet tunnusluvut ovat heikentyneet, osin muita vastaavia demokratioita enemmän. Erityisiä haasteita ovat kansalaisten tuntema luottamus hallintoon sekä kansan jakautuminen aktivoituvan koulutettuun ja toisaalta osallistumisesta vetäytyvään väestöön. Demokratian tilaa on tarpeen seurata, mihin tuotettu selvitys Suomen demokratia-indikaattoreista (Oikeusministeriön julkaisu 1/2006) antaa jatkossa pohjan.

Aktiivista kansalaisuutta voidaan tukea elinikäisen oppimisen avulla. Kansalaisvaikuttaminen opettajan koulutuksessa -hanke oli käynnissä toista vuotta. Koulujen toimintakulttuuriin vaikuttava Osallistuva oppilas — yhteisöllinen koulu -hanke ulottuu sataan kuntaan. Kouluissa toteutettiin Euroopan kansalaiskasvatuksen teemavuosi. Vapaan sivistystyön kehittämis- ja suuntaviivarajat on suunnattu tukemaan aktiivista kansalaisuutta ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa. Kaikkia näitä tuetaan arviointien, tutkimuksien ja aineistotuotannon avulla. Mediakasvatuksesta valmistui selvitys. Näillä toimin aktiivinen kansalaisuus ja kansalaiskasvatus on saatu useilla koulutuksen aloilla keskustelun ja tietoisuuden kehittämistyön kohteeksi. Keskeisistä hankkeista on tekeillä arviointi.

Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunta selvitti kehittämistarpeet ja teki 25 korjausesitystä. Niiden mukaan erityistä huomiota tulee kiinnittää yleishyödyllisen toiminnan verotus-, kilpailu- ja avustusehtoihin. Toimikunnan ehdottama suunnitelma kansalaistoiminnan verkostoperiaatteella toimivaksi yliopisto-opetuksiksi ja kansalaistoiminnan tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi valmistui. Järjestökoulutusta tehostettiin. Uusi nuorisotyölaki tukee kasvua aktiiviseen kansalaisuuteen.

3.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma

Kansalaisvaikuttamisen avain on hallinnon ja kansalaisten vuorovaikutus. Kansliapäälliköt allekirjoittivat sitoumuksen kansalaisten kuulemisesta ministeriöiden toiminnassa. Ministeriöitä kannustetaan laatimaan kansalaisjärjestöstrategiat. Otakantaa.fi uudistettiin yhdeksi kuulemisen välineeksi. Digi-TV:n kansalaiskäytön mahdollisuudet selvitettiin. Vaalitiedotuksen tehostamista varten perustettiin useita vaikuttajatahoja edustava Vuoden 2007 eduskuntavaalien tiedotusta pohtiva työryhmä. Puolueiden kehittämistä kannustettiin mm. tutkimuksella puolueiden paikallisesta järjestötoiminnasta ja ajatusmylly (think tank) kokeilulla.

Kansanvalta 2007 -toimikunnan työ julkistettiin ja käynnistettiin sen mukainen jatkovalmistelu. Esitys kuntalain muuttamisesta valmisteltiin tavoitteena parantaa valtuuston edellytyksiä johtaa kuntakonsernia, selkeyttää kunnallisten liikelaitosten asemaa, mahdollistaa kunnallinen pormestarihallinnon ja parantaa kunnallisten luottamushenkilöiden ja valtuustoryhmien asemaa. Demokratiatilinpäättös -hanke eteni toiseen toimintavuoteensa tavoitteena malli kuntien demokratian itsearviointia varten.

Ohjelman käytössä olevilla varoilla tuettiin useita edellä olevia hankkeita erityisesti tuottamalla tutkimuksia, selvityksiä ja seminaareja. Erilliset selvitykset tuotettiin median ja demokratian suhteesta, mediakasvatuksesta, puolueiden paikallistoiminnasta ja demokratia-indikaattoreista. Tuettiin Yleisradion TV-sarjaa maahanmuuttajien kansalaiskasvatuksesta. Ohjelman sukupuolinäkökulman vahvistamisesta tehtiin seurantaselvitys ja ohjelmasta tiedotettiin mm. Kansalainen-lehden avulla. Jatkoon varauduttiin kehittämällä kansanvalta.fi -portaalia ja otakantaa.fi -foorumia.

Taulukko 22. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma, määrärahat 2005¹⁾

Momentti	Momentin nimi	Politiikka- ohjelman osuus	Kohdennus/Hanke	Käyttö 2005
Oikeusministeriön pääluokka				
25.01.21	Oikeusministeriön toimintamenot	549 153	Kansanvalta 2007 -toimikunta, Kansanvalta.fi -portaali,	518 456
25.70.21	Vaalimenot	440 000	Otakantaa.fi, Think tank -hanke, Kansalainen-lehti, tutkimuksia ja selvityksiä, seminaareja	413 977
Oikeusministeriön pääluokka yhteensä		989 153		932 432
Valtioneuvoston pääluokka				
23.27.50	Puoluetoiminnan tukeminen	12 020 000	Puoluetoiminnan tukeminen	12 020 000
Valtioneuvoston pääluokka yhteensä		12 020 000		12 020 000
Sisäasiainministeriön pääluokka				
26.01.21	Sisäasiainministeriön toimintamenot	338 000	Kunnallisen demokratian kehittäminen	327 388
Sisäasiainministeriön pääluokka yhteensä		338 000		327 388

Taulukko 22. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma, määrärahat 2005¹⁾

Valtiovarainministeriön pääluokka			
28.01.21	Valtiovarainministeriön toimintamenot	9 671	Kuule kansalaista—valmistele viisaasti 9 671
28.01.21	Valtiovarainministeriön toimintamenot	15 200	Digi-tv kansalaisvaikuttamisen kanavana 15 200
Valtiovarainministeriön pääluokka yhteensä		24 871	24 871
Opetusministeriön pääluokka			
29.01.22	Kehittämistoiminta	10 000	Kansalaiskasvatuksen teema- vuosi 2005 10 000
29.01.22	Kehittämistoiminta	240 000	Kansalaisyhteiskunta 2006 - toimikunta 136 647
29.01.22	Kehittämistoiminta	1 270 508	Nuorten osallisuushanke 939 933
29.01.22	Kehittämistoiminta	300 000	Osallistuva oppilas— yhteisölinen koulu 240 000
29.10.22	Yliopistolaitoksen yhteiset menot	160 500	Kansalaisvaikuttaminen opettajankoulutuksessa ja hankkeeseen liittyvät tutkimukset 160 500
29.60.30	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin	46 000	Kansalaisvaikuttamisen kehittämishankkeet ammatillisessa koulutuksessa 46 000
29.69.22	Opetustoimen henkilöstökoulutus ja erät muut menot	600 000	Kansalaisvaikuttamisen edistäminen 22 710
29.69.25	Aikuiskoulutuksen kehittäminen	120 000	Opettajankoulutus ja täydennyskoulutus 120 000
Opetusministeriön pääluokka yhteensä		2 747 008	1 675 790
Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma yhteensä		16 119 032	14 980 482

¹⁾ sisältää aikaisemmilta vuosilta siirtyneet

3.5 Peruspalveluohjelma ja -budjetti

Kuntien tehtävien ja veloitteiden rahoituksen tasapainoa ja ennakoitavuutta parannetaan hallituskauden kattavalla valtion ja kuntien välisellä poikkihallinnollisella peruspalveluohjelmalla ja siihen liittyvällä vuosittaisella peruspalvelubudjetilla.

Peruspalveluohjelman tarkoituksena on edistää peruspalveluiden saatavuutta, selvittää keinoja peruspalveluiden rahoituksen kestäväksi ja tasapainoiseksi turvaamiseksi, kehittää peruspalveluita koskevan lainsäädännön ja rahoitusjärjestelmien valmistelusta vastaavien ministeriöiden yhteistyötä sekä kehittää valtion ja kuntasektorin välistä yhteistyötä.

3.5 Peruspalveluohjelma ja -budjetti

Peruspalveluohjelmaa kehitetään siten, että ohjelmaan perustuen on aikaisempaa helpompaa hallita kunnallisten palveluiden ja niiden rahoituksen kokonaisuutta poliittisessa päätöksenteossa. Peruspalveluohjelman valmistelusta vastaavan ministeriryhmän työskentely on lisännyt eri ministeriöiden valmiutta palveluiden ja niiden rahoituksen kokonaisuuden tarkasteluun.

Toinen kehyspäätökseen liittyvä peruspalveluohjelma hyväksyttiin vuonna 2005. Uusi tarkistettu ohjelma vuosille 2007—2011 on laadittu tilanteessa, jossa kuntien ja kuntayhtymien rahoitustasapaino on vuoden 2005 ennakkolisten tilinpäätöstietojen perusteella pysynyt heikkona ja kuntien velkaantuminen jatkunut varsin voimakkaana. Heikkeneminen pysähtyi kuitenkin vuoden 2004 tilinpäätösten mukaiselle tasolle ja kuntien velkaantumisen kasvu hidastui hieman vuoden 2004 18 %:sta vuoden 2005 14 %:iin. Käyttömenot kasvoivat kuitenkin edelleen verorahoituksen kasvua nopeammin.

Peruspalveluohjelmaan sisällytetään tuottavuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden lisäämisen keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä arvioidaan niiden toteutumista ja vaikutusta menokehitykseen. Peruspalveluohjelmaan perustuva peruspalvelubudjettitarkastelu on sisällytetty valtion talousarvion yleisperusteluihin vuoden 2004 talousarvioesityksestä alkaen.

Taulukko 23. Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa (ao. vuoden hintatasossa)

	2004	2005	2006
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasuserineen			
Sisäasiainministeriö	162	157	200
Opetusministeriö, ml. veikkausvoittovarat	2 278	2 350	2 480
— kuntayhtymien yksikköhintarahaus	1 029	1 057	1 116
Sosiaali- ja terveysministeriö	3 319	3 673	4 022
Yhteensä	5 768	6 180	6 702
Muut peruspalvelubudjettiin sisältyvät valtionavut			
Sisäasiainministeriö	56	81	52
Opetusministeriö	176	175	169
Sosiaali- ja terveysministeriö	240	246	423
Työministeriö	130	126	128
Yhteensä	602	628	772
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	6 370	6 808	7 474

Kuntien rahoitustilanne on pysynyt kireänä kuntien tulojen lisääntyessä menoja hitaammin. Kuntien alijäämä on lisääntynyt. Vuonna 2004 alijäämää oli 164 kunnalla. Vuoden 2005 ennakkotietojen perusteella alijäämäisten kuntien määrä tulee entisestäänkin lisääntymään.

Kehyskaudella kuntien taloudellisen kehityksen arvioidaan paranevan. Peruspalveluohjelmaan sisältyvien ennusteiden perusteella kuntatalous olisi tasapainossa vuonna 2007, jolloin kuntien yhteenlaskettu vuosikate ylittää käyttöomaisuuden poistojen tason. Kuntien velkaantuminen jatkuu myös kehyskauden lopussa, tosin selvästi hidastuneena.

Peruspalvelubudjettitarkastelun yhteydessä talousarvioesityksen yleisperusteluissa arvioidaan myös valtion toimenpiteiden vaikutuksia kuntatalouteen. Vuonna 2005 valtion toimenpitein kuntataloutta vahvistettiin 168 milj. eurolla. Ilman indeksikorotuksia valtion toimenpiteet paransivat kuntataloutta vuoden 2004 tilanteeseen verrattuna 28 milj. eurolla.

3.6 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Tavoitteena on alueiden kilpailukyvyyn vahvistaminen ja tasapainoisen aluerakenteen kehittäminen. Painopisteinä ovat olleet alueiden osaamisen, yrittäjyyden ja työllisyyden tukeminen sekä hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden pysyttäminen. Keinoja ovat osaamiskeskusohjelma, aluekeskusohjelma, maaseutupoliittinen kokonaisohjelma, kaupunkipoliittiset toimenpiteet, Kainuun hallintokokeilu, EU:n tavoite 1- ja 2-ohjelmat ja erikseen määritetyt hallituksen toimenpideohjelmat, kuten alueellistaminen. Vuonna 2005 valtion talousarvion alueiden kehittämiseen tarkoitettujen määrärahojen olivat noin 1 650 milj. euroa, josta EU:n rakennerahastojen osuus noin 330 milj. euroa.

Arviointien mukaan aluekehitysohjelmilla on saatu positiivisia vaikutuksia yrittäjyyden lisääntymiseen, osaamistason nousuun ja työllisyyteen. OECD:n maakatsauksen (2005) mukaan Suomen aluepolitiikka on onnistuneesti siirtynyt investointivetoisesta kasvusta innovaatiovetoiseen kehitykseen.

Yrittäjien lukumäärä on kasvanut noin 4 %. Yritystoiminnan liikevaihto on kasvanut. Nopeinta kasvu on ollut Itä-Uudellamaalla, Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla, heikointa Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa ja Lapissa. Toimialoista parhaiten menestyneitä ovat olleet teollisuus, vienti ja rakentaminen. Työllisyysasteessa alueiden väliset erot ovat kuitenkin edelleen suuria ja tasoittuvat hitaasti. Korkein työllisyysaste on Uudellamaalla 74 %, matalin Kainuussa 56 %, sen oltua 68 % koko maassa. Muuttoliikkeen osalta maakuntien välinen nettomuutto on hidastunut. Muuttoliike suuntautui entisestään maakuntien aluekeskuksiin. Maahanmuutto Suomeen kasvoi vuonna 2005. Luonnollinen väestönkasvu on monissa maakunnissa laskussa. Yli 64-vuotiaiden osuus työikäisistä on nykyisin 20–30 %. Vuonna 2010 sen arvioidaan olevan useissa maakunnissa 30–40 %. Koulutustaso on kasvanut jatkuvasti sekä ammattitutkinnoissa että korkea-asteen tutkinnoissa. Kasvu on ollut tasaista ammattitutkinnoissa maakuntien välillä. Maakunnalliset erot ovat kuitenkin suuria korkea-asteen koulutuksessa. Toimeentulotukea saaneiden osuus väestöstä on laskenut kaikissa maakunnissa viime vuosina. Vuonna 2004 7,7 % väestöstä sai toimeentulotukea. Korkein osuus on Lapissa (12 %), matalin Pohjanmaalla (7 %).

Väestön ikääntyminen kasvattaa suurissa kasvukeskuksissa sosiaali- ja terveydenhuoltokustannuksia. Haasteeksi muodostuu pätevän ja riittävän ammattihenkilöstön saaminen. Suurissa keskuksissa ikääntyminen lisää syrjäytymistä. Syrjäisimmillä seuduilla työvoima vähenee ja väestörakenne yksipuolistuu vaikeut-taan samalla uuden elinkeinoelämän syntyä. Ikääntymisen myötä sairastavuus lisääntyy. Pitkäaikaistyöttömien määrä on ennallaan. Osaavan työvoiman ja tiettyjen toimialojen kysynnän välillä on jo osaamisaukoja.

Alueellistamistoimenpiteisiin meni yhteensä 1 020 henkilötyövuotta. Vuoden 2005 loppuun mennessä kaikilla hallinnonaloilla toteutettuja ja päätettyjä alueellistamishankkeita on 2 536 htv:n verran. Lisäksi suunniteltujen toimenpiteiden piirissä on 1 082 henkilötyövuotta. Saaristoasioissa on edetty asetettujen toiminnallisten tavoitteiden mukaisesti. Elinkeinoelämän ja kuntien välille on syntynyt uudenlaista yhteistyötä erityisesti matkailun parissa. Maaseutupoliittikan ohjelmaa on toteutettu tavoitteiden mukaisesti asettamalla esimerkiksi maaseutuasumisen teemaryhmä ja perustamalla rannikon sekä saariston kehittämiskysymyksiin suuntautuva kaksikielinen maaseutuprofessori.

3.6 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Taulukko 24. Sisäasiainministeriön pääluokan alueiden kehittämisrahoituksen sekä alueellisten rakennerahasto-ohjelmien tuloksellisuus: vertailu talousarviossa esitettyihin tavoitteisiin (Maakunnan kehittämisraha)

Momentti	Käyttö 2005 milj. euroa 2000—2005	Työpaikkavaikutus 2000—2005	Yritysvaikutus 2000—2005	Ulkopuolinen/Sanallinen oma arvio
26.98.43 Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)				
osaamiskeskus-ohjelma	8,6	korkean osaamisen uudet työpaikat 11 200 säilytettyjä 22 000 (kokonaisrahoitus ohjelmassa yhteensä 470 milj. euroa)	uusia high tech. yrityksiä 1 040	Valtion perusrahoitus katalyyttiluonteista pääasiassa public-private -hankkeiden generointiin. Ohjelmatyössä mukana 6 000 yritystä, koulutettuja 72 000. Huom. vaikutusluvut sisältävät myös muun ohjelmarahoituksen yht. 470 milj. euroa. Valtiontalouden tarkastusviraston (2001) ja ohjelman väliarvioinnin (2003) mukaan osaamiskeskukset ovat onnistuneet hyvin asetettujen tavoitteiden toteuttamisessa ja toiminta on valtion perusrahoituksen määrään nähden ollut tuloksellista.
aluekeskus-ohjelma	9,6	AKO -alueiden keskimääräinen työpaikkakasvu on ollut hieman nopeampaa kuin koko maassa. Aluelähtöisyys ja seudullisuus toteutuu aluekeskusohjelmissa välillisesti erityisesti osaamisen ja kärkeitoimialojen vahvistamisen kautta. Alueellisia työllisyysstrategioita on joko osana aluekeskusohjelmaa tai sen rinnalla aluekeskusohjelmassa huomioituna, esimerkiksi osana elinkeinostrategiaa tai muun toimijan tuottamana tehty tai valmisteltu 19 ohjelma-alueella.	Ei laskettu suoria yritysvaikutuksia. AKOn toimintaideana on yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä yritysten yhteistyön syventäminen julkisen sektorin toimijoiden ja osaamis- ja koulutusinstituutioiden kanssa.	Ulkopuolisen arvioinnin mukaan ¹⁾ vaikuttavuustavoitteet seudullisten yhteistyöstrategioiden, päätöksentekorakenteiden ja yhteistyöverkostojen ovat toteutuneet varsin hyvin: muutamaa aluetta lukuun ottamatta perusrakenteet on saatu luotua ja useimmilla alueilla AKO:lla on ollut keskeinen rooli niiden toteuttamisessa. AKO on käynnistänyt merkittäviä kehitysprosesseja ja tuottanut jo nyt selkeitä tuloksia useilla kohdealueilla. Ohjelman sidosryhmien näkemyksen perusteella aluekeskusohjelman toiminnan onnistumista kokonaisuudessaan voidaan pitää kohtuullisen hyvänä, joskin selkeitä alueellisia eroja on havaittavissa. Keskiarvolla mitattuna sidosryhmät antavat keskimääräisesti arvosanan 7,4. Keskiarvoa paremmat arvosanat antavat muut organisaatiot kuten seutuhallinnon organisaatiot (8,0), korkeakoulut ja tutkimusyksiköt (7,9), TE-keskukset (7,6) ja maakuntien liitot (7,5). Keskiarvoa heikommat arvosanat antavat kunnat (7,3), yrityspalveluorganisaatiot (7,3) koulutuskuntayhtymät (7,3) ja yritykset (6,5).
maakunnan liitot (19)	10,7	uusia 380 säilytettyjä 963	202 uutta yritystä	Ei teetetty ulkopuolista arviota. Hankkeet ovat olleet valtaosin alueiden elinkeinoelämän kehittämistarpeiden selvityksiä, verkostoitumis- ja kansainvälistymishankkeita. Tämän-tyyppisillä selvitys/kartoitushankkeilla on vahvasti välillinen ja laadullinen vaikutus.
sisäministeriön käytössä	2,0	ei laskettuja tietoja saatavilla	ei laskettuja tietoja saatavilla	Valtaosa isoja ja jatkuvia kokonaisuuksia, kuten JUPA-hanke, saaristoasiain neuvottelukunnan työ, maaseutupolitiikan työryhmätyö, erilaisia pilottihankkeita.
Yhteensä	31,0			

¹⁾ Aluekeskusohjelman arviointiraportit 2005 ja 2006; Jyväskylän yliopisto ja Kaupunkitutkimus TA Oy

Taulukko 25. Sisäasiainministeriön pääluokan alueiden kehittämisrahoituksen sekä alueellisten rakennerahasto-ohjelmien tuloksellisuus: vertailu talousarviossa esitettyihin tavoitteisiin (EAKR)

Momentti	Maksatuk- Työpaikka- set 2005 vaikutus milj. euroa 2000—2005	Yritysvaikutus 2000—2005	Ulkopuolinen/Sanallinen oma arvio
EAKR	uusja ¹⁾ 47 458	uusja ²⁾ 5 539	Tavoiteohjelmista (tavoite 1 ja 2) tehtyjen arviointien mukaan rakennerahastokaudelle 2000—2006 asetetut kehittämisstrategiat ovat olleet hyvin valittuja ja vastanneet alueellisiin ja muihin kehittämistarpeisiin. Strategiat ovat ohjelmakauden päättyessä edelleen ajankohtaiset. Alueellisten tavoite 1- ja 2 -ohjelmien läpikäyviä teemoja ovat olleet alueiden kilpailukyvyyn, työllisyyden sekä osaamisen lisääminen ja vahvistaminen. Ohjelmien pääpaino on ollut taloudellisen kasvun ja alueiden hyvinvoinnin lisäämisessä, johon on pyritty edistämällä osaamis pohjaisen talouden, tietoyhteiskunnan, työllisyyden, innovaatioympäristöjen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin kehittämistä. Tavoite 1 -ohjelmien määrälliset tavoitteet tullaan saavuttamaan. Palvelusektorin työpaikkakehitys on ollut nopeinta. Tavoite 1 -ohjelmien vaikuttavuus on hieman jäänyt alle tavoitteen, mutta alun perin ohjelmalle asetettu liian korkeita odotuksia. Tavoite 2 -ohjelma on ollut tärkeä työkalu kilpailukyvyyn parantamisessa. Erityisesti Finnvera Oyj:n lainainstrumentit ovat olleet tehokkaita uusien yritysten perustamisessa. KTM:n investointuella ollut vahva asema sekä rahoituksessa että määrällisissä tuloksissa. Alueiden koulutuserot edelleen olemassa suhteessa koko maahan.
26.98.61 Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arviomääräraha)	110,3		
26.98.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus SM:n osalta (arviomääräraha)	21,9		
29.01.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus OPM:n osalta (arviomääräraha)	12,6		
30.10.62 Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	1,6		
31.99.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus LVM:n osalta (arviomääräraha)	11,4		
32.30.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus KTM:n osalta (arviomääräraha)	50,7		
33.01.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus STM:n osalta (arviomääräraha)	1,3		
34.05.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus TM:n osalta (arviomääräraha)	9,8		
35.99.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus YM:n osalta (arviomääräraha)	7,6		
EAKR yhteensä, josta	227,2		
—Yhteisöaloitteet	15,7		Interreg-rahoitus on merkittävästi lisännyt aiemmin lähinnä alueiden, valtion ja Pohjoismaiden neuvoston rahoituksella harjoitetun yhteistyön laajuutta ja vaikuttavuutta. Esimerkiksi ulkorajaohjelmissä yksi keskeisimmistä toiminta-aloista on ollut yritystoiminnan ja sen toimintaympäristön kehittäminen. Lähes 40 % ohjelmiin hyväksytyistä hankkeista on liittynyt tähän.
— Kainuu	1,7		

¹⁾ 30.6.2005 mennessä. Toteuma sisältää myös kansalliset valtion vastinrahat, sekä yksityisen rahoituksen osuuden. Indikaattori kuvaa myös koko ohjelman vaikuttavuutta.

²⁾ 30.6.2005 mennessä. Toteuma sisältää myös kansalliset valtion vastinrahat sekä yksityisen rahoituksen osuuden. Kyse koko ohjelman vaikuttavuudesta.

3.6 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Taulukko 26. Sisäasiainministeriön pääluokan alueiden kehittämisrahoituksen sekä alueellisten rakennerahasto-ohjelmien tuloksellisuus: vertailu talousarviossa esitettyihin tavoitteisiin (Kainuun kehittämisraha)

Momentti	Käyttö 2005 vaikutus milj. euroa 2000—2005	Työpaikka-		Ulkopuolinen/Sanallinen oma arvio
		Käyttö 2005 vaikutus milj. euroa 2000—2005	Yritysvaikutus 2000—2005	
26.98.63 Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)				
Yhteensä	38,4	ei vielä arvioitavissa	ei vielä arvioitavissa	Kokeilu ollut onnistunut valinta havaittujen toimintaympäristömuutosten vastaamiseen. Velvoittava lainsäädäntö on ollut tarpeen, muuten voimavarojen yhteen kokoaminen ei olisi onnistunut. Hanke valmisteltiin onnistuneesti. Rahoitusmalli on toiminut, vaikka siirtymäsäännökset ovat olleet monimutkaisia. Maakuntavaltuutetut ovat suhtautuneet hallintokokeiluun positiivisesti.
Kainuun maakuntayhtymä	1,8	ei vielä arvioitavissa	ei vielä arvioitavissa	Mittaustekniikassa työpaikat ovat kasvaneet ja yritysten välinen yhteistyö on lisääntynyt. Toimenpiteillä on myös parannettu Kuhmon kamarimusiikkiviikon tunnettuutta ja lisätty kansainvälisiä yhteyksiä. Myös hyvinvointipalveluita ja väestön ikääntymiseen liittyvää selvitys- ja projektityötä on tehty. Hankkeet ovat toteutuneet pääsääntöisesti onnistuneesti.
Oulun tiepiiri	18,7	ei vielä arvioitavissa	ei vielä arvioitavissa	Teiden liikennöitävyys säilyi hyvänä ja oli valtakunnallista tasoa. Parantamistoimien ansiosta tiepääoma säilyi pääosin ennallaan, päätiestöllä jopa parani. Kelirikkohaittaa poistettiin yli tavoitteen ja huonokuntoisten siltojen määrä väheni.
Oulun lääninhallitus	0,7	ei vielä arvioitavissa	ei vielä arvioitavissa	Ostoliikennettä on priorisoitu ja karsittu ostopalveluista vähiten kysytyt liikenneyhteydet. Perusliikennepalvelut kuntien välisessä joukko-liikenteessä on pystytty tarjoamaan.
TE-keskus yritys ja työvoimaosasto	0,8 yrityspuoli 15,6 työvoima			Suurin osa (0,79 milj. euroa) on käytetty alueen pk-yritysten kuljetustukeen. Tavoitteena on ollut tasoittaa harvaan asutuilla alueilla sijaitsevien yritysten muita yrittäjiä raskaammat kuljetuskustannukset. Työvoimaosaston varat on suurimmalta osin (12 milj. euroa) käytetty työvoimakoulutukseen ja palkkatuettuun työllistämiseen. Määrärahalla on työllistetty vuoden 2005 aikana keskimäärin 1 405 henkilöä, ammatillisessa työvoimakoulutuksessa keskimäärin 470 henkilöä ja valmentavassa työvoimakoulutuksessa keskimäärin 210 henkilöä.
Kainuun ympäristökeskus	0,8	ei vielä arvioitavissa	ei vielä arvioitavissa	Vesiosuuskuntien verkostotyöt, kiinteistökohtaiset vedenhankintaratkaisut, Hyrynsalmen jätevedenpuhdistamon kompostikentän rakentaminen, kiinteistökohtaisiin jätevedenkäsittelyratkaisuihin, Paltamon siirtoviemäriin.
Kainuun metsäkeskus	0,1	ei vielä arvioitavissa	ei vielä arvioitavissa	Määrärahalla turvattiin arvokkaiden metsäelin-ympäristöjen säilyminen kymmeneksi vuodeksi 26 kohteella, pinta-alaltaan yhteensä 97,5 hehtaaria.

3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka

T&K -rahoituksen kehitys ja tutkimusjärjestelmän kehittäminen

Suomi on säilyttänyt asemansa maailman kärkitiloilla panostuksessaan uuden tiedon luomiseen ja teknologian kehittämiseen. Kokonaispanostus tutkimus- ja kehitystoimintaan oli vuonna 2004 lähes 5,3 mrd. euroa, 3,51 % bruttokansantuotteesta. Suomi ja Ruotsi ovat ainoat EU:n jäsenmaat, joiden tutkimus- ja kehittämisspanostukset ylittävät Lissabonin kasvu- ja työllisyysstrategian tavoitteen kolmen prosentin bkt-osuudesta. T&K -toiminnan julkisen rahoituksen bkt-osuus on Suomessa suurempi kuin EU-maissa keskimäärin ja lähes samaa suuruusluokkaa kuin Yhdysvalloissa.

Suomi on edelleen menestynyt hyvin kansainvälisissä kansantalouden kilpailu- ja suorituskykyä sekä innovaatioympäristön toimivuutta koskevilla vertailuilla. Suomen vahvuuksia ovat teknologinen osaaminen, koulutus sekä yliopistojen ja elinkeinoelämän hyvät yhteistyösuhteet. Kansantalouden kasvuun on vaikuttanut erityisesti sähkö- ja elektroniikkateollisuuden kasvu. Tämä ala on hyvin tutkimusintensiivistä toimintaa. Palvelusektorilla tietointensiiviset palvelut ovat kehittyneet eniten. Kansainvälisten tutkimusten mukaan T&K -toiminnalla on suuri merkitys toimialan tuottavuuskehitykseen. Suomessa erityisesti tehdasteollisuuden tuottavuus on kansainvälisesti huippuluokkaa.

T&K -rahoitusta on lisätty hallitusohjelman mukaisesti. Vuonna 2005 valtion tutkimuspanostus oli 1,59 mrd. euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 56 milj. euroa nimelliskasvun ollessa 3,6 %. Kasvu kohdistui suurelta osin Tekesin ja Suomen Akatemian kautta kilpaillun tutkimuksen rahoittamiseen sekä yliopistojen toimintamenorahoituksen lisäykseen.

Taulukko 27. T&K -rahoituksen kehitys 2001—2005 ¹⁾

Vuosi	Yritykset		Julkinen sektori ²⁾		Korkeakoulusektori ³⁾		Yhteensä	T&K -menojen
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%		BKT-osuus ⁴⁾
2001	3 284,0	71,1	500,9	10,8	834,1	18,1	4 619,0	3,38
2002	3 375,1	69,9	529,7	11,0	925,6	19,2	4 830,3	3,43
2003	3 527,9	70,5	515,4	10,3	961,7	19,2	5 005,0	3,48
2004	3 683,5	70,1	530,1	10,1	1 039,8	19,8	5 253,4	3,51
2005 ⁵⁾	3 770,3	70,0	538,4	10,1	1 079,7	20,0	5 388,4	3,52

¹⁾ Lähde: Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2004. Tilastokeskus

²⁾ ml. YVT (yksityinen voittoa tavoittelematon toiminta)

³⁾ ml. ammattikorkeakoulut vuodesta 1999 alkaen

⁴⁾ Bkt 2003 ja 2004 Tilastokeskuksen ennakkotietoja, bkt 2005 valtiovarainministeriön ennuste

⁵⁾ Arvio kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella (26.10.2005)

Valtioneuvosto teki 7.4.2005 periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Julkista tutkimusjärjestelmää kehitetään toiminnallisena kokonaisuutena tutkimus- ja kehittämistoiminnan laadun ja relevanssin jatkuvaksi parantamiseksi, ja tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan asemaa vahvistetaan. Periaatepäätöksen toimeenpano-ohjelma käynnistettiin ja mm. tiede- ja teknologianeuvo-
vostosta annettiin uusi valtioneuvoston asetus (nro 847) 27.10.2005.

3.7 Tiede- ja teknologiapolitiikka

Tiedepolitiikka

Tiedepolitiikan tavoitteena on edistää tiedettä, turvata suomalaisen tutkimuksen ja tutkijankoulutuksen laadun, vaikuttavuuden ja kansainvälistymisen myönteinen kehitys sekä edistää tehokkaan ja tasapainoisen tutkimusjärjestelmän kehittämistä. Toiminnan laatua ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan sekä opetusministeriön että Suomen Akatemian ja korkeakoulujen toimeenpanemien kokonais- ja tieteenala-arviointien ja opetusministeriön ja sen hallinnonalan laitosten ja virastojen välisen tulosohjauksen kautta.

Julkisella tutkimusrahoituksella taataan pitkäjänteinen, kattava ja uusiutumiskykyinen perustutkimus ja tutkijankoulutus sekä edistetään innovaatioiden syntymistä. Hallituksen päättämää julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen lisäystä on kohdennettu Suomen Akatemian kautta jaettavaan kilpailtuun tutkimusrahoitukseen ja yliopistojen perusrahoitukseen. Vuoden 2005 talousarviossa Akatemialle osoitettiin tutkimushankkeiden myöntämisvaltuutta kaikkiaan 175,6 milj. euroa, mikä oli 3 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna.

Kansainvälinen tieteellinen yhteistyö laajenee ja suomalaisen tutkimuksen kansainvälinen näkyvyys paranee. Suomen kansainvälistä tiedepoliittista yhteistyötä on jatkettu ja kehitetty valtion tiede- ja teknologia-neuvoston 12.11.2004 hyväksymän Suomen kansainvälisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan strategian mukaisesti. On osallistuttu kansainvälisen ydin- ja hiukkasfysiikan tutkimuslaitoksen (FAIR) valmisteluun. Suomen Akatemia aloitti Tekesin kanssa yhteisen FiDiPro-rahoitusohjelman ulkomaisten professoritasoisten huippututkijoiden palkkaamiseksi Suomeen.

Taulukko 28. Yliopistojen tutkija- ja opettajavierailujen lkm (yli 1 kk)¹⁾

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Suomalaisia ulkomailla	741	735	664	578	633	706
Ulkomaalaisia Suomessa	1 153	1 030	1 076	1 088	1 060	1 064

¹⁾ Lähde: OPM, KOTA-tietokanta

Taulukko 29. Yliopistojen tieteellinen julkaisutoiminta (Refereeartikkeleiden lukumäärä) 1999—2004¹⁾

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Suomalaisissa julkaisuissa	2 047	1 825	1 818	2 044	1 965	2 077
Ulkomaisissa julkaisuissa	9 217	9 032	9 471	9 703	9 789	10 670

¹⁾ Lähde: OPM, KOTA-tietokanta

Tutkijankoulutuksen määrä vastaa tarpeita ja laatu paranee entisestään. Vuonna 2005 suoritettiin 1 422 tohtorin tutkintoa, mikä oli opetusministeriön asettamien tavoitteiden mukaista. Opetusministeriön työryhmä valmisteli ehdotuksen tutkijakoulujärjestelmän kehittämiseksi ja tutkijankoulutuksen laadun parantamiseksi. Opetusministeriö päätti tutkijakouluista Suomen Akatemian esityksen perusteella. Vuoden 2006 alusta opetusministeriön rahoittamia tutkijakouluja on 124 ja niissä on yhteensä 1 458 opetusministeriön rahoittamaa tutkijakoulupaikkaa. Tutkijakoulujärjestelmän perustamisesta tuli kuluneeksi kymmenen vuotta.

Taulukko 30. Suoritetut tohtorintutkinnot¹⁾

	1995	2000	2003	2004	2005
Miehet	481	633	673	767	732
Naiset	284	523	584	632	690
Yhteensä	765	1 156	1 257	1 399	1 422

¹⁾ Lähde: OPM, KOTA-tietokanta

Hyvä tieteellinen käytäntö vahvistuu tutkimuksessa ja tutkijankoulutuksessa. Opetusministeriön työryhmä teki ehdotuksen tohtorikoulutuksen hyväksi käytännöiksi.

Kansalaisten ymmärrys tieteestä paranee ja tieteen myönteinen julkinen kuva yhteiskunnassa vahvistuu. Ensimmäinen valtakunnallinen Tiedefoorumi järjestettiin aiheena tutkijanuran kansainvälistäminen ja Suomen viides tiedepalkinto jaettiin. Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen kehittämistyöryhmän toimenpideohjelmaa, joka käynnistettiin vuoden 2004 lopussa, on toteutettu mm. vahvistamalla tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan asemaa, vakiinnuttamalla ja lisäämällä tiedekeskus Heureka rahoitusta ja selvittämällä Tieteellisten seurain valtuuskunnan oikeudellista asemaa.

Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen taataan tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla. Vuoden 2006 talousarvioesityksessä on uuden supertietokoneen hankintaan tarvittava valtuus. Opetusministeriön asettama Grid-strategiaryhmä esitti syksyllä valmistuneessa väliraportissaan mm. Suomen osallistumista pohjoismaiseen grid-hankkeeseen. Grid-teknologia on nopeasti kehittyvä ja yleistyvä menetelmä rakentaa tehokkaita laskenta- ja datankäsittely-ympäristöjä sekä tutkimuksen, yritysten että yhteiskunnallisten palvelujen käyttöön. Kansalliskirjaston toimialan laajennuksen edellyttämiä toimenpiteitä, mm. säädösten ja ohjauksen uudistamista on valmisteltu. Tieteellisten julkaisujen avoimen saatavuuden edistämiseksi opetusministeriön työryhmä antoi valmisteleman suosituksen. Opetusministeriö tuki tieteellisten kirjastojen ja arkistojen digitointihankkeita ja sähköisen pitkäaikaissäilytyksen kehittämistä.

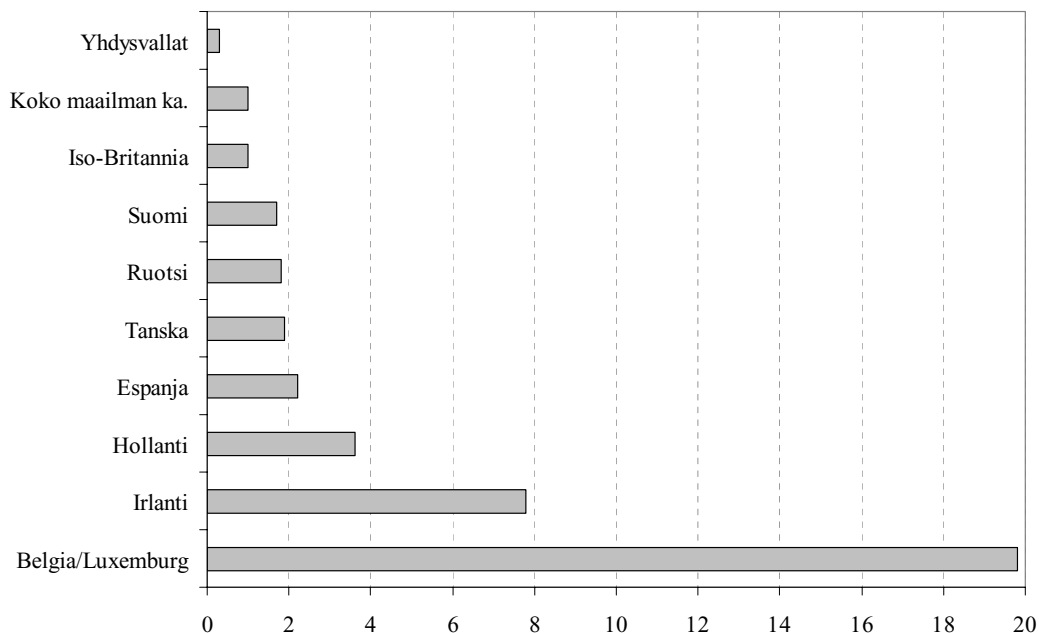
Teknologiapolitiikka

Teknologia- ja innovaatiopolitiikalla edistetään elinkeinoelämän kykyä uudistua ja sitä kautta työllisyyttä ja hyvinvointia. Talouden rakenteen uudistaminen, kasvun edellytysten turvaaminen ja tuottavuuden parantaminen edellyttävät innovaatioympäristön jatkuvaa kehittämistä ja kehittämispanosten kohdentamista ai-neettomiin investointeihin. Vaikuttavuutta seurataan niillä yhteiskunnan ja talouden kehittymistä kuvaavilla kansantaloudellisilla mittareilla, joihin teknologia- ja innovaatiopolitiikka keskeisesti vaikuttaa, sekä innovaatioympäristön julkisille toimijoille asetettujen tavoitteiden toteutumisella.

Kansainvälinen kilpailukyky pysyy maailman huipputasolla ja Suomessa on maailman paras innovaatioympäristö. Suomi on pysynyt kansainvälisten kilpailukykyvertailujen kärkisijoilla ja Suomen innovaatioympäristö arvioidaan kuuluvan maailman parhaisiin. Esimerkiksi World Economic Forum (WEF) vertailuis-sa Suomi sijoittui vuosina 2004 ja 2005 ensimmäiseksi kasvukilpailukyvyssä ja toiseksi business-kilpailukyvyssä.

Yritysten toimintaympäristön kilpailukyvyssä kertoo myös maahan tulevien ulkomaisten investointien määrä, jota UNCTAD on mitannut suhteessa bruttokansantuotteeseen. Indeksien ykköstä suurempi arvo tarkoittaa sitä, että maa saa investointeja suhteellista kokoaan enemmän. Suomen toimintaympäristöä voidaan pitää hyvänä ja Suomen asema on parantunut vertailussa 2000-luvulla.

Kuvio 5. Maahan tulevien investointien osuus BKT:sta vuosina 2002—2003

Suomeen syntyy uusia osaamisperusteisia elinkelpoisia yrityksiä sekä lisää tutkimus- ja kehitystoimintaa harjoittavia yrityksiä. Kasvupotentiaalia omaavien yritysten toimintaedellytykset vahvistuvat. Korkean ja korkean keskitason teknologian toimialoilla aloitti vuonna 2004 toimintansa yli 340 yritystä, mikä merkitsi lähes 15 prosentin kasvua edellisvuoteen. Osaamisintensiivisissä palveluissa syntyi runsaat 7 000 yritystä, missä on 8 % kasvua edellisvuodesta.

Vuosina 1996—1999 toimintansa aloittaneista 96 000 yrityksistä löytyi vuonna 2003 runsaat 1 700 (1,8 %) niin sanotun nopean kasvun yritystä, joista jalostusaloilla toimi 27 % sekä kaupassa ja palveluilla 71 %. Erittäin merkittäviä työllistäjiä olivat liike-elämän palvelut (36 % kasvuyritysten työntekijöistä) sekä kuljetuksen ja tietoliikenteen toimiala.

Teknologia-alan laitoksia, Tekes ja VTT, ohjattiin tukemaan yrittäjyyttä täsmentämällä vaikuttavuustavoitteita vuoden 2005 tulossopimuksissa. Tavoitteet koskevat teknologiaa hyödyntävien yritysten syntyä ja niiden kasvua sekä T&K -toiminnan lisäämistä yrityksissä. Palvelujen ja liiketoimintaosaamisen kehittäminen nostettiin painopistealueiksi. VTT:n mahdollisuuksia edistää innovatiivista ja osaamis pohjaista yrittäjyyttä parannettiin antamalla vuoden 2005 talousarviossa VTT:lle oikeus mennä osakkaaksi ja tehdä sijoituksia alkaviin teknologiayrityksiin.

Alueilla on kyky hyödyntää teknologiaa, osaavaa työvoimaa ja toimivia markkinoita, minkä pohjana on alueiden omien vahvuuksien tunnistaminen. Alueiden kilpailukyky perustuu elinkeinorakenteesta riippuen perinteisten toimialojen uudistumiseen tai uusien teknologioiden hyödyntämiseen. Alueellisten teknologiastrategioiden perusteella toimenpiteitä suunnattiin kehityksen kannalta tärkeisiin kohteisiin. Teknologia-alan laitosten Tekesin, VTT:n ja Geologian tutkimuskeskuksen toimintojen vahvistaminen alueilla jatkui. T&K -toiminta on edelleen keskittynyt alueellisiin keskuksiin vaikka Uudenmaan osuus on laskenut. Uudenmaan jälkeen T&K -intensiivisimmät maakunnat ovat Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Varsinais-Suomi. Näiden neljän maakunnan yritysten omat tutkimusmenot olivat vuonna 2004 yli 80 % koko maan yri-

tysten tutkimusmenoista. Tekesin yrityksille kohdentamasta rahoituksesta näiden maakuntien yritysten osuus oli noin 65 % vuonna 2005.

3.8 Valtion henkilöstöjohtaminen

Kertomusvuoden aikana keskeisiä tavoitteita olivat uuden palkkausjärjestelmän laaja-alainen käyttöönotto sekä valtionhallinnon ylimmän johdon rekrytointi- ja liikkuvuusjärjestelmän uudistaminen. Laadukkaalla henkilöstövoimavarojen johtamisella ja kehittämisellä tuetaan valtiotyönantajan kilpailukykyä osaavasta työvoimasta.

Valtion työmarkkinalaitos tilasi Net Effect Oy:ltä vuonna 2004 arviointitutkimuksen valtion henkilöstöpolitiikan linjan toteutumisesta, vaikuttavuudesta ja mahdollisista tarpeista henkilöstöpolitiikan uudelleen suuntaamiseksi. Henkilöstöpolitiikan linja ja sen arviointi perustuivat valtioneuvoston vuonna 2001 tekemään periaatepäätökseen. Arviointityötä ohjasi työmarkkinalaitoksen asettama ohjausryhmä ja se valmistui keväällä 2005 (Yhteisen henkilöstöpolitiikan haaste, VM tutkimukset ja selvitykset 4/2005). Arvioinnin mukaan henkilöstöpolitiikan tavoitteet ovat olleet oikeansuuntaisia, mutta toimenpiteet eivät kaikilta osin ole olleet oikeita tai riittäviä. Selkeimmin yhteistä henkilöstöpolitiikkaa on toteutettu palkkausjärjestelmien kehittämisessä. Arviointia hyödynnettiin valtion yhteisen henkilöstöjohtamisen linjausten valmistelussa ja valtion työmarkkinalaitoksen vuosille 2006—2011 asettamien strategisten tavoitteiden valmistelussa.

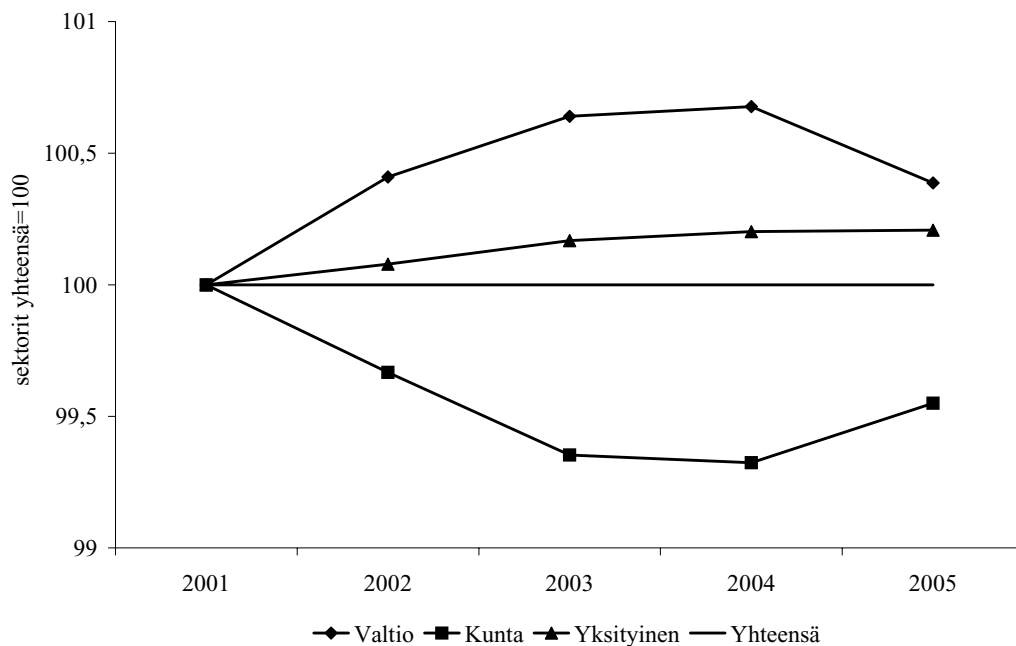
Valtionhallintoa ja sen henkilöstöä koskevien merkittävien muutosten tueksi valmisteltiin henkilöstön asemaa koskevaa periaatepäätöstä. Valtioneuvosto teki 23.3.2006 periaatepäätöksen Valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa. Merkittävimmät käynnissä olevat kehittämistoimet, kuten valtionhallinnon tuottavuuden parantaminen ja toimintojen alueellistaminen, merkitsevät muutoksia valtionhallinnon toimintayksiköille ja niiden henkilöstölle. Uuden valtioneuvoston periaatepäätöksen tarkoituksena on vahvistaa yhtenäiset toimintatavat organisaatioiden muutostilanteisiin ja samalla turvata henkilöstön asema sekä tukea muutosten hallintaa ja laadukasta johtamista. Yhtenäisten toimintatapojen noudattaminen edellyttää työnantajalta kokonaisvastuun kantamista henkilöstöstä yli hallinnonalarajojen. Samalla henkilöstön valmius muutoksiin edesauttaa muutosten laadukasta toteutumista. Periaatepäätös täydentää vuoden 2001 periaatepäätöstä valtion henkilöstöpolitiikan linjasta. Sen keskeisenä aineistona on käytetty kesäkuussa 2005 päättyneen työryhmän työtä, jonka tehtävänä oli laatia henkilöstöpoliittiset toimintatavat valtionhallinnon organisaatiomuutoksissa (VM:n työryhmämuistioita 8/2005).

Uusien palkkausjärjestelmien kattava toteutus eteni vuoden 2005 aikana merkittävästi. Toteutuksesta oli sovittu osana valtionhallinnon keskustason sopimusratkaisua vuosille 2005—2007. Kun vuoden 2004 lopussa uusien palkkausjärjestelmien piirissä oli ollut vajaat 40 % valtionhallinnon henkilöstöstä, kattoi piiri vuoden 2005 lopussa runsaat 112 000 henkilöä eli yli 95 %. Uudistuksen vaikutukset ovat olleet kahdenlaisia. Uusien palkkausjärjestelmien käyttöönotolla on ollut sekä välittömästi että jatkossa valtionhallinnon palkkapolitiikkaa, erityisesti palkkaperusteita, uudistava ja työnantajakilpailukykyä edistävä vaikutus. Toisaalta uuteen palkkausjärjestelmään siirryttäessä tulos- ja kehityskeskustelujen käyminen henkilöstön kanssa on varmistunut ja niiden merkitys vahvistunut sekä johtaminen ja esimiestyö ovat kehittyneet. Uudet palkkausjärjestelmät ovat kattavasti toteutuessaan keskeinen osa valtiokonsernin henkilöstöpolitiikkaa.

Valtionhallinnon vuosille 2005—2007 tehdyn sopimusratkaisun perusteella on ryhdytty valtionhallinnon palkkapolitiikan kehittämistyöhön. Vuonna 2005 työn painopisteinä ovat olleet paikallisen yhteistyön ja sopimisen kehittäminen sekä tulospalkkiojärjestelmien edistäminen, joiden osalta raportit ovat valmistuneet alkuvuonna 2006. Uusien palkkausjärjestelmien toimivuuden kehittämistyö on käynnistetty vuoden 2005 lopulla.

Vuonna 2005 kuukausipalkkaisen kokoaikaisen henkilöstön säännöllisen työajan ansiot nousivat keskimäärin 3,5 %. Ansiot nousivat enemmän uusissa (+3,8 %) kuin vanhoissa (+2,9 %) palkkausjärjestelmissä. Kaikkiaan valtion henkilöstön ansiot ovat kehittyneet suotuisasti 2000-luvulla. Myönteistä kehitystä selittää pääosin uusien palkkausjärjestelmien käyttöönotto.

Kuvio 6. Palkansaajien ansiokehitys eri sektoreilla 2001—2005 verrattuna keskimääräiseen ansiokehitykseen (=100)

Johtamisen kehittämistyötä jatkettiin valmistelemalla hallituksen esitys valtion johtavista virkamiehistä. Tarkoituksena on muodostaa valtioneuvoston yhteiset johtamisvoimavarat, kehittää johdon valintaperusteita ja -menettelyä ja lisätä johdon liikkuvuutta. Keskeisiä tavoitteita ovat johtamisvoimavarojen tehokas ja monipuolinen hyödyntäminen, hallinnon yhteisen arvoperustan vahvistaminen, johtamisen laadun parantaminen ja sen edistäminen, että valtion palvelukseen kyetään houkuttelemaan osaavia johtajia. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2006. Uusi järjestelmä tulisi voimaan vuoden 2007 alussa.

Johtamisen laadun parantamiseksi koottiin asiantuntijatyöryhmä, jonka tehtävänä oli tehdä ehdotukset johdon valmennuksen ja urasuunnittelun sekä henkilökohtaisen johtamissopimuksen kehittämiseksi valtionhallinnossa. Työn tavoitteena oli tukea valtionhallinnon ylimpien johtamisvirkojen uudistamista. Tehtyjen selvitysten myötä työryhmän työ laajeni koskemaan ylimmän johdon lisäksi myös keskijohtoa ja strategisia asiantuntijoita (Johtamisen laadunvarmistus valtionhallinnossa, VM tutkimukset ja selvitykset 1/2006).

Kehittämisen lähtökohtana oli näkemys siitä, että laadukkaalla johtamisella turvataan valtionhallinnon toimintakyky ja siten koko kansantalouden kilpailukyky ja yhteiskunnan hyvinvointi. Asiantuntijaryhmän ehdotukset koskevat johtajien ja strategisten asiantuntijoiden suunnitelmallista kehittämistä ja joustavia uravaihtoehtoja, ylimmän johdon potentiaalin tunnistamista, henkilökohtaisten johtamissopimusten ja johdon tulospalkkioiden käyttöönottoa sekä johdon kehittämisen palveluiden vahvistamista sekä keskitetyksi että ministeriöissä. Valtion työmarkkinalaitos on jatkanut ehdotusten valmistelua ja toteutusta eri hankkeiden yhteydessä ja eri sidosryhmien, muun muassa ministeriöiden kehittämisspäälliköiden kanssa.

Vuonna 2004 valmistuneen Arvot arkeen -hankkeen jatkona julkaistiin virkamiesten etiikkaa koskeva käsikirja "Arvot arjessa". Työ herätti myös kansainvälistä kiinnostusta. Valtion työmarkkinalaitos osallistui OECD:n julkisen hallinnon komitean työhön hyvän ja eettisesti korkeatasoisen hallinnon edistämiseksi. Työhön sisältyi julkaisu, jonka tavoitteena on esitellä keinoja rehellisyyden edistämiseksi ja korruption torjumiseksi. Nimellä Public Sector Integrity - A framework for assessment ilmestyneeseen julkaisuun laadittiin Suomen valtionhallinnon kokemuksia esittelevä luku "Values to be part of the Daily Job: The Finnish Experience".

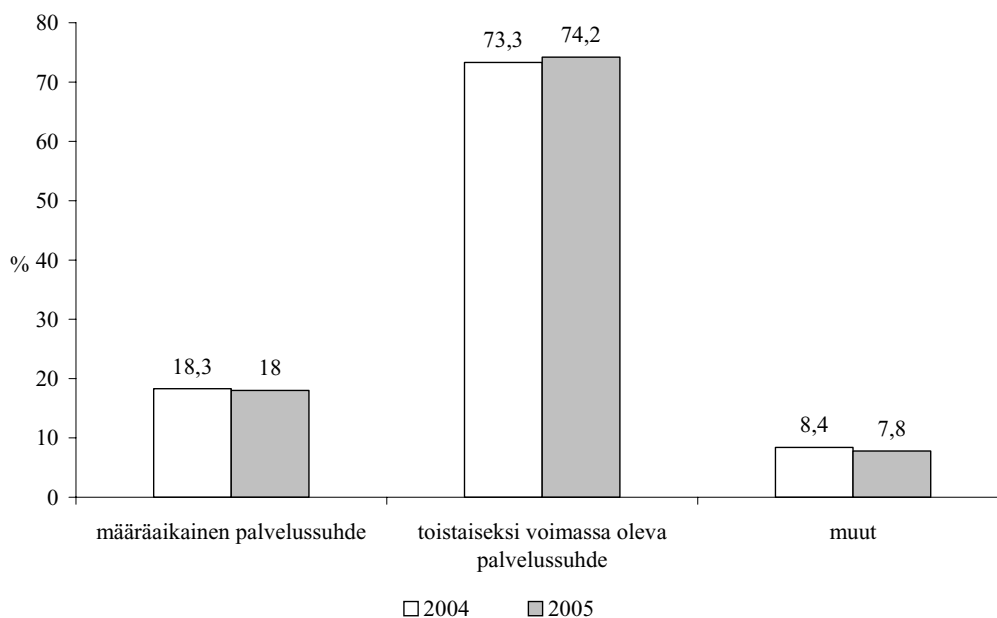
Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen eläkelainsäädännön uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat eläkejärjestelmän rahoituksen turvaaminen ja työllisyysasteen parantaminen nostamalla keskimääräistä eläkkeelle jäämisikää kahdella kolmella vuodella. Uudistuksen vaikutuksista valtiosektorilla ei voi vielä yhden vuoden seuranta-ajan perusteella tehdä selkeää arviota. Uudistus ei kuitenkaan näytä aiheuttaneen suurta pakoa eläkkeelle, kun tarkastellaan suoraan VEL-palveluksesta eläkkeelle siirtyneitä. Valtion eläkkeitä koskevia tunnuslukuja tarkastellaan lähemmin valtiovarainministeriön toimialan tuloksellisuuden kuvauksen yhteydessä luvussa 12.

Valtion henkilöstön tila

Valtion budjettitalouden virastoissa ja laitoksissa työskenteli marraskuussa 2005 123 821 henkilöä, mikä on 5,2 % työllisestä työvoimasta. Edellisestä vuodesta henkilöstö vähentyi 90 henkilöllä (-0,1 %) ja valtion henkilöstön osuus työllisestä työvoimasta laski hieman (0,1 %). Henkilöstön keski-ikä oli 43,1 vuotta ja henkilöstö oli keskimäärin 0,7 vuotta vanhempaa kuin vuonna 2001. Naiset (44,1 vuotta) olivat keskimäärin kaksi vuotta vanhempia kuin miehet (42,1). Ikäluokittain suurimpana ryhmänä olivat 45—49 -vuotiaat (15,0 %). Vähintään 50-vuotiaita (32,5 %) oli enemmän kuin alle 35-vuotiaita (25,4 %). Henkilöstöstä 91,7 % työskenteli kokoaikaisesti ja 8,3 % osa-aikaisesti. Osa-aikaisten määrä ja osuus henkilöstöstä laskivat edellisestä vuodesta, mutta osa-aikaisuus oli hieman (0,2 %-yksikköä) yleisempää kuin vuonna 2001. Vuonna 2005 osa-aikaisuus oli yleisempää naisilla (10,6 %) kuin miehillä (6,0 %). Osa-aikaisuuden korostumista naisilla selittävät esimerkiksi lasten hoitoon liittyvät työaikajärjestelyt ja osa-aikaeläkkeen yleisempi käyttö.

Vuonna 2005 henkilöstöstä 74,2 % työskenteli toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa ja 18 % määräaikaissuhteessa¹⁾. Edellisestä vuodesta toistaiseksi voimassa olevien palvelussuhteiden osuus kasvoi (0,9 %-yksikköä) ja määräaikaisten palvelussuhteiden osuus laski (-0,3 %-yksikköä). Myös määräaikaisten palvelussuhteiden määrää seuraava työryhmä jatkoi työskentelyään ja keskittyi erityisesti tarkastelemaan yliopistojen määräaikaisten henkilöstön vähentämismahdollisuuksia.

¹⁾ Määräaikaisiin palvelussuhteisiin ei lasketa lailla tai asetuksella määräaikaiseksi säädettyä virkaa tai tehtävää, tukityöllistettyjä, harjoittelijoita ja oppisopimussuhteisia, työllistämistuella palkattuja eikä yliopistoon tai korkeakouluun palvelussuhteessa olevia opiskelijoita. Näiden ryhmien osuus henkilöstöstä oli 7,8 % vuonna 2005 ja 8,4 % vuonna 2004. Määräaikaiset, jotka ovat virkavapaalla vakinaisesta valtion virasta, lasketaan vakinaiseen henkilöstöön.

Kuvio 7. Määräaikaisessa palvelussuhteessa työskentelevien osuus henkilöstöstä 2004 ja 2005

Valtion henkisten voimavarojen hallintaa kuvataan henkilöstön työhyvinvoinnista kertovilla tunnusluvuilla. Vuonna 2005 valtion henkilöstön kokonaistyötyytyväisyys ja tyytyväisyys johtamiseen olivat melko hyvällä tasolla. Pidemmällä aikavälillä 2001—2005 kokonaistyötyytyväisyys ja tyytyväisyys johtamiseen ovat hieman parantuneet. Valtiolla on panostettu johtamisen kehittämiseen, mikä näkyy henkilöstön myönteisempinä arvioina johtamisesta ja parempana työtyytyväisyytenä. Vuonna 2005 sairauspoissaoloja oli keskimäärin 8,8 päivää henkilötyövuotta kohti. Henkilöstön ikääntymisestä huolimatta sairauspoissaolot ovat pysyneet hallinnassa ja samalla tai alemmalla tasolla kuin muilla sektoreilla. Vuonna 2005 henkilöstö siirtyi eläkkeelle (pl. osa-aikaeläkkeelle siirtyneet) keskimäärin 58,6 vuotiaina. Vuodesta 2001 keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousi 0,4 vuodella.

Vuonna 2005 budjettitalouden henkilöstön palkkasumma oli 4,1 mrd. euroa ja kaikki työvoimakustannukset 5,3 mrd. euroa. Työvoimakustannukset kasvoivat nimellisesti edellisestä vuodesta 4,4 % ja vuodesta 2001 19,7 %.

Vuonna 2005 valtion henkilöstön arvo oli 53,1 mrd. euroa ja reaalisesti 5,3 % suurempi kuin 2001.

Taulukko 31. Valtion henkilöstön tila 2001—2005

	2001		2002		2003		2004		2005	
		%-m		%-m		%-m		%-m		
Henkilöstömäärä, -rakenne ja -kustannukset										
Henkilöstön lukumäärä	120 541	-2,6	123 258	2,3	124 185	0,8	123 911	-0,2	123 821	-0,1
Henkilötyövuodet, lukumäärä	117 083	-3,7	119 541	2,1	120 557	0,8	120 291	-0,2	120 868	0,5
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	42,4	0,0	42,5	0,3	42,7	0,4	42,86	0,3	43,1	0,6

Taulukko 31. Valtion henkilöstön tila 2001—2005

Ulkomaaalaisten osuus valtion henkilöstöstä	1 391	1,2	1 653	1,3	1 667	1,3	1 764	1,4	1 844	1,5
Palkkasumma, milj. euroa	3 475	1,6	3 670	5,6	3 843	4,7	3 991	3,9	4 145,8	3,9
Työvoimakustannukset yhteensä, milj. euroa	4 412	0,7	4 666	5,8	4 881	4,6	5 060	3,7	5 284,1	4,4
Henkilötyövuoden hinta, euroa	37 683	4,5	39 035	3,6	40 490	3,7	42 066	3,9	43 718	3,9
Tehdyn työajan osuus vuosityöajasta, % ¹⁾	81,8	0,1	81,9	0,2	81,9	0,0	82,1	0,2	82,2	0,2
Tehdyn työajan palkkojen osuus palkkasummasta, %	79,2	0,0	79,2	0,0	79,2	0,0	78,8	-0,5	78,8	0,0
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista, %	60,3	-2,5	60,6	0,4	60,4	-0,2	60,9	0,9	61,8	1,4
Työhyvinvointi										
Kokonais- tyytyväisyys ²⁾	3,3	3,4	3,4	3,1	3,4	0,0	3,3	-2,0	3,4	3,0
— tyytyväisyys johtamiseen ²⁾	3,1	3,3	3,1	1,2	3,1	0,5	3,2	1,5	3,2	0
Lähtövaihtuvuus, %	2,3	-5,7	1,8	-22,5	1,6	-6,1	1,6	0,0	2,2	33,4
Tulovaihtuvuus, %	2,4	22,4	2,4	2,9	2,1	-13,3	2,1	0,0	2,1	-0,9
Keskimääräinen eläkkeelle-siirtymisikä, vuotta	58,2	0,9	58,3	0,2	58	-0,5	58,3	0,5	58,6	0,4
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, %	0,22	-18,9	0,22	-2,9	0,26	18,3	0,29	12,9	0,30	5,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,1	0,7	8,8	8,1	8,7	-1,4	8,8	1,4	8,8	0,0
Henkilöstön kehittäminen										
Henkilöstöinvestoinnit yhteensä, euroa/htv	881	5,5	911	3,4	946	3,8	1 016	7,4	1 045,0	2,8
— tyytyväisyyden edistäminen, euroa/htv	67,2	5,5	69,5	3,4	72	3,8	83,1	15,1	85,4	2,8
— työkyvyn edistäminen, euroa/htv	56	5,5	58	3,4	60	3,8	99,6	64,9	102,4	2,8
— koulutus ja kehittäminen, euroa/htv	599	5,5	619	3,4	643	3,8	622,4	-3,2	639,9	2,8
— työterveyshuolto, euroa/htv	159	5,5	164	3,4	170	3,8	211,3	24,1	217,3	2,8
Henkilöstökoulutuksen määrä, työpäivää/htv	4,9	1,9	5,3	8,4	4,8		4,8	-0,1	4,7	-2,0
Henkilöstön arvo, mrd euroa										
	44,3		47,0	6,0	47,4	0,8	49,8	5,0	51,8	4,1

¹⁾ tehdyn säännöllisen vuosityöajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta

²⁾ asteikolla 1—5: 1=erittäin tyytymätön, ..., 5=erittäin tyytyväinen

4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2003 talousarvioon (EK 33/2002 vp — HE 132/2002 vp, HE 249/2002 vp, HE 253/2002 vp)

Lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan aloittaminen valtion talousarviosta rahoitettavana toimintana

Luku 26.80

Eduskunta edellyttää, että mahdollisuudet aloittaa lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminta valtakunnallisena, valtion talousarviosta rahoitettavana toimintana selvitetään pikaisesti, jotta sen keskeiset periaatteet voidaan sisällyttää jo keväällä 2003 nimettävän uuden hallituksen hallitusohjelmaan.

Sisäasiainministeriö on sitoutunut helikopteriryöryhmän vuonna 2004 laaditun raportin mukaiseen kumpanuusmalliin pelastushelikoptereiden kustannuksista. Sen mukaisesti sisäasiainministeriö osallistuu ilmasta tapahtuvan etsintä- ja pelastustoiminnan kustannuksiin oman erityismäärärahansa puitteissa. Valtio voi pelastuslain 74 §:n mukaan osallistua, pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista. Tällaisena erityisenä syynä helikopteritoiminnan rahoittamiseksi valtion varoista voidaan pitää tarkoituksenmukaisen-, hyvätasoisen- ja tasapuolisen pelastustoiminnan saatavuus myös syrjäseudulla.

Vuonna 2005 maksettiin helikoptereilla tehdyt pelastustehtävät pääsääntöisesti samoin perustein kuin vuonna 2004. Pelastustoimen osuus perustuu suorituspohjaiseen malliin, jossa korvataan vain todellisia ja tapahtuneita pelastustehtäviä. Helikoptereiden kustannuksia korvataan, kun kyseessä on pelastusviranomaisen johtama pelastustehtävä, kuten esim.

- hukkuminen, jonka pelastustoimissa helikopterista on oletettavasti hyötyä,
- tulipalo, jonka pelastustoimissa helikopterista on oletettavasti hyötyä,
- liikenneonnettomuustehtävä,
- maastopelastustehtävä (HEMS maastossa),
- muun vahingon torjuminen ja rajoittaminen, jälkiraivaus ja -vartiointi sekä siihen liittyvä johtamis-, tiedotus-, huolto- ja muu tukitoiminta, jonka suorittaminen ei onnistu maasta käsin,
- ihmisten evakuoiminen onnettomuusalueelta,
- savu- ja öljyvahinkojen paikantaminen,
- suuren onnettomuuden johtamistoiminnan suorittaminen ja tukeminen,
- etsintä- ja pelastushenkilöstön kuljettaminen,
- ilma-alusten siirtolennot tukikohdista metsäpalopaikalle

tai poliisiviranomaisen johtama tehtävä kuten esim.

- etsintä (kadonnut henkilö, alus sisävesillä, ilma-alus jne.),
- poliisin avustaminen tai virka-apupyyntö poliisilta

Uudet ilmailumääräykset velvoittivat ottamaan käyttöön kokonaan uudet varustetasoltaan korkealaatuisemmat helikopterit viimeistään 1.7.2005. Lisäksi määräykset toivat lisävelvoitteita koptereiden miehistön kelpoisuuteen ja koulutukseen. Uudistuneet määräykset ovat nostaneet käytettävissä olevan helikopterikaluston lentotuntihinnat noin 2 200 eurosta/tunti noin 3 800 euroon/tunti.

Vuoden 2004 työryhmä esitti, että sisäasiainministeriö huolehtisi toiminnan yleisestä hallinnoinnista ja asettaisi yhteistyöryhmän kehittämään ja yhteen sovittamaan toimintaa. Tätä on sittemmin esittänyt myös sosiaalipoliittinen ministerityöryhmä. Sisäasiainministeriö päätti, neuvoteltuaan sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa, valtakunnallisen yhteistyöryhmän asettamisesta.

Vuonna 2006 toimintansa aloittavan työryhmän tehtäväksi määriteltiin seurata lääkäri- ja pelastushelikopteritoimintaa, toiminnan rahoitusta sekä koordinoida toiminnan ohjeistusta. Ryhmän tulee myös selvittää toiminnan tähänastiset laskutus- ja rahoituskäytännöt ja tehdä ehdotus lääkäri ja pelastushelikopteritoiminnan hallinnoinnin tulevaisuudesta. Työryhmän toiminnan tavoitteena on selkeyttää rahoituksen ja toiminnan ohjeistuksen nykyisiä käytäntöjä sekä selvittää mahdolliset lakimuutostarpeet.

Puolustuskiinteistöjen siirto

Luku 28.60

Eduskunta edellyttää, että puolustuskiinteistöjen siirtoon liittyvän järjestelyn tarkoituksenmukaisuudesta tehdään kokonaisarvio vuonna 2006, jotta arvioissa tehtävät johtopäätökset voidaan ottaa huomioon vuoden 2007 talousarvioesityksessä. Arvioinnin kriteerit tulee valmistella laajapohjaisesti.

Arviointia on valmisteltu laajapohjaisessa neuvottelukunnassa, jossa eduskunta on ollut edustettuna ja jonka raportti on valmistunut 28.2.2006. Uudistettu toimintamalli on todettu toimivaksi ja tulokselliseksi. Suunnitellut investoinnit on toteutettu määrärahojen puitteissa, ja toiminnan kustannustietoisuus ja -tehoisuus ovat parantuneet. Kustannuskysymyksiä on käsitelty osana puolustusvoimien toimintamenoja ja eri menotarpeiden priorisointia valtiontalouden kehysvalmistelun yhteydessä, jota kautta ne voidaan ottaa huomioon vuoden 2007 talousarvioesityksessä.

Yleiskunnoltaan heikon kiinteistökannan siirtyminen Senaatti-kiinteistöjen omistajavastuulle on merkinnyt liikelaitokselle taloudellista lisärasitusta, josta laitos on pystynyt siirron yhteydessä päätetyillä järjestelyillä asianmukaisesti vastaamaan. Peruskorjaustarpeet otetaan myös jatkossa huomioon Senaatti-kiinteistöjen investointivaltuudessa.

Uudistuksen synnyttämä verkottunut toimintatapa on avannut toimitila- ja rakennusasioissa mahdollisuudet vastata poikkeusolojen tarpeisiin ripeästi ja isoin resurssein Senaatti-kiinteistöjen investointivaltuutta ja muita voimavaroja uudelleen kohdentamalla. Valmius on jatkuvaa toiminnan tapahtuessa jo normaaliaikana saman organisaation puitteissa, joka on toimijana myös kriisitilanteessa.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilökunnan asema

Luku 28.60

Eduskunta edellyttää, että Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstön asema turvataan siten, että mahdolliset henkilöstövähennykset toteutetaan ensi sijassa luonnollisen poistuman avulla ja että henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus turvataan toissijaisesti uudelleensijoittamiskeinoin.

Laitosta johdetaan ja kehitetään tämän periaatteen mukaisesti. Vuosina 2003—2005 vähenemä on ollut 139, josta vuodelle 2005 ajoittui 50. Vuoden 2005 lopussa henkilöstömäärä oli 1 225. Vastaavasti toimitaan myös jatkossa valtion tuottavuusohjelman yleisten toimintalinjojen mukaisesti.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2004 talousarvioon (EK 44/2003 vp — HE 55/2003 vp, HE 145/2003 vp)

Puolustushallinnon kumppanuusohjelma

Pääluokka 27

Eduskunta edellyttää, että puolustushallinnon kumppanuusohjelma tuodaan pilotointivaiheen jälkeen vielä erikseen eduskunnan arvioitavaksi.

Puolustusvoimien erikoissairaanhoidossa siirryttiin pilottivaiheesta kumppanuuteen julkisen terveydenhuollon kanssa koko maassa vuoden 2006 alussa. Toimintamallin muutos ja kumppanuuden laajentaminen on ollut eduskunnan käsiteltävänä mm. siihen liittyvien merkittävien lainsäädännön muutosten kautta. Tältä osin lausuma ei anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Puolustushallinnon kumppanuusohjelmassa on käynnissä kumppanuuden pilotointihankkeita puolustushallinnon ulkopuolisen toimijan kanssa seuraavilla osa-alueilla: ruokahuollon kumppanuus Haminan—Kotkan seudulla Amica Ravintolat Oy:n kanssa, puolustusvoimien siviilihenkilöstön suojavaatehuollon kumppanuus Lindström Oy:n kanssa sekä varusmieskuljettajakoulutus Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutuskeskuksen ja Kotkan Ammatillisen Koulutuskeskuksen kanssa. Kumppanuussopimukset ovat pituudeltaan 2—3 vuotta, ja niihin sisältyvät optiot jatkovuosien osalta. Johtopäätöksiä kumppanuuden toteutuneista eduista ja haitoista näillä osa-alueilla on käytettävissä lähivuosina, jolloin tulokset tuodaan myös eduskunnan arvioitavaksi.

Varsinaisen kumppanuusohjelman ulkopuolella on käynnissä valtakunnallinen materiaalin kunnossapidon hanke sekä vaatetushuollon kehittämishanke. Materiaalin kunnossapidon hankkeessa selvitetään kokonaisuutena puolustusvoimien korjaamoiden, varikoiden ja Puolustusvoimien materiaalilaitoksen sekä alan teollisuuden tarkoituksenmukainen työnjako eri materiaaliryhmien huolto-, korjaus- ja kunnossapitotoiminnassa. Hanke jättää loppuraporttinsa keväällä 2006, jolloin siitä raportoidaan myös eduskunnalle.

Vaatetushuollon kehittämishankkeessa selvitetään puolustusvoimien sisäisen kehittämisen ohella kumppanoitumisen mahdollisuuksia puolustusvoimien vaatetushuollon järjestelyissä. Teollisuudelle tehtiin asiasta tietopyyntö (RFI) vuonna 2005, ja sen perusteella edettiin tarjouspyyntömenettelyyn keväällä 2006. Hankkeesta raportoidaan eduskunnalle, kun vaatetushuollon kehittämisvaihtoehdot ovat täsmentyneet.

Metsien monimuotoisuusohjelma

Momentti 30.31.45

Eduskunta edellyttää, että metsien monimuotoisuusohjelman jatkaminen turvataan siten, että myös maa- ja metsätalousministeriö voi osallistua siihen täysimittaisesti.

Vuoden 2006 määräraha (7 005 milj. euroa) on 90 % ohjelmassa todetusta tarpeesta, kun siirto Kainuun kehittämisrahamentille otetaan huomioon.

Köyhimpien lapsiperheiden toimeentulon parantaminen

Luku 33.15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy mahdollisimman pian toimenpiteisiin köyhimpien lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi ja että erityistä huomiota kiinnitetään toimeentulotukea saavien lapsiperheiden aseman parantamiseen.

Hallituskaudella lapsiperheiden taloudellista toimeentuloa on parannettu sekä perhepoliittisia tulonsiirtoja lisäämällä että mahdollistamalla aiempaa parempi perheen ja työn yhteensovittaminen. Osittaista hoitovapaaoikeutta laajennettiin koskemaan pienten lasten vanhempia lapsen toisen perusopetuslukuvuoden loppuun saakka vuonna 2003. Lapsilisän tasoa korotettiin vuoden 2004 alusta mukaan lukien yksinhuoltajan lapsesta maksettava erillinen tuki. Samana vuonna osittaisen hoitorahan saajaryhmää laajennettiin 1. ja 2. luokkalaisten lasten vanhempiin ja hoitorahan tasoa nostettiin. Lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen tasoa korotettiin vuoden 2005 alusta lukien. Samasta ajankohdasta korotettiin äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahojen vähimmäistasoa. Lokakuun alusta 2005 uudistettiin vanhempainpäivärahojen määräytymisperusteita siten, että ns. pätikätyön tai peräkkäisten synnytysten tilanteissa helpotettiin vakuutettujen pääsemistä ansioperusteiselle vanhempain- tai sairauspäivärahaetuudelle.

Hallitus selvittää parhaillaan lapsiperheiden taloudellisessa toimeentulossa tapahtuneita muutoksia. Selvityksessä tarkastellaan lapsiperheiden tulonjaon, asumisen ja kulutuksen muutoksia 1990-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa. Selvityksen pohjalta hallitus arvioi tarvittavia toimenpiteitä lapsiperheiden taloudellisen aseman parantamiseksi.

Vammaispalvelujen parantaminen

Momentti 33.32.30

Eduskunta edellyttää, että vammaispalvelujen parantamiseksi hallitus kiirehtii toimenpiteitä palveluohjauksen toimivuuden kehittämiseksi sekä vaikeavammaisten henkilökohtaisen avustajajärjestelmän toteuttamiseksi.

Palveluohjausta kehitetään osana sosiaalialan kehittämishanketta vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten, nuorten ja heidän perheidensä palveluohjauksen kokeilun (2001—2003) tulosten pohjalta. Stakes on arvioinut perheitä koskevan kokeiluhankkeen vuonna 2003. Kokeilun jälkeen palveluohjausmenetelmä on otettu käyttöön myös muiden pitkäaikaisten asiakasryhmien työmenetelmänä.

Palveluohjauksen kehittämiseksi on luotu hyvät edellytykset siten, että palveluohjauksen käytön laajentaminen on valtionavustuksen painopistealueena vuosina 2005—2007. Stakes tukee, ohjaa ja koordinoi käynnissä olevia palveluohjaushankkeita ja kokoaa kehittämisen tulokset levitettäväksi kunnille osana hyviä käytäntöjä.

Sosiaalialan kehittämisohjelman mukaisesti valtionavustusta suunnataan kuntien hankkeille, jolla parannetaan vammaispalveluiden saatavuutta ja erityisosaamista. Tähän hankekokonaisuuteen liittyy asumispalveluiden laadun parantamisen lisäksi henkilökohtaisen avustajapalvelun ja tulkkipalvelun kehittäminen.

Vaikeavammaisten avustajajärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä kehitetään osana vammaisia koskevan erityislainsäädännön ajanmukaistamista. Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain sovittamiseksi yhteen on tehty kaksi selvitystä (sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:14 sekä 2005:4). Molemmat selvitykset sisältävät henkilökohtaisen avustajajärjestelmän kehittämisehdotuksia. Uuden vammaislain valmistelu on käynnissä sosiaali- ja terveysministeriössä selvitysten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Eduskunnan talousarviolausumat vuoden 2005 talousarvioon (EK 33/2004 vp — HE 151/2004 vp, HE 244/2004 vp, HE 255/2004 vp)

Vähävaraisimpien kansalaisten elämäntilanteen helpottaminen

Yleisperustelut

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi ohjelmansa ja tekeillä olevien selvitysten perusteella tarpeen kaikkein vähävaraisimpien kansalaisten elämäntilanteen helpottamiseen ja tekee tarvittavat toimenpide-ehdotukset.

Kertomusvuonna 2005 vuoden 2006 tulo- ja menoarvioon liittyen hallitus päätti kaikkein vähävaraisimpien kansalaisten elämäntilanteen helpottamiseksi, että 1.9.2006 lukien poistetaan toimeentulotuen perusosaan sisältyvä asumismenojen 7 prosentin omavastuu. Siihen liittyen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antoi hallituksen esityksen eduskunnalle syksyllä 2005.

Heikoimmassa asemassa olevien työllisyyskehityksen tukemiseksi hallitus antoi vuonna 2005 ns. työmarkkinatuki uudistusta koskevan esityksen eduskunnalle, johon sisältyi sekä toiminnan tehostamista että rahoituksen uudistamista koskevia esityksiä. Kokonaisuuteen sisältyi myös toimeentulotukilain muutos rahoituksen uudistuksen osalta. Toimeentulotuen bruttokustannuksista 90 prosenttia irrotettiin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista ja avattiin oma kustannusperusteinen valtionavustusmomentti, jonka valtio ja kunta rahoittavat puoliksi. Toimeentulotuen rahoitusuudistus merkitsi samalla eri kunnissa asuvien toimeentulotukiasiakkaiden yhdenvertaisempaa menettelyä.

Vähävaraisempien eläkeläisten toimeentulon korottamiseksi kansaneläkkeitä korotettiin 7 eurolla kuukaudessa 1.3.2005 lukien ja edelleen hallitus antoi kertomusvuonna esityksen kansaneläkkeiden korottamisesta 5 eurolla kuukaudessa 1.9.2006 lukien. Uudistuksen johdosta 660 000 eläkkeensaajan kansaneläke nousee. Lisäksi tasokorotuksen ja sen johdosta kasvavan kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen myötä arviolta yli 900 000 eläkkeensaajan nettotulojen arvioidaan kasvavan vuonna 2006.

Lapsiperheiden osalta työhön osallistuminen on keskeinen tekijä perheiden taloudellisen toimeentulon turvaamisessa. Tämän vuoksi on tärkeää, että olemassa olevat sosiaaliturvajärjestelmät tukevat lapsiperheiden työllistymistä, mutta toisaalta mahdollistavat työstä poissaolon tietyissä perhetilanteissa. Lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahojen peruspäivärahan tasoa nostettiin vuoden 2005 alusta. Vähimmäispäivärahan tasoksi tuli 3,75 euron korotuksen jälkeen 15,20 euroa arkipäivää kohti.

Lisäksi lokakuun alusta 2005 lukien vanhempainpäivärahat voivat määräytyä ns. pätkätyön tai peräkkäisissä synnytyksissä edellistä synnytystä edeltävien tulojen perusteella. Peräkkäisillä synnytyksillä tarkoitetaan tilannetta, jossa uuden lapsen syntymä on ennen edellisen lapsen kolmatta syntymäpäivää. Kun aiemmin näissä tapauksissa päiväraha oli vähimmäismäärän suuruinen, etuus on jatkossa ansioperusteinen. Molemmilla muutoksilla on tavoitteena vähentää vähimmäismääräisten etuuksien määrää, sillä uudet säännökset turvaavat aikaisempaa suuremmalle vanhempien joukolla ansioperusteisen vanhempainpäivärahaetuuden.

Ns. köyhyyspakettiin sisältyi myös 1.3.2006 alkaen ympäristöministeriön hallinnonalalta yleisen asumistuen saamistoimen tarkistamisajankohdan muuttaminen yli 12 kk työttömänä olleen, työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saaneen henkilön kohdalla hänen työllistyessään. Tarkistaminen tehdään vasta kolmen kuukauden kuluttua työllistymisestä aiemman heti tarkistamisen sijaan.

Asia ei enää anna aiheita toimenpiteisiin.

Tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus ja liikenneväyläinvestoinnit

Yleisperustelut

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi kehyspäätöksen yhteydessä tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoituksen lisäystarpeen ja ottaa huomioon liikenneväylätyöryhmän esitykset.

Valtioneuvosto on hyväksynyt 23.3.2006 valtiontalouden kehykset vuosille 2007—2011 ja sisällyttänyt päätökseen seuraavan lausunnossa mainittuun asiaan liittyvän kohdan:

Koska hallitus pitää valtiontalouden tasapainon ja valtiontalouden riittävän liikkumavaran turvaamista ehdottoman tarpeellisena, on tutkimus- ja tuotekehitykseen sekä infrastruktuuri-investointeihin mahdollisesti tarvittava lisärahoitus rajoitettava selkeästi määriteltyihin ja kertaluonteisiin lisämenoihin. Tämän perusteella hallitus on hallitusohjelmaa täydentäen sopinut, että mikäli vuotuiset osakemyyntitulot ylittävät 500 milj. euroa, ylimenevästä osasta voidaan harkinnan mukaan aiemman 10 prosentin sijasta käyttää enintään 20 prosenttia kertaluonteisiin lisämenoihin lähinnä infrastruktuuri-investointeihin sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan edistämiseen menosäännön tai vaalikauden kehysten estämättä.

Hallituksen edellä mainitun kehyspäätöksen valmistelussa hallitus on lähtenyt siitä, että tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoituksen kasvu jatkuu pääosin 5 prosentin kasvu-uralla uudella vaalikaudella 2008—2011. Tällöin tavoitteena on nostaa yksityisen ja julkisen tutkimusrahoituksen BKT-osuus neljään prosenttiin kulu-
van vuosikymmenen loppuun mennessä.

Hallitus on päättänyt liikenneväyläpolitiikkaa valmistelleen ministerityöryhmän ehdotusten pohjalta, että vuoteen 2007 mennessä on päätetty yhteensä kolmentoista liikennehankkeen toteuttamisesta. Lisäksi muista suunnitelluista liikennehankkeista kehyspäätöksessä on todettu seuraavaa:

Hallituksen kehyspäätökseen ei sisälly tässä vaiheessa päätöksiä uusiksi väyläinvestoinneiksi. Hallitus arvioi kuitenkin eduskunnan asiaa koskevan lausuman mukaisesti mahdollisuudet uusien väylähankkeiden aloittamiseen vuosina 2007 ja 2008 päättäessään esityksestä vuoden 2007 talousarvioksi ottaen huomioon valtion talouden liikkumavaran ja mahdolliset valtion omaisuuden myynnistä kertyneet tulot.

Peruspalveluohjelman ja peruspalvelubudjetin toteutuminen

Yleisperustelut

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle selonteon peruspalveluohjelman ja peruspalvelubudjetin toteutumisesta.

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle vuosittain selonteon valtiontalouden kehyksistä. Selontekoon liittyen eduskunnalle annetaan vuosittain myös peruspalveluohjelma, joka on osa kehysmenettelyä. Peruspalveluohjelman valmisteluprosessin yhteydessä arvioidaan edellisen ohjelman toteutumista. Järjestyksessään toinen, vuosia 2006—2009 koskeva peruspalveluohjelma annettiin eduskunnalle maaliskuussa 2005 samanaikaisesti mainittuja vuosia koskevan valtiontalouden kehyspäätöksen kanssa. Eduskunnan hallintovaliokunnalle annettiin tällöin peruspalveluohjelman liitteenä myös selvitys kuntien taloudellisista mahdollisuuksista huolehtia asianmukaisesti tehtävistään ja velvoitteistaan. Syyskuussa 2005 eduskunnalle annetun vuoden 2006 valtion talousarvioesityksen yleisperusteluihin sisältyy peruspalvelubudjettitarkastelu.

4. Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta eduskunnalle annettavaa puitelakia koskevassa hallituksen esityksessä tullaan arvioimaan peruspalveluohjelmamenettelyn toimivuutta ja kehittämistarpeita sekä valtion ja kuntien neuvottelumenettelyä.

Raha-arpajaisten ja vedonlyöntipelien tuoton käyttö

Pääluokka 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä valmistele ja tuo eduskunnan käsiteltäväksi veikkauksen ja raha-arpajaisten voitonjakoa koskevan lain muutosehdotuksen niin, että kirjastojen valtionosuuksien siirto yleisistä budjettivaroista kokonaan katettavaksi voidaan hallituksen esityksen pohjalta varmistaa tapahtuvaksi kahdeksassa vuodessa kymmenen vuoden sijasta vuoteen 2010 mennessä.

Hallitus antoi eduskunnalle syksyllä 2005 esityksen raha-arpajaisten ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain 2 § muuttamisesta siten, että esityksessä nopeutetaan kirjastojen valtionosuuksien siirtoa yleisiin budjettivaroihin vuoteen 2010 mennessä. Laki on hyväksytty 22.12.2005 ja se on tullut voimaan 1.1.2006.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eläinlääketieteen koulutus

Luku 29.10

Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti huolehtivan siitä, että eläinsairaalatilat rakennetaan koulutuksen kannalta sellaisiksi, että asianmukaisesti varmistetaan eläinlääketieteen korkeatasoinen koulutus, eläinlääkäreiden laillistuminen ja EU-pätevyys.

Valtioneuvoston raha-asiaivaliokunta antoi 21.12.2004 myönteisen lausunnon koskien vuokrasopimusta Helsingin yliopistolle Viikin kampukselle rakennettavaksi eläinsairaalaksi yliopiston kliinisen eläinlääketieteen laitoksen yhteyteen. Eläinsairaala rakennetaan parhaillaan, ja urakkasopimuksen mukaisesti tilat valmistuvat 28.04.2006. Muutto uusiin tiloihin tapahtuu pääosin ensi kesäkuun loppuun mennessä, ja uusi eläinsairaala otetaan yliopiston käyttöön heinäkuun alussa 2006. Eläinlääketieteen korkeatasoisen koulutuksen jatkuminen Suomessa on näiden rakennuksien valmistumisella ja käyttöönotolla asianmukaisesti varmistettu. Samalla tuotetaan edellytykset eläinlääkärien laillistamiselle ja EU-pätevyydelle.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Matkojen yhdistelymallin ja asiakaspalvelun toteutuminen

Momentti 31.60.63

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa matkojen yhdistelymallin ja asiakaspalvelun toteutumista ja kiinnittää erityistä huomiota vammaisten kuljetuspalveluiden toimivuuteen.

Matkojen yhdistelytoiminnan laajentamista koko maan kattavaksi ohjaa LVM:n asettama seurantaryhmä, jossa ovat jäseninä yhdistelytoimintaa rahoittavat tahot sekä asiakaskunnan edustaja. Valtakunnallisen mallin mukaisten yhdistelykeskusten ensimmäiset kilpailutukset järjestettiin vuoden 2005 lopussa Pirkanmaalla ja Etelä-Savossa. Matkapalvelukeskusalueilla tehdään asiakastutkimukset ennen ja jälkeen kilpailutuksen. Tämän lisäksi tullaan seuraamaan tilannetta koko valtakunnan tasolla jatkuvalla asiakasbarometriseurannalla sekä suoraan matkapalvelukeskuksista saatavilla raporteilla.

Rikosasioiden sovittelu

Luku 33.33

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2005 valtiopäivien alussa esityksen laiksi rikosasioiden sovittelun järjestämisestä siten, että laki voidaan saattaa voimaan 1.6.2005. Tarvittavat määrärahat tulee ottaa huomioon keväällä 2005 annettavassa lisätalousarviossa.

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta vahvistettiin 9.12.2005 ja tuli voimaan 1.1.2006. Laissa tarkoitettua sovittelua on järjestettävä koko maassa 1.6.2006 lähtien.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen

Momentti 35.30.60

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa erityisryhmien asumiseen osoitetun avustusvaltuuden riittävyttä ja että valtuuden korotus otetaan tarvittaessa huomioon lisätalousarviossa.

Avustusvaltuuden riittävyttä on seurattu jatkuvasti. Valtuus on riittänyt v. 2005, eikä tarvetta lisätalousarvioon ole täten ollut. Vuoden 2005 valtuus 34 milj. euroa on tullut toisaalta käytetyksi kokonaan. Jos tarvetta ilmenee, ministeriö esittää valtuuden korottamista lisätalousarviossa.

Lausuma ehdotetaan poistettavaksi kertomuksesta.

Eduskunnan lisätalousarviolausumat vuoden 2005 lisätalousarvioon (EK 16/2005 vp — HE 62/2005 vp)

Rikosasioiden sovittelu

Pääluokka 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden alkuun mennessä esityksen laiksi rikosasioiden sovittelun järjestämisestä siten, että laki voidaan saattaa voimaan 1.12.2005. Tarvittavat määrärahat on otettava huomioon syksyllä annettavassa lisätalousarviossa.

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta vahvistettiin 9.12.2005 ja tuli voimaan 1.1.2006. Laissa tarkoitettua sovittelua on järjestettävä koko maassa 1.6.2006 lähtien.

Asia ei enää anna aiheutta toimenpiteisiin.

Eduskunnan lisätalousarviolausumat vuoden 2005 toiseen lisätalousarvioon (EK 27/2005 vp — HE 161/2005 vp, HE 171/2005 vp, HE 185/2005 vp)

Eräiden Kapiteeli Oyj:n kiinteistöjen siirto

Pääluokka 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ennen mahdollista Kapiteeli Oyj:n omistuspuhjan laajentamista eräiden kansallista merkitystä tai erityistä kulttuuriarvoa sisältävien kiinteistökohteiden sekä kasvukeskusten kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon soveltuvien maa-alueiden siirtämistä valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden tai liikelaitosten omistukseen ja sitä kautta maa-alueet asuntotuotantoon.

4. *Hallituksen vastaus eduskunnan talousarviolausumiin*

Kapiteeli Oyj:n omistuksessa olleet kohteet on käyty läpi lausuman mukaisesta näkökulmasta sekä toteutettu hallinnan siirrot. Asuntotuotantoon soveltuvilla alueilla on seurattu Lipposen II hallituksen Helsingin seudun kuntien kanssa solmimaa yhteistyöasiakirjaa. Sen periaatteiden mukaisesti on yhteistyössä kuntien kanssa laadittu maankäyttösuunnitelmat sekä sovittu asemakaavan tai osayleiskaavan mukaiset tonttien käyttötarkoitukset, mitä kautta alueet tulevat asuntotuotantoon. Järvenpään kaupungin vetäytyttyä yhteistoiminta-asiakirjassa sovitusta periaatteista on Järvenpäässä sijainneet Kapiteelin maat siirretty kaupalla valtion liikelaitoksena toimivan Senaatti-kiinteistöjen hallintaan.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

5. Tilimuistutuskertomus

Hallituksen kertomus niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan mietinnössään VaVM 2/2006 vp ja Valtiontilintarkastajain kertomuksessa vuodelta 2005 tehdyt (K 16/2005 vp) muistutukset ja ehdotukset (valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 2005) ovat antaneet aiheita

Yritysten kansainvälistymisen ja ulkomaisten investointien edistäminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta kauppa- ja teollisuusministeriö on todennut seuraavaa:

Valtiontilintarkastajat ovat kertomuksessaan kiinnittäneet huomiota yritysten kansainvälistymisen rahoitukseen ja sen riittävytyteen sekä yrityksille tarjolla olevien asiantuntijapalveluiden alueelliseen kattavuuteen ja laajuuteen. Erilaiset palvelut ja rahoituksen eri muodot saattavat olla osalle pk-yrityksiä edelleen osin tuntemattomia.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on Vientifoorumissa vahvistanut Viennin ja kansainvälistymisen edistämisen kansallisen (vke) strategian, jonka voimaan saattaminen on toteutettu eri organisaatioissa, ulkomaankauppaa edistävässä järjestöissä ja Finpro ry:ssä kuluvan vuoden aikana. Strategiassa toiminnalle asetetut tavoitteet on sisäistetty ja otettu kiinteäksi osaksi järjestöjen toimintaa. Toiminnalle strategiassa asetetut konkreettiset tavoitteet, kuten vientiyritysten lukumäärän kasvattaminen 10 000:een ja pk-yritysten suoran osuuden kasvattaminen viennistä 20 %:iin ovat isoja haasteita, joiden toteuttamiseen pyritään mm. lisäämällä eri järjestöjen välistä yhteistyötä, josta esimerkkinä ovat Kvartettiyhteistyö ja kasvuyrityspalvelu. Tässä työssä onnistuminen edellyttää lisäksi osallistuvilta organisaatioilta jatkuvaa ja säännöllistä omista palveluista tiedottamista, jotta tarjolla olevat palvelut saadaan pk-yritysten tietoon.

Yrityksille tarjolla olevien alueellisten palveluiden kattavuudesta on valmistunut selvitys, jonka mukaan Finpron ulkomaisen vientikeskusverkoston sijoittelua on tarkistettu ja suunnattu uudelleen. Selvityksen mukaan resursseja voidaan siirtää EU:n keskeisiltä markkina-alueilta ensinnä lähialueille Pohjoismaihin, Baltiaan ja Venäjälle sekä toiseksi kauempiin, kiinnostaviin kohteisiin kuten Kiinaan ja muualle Aasiaan. Kolmantena kehittämisen kohteena haastatellut yritykset toivoivat ennakoivan työn lisäämistä osana Finpron palvelutarjontaa. Yritykset peräänkuuluttivat Finpron kykyä heikkojen signaalien havaitsemiseen kasvavilla, uusilla markkina-alueilla.

Yritysten yhteishankkeisiin osallistuneiden yritysten lukumäärä on vuodesta 2004 (2 166 kpl) kasvanut neljänneksen vuoteen 2005 (2 644 kpl). Yhteishankkeiden valtuudesta on vuonna 2005 tehty 310 avustuspäätöstä (238 kpl vuonna 2004). Kiinnostus yhteishankkeisiin osallistumiseen on edelleen jatkanut kasvuaan. Toteutettujen kansainvälistymisen yhteishankkeiden kokonaiskustannukset olivat vuonna 2005 kaikkiaan 49,8 milj. euroa, valtionavustusta hankkeisiin kyettiin myöntämään 16,7 milj. euroa.

Valtiontilintarkastajat ovat todenneet kertomuksessaan, että kilpailu investoinneista kiristyy jatkuvasti ja Suomessa tähän toimintaan osoitetut taloudelliset voimavarat ovat niukat moniin kilpailijamaihin nähden. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että eri toimijoiden yhteistyö on tiivistä, jolloin osaamista ja kapasiteettia voidaan hyödyntää. Ulkomaisten investointien edistämisessä on perusteltua keskittyä erityisesti huippuosaamiseen sekä tutkimus- ja tuotekehitykseen liittyvään toimintaan.

Invest in Finland -säätio on uudessa, vuonna 2005 käyttöönotetussa toimintastrategiassa keskittynyt toiminnan tarkkaan fokusointiin sekä verkostoyhteistyöhön. Säätio hyödyntää kauppa- ja teollisuusministeriön verkoston lisäksi myös muita verkostoja ulkomailla ja kotimaassa. Yhteistyön prosesseja ja malleja on kehitetty, ja niitä jalkautetaan edelleen vuonna 2006. Toimialatiimit ovat keskittyneet yhteistyöverkoston vi-

rittämiseen ja yhteistyön syventämiseen. Lisäksi yhteistyötä Finpron kanssa on lisätty merkittävästi vuonna 2005, samoin Tekesin kansainvälisen verkoston kanssa erityisenä tavoitteena t&k-pohjaisten kansainvälisten investointien edistäminen.

Kertomuksessa on lisäksi todettu, että ulkomaisten investointien edistämiseksi on huolehdittava toimintaympäristön houkuttelevuudesta. Invest in Finland -säätiön mahdollisuudet vaikuttaa toimintaympäristöön ovat pienet. Työministeriön ja valtiovarainministeriön toimenpiteet yrityksen ulkomaisten johtajien ja asiantuntijoiden työlupa- ja verotuskohtelussa ovatkin Invest in Finland -säätiön toimia ratkaisevampia.

Talousrikollisuus

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Polisiin talousrikostutkinnan tehostamisen vaikutus syyttäjien työmäärään otetaan huomioon vuoden 2007 talousarvioesityksen ja tulevien vuosien määrärahakehysten valmistelussa. Syyttäjälaitoksen toimintaa ja organisaatiota kehitettäessä kohdennetaan henkilöstövoimavaroja nimenomaan talousrikosasioiden ja muiden vaativien rikosasioiden käsittelyyn. Oikeusministeriö ja Valtakunnansyyttäjänvirasto sopivat tätä koskevista konkreettisista tavoitteista vuosittaisissa tulosneuvotteluissa.

Lisäksi valtiovarainministeriö on tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta todennut seuraavaa:

Valtiovarainministeriö katsoo, että on tärkeää selvittää mahdollisimman pian mahdollisuudet sallia vertailutietotarkastukset luottolaitoksissa. Asia on kuitenkin laaja-alainen ja siihen voidaan lopullisesti ottaa kantaa vasta valtiovarainministeriön tulevan selvitystyön valmistumisen jälkeen.

Valtiovarainministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys koskien ennakkoperintärekisteröinnin mahdollistamista Suomessa elinkeinotoimintaa harjoittavalle rajoitetusti verovelvolliselle riippumatta siitä, onko hänellä Suomessa kiinteä toimipaikka. Samassa yhteydessä tarkastellaan mahdollisuutta muuttaa tuloverolakia siten, että Suomessa saaduksi tuloksi katsottaisiin ulkomailta vuokratun työntekijän Suomessa tekemästä työstä saama palkkatulo. Hallituksen esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2006.

Maataloustukien valvonta ja määrärahojen käyttö

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta maa- ja metsätalousministeriö on todennut seuraavaa:

Maataloushallinnon toimintaympäristö on muuttunut huomattavasti EU-jäsenyyden aikana. Tukijärjestelmät ovat monimutkaistuneet ja vaatimukset yhteisön varojen käytön valvonnasta kiristyneet jatkuvasti. Siksi valvontaan tarvittavien resurssien määrä ei ole tilojen määrää mukailleen alentunut.

Ministeriö pyrkii lisäämään avoimuutta Euroopan unionin tasolla valvontakysymysten käsittelyssä ja edistää aloitteita, joissa valvontamäärät suhteutetaan havaittuihin rikkeisiin. Lisäksi ministeriö pyrkii resurssien rajoissa selvittämään ulkomaisia valvontakäytäntöjä.

Maa- ja metsätalousministeriön maatalousosasto on vuonna 2005 asettanut hallinnon ja valvonnan kehittämisprojektin, jonka tarkoituksena on selvittää mahdollisuudet valvontatoimintojen tehostamiseen. Projektin ohjausryhmä koostuu maa- ja metsätalousministeriön sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen edustajista. Työn määräaika on vuoden 2006 lopussa. Valtiontilintarkastajien esille nostamia huolenaiheita on käsitelty ohjausryhmän kokouksissa. Tarkoituksena on käytettävissä olevien resurssien puitteissa selvittää edelleen maataloustukien valvonnan tasoa ja voimavarojen tehokkaampaa käyttöä valtiontilintarkastajien kannanoton mukaisesti.

Peltolohkojärjestelmä luotiin nykymuotoiseksi antamaan vastaus viljelijöille siihen, mikä on valvonnassa hyväksyttävä pinta-ala. Tässä on myös onnistuttu, sillä viime vuosina pinta-alavirheistä aiheutuneita sanktioita on ollut sangen vähän. Samanaikaisesti on kuitenkin jatkunut pinta-alojen pieni, muutaman aarin vaihtelu. Kyse ei ehkä kuitenkaan ole mittauksen epätarkkuuden tuottamasta ongelmasta vaan siitä, että jatkuvasti pyritään tarkempaan pinta-alaan, mikä johtaa jatkuvaan uudelleen mittaukseen. Ratkaisua etsitään peruslohkon määritelmän parantamisen avulla em. hallinnon ja valvonnan kehittämissuunnitelmassa ja tässä yhteydessä tullaan kuulemaan myös Maanmittauslaitoksen asiantuntijoita.

Ministeriö on asettanut maataloushallinnon tuottavuutta kehittävän projektin ja sen yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on valvontaa koskevan kustannuslaskennan kehittäminen.

Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö on tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta todennut seuraavaa:

TE-keskuksissa seurataan työaikaa TAIKA-työajan seurantajärjestelmällä, jossa myös maaseutuosastojen tehtävät ml. valvontatehtävät ovat seurannassa yksityiskohtaisella tasolla. Työajan kohdistumisen pohjalta tehdään TE-keskuksille yhtenäistä, keskitettyä kustannuslaskentaa, jossa oman toiminnan menot kohdennetaan tehtäville. Laskennan pohjalta saadaan tarkkaa tietoa määrärahojen ja työpanosten käytöstä maaseutuosastojen tehtäviin ml. valvontatehtävät.

Kustannuslaskennan tietoja on olemassa vuosilta 2004 ja 2005. Vuoden 2005 kevästä lähtien tiedot ovat olleet myös maa- ja metsätalousministeriön käytössä TE-keskusten johtamisen tietojärjestelmän (JOTI) sisäisellä sivustolla (raportit.te-keskus.fi).

Taulukko 32. Tehtäväryhmittäiset yhteenvedot

Tehtäväryhmä	2004		2005	
	HTV	Kustannukset (€)	HTV	Kustannukset (€)
Hallinnolliset tukipalvelut	0,8	39 512	0,5	26 790
Kalatalouden tehtävät	92,3	6 251 140	87,9	6 237 752
Kasvintuotannon tarkastustehtävät	42,1	1 881 455	41,9	1 899 416
Kehittämispalvelutoiminta	661,4	34 043 881	698,3	36 039 627
Maaseutupalvelut	128,1	5 728 487	130,6	5 976 138
Maatalouden valvonnat	272,5	11 791 156	276,3	12 090 866
Muut seurantakohteet	3,4	226 366	3,7	229 527
Rahoituspalvelut	372,2	23 048 021	377,1	19 693 339
Toimeentuloturva tehtävät	90,7	4 099 139	91,5	4 170 308
Työvoimapalvelut	187,2	8 853 356	187,3	9 075 160
	1 850,9	95 962 512	1 894,9	95 438 924

Työvoiman palvelukeskukset

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta työministeriö on todennut seuraavaa:

Keskushallinnon tuki työvoiman palvelukeskuksille

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota valtion keskushallinnon tukeen ja ohjaukseen palvelukeskuksille. Työministeriöllä todetaan olleen varsin vahva asema hankkeen käynnistämässä ja toteutuksessa. Tämän katsotaan osaltaan vaikuttaneen siihen, että muut toimijat eivät ole sitoutuneet riittävästi palvelukeskuksen toimintaan.

Työvoiman palvelukeskusverkosto rakennetaan vuosina 2004—2006. Verkoston kehittäminen jatkuu vuosina 2007 ja 2008. Verkoston rakentaminen sisältyy poikkihallinnolliseen työllisyysohjelmaan. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat työministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ja Kansaneläkelaitos. Työministeriö on pyrkinyt ohjausryhmä- ja hankeryhmätyöskentelyllä sekä muutoin tapahtuvalla yhteisellä valmistelulla sitouttamaan yhteistyötahot toimintaan. Paikallistasolla asioita yhteensovitetään työvoiman palvelukeskuksen johto- ja/tai ohjausryhmissä.

Työministeriö asetti 26.8.2004 ajalle 1.9.2004—31.12.2006 valtakunnallisen työvoiman palvelukeskus - ohjausryhmän, jossa edustettuina ovat työministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ja Kela. Työministeriö asettaa kesäkuussa 2006 uuden työvoiman palvelukeskus -ohjausryhmän, jonka jäseninä ovat edellä mainittujen tahojen lisäksi TE-keskuksen, työvoimatoimiston ja kunnan sosiaalitoimen edustajat. Ohjausryhmän toimikausi tulee olemaan 1.7.2006—31.3.2008. Ohjausryhmän puheenjohtaja on työministeriöstä ja varapuheenjohtaja sosiaali- ja terveysministeriöstä. Ohjausryhmän tehtävänä on työvoiman palvelukeskustoiminnan strateginen ohjaaminen.

Työvoiman palvelukeskuksia edelsi vuosina 2002—2003 yhteispalvelukokeilu, jolla oli myös valtakunnallinen ohjausryhmä, jossa olivat edustettuina työministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ja Kela.

Ohjausryhmän lisäksi on asetettu hankeryhmä, jonka tehtävänä on työvoiman palvelukeskustoiminnan operatiivinen ohjaaminen. Hankeryhmän tehtävänä on mm. asioiden valmistelu ohjausryhmälle ja ohjausryhmän antamien tehtävien valmistelu, toiminnan seuranta, käytännön yhteistyökysymysten koordinointi, palvelukeskustoimintaan liittyvien ohjeiden ja vastaavien valmistelu sekä työkokousten ja koulutusten järjestäminen. Hankeryhmässä on työministeriön edustajien lisäksi kaksi edustajaa sosiaali- ja terveysministeriöstä, yksi Kuntaliitosta ja yksi Kelasta. Hankeryhmää on vuonna 2006 täydennetty kahdella työvoiman palvelukeskusten edustajalla, joista toinen edustaa työvoimatoimistoa ja toinen kuntaa.

Vuosina 2004 ja 2005 pääpainopiste oli työvoiman palvelukeskus -verkoston rakentamisessa ja uuteen toimintamalliin liittyvien käytännön kysymysten ratkaisemisessa. Vuonna 2006 kehittämisen painopisteitä ovat ohjauksen ja johtamisen kehittäminen (mm. valtakunnallisen ohjausryhmän työskentelyn kehittäminen), toiminnan tulokellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta, palvelukeskusten toimintamallit sekä työvoimatoimiston, kunnan ja Kelan asiantuntemuksen kytkeytyminen palvelukeskustoimintaan.

Työministeriö on tilannut kaksi tutkimusta liittyen julkisen työvoimapalvelun palvelurakenteen uudistamiseen. Toinen tutkimuksista tukee työvoiman palvelukeskustoiminnan kehittämistä. Työministeriö on asettanut toukokuussa 2006 tutkimuksille ohjausryhmän. Työministeriön tilaamien tutkimusten lisäksi ohjausryhmä valvoo sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sovitun mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön asettaman ”Sosiaali- ja terveydenhuolto osana työvoiman palvelukeskustoimintaa” -hankkeen etenemistä. Tutkimuksen ohjausryhmässä ovat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto.

Palvelukeskusten asiakkaiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille

Mietinnössä kiinnitetään huomiota palvelukeskusten asiakkaiden työllistymiseen avoimille työmarkkinoille. Mietinnössä todetaan, että jatkossa on tärkeää kehittää kaikkia niitä keinoja, joilla voidaan parantaa vaikeasti työllistyvien sijoittumista avoimille työmarkkinoille.

Työmarkkinatukiudistus

Työvoiman palvelukeskusten keskeinen asiakasryhmä ovat 500 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneet. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleen työmarkkinatukiudistuksen yksi keskeinen tavoite on parantaa pitkään työmarkkinatukea passiivitukena saaneiden asiakkaiden palvelua. Työmarkkinatukiuu-

distukseen sisältyy ns. uusi aktiivikausi, jonka aikana sen piiriin kuuluville työttömille tarjotaan mahdollisuus aktiiviohjelmiin tehostetusti. Uusi aktiivikausi alkaa viimeistään, kun työmarkkinatukea on maksettu vähintään 500 työttömyyspäivältä tai kun työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyttyä työmarkkinatukea on maksettu 180 työttömyyspäivältä. Uusi aktiivikausi voidaan aloittaa em. aikaisemmin, jos työnhakija tarvitsee tehostettuja palveluja.

Uuden aktiivikauden aikana asiakkaille tarjotaan usein ja säännöllisin väliajoin erilaisia työllistymistä edistäviä ja tukevia aktiivivaihtoehtoja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työttömälle työnhakijalle tarjotaan neljän vuoden aktiivikauden aikana mahdollisuus osallistua aktiiviohjelmiin yhteensä kahden vuoden ajan. Aktiivikauden ajoittaminen ja sen aikana tarjottavat palvelut perustuvat työnhakijan yksilöllisiin tarpeisiin ja asiakkaan kanssa yhdessä sovittuun työnhaku- tai aktivointisuunnitelmaan.

Tavoitteena on, että aktiiviohjelmiin osallistuvien määrää nostetaan kolmen vuoden aikana siten, että työmarkkinatukea vähintään 500 työttömyyspäivältä saaneista keskimäärin n. 30 000 henkilöä (n. 60 000 eri henkilöä) osallistuisi aktiiviohjelmiin vuonna 2008. Kuntakohtainen lähtötaso on määritelty vuoden 2003 keskimääräisen n. 20 000 henkilön tason perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että työmarkkinatukea yli 500 työttömyyspäivältä saaneiden kuntakohtaisen aktivointiasteen tulee nousta kolmen vuoden aikana puoli- toistakertaiseksi vuoden 2003 lähtötasoon nähden.

Työllistämistuki uudistus

Työllistämistukijärjestelmä uudistui vuoden 2006 alussa. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat mm. palkkatuetun työn vaikuttavuuden ja laadun parantaminen, vajaakuntoisten työllistymisen edistäminen sekä työttömien työllistymismahdollisuuksien lisääminen.

Palkkatuetun työn laatua ja vaikuttavuutta pyritään parantamaan liittämällä palkkatuettu työ aikaisempaa selkeämmin osaksi asiakkaan työnhakusuunnitelmaa. Työnhakusuunnitelmassa tullaan sopimaan mm. tietyn työn tavoitteet, miltä alalta tai mistä tehtävistä tuettua työtä haetaan sekä miten työpaikka pyritään löytämään. Työpaikan löydyttyä työnhakusuunnitelma päivitetään ja siinä sovitaan mm. siitä, millä tavoin tuetulle työlle asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.

Vaikuttavuutta pyritään parantamaan myös liittämällä palkkatuettuun työhön koulututusta ja oppimismahdollisuuksia. Palkkatuettu työ voidaan järjestää oppisopimuskoulutuksena tai koulutus voidaan liittää palkkatuettuun työhön muodostamalla ammatillisesta työvoimakoulutuksesta ja palkkatuetusta työstä palvelukokonaisuus. Koulutus voidaan järjestää myös siten, että työnantaja hankkii koulutuksen ja saa koulutuksen ajalta korkeampaa tukea.

Työttömien työllistymismahdollisuuksia pyritään lisäämään vuoden 2006 alussa säädöksiin tehdyillä muutoksilla. Muutokset koskevat tuen myöntämisedellytyksiä, tuella palkatun edelleen sijoittamista ja kunnille työllistämistä maksettavaa lisätukea.

Tukityön heikkoon vaikuttavuuteen on osasyynä se, että tukityöpaikoista suuri osa on julkisella ja kolmannella sektorilla, kun taas avoimet työpaikat ovat yrityksissä. Tukijakson jälkeistä työllistymistä pyritään parantamaan suuntaamalla tukia enemmän yrityksiin. Em. tarkoituksessa palkkatuen myöntämisedellytyksiä muutettiin siten, ettei edellytetä toistaiseksi voimassa olevaa työsuhdetta yrityksen palkatessa pitkäaikais-työttömän tai vajaakuntoisen.

Työttömyys ja erityisesti työttömyyden pitkittyminen vaikeuttaa yrityksiin työllistymistä. Tätä kynnystä voidaan alentaa edelleen sijoittamisella. Edelleen sijoittaminen tarkoittaa, että työnantaja, jolle palkkatuki on myönnetty ja joka on tehnyt työntekijän kanssa työsopimuksen, siirtää tuella palkatun työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan käyttöön. Edelleen sijoittamismahdollisuutta laajennettiin si-

ten, että kunta voi edelleen sijoittaa palkkaamansa pitkäaikaistyöttömän yritykseen. Laajentaminen tarjoaa kunnalle mahdollisuuden lisätä työmarkkinatuen aktiivikäyttöä yritysysteistyötä hyödyntämällä.

Kuntien työllistämismahdollisuuksia pyritään edistämään kuntien palkkatuella työllistamisestä saaman lisätuen myöntämisedellytysten muutoksilla. Vuonna 2004 lisätukea sai noin 40 kuntaa, joista suurin osa (lähes 90 %) oli Itä- ja Pohjois-Suomessa. Uudistuksen myötä arvioidaan lisätukea saavan arviolta yhteensä n. 140 kuntaa.

Vuoden 2006 alussa otettiin käyttöön palkkatukiseteli kaikessa tuella palkkaamisessa. Setelillä toisaalta aktivoidaan työnhakija-asiakkaita etsimään itselleen työpaikka ja toisaalta välitetään työnantajille tietoa palkkatuen käyttömahdollisuudesta.

Monet vajaakuntoiset voidaan todeta lyhytkestoisen palkkatuetun työn aikana työtehtäväänsä sinänsä sopiviksi, mutta työn tuottavuus jää vajaakuntoisuudesta johtuen ehkä pysyvästi keskimääräistä heikommaksi. Tällaisissa tilanteissa enintään kahden vuoden työllistämistuki voi olla riittämätön kannustin työnantajalle palkata vajaakuntoisia työntekijöitä tukijaksoa pidemmäksi ajaksi. Tämän vuoksi tuen myöntämisedellytyksiä muutettiin vuoden 2006 alussa siten, että palkkatukea voidaan myöntää pitkäkestoisesti, jopa pysyvästi.

Välityömarkkinoiden kehittäminen

Kaikilla työttömillä ei ole edellytyksiä siirtyä työvoimapalveluiden ja koulutuksen avulla avoimille työmarkkinoille. Tällaiset henkilöt tarvitsevat palveluja, joiden avulla heidän edellytyksiään osallistua ammatilliseen koulutukseen tai palkkatuettuun työhön selvitetään ja kehitetään, tai heidän edellytyksiään työllistyä avoimille työmarkkinoille parannetaan. Tällöin kyseeseen tulevat välityömarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet. Välityömarkkinoilla asiakkaille on tarjolla kuntouttavaa työtoimintaa, työmarkkinatoimenpiteitä ja palkkatuettua työtä.

Asiakkaiden polut avoimille työmarkkinoille ovat erilaisia. Asiakkaan palveluprosessi alkaa usein työ- ja toimintakyvyn kartoittamisella, minkä jälkeen suunnitellaan palveluprosessin jatko. Osalle asiakkaista riittää esimerkiksi kuntouttava työtoiminta ja siihen mahdollisesti liitetyt sosiaalisen kuntoutuksen ja terveydenhuollon palvelut. Osa asiakkaista tarvitsee pitkäkestoisen useasta eri palvelusta kootun palvelukokonaisuuden. Palvelukokonaisuus voi alkaa kuntouttavalla työtoiminnalla ja jatkua työelämävalmennuksella, minkä jälkeen asiakas voi siirtyä esimerkiksi ammatilliseen työvoimakoulutukseen tai palkkatuettuun työhön. Kaikilla pitkään työttömänä olleilla ei ole ilman henkilökohtaista tukea ja ohjausta mahdollisuutta sijoittua edes välityömarkkinoille. Tällaisten henkilöiden välityömarkkinoille sijoittumista ja siellä toimimista tuetaan työhönvalmentajien avulla.

Rakennetyöttömyyden alentaminen edellyttää työmarkkinatukiudistuksen linjausten mukaisesti välityömarkkinoiden määrällistä lisäämistä ja laadullista kehittämistä. Lisäksi tarvitaan välityömarkkinoille sijoittumista ja siellä toimimista tukevien palvelujen lisäämistä ja kehittämistä. Välityömarkkinat ovat useimmiten julkisella ja kolmannella sektorilla, joilla palvelujen vaikuttavuus avoimelle sektorille työllistymisen näkökulmasta on heikko. Vaikuttavuutta voidaan parantaa muun muassa lisäämällä ja kehittämällä julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä yritysten kanssa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi käyttämällä nykyistä selvästi laajemmin hyväksi edelleen sijoittamismahdollisuutta. Yrityksiin työllistymistä voidaan edistää myös henkilöstövuokrausyritysten kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Lisäksi vaikuttavuutta voidaan parantaa sisällyttämällä tai liittämällä ammatillista koulutusta palkkatuettuun työhön.

Työministeriö selvittää vuoden 2006 aikana, millä keinoin välityömarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia voidaan lisätä ja laadullisesti kehittää.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta todennut seuraavaa:

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota keskushallinnon tukeen ja ohjaukseen palvelukeskuksille, erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön ohjausta tulee tehostaa sekä palvelukeskusten ja sosiaalitoimen sekä terveydenhuollon yhteistyötä selkiyttää.

Työvoiman palvelukeskukset on merkittävä uudistus kunnallisten sosiaali- ja terveystalouksien kannalta. Sosiaali- ja terveysministeriö onkin vahvistanut kuntiin suuntautuvaa ohjausta eri tavoin. Ministeriö on tehnyt yhteistyösopimukset (75 000 euroa) Rovaniemen kaupungin, Kainuun maakunnan ja Stakesin kanssa tiedon tuottamiseksi siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon työ asettuu osaksi koko palvelukeskusten toimintaa ja edelleen, minkälaiseksi palvelukeskusten asema suhteessa kunnalliseen palvelujärjestelmään muotoutuu. Tietoa tuotetaan mm. siitä, millä kriteereillä asiakkaita kunnan sosiaalitoimesta ohjataan työvoiman palvelukeskuksiin, ja mitkä asiakasryhmät palvelusta eniten hyötyvät. Tavoitteena on selvittää pitkäaikaistyöttömien sosiaali- ja terveystalouksien hyvää järjestämistapaa osana työvoiman palvelukeskustoimintaa: millaiset palvelun järjestämistavat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työkäytännöt parhaiten hyödyttävät kunnan pitkäaikaistyöttömiä asiakkaita palvelukeskuksissa. Erityisesti on kysymys aikuissosiaalitoimen tai kuntouttavan sosiaalitoimen palvelukäytännöistä, kuntoutuksen sekä työttömien työterveyden palvelukäytännöistä. Yhteistyösopimukset ja niiden pohjalta myönnetty rahoitus ulottuvat vuoden 2007 loppuun asti.

Ministeriö on myöntänyt valtionavustusta Turun seudulliselle työvoiman palvelukeskukselle vuosiksi 2006—2008 aikuissosiaalitoimen kehittämiseksi siten, että yksikkö voisi tuottaa myös valtakunnallisesti hyödynnettävää tietoa. Turun työvoiman palvelukeskus pyrkii kehittämään sosiaalihuollon seudulliseksi kehittämisyksiköksi, joka voi tarjota mm. koulutusta kuntien työntekijöille erityisryhmiä koskevissa kysymyksissä sekä asiantuntija-apua työkyvyn arviointiin, työkokeiluun sekä kuntoutustarve ja eläkeselvittelyihin. Mikäli kunnat ovat kiinnostuneita vastaavista kehittämishankkeista, on niihin mahdollista saada sosiaali- ja terveysministeriöltä valtionavustusta vielä vuonna 2007.

Stakesin tulossopimuksessa vuosille 2004—2007 on osana syrjäytymisen ehkäisyä ja hoitoa sovittu, että ”Stakes osallistuu työvoiman palvelukeskusten kehittävään arviointiin kiinnittämällä erityistä huomiota sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävään ja asemaan osana palvelukeskustoimintaa”. Stakes on mukana myös työministeriön rahoittamassa laajassa arviointihankkeessa ”Tutkimuksellinen tuki julkisten työvoimapolkujen palvelurakenteen uudistamisessa ja palveluverkoston kehittämisessä”.

Sosiaali- ja terveysministeriö kartoittaa parhaillaan perusturvajohtajien näkemyksiä siitä, millainen työvoiman palvelukeskusten asema tulevaisuudessa osana uutta kunta- ja palvelurakennetta pitäisi olla. Tarkoitus on yhdessä perusturvajohtajien kanssa syksyyn 2007 mennessä muotoilla yhteinen näkemys pitkäaikaistyöttömien palvelujen kehittämisestä kuntien ja työhallinnon kanssa.

Vuoden 2006 talousarviossa (mom. 33.32.30) on kuntien valtionosuuksiin lisätty 1 milj. euroa käytettäväksi pitkäaikaistyöttömien terveystarkastuksiin. Lisävaltionosuus maksetaan kunnille osana terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia siten, että 7—64-vuotiaiden painokertoimeen on lisätty rahaa 0,75 euroa ko. ikäryhmään kuuluvaa asukasta kohden. Sosiaali- ja terveysministeriö on lähettänyt asiasta kirjeen kunnille 16.3.2006. Kirjeessä korostetaan, että terveystarkastusten tavoitteena on selvittää mm. työllistymistä estäviä tekijöitä. Lyhytaikaiset tai pitkäaikaiset sairaudet voivat aiheuttaa ongelmia, joita voidaan selvittää terveystarkastuksilla. Terveystarkastusten ohessa on tarkoitus antaa myös tietoa, neuvontaa ja ohjausta terveyteen ja työkykyyn liittyvistä asioista. Terveystarkastusten tulisi liittyä työttömien aktiivintoihintaan ja muodostua osaksi ao. henkilöiden työllistymistä edistävien palvelujen kokonaisuutta.

Sosiaali- ja terveystalouden rahoituksen ja tuottamisen haasteet

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on todennut seuraavaa:

Sosiaaliturvan suurimmat haasteet ovat entistä avoimempi kansainvälinen toimintaympäristö, teknologisen kehityksen kiihtyminen ja väestön ikärakenne, joka sosiaaliturvan rahoituksen kannalta muuttuu pysyvästi nykyistä vaativammaksi. Sosiaalimenojen kehitystä ja rahoitusta tarkastelleen SOMERA-toimikunnan mukaan kattava ja tasoltaan riittävä sosiaaliturva on mahdollista turvata myös tulevaisuudessa, mikäli talous ja työllisyys kehittyvät kohtuullisesti. Suotuista talouskehitys on hyvinvoinnin kestävä rahoituksen välttämättömä ehto, mutta lisäksi tarvitaan laaja-alaisia toimenpiteitä useilla yhteiskunnan lohkoilla.

Sosiaali- ja terveysministeriössä tehtyjen laskelmien mukaan sosiaaliturvan rahoituksen kestävyys vaikuttaa ennen kaikkea kolme tekijää: työllisyysaste, kansalaisten terveys ja toimintakyky sekä sosiaali- ja terveystalouden tuotannon tehokkuus.

Valtiontilintarkastajat ovat arvioineet sosiaali- ja terveystalouden rahoituksen ja tuottamisen haasteita. Valtiontilintarkastajat kiinnittävät kannanotossaan huomiota keskeisiin kysymyksiin korostaessaan erityisesti työllisyyden kehityksen ja sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen- ja tuotantotapojen merkitystä hyvinvoinnin turvaamisessa.

Valtiontilintarkastajat kiinnittävät huomiota myös sairauksia ehkäisevän toiminnan tärkeyteen, mutta sosiaaliturvan rahoituksen kestävyys kannalta kansalaisten terveyden ja toimintakyvyn kehitystä tulisi korostaa vielä tätäkin enemmän. Sosiaali- ja terveysministeriön laskelmien mukaan kansalaisten terveys sekä työ- ja toimintakyky vaikuttavat sosiaalimenojen rahoitukseen jopa ratkaisevammin kuin vanhusten määrän lisääntyminen. Jos kaikenikäisten kansalaisten terveys sekä työ- ja toimintakyky paranevat, voidaan työelämässä jatkaa pidempään, jolloin kokonaistuotanto kasvaa ja eläkemenojen nousu hidastuu. Lisäksi terveydentilan parantuessa ikääntyneiden hoidon ja hoivan tarve siirtyy elinkaarella myöhäisemmäksi ja palvelumenojen nousu hidastuu.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen lapsuudesta vanhuuteen edellyttää ihmisen koko elinkaaren huomioon ottamista. Terveyden edistäminen ja kansalaisten omatoimisen kotona asumisen tukeminen on otettava entistä vahvemmin valintoja ohjaavaksi periaatteeksi yhteiskuntapolitiikan eri tasoilla eli kansainvälisessä yhteistyössä, kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Ikärakenteen muutos koskettaa kaikkia ikäryhmiä ja kaikkia hallinnonaloja.

Edellä mainittuihin kysymyksiin on jo kiinnitetty huomiota. Parhaillaan on valmisteilla mittava kunta- ja palvelurakennemuutos. Valtiontilintarkastajat kiinnittävät erityistä huomiota vanhustenhuoltoon. Kesäkuussa 2006 valmistuu vanhustenhuoltoa koskeva selvitys, jota valmistelee parhaillaan professori Sirkka-Liisa Kivelä.

Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa kiinnittää huomiota lisäksi valtiontilintarkastajien kertomuksessa käytettyyn terminologiaan. Eläkeläinen ei ole synonyymi sairaalle ja raihnaiselle ihmiselle. Eläkkeelle siirtyminen ei itsessään kasvata hoito- ja hoivapalveluiden kysyntää. Hoitoa ja hoivaa tarvitaan yleensä vasta useita vuosia eläkkeelle jäämisen jälkeen; intensiivinen hoidon tarve ajoittuu yleensä 2–3 viimeisen elinvuoteen.

Opetuksellinen syrjäytyminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta opetusministeriö on todennut seuraavaa:

Opetusministeriö käynnisti tammikuussa 2006 koulupudokkaiden aktivoimishankkeen kouluhyvinvoinnin lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Opetusministeriö asetti maaliskuussa 2006 ohjausryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotus esi- ja perusopetuksen erityisopetuksen pitkän tähtäimen kehittämisstrategiaksi. Strategiaehdotus sisältää erityisopetuksen määrällisen kehittämisen analysoinnin, opettajankoulutuksen kehittämistarpeet, erityisopetukseen liittyvien hallinnollisten menettelyjen kehittämisen, erityisopetuksen lainsäädännön muutostarpeet, ja muut erityisopetuksen kehittämistarpeet. Määräaika on 30.9.2007.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän määräaika päättyi 31.3.2006.

Osana työllisyyden politiikkaohjelmaa toteutettiin vuosina 2004—2005 oppilaanohjauksen kehittämishanke, jonka päätavoitteena oli koulutustakuun toteutumisen tukeminen. Hanke jatkaa toimintaansa paikallisella tasolla. Vuonna 2003 alkanut nuorten osallisuushanke rakentaa poikkihallinnollisia yhteistyökäytäntöjä nuorten koulutukseen osallistumisen edistämiseksi.

Peruskoulun jälkeen koulutuksessa välittömästi jatkavien osuus on tasaisesti lisääntynyt 2000-luvulla. Erytisesti on lisääntynyt ammatillisessa koulutuksessa aloittavien osuus. Vuonna 2004 perusopetuksen päättäneistä 95 % jatkoi välittömästi koulutuksessa. Opetusministeriö on toiminta- ja taloussuunnitelmassaan asettanut tavoitteeksi, että perusopetuksen päättävistä aloittaa samana vuonna toisen asteen koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa 97 % vuonna 2008 ja 97,5 % vuonna 2009. Tavoitteiden saavuttamista tukee koulupudokkaiden aktivoimishankkeen lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen yhteyteen kehitettävä ohjaava ja valmistava koulutus. Ohjaava ja valmistava koulutus käynnistyy laajana kokeiluna 1.8.2006 ja sitä on tarkoitus lisätä tarpeen mukaan.

Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi on mm. kehitetty opinto-ohjausta ja opiskelijoiden tuki- ja neuvontapalveluja sekä käynnistetty innopajatoimintaa pääosin Euroopan sosiaalirahaston tuella. Koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt tasaisesti vuosina 2004—2006. Keskeyttämisen vähentämistä edistää tuloksellisuusrahoituksen ottaminen osaksi ammatillisen koulutuksen käyttökustannusten laskennallista rahoitusta. Keskeyttämisen vähentyminen on yksi tuloksellisuuden määräytymiskriteeri.

Opetusministeriö kehittää oppisopimuskoulutusta työelämälähtöisenä nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen hankkimismuotona. Tavoitteena on turvata perustutkintoon johtavan oppisopimuskoulutuksen tarjonta vaihtoehtoisena koulutusmuotona nuorille. Nuorten oppisopimuskoulutusmahdollisuuksien parantamiseksi selvitetään erilaisia vaihtoehtoja lisätä työnantajien kiinnostusta solmia oppisopimuksia nuorten kanssa.

Opetusministeriö jatkaa nuorille ja työelämälle suunnattua tiedotusta ammatillisesta koulutuksesta.

Vuonna 2004 muistionsa jättäneen oppisopimuskoulutuksen kehittämistyöryhmän ehdotuksia toimeenpannaan yhteistyössä työministeriön kanssa. Yhtenä tavoitteena on lisätä nuorten mahdollisuuksia hankkia ammattitaito ja työllistyä oppisopimuskoulutuksen avulla.

Tieliikenteen turvallisuus

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta liikenne- ja viestintäministeriö on todennut seuraavaa:

Liikenneturvallisuuden parantamiseen liittyvä toiminta on sidoksissa päätöksentekoon, joka liittyy valtion määrärahoihin ja mm. määräraha-kehyksiin.

Yhteistyötä terveys- ja vakuutusalan kanssa on tiivistetty, jotta saataisiin tarkempia ja konkreettisempia tietoja liikenneonnettomuuksien kustannuksista. Suomen käytäntö tilastoida poliisin tietoon tulleista onnettomuuksista loukkaantuneiden määrä vain yhteen luokkaan on puute, joka haittaa kansainvälistäkin vertailua. Jatkossa valtion suunnittelu- ja seuranta-asiakirjoissa raportoidaan onnettomuuksien aiheuttamat kustannukset myös muilla mittareilla ilmaistuna kuin liikenteessä kuolleiden määrällä.

Liikenneonnettomuuksien aiheuttamista kustannuksista yhteiskunnalle on olemassa yksityiskohtaisia laskelmia, mutta näitä ei ole systemaattisesti raportoitu valtion suunnittelu- ja seuranta-asiakirjoissa. Tieliikenteessä aiheutuneen kuoleman yksikköarvo on 1 752 000 euroa ja keskimääräisen vamman yksikköarvo 221 000 euroa. Näin ollen vuoden 2005 tieliikenteen henkilövahingot ovat merkinneet noin 2,6 miljardin euron kustannusta yhteiskunnalle. Kustannustietoja tullaan jatkossa raportoimaan valtion suunnittelu- ja seuranta-asiakirjoissa.

Paloturvallisuus, palokuolemat ja palovahingot

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta sisäasiainministeriö on todennut seuraavaa:

Paloturvallisuuden lisäämiseksi ja palokuolemien vähentämiseksi seuraavat toimenpiteet ovat käynnissä tai suunnitteilla:

Sisäasiainministeriö ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ovat käynnistäneet vuonna 2005 hankkeen erityisryhmien asumisturvallisuuden kehittämiseksi yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Suomen Kuntaliiton, Kansanterveyslaitoksen ja pelastuslaitosten kanssa. Hanke kohdistuu asumisen paloturvallisuuden lisäksi muihin asumisturvallisuuden osa-alueisiin ja kotitapaturmiin. Sisäisen turvallisuuden ohjelman tarkastuksen yhteydessä on ehdotettu asumisen paloturvallisuuden liittämistä osaksi ohjelmaa, koska tuloksien saavuttaminen edellyttää yhteistyön tiivistämistä eri viranomaisen ja hallinnonalojen kesken.

Suomessa on sammutuslaitteistojen kannalta edistynyt lainsäädäntö turvallisuusselvitysvaatimuksineen. Turvallisusselvityksen laatimisen myötä henkilöturvallisuuden kannalta vaativien kohteiden varustaminen automaattisella sammutuslaitteistolla on tullut lähes perusvaatimukseksi. Tulevan lainsäädännön avulla tullaan varmistamaan asumisen paloturvallisuuteen vaikuttavien teknisten ratkaisujen sopivuus ja saatavuus.

Paloturvallisuuden tason parantaminen edellyttää toimenpiteitä, joilla vaikutetaan ennen kaikkea tulipalojen määrään ja vahingon jo tapahduttua tulipalon mahdollisimman aikaiseen havaitsemiseen. Tästä syystä sisäasiainministeriö on tehnyt esityksen sosiaali- ja terveysministeriölle paloturvallisuusvaatimusten säätämisestä savukkeille. Vastaavanlaista keskustelua käydään myös muissa Euroopan maissa. Sisäasiainministeriö ja ympäristöministeriö ovat keskustelleet alustavasti rakentamismääräysten muuttamisesta niin, että kaikkiin uusiin asuinrakennuksiin tulisi pakolliseksi sähköverkkoon kytketyt palovaroitimet.

Vuonna 2005 on ollut käynnissä erityishanke palontutkinnasta, jonka tarkoituksena on ollut kehittää ja tarkentaa alueen pelastusviranomaisten suorittamaa tulipalojen syttymissyiden palontutkintaa ja paneutua välittömiä syttymissyitä syvemmälle. Hankkeesta saatujen toimenpide-ehdotusten pohjalta toimintaa kehitetään siten, että jatkossa tietoja palokuolemiin johtaneista syistä hyödynnetään entistä paremmin ennaltaehkäisytyössä.

Alueiden pelastusviranomaiset tarkastavat palotarkastuksien yhteydessä kohteiden pelastussuunnitelmat. Puuttuva pelastussuunnitelma määrätään pelastuslain nojalla laadittavaksi määräajassa. Valtakunnallisesti pelastussuunnitelmien laadintavelvollisten lukumäärää on tarkoitettu kartoittaa kyselytutkimuksella tai vastaavalla vuonna 2006.

Ympäristölupajärjestelmän toimivuus

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta ympäristöministeriö on todennut seuraavaa:

Ympäristöministeriö asetti syksyllä 2005 hankkeen ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostamiseksi sekä lupakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Hanke pohjautuu professori Ari Ekroosin maaliskuussa 2005 valmistuneeseen esiselvitykseen. Hankkeen suunnittelussa on alusta alkaen otettu huomioon myös valtiontilintarkastajien kannanotot ympäristölupajärjestelmän toimivuudesta.

Hankkeen tehtävänä on valmistella ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon uudistaminen siten, että luvat keskitetään yhteen valtion lupaviranomaiseen ja kuntiin. Lupien valvonta jää edelleen alueellisten ympäristökeskusten ja kuntien tehtäväksi. Lupavelvollisten määrää supistetaan ja luvitusta korvataan muilla hallinnollisesti keveämmillä menettelyillä. Lisäksi lupamääräyksiä selkeytetään, lupien käsittelyä yhtenäistetään, lupien uusimista ja tarkistamista yksinkertaistetaan ja luvat julkaistaan sähköisesti.

Tavoitteena on lisätä tuottavuutta niin, että käytettävissä olevilla resursseilla voidaan turvata ympäristönsuojelun korkea taso, hoitaa EU:n yhteisölaainsäädännöstä ja muusta ympäristöpolitiikan kehityksestä aiheutuvat uudet tehtävät sekä samanaikaisesti jatkuvasti parantaa asiakaspalvelua, lyhentää käsittelyaikoja ja tehostaa valvontaa. Kehitettäessä luvista korvaavia hallinnollisesti kevyempiä menettelyjä erityistä huomiota kiinnitetään kansalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien turvaamiseen.

Lupajärjestelmän ja -hallinnon uudistamisessa painotetaan yhteistyökulttuurin kehittämistä, tietojen ja asiantuntemuksen vaihtoa alueellisten toimipaikkojen välillä sekä lupa-asiakkaiden neuvonnan ja ohjauksen kehittämistä. Uudistukset toteutetaan hyvän henkilöstöpolitiikan periaatteiden mukaisesti. Valtion lupahallinnon uudistamisen yhteydessä selvitetään, täytyykö valtion ja kuntien lupahallinnon toimivaltajakoa tarkistaa, sekä selvitetään myös muut vaikutukset kunnalliseen lupahallintoon. Lisäksi vireillä olevat kunta- ja palvelurakenteen sekä vesilainsäädännön uudistukset otetaan huomioon.

Hanke jakautuu kolmeen osaprojektiin. Niistä ensimmäinen selvittää, kuinka ympäristölupamenettelyä kevennetään, toinen sitä, kuinka ympäristölupahallintoa uudistetaan ja kolmas sitä, miten kehitetään ympäristölupaprosessien sekä -päätösten tietosisältöjä ja rakennetta. Hankkeella on koordinaatioryhmä, projekteilla arviointi- ja seurantaryhmä.

Hankkeen toimikausi on 1.12.2005—31.12.2007. Hankkeen projektit valmistelevat työnsä linjauksia koskevat väliraportit 31.1.2007 mennessä. Lainsäädäntömuutoksia koskevat hallituksen esitykset annetaan viimeistään syyskuussa 2008.

Syyttäjätoimen kehittäminen

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Oikeusministeriö on Valtakunnansyyttäjänviraston vuoden 2006 tulostavoitteita määrittäessään ja vuoden 2007 talousarvioesityksen valmistelussa asettanut syyttäjälaitoksen keskeiseksi tulostavoitteeksi pitkään eli yli vuoden syyttäjällä avoimna olevien rikosasioiden määrän tuntuva vähentämisen. Ministeriö selvittää yhteistyössä Valtakunnansyyttäjänviraston kanssa toimenpiteet, joilla syyteharkinnan joutuisuuden seuranta voidaan tehostaa. Ministeriön ja viraston kesken on sovittu myös siitä, että syyttäjälaitoksen voimavaroja kohdennetaan nykyistä enemmän vaativimpiin ja yhteiskunnallisesti merkittäviin rikosasioihin. Näitä ovat erityisesti talous- ja huumeainerikoksia sekä järjestäytyntä rikollisuutta koskevat asiat. Voimavarojen uudelleenkohdentamiseksi käytetään nykyistä laajemmin yksinkertaisemmissa rikosasioissa kirjallista menettelyä, jota koskevat uudet säännökset tulevat voimaan vuonna 2006. Syyttäjälaitoksen resursseja kohdennettaessa sekä vuoden 2007 talousarviota ja tulevien vuosien määräraha-kehityksiä valmisteltaessa otetaan huomioon poliisin talousrikostutkintaan suuntaamissa resursseissa tapahtuvat muutokset, jotta voidaan välttää talousrikosasioiden ruuhkautuminen syyteharkintavaiheessa.

Oikeusministeriön tarkoituksena on syyttäjälaitokselle asetettavia tulostavoitteita määrittäessään kiinnittää erityistä huomiota syyteharkintakäytännön yhdenmukaisuutta ja oikeudellista laatua koskevaan seurantaan. Keskeisenä keinona on Valtakunnansyyttäjänviraston suorittama ohjaustoiminta ja sen tehostaminen.

Syyttäjälaitoksen organisaatiouudistusta koskeva hallituksen esitys on valmisteltavana oikeusministeriössä. Tavoitteena on organisaatiouudistuksen toteuttaminen vuoden 2007 alussa. Nykyiset 64 syyttäjäyksikköä on tarkoitus yhdistää hallinnollisesti suuremmiksi yksiköiksi. Hallinnollisia tehtäviä keskittämällä voidaan voimavaroja suunnata entistä enemmän varsinaiseen syyttäjäntöyhtöön. Organisaatiouudistus mahdollistaa myös työnjaon ja toimenkuvien kehittämisen entistä tarkoituksenmukaisemmaksi.

Vankien terveydenhuolto

Tällä kohtaa olevien huomautusten johdosta oikeusministeriö on todennut seuraavaa:

Vankien terveydenhuollon ja koko vankeinhoidon resurssiongelmat johtuvat huomattavalta osin viime vuosina tapahtuneesta vankimäärän huomattavasta kasvusta. Vankien määrän odotetaan vähenevän jonkin verran vuoden 2006 alussa voimaan tulleiden sakon muuntorangaistusta koskevien säädösmuutosten sekä 1.10.2006 voimaan tulevien lainmuutosten johdosta. Oikeusministeriössä selvitetään ja valmistellaan toisaalta rangaistusjärjestelmän kehittämiseen ja toisaalta rikollisuuteen vähentävästi vaikuttavia toimenpiteitä, jotka toteutuessaan vähentäisivät vankimäärää ja siten myös resurssien niukkuudesta aiheutuvia ongelmia. Yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kanssa selvitetään myös mahdollisuudet voimavarojen uudelleen kohdentamiseen siten, että vankien terveydenhuollon pahimpia epäkohtia voidaan poistaa hallinnon sisäisin toimenpitein.

Lokakuun 2006 alussa toteutettavan vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen yhteydessä vankeinhoitolaitoksen terveydenhuolto organisoidaan valtakunnalliseksi yksiköksi. Tähän liittyvät Rikosseuraamusviraston käynnistämät työryhmäselvitykset vankeinhoitolaitoksen sairaalayksiköiden kehittämisestä ja vankien terveydenhuollon järjestämisestä tulevassa Pohjois-Suomen aluevankilassa valmistuivat maaliskuun 2006 lopussa.

Valtakunnallisen yksikön muodostamisen ja samanaikaisesti tapahtuvan viiden aluevankilan perustamisen yhteydessä kehitetään laitosten työnjakoa sekä vankien suunnitelmallista sijoittelua siten, että vankien terveydenhuoltoon liittyvät tarpeet voidaan ottaa entistä paremmin huomioon.

Oikeusministeriössä käynnistetään keväällä 2006 valtionhallinnon tuottavuusohjelmaan liittyvät selvitykset rikosseuraamusalan tarvitsemien palvelujen tuottamisesta ja hankintatavasta. Tällöin otetaan huomioon myös mahdollisuudet ulkopuolisten palveluntuottajien käyttämiseen eri tehtävien hoitamisessa. Yhtenä selvityskohteena tulee olemaan, missä laajuudessa vankien terveydenhuollossa on tarkoituksenmukaista käyttää ulkopuolisia palveluja.

Lokakuun 2006 alussa voimaan tulevan uuden vankeuslain tavoitteiden tukemiseksi uudistetaan vankeinhoitolaitoksen organisaatiouudistuksen yhteydessä aluevankiloiden organisaatio- ja henkilöstörakennetta. Tällöin suunnataan henkilöresursseja tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen lähityöhön. Vankeuslakiuudistuksen tavoitteiden toteutumiseen vaikuttaa ratkaisevasti se, pystytäänkö aiemmin mainituilla toimenpiteillä vaikuttamaan vankien määrään.

6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Valtioneuvoston controllerin lausuma tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Lausuman tarkoitus ja oikeudellinen perusta

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston tulos- ja valtiovarainvalvojana varmistanut valtioneuvostolle valtion talousarviosta annetun lain 24 f §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, että valtion tilinpäätöskertomus antaa talousarviolain 18 §:ssä säädettyllä tavalla oikeat ja riittävät tiedot (oikean ja riittävän kuvan) talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta. Valtioneuvoston controller antaa tietojen arvioinnin ja varmistuksen johdosta seuraavan sisäisen valvonnan menettelyihin kuuluvan lausuman vuodelta 2005 annettavasta tilinpäätöskertomuksesta:

Yleisarvio säännösten noudattamisesta ja tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä

Valtion vuodelta 2005 annettava tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista ja taloudellisesta asemasta sekä valtion taloudenhoidosta ja antaa kokonaisuutena kohtuullisessa määrin oikeat ja riittävät tiedot tuloksellisuuden pääasiallisesta kehityksestä.

Valtion tilinpäätös

Valtion tilinpäätös ei sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tilinpäätös on laadittu säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista sekä taloudellisesta asemasta. Valtion tilinpäätöksen liitteessä 12 esitetyt tiedot valtion taloudellisesti merkittävistä monivuotisista sopimusvastuista perustuvat tilivirastojen vastaavan liitteen tietoihin. Kyseisiä tietoja ei ole laadittu yhtenäisellä tavalla eivätkä ne välttämättä sisällä kaikkia vastuita. Monivuotisia sopimusvastuita koskevien tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä ei ole siksi voitu varmistua. Hallitus voi hyväksyä valtion tilinpäätöksen ja tilinpäätös voidaan allekirjoittaa.

Tilinpäätöskertomuksen kertomusosassa esitetyt tiedot ja arviot valtiontalouden ja julkisen talouden tilasta ja riskeistä sekä muun muassa valtion eläkevastuusta ja sen kattamatta olevasta määrästä täydentävät merkittävällä tavalla valtion tilinpäätöksen antamaa kuvaa valtion taloudellisesta asemasta.

Valtiontaloutta ja valtion taloudenhoitoa koskevat tiedot

Tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtiontaloudesta ja valtion taloudenhoidosta.

Valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöskertomukseen otetut valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat perustuvat liikelaitosten ja rahastojen vahvistettuihin ja ulkoisten tilintarkastajien tarkastamiin tilinpäätöksiin. Tilinpäätöstietojen oikeellisuuteen ja riittävyteen ei ole tilintarkastuksissa esitetty huomautuksia.

Valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä koskevat tiedot

Tilinpäätöskertomuksen tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä antavat kokonaisuutena kohdullisessa määrin oikean ja riittävän kuvan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksen pääpiirteistä ja painopisteinä pidetyistä asioista.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tietoina ei ole riittävän järjestelmällisellä ja johdonmukaisella tavalla esitetty varsinaista tavoitteiden saavuttamista ja saavuttamatta jäämistä sekä toimenpiteiden kustannuksia kuvaavaa tietoa. Tavoitteiden saavuttamisen ja tehokkuuden kriittistä arviointia olisi selkeästi syvennettävä. Taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkityksellinen sekä vähemmän merkityksellinen tieto eivät aina ole johdonmukaisesti ja helposti erotettavissa toisistaan.

Useiden taloudellisesti merkittävien valtionapu- ja valtion rahoitustukijärjestelmien sekä erilaisten etuusuuksien vaikuttavuuden arvioinnissa on puutteita. Samoin olisi parannettava taloudellisesti merkittävien säädösten toimivuuden ja toteutuneiden taloudellisten vaikutusten jälkikäteistä arviointia. Taloudellisesti merkityksellisenkin lainsäädännön osalta kertomuksessa on liian usein tyydytty lähinnä kuvaamaan tehtyjä säädösvalmistelutoimia eikä säädösten ja säädösperusteisten järjestelmien toimivuutta yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa ole kuvattu. Oikean ja riittävän kuvan raportoimiseksi yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta olisi tarpeen se, että taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävimmät säädökset tai säädösperusteiset järjestelmät arvioitaisiin systemaattisesti muutaman vuoden kuluttua säädöksen antamisesta tai olennaisesta muuttamisesta taikka olosuhteiden merkittävästä muutoksesta.

Valtion ja eri hallinnonalojen toiminnallista tuloksellisuutta koskevat tiedot

Valtion tilinpäätöskertomuksen valtion toiminnallista tuloksellisuutta koskevien tietojen perusteella saa oikean ja riittävän kuvan toiminnassa ja sen kehittämisessä painopisteinä kullakin hallinnonalalla pidetyistä asioista. Kehittämistarpeita on edelleen erityisesti toiminnan taloudellisuutta ja tuottavuutta sekä laatua koskevien tietojen yhtenäisessä esittämisessä sekä saavuttamatta jääneiden olennaisimpien tavoitteiden kriittisessä esillä tuomisessa. Tilinpäätöskertomus antaa oikean yleiskuvan valtion ja muun julkisen toiminnan tuottavuuden kehityksen suunnasta. Valtion kaikki toiminnot ja toimintayksiköt eivät kuitenkaan ole tuotavuustilastoinnin piirissä.

Henkilöstöä ja henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä koskevat tiedot

Valtion henkilöstöpolitiikan osalta tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät perustiedot henkilöstöpolitiikan ja henkilöstön rakenteen ja työtyytyväisyyden kehityksestä koko valtion ja hallinnonalojen tasolla. Hallinnonaloittain on lisäksi annettu vaihtelevasti tietoja henkilöstön rakenteesta ja työtyytyväisyydestä sekä myös osaamisen ja toimintatapojen kehittymisestä. Määräaikaisten palvelussuhteiden määrästä ja kehityksestä ei edelleenkään ole raportoitu riittävästi.

Perustelut ja lausuman antamisen perustana olevat menetelmät

Edellä esitetyn lausuman kannanotot ja havainnot perustuvat seuraavaan selvitykseen ja näkökohtiin:

Kukin ministeriö vastaa oikeat ja riittävät tiedot toimi- ja hallinnonalansa osalta antavan ehdotuksen laatimisesta valtion tilinpäätöskertomuksen laadintaa varten. Tilinpäätöskertomuksen tietojen oikeellisuus ja riittävyys on pyritty varmistamaan ministeriöissä sisäisen valvonnan menettelyin, joita on tuettu valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon neuvoin. Näitä täydentävät valtiovarainministeriössä tehdyt tarkistukset ja arvioinnit, joita on tehty siinä laajuudessa ja siten, että tilinpäätöskertomus olennaisilta osiltaan vastaisi sille talousarviolaissa ja valtion talousarviosta annetussa asetuksessa säädetyjä vaatimuk-

6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä

sia. Valtiovarainministeriössä ja siellä erityisesti valtiovarain controller -toiminnossa ministeriöiden ehdotukset tuloksellisuuden kuvauksiksi on tarkistettu ja arvioitu siltä osin, ettei tiedoissa ole olennaisia virheitä tai ristiriitaisuuksia ja että tietojen lähteet ovat olennaisilta osin luotettavia tai vaihtoehtoisesti tietojen lähde on ilmoitettu. Samalla on kiinnitetty huomiota siihen, että valtion vuoden 2005 talousarvioesityksen ja talousarvion perusteella taloudellisesti olennaisimmista kokonaisuuksista olisi raportoitu tiedot yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Tietoja on yhteistyössä ministeriöiden kanssa tarvittaessa täydennetty ja korjattu. Controller -toiminnossa on tarvittavat varmistukset tehty ja tietojen oikeellisuutta ja riittävyttä arvioitu valtioneuvoston controllerin 30.11.2005 antaman menetelmäkuvausten (VM 8/032/2005) mukaisesti. Menetelmäkuvaus on saatavilla valtiovarainministeriön internet-sivuilla (<http://www.vm.fi>, kohta Julkaisut ja muut asiakirjat).

Tilinpäätöskertomuksen tuloksellisuustiedoissa painotetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksen pääpiirteitä koskevia tietoja. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus tarkoittaasitä, missä määrin yhteiskuntapolitiikalle asetetut tavoitteet on saavutettu.

Vuodelta 2005 annettava tilinpäätöskertomus on toinen uusimuotoinen hallituksen valtiontaloudellinen kertomus eduskunnalle. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään 30/2003 vp. hallituksen esityksestä N:o 56/2003 talousarviolain muuttamisesta, että tulosraportoinnin kehittäminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Tilinpäätöskertomukselle voidaan asettaa edellisvuotta korkeammat mutta edelleen kohtuulliset vaatimukset.

Tilinpäätöskertomuksen vaikuttavuustiedoissa on lähtökohtaisesti pyritty raportoimaan asioista, joille on valtion vuoden 2005 talousarvioesityksessä asetettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevia tavoitteita.

Tuloksellisuuden kuvauksissa on liian usein tyydytty kuvaamaan toimintaa sekä toiminnan tärkeimpiä tavoitteita tai pyrkimyksiä kertomusvuonna. Tämä ei ole riittävää vaikuttavuusraportointia. Tavoitteiden saavuttamisesta olisi aina esittävä tietoja.

Puutteita on myös eräiden valtionapujärjestelmien sekä EU:n tukien ja niihin liittyvän kansallisen osarahoituksen vaikuttavuustiedoissa taikka tietojen luotettavassa todentamisessa riippumattoman arvioinnin avulla. Kertomuksesta ei johdonmukaisesti ilmene tietoja siitä, onko valtionapu- tai rahoitusjärjestelmä saavuttanut sille lainsäädännössä tai talousarvioesityksen yhteydessä asetetut tavoitteet. Ministeriöillä ei ole riittävän yhtenäistä ja systemaattista järjestelmää tällaisten tarkasteluiden laatimiseen tilinpäätöskertomuksessa esitettäväksi.

Valtion tilinpäätöskertomukseen otetaan valtion ja sen virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen toiminnallisesta tuloksellisuudesta vain tärkeimmät toimialaa ja hallinnonalaa koskevat yhteenvetotiedot. Yksittäisen viraston ja laitoksen toiminnallista tuloksellisuutta koskevat oikeat ja riittävät tiedot raportoidaan asianomaisen viraston ja laitoksen toimintakertomuksessa.

Valtion tilinpäätöskertomukseen sisältyy edelleen liian suuri määrä yksittäisiä raportoituja tietoja. Tämä on suurelta osin seurausta valtion talousarvioesitykseen sisältyvien yksittäisten tavoitteiden suuresta määrästä. Jatkossa olisi ohjauksen laadun ja tilivelvollisuuden kannalta perusteltua, että talousarvioesityksessä ja valtion tilinpäätöskertomuksessa keskittyä yhteiskuntapolitiikan ja valtion- ja kansantalouden kannalta tärkeimpiin tavoitteisiin ja niiden jälkikäteisraportointiin.

Yksittäisen vuoden raportointi ei yleensä anna riittävää kuvaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä, jossa muutosten aikajänne monissa tapauksissa on useita vuosia. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä onkin useimmiten tarpeen tarkastella usean vuoden kehityslinjoina. Vaikuttavuutta koskevien tie-

6. Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä

tojen oikeellisuus sekä vaikuttavuusraportoinnissa käytettävien indikaattoreiden valinnan osuvuus voidaan varmistaa vain riittävän korkealaatuisella arvioinnilla.

Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä riittävän syvällisellä, kriittisellä sekä eduskunnan ja hallituksen päätöksenteossa hyödynnettävällä tavalla edellyttää, että raportoinnissa keskitytään olennaisimpiin asioihin. Käytännössä ei olekaan mahdollista raportoida kattavasti joka vuosi kaikista asioista. Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi ja tilivelvollisuuden toteuttamiseksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä olisikin tarpeen, että:

- valtion talousarvioesityksen perusteluissa esitetään hallinnonaloittain muutama keskeinen vaikuttavuustavoite ja näille valitaan kehityksen suuntaa kuvaavat indikaattorit. Tilinpäätöskertomuksessa raportoidaan vuosittain kehityslinjaa kuvaavat keskeiset indikaattoritiedot ja laadulliseen arviointiin perustuvat seurantatiedot tärkeimmistä vaikuttavuustavoitteista
- tilinpäätöskertomuksessa vuosittain tarkastellaan kriittisen ja tarvittaessa ulkopuolisten arvioitsijoiden laatiman arvioinnin avulla taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävien säädöspäätösten järjestelmien, säädösten, valtionapu- tai valtiontukijärjestelmien, etuisuusjärjestelmien taikka toiminnallisten kokonaisuuksien vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Arviointikohteet valitaan siten, että seuranta ja arviointi käsittävät kohtuullisen väliajoin merkittävät asiakokonaisuudet. Tilinpäätöskertomuksessa ei sen sijaan vuosittain ole tarpeen pyrkiä kattavasti kertomaan kaikista asioista.

Valtion tilinpäätös sisältyy yhtenä osana tilinpäätöskertomukseen. Kertomuksen ja siihen sisältyvän valtion tilinpäätöksen hyväksyy ja allekirjoittaa tasavallan presidentti valtioneuvoston perustuslain 58 §:n mukaisesti tekemästä ratkaisuehdotuksesta. Valtiovarainministeri varmentaa allekirjoituksellaan presidentin päätöksen. Valtion tilinpäätöksen laadintamenettelyssä valtiokonttori tekee valtiovarainministeriölle talousarvioasetuksen mukaan allekirjoitetun tilinpäätösehdotuksen lopullisesta, oikeat ja riittävät tiedot antavasta valtion tilinpäätöksestä. Asiallisesti valtion tilinpäätös valmistuu valtiokonttorin tilinpäätösehdotuksen valmistuttua eikä siihen tehdä valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston käsittelyssä muutoksia.

Tilinpäätöskertomukseen sisältyvä valtion tilinpäätös perustuu valtiokonttorin talousarvioasetuksen mukaisesti antamaan tilinpäätösehdotukseen ja tilinpäätösehdotuksen korjaukseen liitetietona esitettävän Finnair Oyj:n markkina-arvon osalta sekä tilinpäätöksen perustana olevaan valtion kirjanpitoon. Valtion tilinpäätöksen tietojen oikeellisuuden ja riittävyden arvioinnin pohjana on tilinpäätöksen perustuminen valtiokonttorin pääjohtajan talousarvioasetuksen mukaisesti tekemään tilinpäätösehdotukseen sekä valtiokonttorin pääjohtajan talousarvioasetuksen mukaisesti antama arviointi- ja vahvistuslausuma sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä valtion keskuskirjanpidossa ja valtion tilinpäätöslaskelmien ja niiden liitteiden kokoamisessa sekä niihin liittyvissä menettelyissä. Arviointi- ja vahvistuslausuman mukaan sisäistä valvontaa on arvioitu COSO-ERM -viitekehityksen avulla. Lausumassa se on todettu asianmukaiseksi ja riittäväksi. Valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon käytettävissä ovat lisäksi olleet valtiontalouden tarkastusviraston suorittaman valtion keskuskirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen havaintoja koskevat alustavat tiedot. Valtiovarain controller -toiminnossa on lisäksi tarkistettu että tilinpäätös on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

6. *Arviointi- ja vahvistuslausuma tilinpäätöskertomuksen oikeellisuudesta ja riittävydestä*

Valtiovarain controller -toiminnossa on varmistettu, että tilinpäätöskertomukseen otetut valtion liikelaitosten ja rahastojen tilinpäätöslaskelmat perustuvat liikelaitosta tai talousarvion ulkopuolella olevaa valtion rahastoa koskevan lainsäädännön mukaan vahvistettuihin ja ulkopuolisten tilintarkastajien tarkastamiin tilinpäätöksiin. Tilintarkastuskertomuksissa ei ole esitetty huomautuksia liikelaitosten tai talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöstietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä.

Helsingissä 28 päivänä kesäkuuta 2006

Valtioneuvoston controller

TUOMAS PÖYSTI

Finanssineuvos *Jan Holmberg*

OSA II

MINISTERIÖIDEN TOIMIALAN TOIMINNAN TULOKSELLISUUDEN
KUVAUKSET

7. Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslia on ministeriö, joka vastaa pääministerin johdolla hallitusohjelman toimeenpanon valvonnasta ja avustaa pääministeriä valtioneuvoston johtamisessa. Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen EU-politiikan yhteensovittamisesta ja käsittelee EU:n kehittämistä. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset.

7.1 Katsaus toimialan toimintaan

Toimintavuotta leimasi valmistautuminen EU-puheenjohtajuuteen ja toisaalta varautuminen erilaisiin kriiseihin muun muassa koko hallinnon käsittäneen valmiusharjoituksen muodossa. Alkuvuoden toimintaan vaikutti Aasian luonnonkatastrofi. Katastrofista saadut kokemukset saivat aikaan hallinnossa moninaisen kehittämistyön koskien lähinnä kriisiviestintää, johtamismalleja ja tilannekuvatoimintaa.

EU-puheenjohtajakauden sisältösuunnitelmia tarkennettiin ja asialista-arviota päivitettiin. Hallitus määritteli syksyllä puheenjohtajakauden lähtökohdat ja politiikkasektorien alustavat painopisteet. Yhteydenpitoa muihin jäsenmaihiin ja EU:n toimielimiin pyrittiin tiivistämään. Valtioneuvoston kansliaan perustettiin EU-puheenjohtajuussihteeristö.

Hallitusohjelman seurantaan liittyen valmistui keväällä 2005 ensimmäinen hallituksen strategisten tavoitteiden toteutumista arvioiva raportti¹⁾. Vaikuttavuusarviointi osoitti, että hallitusohjelman tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin ja esimerkiksi politiikkaohjelmissa on saavutettu merkittäviä tuloksia.

Valtion keskushallinnon toimintojen ja yksiköiden alueellistamista jatkettiin hallitusohjelman ja strategia-asiakirjan mukaisesti valtioneuvoston kanslian johdolla. Alueellistamistoimenpiteet käsittävät vuoden 2005 loppuun mennessä 140 toimintoa ja yksikköä, yhteensä 3 618 henkilötyövuotta.

Valtioneuvoston kanslia huolehti ns. Lissabonin prosessin yhteydessä valmistellun kansallisen toimenpideohjelman laadintaan liittyvästä varsin laajasta konsultaatioprosessista etujärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Kanslia järjesti asiasta syyskuussa kaksi laajahkoa seminaaria ja ohjelmaluonnosta käsiteltiin myös talousneuvostossa.

Toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet myös julkishallinnon tuottavuuden kasvutavoitteet. Toisaalta kerotomusvuonna panostettiin erityisesti henkilöstön hyvinvointiin ja työilmapiirin parantamiseen.

7.2 Tuloksellisuus

Hallitusohjelman seuranta ja ohjelmajohtamisen kehittäminen

Hallitusohjelman toimeenpanon keskeinen työväline on ollut ohjelmajohtaminen vuodesta 2003 lähtien. Hallituksen poikkihallinnollisista politiikkaohjelmista ja hallituksen strategia-asiakirjamenettelystä (HSA) muodostuva uusi toimintamalli on ollut ensimmäistä kertaa käytössä kuluvalla hallituskaudella. Keväällä 2005 valmistui ensimmäinen hallituksen strategisten tavoitteiden toteutumista arvioiva raportti (Hallituksen

¹⁾ <http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2005/r02-hsa-2004-vaikuttavuusarviointi/pdf/fi.pdf>

strategia-asiakirjan 2004 vaikuttavuusraportti, VNK:n raportteja 2/2005) ja järjestettiin kaksi iltakoulutyyppistä hallituksen ns. politiikkariihä sekä vahvistettiin vuoden 2005 HSA.

Vaikuttavuusarviointi osoitti, että hallitusohjelman tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin ja esimerkiksi politiikkaohjelmissa on saavutettu merkittäviä tuloksia. HSA-prosessi on vahvistanut hallituspolitiikan yhteensovittamista ja tehostanut hallinnonalarajat ylittävien politiikkojen toimeenpanoa. Helmikuussa järjestetyissä hallituksen politiikkariihissä hallituksella oli mahdollisuus keskustella politiikan painopisteistä ja tarkastella vaalikauden loppupuolen keskeisiä hankkeita hallinnonalarajat ylittävällä tavalla. Poliitiikkariihessä linjattiin muun muassa sittemmin käynnistyneen kunta- ja palvelurakennehankkeen lähtökohtia.

Ohjelmajohtamismallin toimivuudesta valmistui arviointiraportti (Verkostojohtamisen mahdollisuudet valtioneuvostossa), jonka mukaan tähänastiset kokemukset ohjelmajohtamisesta ovat voittopuolisesti myönteisiä. Selvityksen perusteella ohjelmajohtaminen koetaan sekä päätöksentekijöiden että hallinnon piirissä useita hallinnonaloja koskettavien politiikkojen edistämisen kannalta hyödylliseksi. Poliitiikkaohjelmat ovat selvästi lisänneet yhteistyötä yli hallinnon rajojen. Virkamiesten mielestä ohjelmajohtaminen on myös vahvistanut poliittista ohjausta. Ministereiden jokapäiväisessä työssä politiikkaohjelmat eivät kuitenkaan näytele vielä kovin merkittävää roolia.

Selvityksen perusteella on voitu identifioida ohjelmajohtamisjärjestelmän kehittämistarpeita. Valtioneuvoston kansliassa valmisteltiinkin vuoden 2005 lopulla erityisen kehittämishankkeen asettamista. Kehittämistyö kohdistetaan erityisesti politiikkaohjelmien budjetointiin, johtamiskysymyksiin sekä HSA-prosessiin.

Talousneuvosto

Vuonna 2005 valmisteltiin kolme selvitystä talousneuvoston käsittelyyn. Keväällä laadittiin raportti julkisen vastuun rajoista. Siinä tarkasteltiin, millaisia hyvinvointipalveluihin ja toimeentulon turvaan liittyviä sitoumuksia julkinen valta on ottanut kantaakseen ja miten nämä lupaukset ovat toteutuneet.

Vuoden laajan selvityshanke käsitteli palvelusektorin kehitystä, tuottavuutta ja kilpailua. Neljään ulkopuoliseen kontribuutioon ja kanslian omaan työhön perustunut raportti tarkasteli paitsi palvelusektorin yleistä kehitystä, erityisesti tuottavuutta, kilpailua ja yksityisten palveluiden alueellista tuotantoa. Raportin olennainen osa oli sektorin kehittymättömyyteen liittyvien tekijöiden analyysi ja tähän pohjautuneet politiikkasuositukset.

Kolmas hanke vertaili Suomea muihin Pohjoismaihin lähtien asukasta kohden lasketun tuotannon eroista. BKT/asukas-suhteissa havaitut erot hajotettiin tuottavuus- ja työpanoseroihin, jonka jälkeen tarkasteltiin näiden erojen erilaisia selityksiä. Kanslian laatiman osan ohella raporttiin sisältyi kolme ulkopuolista kontribuutiota. Lisäksi talousneuvosto käsitteli kahdeksaa muuta aihetta asiantuntija-alustusten pohjalta. Useassa aiheessa korostuivat tuottavuuteen liittyvät kysymyksenasettelut.

Hallituksen linjaukset sekä globalisaatiohaasteeseen että ikääntymishaasteeseen vastaamiseksi kiteytettiin EU:n ns. Lissabonin prosessin osana valmisteltuun kansalliseen toimenpideohjelmaan. Ohjelman valmistelusta vastasi valtiovarainministeriö yhdessä muiden ministeriöiden kanssa. Valtioneuvoston kanslia huolehti ohjelman laadintaan liittyvän varsinkin laajan konsultaatioprosessin etujärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Tulevaisuustyö

Valtioneuvoston kanslia käynnisti syksyllä 2005 ikääntymistä ja väestöpolitiikkaa käsittelevän tulevaisuusselonteon seurannan. Tavoitteena oli varmistua ikääntymiskehitykseen varautumisen edistymisestä sekä toimenpiteiden riittävydestä eri hallinnonaloilla. Selvitys valmistuu talvella 2006.

Valtioneuvoston kanslia järjesti syksyllä 2005 yhdessä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan ja maakunnan liittojen kanssa seitsemän alueellista tulevaisuusfoorumia. Niihin kutsuttiin eri tahoja pohtimaan väestön ikärakenteen muutoksen haasteita ja mahdollisuuksia sekä hahmottamaan alueiden tulevaisuusvaihtoehtoja ja tulevaisuuteen vaikuttamista. Tilaisuuksien lähtökohtana oli tulevaisuusselonteko sekä tulevaisuusvaliokunnan siitä antama mietintö, ja pääteemoina perheiden tulevaisuus ja perheet tulevaisuuden tekijöinä (Keravalla), maahanmuutto (Lappeenrannassa), terveyden edistäminen (Oulussa), kolmas ikä elämänvaiheena (Mikkelissä), sosiaalinen pääoma ja hyvä elämä (Pietarsaareissa), syrjäisen maaseudun mahdollisuudet (Lieksassa) sekä palvelujen järjestäminen ja asumisolosta huolehtiminen kasvualueilla (Hämeenlinnassa). Tilaisuuksiin osallistui yhteensä runsaat 800 henkilöä, jotka edustivat kuntien virkamies- ja luottamusmiehjohtoa, valtion aluehallintoa, yrityksiä, korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia sekä kansalais- ja etujärjestöjä. Alustajina oli valtioneuvoston ja eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan jäseniä sekä alueellisia ja kansallisia asiantuntijoita ja paikallisia toimijoita. Hämeenlinnan ja Lappeenrannan tilaisuuksissa käytettiin ryhmätyöskentelyä niin, että päivän teemoja pohdittiin kaikkiaan lähes 40 työryhmässä.

EU-politiikka

Joulukuun Eurooppa-neuvosto saavutti poliittisen yhteisymmärryksen unionin tulevasta rahoituskehyksistä vuosille 2007—2013. Päätös on Suomen näkemyksen mukaan kokonaisuutena tasapainoinen. Sen merkitys on erityisen suuri uusien jäsenmaiden taloudelliselle kehitykselle lähivuosina. Suomelle keskeisimpiä kysymyksiä neuvotteluissa olivat maaseudun kehittämisen rahoitus, aluepolitiikan kokonaisratkaisu sekä EU:n omien varojen järjestelmän uudistaminen.

Päätöksen myötä Suomen saamien EU-tukien määrä ei alene merkittävästi. Suomen maksut unionille kasvavat maltillisesti tulevan rahoituskauden aikana ja Suomen nettomaksuasema säilyy kohtuullisena verrattuna muihin yhtä vauraisiin jäsenmaihiin.

Rahoituskehysratkaisun lopullinen muoto ja vaikutukset Suomelle selviävät vasta Euroopan parlamentin kanssa keväällä 2006 käytävien neuvotteluiden jälkeen.

Hallituksen esitys perustuslakisopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta Suomessa oli luonnosteltu lähes valmiiksi, kun touko-kesäkuussa 2005 sopimus torjuttiin kansanäänestyksissä Ranskassa ja Alankomaissa. Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa 2005 pitää sopimuksen suhteen ”pohdintataon”. Valtioneuvosto päätti tässä tilanteessa, että eduskunnalle annetaan sopimuksesta selonteko, jonka pohjalta eduskunta voi käsitellä asiaa ja muodostaa kantansa ja näkemyksensä perustuslakisopimuksesta ennen kuin Eurooppa-neuvosto palaa siihen Itävallan puheenjohtajuuskaudella. Valtioneuvoston selonteko perustuslakisopimuksesta annettiin eduskunnalle 25.11.2005.

Selonteossa painotetaan, että Suomen edun mukaista on kehittää Euroopan unionia edelleen. Aktiivinen osallistuminen unionin toimintaan sekä sen kehittämiseen kaikilla tasoilla ja aloilla vahvistaa Suomen asemaa Euroopassa ja maailmassa. Selonteon mukaan Suomi on valmis etsimään yhdessä muiden jäsenvaltioiden kanssa ennakkoluulottomasti ratkaisuja, joiden perusteella perustuslakisopimuksen sisältämät uudistukset voitaisiin toteuttaa.

7. Valtioneuvoston kanslia

Helsinkiin perustettavan EU:n kemikaaliviraston valmistelua jatkettiin valtioneuvoston kanslian johdolla, yhteistyössä muun hallinnon ja muiden tahojen kanssa. Kanslia teetti selvityksen viraston toimitiloiksi soveltuvista kiinteistövaihtoehdoista. Suomi tarjoutui ottamaan vastuulleen kiinteistön vuokrasopimuksen allekirjoittamisen ja siirtymävaiheen vuokratustannukset, kunnes itse virasto on perustettu ja budjetti vahvistettu.

Euroopan parlamentti antoi REACH -kemikaaliasetuksesta lausuntonsa marraskuussa 2005, ja kilpailukykyneuvosto pääsi siitä poliittiseen yhteisymmärrykseen joulukuussa. Näiden myönteisten päätösten myötä asetuksen voimaantulo ja viraston perustaminen ajoittunevat kevääseen 2007.

Kahden EU:n erillisviraston johtoon valittiin suomalainen pääjohtaja. EU:n rajaturvallisuusvirastoon valittiin Ilkka Laitinen ja Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiöön Jorma Karppinen. Vuonna 2004 käynnistettyjen EU-rekrytointikilpailujen varallaololistoille saatiin vuoden aikana yhteensä yli 40 varallaolijaa, johtuen rekrytointivalmennuksesta. Rekrytointivalmennuksen järjestämistä päätettiin jatkaa.

EU-puheenjohtajuusvalmistelut

Vuoden 2006 EU-puheenjohtajakauden valmistelut tiivistyivät vuonna 2005. Puheenjohtajakauden sisältösuunnitelmia tarkennettiin vuoden aikana. Puheenjohtajakauden asialista-arviota päivitettiin huhtikuussa ja marraskuussa. Lisäksi hallitus määritteli syksyllä puheenjohtajakauden lähtökohdat ja politiikkasektorien alustavat painopisteet.

Suomi laati vuoden 2005 aikana neuvoston vuoden 2006 työohjelman yhdessä Itävallan kanssa. Valtioneuvoston kanslia koordinoi ohjelmavalmisteluita yhteistyössä ministeriöiden sekä neuvoston sihteeristön ja Euroopan komission kanssa. Ohjelma julkaistiin 22. joulukuuta.

Vuonna 2005 pyrittiin tiivistämään yhteydenpitoa muihin jäsenmaihiin ja toimielimiin. Jäsenmaiden osalta yhteistyö on ollut erityisen tiivistä Suomea edeltävien puheenjohtajamaiden Iso-Britannian ja Itävallan kanssa. Myös yhteistyö Suomea seuraavan puheenjohtajamaan Saksan kanssa käynnistettiin. Toimielinten osalta panostettiin erityisesti yhteydenpitoon Euroopan parlamentin kanssa.

Valtioneuvoston kansliaan perustettiin maaliskuussa 2005 EU-puheenjohtajuussihteeristö. Sen tehtävänä on vastata Euroopan unionin vuoden 2006 Suomen puheenjohtajakauden aikana Suomessa järjestettävien kokousten ja muiden tapahtumien valmistelusta ja toteutuksesta. Lisäksi se osallistuu Brysselissä järjestettävien Suomen vastuulla olevien kokousten ja muiden tapahtumien järjestelyihin.

Tilannekuvatoiminta

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (27.11.2003) yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisesta asetettiin etusijalle valtionjohdon oikea-aikaisen päätöksenteon turvaamiseksi muodostettava tilannekuva. Tilannekuvatoiminnan koordinointi annettiin periaatepäätöksessä valtioneuvoston kanslian tehtäväksi.

Periaatepäätöksen mukainen tilannekuvatoiminta aloitettiin 1.2.2005. Valtioneuvoston kanslian koordinoimana valtionjohdon käyttöön on vuoden 2005 aikana toimitettu kuukausittain ennakoiva tilannekuvaraportti.

Aasian hyökyaaltokatastrofin vaikutukset

Valtioneuvosto asetti Aasian luonnonkatastrofin johdosta Presidentti Martti Ahtisaaren johtaman tutkintalautakunnan. Lisäksi valtioneuvoston kanslia tilasi Helsingin yliopistolta tutkimuksen ”Tiedonkulku ja viestintä Aasian hyökyaaltokatastrofissa”.

Ahtisaaren tutkintalautakunnan suositukset, ”Tiedonkulku ja viestintä Aasian hyökyaaltokatastrofissa” -tutkimus sekä muut tapahtuman opetukset käynnistivät kriisiviestinnän, johtamismallien ja tilannekuvatoiminnanmoninaisen kehittämistyön hallinnossa.

Ministeriöiden johtamisjärjestelmän kehittäminen

Ministerin tueksi on voitu tarvittaessa nimittää ministerin toimikaudeksi valtiosihteeri vuoden 2005 alusta.

Vuoden alussa perustettiin yhdeksän uutta valtiosihteerin virkaa. Virat jaettiin niin, että kummatkin sisäasiainministeriön ministerit, valtiovarainministeri, maa- ja metsätalousministeri, liikenne- ja viestintäministeri, kauppa- ja teollisuusministeri, kummatkin sosiaali- ja terveysministeriön ministerit sekä ympäristöministeri saivat valtiosihteerin. Valtiosihteerit aloittivat toimintansa alkuvuodesta.

Valtionhallinnan viestinnän kehittäminen

Kansliassa valmistui valtionhallinnon viestintä 2007 -hankkeen kaksiosainen loppuraportti. Valtionhallinnon viestinnän seuranta ja sen tilaa arvioinut hanke esitti viestinnän seurannan ja arvioinnin kytkemistä vuosittaisiin hallinnonalojen toiminta- ja taloussuunnitelmiin. Raportissa esitettiin myös viestinnän seuranta- ja arviointijärjestelmä VISA, jonka avulla voidaan arvioida systemaattisesti valtionhallinnon viestinnän tuloksellisuutta. Hankkeen käytännön toteutuksesta vastasi Helsingin yliopiston viestinnän laitoksen tutkimuskeskus.

Alueellistamisen koordinointi

Valtion keskushallinnon toimintojen ja yksiköiden alueellistamista jatkettiin hallitusohjelman ja strategiaasiakirjan mukaisesti. Alueellistamisen pitkäjänteistä ohjelmaa toteutetaan tavoitteena 4 000—8 000 henkilötyövuotta vastaavan työpaikan luominen Helsingin seutukunnan ulkopuolelle vuoteen 2015 mennessä.

Alueellistamistoimenpiteet käsittävät vuoden 2005 loppuun mennessä 140 toimintoa ja yksikköä. Ne merkitsevät yhteensä 3 618 henkilötyövuotta. Näistä on jo toteutettu 721 henkilötyövuotta, päätetty 1 815 henkilötyövuotta ja suunnitelmina on 1 082 henkilötyövuodesta. Kun esimerkiksi tukipalveluissa on edelleen alueellistamispotentiaalia, voidaan arvioida, että tavoite 4 000—8 000 henkilötyövuoden alueellistamisesta tullaan saavuttamaan.

Vuoden 2005 merkittävin alueellistamispäätös tehtiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, kun ministeriö päätti perustaa noin 200 henkilöä työllistävän Maaseutuviraston Seinäjoelle vuoden 2008 alusta sekä sijoittaa hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut, noin 70 henkilötyövuotta, Poriin.

Vuonna 2005 merkittävänä kehittämiskohteena olivat tukipalvelut ja niiden alueellistaminen. Päätöksiä tukipalvelujen kokoamisesta palvelukeskuksiin ja niiden alueellistamisesta tehtiin vuonna 2005 yhteensä 445 henkilötyövuoden edestä. Palvelukeskuksilla voidaan huomattavasti kohottaa tukipalvelujen tuottavuutta.

Kotimaisten kielten käännöstoiminta

Kuten aikaisempina vuosina käännöstöiden volyymi osoitti jatkuvaa kasvua. Etenkin hallituksen esitysten osalta runsaat muutoskierrokset ovat yleistyneet ja lisänneet käännösmääriä. Alkuperäistekstit eivät ole aina olleet laadullisesti viimeisteltyjä, jolloin käännösvaihe on usein toiminut epävirallisena alkuperäistekstien kontrollifunktiona. Samalla aikataulut ovat tiukentuneet. Isot, asioiden tärkeyteen nähden hyvinkin lyhyessä ajassa kootut lakipaketit ovat yleistyneet.

Taulukko 33. Käännösmäärät

Vuosi	Käännökset	Kpl	Sivua
2005	Eduskunnan kysymykset	229	663
	Hallituksen esitykset	191	8 919
	Muut käännökset	1 014	8 639
	Ulkoistetut työt	495	5 440
	Yhteensä	1 929	23 661
2004	Eduskunnan kysymykset	176	624
	Hallituksen esitykset	146	5 497
	Muut käännökset	1 535	8 621
	Ulkoistetut työt	893	6 014
	Yhteensä	2 750	20 756
2003	Eduskunnan kysymykset	369	942
	Hallituksen esitykset	112	4 856
	Muut käännökset	917	6 372
	Ulkoistetut työt	166	3 388
	Yhteensä	1 564	15 558

Siertomenot***Puoluetuki***

Valtioneuvoston kansliassa on keväällä 2006 laadittu selvitys poliittisten puolueiden saamasta julkisesta tuesta.

Puoluetuen myöntämistä, käyttöä ja valvontaa säätelee puoluelaki (10/1969), jolle on otettu mallia erityisesti Ruotsin ja Saksan vastaavasta lainsäädännöstä. Varsinaista puoluetukea saavat eduskunnassa edustettuina olevat rekisteröidyt puolueet. Tukea myönnetään valtion tulo- ja menoarvion rajoissa puoleen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen (9 §), jollaisena on pidetty ennen kaikkea valmistautumista yleisiin vaaleihin sekä osanottoa niihin. Puoluetukea eivät saa sellaiset puoluekisterissä olevat puolueet, jotka eivät ole onnistuneet saamaan eduskuntaan yhtään kansanedustajaa, eikä valtiolliseen tukeen toisaalta ole oikeutettu myöskään eduskuntaan päässyt yksittäinen kansanedustaja, joka ei ole minkään rekisteröidyn puolueen jäsen.

Puoluetuen jakoperusteena käytetään puolueiden viimeksi toimitetuissa kansanedustajan vaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärää, mikä hallituksen esityksen (HE 99/1967 vp) mukaan kuvastaa selvimmin puolueiden keskinäisiä voimasuhteita sekä niiden nauttimaa kannatusta. Monissa Euroopan maissa puolue-

eille myönnettävä tuki jakautuu tietyn suuruiseen perussummaan sekä lisäosuuteen, joka jaetaan puolueiden vaalimenestyksen perusteella. Tämä on käytäntönä myös Euroopan tasoisten puolueiden julkisessa rahoituksessa. Yleensä puolueiden tulee kuitenkin menestyä vaaleissa myös perussumman saavuttaakseen. Lisäosuuden laskentaperusteena käytetään joko puolueiden saavuttamia edustajanpaikkoja tai äänimäärää tai molempia. Esim. Saksassa julkinen tuki on lisäksi sidottu määrällisesti puolueiden lahjoituksina ja jäsenmaksuina saamaan yksityiseen rahoitukseen.

Vuodesta 1970 lähtien tukea on myönnetty myös Ahvenanmaan maakunnan poliittiseen toimintaan. Tuen suuruudeksi eduskunta edellytti puoluelakia hyväksyessään 1/200 siitä määrärahasta, joka otetaan valtion tulo- ja menoarviosta puolue toiminnan tukemiseen. Vuodesta 1975 lähtien valtion myöntämästä puolue tuesta on ollut käytettävä 8 % naisjärjestöjen sekä vuodesta 1988 saman verran puolueen piirijärjestöjen tukemiseen ja näin niiden valtionavustukset sisältyvät varsinaiseen puoluetukeen. Vuoden 1990 talousarvion perusteluissa todettiin ensimmäisen kerran, että määrätty osa puoluetukena myönnetystä avustuksesta on käytettävä puolueiden kansainvälistä toimintaa varten. Käytännöstä luovuttiin vuonna 2002, koska kansainvälinen toiminta on nähty osaksi puolueiden säännöissä ja yleisohjelmassa määriteltä julkista toimintaa.

Varsinaisen puoluetuen lisäksi puolueet saavat monenlaista tukea valtiolta. Eduskuntaryhmille maksetaan valtion tulo- ja menoarviosta kansliamäärärahaa, puoluelehdistölle myöntää tukea liikenne- viestintäministeriö ja puolueiden nuoriso- ja varhaisnuorisjärjestöille opetusministeriö. Lisäksi valtioneuvoston tukea saavat puolueita lähellä olevat arkistot sekä muut puolueiden lähijärjestöt, jotka harjoittavat sivistys- sekä sosiaali- ja kansanterveystoimintaa. Sivistystoimintaan avustukset myöntää opetusministeriö raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotoista. Sosiaalitoiminnan tuesta huolehtii Raha- automaattiyhdistys.

Vain harvoilla rekisteröidyillä puolueilla, jolla ei ole kansanedustajia, on oma lehtensä, ja ainoastaan yksi tällainen lehti on saanut valinnaista lehdistötukea viimeisten kymmenen vuoden aikana. Europarlamenttivaalien yhteydessä eduskunnan ulkopuoliset puolueet voivat kuitenkin hakea ulkoasiainministeriöltä avustusta kansalaisjärjestöjen EU-tiedotukseen. Käytännössä tuki on hyvin marginaalista eduskuntapuolueiden tukeen verrattuna.

Mainituista tukimuodoista merkittävänä voidaan varsinaisen puoluetuen lisäksi pitää lehdistötukea, joka jakautuu kahteen osaan, parlamentaariseen ja ns. valikoivaan tukeen. Niiden yhteenlaskettu määrä on viime vuosina ollut varsinaisen puoluetuen suuruusluokkaa, noin 11—13 milj. euroa. Varsinainen puoluetuki on puolestaan ollut noin 11—12 milj. euroa, mutta tämän lisäksi eduskuntapuolueet ovat saaneet valtiolta tukea myös europarlamentti-, kunnallis-, ja presidentinvaalien yhteydessä, mikä nostaa tuen määrää noin 2 milj. eurolla. Vaaliavustukset myönnetään puoluelain 9 §:n nojalla.

Varsinaisen puoluetuen käyttöä sekä muuta puolueiden kirjanpitoa valvoo oikeusministeriö (Puoluelaki 10/1969, 9a §), jonka varainkäytön valvontaa koskevat määräykset on viimeksi annettu 21 päivänä marraskuuta 1990. Muiden valtionavustusten valvonnasta huolehtii tuen myöntävä valtioneuvoston viranomais.

Vuoden 1978 tulo- ja menoarvion puoluetukimomentin perusteluissa eduskunta lausui tarkoituksenaan olevan, että määrärahaa korotetaan vuosittain yleistä kustannustason nousua vastaavasti. Valtiollinen puoluetuki on puolueiden pääasiallinen rahoituslähde; varsinainen puoluetuki muodostaa puolueiden keskusorganisaatioiden ja niiden piirien taloudesta 50—80 %. Kolmen vuosikymmenen takaiseen tilanteeseen verrattuna koko puolue toiminnan (ei siis pelkän puoluetuen) suhteellinen osuus valtion talousarviosta on kuitenkin pienentynyt.

Puolueet ovat pitkälti riippuvaisia valtion tuesta myös muualla kuten Ruotsissa, missä valtiollisen puoluetuen on katsottu olevan paras keino ehkäistä korruptiota. Saksassa puolueet on taas haluttu pitää riippuvaisina äänestäjistään myös taloudellisesti, koska liian suuren valtioneuvoston tuen on pelätty heikentävän puolueiden

7. Valtioneuvoston kanslia

arvostusta kansalaisten silmissä ja tätä kautta niiden mahdollisuuksia hoitaa valtiollisia asioita. Kansalaisten poliittiseen aktiivisuuteen puolueiden saamalla valtionavustuksella ei kuitenkaan näyttäisi olevan suoraa vaikutusta.

Taulukko 34. Puolueiden saama puoluetuki vuosina 1996—2005 (euroa) (vuosien 1996—2001 osalta avustukset puolueiden kansainväliseen toimintaan mukaan luettuna) (Valtioneuvoston kanslia)

Puolue	1996—1998	1999	2000
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue r.p.	3 402 276	2 916 236	2 754 223
Suomen Keskusta r.p.	2 376 193	2 538 206	2 593 724
Kansallinen Kokoomus r.p.	2 106 171	2 389 694	2 484 202
Vasemmistoliitto r.p.	1 188 096	1 107 090	1 080 088
Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.	594 048	594 048	594 048
Vihreä Liitto r.p.	486 039	567 046	594 048
Suomen Kristillinen Liitto r.p.	378 031	499 541	540 044
Nuorsuomalaiset r.p.	108 009	27 002	
Perussuomalaiset r.p.	54 004	54 004	54 004
Ekologinen Puolue r.p./KIPU	54 004	13 501	
Remonttiryhmä r.p.		40 503	54 004
Ahvenanmaa	50 793	50 793	50 793
Yhteensä	10 797 664	10 797 664	10 799 178

Puolue	2001	2002	2003
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue r.p.	3 011 637	3 069 820	3 114 096
Suomen Keskusta r.p.	2 834 482	2 833 680	3 143 613
Kansallinen Kokoomus r.p.	2 716 379	2 715 610	2 449 952
Vasemmistoliitto r.p.	1 181 034	1 180 700	1 136 423
Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.	649 569	649 385	782 213
Vihreä Liitto r.p.	649 569	649 385	516 556
Suomen Kristillinen Liitto r.p./KD	590 517	590 350	457 521
Perussuomalaiset r.p.	59 052	59 035	147 587
Remonttiryhmä r.p.	59 052		
Ahvenanmaa	55 502	59 035	59 035
Yhteensä	11 806 793	11 807 000	11 806 996

Taulukko 34. Puolueiden saama puoluetuki vuosina 1996—2005 (euroa) (vuosien 1996—2001 osalta avustukset puolueiden kansainväliseen toimintaan mukaan luettuna) (Valtioneuvoston kanslia)

Puolue	2004	2005
Suomen Keskusta r.p.	3 246 925	3 305 500
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue r.p.	3 128 855	3 185 300
Kansallinen Kokoomus r.p.	2 361 400	2 404 000
Vasemmistoliitto r.p.	1 121 665	1 141 900
Vihreä Liitto r.p.	826 490	841 400
Ruotsalainen Kansanpuolue r.p.	472 280	480 800
Suomen Kristillisdemokraatit r.p.	413 245	420 700
Perussuomalaiset r.p.	177 105	180 300
Ahvenanmaa	59 035	60 100
Yhteensä	11 807 000	12 020 000

Henkisten voimavarojen hallinta

Kertomusvuoden lopussa valtioneuvoston kansliassa työskenteli 240 henkilöä, joista EU-puheenjohtajuustehtäviin rekrytoituina 33 henkilöä. Heidän palkkauksensa maksettiin kanslian toimesta valtiovarainministeriön momentilta 28.80.26. Lisäksi valtioneuvoston pääluokasta rahoitettiin Jatkosodan ihmisluovutukset tutkimushanketta. Tutkimushanke on sijoitettu Kansallisarkistoon ja siihen on varattu kahdeksan henkilötyövuotta. Tämän lisäksi valtioneuvoston pääluokasta rahoitetaan ministereiden, ministereiden erityisavustajien sekä oikeuskanslerinviraston henkilöstön palkkaus. Kanslian henkilötyövuosimäärä vuonna 2005 oli 214.

Kanslian kokonaistyövoimakustannukset vuonna 2005 olivat 10,6 milj. euroa. Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta oli 75,8 %. Kanslian tehdyn työajan palkat vuonna 2005 olivat 7,2 milj. euroa, joka on 87 % palkkasummasta.

Fyysisen ja psyykkisen työkyvyn ylläpitämiseksi järjestettiin erilaisia tapahtumia ja koulutusta. Panostukset työkyvyn ylläpitoon ovat kasvaneet edellisestä kertomusvuodesta. Työterveyshuollon kustannukset ovat kasvaneet edellisestä vuodesta johtuen lähinnä työterveyspalvelujen hintatason noususta.

Kertomusvuonna koulutukseen ja kehittämiseen valtioneuvoston kansliassa on panostettu 1 463 euroa/htv. Koulutuspäiviä on ollut 4,8 päivää/htv. Koulutukseen käytettiin n. 2 % kokonaistyöajasta.

Keskimääräinen työtyytyväisyysindeksi oli kertomusvuonna 3,3. Indeksillä nouduttiin edelliseen vuoteen verrattuna 0,2 prosenttiyksikköä.

Taulukko 35. Valtioneuvoston kanslian henkilöstöä koskevia tunnuslukuja¹⁾

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	263	269	214
Henkilöstömäärä	265	279	207
Miesten määrä	106	107	77
Naisten määrä	159	172	130
Vakinainen henkilöstö	182	188	164

Taulukko 35. Valtioneuvoston kanslian henkilöstöä koskevia tunnuslukuja¹⁾

Määräaikainen henkilöstö	67	82	43
Henkilöstön keski-ikä (v)	43	45,4	43
Sairauspoissaolot pv/htv	6,6	8,1	12,5

¹⁾ Vuoden 2003 ja 2004 luvut sisältävät ministereiden erityisavustajat ja oikeuskanslerinviraston tiedot. Vuosien 2003 ja 2004 tilanne 30.11 vuoden 2005 31.12.

Resurssien käyttö

Valtioneuvoston kanslian kustannukset tehtävälueittain ovat kokonaisuudessaan kasvaneet hieman. Kasvu on kuitenkin huomattavasti vähäisempää kuin 2003—2004.

Palkkojen (9,7 milj. euroa) osuus kokonaiskustannuksista oli kertomusvuonna 46 %. Palkkojen osuus kokonaiskustannuksista on noussut kolme prosenttiyksikköä edellisestä kertomusvuodesta.

Taulukko 36. Kustannukset tehtävittäin (1 000 euroa)

Tehtävät	2003		2004		2005	
	euroa	osuus-%	euroa	osuus-%	euroa	osuus-%
Johto	495	2,6	552	2,7	558	2,6
Istuntotoiminta	467	2,4	497	2,4	514	2,4
Viestintä	604	3,2	683	3,3	770	3,6
Tietopalvelut	1 990	10,4	1 929	9,3	1 838	8,7
EU-asioiden yhteensovittaminen	2 225 ¹⁾	11,6	1 789 ¹⁾	8,6	1 634	7,7
Talousneuvoston sihteeristön palvelut	121	0,6	225	1,1	354	1,7
Poliittisen johdon asiantuntijapalvelut	107	0,6	467	2,3	515	2,4
Tietoyhteiskuntapolitiikkaohjelma	542 ²⁾	2,8	444	2,1	665	3,1
Turvallisuustoiminta	1 415	7,4	1 493	7,2	1 748	8,3
Poikkeusoloihin varautuminen	525	2,7	557	2,7	778	3,7
Tekniset palvelut, vuokrat	2 928	15,3	3 136	15,1	3 146	14,9
Tekniset palvelut, muut	1 336	7	1 354	6,5	1 426	6,7
Kuljetuspalvelut	1 153	6	1 419	6,8	1 335	6,3
Virastopalvelut	1 208	6,3	1 241	6	1 250	5,9
Käännöspalvelut, kotimaiset kielet	1 161	6,1	1 455	7	1 626	7,7
Käännöspalvelut, muut kielet	74	0,4	115	0,6	59	0,3
Kielipalvelut	248	1,3	292	1,4	294	1,4
Edustustilapalvelut	307	1,6	344	1,7	331	1,6
Tietohallintopalvelut	824	4,3	776	3,7	737	3,5
Hallintopalvelut	1 203	6,3	1 543	7,4	1 475	7
Työryhmäasiat	206	1,1	442	2,1	92	0,4
YHTEENSÄ	19 139	100	20 753	100	21 145	100

¹⁾ Sisältää vuokramenoja, joita jouduttiin maksamaan vuonna 2003 (8 kk) 717 229 euroa ja 2004 (4kk) 358 614 euroa kilpailtaessa EU:n elintarvikeviraston sijoituskohteesta.

²⁾ Sisältää ohjelmajohtamisen valmistelua.

EU-puheenjohtajuuskautta varten on valtiovarainministeriön päaluokasta momentilta 28.80.26 osoitettu ministeriöiden käyttöön määrärahaa EU-puheenjohtajuudesta aiheutuviin lisähenkilöstömenoihin sekä

muihin puheenjohtajuudesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuviin menoihin, ei kuitenkaan kokouksista ja seminaareista välittömästi aiheutuviin menoihin. Valtioneuvoston kanslian käyttöön on vuoden 2005 talousarvion määrärahoista osoitettu 1,5 milj. euroa sekä 69 689 euroa EU-avustajien palkkaus- ja matkustusmenoihin. Määrärahaa on käytetty kertomusvuonna yhteensä 1,1 milj. euroa. Käytetystä määrärahasta henkilöstökulut olivat 787 675 euroa, matkakulut 139 205 euroa ja muut kulut mukaan lukien hankinnat 161 934 euroa.

EU-puheenjohtajuuskauden kokousten valmisteluun käytettiin kertomusvuonna 442 060 euroa momentilta 23.02.22.

7.3 Tilinpäätösanalyysi

Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan kulut kertomusvuonna olivat yhteensä 30,6 milj. euroa. Tästä EU-puheenjohtajuuteen valmistautumisesta aiheutuvia kuluja oli noin 1,5 milj. euroa. Kokonaisuudessaan kulut kasvoivat edelliseen tilikauteen verrattuna 1,9 milj. euroa (6,5 %).

Henkilöstökulut kasvoivat edelliseen tilikauteen verrattuna 1,6 milj. euroa (10,4 %). Tästä EU-puheenjohtajuuteen valmistautumisesta johtuva henkilöstökulujen osuus oli 0,8 milj. euroa. Valtioneuvoston kanslian henkilöstökulut kasvoivat 0,7 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna lähinnä uuden palkkausjärjestelmän soveltamisesta johtuen.

Myös palvelujen ostot nousivat noin 230 000 euroa. Kasvu aiheutui lähinnä asiantuntijapalveluiden ostojen lisäyksistä.

Siirtotalouden kulut olivat kertomusvuonna 12,1 milj. euroa, mikä oli 3,8 milj. euroa vähemmän edelliseen tilikauteen verrattuna. Vähennys selittyy lähinnä vuonna 2004 poliittisen toiminnan avustamiseen sisällyneistä kunnallisvaaliavustuksesta (1,2 milj. euroa) ja avustuksesta kansalaisaktiivisuuden lisäämiseen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa (1,9 milj. euroa) sekä avustuksesta kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (Millennium -palkinto).

Talousarvion toteutuminen

Momentille 23.02.19 myönnettiin määrärahaa 2,5 milj. euroa. Määräraha ylitettiin 90 429,98 eurolla. Ylitystarve johtui arviota suuremmasta arvonlisäveromäärästä. Valtiovarainministeriö oli puoltanut kanslian päätöstä arviomäärärahan ylittämiseksi.

Valtioneuvoston kanslian toimintamenomomentin (23.02.21) käyttö oli edelliseltä vuodelta siirtyneiden määrärahojen käyttö mukaan lukien 21,8 milj. euroa (21,5 milj. euroa vuonna 2004). Tästä vuoden 2005 talousarviossa ja lisätalousarviossa myönnettyjen määrärahojen käyttö oli 17,9 milj. euroa. Seuraavalle vuodelle siirtyi 4,1 milj. euroa. Momentin käyttöaste on pysynyt edelliseen vuoteen verrattuna lähes samana.

Suomen vuoden 2006 EU-puheenjohtajuuskauteen valmistautuminen ja suunnittelu alkoivat varsinaisesti vuonna 2005. Momentilla 23.02.22, EU-puheenjohtajuus oli käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtyneet määrärahat mukaan lukien 5,8 milj. euroa. Määrärahan käyttö oli vuonna 2005 0,4 milj. euroa. Momentin määräraha on tarkoitettu puheenjohtajuuskauden kokousjärjestelyihin. Määrärahan käytön painopiste on vasta vuonna 2006.

Lisäksi valtiovarainministeriön pääluokasta momentilta 28.80.26, EU-puheenjohtajuus on osoitettu kanslian käyttöön puheenjohtajuuskauden johdosta lisähenkilöstön ja EU-avustajien palkkausmenojen yms. maksamiseen vuonna 2005 määrärahaa yhteensä 1,6 milj. euroa. Määrärahaa on käytetty 1,1 milj. euroa.

7.4 Oikeuskanslerinvirasto

Yleistä

Oikeuskanslerinvirasto on valtioneuvoston oikeuskanslerin johdolla toimiva itsenäinen toimintayksikkö. Oikeuskanslerin päätehtävät ovat valtioneuvoston toiminnan laillisuuden valvonta ja yleinen laillisuusvalvonta. Lisäksi oikeuskansleri antaa oikeudellisia tietoja ja lausuntoja tasavallan presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille. Oikeuskansleri valvoo myös, että asianajajat ja julkiset oikeusavustajat noudattavat hyvää asianajotapaa. Nämä asiat ratkaisee oikeuskanslerin vahvistaman työnjaon mukaan joko oikeuskansleri itse tai apulaisoikeuskansleri tai tämän ollessa estyneenä apulaisoikeuskanslerin sijaisena kansliapäällikkö. Oikeuskansleri antaa toiminnastaan vuosittain kertomuksen eduskunnalle ja valtioneuvostolle perustuslain 108 §:n 3 momentin nojalla. Oikeuskanslerinvirastolla on myös oma jaksonsa valtioneuvoston kanslian toimintakertomuksessa.

Oikeuskansleri on laillisuusvalvojana läsnä valtioneuvoston esittelyissä ja esiteltäessä asioita valtioneuvostossa tasavallan presidentille. Laillisuusvalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Valvonnassa tulee käsiteltäviksi myös Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa liittyvien asioiden kansallista valmistelua koskevia kysymyksiä.

Oikeuskanslerinvirastossa on kolme toimintayksikköä: valtioneuvostoasiain osasto, oikeusvalvontaosasto ja hallintoyksikkö.

Tulostavoitteiden toteutuminen

Talousarvioesityksessä on oikeuskanslerinviraston lukuperustelujen selvitysosassa asetettu tavoitteita vuodelle 2005. Valtioneuvoston toiminnan laillisuusvalvonta suoritetaan ensisijaisesti tarkastamalla yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Muiden asioiden osalta tavoitteena on käsitellä asiat mahdollisimman nopeasti ja antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ja laadukkaita ratkaisuja.

Taulukko 37. Tunnuslukuja 2003—2005

	2003	2004	2005
Valtioneuvoston yleisistunnot	63	66	61
Käsitellyt asiat	1 588	1 732	1 527
Tarkistetut pöytäkirjat	70	76	65
Tasavallan presidentin esittelyt	40	39	40
Käsitellyt asiat	688	832	744
Tarkistetut pöytäkirjat	55	67	44
Kirjalliset lausunnot	29	22	33
Saapuneet kantelut	1 454	1 443	1 186

Taulukko 37. Tunnuslukuja 2003—2005

Ratkaistut kantelut	1 492	1 526	1 221
Omat aloitteet	14	9	13
Hovioikeuksien ilmoitukset virkarikosasioissa	12	8	13
Rangaistustuomioiden tarkastaminen			
Saapunut	6 672	7 661	7 091
Tarkastuksen perusteella vireille	162	87	163

Asetetut tavoitteet on saavutettu lukuun ottamatta hovioikeuksien ilmoittamille virkarikosasioille asetettua aikataavoitetta, kuusi kuukautta, johtuen osittain asioiden laadusta.

Kanteluasioista aiheutuvat keskimääräiset kustannukset ovat:

vuonna 2005 ratkaistuja kanteluja (ja niihin rinnastettavia omia aloitteita) yhteensä 1 234 (1 536 vuonna 2004 ja 1 506 vuonna 2003); kantelujen osuudeksi oikeuskanslerinviraston työmäärästä arvioitu 60 %; yhden kanteluratkaisun kustannusten keskiarvo on noin 1 280 euroa (990 euroa vuonna 2004 ja 970 euroa vuonna 2003). Vuoden 2005 osalta kantelupäätöksen hinnan nousu johtunee osaksi palkkakehityksestä (uusi palkkausjärjestelmä), osaksi siitä, että ratkaistujen kanteluiden määrä on pienempi edellisiin vuosiin verrattuna. Myös esittelijäkapasiteetissa oli eläköitymisen takia 11 kuukautta vajausta. Kulloinkin vireille tulevien asioiden laadun ja laajuuden vuoksi niiden vaatiman työpanoksen tarvetta ei voida verrata vuosittain keskenään. Siten ratkaistujen asioiden määrissä esiintyy eroja eri vuosina.

Määrärahat

Oikeuskanslerinviraston toimintamenoihin oli talousarviossa ja lisätalousarviossa myönnetty yhteensä 2 805 000 euroa (momentille 23.03.21, siirtomääräraha 2 v). Lisäksi siirtyi 524 548,61 euroa vuodelta 2004 vuodelle 2005. Siirretystä määrärahasta jäi käyttämättä ja peruutettiin 41 444,57 euroa johtuen lähinnä siitä, että eräät tietohallinnon uudistamishankkeet siirtyivät tuleville vuosille.

Vuonna 2005 (vastaavasti vuonna 2004) käytettiin 2 632 542,72 (2 544 834,16) euroa, josta palkkausmenojen osuus oli 2 149 323,33 (2 107 013,57) euroa ja muiden menojen osuus oli 483 219,39 (437 820,59) euroa.

Tehtävien luonteesta johtuen oikeuskanslerinvirastolla ei ole varsinaista tuloa tuottavaa maksullista toimintaa.

Henkisten voimavarojen hallinta

Vuoden 2005 päättyessä viraston palveluksessa oli 37 virkamiestä, joista 22 naisia ja 15 miehiä. Henkilötyövuosien määrä oli 36.

Vakinaisia virkamiehiä oli vuoden lopussa 33 ja määräaikaisia neljä. Määräaikaiset virkasuhteet ovat määräaikaisesti muualle siirtyneiden virkamiesten ja perhevapaalla olevien sijaisuuksia. Lisäksi vuoden aikana virastossa työskenteli kaksi korkeakouluharjoittelijaa ja kolme sivutoimista esittelijää. Edellä mainituista 37 virkamiehestä kaksi oli osa-aikaeläkkeellä, muut kokoaikaisia.

Henkilöstön keski-ikä oli 48,03 vuotta.

7. Valtioneuvoston kanslia

Sairauspoissaoloja oli vuonna 2005 noin 14 pv/henkilötyövuosi, jota voidaan pitää huolestuttavana. Pitkien (4 päivää tai enemmän) sairauspoissaolotapausten määrä oli 24 % kaikista sairauspoissaolotapauksista.

7.5 Valtioneuvoston kanslian tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 38. Valtioneuvoston kanslian tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	1 540,65	2 767,49	-44 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	10 560,00	11 722,00	-10 %
Muut toiminnan tuotot	<u>81 235,47</u>	<u>151 035,28</u>	-46 %
	93 336,12	165 524,77	-44 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-1 059 223,60	-1 091 675,52	-3 %
Henkilöstökulut	-16 714 319,18	-15 146 191,53	10 %
Vuokrat	-3 856 179,05	-3 939 474,25	-2 %
Palvelujen ostot	-5 821 908,64	-5 590 922,27	4 %
Muut kulut	-1 669 939,35	-1 536 084,63	9 %
Poistot	-1 390 081,00	-1 342 439,00	4 %
Sisäiset kulut	<u>-105 474,21</u>	<u>-92 198,79</u>	14 %
	-30 617 125,03	-28 738 985,99	7 %
JÄÄMÄ I	-30 523 788,91	-28 573 461,22	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoituskulut	-85,45	-298,59	-71 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	202,75	595,50	-66 %
JÄÄMÄ II	-30 523 671,61	-28 573 164,31	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Kulut			
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-12 070 000,00	-15 888 000,00	-24 %
JÄÄMÄ III	-42 593 671,61	-44 461 164,31	

Taulukko 38. Valtioneuvoston kanslian tuotto- ja kululaskelma, euroa

TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Perityt arvonlisäverot	12 295,10	3 406,22	261 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-2 626 815,51</u>	<u>-2 610 903,57</u>	1 %
	-2 614 520,41	-2 607 497,35	0 %
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ	<u><u>-45 208 192,02</u></u>	<u><u>-47 068 661,66</u></u>	

Taulukko 39. Valtioneuvoston kanslian tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Muu kansallisuusomaisuus	34 994,00	34 994,00	0 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	787 885,00	952 788,00	-17 %
Muut pitkävaikutteiset menot	6 543,00	34 637,00	-81 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>1 557 385,11</u>	<u>817 504,55</u>	91 %
	2 351 813,11	1 804 929,55	30 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Koneet ja laitteet	3 178 947,00	3 071 949,00	3 %
Kalusteet	696 009,00	758 233,00	-8 %
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>2 523,00</u>	<u>2 523,00</u>	0 %
	3 877 479,00	3 832 705,00	1 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	6 229 292,11	5 637 634,55	10 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	0,00	384,30	-100 %
Siirtosaamiset	56 792,51	15 145,93	275 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>1 984,88</u>	<u>3 061,95</u>	-35 %
	58 777,39	18 592,18	216 %

7. Valtioneuvoston kanslia

Taulukko 39. Valtioneuvoston kanslian tase, euroa

RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	885,45	1 091,70	-19 %
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>32 031,58</u>	<u>28 357,04</u>	13 %
	32 917,03	29 448,74	12 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS			
YHTEENSÄ	91 694,42	48 040,92	91 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>6 355 980,53</u>	<u>5 720 669,47</u>	11 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	763 091,99	763 091,99	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	632 469,92	815 152,11	-22 %
Pääoman siirrot	45 394 255,18	46 885 979,47	-3 %
Tilikauden kulujäämä	<u>-45 208 192,02</u>	<u>-47 068 661,66</u>	4 %
	1 581 625,07	1 395 561,91	-13 %
VIERAS PÄÄOMA			
LYHYTAIKAINEN			
Ostovelat	1 811 037,72	1 570 404,04	15 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	467 188,54	429 228,94	9 %
Edelleen tilitettävät erät	331 975,90	294 627,18	13 %
Siirtovelat	<u>2 164 153,30</u>	<u>2 030 847,40</u>	7 %
	4 774 355,46	4 325 107,56	10 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	4 774 355,46	4 325 107,56	10 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>6 355 980,53</u>	<u>5 720 669,47</u>	11 %

Taulukko 40. Valtioneuvoston kanslian rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	0,00	-128,10
Arvonlisäverotulot	9 758,77	842,94
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	9 758,77	714,84
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	-78 723,83	61 368,42
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-14 038 344,55	-13 305 101,04
Henkilöstömenot	-16 850 949,07	-15 241 691,43
Muut menot	-407 155,46	-530 313,75
Valtionvelan korkomenot	-85,45	-298,59
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-31 365 499,59	-29 015 321,55
SIIRTOTALOUS		
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-12 070 000,00	-15 888 000,00
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-12 070 000,00	-15 888 000,00
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 981 535,81	-2 035 792,37
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	23 249,00	32 805,00
Annetut lainat	1 077,07	18 678,15
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 957 209,74	-1 984 309,22
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	-1 752,10	2 338,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 752,10	2 338,00

8. Ulkoasiainministeriö

Toimintaympäristö ja tavoitteet

Vuoden 2005 alkua varjosti Thaimaassa tapaninpäivänä tapahtunut hyökyaaltokatastrofi, jonka tuhon laajuutta kukaan ei osannut ennustaa ja joka kosketti tuhansia suomalaisia. Vaikka ulkoasiainministeriön organisaatio kykeni käynnistämään mittavan operaation välittömästi, ilmeni, että ministeriön valmiusorganisaatiossa oli kriittisinä alkupäivinä selviä puutteita. Saatujen kokemusten sekä omien ja ulkopuolisten selvitysten pohjalta tehtiin vuoden 2005 aikana työtä valmiuksien parantamiseksi ja yhteistyön tehostamiseksi kaikkien hallinnonalojen kesken sekä Suomessa että kansainvälisesti.

Ison-Britannian puheenjohtajuuskaudella loppuvuodesta 2005 Euroopan unioni (EU) pääsi vihdoinkin sopuun pitkään hiertäneistä rahoituskehityksistään. Ranskan ja Hollannin kansanäänestysten jälkeen kävi selväksi, ettei EU:n perustuslakisopimusta sellaisenaan voida hyväksyä. EU:n perustuslakisopimuksen kohtaamat vaikeudet muuttivat suunnitelmia ja ennakoitua toimintakehikkoa ulkosuhteissa Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella. EU:n laajentuminen otti huhtikuussa askeleen eteenpäin, kun Bulgarian ja Romanian liittymissopimus allekirjoitettiin. Maiden on määrä liittyä unioniin tammikuun alussa 2007. Jos jäsenyysselvointeiden toimeenpanossa havaitaan vakavia puutteita, voidaan liittymistä kuitenkin lykätä vuodella. Lokakuussa EU aloitti jäsenyyssuhteiden Turkin ja Kroatian kanssa. Joulukuussa Eurooppa-neuvosto myönsi Makedonialle (FYROM) hakijamaan aseman.

Vuotta 2005 kutsuttiin Kehityksen supervuodeksi. Merkittäviä kehityspoliittisia tapahtumia vuoden mittaan olivat muun muassa Pariisin harmonisaatiokokous, G8-maiden velka-aloitteen lanseeraus, Yhdistyneitten Kansakuntien (YK) 60. yleiskokouksen korkean tason kokous (Major Event), YK:n tietoyhteiskuntahuipukokouksen (WSIS) Tunisissa pidetty toinen vaihe sekä Maailman kauppajärjestön (WTO) ministerikokous Hongkongissa. Suomessa vietettiin maaliskuussa Suomen kehitysyhteistyön 40-vuotisjuhlia. Kansalaisten tietoisuuteen kehityskysymykset nousivat ennen kaikkea kansainvälisten luonnonmullistusten kautta. Sekä joulukuun 2004 tsunamikatastrofi että Pakistanin maanjäristys 2005 aiheuttivat suuren humanitaarisen avun tarpeen. Suomi osallistui molempien katastrofien hoitoon niin humanitaarisen avun turvin kuin sitoutumalla alueiden jälleenrakennukseenkin. Hallitus myötävaikutti humanitaarisen avun suureen kysyntään myöntämällä lisävaroja lisäbudjettien kautta. Kansalaiset osallistuivat ennennäkemättömän aktiivisesti kansalaiskeräyksiin erityisesti tsunamikatastrofin yhteydessä.

Kauppapoliittinen vuosi huipentui joulukuussa Hongkongissa pidettyyn WTO:n ministerikokoukseen. Ministerikokous piti neuvottelukierroksen käynnissä, joskaan suurena menestystarinana sitä ei pidetty. Kehityskysymysten kannalta kokous oli kuitenkin merkittävä. Kokouksen yhteydessä sitouduttiin Aid for trade-aloitteeseen, jonka tavoitteena on muun muassa vahvistaa kehitysmaiden kauppakapasiteettia. Suomi ilmoitti kokouksessa käyttävänsä jatkossa kehitysyhteistyömäärärahoistaan kaksi prosenttia kaupan ja kehityksen tukemiseen.

Vaikka Suomen EU-puheenjohtajuus alkaakin vasta heinäkuussa 2006, töitä sen onnistumiseksi tehtiin jo vuonna 2005. Puheenjohtajuus tulee olemaan haastava ja ulkoasiainministeriössä on varauduttu hoitamaan niin tuttuja, eurooppalaisella agendalla jo aikaisemmin olleita asioita kuin myös uusia ja yllättäviä haasteita.

Ulkoasiainministeriön keskeiset tavoitteet vuoden 2005 talousarviossa ja ministeriön yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuonna 2005 olivat Suomen kansainvälisen aseman vahvistaminen ja talouden kansainvälisten toimintaedellytysten parantaminen, Suomen etujen edistäminen maailmalla, vakauden, turvallisuuden ja yhteistyön lisääminen lähialueilla, Euroopan unionin kehittäminen, kansainvälinen rauha, turvalli-

suus ja hyvinvointi sekä globalisaation hallinnan kehittäminen. Ministeriössä hyväksyttiin lokakuussa 2005 uusi strategia "Suomen etu - globaali vastuu". Strategiassa määriteltiin ministeriön toiminta-ajatus sekä strategiset tavoitteet. Toiminta-ajatuksen mukaan ministeriö edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä toimii turvallisen ja oikeudenmukaisen maailman hyväksi. Ministeriö toteuttaa toiminta-ajatustaan seuraavien strategisten tavoitteiden avulla: vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä; turvallisuutta luova kansainvälinen yhteisö; oikeudenmukainen maailma; menestyvä Suomi; avoin ja palveleva ulkoministeriö. Strategia ohjaa ulkoasianhallinnon toimintaa ja painopisteiden asettamista lähivuosina.

8.1 Vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä

Euroopan unionin kehittäminen

Ulkoasiainministeriön tulostavoitteina vuonna 2005 oli EU:n toimintakyvyn turvaaminen; kansallinen koordinaatio laajentumisneuvotteluissa, ja aktiivinen asianajotoiminta EY:n tuomioistuimissa ja komission valvontamenettelyissä.

Euroopan unionin laajentuminen

Bulgarian ja Romanian liittymissopimus allekirjoitettiin huhtikuussa Luxemburgissa. Maat ovat sen jälkeen osallistuneet EU:n päätöksentekoon tarkkailijoina, ja niiden odotetaan liittyvän unioniin vuonna 2007. Liittymissopimukseen sisältyy muun muassa Suomen vaatima mahdollisuus lykätä jäsenyyttä mikäli maiden kansalliset valmistelut jäsenyyteen ovat puutteellisia. Hallituksen esitys maiden liittymissopimusten ratifiointista annettiin eduskunnalle joulukuussa.

Suomi tuki neuvottelujen aloittamista Turkin ja Kroatian EU-jäsenyydestä sekä Makedonian hakijamaan statuksesta. Turkin ja Kroatian neuvottelujen aloittamisesta päätettiin lokakuussa, ja Makedonia sai hakijamaan statuksen joulukuun Eurooppa-neuvostossa. Ulkoasiainministeriö tuki myös vakautus- ja assosiaatio-neuvottelujen aloittamista Bosnia-Hertsegovinan sekä Serbia ja Montenegron kanssa.

EU:n jäsenyyshankkeet olivat keskeinen teema Suomen ja hakijamaiden välisessä kanssakäymisessä. Suomen ja hakijamaiden viranomaisten välisiä yhteyksiä kehitettiin myös ulkoasiainministeriön koordinoimien EU-rahoitteisten twinning-hankkeiden avulla. Suomalaiset virastot tekivät 27 hankeyhteistyötartousta, joista Suomi sai 13 hanketta.

Euroopan unionin perustuslaillinen sopimus

Ministeriön tavoitteena oli valmistella perustuslakisopimuksen voimaantuloa ja toimeenpanoa laatimalla sopimuksen ratifiointia koskeva hallituksen esitys. Perustuslakisopimuksen voimaantulo viivästyi, ja Ranskan ja Alankomaiden kielteisten kansanäänestysten jälkeen Eurooppa-neuvosto sopi kesäkuussa sen sijaan perustuslakisopimusta koskevasta pohdinta-ajasta. Hallituksen esityksen valmistelu saatettiin kuitenkin ministeriössä lähes päätökseen. Hallituksen esityksen rinnalle laadittiin perustuslakisopimusta koskeva valtioneuvoston selonteko (VNS 6/2005 vp), jonka tarkoituksena on pohjustaa perustuslakisopimusta koskevaa keskustelua eduskunnassa. Selonteko annettiin eduskunnalle marraskuussa.

Perustuslakisopimuksesta järjestettiin vuoden aikana laaja keskustelutilaisuuksien sarja eri puolilla maata ulkoasiainministeriön Eurooppa-tiedotuksen johdolla. Lisäksi kansalaiskeskustelua sopimuksen sisällöstä ja vaikutuksista on käyty Euroopan komission ja kansalaisjärjestöjen järjestämissä luento- ja keskustelutilaisuuksissa eri puolilla maata.

Suomi osallistui aktiivisesti perustuslakisopimuksen myötä perustettavan EU:n ulkosuhdehallinnon valmisteluihin. Ratifioimisprosessin keskeydyttyä valmistelut jäivät odottamaan kunnes asian eteenpäin viemiseksi on poliittiset ja juridiset edellytykset.

Schengen-yhteistyö

Maahantuloasioihin liittyvässä EU:n yhteistyössä kehitettiin yhteistä viisumipolitiikkaa ja ihmisten vapaata liikkuvuutta Haagin ohjelman puitteissa. Samalla valmistauduttiin kymmenen jäsenmaan liittymiseen Schengen-yhteistyöhön ja unionin yhteisen viisumitietojärjestelmän perustamiseen, josta tulee unionin historian mittavin tietojärjestelmä.

Valtioasiamiestoiminta

Ulkoasiainministeriö osallistui Euroopan yhteisöjen tuomioistuimissa vireillä olevien Suomelle merkittävien asioiden käsittelyyn. Näistä merkittävin oli komission Suomea vastaan nostama kanne, joka koski puolustustarvikkeiden vapauttamista tuontitulleista. Ministeriön johdolla laaditussa vastineessa Suomi katsoi, että yhteisön oikeus sallii tullivapauden. Suomen lainsäädäntöä puolustettiin myös susien metsästyksen ja konserniavustusjärjestelmään liittyen. Näiden asioiden käsittely jatkuu vuonna 2006. Ministeriö osallistui myös 12 asian suulliseen käsittelyyn, muun muassa Manner-Suomen ja Ahvenanmaan kevätmetsästykskäytäntöön liittyen. Ministeriö laati myös Suomen hallituksen vastaukset 43 valvontamenettelyyn. EU:n komissio kiinnitti huomiota muun muassa valtion teleyhtiöitä koskevaan omistajapolitiikkaan. Ministeriö puolusti Suomen lainsäädäntöä myös ulkomailla saatujen terveyspalvelujen kustannuksien korvattavuutta koskevassa asiassa sekä asiassa, joka koski biopolttoaineiden tavoiteltavaa osuutta liikenteessä. Näiden asioiden käsittely on kesken komissiossa.

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut

Ulkoasiainministeriö jatkoi vuoden 2005 aikana sisäistä puheenjohtajuusvalmisteluaan ja osallistui valtioneuvoston EU-sihteeristön koordinoimaan valmistelutyöhön. Ministeriö määritteli puheenjohtajakauden tavoitteita ja painopisteitä sekä tiivistä yhteistyötä muiden jäsenmaiden, erityisesti Suomea edeltävien puheenjohtajamaiden kanssa. Suomi ja Itävalta laativat yhteistyössä neuvoston vuosiohjelman 2006, joka esiteltiin EU:n yleisten asioiden ja ulkosuhteiden neuvostossa joulukuussa.

Ministeriö valmistautui aloittamaan troikkatyöskentelyn vuoden 2006 alusta Itävallan, komission ja neuvoston pääsihteerin, korkean edustajan Solanan kanssa. Puheenjohtajakaudella järjestetään EU:n kolmansien maiden kanssa käymän vuoropuhelun puitteissa noin 150 huippu-, ministeri- ja virkamieskokousta. Ministeriön omien ministeri- ja virkamieskokousten valmistelua jatkettiin.

Puheenjohtajuuteen valmistautumiseen kuului edustustojen ohjeistus puheenjohtajuuskauden tehtäviin sekä valmistautuminen puheenjohtajavastuuseen jo vuoden 2006 alusta maissa, joissa Itävalta ei ollut Suomen tavoin edustautuneena. Puheenjohtajuusvalmennusta ja EU-koulutusta henkilökunnalle jatkettiin.

Suomen ja Euroopan unionin ulkosuhteet

Ulkoasiainministeriön tulostavoitteina vuonna 2005 oli EU:n ulkoisen toiminnan vahvistaminen, Suomen vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen, EU-Venäjä -suhteiden kehittäminen sekä transatlanttisiin suhteisiin panostaminen.

Venäjä

EU:n ja Venäjän yhteisten alueiden tiekartoista sovittiin EU:n ja Venäjän välisessä huippukokouksessa Moskovassa toukokuussa. Tiekarttojen on tarkoitus antaa suuntaa yhteistyölle talouden, vapauden, turvallisuuden ja oikeuden, ulkoisen turvallisuuden ja tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurin aloilla. Ensimmäinen käytännön edistysaskel tiekarttojen toimeenpanossa oli EU:n ja Venäjän välillä saavutettu yhteisymmärrys viisumihelpotus- ja takaisinottosopimuksista. Suomi ajoi asiaa aktiivisesti unionin sisällä ja saavutettu tulos on Suomen tavoitteiden mukainen.

EU:n ja Venäjän välisen laajan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (PCA) uudistamista koskeva unionin sisäinen keskustelu alkoi syksyllä sen jälkeen, kun Suomi oli nostanut asian esille komission kanssa. Ministeriön vastuulla olivat myös Venäjää koskevat kauppapoliittiset kysymykset sekä haasteet Euroopan unionissa, jotka liittyvät Venäjän pyrkimykseen maailman kauppajärjestön WTO:n jäseneksi. Maaliskuussa käytiin ensimmäiset EU:n ja Venäjän väliset ihmisoikeuskonsultaatiot, joiden valmisteluvastuu Suomessa oli ulkoasiainministeriöllä. Konsultaatioissa käytiin läpi yhteisesti sovittu asialista ihmisoikeuskysymyksistä Venäjällä ja EU:ssa.

Venäjä nousi vuonna 2005 Suomen suurimmaksi vientimaaksi, jossa yritykset kohtaavat myös paljon kaupanesteitä. Esteet ovat useimmiten luonteeltaan hallinnollisia ja ratkaisu riippuu Venäjän viranomaisten päätöksestä. Ulkoasiainministeriö ja sen edustustot vaikuttivat ongelmien poistamiseen yhteistyössä sektoriviranomaisten kanssa mm. talouskomission ja sen työryhmien, EU-Venäjä -sopimusrakenteiden kautta ja paikallisten kontaktien avulla. Tarvittaessa kaupan esteitä ja yksityisten yritysten asioita otettiin esille poliittisella tasolla. Edustustot toteuttivat VKE-aluematkoja ja yritysesityksiä ja raportoivat lainsäädännön ja talouden uutisista. Ministeriö vahvisti erityisesti Venäjän taloutta ja kauppaa koskevaa tiedottamista yrityksille ja kansalaisille. Keskeisiä aloja kaupan ja investointien edistämiseksi olivat rajanylityksen kehittäminen, logistiikka, puukaupan ja metsäinvestointien edellytykset sekä investointimahdollisuuksien parantaminen. Innovaatioyhteistyön alalla käynnistettiin uusi työryhmä ja Pietarissa valmisteltavia konkreettisia suomalaisia hankkeita tuettiin. Ministeriö pyrkii vahvistamaan Suomen asemaa venäläisten suosimana investointi ja matkailukohteena.

Pohjoisen ulottuvuus ja lähialueyhteistyö

Vuonna 2005 käynnistettiin työ Euroopan unionin pohjoisen ulottuvuuden politiikan uudistamiseksi. Brysselissä marraskuussa pidetyssä pohjoisen ulottuvuuden ministerikokouksessa päätettiin, että pohjoisesta ulottuvuudesta tulee Euroopan Unionin, Venäjän, Norjan ja Islannin yhteistä politiikkaa. Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma päätettiin korvata pitkäkestoisella strategisella kehysasiakirjalla, joka on määrä laatia ja hyväksyä osapuolten kesken ennen nykyisen toimintaohjelman umpeutumista vuoden 2006 lopussa. Ulkoasiainministeriö pyrkii kytkemään alue- ja paikallistason, yritysmaailman, tutkijat sekä kansalaisjärjestöt aikaisempaa enemmän pohjoisen ulottuvuuden kehittämiseen Suomen osalta.

Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuden merkittävin hanke, Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo, avattiin käyttöön syyskuussa. Ensimmäiset ydinjätehankeet käynnistyivät Luoteis-Venäjällä. Suomi jatkoi aktiivista toimintaansa pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveyskumppanuudessa, erityisesti HIV/Aids-työssä. Suomen hallitus päätti liikenne- ja logistiikkakumppanuuden perustamista koskevan selvitystyön käynnistämisestä.

Suomen ja Venäjän lähialueyhteistyön toimintaohjelma hyväksyttiin Moskovassa helmikuussa pidetyssä hallitustenvälisen lähialueyhteistyön kehittämisryhmän kokouksessa. Yhteistyössä Venäjän kanssa olivat keskeisinä hankkeet, joilla edistettiin muun muassa ympäristönsuojelua, ydinturvaa, sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä maa- ja metsätalouden kestävää kehitystä. Taloudellisen yhteistyön edellytyksiä parannettiin

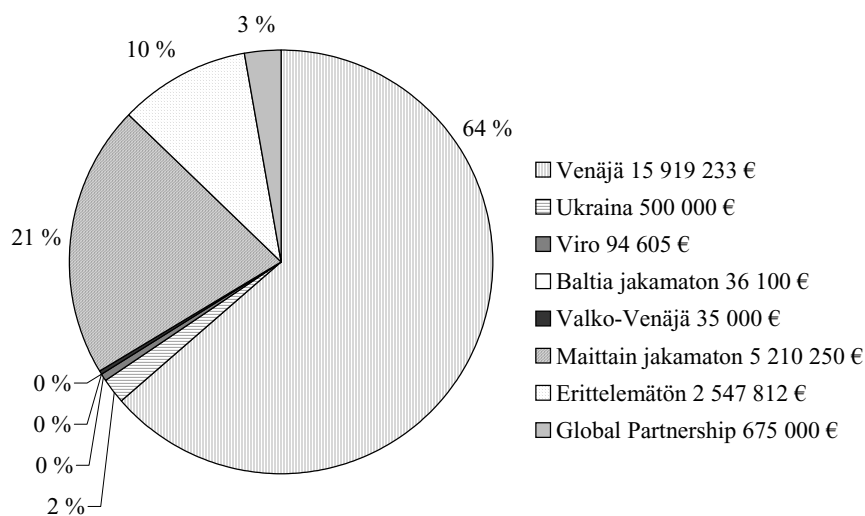
kehittämällä maiden välistä tulli- ja liikenneyhteistyötä, pk-yritysten toimintamahdollisuuksia ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Lähialueyhteistyöllä edistettiin demokratian vakiinnuttamista ja oikeusvaltion kehittämistä, hallinnon ja lainsäädännön uudistamista sekä torjuttiin tartuntatauteihin, huumeisiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä uhkia. Yhtenä Suomen lähialueyhteistyön tavoitteena on, että EU-ohjelmat ja Suomen lähialueyhteistyö täydentävät toisiaan.

Taulukko 41. Lähialueyhteistyömäärärahat vuosina 2003—2005, milj. euroa

	2003	2004	2005
Momentti 24.50.66 Lähialueyhteistyö	30,3	25,4	25,0
Muut pääluokat	8,0	7,1	6,1
Yhteensä	38,3	32,5	31,3

Talousarviossa osoitettiin lähialueyhteistyöhön yhteensä 32 milj. euroa, josta 25 milj. euroa ulkoministeriön pääluokassa. Yhteistyöhankkeiden valmistelussa painotettiin paitsi niiden vaikuttavuutta, myös venäläisen osapuolen kasvavaa taloudellista panostusta hankkeisiin. Kansalaisjärjestöjen hanketoimintaan lähialueilla osoitettiin 1,2 milj. euroa. Lähialueyhteistyötä toteutettiin pääasiallisesti Luoteis-Venäjällä, mutta jossain määrin myös Ukrainassa ja tapauskohtaisesti Valko-Venäjällä.

Kuvio 8. Lähialueyhteistyön alueellinen jakauma vuonna 2005

Pohjoismaisessa ministerineuvostossa (PMN) hyväksyttiin uusi Venäjä-ohjelma vuosille 2006—2008. Ohjelmassa korostetaan pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kesken sekä huomion kiinnittämistä Barentsin euro-arktiseen alueelle.

Suomen puheenjohtajuus Barentsin euroarktisessa neuvostossa

Puheenjohtajuus Barentsin euroarktisessa neuvostossa siirtyi Norjalta Suomelle marraskuussa 2005 Harstadissa pidetyssä ministerikokouksessa. Kokouksen asialistalla olivat Barentsin alueen yhteistyöhön liittyvät keskeisimmät kysymykset kuten yhteistyö talouden, ympäristön ja sosiaalisen sektorin kysymyksissä, mitkä ovat myös Suomen kaksivuotisen puheenjohtajuuskauden painopistealueita. Barentsin euroarktisen neu-

voston ja Barentsin alueneuvoston, johon Suomesta osallistuvat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntaliitot, välistä yhteistyötä on kehitetty edelleen eräiden niiden alaisten työryhmien puitteissa. Barentsin alueneuvoston puheenjohtajuus siirtyi marraskuussa Ruotsin Västerbottenin lääniltä Karjalan tasavallalle.

Transatlanttiset suhteet

Transatlanttisissa suhteissa vuoropuhelua lisättiin Euroopan ja Yhdysvaltain välillä kaikilla tasoilla käytännön yhteistyön edistämiseksi. EU-Yhdysvallat -huippukokouksessa kesällä hyväksyttiin seitsemän julkilausumaa, jotka käsittelevät taloudellista yhteistyötä, piratismia ja väärentämistä, demokratian edistämistä, Afrikkaa, Lähi-itää, YK:n uudistamista sekä joukkotuhousteiden leviämisen estämistä ja terrorismia. Huippukokouksen ja myös yleisemmin EU:n ja Yhdysvaltain välisen vuoropuhelun keskeinen strateginen tavoite oli pohtia, miten EU ja Yhdysvallat voisivat tehokkaammin monenkeskisen yhteistyön kautta ja keskenään koordinoitujen vastata globaaleihin haasteisiin. Suomi osallistui EU:n laajennetussa troikassa unionin ja Yhdysvaltain väliseen ensimmäiseen epäviralliseen kauppa- ja teollisuusministerikokoukseen marraskuussa.

Kiina

Euroopan unionin ja Kiinan kesken sovittiin tutkittavan mahdollisuuksia laaja-alaisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen aikaansaamiseen. Sopimuksen on tarkoitus käsittää EU:n ja Kiinan välisen yhteistyön kaikki osatekijät, kuten kaupan ja investoinnit, ympäristönäkökohdat, ihmisoikeudet, henkisen omaisuuden suojan ja joukkotuhousteiden leviämisen estämisen. Syyskuussa saatiin yhteinen julistus ilmastomuutosta vastaan EU-Kiina -huippukokouksessa.

Suomen ja Kiinan kauppasuhteissa pyrittiin hyödyntämään kaikkia käytettävissä olevia kanavia yritysten kohtaamien ongelmien ratkaisemiseksi ja kaupallisen ympäristön kehittämiseksi suotuisammaksi. Ulkoasiainministeriö teki keväällä yhteistyössä elinkeinoelämän järjestöjen kanssa selvityksen suomalaisyritysten vienti- ja tuontitoiminnoissaan kohtaamista kaupanesteistä.

Yhteistyö EU:n uusien naapureiden sekä Etelä-Kaukasian ja Keski-Aasian maiden kanssa

Suomi kehitti aktiivisesti suhteitaan Ukrainaun, Moldovaan sekä Etelä-Kaukasian ja Keski-Aasian maihin kahdenvälisesti, Euroopan unionin uuden naapuruuspolitiikan kautta ja kansainvälisten järjestöjen piirissä. Myös Suomen tärkein tavoite EU:n naapuruuspolitiikassa toteutui: neuvottelut naapuruuspolitiikan toimitasuunnitelmista aloitettiin kaikkien kolmen Etelä-Kaukasian maan kanssa. Kehitysyhteistyössään alueen maiden kanssa Suomi rahoittaa huumerajuntaohjelmiin, demokratiakehitykseen, ympäristönsuojeluun, terveyteen ja tasa-arvoon sekä konfliktinestoon liittyviä hankkeita.

8.2 Turvallisuutta luova kansainvälinen yhteisö

Ulkoasiainministeriön tulostavoitteina vuonna 2005 oli aloitteellinen osallistuminen EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämistyöhön ja toimeenpanoon, EU:n kriisinhallintarakenteiden ja voimavarojen vahvistaminen; erityisesti nopean toiminnan valmiuksien edistäminen, terrorismin vastaisen toiminnan tukeminen ja joukkotuhousteiden leviämisen estäminen.

Euroopan unionin kriisinhallintarakenteiden ja -voimavarojen vahvistaminen

Ulkoasiainministeriö jatkoi yhdessä puolustushallinnon kanssa Saksa-Alankomaat-Suomi -taisteluosaston sekä pohjoismaisen taisteluosaston valmisteluja. Viro hyväksyttiin Suomen tavoitteiden mukaisesti Ruot-

sin, Suomen ja Norjan ohella tasa-arvoiseksi osallistujaksi pohjoismaiseen taisteluosastoon. Nämä neljä maata solmivat taisteluosaston toimintaa säätelevän, puolustusministeriöiden välisen yhteistyöpöytäkirjan. Saksa, Hollanti ja Suomi puolestaan ilmoittivat Euroopan unionissa alustavasta mielenkiinnosta asettaa kolmen maan välinen taisteluosasto seuraavan kerran EU:n taisteluosastovalmiuteen vuonna 2011. Taisteluosastojen varsinainen toimintavalmius alkaa tammikuussa 2007.

Ministeriö osallistui aktiivisesti EU:n kriisinhallinnan suunnitteluun ja voimavarojen kehittämistä koskevaan työhön jatkamalla muun muassa viiden siviiliasiantuntijan rahoittamista neuvoston sihteeristössä. Marraskuussa järjestetyssä voimavarakonferenssissa jäsenvaltiot ilmoittivat uudet tarkentuneet voimavara-sitoumuksensa ja hyväksyivät toimintaohjelman puuttuvien määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamiseksi vuoden 2006 aikana. Suomi ilmoitti tarjoavansa unionin käyttöön yhteensä 266 asiantuntijaa.

Suomi osallistui Iso-Britannian ja Itävallan yhdessä ajamaan tavoitteeseen edistää EU:n siviili-sotilaskoordinaatiota. Vuoden 2005 aikana edettiin kriisinhallinnan kokonaisvaltaista suunnittelua ja turvallisuussektorin uudistamista koskevien lähestymistapojen edistämisessä. EU:ssa hyväksyttiin siviilikriisinhallinnan nopean toiminnan valmiutta koskevat periaatteet.

Rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioiden toimeenpano

Ulkoasiainministeriön tavoitteena oli uusien ja käynnissä olevien rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioiden tehokas toimeenpano. Kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan osallistui noin 800 suomalaista rauhanturvaajaa ja noin 100 siviiliasiantuntijaa.

Ministeriö osallistui Euroopan unionin tähän asti suurimpaan sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatio Altheaan Bosnia-Hertsegovinassa ja Suomen kontribuution suunnitteluun. Tämän lisäksi Suomi osallistui 11 EU:n operaatioon. Ministeriö oli mukana koordinoimassa Suomen osallistumista Nato-johtoisin operaatioihin sekä osallistumista useisiin YK-johtoisin rauhanturvaoperaatioihin. Siviilikriisinhallinnan osalta kansallisesti suurin yksittäinen henkilöstö- ja materiaalipanostus oli 30 asiantuntijan lähettäminen EU:n Acehin tarkkailuoperaatioon. EU:n kriisinhallinnan lisäksi Suomi osallistuu monipuolisesti myös muiden järjestöjen ja maaryhmien toimeenpanemaan kriisinhallintatoimintaan, esimerkiksi pohjoismaiseen Sri Lanka -tarkkailijamission.

Taulukko 42. Rauhanturva- ja siviilikriisinhallintamäärärahojen käyttö vuosina 2003—2005, milj. euroa

	2003	2004	2005
24.99.22 Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot	47,9	51,5	46,2
24.99.25 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan	10,9	10,5	12,5

Ulkoasiainministeriö osallistui Afrikan unionin kriisinhallintakapasiteetin vahvistamiseen jatkamalla yleistukeaan Afrikan unionin rauhanrahastolle. Yhteistyössään Afrikan unionin kanssa Suomi painotti kriisinhallintamekanismien kehittämistä, ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon etenemistä sekä Afrikan unionin rakenteiden ja toimintatapojen vakiinnuttamista. Kokemukset yhteistyöstä ovat myönteisiä. Suomi tuki EU:n African Peace Facility-järjestelyn rahoittamista Euroopan kehitysrahaston varoista, jonka tavoitteena on tukea ja kehittää AU:n konfliktiesto- ja rauhanturvatoimintaa. Ministeriö oli lisäksi mukana tukemassa Sudanin rauhan vakauttamista ja osana EU:n tukitoimintaa Darfurin rauhanturvaamisoperaatioissa.

Ulkoasiainministeriön johtama työryhmä luovutti keväällä mietintönsä koskien uutta lakia sotilaallisesta kriisinhallinnasta. Hallituksen esitystä ei saatu kuitenkaan hyväksytyä eduskunnassa syyskauden aikana

johtuen tasavallan presidentin asemaan liittyneestä perustuslaillisesta kysymyksestä. Uusi hallituksen esitys annettiin vuoden 2006 alkupuolella.

YK:n uudistaminen

Yhdistyneiden Kansakuntien syyskuussa pidetty huippukokous keskittyi käsittelemään järjestön uudistamista ja toiminnan tehostamista. Suomi tuki alusta alkaen pyrkimyksiä järjestön uudistamiseksi, mukaan lukien sen pääelinten yleiskokouksen, talous- ja sosiaalineuvoston ja turvallisuusneuvoston uudistaminen. Vaikka huippukokouksessa hyväksytty laaja loppuasiakirja ei kaikilta osin pystynytään täyttämään korkealle asetettuja odotuksia, on se selkeä askel eteenpäin YK:n ja sen toiminnan vahvistamiseksi. Sen perustana on uusi laajan turvallisuuden käsite, jossa tunnustetaan rauhan, kehityksen ja ihmisoikeuksien keskinäisriippuvuus.

Huippukokouksen suurimpia saavutuksia oli päätös perustaa rauhanrakentamiskomissio. Tämän uuden elimen tehtävä on avustaa kriisistä selvinneitä maita kestäväään rauhaan ja kehitykseen. Muita merkittäviä saavutuksia olivat päätös aloittaa neuvottelut ihmisoikeusneuvoston perustamiseksi sekä suojeluvastuun määrittely ja kehitysasioiden käsittely. Loppuasiakirja velvoittaa niin kehittyneet kuin kehitysmaatkin entistä tehokkaammin panostamaan vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen.

Selkeimpiä puutteita oli aseidenriisuntaa ja joukkotuhohaseiden leviämisen estämistä koskevien päätösten poisjättäminen loppuasiakirjasta. Huippukokouksessa ei myöskään onnistuttu edistämään turvallisuusneuvoston uudistusta. Loppuasiakirjaan kohdistetut suuret odotukset terrorismin torjunnan alalla eivät myöskään toteutuneet, joskin asiakirjassa kehoitettiin yleiskokousta saattamaan kokonaisuvaltaista terrorismisopimusta koskevat neuvottelut päätökseen.

Suomen ja ulkoasiainministeriön kannalta tärkeänä saavutuksena voidaan pitää oikeudenmukaisen globalisaation ja ihmisarvoisen työn huomioimista. Tasa-arvokysymykset tulevat esiin läpileikkaavana teemana. Myös siirtolaisuuskysymykset on huomioitu erikseen.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) toimintaa leimasi keskustelu järjestön toiminnan tehostamisesta. Eräät osallistujamaat ovat vaatineet järjestön reformoimista ja sen inhimillisen ulottuvuuden ja vaalitarkkailutoiminnan kriittistä tarkastelua. Suomi ja muut EU:n jäsenvaltiot ovat olleet valmiita harkitsemaan poliittis-sotilaallisen ja talous- ja ympäristöulottuvuuden toiminnan laajentamista, mutta ei inhimillisen ulottuvuuden kustannuksella. Vaalitarkkailun ja Etyjin instituutioiden toiminta on ollut Suomen ja EU:n jäsenvaltioiden mielestä tehokasta ja niiden autonomia ja joustava toimintakyky tulee taata.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin (Etyk) loppuasiakirjan allekirjoittamisen 30-vuotisjuhlaa vietettiin Finlandia-talossa elokuun alussa järjestetyssä juhlaseminaarissa. Joulukuussa Etyjin ministerikokouksessa Ljubljanassa hyväksyttiin Suomen Etyj-puheenjohtajuus vuodelle 2008.

Terrorismin vastainen toiminta

Ulkoasiainministeriö osallistui neuvotteluihin merenkulun terrorismisopimuksen uudistamisesta. Rangaitavaksi määrättiin muun muassa joukkotuhohaseiden ja niiden valmistukseen tarkoitettujen kaksikäyttötuotteiden luvaton kuljetus. Suomen neuvottelutavoitteet toteutuivat hyvin ja Suomi vaikutti omalta osaltaan siihen, että ihmisoikeusnäkökohdat otettiin huomioon sovittaessa uusista aluksiin kohdistuvista pakkotoimista.

Ministeriö osallistui myös Euroopan neuvostossa toukokuussa hyväksytyyn terrorismin ennaltaehkäisemistä koskevan yleissopimuksen valmisteluihin. Sopimus määrää rangaistavaksi terrorismiin värväyksen, koulutuksen sekä julkisen kehottamisen terroritekoon. Ihmisoikeuksien kannalta on tärkeää, että nämä uudet rikokset määriteltiin mahdollisimman tarkkarajaisesti, varsinkin kun niillä on yhteys muun muassa sananvapauden ja yhdistymisvapauden käyttöön. Sopimus edellyttää myös nimenomaisesti, että sen täytäntöönpano tapahtuu kunnioittaen ihmisoikeuksia, erityisesti ilmaisun- ja yhdistymisvapautta sekä uskonnonvapautta. Ulkoasiainministeriö sai sopimusvalmisteluissa näkemyksensä läpi aktiivisen komiteatyöskentelyn kautta. Suomen edustaja valittiin Euroopan neuvoston terrorismiasiantuntijoiden komitean puheenjohtajaksi.

Ministeriö on pyrkinyt vaikuttamaan kansainvälisissä yhteyksissä etenkin EU:n kautta siihen, että YK:n turvallisuusneuvosto ottaisi oikeusturvanäkökohdat huomioon pakotepäätöksissään. Samoin on korostettu oikeusturvanäkökohtien huomioon ottamista, kun on kyse EU:n omista pakotteista.

Kansainvälinen asevalvontayhteistyö

Joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen on kansainvälisen yhteisön laajalti jakama tavoite. Monenkeskisen sopimusjärjestelyn puitteissa kehitys on kuitenkin ollut vaatimatonta. Ydinsulkusopimuksen (NPT) 7. tarkastelukokous toukokuussa päättyi ilman asiapitoista loppuasiakirjaa, eikä kokous pystynyt vastaamaan ydinsulkujärjestelmää koetteleviin uusiin haasteisiin. NPT-sopimus on silti edelleen ydinsulkujärjestelmän peruspilari ja toiminnassaan ministeriö painotti juuri monenvälistä järjestelmää. Samalla se osallistui myös sopimusjärjestelmää täydentävään erilaisten ryhmittymien väliseen toimintaan. Ministeriö jatkoi osallistumista Venäjän joukkotuhoaseiden uhan vähentämiseen tukemalla johtavien teollisuusmaiden ryhmän G8:n Global Partnership -yhteistyötä ydinturvallisuushankkeiden sekä kemiallisten asevarastojen hävittämiseen liittyvien kansalaistiedotushankkeiden kautta.

Tavanomaisten aseiden puolella kehitys on ollut jonkin verran joukkotuhoasekenttää parempi. Ulkoasiainministeriö osallistui YK:n pienasetoimintaohjelman toimeenpanoon ja seurantaan sekä joulukuussa hyväksytyyn EU:n pienasestrategian valmisteluun. Sen tavoitteena on ehkäistä pienaseiden ja niiden ammusten hallitsematonta leviämistä ja tähän liittyvää laitonta kauppaa.

Ministeriö osallistui myös aktiivisesti ja rakentavasti kansainväliseen keskusteluun, joka tähtää kaikkia tavanomaisia aseita koskevan kattavan globaalien asekauppasopimuksen aikaansaamiseen. Suomi rahoitti asekauppasopimusta käsittelevän kokouksen Tansaniassa helmikuussa, aihe oli esillä Helsinki-konferenssissa syyskuussa ja lokakuussa EU:n neuvosto otti kantaa tämän prosessin puolesta.

8.3 Oikeudenmukainen maailma

Ulkoasiainministeriön tulostavoitteina vuonna 2005 oli kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön tulosten ja vaikuttavuuden lisääminen, kehityspolitiikan johdonmukaisuuden edistäminen, globalisaation hallinnan kehittäminen sekä ihmisoikeuksien edistäminen.

Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö

Valtioneuvoston helmikuussa 2004 hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma sitoo Suomen kehityspolitiikan tavoitteet kiinteästi YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämääriin. Suomen kehityspolitiikan keskeisimpänä päämääränä on vaikuttaa äärimmäisen köyhyyden poistamiseen. Tähän pyritään sekä parantamalla politiikkajohdonmukaisuutta että lisäämällä avun tehokkuutta, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. Vuonna 2005 käynnistettiin ja jatkettiin kauppa ja kehitys-, turvallisuus ja kehitys- sekä ympäristöihin ja maaseutukehityksen yhteistyöverkoston toimintaa.

Johdonmukaisuuden edistämiseksi on otettu edistysaskelia etenkin kaupan ja kehityksen, mutta myös turvallisuuden ja kehityksen alueilla, mukaan lukien vuonna 2005 perustetut edellä mainittuja aiheita käsittelevät työryhmät. Johdonmukaisuuden konkretisointi on kuitenkin edelleen haaste. Tärkeää on myös taata johdonmukaisuus kahdenvälisen, monenkeskisen ja EY-yhteistyön välillä.

Vuoden 2005 talousarviossa kehitysyhteistyömäärärahat olivat yhteensä 600,086 milj. euroa eli noin 0,39 % ennustetusta BKTL:stä. Varsinainen kehitysyhteistyö nousi lisätalousarvioiden jälkeen 469,9 milj. euroon. Kehityspoliittinen ohjelma asettaa tavoitteeksi 0,7 %:n osuuden vuoteen 2010 mennessä, yleinen talouskehitys kuitenkin huomioon ottaen.

Suomen kehitysyhteistyövaroista noin 58 % kanavoitiin kahdenväliseen ja noin 42 % monenkeskiseen yhteistyöhön. Kehityspoliittisen ohjelman tavoitteena on nostaa pitkäaikaisten yhteistyömaiden (Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Nicaragua, Sambia, Tansania ja Vietnam) osuus 60 prosenttiin maa- ja aluekohtaisesta yhteistyöstä. Keskittäminen on yksi keino avun vaikuttavuuden lisäämiseksi. Monenkeskisessä yhteistyössä tärkeimmät yhteistyökanavat olivat EU, YK-järjestöt sekä kansainväliset rahoituslaitokset.

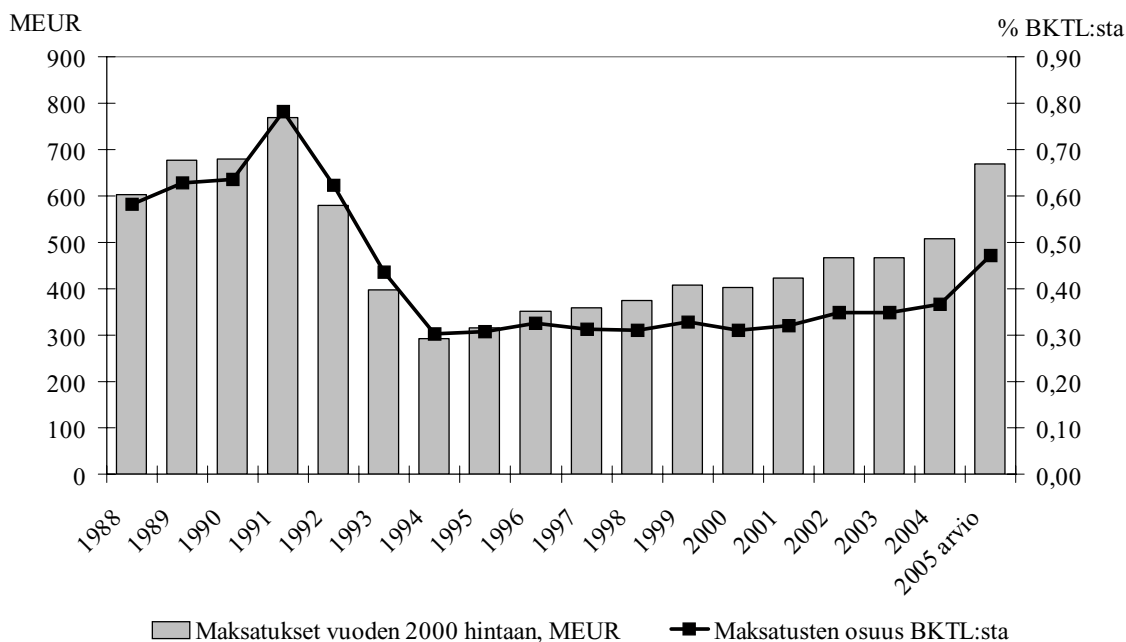
Taulukko 43. Kehitysyhteistyömäärärahat käyttösuunnitelmakohtain 2004—2005, milj. euroa

	2004 Talousarvio	2005 Talousarvio	Lopullinen käyttösuunnitelma kohdittainen jako 2005 ¹⁾
1. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (24.30)			
Varsinainen kehitysyhteistyö (24.30.66)			
Monenkeskinen kehitysyhteistyö	109,0	113,8	117,2
Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	128,0	155,5	152,7
Euroopan kehitysrahasto	40,0	43,0	37,0
Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	29,7	30,0	34,5
Humanitaarinen apu	41,5	46,0	70,5
Kehitysyhteistyön suunnittelu- ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	6,6	7,3	6,5
Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	0,9	0,9	0,5
Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle	44,4	51,6	47,0
Korkotuki	10,0	10,0	4,0
Varsinainen kehitysyhteistyö (24.30.66) yhteensä	410,0	457,9	469,9
TTT-yhteistyö (24.30.67)	2,2	2,3	2,3
Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toiminta (24.30.50)	0,0	0,0	0,0
Kansainvälinen kehitysyhteistyö yhteensä	412,2	460,2	472,2

Taulukko 43. Kehitysyhteistyömäärärahat käyttösuunnitelmakohdittain 2004—2005, milj. euroa

2. Muu kehitysyhteistyö			
Kehitysyhteistyön hallintomenot (UM)	22,0	22,4	22,4
Pakolaisvastaanotosta aiheutuvat menot	18,4	13,7	13,7
Osuus EU:n kehitysyhteistyöbudjetista	68,7	70,2	70,2
Maksuosuudet muille kansainvälisille järjestöille	16,7	15,4	15,4
Muut kehitysyhteistyöksi luettavat menot	7,6	18,2	18,2
Muu kehitysyhteistyö yhteensä	133,4	139,9	139,9
Kehitysyhteistyö yhteensä	545,6	600,1	612,1
Osuus bruttokansantulosta (BKTL)	0,37 %	0,39 %	0,40 %

¹⁾ sisältää vuoden 2005 lisätalousarviot, yht. 12 milj. euroa

Kuvio 9. Kehitysyhteistyömaksatukset vuosina 1988—2005, reaalin kehitys

Kehitysyhteistyön laadun ja volyymin kasvattaminen

Valtioneuvoston helmikuussa 2004 hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma toimi selkeänä ohjenuorana vuoden 2005 kehitysyhteistyön toteutuksessa. Ohjelmassa on useita periaatteellisia elementtejä, joiden avulla lähdettiin parantamaan kehitysyhteistyö laatua ja tehokkuutta. Yhteistyön keskittäminen ensisijaisesti Suomen pitkäaikaisiin yhteistyömaihin ja ohjelmien sisällä kolmelle yhteistyön pääsektorille ohjasi merkittävästi tulevaa suunnittelua. Kehitysyhteistyön kokonaisvolyymi kasvoi suunnitellusti ja kymmenen miljoonan euron vuosimaksatusten minimitaso saavutettiin nyt Mosambikin lisäksi myös Tansaniassa ja Vietnamissa.

EU:n Afrikka-strategia hyväksyttiin joulukuun Eurooppa-neuvostossa. Suomi osallistui aktiivisesti strategian valmisteluprosessiin. Strategiassa todetaan tarve lisätä merkittävästi kehitysapua. Tavoitteeksi on asetettu 0,56 % EU:n BKTL:stä vuoteen 2010 mennessä, joka tarkoittaisi avun kaksinkertaistamista vuoden 2004 tasosta. Kasvusta puolet ohjautuisi Afrikkaan.

Kehityspoliittinen ohjelma korostaa kumppanimaiden vahvaa omistajuutta sekä Suomen yhteistyön selkeää suuntaamista köyhyyden vähentämiseen. Käytännössä tämä on tarkoittanut tuen kanavoimista yhteistyömaiden köyhyyden vähentämishjelmiin, kuten tapahtuikin useimmissa pitkäaikaisissa yhteistyömaissamme. Yhä suurempi osa tuesta kanavoitui ohjelma-apuna (budjettituki ja sektoriohjelmat), jonka avulla kasvatetaan merkittävästi myös kumppanimaan omistajuutta. Laadun ja omistajuuden parantamiseen tähtää myös yhteistyön yhdenmukaistamien eli harmonisaatio. Vuoden 2005 aikana asiassa edistyttiin merkittävästi, kun noin 90 maata hyväksyi niin sanotun Pariisin harmonisaatiodeklaraation.

Perinteisen kehitysyhteistyön ohella yhä tärkeämmiksi kokonaisvaltaisen ja tulokellisen yhteistyön osaluokiksi nähdään kaupallis-taloudelliset suhteet, ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen sekä tuki kriisien ennalta ehkäisemiselle, ratkaisemiselle ja jälkihoidolle. Suomi korosti eri foorumeilla kauppa- ja kehityspoliitikoiden välisiä yhteyksiä ja pyrki myös konkreettisiin toimiin asian edistämiseksi yhteistyömaissamme. Egyptin, Namibian ja Perun osalta Suomi jatkoi maakohtaisten siirtymästrategioiden toimeenpanoa kaupallis-taloudellisten suhteiden vahvistamiseksi ja yhteistyön painopisteen siirtämiseksi kehitysyhteistyöhön painottuneista suhteista kohti monipuolisempaa yhteistyötä ja kanssakäymistä. Alueellisia hankkeita turvallisuuden ja kehityksen välisten yhteyksien vahvistamiseksi rahoitettiin erityisesti Afrikassa.

Kehitysmaiden velkakysymys

Kehitysmaiden velkaongelman ratkaiseminen on osa laajempaa kehitysrahoituksesta käytävää keskustelua. Kehityspoliittisessa ohjelmassa Suomi on sitoutunut tukemaan kehitysmaiden velanhoito-ohjelmien tehosta toimeenpanoa. Suomi on osallistunut raskaasti velkaantuneiden köyhien maiden auttamiseen tähtäävän ns. HIPC-ohjelman toimeenpanoon siitä asti, kun aloite käynnistyi vuonna 1996. Vuonna 2005 velkakysymyksessä otettiin merkittävä edistysaskel, kun G8-ryhmä teki ehdotuksen antaa anteeksi 38 HIPC-maan kaikki velat Kansainväliselle kehitysjärjestölle, Afrikan kehitysrahastolle ja Kansainväliselle valuuttarahastolle maiden saavuttaessa HIPC-ohjelman päätepisteen. Suomen lähtökohtana on ollut, että velkojen anteeksiannosta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisenä Maailmanpankille ja Afrikan kehitysrahastolle.

Humanitaarinen apu Aasian luonnonkatastrofien uhreille

Humanitaarisen avun tarve oli vuonna 2005 poikkeuksellisen suuri. Kaksi mittasuhteiltaan historiallisen suurta luonnonkatastrofia koetteli Aasiaa alle vuoden sisällä, tsunamikatastrofi joulukuussa vuonna 2004 ja Pakistanin maanjäristys lokakuussa 2005. Suomi antoi humanitaarista apua tsunamialueelle 20 milj. euroa, ja sitoutui alueen jälleenrakennukseen 30 milj. eurolla vuosina 2005—2008. Tämän lisäksi rahoitettiin YK:n ympäristöohjelman ympäristöselvitystä sekä jatkotyötä ympäristön elvyttämiseksi, mielenterveys-työtä sekä oikeusapuhanketta ja osallistuttiin 1,4 milj. eurolla Unescon kansainvälisen tsunamiennakkovaroitusjärjestelmän rahoittamiseen sekä kehittämiseen.

Pakistanin järjestyksen jälkihoitoa Suomi päätti avustaa 8 milj. euron humanitaarisella avulla ja 10 milj. euron jälleenrakennusavulla vuosille 2005—2008. Suomen jälleenrakennusapu Pakistaniin maksetaan Aasian kehitys pankin hallinnoiman maanjäristysrahaston kautta, joka kohdentaa varoja infrastruktuurihankkeisiin ja peruspalvelujen palauttamiseen järjestysalueella. Suomi oli rahaston ensimmäinen tukija. Rahasto tarjoaa keskitetyn ja tehokkaan apukanavan.

Helsinki-prosessi

Helsinki-prosessin tavoitteena on edistää tasapainoisempaa maailmanlaajuisia kehitystä sekä globaalihallinnan demokraattisuutta. Prosessin pääasiallisena periaatteena ja toimintatapana on niin sanottu monitoimijayhteistyö, joka kokoaa niin etelän kuin pohjoisenkin hallituksia, kansalaisyhteiskuntaa kuin talouselämän edustajia. Toimintakeskeinen lähestymistapa leimaa Helsinki-prosessin työtä ja tavoitteita — tarkoituksena on löytää uskottavia ratkaisuja ja välttää päällekkäisyyksiä jo olemassa olevien kansainvälisten aloitteiden kanssa. Helsinki-prosessi on ministeriön kärkihanke hallitusohjelman mukaisesti.

Helsinki-prosessin ensimmäinen vaihe huipentui syyskuussa Finlandia-talossa järjestettyyn Helsinki-konferenssiin, joka keräsi yli 600 eri toimijatahojen edustajaa yli 70 maasta. Ensimmäisen vaiheen varsinaiset tavoitteet oli jaettu kolmeen osaan: eri toimijoiden välisen vuoropuhelun edistäminen, varsinaisten ehdotusten tuottaminen globaalien haasteiden kohtaamiseksi ja poliittisen tahdon luominen valikoitujen ehdotusten toimeenpanemiseen. Kaikki nämä tavoitteet saavutettiin hyvin. Suomi ja ulkoasiainministeriö saavuttivat Helsinki-prosessin kautta entistä vankemman maineen aktiivisena globaalina toimijana ja tasapainoisen kehityksen puolestapuhujana.

Ihmisoikeudet ja Suomen jäsenyys ihmisoikeustoimikunnassa

Ulkoasiainministeriö toteutti aktiivista ja aloitteellista ihmisoikeuspolitiikkaa, jossa korostetaan erityisesti muita heikommassa asemassa olevien oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia kiinteästi kansalais- ja poliittisten oikeuksien rinnalla. Ministeriön tavoite kehittää Euroopan neuvoston roolia keskeisenä eurooppalaisena ihmisoikeustoimijana eteni järjestön huippukokouksessa Varsovassa toukokuussa. Tasavallan presidentin aloitteesta perustettu Eurooppalainen romanien ja vaeltajien foorumi piti ensimmäisen yleiskokouksensa joulukuussa.

Suomi aloitti kolmivuotisen kautensa YK:n ihmisoikeustoimikunnan jäsenenä. Suomi vastusti terrorismin vastaisen taistelun nimissä tehtyjä yrityksiä heikentää ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevia sitoumuksia. Ministeriö osallistui lisäksi aktiivisesti neuvotteluihin YK:n ihmisoikeustoimintojen uudistamiseksi.

Ministeriö kiinnitti edelleen erityistä huomiota ihmiskaupan ehkäisemiseen ja ihmiskaupan uhrien oikeuksien edistämiseen. Ministeriön päätöksellä perustettu poikkihallinnollinen työryhmä sai maaliskuussa valmiiksi ehdotuksensa kansalliseksi ihmiskaupan vastaiseksi toimintasuunnitelmaksi. Valtioneuvosto hyväksyi toimintasuunnitelman yleisistunnonsa elokuussa.

Ministeriö jatkoi vuoropuhelua ja yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ministeriön yhteydessä toimiva kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta antoi lausuntonsa hallituksen maahanmuuttopoliittisesta ohjelmasta, EU:n perusoikeusviraston perustamisesta ja kansallisesta ihmiskaupan vastaisesta toimintasuunnitelmasta. Ministeriö järjesti kansalaisjärjestökuulemisia ennen kansainvälisiä ihmisoikeuskokouksia ja laadittaessa ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanon määräaikaisraporteja. Kansalaisjärjestöedustajia osallistui myös Suomen virallisiin valtuuskuntiin useissa kansainvälissä ihmisoikeuskokouksissa.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin toimitti Suomen hallitukselle vastinetta varten 23 uutta valitusta vuonna 2005. Ratkaisuja tuomioistuin antoi 30 tapauksessa. Ihmisoikeustuomioistuimessa on eri käsittelyvaiheissa noin 80 valitusta. YK:n ihmisoikeuskomiteassa tuli vireille yksi uusi valitus ja kahdessa asiassa annettiin ratkaisu.

Ministeriö raportoi YK:lle taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen määräysten sekä Euroopan Neuvostolle (EN) Euroopan sosiaalisen peruskirjan määräys-

ten täytäntöönpanosta. Ihmisoikeuskomitean vuonna 2004 kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleis-sopimuksen täytäntöönpanosta antamiin suosituksiin annettiin vastine. Suomi oli kuultavana YK:n kidutuksen vastaisessa komiteassa sekä lasten oikeuksien komiteassa, minkä jälkeen komiteat antoivat Suomea koskevat suosituksensa. Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun toimisto teki Suomeen seuranta-vierailun ja neuvoston kansallisten vähemmistöjen oikeuksia koskevan puiteyleissopimuksen neuvoa-antava komitea piti Suomessa kuulemistilaisuuden.

Humanitaarinen oikeus

Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden alalla saavutettiin useita pitkänajan tavoitteita. Humanitaarisen avustustoiminnan edellytyksiä parannettiin kahdella uudella pöytäkirjalla. Näistä ensimmäinen laajentaa YK:n ja sen yhteydessä toimivan henkilöstön turvallisuutta koskevan sopimuksen soveltamisalaa Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisesti useimpiin YK-operaatioihin ja niiden henkilöstöön. Sodan uhrien suoje-lua koskeviin Geneven sopimukseen hyväksyttiin kolmas lisäpöytäkirja, joka koskee Punaisen Ristin liik-keen uutta tunnusmerkkiä, punaista kristallia. Ulkoasiainministeriö on eri tavoin edistänyt vuoden aikana tunnusmerkin hyväksymistä.

Euroopan unioni hyväksyi joulukuussa suuntaviivat, joiden tarkoituksena on varmistaa, että kansainvälinen humanitaarinen oikeus otetaan aikaisempaa johdonmukaisemmin huomioon EU:n yhteisessä ulko- ja tur-vallisuuspolitiikassa.

Vuoden aikana valmistui Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tutkimus humanitaarisesta tapaoikeu-desta. Selvityksen odotetaan muun muassa parantavan humanitaarisen oikeuden kattavuutta valtion sisäi-nessä konfliktissa. Ministeriö julkaisi tapaoikeussäännöt ja niiden esittelyn suomeksi ja järjesti samassa yhteydessä tutkimusta esittelevän seminaarin. Ministeriö osallistui myös tutkimuksen tunnetuksi tekemi-seen useissa kansainvälisissä yhteyksissä.

8.4 Menestyvä Suomi

Ulkoasiainministeriön tulostavoitteina vuonna 2005 oli monenkeskisen kauppajärjestelmän vahvistaminen, WTO:n kauppaneuvottelujen edistäminen sekä VKE-toimintaohjelman laatiminen ja sen toimeenpanon aloittaminen.

WTO-neuvottelukierros

Maailman kauppajärjestön Dohassa syksyllä 2001 aloitettu neuvottelukierros jatkui tiiviinä, erityisesti tek-nisellä tasolla. Neuvottelujen päähuomio keskittyi entiseen tapaan maatalouteen. Ulkoasiainministeriö vas-tasi Suomen WTO-neuvotteluihin liittyvästä kannanmuodostuksesta. Neuvotteluissa oli intensiivisin vaihe valmistauduttaessa joulukuussa Hongkongissa pidettyyn ministerikokoukseen. Euroopan unioni teki loka-kuussa kaksi ehdotusta neuvottelujen eteenpäin viemiseksi. Monet muut neuvotteluosapuolet vaativat EU:lta kuitenkin enemmän erityisesti maataloudessa. Erilaisia näkemyksiä ei onnistuttu lähentämään, ja näin ministerikokouksen tavoitetasoa jouduttiin alentamaan jo ennen itse kokousta.

Ministerikokouksessa ei lopulta onnistuttu tekemään monia merkittäviä sisällöllisiä päätöksiä. Konkreetti-set päätökset koskivat muun muassa maatalouden vientituista luopumista vuonna 2013, teollistuneiden mai-den myöntämää tullitonta ja kiintiötöntä kohtelua vähiten kehittyneiden maiden tuotteille sekä puuvillatukien alentamista. Valtaosa päätöksistä liittyi kuitenkin siihen, mihin suuntaan neuvotteluja vie-dään. Ministerikokous mahdollisti kuitenkin sen, että neuvottelut voidaan yrittää saada päätökseen vuoden 2006 loppuun mennessä.

Suomen kauppapoliittinen ohjelma

Kauppapolitiikalla on entistä tärkeämpi tehtävä suomalaisen työn, toimeentulon ja hyvinvoinnin turvaamisessa. Kauppapoliittisilla toimenpiteillä vahvistetaan Suomen talouden kilpailukykyä vaikuttamalla elinkeinoelämän toimintaympäristöön maan rajojen ulkopuolella ja turvaamalla tuonnin sujuvuus. Suomen kauppapolitiikan yleislinja on kautta aikojen korostanut kaupan ja investointien esteiden poistamista ja aktiivista osallistumista maailmantalouteen.

Ulkoasiainministeriö laati muuta valtionhallintoa ja sidosryhmiä konsultoiden esityksen Suomen kauppapoliittiseksi ohjelmaksi. Valtioneuvosto hyväksyi tämän periaatepäätöksensä syyskuussa. Suomen kauppapoliittinen ohjelma on kokonaisuus kauppapoliittisen toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kauppapolitiikan sisältöön. Siinä identifioidaan Suomen kauppapolitiikan perustehtävät, tämän hetken haasteet sekä keskeiset tavoitteet globaalitaloudessa. Ohjelma muodostaa linjaukset, jotka ohjaavat Suomen kauppapoliittista toimintaa lähivuosina.

Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen

Ulkoasiainministeriön tavoitteena on osaltaan tukea suomalaisia yrityksiä näiden kansainvälistymisessä ja turvata yhdenvertaiset kilpailuedellytykset suhteessa kilpailijoihin. Ulkoasiainhallinto julkisti oman strategiansa viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi (VKE). Sen pohjalta ministeriö laati toimintaohjelman ulkoasiainhallinnon VKE-toiminnan eri sektoreille. Näitä ovat toimintaympäristöön vaikuttaminen, esimerkiksi yritysten kohtaamiin kaupanesteisiin puuttuminen, promootiotoiminta arvovaltapalveluineen sekä erilaiset tietopalvelut. Strategian toiminnallistamiseksi käynnistettiin vuoden kuluessa 15 hanketta.

Toimintaympäristöön vaikuttamisesta konkreettisena esimerkkinä käy puuttuminen yritysten maailmalla kohtaamiin kaupanesteisiin. Ulkoasiainministeriö toteutti elinkeinoelämän yhteistyökumppaneiden avustamana laajan kyselyn vienti- ja tuontikaupan esteistä. Selvityksen tavoitteena oli tukea suomalaisyritysten vientiä, laajentaa tuontikaupan valikoimaa sekä helpottaa raaka-aineiden ja komponenttien saantia. Kyselyyn saatiin lähes tuhat ilmoitusta, jotka osoittivat viranomaisavun tarpeen etenkin voimakkaan kasvun markkinoilla (mm. Venäjä, Kiina, USA). Useat esteistä saatiin ratkaistua vuoden 2005 aikana joko kahdenvälisin keinoin tai Euroopan komission kautta. Viranomaistoimien ja viennin välillä ei tietenkään ole yksioikoista korrelaatiota, mutta näiden toimien on katsottava olleen oikeansuuntaisia ja vientiä tukevia. Vuosi 2005 oli Suomen ulkomaankaupassa menestyksekkäin kautta aikojen ja esim. Suomen ja Venäjän välinen kauppa kasvoi ennätyslukemiin.

Promootiotoiminnassa huomioitiin erityisesti pk-yritykset, jotka olivat mukana useissa vienninedistämistapahtumissa sekä vienninedistämismatkoilla.

Laajan edustustoverkon kapasiteetti ja asiantuntemus oli entistä tehokkaammin suomalaisen elinkeinoelämän käytössä. Painettujen ja sähköisten katsausten yms. ohella ministeriö aloitti yritysten informoinnin myös kasvavia markkinoita koskevien teemaseminaarien avulla (Intia, Turkki). Esimerkkejä tiivistyneestä yhteistyöstä ovat yhteiset VKE-aiheiset tapahtumat sekä ulkomailla että kotimaassa. Näillä jaettiin tietoa ulkoasiainhallinnon ja muiden toimijoiden palveluista yrityksille ja sidosryhmille.

Investointisuojausopimukset ja investointien houkuttelu

Suomen ulkoista taloudellista toimintaympäristöä parannettiin lisäksi laajentamalla ja kehittämällä Suomen kahdenvälistä investointisopimusverkostoa. Käytännössä tällä toiminnalla edistettiin suomalaisten investointien markkinoillepääsyä ja suojaa EU:n ulkopuolisissa maissa. Samalla osallistuttiin myös suomalaisten yritysten kolmansissa maissa kohtaamien investointiesteiden poistamiseen. Investointien edistämistä ja suojaamista koskevista sopimuksista neuvoteltiin Etiopian, Georgian, Kazakstanin, Libyan, Malesian, Mongolian, Nigerian, Saudi-Arabian, Uzbekistanin, Valko-Venäjän ja Vietnamin kanssa. Investointisuojausopimukset allekirjoitettiin Guatemalan, Nigerian, Sambian ja Serbia ja Montenegron kanssa.

Samalla kun Suomen investointisopimusverkostoa laajennettiin ja kehitettiin, sopimuksia pyrittiin myös hyödyntämään houkuteltaessa ulkomaisia investointeja Suomeen. Erityisesti pyrittiin kiinnittämään unionin ulkopuolisten maiden huomio Suomen asemaan yhtenä maailman kilpailukykyisimmistä valtioista.

8.5 Avoin ja palveleva ulkoasiainministeriö

Ulkoasiainministeriön tulostavoitteina oli vuonna 2005 strategiatyön loppuun saattaminen, toimintatapojen ja johtamismenetelmien kehittäminen, hallinnon virtaviivaistaminen ja kriisivalmiuden parantaminen.

Strategia

Ulkoasiainministeriön strategia "Suomen etu - globaali vastuu" valmistui lokakuussa 2005 ja se ohjaa ulkoasiainhallinnon toimintaa ja painopisteiden asettamista lähivuosina. Strategian toiminta-ajatuksessa tiivistyy olennainen: *Ulkoasiainministeriö edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä toimii turvallisen ja oikeudenmukaisen maailman hyväksi*. Samanaikaisesti strategian viimeistelyn ohella aloitettiin ulkoasiainhallinnon tulosohjauksen kehittämishanke. Tulosohjauksen tarkoituksena on varmistaa ulkoasiainhallinnon strategian toteutuminen ja antaa sen toteuttamiseen käytännön työvälineet.

Kriisivalmiuden kehittäminen

Ministeriö vahvisti ja tehosti organisaatiotaan Aasian luonnononnettomuudesta saatujen kokemusten perusteella. Valmiusryhmä aktivoitiin ja ministeriössä otettiin käyttöön uudet valmiustilat, joissa on pysyvät työtilat 18 puhelinpäivystäjälle. Maaliskuussa 2005 perustettiin konsulikomennuskunnat, jotka kriisin sattuessa toimivat alueen edustuston apuna. Erityistä huomiota kiinnitettiin kriisiviestinnän kehittämiseen sekä matkustajien informoimiseen. Myös pohjoismaista sekä EU:n kriisiyhteistyötä vahvistettiin. Ministeriön sisäistä kriisiohjeistusta kehitetään jatkuvasti.

Taulukko 44. Konsulitehtävät vuosina 2004—2005, kpl

Konsulitehtävä	2004	2005
Rikoksen uhrin	1 288	1 262
Pidätetyt ja vangitut	227	215
Sairastapaukset	374	426
Kuolemantapaukset	324	477
Olosuhdetiedustelut	331	295
Elatusapuasiat	267	288
Isyyden selvittäminen/tunnustaminen	258	289
Lasten suojelutarpeen selvittäminen	22	20

Taulukko 44. Konsulitehtävät vuosina 2004—2005, kpl

Lapsikaappaukset	12	16
Kansalaisuusasiat	2 474	2 333
Rikoksentehtävien luovuttaminen	12	13
Tuomittujen siirtäminen	5	8
Syytteen siirtämisasiat	5	4
Virka-apupyynnöt ministeriön kautta	360	414
Virka-apupyynnöt ministeriön ohi	387	483
Tiedoksiannot UVI:n pyynnöstä	4 245	5 766
Muut tiedoksiannot	147	113
Virkatodistukset, henkilö- ja osoitetiedustelut	899	1 005
Jäämistöasiat	108	111
Notaariasiat	4 583	5 658
Väestörekisteri-ilmoitukset	5 258	5 417
Merenkulkuun liittyvät tehtävät	44	27
Takaisinmaksusitoumukset	121	147
Varojen välitys talletusta vastaan	102	88
Taloudellinen pikkuapu	136	104
Yritysten avustaminen	73	61
Asevelvollisuusasiat	551	619
EU- tai PM-kansalaisten avustaminen	58	53

Passiuudistukseen valmistautuminen ja maahantuloasioiden kehittäminen

Suomi ottaa käyttöön biometriset passit vuoden 2006 kesällä. Uudistuksen hallitun toteutuksen varmistamiseksi ministeriö on osaltaan valmistellut säädöspohjaa, tietojärjestelmää ja sen levitystä edustustoihin, tiedotusta ja henkilökunnan koulutusta. Palvelun mahdollisimman hyvä saatavuus ulkomailla asuville kansalaisille biometriaan siirtymisestä on pyritty varmistamaan aiheutuvista lisäkustannuksista huolimatta. Ministeriössä on koulutettu vuoden 2005 ajan passi- ja maahantuloasioita hoitavaa henkilöstöä tehtävien asianmukaisen hoidon ja hyvän asiakaspalvelun varmistamiseksi edustustoissa. Pohjoismaiden kesken käynnistettiin viisumipilotiprojekti, jolla kokeillaan yhteistyön tiivistämistä siten, että yksi pohjoismaa käsittelee yhdessä asemapaikassa viisumihakemukset kaikkien pohjoismaiden puolesta. EU:n yhteisen viisumitietojärjestelmää ja sen kansallista osaa valmisteltiin; järjestelmän on tarkoitus olla käyttövalmiina vuoden 2006 lopussa.

Viestinnän tehostaminen

Ministeriön verkkosivujen uudistaminen aloitettiin vuoden 2005 alussa. Uudistus koskee sivujen sisältöä ja julkaisujärjestelmää. Ulkoministeriön verkkosivujen käyttö kasvoi vuoden 2005 aikana noin 400 000 käynnillä saavuttaen hieman yli 1,5 miljoonan käynnin rajan. Haetuin yksittäinen tiedosto oli viisumihakemuslomake, jota oli haettu yhteensä 79 986 kertaa. Matkailun tekstiviestipalvelun käyttö kasvoi melkein 50 prosentilla vuoden 2005 aikana. Tilastojen mukaan tekstiviestipalveluun oli vuoden 2005 aikana lähetetty yhteensä 1 805 viestiä ja ministeriö oli vastannut 2 950 viestillä. Edustustojen verkkosivujen uudistusta jatkettiin ja vuoden aikana avattiin 17 uutta sivustoa. Merkittävimpiä uudistettuja sivuja vuoden aikana olivat Venäjällä ja Kiinassa toimivien edustustojen sivut. Yhteensä uudistetuilla sivuilla oli käyntejä hieman yli 1,3 miljoonaa.

Ministeriön Suomi-tiedotuksen lippulaiva, Virtual Finland-verkkosivu saavutti yli 4,5 miljoonaa kävijää. Yhdysvalloissa aiemmin avatut lapsille kohdistetut Project Finland-verkkosivut laajenivat saksankielisiin maihin. Ulkoministeriö päivitti myös Suomi-julkaisujensa sisältöä. Perustietoa Suomesta tarjoava julkaisu uudistettiin kokonaan nimellä Portraying Finland. Siitä otettiin 50 000 kappaleen painos ja EU-puheenjoh-tajuusvuonna kirjaa julkaistaan neljällä kielellä.

Ministeriön uusi visuaalinen ilme julkaistiin yhdessä uuden strategian kanssa marraskuussa 2005. Uuden ilmeen tarkoitus on heijastaa ulkoasiainministeriön strategiaa, tavoitteita ja tehtäviä.

8.6 Henkisten voimavarojen kehittäminen ja hallinta

Ulkoasiainministeriön henkilöstön kokonaisvahvuus vuonna 2005 oli 975 henkilöä. Edustustoissa työskenteli 1 715 henkilöä, joista asemaasta palkattuja oli 1 033 henkilöä ja lähetettyjä yleisuran virkamiehiä 560. Ministeriö rekrytoi vuoden 2005 aikana 30 uutta diplomaattivirkamiestä ja 37 uutta toimistosihteerä.

Taulukko 45. Ulkoasiainhallinnon henkilöstö vuonna 2005

Henkilöstöryhmä	Ministeriö	Edustusto	Yhteensä
Yleisuran virat	729	560	1 289
Erityisvirat	189	23	212
Työsopimussuhteiset	64	23	87
Erityisasiantuntijat ja muut	8	76	84
Asemamaasta palkatut	0	1 033	1 033
Yhteensä	990	1 715	2 705

Taulukko 46. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja vuosina 2003—2005

Henkilöstömäärä, -rakenne ja henkilöstökulut	2003	2004	2005
Henkilöstön lukumäärä vuoden lopussa	1 587	1 620	1 673
Muutos edellisen vuoden loppuun %	-2,8	+2,0	+3,2
Henkilötyövuodet	1 648	1 622	1 662
Keski-ikä	46,0	45,9	45,9
Koulutustaso, indeksiluku/miehet	5,5	5,6	5,8
Koulutustaso, indeksiluku/naiset	5,4	5,4	5,6
Vakinaiset/miehet lukumäärä	475	489	501
Vakinaiset/naiset lukumäärä	825	863	886
Vakinaiset/miehet % koko henkilöstömäärästä	29,9	30,1	30
Vakinaiset/naiset % koko henkilöstömäärästä	52,0	53,3	53
Määräaikaiset/miehet lukumäärä	133	121	119
Määräaikaiset/naiset lukumäärä	154	147	167
Määräaikaiset/miehet % koko henkilöstömäärästä	8,4	7,5	7
Määräaikaiset/naiset % koko henkilöstömäärästä	9,7	9,1	10
Kokoaikaiset, lukumäärä	1 531	1 575	1 628
Osa-aikaiset, lukumäärä	56	45	45

Taulukko 46. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja vuosina 2003—2005

Kokoaikaiset, % koko henkilöstömäärästä	96,5	97,2	97,3
Osa-aikaiset, % koko henkilöstömäärästä	3,5	2,8	2,7
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	83,3	86,6	83,2
Kokonaistyövoimakustannukset € /vuosi	71,8 m€	73,0 m€	76,2 m€
Tehdyn työajan palkat, % -osuus palkkasummasta	80,4	79,7	80,7
Välilliset työvoimakustannukset ja niiden osuus tehdyn työajan palkoista %	58,0	58,5	57,0

Työhyvinvointi

Ministeriö liittyi myös Työkulttuureja kehittämässä -oppimisverkostohankkeeseen 2005—2007. Tarkoituksena on määritellä hyvät perhekäytännöt ja asettaa niiden kehittämistavoitteet.

Ministeriössä valmistui yksiköiden ja edustustojen työvälineeksi kirjanen *Työyhteisönkompassi - suunta työn kehittämiseen*, jonka avulla työturvallisuuslain edellyttämällä tavalla voidaan kartoittaa työntekijöitä haittaavia tai heille vaaraa aiheuttavia tekijöitä työyhteisöissä.

Taulukko 47. Työhyvinvoinnin tunnuslukuja vuosina 2003—2005

	2003	2004	2005
Työtyytyväisyysindeksi	n/a	3,2	3,2
Tulovaihtuvuus %	4,8	6,2	8,3
Lähtövaihtuvuus %	11,9	13,6	10,4
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen, % henkilöstöstä	0,2	0,3	0,2
Sairauspoissaolot, pv/htv	6,1	5,9	7,5
Työterveyshuolto, euroa/htv	534,0	535	438

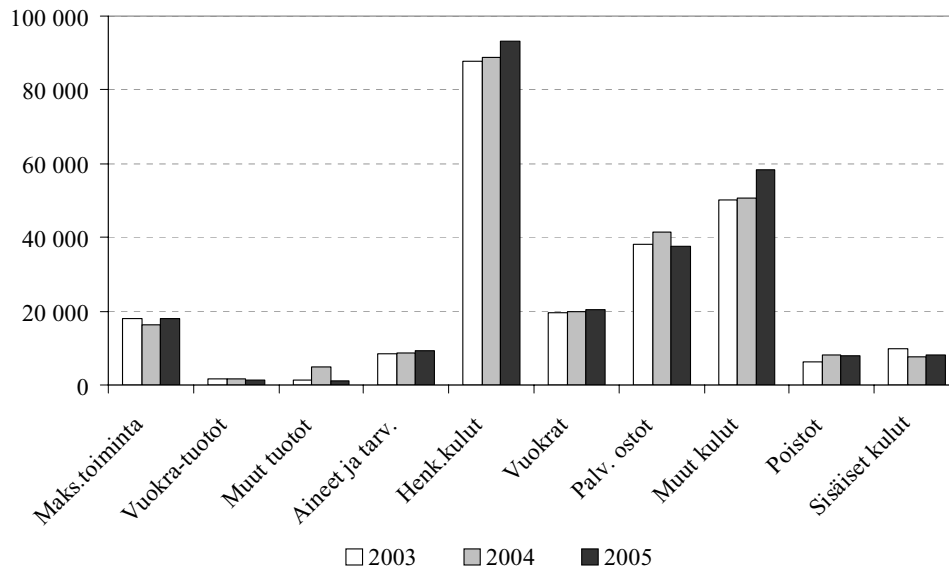
8.7 Talouden tarkastelu

Toiminnan tuotot (20,3 milj. euroa) pienenevät runsaat 12 prosenttia verrattuna edellisvuoteen. Suurin muutos tapahtui ryhmässä Muut toiminnan tuotot, jotka alenevat n. 4 milj. euroa jääden miljoonaan euroon. Tilikaudella ei myyty merkittäviä kiinteistöjä tai muita omaisuuseriä, joiden mahdolliset myyntivoitot vaikuttavat muun toiminnan tuottojen suuruuteen. Maksullisen toiminnan tuotot kääntyivät vuosien 2003—2004 laskukauden jälkeen jälleen nousuun (+ 9,6 prosenttia) nousten 17,9 milj. euroon, josta julkisoikeudellisten suoritteiden tulokertymä oli 98 prosenttia. Maksullista toimintaa ja sen kehitystä selvitetään tarkemmin jäljempänä. Toiminnan tuotoilla katettiin 9 prosenttia toiminnan kuluista.

Toiminnan kulut kasvoivat neljällä prosentilla ja olivat yhteensä 223 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus toiminnan kuluista oli 42 prosenttia. Henkilöstökuluissa (93,3 milj. euroa) oli kasvua runsaat viisi prosenttia edelliseen tilikauteen verrattuna. Palvelujen ostot (37,7 milj. euroa) alenevat 10 prosenttia. Rakentamispalvelujen ostoissa tapahtui huomattavin muutos (- 7,2 milj. euroa), ja vaikka korjaus- ja kunnossapitopalvelut kasvoivat (+ 2,9 milj. euroa) edellä mainittujen palvelujen yhteisvaikutuksena syntyi kulujen vähennystä yli neljä milj. euroa.

Valmistus omaan käyttöön, 5,3 milj. euroa, on aktivoitu kahteen tase-erään, josta 5 milj. euroa rakennuksiin ja 0,3 milj. euroa aineettomiin hyödykkeisiin.

Kuvio 10. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottojen ja kulujen kehitys vuosina 2003—2005, 1 000 euroa

Taseen loppusumma oli 413 276 565 euroa. Tietoteknisten järjestelmien uusiminen näkyi myös päättyneen tilikauden taseessa aineettomien hyödykkeiden arvon kasvuna. Rakennusten arvo maa-alueineen oli 227 milj. euroa eli 55 prosenttia taseen loppusummasta. Koneiden ja kalusteiden hankinnat vastasivat arvoltaan suunnitelman mukaisia poistoja, joten irtaimen omaisuuden tasearvot olivat vuoden 2004 tasolla. Taseen vastattavien arvo muodostui lähes 85 prosenttisesti omasta pääomasta.

Ulkoasiainhallinnon pääluokan vuoden 2005 varsinaisessa talousarvion määrärahat olivat 825,5 milj. euroa. Aikaisemmilta vuosilta siirtyneitä eriä oli yhteensä 79,8 milj. euroa. Vuodelle 2006 siirtyi yhteensä 79,6 milj. euroa. Ministeriön toimintamenot vuodelle 2005 olivat yhteensä 177,4 milj. euroa. Edellisiltä vuosilta siirtyneitä eriä oli käytettävissä yhteensä 10,9 milj. euroa. Toimintamenojen käyttö vuonna 2005 oli yhteensä 182,6 milj. euroa, jolloin ministeriön siirtyväksi kannaksi jäi 5,7 milj. euroa.

Taulukko 48. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan toimintamenot vuosina 2003—2005 milj. euroa

	2003	2004	2005
Mom. 24.01.21	153,17	171,82	177,36
Siirtyneet määrärahat	9,64	12,19	10,96
Määrärahat yhteensä	162,81	184,01	188,32
Määrärahojen käyttö	150,62	173,05	182,55
Käyttö	12,19	10,96	5,77

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön osoitetut määrärahat luvussa 24.30. olivat vuonna 2005 yhteensä 516,4 milj. euroa, joista edellisiltä vuosilta siirtyneiden määrärahojen osuus oli 44,2 milj. euroa. Vuodelle 2006 siirtyi yhteensä 51,3 milj. euroa.

Käytettävissä olevat lähialueyhteistyömäärärahat luvussa 24.50. olivat yhteensä 24,5 milj. euroa. Ulkoasiainministeriö käytti lähialueyhteistyömäärärahoja yhteensä 14,3 milj. euroa.

Hallinnonalan muihin menoihin luvussa 24.99. myönnettiin yhteensä 146 milj. euroa. Määrärahoista lähes kaikki olivat arviomäärärahoja. Muiden menojen suurimman erän muodostavat kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet yhteensä 77,8 milj. euroa. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenoihin osoitettiin 47,2 milj. euroa. Siviilikriisinhallintamenoihin oli käytettävissä vuonna 2005 15 milj. euroa.

Maksullinen toiminta

Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot ulkoasiainhallinnossa perustuvat ulkomaalais- ja passilainsäädäntöön sekä konsulipalvelulakiin. Pääasialliset suoritteet ovat viisumit, oleskeluluvat sekä passit. Ministeriössä laadittiin vuoden 2005 aikana hallinnonalan maksustrategia, mikä vahvistettiin ministeriön johtoryhmässä 20.12.2005. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudelle asetettiin 100 % kustannusvastaavuustavoite.

Suoritteiden määrä erityisesti viisumien osalta kasvoi vuonna 2005 edellisvuoteen verrattuna ja myös suoritteista saadut tuotot ylittivät talousarviossa asetetun tavoitteen 17,1 milj. euroa. Vuoden 2005 julkisoikeudellisten suoritteiden kokonaistulokertymästä, 17,5 milj. eurosta, viisumien osuus oli 87 %. Passien osuus oli seitsemän prosenttia ja oleskelulupien ja muiden suoritteiden osuus oli noin kuusi prosenttia.

Viisumien ja muiden julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoittelu noudatti vuoden 2004 tasoa; lisääntyneet tuotot johtuivat suoritteiden lisääntyneestä kysynnästä. Ministeriössä ja edustustoissa annettiin noin 17 000 matkustusasiakirjaa, missä kasvua edelliseen vuoteen oli 7 %. Viisumeita myönnettiin noin 435 000, kasvua edellisvuoteen 6 %. Tuloja kertyi eniten Pietarin pääkonsulaatista, Moskovan suurlähetystöstä sekä Murmanskin ja Petroskoin toimipisteistä, joiden yhteinen tulokertymä oli 77 prosenttia kokonaistuotoista.

Kustannusvastaavuuslaskelma perustuu 17 tuloja tuottavan edustuston tuottojen ja kustannusten seurantaan. Laskelma osoittaa 980 000 euron ylijäämää, mikä on noin 190 000 euroa enemmän kuin vuonna 2004. Kustannusvastaavuusprosentti, joka kertoo tuottojen osuuden kokonaiskustannuksista, on 107 prosenttia (vastaava prosentti oli 106 vuonna 2004). Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotoilla on yhä katettu suoritteisiin kohdenneet kustannukset ministeriön maksustrategian mukaisesti.

Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusseuranta toteutettiin vuonna 2005 viidessä edustustossa: Moskovassa, Pekingissä, Tokiossa, Tukholmassa ja Washingtonissa. Seuranta kattaa noin 54 % kaikista vuokratuloista. Pääosa tuotoista kertyy kolmelta vuokralaiselta; puolustushallinnolta, Tekesiltä ja Finproilta. Kustannusvastaavuuslaskelma osoitti noin 240 000 euron ylijäämää ja kustannusvastaavuusprosentti oli 149. Seurannassa olevien edustustojen vuokraustoiminnan kannattavuus on parantunut edellisvuodesta. Omistustilojen vuokraus kattaa kustannukset. Vuokrasuhteissa ei ole tavoiteltu liiketaloudellisesti kannattavaa toimintaa, vaan lähtökohtana ovat olleet toiminnalliset ja hallinnolliset olosuhteet sekä etu, joka saavutetaan toimittaessa samoissa tiloissa vuokralaisten kanssa. Uusien pitkäaikaisten vuokrasuhteiden osalta on peruslähtökohtana kustannukset kattava toiminta. Jo lähitulevaisuudessa ylimääräisten tilojen vuokraustoiminta vähenee vuokratiloissa toimivien kanslioiden osalta, sillä edustustojen kansliatilat optimoidaan jatkossa yhä tarkemmin vain ulkoasiainhallinnon oman henkilökunnan tarpeisiin.

Hallinnonalalla yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat yhteensä 698 427 euroa vuonna 2005. Kustannusvastaavuuslaskelmaan ko. tuotoista sisältyy toimintamenoihin nettoutetut tuotot yhteensä 379 707 euroa. Kustannusvastaavuuden arviointi on perustunut yksittäisten suurempien edustustojen arvioihin, yhteisrahoitteisten tuottojen tositeaineistoon sekä yhteisrahoitteista toimintaa harjoittavien toimijoiden kulurakenteeseen. Kustannusvastaavuusprosentin, joka kertoo tuottojen osuuden kokonaiskustannuksista, on edellä mainittujen tekijöiden pohjalta arvioitu olevan 92.

Finnfund

Ulkoasiainministeriö valvoo Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toimintaa sekä hallinnoi sen osakkeita. Yhtiö on erikoistunut kehitysrahoitukseen. Vuoden 2005 lopussa valtion omistusosuus yhtiöstä oli 79,9 prosenttia. Osakkeiden kirjanpitoarvio ulkoasiainministeriön taseessa 34,4 milj. euroa. Yhtiö ei jaa osinkoa. Yhtiö julkaisee oman vuosikertomuksen.

Taulukko 49. Finnfundin keskeiset tilinpäätösluvut vuosina 2003—2005

	2003	2004	2005
Liikevaihto, milj. euroa	8,6	8,6	9,4
Voitto, milj. euroa	6,0	2,0	4,0
Sijoitusomaisuus, milj. euroa	71,2	73,9	103,1
Sijoituspäätökset, milj. euroa	34,3	62,8	87,3
Taseen loppusumma, milj. euroa	110,7	110,3	131,4
Valtionapu korkotukena, euroa	-	-	-
Henkilöstö, lkm	25	29	27

8.8 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 50. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	17 864 571,77	16 298 039,25	10 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	1 398 411,92	1 628 139,26	-14 %
Muut toiminnan tuotot	<u>999 692,58</u>	<u>4 801 421,76</u>	-79 %
	20 262 676,27	22 727 600,27	-11 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-9 319 126,89	-8 654 865,60	8 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	152 174,84	58 967,40	158 %
Henkilöstökulut	-93 252 261,17	-88 786 792,58	5 %
Vuokrat	-20 565 887,47	-19 832 583,65	4 %
Palvelujen ostot	-37 735 070,55	-41 508 126,09	-9 %
Muut kulut	-51 698 106,56	-50 712 901,29	2 %

8. Ulkoasiainministeriö

Taulukko 50. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

Valmistus omaan käyttöön (+)	5 353 391,26	10 255 774,79	-48 %
Poistot	-7 998 628,15	-8 195 365,45	-2 %
Sisäiset kulut	<u>-8 165 975,04</u>	<u>-7 760 365,85</u>	5 %
	-223 229 489,73	-215 136 258,32	4 %
JÄÄMÄ I	-202 966 813,46	-192 408 658,05	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	709 755,88	169 042,67	320 %
Rahoituskulut	<u>-1 149,20</u>	<u>-3 514,21</u>	-67 %
	708 606,68	165 528,46	328 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	68 382,51	41 980,49	63 %
Satunnaiset kulut	<u>-71 118,68</u>	<u>-2 872,52</u>	2376 %
	-2 736,17	39 107,97	-107 %
JÄÄMÄ II	-202 260 942,95	-192 204 021,62	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Kulut			
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	-3 516 250,00	-3 516 250,00	0 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-48 714 726,09	-40 770 620,04	19 %
Kotitalouksille	-61 213,73	-78 869,12	-22 %
Euroopan unionille	-39 119 753,02	-34 634 095,43	13 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-457 158 470,27	-395 460 232,23	16 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>549 386,37</u>	<u>624 675,19</u>	-12 %
	-548 021 026,74	-473 835 391,63	16 %
JÄÄMÄ III	-750 281 969,69	-666 039 413,25	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Perityt arvonlisäverot	12 706,16	1 434,09	786 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-7 307 378,65</u>	<u>-6 954 193,96</u>	5 %
	-7 294 672,49	-6 952 759,87	5 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u><u>-757 576 642,18</u></u>	<u><u>-672 992 173,12</u></u>	

Taulukko 51. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	1 591 981,27	1 167 666,06	36 %
Muut pitkävaikutteiset menot	2 592 972,24	2 786 117,98	-7 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>1 431 740,15</u>	<u>288 152,76</u>	397 %
	5 616 693,66	4 241 936,80	32 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Rakennusmaa- ja vesialueet	95 179 107,95	90 994 423,40	5 %
Rakennukset	131 477 487,16	131 779 389,46	0 %
Koneet ja laitteet	6 405 588,06	6 364 821,28	1 %
Kalusteet	1 790 353,86	1 706 429,22	5 %
Muut aineelliset hyödykkeet	803 480,06	786 966,60	2 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>24 806 521,48</u>	<u>21 422 050,10</u>	16 %
	260 462 538,57	253 054 080,06	3 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	63 290 222,35	63 290 222,35	0 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			
	329 369 454,58	320 586 239,21	3 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Valmiit tuotteet/Tavarat	1 860 571,18	1 708 396,34	9 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	60 849 156,22	61 331 568,04	-1 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 236 650,36	1 654 063,48	-25 %
Ennakkomaksut	<u>3 358 833,91</u>	<u>4 243 273,84</u>	-21 %
	4 595 484,27	5 897 337,32	-22 %

Taulukko 51. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tase, euroa

RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	798 104,30	686 714,76	16 %
Tiliviraston menotilit	2 985 476,83	0,00	0 %
Muut pankkitilit	12 620 742,83	12 037 999,41	5 %
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>197 575,00</u>	<u>251 570,00</u>	-21 %
	16 601 898,96	12 976 284,17	28 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS YHTEENSÄ			
	83 907 110,63	81 913 585,87	2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>413 276 565,21</u>	<u>402 499 825,08</u>	3 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	396 279 798,62	396 279 798,62	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-64 954 954,16	-68 903 642,25	-6 %
Pääoman siirrot	777 536 637,58	676 940 861,21	15 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-757 576 642,18</u>	<u>-672 992 173,12</u>	-13 %
	351 284 839,86	331 324 844,46	-6 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Muut pitkäaikaiset velat	4 666 320,58	4 690 400,24	-1 %
LYHYTAIKAINEN			
Saadut ennakot	5 392,98	2 325,19	132 %
Ostovelat	33 676 281,30	37 197 422,57	-9 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	1 976 291,68	1 842 163,57	7 %
Edelleen tilittävät erät	1 802 445,90	1 492 294,55	21 %
Siirtovelat	9 876 500,00	10 958 904,70	-10 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>9 988 492,91</u>	<u>14 991 469,80</u>	-33 %
	57 325 404,77	66 484 580,38	-14 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	61 991 725,35	71 174 980,62	-13 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>413 276 565,21</u>	<u>402 499 825,08</u>	3 %

Taulukko 52. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-45 596,21	-89 906,31
Arvonlisäverotulot	12 706,16	1 434,09
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	-32 890,05	-88 472,22
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	11 333 076,03	9 999 904,49
Korkotulot ja voiton tuloutukset	709 755,88	169 042,67
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-83 676 465,95	-71 739 492,81
Henkilöstömenot	-134 159 083,06	-126 348 457,66
Muut menot	-138 665,97	-144 959,97
Valtionvelan korkomenot	-1 149,20	-3 514,21
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-205 965 422,32	-188 155 949,71
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	549 386,37	624 675,19
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-3 516 250,00	-3 516 250,00
Tulonsiirrot kotitalouksille	-61 213,73	-78 869,12
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-48 714 726,09	-40 770 620,04
Tulonsiirrot ulkomaille	-496 278 223,29	-430 094 327,66
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-548 021 026,74	-473 835 391,63
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-16 925 157,18	-15 217 487,96
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	243 213,48	4 239 720,66
Annetut lainat	1 556 169,73	-402 853,64
Annettujen lainojen takaisinmaksut	272 737,14	287 140,59
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-14 853 036,83	-11 093 480,35
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	-4 930 603,77	-4 497 662,71
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-4 930 603,77	-4 497 662,71

9. Oikeusministeriö

9.1 Katsaus toimialan toimintaan ja toimialan toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin sekä vaikuttavuuden kehityksen tärkeimmät asiat

Toimialan keskeiset yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet olivat säädösvalmistelun johdonmukaisuuden lisääminen, oikeusturvan saatavuuden parantaminen, rikollisuuden vähentäminen ja uhrin aseman parantaminen, maksuhäiriöiden, velkaongelmien ja niistä aiheutuvien haittojen vähentäminen sekä EU:n oikeudellinen kehittäminen.

Säädösvalmistelun johdonmukaisuuden lisääminen. Vuosittain annettavien säädösten määrä lisääntyi selvästi 1980-luvun lopulla, minkä jälkeen erityisesti säädösten laajuus ja lakien suhteellinen osuus säädöksistä ovat kasvaneet. EU-lähtöinen lainsäädäntö ulottaa vaikutuksensa yhä useammille oikeudenaloille. Kehitys on aiheuttanut ongelmia lainsäädännön laadussa ja hallittavuudessa. Monet kehittämishankkeet ovat toistaiseksi vain osittain johtaneet käytännön tuloksiin. Säädösvalmistelun kehittäminen onkin pitkäjänteistä ja kaikkien osapuolten sitoutumista edellyttävää työtä. Valtioneuvoston kanslian asettama ja oikeusministeriön kansliapäällikön johtama kehittämisryhmä ehdotti syksyllä 2005 valmistuneessa mietinnössään toimenpiteitä säädösvalmistelun johtamisen ja suunnittelun parantamiseksi, sääntelyn vaihtoehtojen ja vaikutusten arvioimiseksi sekä tutkimuksen ja tietohallinnon tuen lisäämiseksi. Elinkeinoelämän järjestöjen aloitteesta asetettiin laaja-alainen hanke, jonka tavoitteena on paremman sääntelyn toimintaohjelman laatiminen. Pyrkimyksenä on eri intressitahojen toimesta yhteisesti linjata oikeusjärjestyksen kehittämisen säädöspoliittiset periaatteet. Oikeusministeriön tehtävänä on valtioneuvoston lainvalmistelun yleinen kehittäminen. Tästä lähtökohdasta oikeusministeriö on toiminut säädösvalmistelun kehittämisen koordinoijana, niin kansallisella tasolla kuin EU:n kehittämishankkeissa sekä osallistunut muiden ministeriöiden hankkeisiin. Oikeusministeriön asettama valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittämisryhmä, jossa ovat edustettuina kaikki ministeriöt ja eduskunta, on toiminut ministeriöiden paremman säädösvalmistelukuluttuurin edistämiseksi. Työryhmä asetettiin vuonna 2005 uudelleen vuonna 2007 päättyväksi toimikaudeksi.

Laintarkastuksessa tavoitteena oli tarkastuksen kattavuuden nostaminen vähintään edellisten vuosien tasolle. Oikeusministeriön tarkastustoimisto tarkasti yhteensä 386 esitys- ja asetusehdotusta, jotka yhteensä käsittivät 649 säädösehdotusta ja 6 037 pykälää. Vuoden 2005 säädöskokoelmassa julkaistuista laeista tarkastettiin 79,7 % (tavoite 80 %) sekä laeista ja asetuksista yhteensä 63,5 % (tavoite 70 %). Tarkastus kesti keskimäärin 16 päivää (tavoite 15 päivää) ja 69,4 % tarkastettavista viipyi tarkastuksessa enintään kaksi viikkoa.

Oikeusturvan saatavuuden parantaminen. Eurooppalaisessa vertailussa suomalainen oikeusturvajärjestelmä on sen kustannuksiin verrattuna kattava ja korkeatasoinen ja se toimii tehokkaasti. Oikeusturvan saatavuuden parantamisessa on raportoitavissa seuraavia tuloksia ja havaintoja:

1) Tuomioistuinten keskimääräiset käsittelyajat ovat hallituskauden aikana lyhentyneet vakuutus oikeutta ja markkinaoikeutta lukuun ottamatta kaikissa oikeusasteissa. Erot yksittäisten tuomioistuinten välillä ovat kuitenkin edelleenkin suuria, mitä ei voida pitää kansalaisten alueellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta tyydyttävänä. Samoin yksittäisten asioiden kokonaiskäsittelyajat voivat muodostua kohtuuttoman pitkiksi. Tällainen viivästyminen on torjuttava jo Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteidenkin täyttämiseksi. Helsingin hovioikeudessa asioiden käsittelyaika on selvästi muita hovioikeuksia pidempi ja pääkaupunkiseudun ja eräiden muiden kasvukeskusten käräjäoikeuksissa asioiden käsittelyaika on osin ollut keskimääräistä pidempi. Erityisen myönteistä on ollut se, että niin sanottujen vanhojen juttujen eli yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrä on vähentynyt hovioikeuksissa huomattavasti eli vajaalla 400:lla.

Asioiden käsittelyaikaerot hallinto-oikeuksien välillä ovat lyhentyneet vuodesta 2004. Vuonna 2004 ero pisin ja lyhimmän keskimääräisen käsittelyajan välillä oli 6,2 kuukautta, vuonna 2005 5,4 kuukautta. Selvästi pisin keskimääräinen käsittelyaika (11,7 kk) oli Kouvolan hallinto-oikeudessa, mutta toisaalta yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrä oli siellä saatu selvästi alentumaan (v. 2004 226 kpl, v. 2005 156 kpl). Kaikissa hallinto-oikeuksissa yhteensä yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrä aleni hieman suhteellisesti (2004/14 %, 2005/13 %), mutta absoluuttisina lukuina lisäystä oli 182 kappaletta.

2) Vuoden 2006 alussa voimaan tullut laki riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa mahdollistaa riitojen ratkaisemisen nopeammin ja halvemmin kuin oikeudenkäynnissä.

3) Annettiin hallituksen esitys seulontamenettelyn tarkistamiseksi. Uudistuksen tavoitteena on edistää hovioikeuksien voimavarojen kohdentamista perusteellista käsittelyä vaativiin juttuihin ja siten parantaa oikeusturvaa. Koska eduskunta ei ehtinyt käsitellä esitystä syytuntokaudella, muutoksenhakujärjestelmän kehittämistarpeita hovioikeudessa käsiteltävissä riita-asioissa koskevan selvityksen määräaika jatkettiin 30.6.2006 asti.

4) Hallinto-oikeuksien päätösvaltaisten kokoonpanojen joustavoittamista koskeva hallituksen esitys valmistui kertomusvuonna, mutta myös hovioikeuksien kokoonpanot on syytä ottaa tarkasteltaviksi.

5) Toteutetulla hovioikeuksien piirirajojen muutoksella on voitu helpottaa ruuhkautuneen Helsingin hovioikeuden tilannetta, mutta vastaavasti Rovaniemen hovioikeuden tilanne on vaikeutunut.

6) Käynnistettiin oikeusapuohjauskokeilu, jossa kysyjä ohjataan ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon asianselvittämiseksi. Palvelu on osoittautunut suosituksi ja tarpeelliseksi.

7) Tuomioistuinten laatutyö jatkui tuomioistuinten itsensä johtamana. Syksyllä 2005 Pohjois-Suomen tuomioistuinten laatuprojektille myönnettiin arvostettu eurooppalainen oikeudenhoidon tunnustuspalkinto.

Rikollisuuden vähentäminen ja uhrin aseman parantaminen. Suomi on kansainvälisessä vertailussa edelleen alhaisen rikollisuuden maa. Jyrkän poikkeuksen yleiskuvasta tekee vakava väkivaltarikollisuus. Erityisesti henkirikosten määrä on perinteisesti ollut selvästi korkeampi kuin muualla Länsi-Euroopan maissa. Pidemmän aikavälin rikollisuuskehitys on Suomessa ollut melko vakaata. Merkittävä muutos kokonaisrikollisuudessa on ollut varkauksien huomattava väheneminen tällä vuosituhanella. Rikoksen uhrin asema on Suomessa kansainvälisesti verrattuna varsin hyvä. Suomi on niitä harvoja maita, joissa prosessijärjestelmä suo uhrille mahdollisuuden saada vahingonkorvauksensa vahvistetuksi osana säännönmukaista rikosoikeudenkäyntiä. Vankeja on nyt yli 40 % enemmän kuin viime vuosikymmenen lopussa. Nousuun on vaikuttanut ennen kaikkea aiempaa ankarampi rangaistuskäytäntö. Tähän on vaikuttanut mm. törkeän pahoinpitelyn vähimmäisrangaistuksen korottaminen kuudesta kuukaudesta vuoteen vuonna 2001. Vankimäärän huomattava kasvu on johtanut vankiloissa vaikeisiin resurssiongelmien. Uusimmat koti- ja ulkomaiset tutkimukset sekä tilastotiedot viittaavat siihen, ettei vankeusrangaistusten käytön lisäämisellä voida ainakaan sanottavasti vaikuttaa rikollisuuden määrään. Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteiksi asetettiin rikollisuuden vähentäminen, erityisinä painotuksina väkivalta-, huume-, talous- ja uusintarikollisuuden vähentäminen, sekä rikoksen uhrin aseman parantaminen. Tavoitteiden osalta on raportoitavissa seuraavia tuloksia ja havaintoja.

1) Rikollisuuden vähentämistavoitteen toteutuminen on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 53. Rikollisuuden vähentämistavoitteen toteutuminen

	2002	2003	2004	2005
Pahoinpitelyt	18 339	19 274	19 652	20 159
Törkeät pahoinpitelyt	2 145	2 108	2 270	2 094
Lievät pahoinpitelyt	7 538	7 480	7 884	8 074
Henkirikokset	131	103	144	114
Varkaudet	111 409	106 978	94 384	83 569
Törkeät varkaudet	2 792	2 485	2 341	2 369
Huumausainerikokset	5 821	5 202	4 672	4 596
Törkeät huumausainerikokset	760	742	582	574
Huumausaineen käyttörikokset	7 240	9 084	9 217	9 205

2) Lisättiin taloudellista tukea rikosuhripäivystyksen järjestämiseen. Rikosuhripäivystyksen asiakasyhteyksien määrä nousi 17 %, mihin vaikutti mm. aiempaa tehokkaampi tiedottaminen tarjolla olevista tukipalveluista.

3) 58 %:a rangaistusta suorittavista vangeista osallistui toimintaan, eikä tavoitetta (65 %) saavutettu. Rangaistusajan suunnitelma laadittiin lähes kaikille (95 %, tavoite 100 %) yli kahden vuoden vankeustuomiota suorittavalle vangille. 1.10.2006 voimaan tulevassa uudessa vankeuslaissa on entistä selvemmin asetettu tavoitteeksi nimenomaan uusintarikollisuuden vähentäminen. Vankeutta pyritään kehittämään siten, että vangeilla olisivat yksilölliset vankeusaikaa ja vapautumista koskevat suunnitelmat. Vankiloissa on tarpeen lisätä vangin selviytymistä vapaudessa tukevia toimintoja.

4) Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys sakon muuntorangaistusta koskevien säännösten muuttamisesta. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleiden muutosten on arvioitu vähentävän sakkovankien määrää keskimäärin 200 vangista 120 sakkovankiin.

5) Nuorille tarkoitettu erityis seuraamus, nuorisorangaistus, vakinaistettiin ja valtakunnallistettiin 1.1.2005. Nuorisorangaistuksella pyritään reagoimaan nuorten vakavampaan rikollisuuteen niin, että uudet rikokset vähenisivät, eikä ehdotonta vankeutta tarvitsisi tuomita. Nuorisorangaistusta on kuitenkin toistaiseksi käytetty varsin vähän, sillä niiden nuorten rikoksentekijöiden määrä, jotka voidaan tuomita nuorisorangaistukseen, on ollut arvioitua pienempi.

6) Poliisi on lisääntyneiden voimavarojen ansiosta pystynyt nopeuttamaan talousrikostutkintaa, mutta talousrikossyyttäjien määrää ei ole lisätty vastaavasti. Talousrikossyyttäjien keskimääräisen syyteharkinta-ajan pitenemistä voidaan pitää huolestuttavana kehityssuuntana. Vuoden aikana valmistuivat oikeusministeriön asettaman työryhmän ehdotus syyttäjälaitoksen organisaation kehittämisestä ja arvio paikallisten syyttäjäyksiköiden henkilöstötarpeesta. Työryhmän ehdotuksen pohjalta käynnistettiin syyttäjätöiden alueellista järjestämistä ja organisaatiota koskeva lainvalmistelu. Uudella organisaatiolla on mahdollista selvästi tehostaa syyttäjätöitä.

7) Marraskuussa annetulla esityksellä YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen ratifioimisesta tehostetaan korruptionvastaista kansainvälistä yhteistyötä.

Maksuhäiriöiden, velkaongelmien ja niistä aiheutuvien haittojen vähentäminen.

Kuluvan vuosikymmenen alkuvuosina yksityishenkilöiden ja yritysten velkaongelmien määrä on pysynyt useimmilla mittareilla tarkasteltuna jokseenkin vakaana. Kotitalouksien velkaantumistaso on kuitenkin viime vuosikymmenen loppupuolelta alkaen tasaisesti kasvanut, mikä talous- ja työllisyyskehityksen heikentyessä lisää riskejä ylivelkaantumiseen. Velkaantumistaso suhteessa käytettäviin tuloihin oli 87 % syyskuussa 2005.

Ulosottovelallisten määrä oli vuoden lopussa 261 513 eli vähemmän kuin kertaakaan 15 viimeisen vuoden aikana. Osa vähentymisestä on luonteeltaan teknistä.

Ulosoton perintätulos oli 657 milj. euroa, joka ylitti asetetun tavoitetason (591 milj. euroa). Myös käsitteilyajalle asetettu tavoite saavutettiin (toteutuma 6,4 kk, tavoite 7,0 kk).

Vuoden 2005 lopussa ulosotossa perittävänä olleiden velkojen pääoma oli 3,6 mrd. euroa. Suuri osa velkaongelmista johtuu edelleen lama-aikana syntyneistä veloista. Ulosotossa on edelleen sellaisia laman aikana velkaantuneita henkilöitä, joiden kokonaisvelka ei piene. Nämä velkaongelmat tulevat vuodesta 2008 alkaen vähenemään, kun ulosoton määräaikaisuuden vaikutukset tulevat voimaan.

Velkaongelmien edelleen vähentämiseksi toteutettiin seuraavat toimenpiteet.

- 1) Vuonna 2005 valmistui maksuhäiriöpolitiikan toimintaohjelma vuosille 2006—2012.
- 2) Vuoden 2005 aikana valmisteltu talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain muutos hyväksyttiin eduskunnassa tammikuussa 2006. Velkahallintaohjelman mukaisesti perustetaan taloustietämyksen kehittämistä ja eri toimijoiden yhteistyön edistämistä varten taloudenhallinnan neuvottelukunta.
- 3) Ulosottolaitoksen vaikuttavuutta ja tehokkuutta on lisätty kehittämällä toimintaa ja uudistamalla organisaatiota. Vuoden 2006 alusta ulosottopiirien määrä väheni 65:stä 51:een. Vuoteen 2008 mennessä tavoitteena on 22 piiriä. Suunniteltujen 22 ulosottopiiriin alustavat organisaatio- ja henkilöstösuunnitelmat valmistuivat syksyllä 2005.
- 4) Ulosottolain kokonaisuudistuksen III vaiheen esitys annettiin eduskunnalle maaliskuussa 2005. Esityksellä lisätään ulosottomenettelyn joustavuutta ja parannetaan ulosottovelallisen selviytymismahdollisuuksia.
- 5) Valmisteltiin hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan velallisen aseman helpottamiseksi lisäsuoritusvelvollisuuden lieventämistä yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Esitys on tarkoitus antaa keväällä 2006.
- 6) Valmisteltiin luottotietolainsäädännön uudistamista. Hallituksen esitys luottotietolaiksi on tarkoitus antaa vuoden 2006 aikana.

EU:n oikeudellisessa kehittämisessä keskeisenä vaikuttavuustavoitteena oli edistää EU:ssa tuomioiden ja päätösten vastavuoroista tunnustamista.

1) Rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tuli voimaan omaisuuden jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntö. Jäädyttämisellä turvataan väliaikaisesti sellainen omaisuus, joka voidaan tuomita menetetyksi tai jota voidaan käyttää todisteena rikosoikeudenkäynnissä. Lain taustalla on EU:ssa hyväksytty jäädyttämistä koskeva puitepäätos. Suomessa keskeisenä toimijana on syyttäjät.

2) Ensimmäinen siviilitäytäntöönpanoa koskeva täyden vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle pohjautuva instrumentti on eurooppalainen täytäntöönpanoperuste. Asetuksen mukaan riitauttamattomia saatavia

koskevat tuomiot ovat täytäntöön pantavissa ilman eksekvatuuripäätöstä eli ne voidaan lähettää suoraan ulosottoon. Asetus tuli voimaan lokakuussa 2005.

3) Siviilioikeudellisen yhteistyön alalla merkittävä uusi instrumentti on Bryssel IIa -asetus. Asetuksen myötä EU-valtiot saivat yhteiset säännöt tuomioistuinten kansainvälisestä toimivallasta mm. avioeroa ja lapsen huoltoa koskevissa asioissa samoin kuin näitä asioita koskevien toisessa jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Asetuksessa on säännöksiä myös lapsen palauttamisesta.

9.2 Tuomioistuinlaitos

Tuomiovaltaa käyttävien riippumattomien tuomioistuinten tehtävänä on ratkaista varmasti, luotettavasti, kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin kaikki niiden käsiteltäviksi tulevat riita-, rikos- ja hakemusasiat. Hyvin toimiva tuomioistuinlaitos on oikeusvaltion ja sen kansalaisten oikeusturvan kulmakivi.

Yleiset tuomioistuimet (korkein oikeus, hovioikeudet ja kärjäoikeudet) ja työtuomioistuin selviytyivät tehtävistään hyvin käytettävissä olleisiin voimavaroihinsa nähden.

Kärjäoikeuksien onnistuminen tehtävässään on avainasemassa yleisten tuomioistuinten toiminnan ja myös toimivan muutoksenhakujärjestelmän kannalta. Kärjäoikeuksiin saapui 767 702 asiaa, mikä on hieman enemmän kuin edellisenä vuotena. Saapuneet asiat jakaantuivat seuraavasti (kpl):

- rikosasiat, muut rikosoikeudelliset asiat sekä pakkokeino- ja sakon muuntoasiat: 97 229
- suppealla haastehakemuksella vireille tulleet summaariset riita-asiat: 133 447
- muut riita-asiat (laajalla haastehakemuksella vireille tulleet riita-asiat ym.): 8 892
- hakemusasiat: 45 750
- kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat: 482 384
- yhteensä 767 702

Kärjäoikeuksissa ratkaistiin 773 836 asiaa, mikä on enemmän kuin asioita saapui ja enemmän kuin ratkaistujen asioiden määrä vuonna 2004. Kärjäoikeuksien keskimääräiset käsittelyajat pysyivät osapuilleen ennallaan taikka hieman lyhenivät edellisvuodesta lukuunottamatta varsinaisia rikosasioita ja pakkokeinoasioita. Asioiden käsittelyajoissa kärjäoikeuksissa kuitenkin oli, kuten edellisinkin vuosina, alueellisesti merkittäviäkin eroja niin, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla sekä eräissä muissa kasvukeskuksissa asioiden käsittelyaika on osin ollut keskimääräistä pidempi. Tuomioistuinten voimavarojen tarkoituksenmukainen kohdentaminen on tärkeää, mutta samalla on huolehdittava siitä, että myös syrjäseutujen ja väestökatoalueiden tuomioistuimille osoitetaan riittävät voimavarat huolehtia tehtävistään. Työmäärän tasaamista haittaavat mm. kärjäoikeusyksiköiden suuri määrä ja yksiköiden pieni koko. Kärjäoikeuksien lukumäärää vähennettiin 63:sta 61:een.

Hovioikeuksiin tulleiden asioiden määrä on pysynyt jokseenkin samana jo useita vuosia (noin 12 500 asiaa). Ratkaistujen asioiden määrä sitä vastoin laski vuodesta 2004 noin 1 150:llä. Suuri osa tästä vähentymisestä selittyy seulontakäytännön muutoksella vuodesta 2004. Seulottujen asioiden osuus laski edellisvuodesta, kun taas pääkäsittelyjen määrä on kasvanut. Tämä on merkinnyt huomattavaa työmäärän lisäystä erityisesti tuomareille. Myönteistä on se, että yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrä on vähentynyt huomattavasti. Myös asioiden keskimääräiset käsittelyajat ovat lyhentyneet vuodesta 2004. Kokonaisuutena arvioiden vuosi 2005 oli hovioikeuksille varsin tuloksellinen. Vuoden 2005 alussa toteutui hovioikeuksien piirirajojen muuttaminen, jonka tarkoituksena oli erityisesti helpottaa ruuhkautuneen Helsingin hovioikeuden asemaa ja tasata käsittelyaikoja eri hovioikeuksien kesken. Helsingin hovioikeuteen

saapuneiden asioiden määrä onkin pienentynyt, mutta Helsingin hovioikeuden käsittelyajat ovat vielä selvästi muita hovioikeuksia pidemmät.

Korkeimpaan oikeuteen saapui asioita 3 151 eli saman verran kuin edeltävinä vuosina. Ratkaisuja annettiin saapuneita vastaava määrä, mikä on 238 ratkaisua enemmän kuin edellisvuonna. Valituslupa-asioiden keskimääräinen käsittelyaika piteni edellisvuodesta. Tähän vaikutti osaltaan se, että erityisesti keskityttiin kauan vireillä olleiden valituslupa-asioiden ratkaisemiseen. Sen sijaan asiaratkaisujen keskimääräinen käsittelyaika lyhenyi hieman edellisvuodesta.

Työtuomioistuimessa vireille tulleiden asioiden määrä kääntyi selvään laskuun. Asioita kuitenkin ratkaistiin tai muutoin päättyi lähes yhtä paljon kuin edellisenä vuotena, joten vireillä olevien asioiden määrä vastaavasti väheni niin, että työtuomioistuimessa ei ollut vuoden päättyessä käytännöllisesti katsoen lainkaan rästissä olevia asioita. Myös käsittelyaika lyhenyi. Näiden tunnuslukujen perusteella työtuomioistuimen toimintaa voidaan pitää toiminnallisesti varsin menestyksellisenä.

Rovaniemen hovioikeuspiirin laatuhankeessa valmistui ehdotus lainkäytön laadun mittaamisen lähtökohdiksi ja mittaristiksi. Laatuhanke voitti Euroopan unionin komission ja Euroopan neuvoston järjestämän The Crystal Scales of Justice Award -kilpailun.

Yleisissä hallintotuomioistuimissa (korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet) saapuvien asioiden määrä jatkoi kasvuaan ja asioita ratkaistiin enemmän kuin edellisvuotena. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevien asioiden määrä hieman laski, mutta alueellisissa hallinto-oikeuksissa vireillä olevien asioiden määrä kasvoi 10 %. Sekä korkeimman hallinto-oikeuden että alueellisten hallinto-oikeuksien keskimääräiset käsittelyajat lyhenyivät.

Markkinaoikeus ja vakuutus-oikeus ovat vaikeimmassa tilanteessa. Markkinaoikeuteen saapuneiden asioiden määrä kasvoi voimakkaasti (71 %) ja käsittelyajat pitenevät. Vakuutus-oikeuden ruuhkautumiskehitys jatkui, vaikka saapuneiden asioiden määrä pieneni. Vakuutus-oikeuden käsittelyaika kasvoi ja oli keskimäärin 14 kuukautta.

Hallintotuomioistuinten soveltama aineellinen normisto valmistellaan useissa eri ministeriöissä ja usein ilman riittäviä selvityksiä siitä, mitä vaikutuksia niillä tulee olemaan hallintotuomioistuinten toimintaan ja voimavaroihin. Esimerkiksi julkisia hankintoja koskevat päätökset valmistellaan kauppa- ja teollisuusministeriön, veroasiat valtiovarainministeriön, maankäyttö- ja rakennusasiat ympäristöministeriön sekä toimeentuloturva-asiat sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Usein kysymys on myös EU-lainsäädännön täytäntöönpanosta. Aineellisen lainsäädännön vaikeaselkoisuus on aiheuttanut ongelmia käytännön soveltamistilanteissa, mikä puolestaan on aiheuttanut merkittävää lisäystä hallintotuomioistuihin saapuneiden asioiden määrässä. Tärkeää onkin kiinnittää huomiota sekä lainsäädännön laadukkuuteen ja muutoksenhakusäännösten toimivuuteen että lainsäädännöstä hallintotuomioistuimille aiheutuvaan voimavarojen lisäystarpeeseen.

Tuomioistuinlaitoksen toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi ja alueellisten erojen tasoittamiseksi on kehitetty oikeudenkäyntimenettelyjen monipuolisuutta, joustavuutta ja sujuvuutta. Henkilöstöä on koulutettu. Hallinto-oikeuksien päätösvaltaisten kokoonpanojen joustavoittamista koskeva hallituksen esitys valmistui kertomusvuonna, mutta myös hovioikeuksien kokoonpanot on syytä ottaa tarkasteltaviksi. Voimavarojen tasapuoliseksi jakamiseksi tulee alueellisten erojen syitä selvittää ja kehittää mittaristoa, jolla voidaan nykyistä paremmin arvioida eri asiaryhmien vaatiman työn määrä eri tuomioistuimissa.

Taulukko 54. Tuomioistuinten toiminnalliset tunnusluvut

	Toteutu- nut 2004	Toteutu- nut 2004	Toteutu- nut 2005	vert. ed. vuoteen	Alustava tavoite/ arvio TAE 2005	Tavoite 2005	vert. tavoitteen seen
Ratkaistut asiat							
Korkein oikeus	3 123	2 916	3 154	238	3 100	3 150	4
Korkein hallinto-oikeus	3 879	3 848	4 009	161	3 900	3 900	109
Hovioikeudet	12 413	14 067	12 921	-1 146	13 700	13 500	-579
Hallinto-oikeudet	21 236	21 101	22 480	1 379	21 500	21 170	1 310
Käräjäoikeudet	781 397	757 259	773 836	16 577	750 000	771 991	1 845
Markkinaoikeus	247	263	292	29	230	330	-38
Vakuutusoikeus	10 259	10 234	10 580	346	11 000	11 500	-920
Työtuomioistuin	133	172	163	-9	135	175	-12
Toimintamenot (1 000 euroa)							
Korkein oikeus	6 884	6 989	7 271	282	7 100	7 100	171
Korkein hallinto-oikeus	7 968	8 256	8 725	469	8 600	8 600	125
Hovioikeudet	32 506	33 851	34 407	556		34 335	72
Hallinto-oikeudet	24 883	26 023	26 877	854		26 935	-58
Käräjäoikeudet	117 863	123 931	127 717	3 786		127 067	650
Markkinaoikeus	914	976	1 193	217		1 220	-27
Vakuutusoikeus	5 516	5 781	6 205	424		6 170	35
Työtuomioistuin	876	916	920	4		955	-35
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)							
Korkein oikeus	36	34	37	3		36	1
Korkein hallinto-oikeus	40	39	41	2		39	2
Hovioikeudet	24	27	25	-2	26	26	-1
Hallinto-oikeudet	50	49	52	3	50	49	3
Käräjäoikeudet (painotettu työmäärä/htv)	81	80	80	0	80	83	-3
Markkinaoikeus	19	19	17	-2	18	19	-2
Vakuutusoikeus	103	100	99	-1	111	111	-12
Työtuomioistuin	11	15	14	-1	5	15	-1
Taloudellisuus (euroa/ratkaistu asia)							
Korkein oikeus	2 204	2 397	2 305	-92		2 254	51
Korkein hallinto-oikeus	2 054	2 145	2 176	31		2 205	-29
Hovioikeudet	2 619	2 406	2 663	257	2 482	2 543	120
Hallinto-oikeudet	1 172	1 233	1 196	-37	1 219	1 272	-76

Taulukko 54. Tuomioistuinten toiminnalliset tunnusluvut

Käräjäoikeudet (euroa/painotettu suorite)	656	697	726	29	710	697	29
Markkinaoikeus	3 699	3 712	4 086	374	4 130	3 697	389
Vakuutus oikeus	538	565	586	21	536	537	49
Työtuomioistuim	6 586	5 324	5 646	322	6 741	5 457	189
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)							
Korkein oikeus							
— valituslupahakemukset	4,0	4,4	5,2	0,8	4,0	4,0	1,2
— asiaratkaisut	18,2	15,6	15,3	-0,3	16,0	16,0	-0,7
Korkein hallinto-oikeus	11,0	11,9	10,6	-1,3	10,0	10,0	0,6
Hovioikeudet	8,7	8,2	7,9	-0,3	7,0	7,6	0,3
Hallinto-oikeudet	9,4	8,8	8,4	-0,4	8,0	8,5	-0,1
Käräjäoikeudet							
— rikosasiat	3,9	3,2	3,3	0,1	3,5	3,3	0,0
— summaariset asiat	2,1	2,0	2,0	0,0	2,2	2,2	-0,2
— laajat riita-asiat	8,6	8,3	8,0	-0,3	8,0	8,2	-0,2
— velkajärjestelyasiat	6,2	6,2	5,9	-0,3	6,3	6,1	-0,2
Markkinaoikeus	3,8	5,0	6,2	1,2	7,0	6,0	0,2
Vakuutus oikeus	12,6	13,1	14,0	0,9	12,0	13,0	1,0
Työtuomioistuim	5,5	6,0	5,2	-0,8	5,0	6,0	-0,8
Hovioikeuksien käsittelyaikojen kehitys (kk)							
Turun HO	8,3	7,0	6,2	-0,8			
Vaasan HO	7,7	6,8	6,7	-0,1			
Itä-Suomen HO	7,4	7,6	7,6	0,0			
Helsingin HO	11,7	11,4	11,2	-0,2			
Kouvola HO	6,4	5,4	5,1	-0,3			
Rovaniemen HO	5,5	5,3	5,5	0,2			
Ero: max - min	6,2	6,1	6,1	0,0			
Hallinto-oikeuksien käsittelyaikojen kehitys (kk)							
Helsinki	10,3	9,3	8,7	-0,6			
Hämeenlinna	8,7	9,0	8,1	-0,9			
Kouvola	11,6	12,3	11,7	-0,6			
Kuopio	10,3	9,7	9,0	-0,7			
Rovaniemi	7,1	6,1	7,2	1,1			
Oulu	8,1	7,7	7,8	0,1			
Turku	8,4	7,0	6,3	-0,7			
Vaasa	7,0	7,1	7,2	0,1			
Ero: max - min	4,6	6,2	5,4	-0,8			

Taulukko 54. Tuomioistuinten toiminnalliset tunnusluvut

Hallinto-oikeuksien kaava-asioiden käsittelyaikojen kehitys (kk)				
Helsinki	12,4	8,3	9,9	1,6
Hämeenlinna	12,5	14,1	15,5	1,4
Kouvola	13,8	12,8	16,4	3,6
Kuopio	21,5	17,7	14,3	-3,4
Rovaniemi	8,6	8,5	10,2	1,7
Oulu	10,8	10,0	11,4	1,4
Turku	15,9	12,0	10,0	-2,0
Vaasa	6,8	8,8	8,9	0,1
Ero: max - min	14,7	9,4	7,5	-1,9

Taulukko 55. Käräjäoikeuksien käsittelyaikoja hovioikeuspiireittäin ja asiaryhmittäin

	Rikosasiat	Laajat riita-asiat	Summaariset asiat	Velkajärjestely-asiat
Turun HO-piiri	2,7	7,4	1,8	5,8
Vaasan HO-piiri	2,5	7,4	1,9	5,2
Itä-Suomen HO-piiri	2,3	7,2	1,6	6,2
Helsingin HO-piiri	4,0	9,1	2,3	6,4
Kouvolan HO-piiri	2,4	6,6	1,7	5,1
Rovaniemen HO-piiri	3,6	7,7	1,8	7,4
Ero: max - min	1,7	2,5	0,7	2,3

9.3 Oikeudelliset palvelut ja julkinen oikeusapu

Oikeudellisista palveluista ja julkisesta oikeusavusta huolehtivat oikeusaputoimistot ja kuluttajavalituslautakunta. Lisäksi yksityisille oikeusavustajille voidaan maksaa valtion varoista korvauksia.

Oikeusapu tarkoittaa sitä, että kansalainen voi saada itselleen oikeudellisen asian hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusapu kattaa kaikki oikeudelliset asiat. Oikeusaputoimistoja on 65.

Tavoitteena oli kehittää oikeudellista neuvontaa oikeusavun laadun ja saatavuuden turvaamiseksi.

Jotta neuvonta tukisi paremmin kansalaisten ongelmien ratkaisua ja oikeudellisten neuvontapalvelujen tasapuolista alueellista saatavuutta, käynnistettiin valtakunnallinen oikeusapuohjauskokeilu. Siinä nykyistä oikeusaputoimistoverkostoa ja henkilöstön ammattitaitoa hyödyntäen luotiin tehokas, asiantunteva ja nopea tapa välittää tietoa oikeussuojakeinoista sitä tarvitseville puhelimen ja tietoverkon välityksellä. Oikeusapuohjauksessa kysyjä ohjataan ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon asiansa selvittämiseksi. Palvelu tapahtuu suomeksi, ruotsiksi ja pohjoissaameksi. Palvelu on osoittautunut paitsi suosituksi niin myös tarpeelliseksi. Kokeilu jatkuu vuoden 2006 loppuun.

Myös Kaakkois-Aasian luonnonkatastrofin johdosta järjestettiin oikeudellista puhelinneuvontaa alkuvuodesta 2005. Neuvontaa antoivat erikseen sovitut julkiset oikeusavustajat neljästä oikeusaputoimistosta ja myös muutamat yksityiset asianajajat. Lisäksi oikeusministeriön verkkosivuille koottiin katastrofin uhrien läheisiä varten tietopaketti henkilön katoamiseen ja kuolemaan liittyvistä oikeudellisista asioista.

Voimavarojen uudelleen kohdentamista toteutettiin perustamalla Helsinkiin toinen oikeusaputoimisto.

Suomen oikeusapujärjestelmä sai Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin järjestämässä oikeusjärjestelmän kehittämiskilpailussa erityismaininnan.

Oikeusaputoimistoihin saapui ja niissä käsiteltiin saman verran asioita kuin edellisenä vuotena. Myös toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus sekä jonotusaika olivat edellisen vuoden tasolla.

Oikeusaputoimistojen toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 19,9 milj. euroa (v. 2004 19,5 milj. euroa).

Taulukko 56. Oikeusaputoimistojen toiminnalliset tunnusluvut

	Toteutunut 2003	Toteutunut 2004	Toteutunut 2005	vert. ed. vuoteen	Alustava tavoite/ arvio TAE 2005	Tavoite 2005	vert. tavoitteen seen
Saapuneet asiat	53 240	53 544	53 574	30	53 200	53 931	-357
Käsitellyt asiat	52 317	53 766	53 861	95	54 000	53 339	522
Tuottavuus (käsitelty työyksikkö/htv)	483	514	510	-4	600	537	-27
Taloudellisuus (nettotoimintamenot / käsitelty työyksikkö)	84	79	82	3	74	83	-1
Jonotusaika (päivää)		11,0	11,8	0,8			

Yksityisille oikeudenkäyntiavustajille suoritetaan julkisista varoista palkkioita ja kulukorvauksia heidän toimiessaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain nojalla määrättyinä julkisena puolustajana tai asianomistajan avustajana, tai heidän toimiessaan oikeusapulain nojalla määrättyinä oikeudenkäyntiavustajana. Yksityinen avustaja määrättiin 31 970:lle asianosaiselle, mikä on 3 % vähemmän kuin vuonna 2004.

Taulukko 57. Määrärahojen käyttö, milj. euroa

	2004	2005
Oikeusapu ja puolustus	28,9	31,0
Asianomistajan avustaminen	0,1	0,1
Yksityishenkilön velkajärjestely	1,8	1,9
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	1,7	2,1
Konkurssilain mukaisten selvitysmiesten ja pesänhoitajien palkkiot	0,0	0,2
Yhteensä	32,6	35,3

Kuluttajavalituslautakunta siirtyi oikeusministeriön hallinnonalalle syyskuun alussa 2005. Kuluttajavalituslautakunta antaa kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiin kulutushyö-

9. Oikeusministeriö

dykkeen hankintaan liittyviin erimielisyyksiin sekä käsittelee mm. asuntokauppariitoja. Lautakunta pyrkii ennen kirjallisen ratkaisusuosituksen antamista saattamaan osapuolet sovintoon keskenään.

Kuluttajavalituslautakuntaan saapui saman verran valituksia kuin edellisenä vuotena (noin 3 800). Lautakunta käsitteli valituksia vähemmän kuin edellisenä vuotena, mistä syystä vireillä olevien asioiden määrä kasvoi noin 16 %. Kaikkien valitusten keskimääräinen käsittelyaika oli 8,1 kuukautta. Lautakunnan työtilanne ei ole edes tyydyttävä, koska valituksia päätettiin 378 kpl vähemmän kuin niitä saapui. Jos saapuvien valitusten määrä pysyy ennallaan, ruuhkat jatkavat kasvuaan.

Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (nettobudjetoitu) 1.9.2005—31.12.2005 olivat 512 751 euroa.

Taulukko 58. Kuluttajavalituslautakunnan toiminnalliset tunnusluvut

	Toteutunut 2003	Toteutunut 2004	Toteutunut 2005	vert. ed. vuoteen	Tavoite	vert. tavoitteeseen
Saapuneet valitukset	3 757	3 842	3 782	-60	3 774	8
Käsitellyt valitukset	3 566	3 982	3 404	-578	3 091	313
Käsittelyaika (kk)	12,9	10,8	8,1	-2,7	12,8	-4,7

9.4 Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

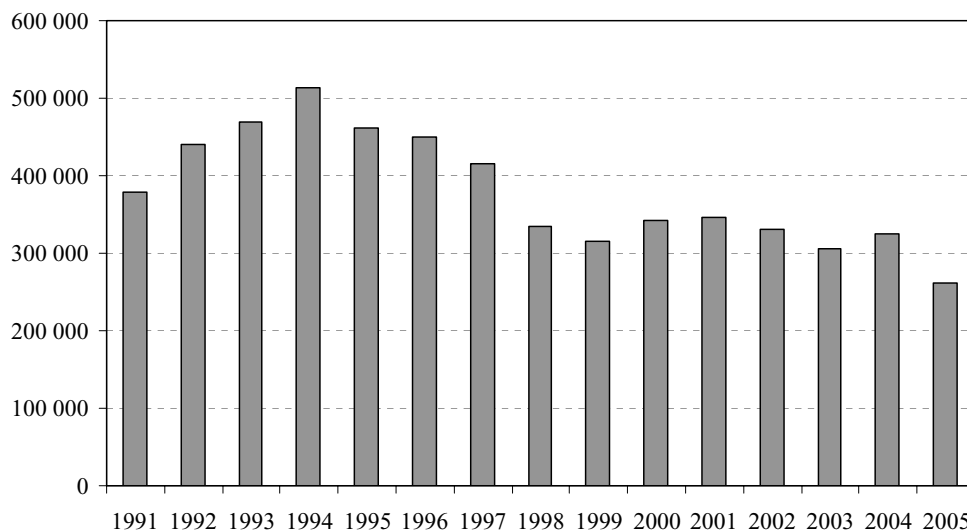
Ulosotossa on tavallisimmin kyse rahasaatavien perinnästä. Ulosottoviranomaisen tehtävänä on valvoa sekä velkojan että velallisen etua.

Ulosottolaitokseen kuuluvat kihlakuntien ulosottovirastot ja kihlakunnanvirastojen ulosotto-osastot sekä Ahvenanmaan maakunnanvoudinvirasto.

Ulosottoon saapui perittäväksi 2,24 miljoonaa asiaa eli suunnilleen saman verran kuin vuonna 2004. Ulosoton määräaikaisuuden tullessa voimaan vuonna 2008, saapuvien asioiden määrä tulee vähenemään asteittain.

Vuoden 2005 lopussa ulosottovelallisia oli 261 513 eli vähemmän kuin kertaakaan 15 viimeisen vuoden aikana. Velallisten määrän alentuminen johtuu vain osittain velkaongelmien vähenemisestä, sillä ulosottohakemusten määrä on vähentynyt myös teknisistä syistä.

Ulosottolaitoksen toimintaa voidaan kokonaisuutena pitää varsin onnistuneena. Lähes kaikki toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin, vaikka ulosottopiirien välillä on vielä eroja. Ruuhkat on saatu puretuksi, perintätulos on hyvä ja käsittelyajat ovat useimmissa piireissä hyväksyttäviä. Toiminnan painopistettä tullaan lähivuosina kohdistamaan entistä enemmän vaativaan perintään.

Kuvio 11. Ulosottovelalliset vuodesta 1991, tilanne vuoden lopussa (henkilöä)

Hakijoille tilitettäväksi rahamäärätavoitteeksi asetettiin 591 milj. euroa. Tilitetty summa kohosi 657 milj. euroon, joten tavoite ylittyi 11 %. Hyvä tulos selittyy toiminnan tehostumisella ja edellisellä vuonna syntyneen ruuhkan purkamisella.

Ulosoton osalta tärkeintä on oikean perintätuloksen aikaansaaminen mahdollisimman nopeasti.

Yksi vuodelle 2005 asetettu käsittelyaikatavoite oli saada ensimmäinen kertymä perityksi 80 %:ssa tapauksista kolmen kuukauden kuluessa asian vireille tulosta. Tavoite koski nimenomaan velallisia, jotka osoitautuivat maksukykyisiksi. Valtakunnallinen tavoite toteutui.

Ulosoton taloudellisuutta on periteisesti kuvattu käsitellyn asian hinnalla. Menot käsiteltäviä asioita kohden pienentyivät vuodesta 2004. Toisena taloudellisuutta kuvaavana tunnuslukuna otettiin vuonna 2005 käyttöön luku, joka ilmoittaa, kuinka paljon maksaa hakijalle tilitetyn 1 000 euron periminen. Menoina on otettu huomioon kaikki ulosoton menot. Koko maan keskiarvo oli 117,86 euroa. Ulosottopiirien väliset erot olivat suuret (58,31—248,45 euroa).

Taulukko 59. Ulosoton toiminnalliset tunnusluvut¹⁾

	Toteutu- nut 2003	Toteutu- nut 2004	Toteutu- nut 2005	Muutos ed. vuoteen	Alustava tavoite/arvio TAE 2005	Tavoite/ arvio 2005	Vert. tavoitteen seen
Saapuneet ulosottoasiat, lkm	2 614 808	2 247 043	2 240 953	-6 090	yli 2 600 000	2 640 200	-399 247
Käsitellyt asiat, lkm	2 779 774	2 023 445	2 555 154	531 709	2 790 000	2 661 809	-106 655
— ulosottoasiat	2 772 580	2 017 038	2 549 650	532 612		2 654 900	-105 250
— tiedoksiannot	7 194	6 407	5 504	-903		6 900	-1 396
Vireillä olevat ulosotto- asiat, lkm	1 416 131	1 653 833	1 353 239	-300 594		1 592 000	-238 761

Taulukko 59. Ulosoton toiminnalliset tunnusluvut¹⁾

Toimintamenot (1 000 euroa)	67 363	67 620	69 787	2 167		70 691	-904
Tulot (1 000 euroa)	47 552	45 247	51 894	6 647		54 000	-2 106
Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus- %	70	84	87	3			
TUOTTAVUUS							
käsitellyt asiat/htv	1 917	1 407	1 781	374	1 940	1 835	-54
TALOUDELLISUUS (euroa/käsitelty asia)							
ulosottovirastot	25,9	36,1	28,9	-7,3	30		
ulosotto-osastot	23,1	31,5	26,2	-5,3	28		
ulosotto-osastot, nim.	17,4	22,3	18,0	-4,2			
KÄSITTELYAIKA (kk)	6,1	9,8	6,4	-3,4	7	7,0	-0,6
TÄYTÄNTÖÖNPA- NON ONNISTUMINEN							
käsitellyistä asioista %	36,5	42,1	35,9	-6,2	36	36,0	-0,1
käsitellyistä euroista %	19,7	22,6	20,1	-2,5	19	19,0	1,1

¹⁾ Tuottavuuslaskelma sisältää kihlakunnan yhteisen henkilöstön työpanoksen ulosottotehtävissä. Vuonna 2005 se oli 15,2 htv, josta ulosottomiehet 1,9 htv ja toimistohenkilöstö 13,3 htv. Laskelmiin eivät sisälly ulosottomomentilta (25.40.21) keskitetyt maksetut atk-koulutus- ja muut menot yhteensä 8 245 500 €, keskimäärin 3,23 euroa käsiteltyä ulosottoasiaa kohti vuonna 2005. Ulosotto-osastojen menot kihlakunnan yhteisistä menoista SM on vuonna 2005 arvioinut 5 560 000 euroksi, mikä summa ei sisälly laskelmiin.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on seurata konkurssipesien toimintaa sekä edistää ja valvoa hyvän pesänhoitotavan noudattamista. Konkurssiasiamies valvoo myös yrityssaneerausmenettelyjen toimivuutta.

Vireille pantujen konkurssien määrä oli 2 272. Määrä on pienempi kuin kertaakaan sitten vuoden 1985. Yrityssaneerauksia pantiin kertomusvuonna vireille 267. Konkurssipesissä teetettiin konkurssiasiamiehen toimesta 93 erityistarkastusta (tavoite 70).

Vuonna 2004 käynnistynyt julkisselvitysmenettely merkitsee konkurssimenettelyn jatkumista valtion varoin, jos se on perusteltua varojen vähyys tai velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi. Esityksen julkisselvitykseen siirtymisestä tekee konkurssiasiamies. Menettely on otettu aktiiviseen käyttöön. Julkisselvitykseen siirryttiin 1.9.—31.12.2004 välisenä aikana 12 konkurssissa ja vuoden 2005 aikana 55 konkurssissa (tavoite 50). Julkisselvityksistä aiheutui vuonna 2005 valtiolle menoja 0,24 milj. euroa.

Konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 998 580 euroa (v. 2004 886 220 euroa).

9.5 Rangaistusten täytäntöönpano

Rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisia ovat vankeinhoitolaitos ja kriminaalihuoltolaitos sekä niiden keskushallintotehtäviä hoitava rikosseuraamusvirasto. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen tehtävänä on antaa rangaistusten täytäntöönpanon alaan liittyvää perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Sekä vankeinhoitolaitoksessa että kriminaalihuoltolaitoksessa oli keskeisenä tavoitteena parantaa tuomittujen valmiuksia rikoksettomaan elämään lisäämällä toiminnan suunnitelmallisuutta ja tehostamalla tavoitteellisia toimintoja.

Vankeinhoitolaitos

Vankeinhoitolaitos suoriutui tehtävistään ja tulostavoitteistaan kohtuullisen hyvin huolimatta vankimäärän noususta, osin puutteellisista tiloista ja niukoista resursseista.

Keskivankiluku nousi 311 vangilla vuoden 2004 keskivankiluvusta. Keskivankilukua nostaa suoritettavien vankeuksien määrän lisääntymisen ohella suoritettavien rangaistusten pituuksien kasvu.

Vankien kokonaismäärän kasvu aiheuttaa sen, että valvontahenkilöstön työpanosta ei voida aiemmassa laajuudessa kohdistaa muihin kuin suoraan valvontaan liittyviin tehtäviin. Tämä vaikeuttaa mm. uusintarikollisuutta ehkäisevien toimintaohjelmien lisäämistä. Rangaistusta suorittavista vangeista 58 %:a osallistui toimintaan, eikä osallistuvien vankien osuus kasvanut tavoitteen (65 %) mukaisesti. Vankien osallistuminen toiminta- ja päihdeohjelmiin on kuitenkin vielä ollut tavoitteen mukaista.

Vankien määrä ylittää selvästi vankeinhoitolaitoksen majoituskapasiteetin. Vankien toimintatilat ovat paikoin puutteelliset ja vankilat eivät kaikilta osin täytä vaatimuksia esim. saniteettitilojen osalta. Erityisenä ongelmana on ns. paljusellien suuri määrä (756 selliä) nykyisessä yliasutustilanteessa.

Henkilöstön kuormittuminen on alkanut näkyä yhä selvemmin sairauspoissaolojen lisääntymisenä. Vuodesta 2001 vuoteen 2005 vankeinhoitolaitoksen henkilöstön sairauspoissaolopäivät ovat lisääntyneet lähes 31 %.

Tavoitteena oli, että rangaistusajan suunnitelma laaditaan kaikille yli kahden vuoden vankeustuomiota suorittavalle vangille. Tavoite saavutettiin 95 %:sti.

Vankeinhoitolaitos lähes saavutti taloudellisuustavoitteen.

Vankilaturvallisuus pysyi edelleen hyvällä tasolla, mutta vankiloiden yliasutustilanne muodostaa selkeän turvallisuusriskin.

Kriminaalihuoltolaitos

Kriminaalihuoltolaitos suoriutui tehtävistään ja saavutti asetetut tulostavoitteet hyvin siitä huolimatta, että asiakasmäärät pysyivät edellisen vuoden tapaan korkealla tasolla. Yhdyskuntaseuraamusten suunnitelmallisuus lisääntyi.

Vankeinhoidon koulutuskeskus

Vankeinhoidon koulutuskeskus saavutti pääosin sille asetetut tulostavoitteet. Koulutettavapäivien (lähiopetuspäivät) määrä lisääntyi edellisvuodesta 21 %:lla. Lisäys aiheutui lähinnä esimiestehtäviä varten järjestystä väliaikaiskoulutuksesta ja toisaalta vuonna 2006 voimaan tulevaa uutta vankeuslakia koskevasta täydennyskoulutuksesta. Koulutuskeskuksen yksikkökustannukset laskivat huomattavasti, koska pääosin viimeksi mainitusta koulutuksesta toteutettiin oikeusministeriön ja vankeinhoitolaitoksen virkamiesten virkatyönä.

9. Oikeusministeriö

Rangaistusten täytäntöönpanon toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 190,4 milj. euroa (v. 2004 178,8 milj. euroa).

Taulukko 60. Vankeinhoitolaitoksen, kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoidon koulutuskeskuksen toiminnalliset tunnusluvut

	Toteutu- nut 2003	Toteutu- nut 2004	Toteutu- nut 2005	vertailu- edelli- seen vuoteen	Alustava tavoite/ arvio TAE 2005	Tavoite/ arvio 2005	Vertailu tavoitteen seen
Toiminnan laajuus							
Vankeja keskimäärin	3 578	3 577	3 888	311	3 700	3 850	38
Täytäntöön pantaviksi tulevat yhdyskuntapalvelutuomiot	3 512	4 021	3 983	-38	3 500	4 100	-117
Valvonnassa olevia ehdonala- isesti vapautuneita keskimäärin	1 300	1 357	1 437	80	1 300	1 400	37
Valvonnassa olevia ehdollisesti rangaistuja nuoria keskimäärin	1 624	1 630	1 572	-58	1 600	1 600	-28
Uudet nuorisorangaistukset	23	22	38	16	60	60	-22
Vankeinhoitolaitos							
Rangaistusta suorittavien vankien osallistuminen toimintaan, %	61,7	61,7	58,0	-3,7	65,0	65,0	-7
Vankien osallistumis-% toiminta- ja päihdeohjelmiin	4,0	5,5	5,0	-0,5	5,0	5,0	0,0
Avolaitoksiin sijoitetut vangit, %	24,0	25,0	25,4	0,4	25,0	25,0	0,4
Vuoden aikana vapautuneiden vankeusvankien keskimääräi- nen laitoksessaoloaika, kk	7,6	7,8	8,2	0,4			
Taloudellisuus, toimintamenot/vanki, euroa	43 146	44 619	43 779	-840	43 500	43 500	279
Tuottavuus, htv / vanki	0,75	0,75	0,71	-0,04	0,75	0,73	-0,02
Kriminaalihuoltolaitos							
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, %	82	81	82	1	85	85	-3
Taloudellisuus, toimintamenot/tuomitut, euroa	2 825	2 820	2 900	80	2 900	2 900	0
Tuottavuus (tuomiota suorittavat + soveltuvuusselvitykset + henkilötutkinnat)/htv ¹⁾	57	60	53	-7	64	60	-7

Taulukko 60. Vankeinhoitolaitoksen, kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoidon koulutuskeskuksen toiminnalliset tunnusluvut

Vankeinhoidon koulutuskeskus							
Koulutettavapäivät (lähiopetus)	16 687	15 713	19 007	3 294	19 140	19 140	-133
Taloudellisuus, perus- ja täydennyskoulutuksen yksikkökustannukset, euroa	172	170	134	-36	182	182	-48

¹⁾ Vuoden aikana kriminaalihuoltolaitoksen asiakkaina olleiden eri henkilöiden määrä (päällekkäisyydet poistettu) jaettuna toteutuneilla henkilötyövuosilla

9.6 Syyttäjälaitos

Syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun vaatimalla tavalla. Syyttäjälaitokseen kuuluvat Valtakunnansyyttäjänvirasto, kihlakuntien syyttäjänvirastot ja kihlakunnanvirastojen syyttäjäosastot sekä Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto.

Syyttäjille saapui 86 617 asiaa ja syyttäjät ratkaisivat saman verran asioita (86 670).

Keskimääräistä syyteharkinta-aikaa koskeva tavoite (alle 2 kk) saavutettiin. Yli kuusi kuukautta syyteharkinnassa olleiden asioiden määrä pysyi suunnilleen ennallaan. Vuoden lopussa oli avoinna 1 963 tällaista rikosasiaa. Näin ollen tavoitteena ollut määrän pitäminen alle 2 000:ssa saavutettiin. Yli vuoden syyteharkinnassa avoinna olleita asioita oli 345, kun niitä vuotta aiemmin oli 372. Vaikka määrä hieman väheni, ei asetettua tavoitetta (enintään 300) saavutettu. Tulostavoitteiden saavuttamista arvioitaessa on otettava huomioon, että oikeusministeriö asetti vuoden 2005 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä edellä todettuja tulostavoitteita huomattavasti vaativammat alustavat tavoitteet. Oikeusministeriön ja Valtakunnansyyttäjänviraston tulosneuvotteluissa alustavista tavoitteista tingittiin voimavaratilannetta koskevien arvioiden ja vuoden 2004 alustavien toteutumatietojen perusteella. Jatkossa on tarpeen priorisoida syyteharkinnassa olevat asiat siten, että pitkään syyteharkinnassa olleiden asioiden käsittelyn loppuunsaattaminen varmistetaan.

Vuosina 2004 ja 2005 on aiempaa suurempi osa koko juttukannasta viety tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikä Valtakunnansyyttäjänviraston arvion mukaan on ollut rikosvastuun toteutumisen kannalta perusteltua.

Syyttäjien ratkaisutoiminnan oikeudellisen laadun kehitystä ei pystytä kovin luotettavasti arvioimaan. Valtakunnansyyttäjänvirasto on suorittamansa seurannan sekä kanteluiden perusteella arvioinut ratkaisujen oikeudellisen laadun pysyneen viime vuosina varsin korkeana.

Poliisi on lisääntyneiden voimavarojen ansiosta pystynyt nopeuttamaan talousrikostutkintaa. Talousrikossyyttäjien määrää ei ole saatu lisätyksi tutkintaresurssien lisäyksen edellyttämällä tavalla. Työläiden talousrikosasioiden määrä lisääntyi jonkin verran. Työmäärän kannalta merkittävämpää on, että talousrikosasiat ovat aiempaa laajempia. Niiden kokonaissivumäärä nousi edellisvuodesta lähes 20 %. Muun muassa tämä työmäärän lisäys johti keskimääräisen syyteharkinta-ajan pitenemiseen, mikä on huolestuttava kehityssuunta. Jatkossa on tarpeen varmistaa, että rikostutkinnan tehostaminen otetaan huomioon myös syyttäjälaitoksen resurssija suunnattaessa.

Valmisteilla oleva organisaatiouudistus, jossa nykyiset 64 syyttäjäyksikköä yhdistetään hallinnollisesti suuremmiksi syyttäjänvirastoiksi, luo toteutuessaan nykyistä paremmat edellytykset toiminnan tehostamiselle.

9. Oikeusministeriö

Syyttäjälaitoksen toimintamenot olivat 30,9 milj. euroa (v. 2004 30,0 milj. euroa).

Taulukko 61. Syyttäjälaitoksen toiminnalliset tunnusluvut

	Toteutunut 2003	Toteutunut 2004	Toteutunut 2005	vert. ed. vuoteen	Alustava tavoite/ arvio TAE 2005	Tavoite 2005	vert. tavoitteen seen
Saapuneet asiat	82 009	88 447	86 617	-1 830	82 000	85 000	1 617
Ratkaistut asiat	81 166	86 998	86 670	-328	82 000	84 500	2 170
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	160	171	172	1	168	168	4
Taloudellisuus (euroa/ratkaistu asia)	314	303	314	11	315	315	-1
Keskimääräinen syyte- harkinta-aika (kk)	1,7	1,7	1,8	0,1	alle 1,7	2,0	-0,2

9.7 Eräät muut virastot ja Kriminaalipolitiikan instituutti

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus vastaa sakkorangaistusten, rikesakkojen, valtiolle tuomittujen korvausten, omaisuudenmenettämisseuraamusten, valtion takautumisoikeuteen perustuvien rikosvahinkosaamisten sekä ylikuormamaksujen täytäntöönpanosta. Viraston tehtävänä on myös muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian vireillepano ja muuntorangaistukseen tuomitun toimittaminen rangaistustaan suorittamaan. Oikeusrekisterikeskus ylläpitää eräitä oikeusrekistereitä sekä luovuttaa laissa säädettyin edellytyksin tietoja niistä.

Toiminnan yleistavoitteena oli, että perintä- ja rekisteröintitehtävät sekä tietojen luovutus hoidetaan nopeasti ja oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen. Oikeusrekisterikeskuksen tuloksellisuusraportointi on tällä hetkellä puutteellista, mutta tuloksellisuusmittareita kehitetään.

Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 2,8 milj. euroa. Maksullisesta toiminnasta kertyi tuloja yhteensä 0,3 milj. euroa ja sakkotuloja perittiin yhteensä 76,6 milj. euroa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on ohjata, neuvoa ja valvoa henkilötietojen käsittelyä.

Lisäksi tietosuojavaltuutetulle on säädetty valvontatehtäviä sähköisen viestinnän tietosuojalaissa ja työelämän tietosuojalaissa.

Vuonna 2005 jatkettiin hallitusohjelmaan kuuluvan tietoyhteiskuntaohjelman ja siinä tietosuojalle asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Tehtävien pääpaino oli ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Toimiston tavoitteina oli tietosuojan integrointi osaksi tietoyhteiskunnan kehitystä, rekisterinpitäjien ja rekisteröityjen tietosuojaosaamisen edistäminen sekä luottamuksen lisääminen tietoyhteiskunnan palveluihin. Näitä on pyritty edistämään erityisesti tehostamalla yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Erityisen merkityksellistä yhteistyötä on ollut valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmän kanssa.

Toimisto on julkaissut toimintavuoden aikana rekisteröityjen oikeuksia esitteleviä ohjeita. Ohjausta on suunnattu myös rekisterinpitäjille.

Tarkastustoimintaa on voitu toteuttaa pääosin suunnitellussa laajuudessa. Valvonnan uskottavuuden kannalta tätä toimintaa tulisi voida kuitenkin lisätä.

Yhteiskunnassa on selvästi nähtävissä, että sekä viranomaisten että yleisemmin rekisterinpitäjien tietoisuus henkilötietolain merkityksestä tietoyhteiskunnan laadun varmistajana sekä kansalaisten yksityisyyden turvaajana on lisääntynyt. Myös kansalaisten tietoisuus tietosuojasta on alkanut kohentua.

Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 1,3 milj. euroa.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen keskeisenä tehtävänä on harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimusta ja siihen liittyvää julkaisutoimintaa.

Rikollisuustutkimuksessa tarkasteltiin kokonaisrikollisuuden perusseurannan ohella väkivaltarikollisuutta, nuorisorikollisuutta ja uusintarikollisuutta. Seuraamusjärjestelmätutkimuksissa tarkasteltiin muun muassa syyntakeettomien seuraamusjärjestelmää sekä kontrollijärjestelmän toimintaa ja rangaistuskäytäntöjä huumausaine- ja raiskausrikoksissa. Rikollisuustilanteen perustieto koottiin Rikollisuustilannekatsaukseen.

Lainsäädännön seuranta- ja arviointitutkimuksissa painopistealueina olivat oikeudellisia palveluita, tuomioistuinlaitosta, perheoikeudellisia kysymyksiä sekä tietosuojaa ja velkaongelmien hallintajärjestelmiä käsittelevät seuranta- ja arviointitutkimukset. Useilla seurantahankkeilla on kytkentöjä hallitusohjelmaan.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos julkaisi 76 julkaisua ja kirjoitusta vuoden 2005 aikana.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toiminta on tuottavaa ja taloudellista. Vertailuryhmän tutkimuslaitoksissa julkaistiin vuonna 2004 keskimäärin 1,8 kirjoitusta/hyv, mikä on selvästi pienempi kuin Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tuottavuus (v. 2004 4,9 ja v. 2005 3,4). Myös Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen työvoima on edullista. Kulut henkilötyövuotta kohden olivat v. 2004 noin 58 900 euroa ja v. 2005 noin 61 500 euroa. Vertailuryhmässä henkilötyövuoden keskimääräiset kustannukset olivat vuonna 2004 noin viidenneksen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kustannuksia suuremmat (70 100 euroa/hyv vs. 58 900 euroa/hyv).

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 1,2 milj. euroa. Maksullisen toiminnan ja yhteistoiminnan tulot olivat noin 0,2 milj. euroa.

Onnettomuustutkintakeskus

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on tutkia kaikki suuronnettomuudet ja suuronnettomuuden vaaratilanteet sekä ilmailu-, raideliikenne- ja vesiliikenneonnettomuudet ja vaaratilanteet sekä ylläpitää valmiutta tutkinnan nopeaan käynnistämiseen ja toimeenpanoon.

Vuonna 2005 saatiin valmiiksi kumpikin käynnissä ollut suuronnettomuuden tutkinta. Aasiassa Tapaninpäivänä 2004 tapahtunutta luonnonkatastrofia koskeva tutkintaselostus valmistui kesäkuussa 2005 ja Konginkankaalla 19.3.2004 tapahtunutta raskaan ajoneuvoyhdistelmän ja linja-auton yhteentörmäystä koskeva tutkintaselostus valmistui lokakuussa 2005.

Saatiin valmiiksi ilmailun osalta 11, vesiliikenteen osalta 6 ja raideliikenteen osalta 4 tutkintaa.

Onnettomuustutkintakeskuksen toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 858 046 euroa.

Tietosuojalautakunta

Tietosuojalautakunta voi myöntää rekisterinpitäjille lupia henkilötietojen käsittelyyn määrättyillä edellytyksillä. Lautakunta voi myös antaa henkilötietojen käsittelyä koskevia määräyksiä.

Tietosuojalautakunta kokoontui viisi kertaa. Vireille tuli 48 juttua (v. 2004 50).

Tietosuojalautakunnan toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 14 790 euroa.

Kriminaalipolitiikan instituutti

YK:n yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti toteutti mm. YK:n kriminaalipoliittisen komission päätöksiin ja kriminaalipoliittiseen ohjelmaan perustuvia hankkeita.

Oikeusministeriön ohjaus rajoittuu lähinnä instituutin resursseihin.

Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenot (nettobudjetoitu) olivat 450 394 euroa.

9.8 Vaalimenot

Suomen vaalijärjestelmä toimii yleisesti ottaen hyvin. Järjestelmä on selkeä, äänestäminen on helppoa ja vaalitulokset saadaan selville ripeästi ja luotettavasti. Kertomusvuonna ei toimitettu säännönmukaisia yleisiä vaaleja.

Määrärahoja käytettiin vuoden 2006 presidentinvaalin toimittamiseen, koska osa hankinnoista tehtiin jo vuonna 2005 sekä vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpitoon mukaan lukien järjestelmän teknisen alustan uudistaminen. Määrärahojen käyttö oli 4,1 milj. euroa (v. 2004 15,7 milj. euroa).

9.9 Oikeusministeriön hallinnonalan henkisten voimavarojen hallinta

Taulukko 62. Henkilöstövoimavarat (Oikeusministeriön hallinnonala)

	Toteutunut 2003	% osuus	Toteutunut 2004	% osuus	Toteutunut 2005	% osuus	vert. ed. vuoteen
1. Henkilöstömäärä, rakenne ja kulut							
henkilötyövuodet (sis. työllisyysvaroinpalkatut ja korkeakouluharjoittelijat)	9 662,70		9 696,60		9 682,20		-14,4
henkilöstömäärä	10 141		10 081		10 112		31
— naiset	5 744	56,6	5 751	57	5 766	57	15
— miehet	4 397	43,4	4 330	43	4 346	43	16
vakinaiset	8 548	84,3	8 613	85,4	8 616	85,2	3
— naiset	4 784	47,2	4 851	48,1	4 870	48,2	19
— miehet	3 764	37,1	3 762	37,3	3 746	37	-16
määräaikaiset	1 593	15,7	1 468	14,6	1 496	14,8	28
— naiset	960	9,5	900	8,9	896	8,9	-4
— miehet	633	6,2	568	5,6	600	5,9	32

Taulukko 62. Henkilöstövoimavarat (Oikeusministeriön hallinnonala)

kokoaikaiset	9 694	95,6	9 690	96,1	9 756	96,5	66
— naiset	5 421	53,5	5 468	54,2	5 514	54,5	46
— miehet	4 273	42,1	4 222	41,9	4 242	42	20
osa-aikaiset	447	4,4	391	3,9	356	3,5	-35
— naiset	323	3,2	283	2,8	252	2,5	-31
— miehet	124	1,2	108	1,1	104	1	-4
keski-ikä	45,2		45,6		45,9		0,3
— naiset	45		45,4		45,8		0,4
— miehet	45,4		45,7		46		0,3
yli 45-vuotiaiden osuus henkilöstöstä, %	56,1		57,4		60,4		3
tehty työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta %	77,3		77,5		77		-0,5
kokonaistyövoimakustannukset €/vuosi	464 296 333		483 375 590		494 562 875		2 %
tehdyn työajan palkat,% osuus palkkasummasta	82		81,3		81,9		0,6
välilliset työvoimakustannukset ja niiden % osuus tehdyn työajan palkoista	150 935 635		158 142 078		160 220 618		1 %
	48		48,6		47,4		-1,2
2. Työhyvinvointi							
vaihtuvuus							
lähtövaihtuvuus %	2,4		2,6		2,4		-0,2
tulovaihtuvuus %	15,6		15,6		15,7		0,1
työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen % henkilöstöstä							
	0,5		0,5		0,5		0
sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,8		10,5		10,1		-0,4
työterveyshuolto, €/htv	298,1		336,3		353,4		5 %
3. Osaaminen							
koulutustasoindeksi							
— naiset			4,9		4,9		0
— miehet			4,8		4,9		0,1
koulutuksen pituus, työpäivää/koulutettu							
	5,2		5,4		5		-0,4
koulutuspanostus, työpäivää/htv	2,9		3,3		2,8		-0,5
koulutus ja kehittäminen, €/htv	554,8		625		566		-9 %
henkilöstön arvo, €	4 157 109 516		4 543 232 421		4 520 988 151		0 %

9.10 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Tase

Vastaavaa

Kansallisuusomaisuuteen on kirjattu Haminan työsiirtolan rakennuskohteiden keskeneräiset työt.

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten kirjanpitoarvo väheni 2,2 miljoonaa euroa, mikä johtuu investointien määrän laskusta. Ennakkomaksuihin ja keskeneräisiin hankintoihin sisältyvät vankitietojärjestelmän sekä talous- ja henkilöstöhallinnon rakenteilla olevien järjestelmien hankintamenot.

Vaihto- ja rahoitusomaisuuden tasearvo väheni 25,3 milj. euroa. Vaihto-omaisuus muodostuu vankeinhoitolaitoksen aine- ja tarvikevarastoista sekä keskeneräisten ja valmiiden tuotteiden varastoista. Vaihto-omaisuuden tasearvo oli edellisen vuoden tasolla. Lyhytaikaiset saamiset vähenivät 5,6 milj. euroa, mikä johtuu lähinnä siirtosaamisten määrän laskusta. Siirtosaamisten vähenemiseen on vaikuttanut varainhoitovuoden alussa toteutettu uusi ulosottomaksutulojen tilityskäytäntö. Rahojen, pankkisaamisten ja muiden rahoitusvarojen tasearvo väheni 19,7 milj. euroa, mikä johtuu ulosottolaitoksen haltuun jätettyjen vieraiden varojen määrän vähenemisestä. Tasearvon vähenemisen syynä on tilitysten nopeutuminen. Varainhoitovuoden aikana tilitettiin sen sijaan hakijoille n. 100 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Vastattavaa

Vieras pääoma on lähes kokonaan lyhytaikaista vierasta pääomaa. Vieras pääoma väheni 13,8 milj. euroa. Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat sisältävät ulosottolaitoksen haltuun jätetyt vieraat varat, vankien rahavarat sekä työ- ja takuuajaiset vakuudet ja ne vähenivät kertomusvuonna 19,7 milj. euroa. Siirtovelat sisältävät lomapalkkavelkoja 58,4 milj. euroa.

Tuotto- ja kululaskelma

Maksullisen toiminnan tuotoista ulosottomaksutulojen kasvu oli huomattavin (6,6 milj. euroa). Maksullisen toiminnan tuotot erillislakien mukaisista suoritteista olivat yhteensä 89,3 milj. euroa (83,6 milj. euroa) ja maksuperustelain mukaisista suoritteista 13,0 milj. euroa (12,7 milj. euroa). Muun toiminnan tuotot muodostuvat käyttöomaisuuden myyntivoitoista, yhteistoiminnan tuotoista, vankien ylläpito- ja ruokakorvauksista, henkilökunnan ateria- ja muista korvauksista sekä muista tuotoista. Tämän erän kasvu johtuu ensi sijassa yhteistoiminnan tuottojen lisääntymisestä.

Palveluiden ostoihin sisältyy korjaus- ja kunnossapitopalveluja 3,1 milj. euroa, rakentamispalveluja 1,1 milj. euroa, toimistopalveluja 26,9 milj. euroa, henkilöstöpalveluja 4,8 milj. euroa, puhtaanapito- ja pesulapalveluja 4,0 milj. euroa ja muita palveluja 27,5 milj. euroa. Toimistopalveluihin sisältyy tietoliikennepalveluja 13,2 milj. euroa ja atk-käyttöpalveluja 10,4 milj. euroa. Asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden osuus muista palveluista on 14,8 milj. euroa ja näistä atk-suunnittelupalvelujen ostot ovat 9,1 milj. euroa. Muut palvelut sisältävät oikeudenkäynteihin liittyviä asiantuntijapalveluja ja todistelukurvauksia yhteensä 4,8 milj. euroa sekä vankien terveydenhuoltopalveluja 2,8 milj. euroa.

Valmistus omaan käyttöön -erä sisältää oikeusministeriön ja oikeuslaitoksen itse valmistettujen atk-järjestelmien hankintamenot ja vankeinhoitolaitoksen oman käyttöön valmistamien rakennusten ja muun käyttöomaisuuden hankintamenot sekä sen valmistamien mutta toisille tilivirastoille luovutettavien rakennusten hankintamenot. Erä sisältää myös valtion ulkopuolelle luovutettujen rakennusten hankintamenoja.

Poistot vähenivät edellisestä vuodesta 12 %, mikä johtuu ensi sijassa muille kuin valtionhallinnon organisaatioille tehtyjen työsiirtolätöiden vähenemisestä.

Toiminnan tuotoilla katettiin toiminnan kuluista 18 % (17 %).

Siirtotalouden kulut laskivat edellisestä vuodesta 11 %, koska varainhoitovuoden kuluihin ei sisälly edellisenä vuonna kunnille maksettuja korvauksia vaalien toimittamiseen.

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista lisääntyivät 27 %. Muut pakolliset maksut ovat sakkotuottoja ja niitä kertyi 10,0 milj. euroa edellistä vuotta enemmän. Arvonlisäveroja perittiin 0,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna ja arvonlisäveroja maksettiin 2,0 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Talousarvion toteutuminen

Oikeusministeriön hallinnonalan osuus valtion talousarviosta on noin 2 %. Suurin osa hallinnonalan menoista on virastojen toimintamenoja (85 %). Oikeusministeriön hallinnonalan menot (pääluokka 25) olivat varainhoitovuonna 682,0 milj. euroa, mikä on 3 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Oikeusministeriön hallinnonalan menoihin (pääluokka 25) myönnettiin vuoden 2005 talousarviossa määrärahoja yhteensä 681,6 milj. euroa eli 1 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Määrärahoihin sisältyy 17,9 milj. euroa lisätalousarvioissa myönnettyjä määrärahoja. Valtiokonttorin käytössä (TV 301) oli 9,9 milj. euroa (mom. 25.01.51 Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset) ja niitä käytettiin määrärahoja vastaava määrä. Edellisiltä vuosilta siirrettyjä määrärahoja oli käytettävissä 37,0 milj. euroa, joten käytettävissä olevat määrärahat olivat yhteensä 718,6 milj. euroa. Virastojen toimintameno määrärahoja käytettiin 577,6 milj. euroa ja 4 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuodelle 2006 siirrettiin määrärahoja 38,3 milj. euroa, mikä on 1,3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Mom. 25.01.29 (Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot) arviomääräraha ylitettiin 621 961 eurolla, mom. 25.01.29 (Erytymenot) arviomääräraha 133 951 eurolla, mom. 25.30.50 (Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset 892 595 eurolla ja mom. 25.70.21 (Vaalimenot) arviomääräraha 908 786 eurolla. Mom. 25.01.51 (Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset) ja 25.10.29 (Erytymenot) arviomäärärahoista säästy yhteensä 790 981 euroa.

Muiden pääluokkien määrärahoja oli käytettävissä 2,4 milj. euroa. Muiden pääluokkien määrärahojen käyttöön sisältyy valtionhallinnolle tarkoitettuja työllistämistukimäärärahoja 1,7 milj. euroa.

Tuloarviotileille kertyneet hallinnonalan tulot (luku 25) olivat 93,4 milj. euroa, mikä on 8 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuloarviot ylitettiin 0,1 milj. eurolla.

Hallinnonalan tuottavuuden parantamiseksi valmisteltiin hallinnonalan tuottavuusohjelma. Keskeinen toteutusvaiheessa oleva tuottavuus- ja alueellistamishanke on hallinnonalan talous- ja henkilöstöhallinnon tukitehtävien keskittäminen Oikeushallinnon palvelukeskukseen. Palvelukeskuksen toiminta käynnistyy osittain vuonna 2006 ja täydessä laajuudessaan Hämeenlinnan, Turun ja Kuopion toimipaikoissa vuoden 2007 alusta, jolloin sen henkilöstövahvuus on noin 140. Lisäksi valmisteltiin ministeriölle kuuluvien tietotekniikan tukitehtävien siirtämistä vuoden 2006 alusta lukien toimintansa aloittaneeseen Oikeushallinnon tietotekniikkakeskukseen. Kaikki tuottavuusohjelman toimenpiteet toteutetaan käyttäen hyväksi luonnollista poistumaa. Siitä huolimatta muutokseen sopeutuminen on vaativa prosessi. Ministeriöön on perustettu hallinnonala palveleva henkilöstömuutoksen tukiryhmä. Työhyvinvoinnin edistämistä on jatkettu tiiviissä yhteistyössä Valtiokonttorin asiantuntijoiden kanssa.

9. Oikeusministeriö

9.11 Oikeusministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 63. Oikeusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	102 275 512,77	96 258 642,02	6 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	2 111 720,54	2 130 789,41	-1 %
Muut toiminnan tuotot	<u>7 664 707,89</u>	<u>6 010 892,07</u>	28 %
	112 051 941,20	104 400 323,50	7 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-36 923 390,89	-34 741 419,07	6 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	91 820,52	-186 546,77	-149 %
Henkilöstökulut	-431 385 092,26	-417 761 142,47	3 %
Vuokrat	-66 215 506,58	-60 871 433,33	9 %
Palvelujen ostot	-67 214 017,89	-66 686 506,68	1 %
Muut kulut	-11 218 867,25	-10 438 277,47	7 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-38 075,60	-42 773,81	-11 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	6 855 219,47	7 210 634,55	-5 %
Poistot	-10 474 306,39	-11 927 061,13	-12 %
Sisäiset kulut	<u>-1 665 989,83</u>	<u>-1 660 722,61</u>	0 %
	-618 188 206,70	-597 105 248,79	4 %
JÄÄMÄ I	-506 136 265,50	-492 704 925,29	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	162 895,17	160 510,92	1 %
Rahoituskulut	<u>-90 156,21</u>	<u>-47 301,15</u>	91 %
	72 738,96	113 209,77	-36 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	63 086,48	84 588,71	-25 %
Satunnaiset kulut	<u>-1 497 398,13</u>	<u>-160 361,41</u>	834 %
	-1 434 311,65	-75 772,70	1793 %
JÄÄMÄ II	-507 497 838,19	-492 667 488,22	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Elinkeinoelämältä	31 415,05	39 701,75	-21 %
Kulut			
Kunnille	-123 687,61	-7 462 321,20	-98 %
Kuntayhtymille	-83 767,12	-16 026,84	423 %

Taulukko 63. Oikeusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-1 493 470,57	-1 600 034,00	-7 %
Kotitalouksille	-13 846,48	-12 312,06	12 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-305 110,22	-249 424,97	22 %
Muut siirtotalouden kulut	-35 206 222,27	-32 530 965,61	8 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>2 979,39</u>	<u>1 282,25</u>	132 %
	-37 223 124,88	-41 869 802,43	-11 %
JÄÄMÄ III	-544 689 548,02	-534 497 588,90	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Muut pakolliset maksut	76 556 111,73	66 571 657,14	15 %
Perityt arvonlisäverot	2 931 324,34	2 562 309,38	14 %
Suoritettut arvonlisäverot	<u>-40 269 097,76</u>	<u>-38 315 004,73</u>	5 %
	39 218 338,31	30 818 961,79	27 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-505 471 209,71</u>	<u>-503 678 627,11</u>	

Taulukko 64. Oikeusministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	434 738,43	229 462,24	89 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	368 850,00	494 445,00	-25 %
Muut pitkävaikutteiset menot	16 977 909,00	19 374 289,00	-12 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>4 936 122,21</u>	<u>2 167 163,98</u>	128 %
	22 282 881,21	22 035 897,98	1 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Rakennukset	694 729,00	560 940,00	24 %
Rakennelmat	34 954,00	38 087,00	-8 %
Rakenteet	843 787,00	910 326,00	-7 %
Koneet ja laitteet	10 530 519,00	11 420 156,00	-8 %
Kalusteet	3 297 325,00	2 986 632,00	10 %

Taulukko 64. Oikeusministeriön hallinnonalan tase, euroa

Muut aineelliset hyödykkeet	127 859,00	98 100,00	30 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>169 912,99</u>	<u>2 130 543,39</u>	-92 %
	15 699 085,99	18 144 784,39	-13 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	140 360,00	143 663,00	-2 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	38 122 327,20	40 324 345,37	-5 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Aineet ja tarvikkeet	2 021 623,35	1 978 576,76	2 %
Keskeneräinen tuotanto	837 962,74	830 871,42	1 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>2 835 069,99</u>	<u>2 831 462,98</u>	0 %
	5 694 656,08	5 640 911,16	1 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	457,28	417,28	10 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	4 111 788,64	4 167 556,06	-1 %
Siirtosaamiset	2 352 851,10	9 418 393,25	-75 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 637 814,00	191 301,92	756 %
Ennakkomaksut	<u>7 742,69</u>	<u>8 859,60</u>	-13 %
	8 110 196,43	13 786 110,83	-41 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	169 096,70	155 414,71	9 %
Tiliviraston tulotilit	2 369,80	694,00	241 %
Muut rahat ja pankkisaamiset	<u>41 172 274,82</u>	<u>60 906 968,18</u>	-32 %
	41 343 741,32	61 063 076,89	-32 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	55 149 051,11	80 490 516,16	-31 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>93 706 116,74</u>	<u>121 044 323,77</u>	-23 %

Taulukko 64. Oikeusministeriön hallinnonalan tase, euroa

VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	245 360 203,03	245 360 203,03	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-278 347 187,67	-275 381 814,98	1 %
Pääoman siirrot	492 166 517,87	500 899 658,62	-2 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-505 471 209,71</u>	<u>-503 678 627,11</u>	0 %
	-46 291 676,48	-32 800 580,44	-41 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	142,60	-100 %
LYHYTAIKAINEN			
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	41 655 433,53	61 405 366,18	-32 %
Saadut ennakot	133 998,84	5 557,87	2311 %
Ostovelat	18 114 691,85	14 903 111,20	22 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	9 990 330,16	9 399 645,02	6 %
Edelleen tilitettävät erät	11 263 257,48	10 896 593,74	3 %
Siirtovelat	58 643 875,63	57 086 948,45	3 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>196 205,73</u>	<u>147 539,15</u>	33 %
	139 997 793,22	153 844 761,61	-9 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	139 997 793,22	153 844 904,21	-9 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>93 706 116,74</u>	<u>121 044 323,77</u>	-23 %

Taulukko 65. Oikeusministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-19 056,84	-18 418,61
Arvonlisäverotulot	2 355 094,86	2 267 844,18
Muut vero- ja maksutulot	76 556 111,73	66 571 657,14
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	78 892 149,75	68 821 082,71

9. Oikeusministeriö

Taulukko 65. Oikeusministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	110 534 359,57	94 154 752,98
Korkotulot ja voiton tuloutukset	162 895,17	160 510,92
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-199 457 321,53	-191 691 233,69
Henkilöstömenot	-433 549 314,58	-419 445 880,34
Muut menot	-2 853 445,33	-1 443 395,81
Valtionvelan korkomenot	-90 156,21	-47 301,15
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-446 360 833,16	-449 491 464,38
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	34 394,44	40 984,00
Tulonsiirrot kunnille	-207 454,73	-7 478 348,04
Tulonsiirrot kotitalouksille	-13 846,48	-12 312,06
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-36 699 692,84	-34 130 999,61
Tulonsiirrot ulkomaille	-305 110,22	-249 424,97
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-37 191 709,83	-41 830 100,68
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-9 122 290,03	-11 965 972,48
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	273 358,22	217 350,92
Sijoitukset arvopapereihin	3 303,00	-2 539,00
Sijoitusten myyntivoitot	10 277,00	0,00
Annetut lainat	-1 445 197,35	197 912,95
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-10 280 549,16	-11 553 247,61
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	-19 736 110,47	-11 169 958,29
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-19 736 110,47	-11 169 958,29

Liite: Saamelaiskäräjien kertomus

SÀMEDIGGI

SÄMITIGGE

SÄÄMTEGG

SAAMELAISKÄRÄJÄT Dnro: 253/D.a.1

SAAMELAISKÄRÄJIEN KERTOMUS VUODELTA 2005

Saamelaiskäräjät on kokouksessaan 28.2.2006 hyväksynyt seuraavan kertomuksen toiminnastaan vuodelta 2005 valtioneuvostolle.

1. YLEISTÄ

1.1. Kertomus. Saamelaiskäräjälain (974/95) mukaisesti saamelaiskäräjät laatii vuosittain hallituksen kertomuksen laatimista varten kertomuksen siitä, mitä merkittävää on tapahtunut saamelaisia erityisesti koskevien asioiden kehityksessä. Saamelaiskäräjät kiinnittää kertomuksessaan huomiota siihen, miten eduskunnan ja sen erityisvaliokuntien toivomat ja edellyttämät asiat ovat toteutuneet, miten saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset perusoikeudet ja niitä koskeva itsehallinto ovat saamelaisten mielestä toteutuneet saamelaisten kotiseutualueella sekä siihen, mitkä tärkeät lainsäädännölliset ja rahoitukselliset hankkeet tulisi saattaa eduskunnan käsiteltäviksi.

1.2 Toiminta. Kertomusvuonna Saamelaiskäräjät piti kolme kokousta. Itsehallintoonsa kuuluvana tehtävänä saamelaiskäräjät laati hallituksen kertomuksen laatimista varten edellä kohdassa 1.1. tarkoitetun kertomuksen vuodelta 2005. Käräjät jakoi opetusministeriön saamelaisten yhteiseen käyttöön osoittaman 240.000 euron kulttuurimäärärahan, minkä lisäksi saamelaiskäräjien kautta maksettiin saamelaisten kotiseutualan kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen 600.000 euron määrä.

Eduskunnan erityisvaliokunnat ja niiden jaostot kuullivat käräjien edustajaa asiantuntijana kolme kertaa ja saivat ilman asiantuntijakuulemista yhden kirjallisen lausunnon. Saamelaiskäräjät antoi 26 lausuntoa, teki 10 aloitetta tai esitystä ja laati 17 kannanottoa, lausumaa tai muistiota. Käräjien edustajat osallistuivat 12:n kansallisen ja kolmen ylikansallisen pysyväisluontoisen toimielimen toimintaan sekä 37:een tilaisuuteen kotimaassa ja neljään ulkomailla.

Saamelaiskäräjien edustajat olivat mukana valtiopäivien avajaisissa, ottivat osaa hallituksen saamelaisasioita käsittelevään iltakouluun ja evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen työhön. Saamelaiskäräjien edustaja osallistui Yhdistyneiden kansakuntien alkuperäiskansojen pysyvän foorumin kokoukseen, Barentsin alueen ympäristöministerien kokoukseen ja pohjoismaisen saamelaisopimuksen valmisteluun. Norjan, Ruotsin ja Suomen saamelaiskäräjät pitivät yhteiskokouksen, ja käsitelivät saamelaisten parlamentarisessa neuvostossa saamelaisille yhteisiä asioita. Saamelaiskäräjillä oli edustaja myös maailman porokansojen III:ssa kongressissa.

2. SAAMELAISTEN PERUSOIKEUKSIEN JA IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

Valtiosääntöoikeudelliset puitteet saamelaisten alkuperäiskansan oikeudelle ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (PL 17.3 §) niitä koskevaan itsehallinnon perustalta saamelaisten kotiseutualueella (PL 121.4 §) on nykyisin turvattu perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Saamelaisten kulttuuri ymmärretään perustuslaissa laajasti kulttuurimuotona, johon kuuluu myös heidän maankäyt-

tönsä perinteisten elinkeinojen harjoittamiseksi. Julkisen vallan tehtävänä on puolestaan turvata ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista (PL 22 §). Saamelaisten kulttuuristen perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien edistäminen ei kuulu pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmaan.

2.1. Saamelaiset alkuperäiskansana. Huolimatta yhtäläisyyksistä vähemmistöjen kanssa alkuperäiskansat eroavat kansainvälisten sopimusten mukaan vähemmistöistä seuraavissa suhteissa. Alkuperäiskansalla on historiallinen, nykyaikaan jatkunut erityinen suhde tietyn alueen maahan ja luonnonvaroihin omaleimaisen kulttuurimuotonsa ja elämäntapansa perustana. Tämä suhde on saamelaisilla perustunut vanhastaan maanomistusoikeuteen. Alkuperäiskansa on myös säilyttänyt omia perinteisiä instituutioitaan kuten kolttasaamelaisten kyläkokous. Kun vähemmistöoikeudet on tavallisesti muotoiltu yksilön oikeuksiksi ovat alkuperäiskansaoikeudet suuressa määrin yhteisöllisiä, kansalle kuuluvia oikeuksia. Alkuperäiskansalle erityisesti kuuluva oikeus on itsemääräämisoikeus. Saamelaisten oikeuksien yhteisöllinen luonne ja saamelaisten itsehallinto ilmenevät suoraan perustuslaistamme, maankäyttöoikeudet ja saamelaisten perinteiset instituutiot puolestaan perustuslain perusteluista.

Suomi on valtiosääntöoikeudellisella tasolla tunnustanut saamelaisten erillisen aseman alkuperäiskansana, mutta Saamelaiskäräjien mielestä se kohtelee käytännössä saamelaisia lähinnä alueellisena kielivähemmistönä. Tämä epäkohta johtuu osaksi siitä, että ministeriöissä ja hallituksessa tieto saamelaisista ja heidän asemastaan sekä tarpeistaan alkuperäiskansana on useimmissa tapauksissa heikko ja että Suomen hallituksella ei ole selkeää saamelaispoliittista linjaa eikä vakiintuneita hallinnollis-poliittisia menettelytapoja näiden asioiden hoitamiseksi.

Saamelaisia koskevien asioiden valmistelun edistämiseksi valtioneuvoston yhteyteen tulisi nimittää saamelainen valtiosihteeri/neuvotteleva virkamies.

2.2. Saamen kieli, saamenkieliset palvelut ja kouluopetus. Vuoden 2004 alusta tuli voimaan saamen kielilaki (1086/2003), joka noudattaa kansalliskieliläämme suomea ja ruotsia koskevan kielilain (423/2003) periaatteita. Saamen kielilakia sovelletaan sekä valtion että kunnan viranomaisissa huolehdittaessa saamenkielisten palvelujen turvaamisesta. Saamen kielellä tarkoitetaan Suomessa puhuttavia saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Näistä inarin ja koltan saamenkielet ovat Euroopan neuvoston ministerikomitean arvion (2004) mukaan häviämiskaavassa joten toimiin on ryhdyttävä inarin ja koltan saamenkielen elinkelpoisuuden varmistamiseksi. Lisäksi myös pohjoissaamen tilanne on uhanalainen Unescon luokitusten mukaan ja kielenvaihdos on edennyt pitkälle monin paikoin.

Valtionvarainvaliokunta totesi vuoden 2006 valtion talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (Va-VM 45/2005 s.73/I), että saamen kielen toimistolla on tällä hetkellä resurssit viiden kielenkääntäjän tai kielityöntekijän palkkaamiseen. Valiokunta katsoi aiemman kantansa mukaisesti, että tätä määrää on tehtäviin näiden pidettävä riittämättömänä.

Saamen kielilain paremmaksi toteutumiseksi saamelaisten kulttuuri-itsehallinnolle osoitettua valtionavustusta tulisi lisätä kahden uuden kielenkääntäjän viran perustamiseen tarvittavalla määrällä (100.000 euroa).

Saamenkielisten sosiaali- ja terveystalouden turvaamiseksi valtion talousarviossa on ollut vuodesta 2004 lähtien 600.000 euron avustus jaettavaksi saamelaiskäräjien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille. Järjestely toteuttaa saamelaisten perustuslaillista itsehallintoa saamelaisten kotiseutualueella, mutta järjestely on epävarmalla perustalla, koska asiasta ei ole säädetty laissa. Kuntia rasittaa lisäksi omarahoitusosuus kuten Inarin kuntaa, jossa palveluja tulee tarjota kolmella saamen kielellä. Saamelaiset ovat kuitenkin ainoa alkuperäiskansa Suomessa ja saamenkieliset palvelut on tarkoitettu katettaviksi valtion eikä kunnan va-

roin. Euroopan neuvoston ministerikomitean mukaan (2004) toimiin on ryhdyttävä saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Saamelaiskäräjät esittääkin perustuslain 121.4 §:n toteutumiseksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992)

19d §:ään lisätään uusi 4 momentti: ” Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi voidaan valtionavustus myöntää täysimääräisenä maksettavaksi saamelaiskäräjien kautta saamelaisten kotiseutualueen kunnille.”

19e §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen lisätään: Hakijana voi olla joko kunta tai kuntayhtymä taikka saamelaisten kotiseutualueella saamelaiskäräjät.

Saamenkielisen päivähoiton turvaamiseksi saamelaisten kotiseutualueella tulisi lasten päivähoitosta annettuun lakiin (36/1976) sisällyttää seuraavat periaatteet:

Saamenkielisen päivähoiton kehittämiseksi saamelaisten kotiseutualueen kunnille myönnetään täysimääräistä valtionavustusta samalla tavoin ja samoin perustein kuin saamen kielen ja saamenkieliseen opetukseen.

Valtionavustuksen myöntäminen saamelaisten kotiseutualueella ei ole sidottu lapsiryhmän kokoon.

Saamelaisten kotiseutualueella saamenkielistä opetusta ei ole mahdollista saada peruskoulun kaikissa oppiaineissa puhumattakaan lukiosta ja aikuiskoulutuksesta. Suurin osa saamelaisoppilaista asuu lisäksi saamelaisalueen ulkopuolella ja jää opetusta ja sen rahoitusta koskevan lainsäädännön vuoksi kokonaan ilman saamenkielistä ja saamen kielen opetusta (arviolta 50 % näistä oppilaista).

Valtioneuvoston tulisi yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa käynnistää pikaisesti selvitys saamelaisopetuksen ja saamenkielisen varhaiskasvatuksen tilanteesta, tarpeista ja rahoituksesta koskien koko maata.

Oppimateriaalituotantoa tulisi uudistaa ja kehittää, erityisesti virtuaali- sekä lukio- ja aikuiskoulutuksessa ja pohjoismaisessa yhteistyössä, joka ei ole mahdollista nykyisellä 258.000 euron määrärahalta. Jo pitkään samana pysynyt määräraha on riittämätön oppimateriaalin valmistamiseksi kaikkia kouluasteita ja kaikkia kolmea Suomessa puhuttua saamen kieltä varten.

Saamenkielisen oppimateriaalin valmistamiseksi osoitettavaa määrärahaa tulisi korottaa 200.000 eurola, saamelaisopetuksen erityisrahoitus tulisi ulottaa koko maahan ja Saamelaiskäräjien vaikutusmahdollisuuksia saamelaisopetukseen tulisi lisätä tuntuvasti määrämällä sen tehtäviin mm. opetuksen seuranta-, arviointi- ja opetussuunnitelmatehtäviä.

2.3. Saamelaisten oikeudet maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin. Saamelaisten oikeudet alku-peräiskansana maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin ovat lainsäädännössä vahvistamatta ja turvaamatta.

Saamelaisalueen poromiesten ansiotaso on heikko. Alueen päätoimisten poromiesten verotettava tulo valtionverotuksessa on alle puolet saman alueen maanviljelijäin keskitulon määrästä ja alle EU-Suomen köyhyysrajan. (Ks. KM 2001:14 s. 103). Maankäyttökilpailun vuoksi tilanne ei ole parempi saamelaisten metsästyksen ja kalastuksen osalta. Näissä oloissa nuoret saamelaiset eivät uskalla ryhtyä kulttuurimuotoonsa kuuluvien elinkeinojen kuten poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen harjoittajiksi, jolloin saamelaisten oma kulttuuri ja kieli eivät enää välity sukupolvelta toiselle vaan kuolevat.

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) eduskuntakäsittelyssä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kehotti viranomaisia kiinnittämään yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisessa erityistä huomiota saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana ja saamelaiskulttuurin tärkeimmän aineellisen perustan eli poronhoidon turvaamiseen. Viranomaisten tulee suunnitelmallisesti edistää saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa poronhoitoa ja hankkia sillä toimeentulonsa. (TyVM 7/2003 vp s. 5-6)

Eduskunnan kertomusvuonna hyväksymään valtion talousarvioon vuodelle 2006 (1093/2005) sisältyy oikeusministeriön hallinnonalalle hanke hallituksen esitykseksi saamelaisten maahan, veteen ja perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvien oikeuksien järjestämisestä saamelaisten kotiseutualueella koskevaksi lainsäädännöksi.

Saamelaiskäräjät esittää, että oikeusministeriön hallinnonalalla laadittavassa lainsäädännöllisessä esityksessä

- kiinteistörekisterilaissa (392/1985) 2 §:ää valtion metsämaat saamelaisten kotiseutualueella esitetään muutettaviksi kiinteistöjen sijasta "muiksi rekisteriyksiköiksi"

- metsähallituslaissa (1378/2004) saamelaisten kotiseutualueen valtionmailta poistetaan tuottovelvoite,

- saamelaisten kulttuuriin liittyvä perinteinen maankäyttö turvataan saamelaisille saamelaisten kotiseutualueen valtionmaille ja

- saamelaisten alkuperäiskansan perinteisten elinkeinojen kuten poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen harjoittajille luotaisiin valtiovallan toimenpitein edellytykset harjoittaa kulttuuriinsa kuuluvia elinkeinoja ja saada niiden harjoittamisesta saamelaisten kotiseutualueella riittävä ansiotaso.

3. SAAMELAISKÄRÄJÄT JA SAAMELAISTEN ITSEHALLINTO

3.1 Toimitilat. Saamelaiskäräjät suunnittelee saamelaiskulttuurikeskuksen rakentamista Inarin kirkonkylään. Kulttuurikeskukseen on kaavailtu toimitilat Saamelaiskäräjille ja muille hallinnollisille toimintoille sekä tiloja saamelaiselle opetus- ja tutkimustoiminnalle, kulttuuritoimintoille sekä elinkeinojen kehittämistoimintoille. Nämä eri osatoiminnot yhdessä muodostavat toimivan ja ehjän kokonaisuuden. Hallitus on todennut, että kulttuurikeskus on kansallinen erityishanke, ei maakunnallinen hanke. Tältä pohjalta valtiovarainvaliokunta katsoi valtion vuoden 2006 talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (VaVm 45/2005 vp. s. 73), että saamelaiskulttuurikeskuksen mitoitus, ajoitus ja rahoitus tulee ratkaista mahdollisimman pian ja toivoi - jo kolmannen kerran - että hankkeen edellyttämä suunnittelumääräraha voitaisiin ottaa talousarvioon.

Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaiskulttuurikeskuksen suunnittelussa vielä ratkaisemattomat seikat ratkaistaan kiireesti ja hanke toteutetaan kansallisena erityishankkeena ja että hankkeen arkkitehtikilpailua varten otetaan 200.000 euron määräraha valtion vuoden 2006 lisätalousarvioon."

3.2. Saamelaiskäräjien resurssit ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Eduskunta edellytti vastauksessaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien lakiehdotusten lepäämään jättämiseksi (EV 14.2.1995/HE 248/1994 vp) sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten hallituksen selvittävän, miten voitaisiin saamelaiskäräjien yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia edelleen kehittää ja turvata saamelaiskäräjille riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseen. Sivistysvaliokunnan mukaan tuli selvittää Saamelaiskäräjien oikeus tehdä eduskunnalle annettavia aloitteita ja eduskunnalle annettava vuosittainen kertomus. Saamelaiskäräjät esittää, että

Saamelaiskäräjien kertomusta ja aloiteoikeutta koskevat asiat selvitetään.

Saamelaiskäräjien toimintaedellytysten turvaamiseksi valtionavustukseen tehdään 500 000 euron tasokorotus vuoden 2007 talousarviossa, mikä auttaisi käräjien tiedotustoimintaa ja osallistumista saamelaisten parlamentaarisen neuvoston toimintaan.

Saamelaiskäräjien vaikutus- ja päätösvaltaa lisätään kunta- ja palvelurakennemuudistukseen tehtyjen esitysten mukaisesti (Saamelaiskäräjien lausunto 24.1.2006) erityisesti opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen ja maankäytön suunnittelun aloilla.

4. SAAMELAISET JA EUROOPAN UNIONI

Eduskunnan edellä (3.2) mainittuun lausumaan perustuvan oikeusministeriön selvityksen mukaisesti Saamelaiskäräjät esittää vaikutusmahdollisuuksiensa lisäämistä EU-asioiden valmistelussa (OM/LAVO:n julkaisu 2/1997 s. 96) siten, että

valtioneuvoston ohjesäännön 26 §:n 3 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan EU-ministerivaliokunnassa kuultaisiin Saamelaiskäräjien puheenjohtajaa asiassa, joka koskee erityisesti saamelaisten itsehallintoa.

Saamelaisten kulttuurin harjoittamiseen on tilajaotuksen puitteissa jo pitkään liittynyt pienimuotoinen maatalous.

Saamelaisten pienimuotoista maataloutta yhdistelmäelinkeinona tulisi tukea EU:n varoin.

Saamelaisille voidaan etnisenä ryhmänä myöntää perinteisillä saamelaisalueilla poronhoitoon liittyviä yksinoikeuksia EU:n lainsäädännön ja Suomen perustuslain estämättä. (PeVL 8/1993 vp ja 14/1994 vp s.6/I). Myös Euroopan unionin parlamentin maatalouspolitiikassa ”Arktisten alueiden maataloutta koskevan uuden strategian päätöslauselma” korosti, että saamelaiskulttuuria ja poronhoitoa voidaan kehittää saamelaisten omilla ehdoilla yhteisön tuella, ehdotti erityistukia poronhoidon investointeihin” ja piti tärkeänä, että ihmisiä kannustetaan jäämään asuinsijoilleen ja että se tehdään heille mahdolliseksi. (A4-0073/99). Saamelaiskäräjät esittää perustuslakivaliokunnan lausuman mukaisesti (PeVL /1993 vp), että

saamelaisten kotiseutualueen poronhoito säädetään poronhoitolain muutoksin saamelaisväestön erityisesti oikeudeksi puuttumatta alueen muun väestön poronhoitoon liittyviin oikeuksiin.

Puheenjohtaja

Pekka Aikio

Lakimiess sihteeri

Heikki J. Hyvärinen

10. Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriön toiminnassa vuonna 2005 painottuivat toimenpiteet tasapainoisen alueellisen kehittämisen sekä ihmisten ja yritysten hallittu liikkuvuus. Toiminnassa korostui myös toimivan, luotettavan ja yhteistyökykyisen palveluhallinnon turvaaminen sekä hyvän turvallisuustilanteen ja myönteisen turvallisuuskulttuurin vahvistaminen. Näiden laaja-alaisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisessa kuten toiminnallistenkin tulostavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin pääosin. Yksi ministeriön toiminnan kehittämisen keskeinen alue tulee olemaan tulostavoitteiden määrittely siten, että ne tukevat aikaisempaa paremmin koko sisäasiainhallinnonalalle asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Merkittävimmät rakenteelliset muutokset sisäasiainministeriön hallinnonalalla olivat valtioneuvoston asetuksella 1.7.2005 perustettu talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus, jonka päätoimipaikka on Joensuu sekä 1.1.2006 voimaan tullut tilivirastouudistus, jossa sisäasiainministeriön hallinnonalan 18 tilivirastoa koottiin kahdeksi tilivirastoksi, jotka ovat sisäasiainministeriö ja Ahvenanmaan lääninhallitus.

Kunta- ja palvelurakennemuutos käynnistyi toukokuussa. Hanke tähtää siihen, että nykyisin kuntien vastuulla olevat palvelut saavat riittävän vahvan rakenteellisen ja taloudellisen perustan. Hanke on edennyt nopeasti; syksyllä alkoi aluevaiheen toteutus peruspalveluohjelmaa valmistelevan ministeriryhmän linjaamien muutosmallien pohjalta.

Sähköistä asiointia on kehitetty ministeriön kaikilla toimialueilla. Muun muassa tuottavuusohjelmaan on sisällytetty ulkomaalaisprosessien sähköistäminen.

Kansalaisten turvallisuuden varmistamistyötä jatkettiin määrätietoisesti. Talousrikostorjunta oli eräänä poliisitoiminnan painopistealueena. Laittoman työvoiman valvonta- ja tutkintayksikkö sekä pääkaupunkiseudun talousrikosten esikäsittely-yksikkö ovat olleet kaksi keskeistä toimijaa.

Schengen- arviointiryhmän Suomen rajaviranomaisten toimintaan kohdistuneet tarkastukset osoittivat Suomen soveltavan hyvin Schengenin vaatimuksia toiminnassaan. Yleisarviona todettiin, että Suomen rajavalvontajärjestelmä on Schengen -alueen parhaimmistoa.

Raskaan liikenteen valvonnan tehostamiseksi sisäasiainministeriö määritteli valvonnan painopistealueet, valvontaa lisättiin, koulutusta tehostettiin ja yhteistyötä tullin ja rajavartiolaitoksen kanssa tarkennettiin.

Vuonna 2005 voimaan tulleen uuden siviilikriisinhallintalainsäädännön mukaan siviilikriisinhallinnan valmiuksista vastaa sisäasiainministeriö. Siviilikriisinhallinnan koulutustoiminta päätettiin keskittää Pelastusopiston yhteyteen. Pelastusopistosta onkin muodostumassa kansainvälisen tason pelastus- ja kriisinhallintalan koulutuslaitos.

10.1 Ulkomaalaisvirasto

Ulkomaalaisviraston toiminnan pääperiaatteena on hallitun maahanmuuton edistäminen. Tämä tarkoittaa ihmis- ja perusoikeuksien, hyvän hallinnon ja oikeusturvan periaatteiden korostamista sekä maahanmuuttoon liittyvien väärinkäytösten estämistä.

Vuoden 2005 aikana toteutettiin Ulkomaalaisviraston organisaatiouudistus, jonka tavoitteena oli vakauttaa viraston toiminta 16.2.2004—15.2.2005 toteutetun toiminnan tehostamishankkeen jälkeen. Viraston pakolais- ja turvapaikkalinja lakkautettiin ja sen tehtävät siirrettiin alueyksikölle ja maahanmuuttoyksikölle. Sa-

massa yhteydessä perustettiin kokeiluluonteisesti Helsinki-Vantaan lentoaseman tulosalue, jonka toiminta lentoasemalla päättyi 1.11.2005.

Ulkomaalaisvirastossa on meneillään sisäasiainministeriön tuottavuusohjelmaan sisältyvä, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kansalaisuusprosessien sähköistäminen, jonka edellyttämä määrittelytyö saatiin valmiiksi vuoden 2005 lopulla.

Taulukko 66. Voimavarat

Perustietoja	2004 toteutuma	2005 TA	2005 toteutuma
Toimintamenot (1 000 €)	9 124	12 960	12 051
Henkilötyövuodet	214	208	233

Turvapaikkahakemusten määrä laski 8 % vuodesta 2004. Kansalaisuushakemusten määrä kasvoi 20 %. Viireille tulleiden asioiden kokonaismäärä nousi hieman edellisvuodesta. Ratkaistujen asioiden määrä sen sijaan laski. Vuonna 2004 toteutetun viraston tehostamishankkeen johdosta tehtyjen ratkaisujen määrä kasvoi. Toimintaa vakautettaessa on vuonna 2005 palattu normaalille tasolle. Ulkomaalaislain muutos on aiheuttanut muutoksen suoritteiden rakenteessa. Muun muassa edustustoille aikaisemmin annetut lausunnot viisumiasioissa jäivät pois ja tilalle tulivat ensimmäistä oleskelulupaa koskevat päätökset. Näiden aiheuttama työmäärä on aikaisempaa suurempi, mutta lukumäärä pienempi.

Taulukko 67. Viireille tulleet ja ratkaistut asiat

	2004	2005
Viireille tulleet	37 726	37 913
Ratkaistut	42 337	36 591

Viireille tulleiden hakemusten läpimenoajat lyhenivät. Vuoden 2005 lopussa kaikkien oleskelulupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 67 vuorokautta. Työntekijän oleskelulupien käsittelyaika oli Ulkomaalaisvirastossa keskimäärin 45 vuorokautta. Kaksivaiheinen käsittely hidasti kuitenkin selvästi kokonaiskäsittelyaikaa. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 97 vuorokautta, oltuaan 168 vuorokautta vuonna 2004. Kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 545 vuorokautta, kun se oli noin 900 vuorokautta vuonna 2004.

Päätöksenteon laadukkuus edellyttää yhdenmukaista ja oikeusvarmaa päätöksentekoa. Virastossa aloitettiin turvapaikka- ja maahanmuuttoasioissa päätöksiä koskevien valitusratkaisujen systemaattinen seuranta, jossa kiinnitetään erityistä huomiota niihin muutoksenhakutuomioistuinten ratkaisuihin, joissa valituksen hyväksymisen perusteena on Ulkomaalaisviraston laintulkinta- tai menettelytapavirhe. Kansalaisuusasioissa seuranta oli aloitettu jo aikaisemmin. Vuoden 2005 lopulla käynnistettiin koko virastoa koskeva laatuhanke, jonka tavoitteena on määritellä laadun kehittämiskohteet ja niille tunnusluvut sekä luoda päätöksenteon kokonaislaatua kuvaava lukuarvo (laatuindeksi).

Taulukko 68. Toiminnallinen tuloksellisuus

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 TAE	2005 toteutuma
— tuottavuus (pääöstä/htv)	196	240	163
— taloudellisuus (nettomenot € /pääöstös)	280	180	329

Ulkomaalaisviraston henkilöstömäärä on viime vuosina kasvanut. Myös viraston tukitoimintoja on vahvistettu. Vuoden 2005 tuottavuus- ja taloudellisuuslukuja ei suoraan voida verrata vuoden 2004 vastaaviin lukiin viraston nettomäärärahan lisääntymisen ja vuoden 2004 tehostamishankkeen sekä ulkomaalaislain voimaantulon aiheuttaman suoriterakenteen muutoksen vuoksi. Ulkomaalaisviraston toimintoja alueellistettiin vuonna 2004. Alueellistamisen ja toiminnan kehittämisen sekä prosessien sähköistämisen määritellyn kustannukset ovat mukana päätöksen kustannuksissa. Päätösten omakustannushinnat eivät ole kuitenkaan juurikaan nousseet. Viraston maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus on laskenut 53 %:iin osittain sen vuoksi, että käsittelymaksutulot jaetaan eri viranomaisten kesken.

Taulukko 69. Maahanmuutto

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Käsittelyaika vrk:			
— oleskelulupa	75	90	67
— työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa	33	60	46
— turvapaikka, normaali menettely	243	180	178
— turvapaikka, nopeutettu menettely (ilm. perusteeton)	90	100	53
— matkustusasiakirjat	161	120	138
Päätösten pysyvyys muutoksenhaussa %			
— oleskelulupa	75	75	60
— työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskelulupa	50	85	61
— turvapaikka, normaali menettely	91	95	64
— turvapaikka, nopeutettu menettely (ilm. perusteeton)	60	98	89
— matkustusasiakirjat	76	92	68
— käännytys	56	87	82
— karkotus	64	77	46
Ratkaistu vireille tulleista %	112	104	91
Ratkaisut/htv	312	390	249

Taulukko 70. Kansalaisuus

Tulosmittarit	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Käsittelyaika vrk:			
— kansalaisuushakemukset	937	730	551
— kansalaisuusilmoitukset	77	50	55
— kansalaisuusaseman selvittäminen	182		252
Päätösten pysyvyys muutoksenhaussa %	77	88	62
Ratkaistu vireille tulleista %	149	150	123
Ratkaisut/htv	184	200	164

Ulkomaalaisrekisteri oli teknisesti toiminnassa 99,8 % ajasta. Tavoitteena on, että rekisteri on koko ajan käytettävissä, eikä käyttökatkoja esiinny.

10.2 Lääninhallinto

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Lääninhallitusten tekemässä peruspalvelujen arvioinnin tuloksia ja lääninhallitukselle tulleita kanteluja ja valituksia tarkastelemalla voidaan todeta, että väestön oikeudet toteutuvat kohtuullisesti maan eri osissa, mutta muun muassa lääninhallituksilla on tärkeä työ alueellisten erojen ehkäisemisessä.

Lääninhallitukset edistävät alueellista kehitystä ja varmistavat, että alueellinen ja seudullinen hyvinvointi ja kansalaisten turvallisuus paranevat. Lääninhallitukset toimivat sosiaalisen turvallisuuden ja terveyden yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä syrjäytymisen vähentämiseksi. Lääninhallitukset tukevat erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Lääninhallitusten strategiset painopisteet 2005—2009 ovat seuraavat:

1. Palvelujen ja asiain turvaaminen
2. Alueellisen kehityksen edistäminen toimijoiden yhteistyötä kehittämällä
3. Hallinnon ohjattavuuden parantaminen
4. Lääninhallituksen laatutyö, joka käsittää toimivat palvelutuotannon prosessit ja henkilöstöhallinnon prosessit

Palveluhallinnon turvaamisessa lääninhallitusten tulostavoitteena on ollut peruspalvelujen arvioinnin edelleen kehittäminen palvelemaan yhteiskunnan tietotarpeita. Valtion palveluiden arviointi tehdään asetettujen palvelutavoitteiden kautta. Verkkoasiointia on kehitetty verkkopalvelustrategian mukaisesti. Kaikki asiointilomakkeet ovat verkosta saatavana ja asiat saadaan vireille sähköisesti. Myös vuorovaikutteista asiointia kehitetään.

Sähköisten palvelujen käyttö yhteispalvelujen parantamiseksi on liitetty osaksi yhteispalvelun tehostamishanketta, jossa palvelukonseptia tarkastellaan kokonaisuutena. Valtion palvelujen arviointi on toteutettu tavoitteen mukaisesti. Tavaraliikennelupien ja alkoholilupahallinnon vuorovaikutteiset palvelut valmistuvat tavoitteen mukaisesti. Lääninhallitusten alaista hallintoa on ryhdytty uudistamaan hallituksen selonteon linjausten mukaisesti. Eduskunta ei vielä ole antanut vastausta selontekoon, joten laajempi uudistus tapahtuu myöhemmin. Lääninhallitusten seurantajärjestelmien yhtenäistämistä ja parantamista koskevien ehdotusten toimeenpano on alkanut. Lääninhallitusten tukipalvelut on vuodenvaihteessa 2005/2006 siirretty aikataulun mukaisesti porrastaen uuteen sisäasiainhallinnon palvelukeskukseen.

Taulukko 71. Lääninhallitusten toiminnan tunnuslukuja

Suorite	2004 kpl	2005 kpl	htv	oka €
Taksilupa	2 556	2 804	9	245
Tavaraliikennelupa	4 811	10 512	8	164
Anniskelulupa	3 198	3 890	19	580
Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa	1 279	1 926	3	180
Lainojen vuosimaksuja	67 153	51 794	6	18
Prosessuaaliset kantelut	1 963	2 240		

Lääninhallitusten omalla toimintamäärärahalla palkattu pysyväisluonteinen henkilöstömäärä oli kertomusvuonna ilman poliisiosastojen henkilöstöä 1 034. Määrä on neljä henkilöä suurempi kuin edellisenä vuonna. Kaikkiaan henkilötyövuosia lääninhallituksissa oli 1 051.

Taulukko 72. Määrärahat

	2004 Tilinpäätös	2005 TAE+LTAE
Määrärahat (1 000 €)	51 480	53 248

Taulukko 73. Henkisten voimavarojen hallinta

	2004	2005
Henkilöstömäärä	1 030	1 034
Vakinaisia %	89	90
Määräaikaisia %	11	10
Naisia %	69	68
Miehiä %	31	32
keski-ikä, vuotta	48,8	48,6
Sairauspoissaolot pv/htv	6,9	7,9
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,3	3,3

10.3 Rekisterihallinto

Maistraatit hoitavat väestökirjanpidon, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtäviä sekä yleishallintotehtäviä ja holhousviranomaisen tehtäviä. Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien tehtävät muodostavat keskeisen osan siitä viranomaistehtävien ketjusta, joka turvaa osaltaan kansalaisten perusoikeuksien toteutumisen ja varmistaa suomalaisen yhteiskunnan viranomaistoiminnan luotettavuuden ja tehokkuuden.

Väestötietojärjestelmä on yhteiskunnan keskeisin perusrekisteri. Väestötietojärjestelmä on ajantasainen ja luotettava ja muut viranomaiset ovat voineet entistä laajemmin tukeutua väestötietojärjestelmän tietoihin omassa toiminnassaan. Toisaalta myös muut viranomaistahot osallistuvat entistä merkittävämmiin väestötietojärjestelmän tietojen suoraan päivitykseen, mikä lisää tietojen oikeellisuutta ja ajantasaisuutta sekä tuo kustannussäästöjä.

Taulukko 74. Toiminnallinen tuloksellisuus

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Osoitteista vastaa tosiasiallisen kotikunnan ja asuinpaikan osoitetta (%)	99	99	99
Tilapäisistä osoitteista on oikein (%)	78	77	79
Muuttoilmoituksista saadaan puhelimitse tai verkon välityksellä (%)	43	45	48
Muut henkilötiedot konekielisesti (%)	60	68	65

Väestötietojärjestelmän tietojen oikeellisuutta kuvaavat mittarit osoittavat, että tiedot ovat keskeisiltä osin erinomaisella tasolla.

Avioehtoasioiden ja lahjoitusasioiden rekisteri on uudistettu ja siirtyi 1.5.2005 maistraateille.

Väestörekisterikeskuksen Laatu-yksikkö aloitti toimintansa Kokkolassa 1.9.2005 suunnitellulla tavalla. Sisäasiainministeriössä käynnistettiin Kuopion ja Ylä-Savon, Kouvolan ja Kotkan sekä Porin ja Rauman maistraattien yhdistäminen.

Työryhmän ehdotukset maistraattien erikoistumismahdollisuuksista ja tehtävien alueellistamismahdollisuuksista valmistuivat keväällä 2005. Ehdotusten toimeenpano käynnistyi lausuntokierroksella ja ehdotetut toimenpiteet mahdollistava hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa 2005.

Ulkomaalaisia koskevia tietoja on määrätietoisesti parannettu siten, että viranomaisten (ml Kela) verkko erityisesti tätä varten on perustettu, mutta tietojen parantaminen ja verkoston hyväksikäyttö on otettava entistä selvemmin painopisteeksi.

Varmennepalveluiden tuotanto vaatii toiminnan edellyttämän äärimmäisen turvallisuuden ja luotettavuuden sekä menetelmän teknologisen vaativuuden takia suuria panostuksia teknologiaan, tuotantoympäristöön ja hallinnointiin. Kyseessä on käytännössä suuria alkuinvestointeja vaativa tuotantoprosessi, jonka kannattavuus riippuu olennaisesti volyymeista.

Varmennepalveluiden tuottavuus ja taloudellisuus ovat johdonmukaisesti parantuneet vuosina 2003—2005. Tuottavuuden ja taloudellisuuden parantuminen on johtunut varmenteiden lukumäärän lisääntymisestä eri alustoilla ja Väestörekisterikeskuksen pitkäjänteisestä työstä maksullisen toiminnan kannattavuuden lisäämiseksi.

Väestörekisterikeskus ei välttämättä voi yksin omilla toimillaan vaikuttaa kaikkeen sähköisen asioinnin kehittämiseen hallinnossa. Sähköisen asioinnin kehittäminen edellyttää koko hallinnolta selkeitä päätöksiä ja toimenpiteitä siitä, ettei hallinnossa ole useita rinnakkaisia tunnistusjärjestelmiä käytössä, ja näiden päätösten tarkkaa seuranta.

Taulukko 75. Henkisten voimavarojen hallinta

	2004		2005	
	Vrk	maistraatit	Vrk	maistraatit
Henkilöstömäärä	112	819	122	826
Henkilöstöstä vakinaisia %	90	89	86	87
Henkilöstöstä määräaikaisia %	10	11	14	13
Henkilöstöstä naisia %	64	85	62	86
Henkilöstöstä miehiä %	36	15	38	14
Henkilöstön keski-ikä	46,0	46,3	45,7	46,8
Sairauspoissaolot (pv/htv)	15,0	10,2	14,5	10,4
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	74	3,32	74	3,26

10.4 Kihlakunnat

Kihlakunnanvirastot toimivat alueensa valtionhallinnon asiakaspalvelujen järjestämisen yhteen kokoajina ja koordinaattoreina kehittäen ja laajentaen yhteispalvelua. Kihlakunnanvirastojen asiakaspalvelut palvelu-toimistoissa ja palvelupisteissä järjestetään pääsääntöisesti yhteispalveluna.

Yhteispalvelupisteet on otettu mukaan peruspalvelujen arviointiin. Lääninhallitusten yhteispalvelun kehittämissuunnitelmat perustuvat pääosin siihen. Vuonna 2005 on perustettu kolme uutta yhteispalvelupistettä, kokonaismäärä vuoden lopussa oli 212. Sisäasiainministeriö on käynnistänyt kaksi pilottia yhteistyössä Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton kanssa. Pilottien kokemusten perusteella on tarkoitus laajentaa yhteispalvelupisteiden palveluvalikoimaa ns. kolmannen sektorin palveluilla. Yhteispalvelupisteiden palveluvalikoimaa on voitu lisätä myös uusilla asiakaspäätteillä (verkkopalvelut), joita on saatu yhteispalvelupisteisiin yhteistyöhankkeessa opetusministeriön kanssa, yhteensä yli 20 asiakaspäätettä. Yhteispalvelun tehostamisen edellytyksenä ollut yhteispalvelulain uudistaminen sekä hallintonselontekoon pohjautuva yhteispalvelun tehostamishankkeen valmistelu käynnistettiin syksyllä 2005.

Yhteispalvelulain uudistaminen on käynnissä. Yhteispalvelun kehittämisohjelma on toteutettu ja yhteispalvelupisteitä on 212. Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi on käynnistetty osana tietoyhteiskuntaohjelmaa Julkiset Palvelut verkkoon -hanke ja laadittu sisäasiainministeriön hallinnonalaa koskeva verkkopalveluiden toimeenpanosuunnitelma, jonka toteutus on käynnistynyt suunnitelman mukaisesti (SM-on-line -hanke).

Hallitus antoi 7.4.2005 eduskunnalle selonteon keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Osana eduskunnan edellyttämää hallintonselontekoa on valmisteltu yksityiskohtainen selvitys kihlakuntauudistuksen toimeenpanosta ja kehittämistarpeista.

Selonteon toimeenpanon edellyttämiä myös kihlakuntahallintoa koskevia toimenpiteitä on valmisteltu eri hallinnonalojen edustajista koostuvassa työryhmässä.

Yhtenäisjärjestelmän mukaiset kihlakunnanvirastot toimivat 77 kihlakunnassa. Kihlakunnanvirastoissa on työskennellyt noin 200 henkilöä yhteisenä henkilöstönä. Tämän henkilöstön tehtävät ovat hallinto- ja tuki-tehtävien lisäksi liittyneet viraston eri sektoreiden substanssitehtäviin. Henkilöstömäärässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen nähden.

Kokonaisuudessaan kihlakunnanvirastojen menokehitys oli vuonna 2005 hyvin maltillinen. Kihlakunnanvirastoissa otettiin kertomusvuonna käyttöön yhteisen henkilöstön uusi palkkausjärjestelmä. Tämä vaikutti osaltaan siihen, että yhteisen henkilöstön palkkausmenot kasvoivat verrattuna vuoteen 2004. Toimitilamenojen kehitys vaihteli lääninhallituksittain muutamien kymmenien tuhansien eurojen noususta aina yli 12 prosentin vähenemiseen.

10.5 Poliisitoimi

Poliisin tehtävänä on turvata oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä ennalta estää rikoksia, selvittää niitä ja saattaa ne syyteharkintaan. Poliisin tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa, minkä takeena on ammattitaitoinen, palvelualtis, luotettava, yhteistyöhakuisen ja tehokkaasti organisoitu poliisi.

Taulukko 76. Valvonta

	2002 toteutuma	2003 toteutuma	2004 toteutuma	2005 toteutuma
Katurvallisuusindeksin arvo (1999=100)	96,2	93,7	90,5	90,5
Liikenneturvallisuusindeksin arvo	124,5	123,5	135,9	135,9
Liikenteessä kuolleiden määrä, hlöä	413	379	370	366
Liikennevalvontasuoritteiden kustannus, euroa	15,57	15,00	16,89	20,90
Valvonnan osuus toimintameno/määräraha, 1 000 euroa	174 366	178 454	182 794	188 789
Henkilöresurssit				
Valvonnan osuus henkilöresursseista, hlöä (muun. htv)	3 587	3 453	3 410	3 274
Osuus käytetystä kokonaistyöajasta, prosenttia	32,7	31,4	31,3	30,6

Turvallisuuden taso katurvallisuusindeksillä (poliisille ilmoitetut ryöstöt, pahoinpitelyt, vahingonteot, ratti- ja liikennejuopumukset pisteytettynä ja suhteutettuna väestömäärään; mitä suurempi luku, sitä parempi turvallisuus) parantui hivenen edellisestä vuodesta, mutta oli selvästi heikompi kuin vuosina 2002—2003.

Liikenneturvallisuus pysyi liikenneturvallisuusindeksillä mitattuna vuoden 2004 tasolla. Liikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä oli edellisen vuoden tasolla. Rattijuopojen suhteellinen osuus liikennevirrassa oli 0,15 %, vuonna 2004 osuus oli 0,16 %. Poliisin liikennevalvonta lisääntyi vuonna 2004 ja oli vuonna 2005 suunnilleen samalla tasolla. Automaattisen liikennevalvonnan piirissä olevan tiestön määrä kasvoi. Kiinteä valvonta kattoi vuoden 2005 lopussa yhteensä 900 km.

Taulukko 77. Hälytystoiminta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	11,4	12,1
Toimintavalmiusaika A ja B -luokan tehtävissä, min	21,6	22,2
A ja B hälytystehtävien määrä, kpl	814 503	843 431
Kokonaiskustannukset/hälytystehtävä (A ja B), euroa	81,16	75,35
Hälytystoiminnan osuus toimintameno/määräraha, 1 000 euroa	55 983	54 923
Henkilöresurssit		
Valvonnan osuus henkilöresursseista, hlöä (muun. htv)	1 044	953
Osuus käytetystä työajasta, prosenttia	9,5	8,3

Poliisin hälytystehtävien määrä kasvoi edelleen vuonna 2005 ja oli noin 10 % korkeammalla tasolla kuin vuonna 2002. Vuoden 2004 keväällä tehty alkoholiveron alentaminen näkyi edelleen sekä poliisin tehtävissä että rikollisuuden kehityksessä.

Taulukko 78. Rikostorjunta

	2004 toteutuma	2005 toteutuma
Rikosten määrä/kaikki rikokset, kpl	787 837	787 307
Rikosten määrä/rikoslaki rikokset, kpl	540 793	531 717
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä, kpl	32 646	33 550
Omaisuusrikosten määrä, kpl	273 895	257 714
Poliisiin tietoon tulleiden huumausainerikosten määrä, kpl	14 496	14 358
Poliisiin tietoon tulleiden törkeiden huumausainerikosten määrä, kpl	579	564
Rikoslakirikosten selvitystaso, prosenttia (pl. liikenne-rikokset)	47,7	49,6
Omaisuusrikosten selvitystaso, prosenttia	37,3	39,4
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, prosenttia	82,1	79,9
Päätettyjen talousrikosten tutkinta-aika, ka./vrk	422	381
Takaisin saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), milj. euroa	34,88	46,8
Kustannukset/poliisiin tietoon tullut rikos, euroa	328	335
Kustannukset/selvitetty rikoslakirikos, euroa	457	450
Rikostorjunnan osuus toimintameno/määräraha, 1 000 euroa	207 200	237 848
Henkilöresurssit		
Prikostorjunnan henkilöresurssiosuus, hlöä (muun. htv)	3 865	4 125
Osuus käytetystä työajasta, prosenttia	35,1	37,4

Vuonna 2005 poliisiin tietoon tuli noin 787 000 rikosta, mikä on hieman vähemmän kuin vuotta aikaisemmin (noin 788 000 rikosta vuonna 2004). Rikoslakirikoksia tuli poliisiin tietoon yhteensä hieman yli 531 000. Rikoslakirikokset ilman liikenne- ja huumerikoksia ovat vähentyneet vuoden 2002 tasosta noin 11 000 kappaleella. Rikosten selvitystason parantuminen jatkui edelleen vuoden 2005 aikana. Selvitettyjen omaisuusrikosten määrä nousi 39,6 %:iin (vuonna 2004 37,3 %) ja rikoslakirikoksista (mukaan lukien liikenne-rikokset) selvisi 67,2 % (vuonna 2004 65 %).

Talousrikostorjunta oli poliisin painopistealueena vuonna 2005, jolloin poliisi sai lisää talousrikostutkijoita. Poliisille ilmoitettujen talousrikosten määrä pysyi suunnilleen edellisen vuoden tasolla. Sen sijaan poliisin tutkittavana olevien tai tutkintaa odottavien talousrikosten määrä pieneni, koska vuoden aikana saatiin tutkittua enemmän talousrikoksia kuin uusia talousrikoksia tuli päätettyjen tilalle. Usean vuoden ajan kasvanut talousrikosten keskimääräinen tutkinta-aika kääntyi vuoden aikana laskusuuntaan, vaikka keskimääräinen tutkinta-aika on edelleen liian korkea. Sen sijaan mediaanien valossa tutkinta-ajat eivät näytä läheskään niin huolestuttavilta. Poliisin talousrikoksissa haltuun saaman rikoshyödyn määrä oli vuonna 2005 suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Yhtenä keskeisenä toimena on vuoden 2005 aikana pääkaupunkiseudulle talousrikosten esikäsitteily-yksikkö.

Vuonna 2004 perustetut poliisiin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteinen valtakunnallinen rikostiedustelu- ja analyysikeskus sekä alueelliset rikostiedustelu- ja analyysiryhmät toimivat jo vuonna 2005 suunnitellusti, mutta kehitystyö on edelleen ajankohtaista. Toiminnan tarkoituksena on rikostiedustelun ja rikosanalyysin avulla tehostaa rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä.

Vielä 2000-luvun alussa jatkunut huumausainerikollisuuden kasvu on viime vuosien aikana pysähtynyt ja kääntynyt jopa laskusuuntaan. Myös järjestäytyneiden rikollisryhmien määrän kasvu on pysähtynyt, vaikka niihin kuuluvien jäsenten määrä on lisääntynyt viime vuosina. Järjestäytyneen rikollisuuden keskeinen torjuntamenetelmä, alueellisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten torjuntakohteiden järjestelmällinen mää-

rittely ja valinta on todettu tehokkaaksi keinoiksi niin kansallisesti kuin EU:n tasolla suoritetuissa arvioinneissa.

Poliisi on vuoden 2002 jälkeen panostanut erityisesti omaisuusrikosten selvitystason nostamiseen. Toiminnan ohjauksessa ja johtamisessa on painotettu kattavan rikospaikkatutkinnan suorittamista, rikoksesta epäiltyjen rekisteröintiä, tekijäkeskeistä tutkintamallia, niin sanottujen pimeiden rikosten sarjoittamista sekä analyysitoimintaa. DNA-rekisteröintiä on lisätty. DNA-rekisterin koko onkin kasvanut vajaasta 4 000 (vuonna 2001) henkilöstä jo runsaaseen 32 000 henkilöön. Samalla ajanjaksolla henkilöosumien määrä on noussut huomattavasti. Vaikka DNA-rekisteröinti on tehostanut vakavien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten tutkintaa, kappalemääräisesti suurin osa osumista on kohdistunut perinteisten omaisuus- ja massarikosten selvittämiseen. Toiminnan tehostaminen on tuottanut tulosta, sillä omaisuusrikosten selvitystaso on noussut vuosina 2002—2005 yli 5 prosenttiyksiköllä.

Taulukko 79. Lupapalvelut

	2004	2005
	toteutuma	toteutuma
Poliisin myöntämät keskeiset luvat (ajoluvat, ampuma-aseluvat, passit, henkilökortit), kpl	839 667	850 561
Poliisin myöntämien ulkomaalaislupien määrä, kpl	45 552	43 496
Kustannukset / poliisin myöntämät keskeiset luvat, euroa/kpl	38,2	40,7
Lupapalvelujen kustannusvastaavuus, prosenttia	99	103
Poliisin lupatuotot, 1 000 euroa	31 597	35 987
Lupapalvelujen osuus henkilöresursseista, hlöä (muun. htv)	778	789
Osuus käytetystä työajasta, prosenttia	7,1	7,2

Poliisin myöntämien lupien määrä lisääntyi vuonna 2005 ja lupatuotot nousivat 35,99 milj. euroon. Lupapalvelujen kustannusvastaavuus oli 103 prosenttia.

Taulukko 80. Poliisin henkilöstö

	2004	2005
	toteutuma	toteutuma
Poliisien määrä (ei sisällä opiskelijoita), hlöä	7 722	7 711
Opiskelijoiden määrä, hlöä	523	534
Muun henkilöstön määrä, hlöä	2 760	2 771
Poliisin henkilöstö yhteensä, hlöä	11 005	11 016
Asukkaiden lukumäärä/poliisi (ei sisällä opiskelijoita), hlöä	675	678
Poliisikoulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	359	360
Poliisitoimen kokonaiskustannukset/asukas, euroa	123	131
Poliisikoulun koulutuspäivän hinta, euroa	112	126
Poliisin ammattikorkeakoulun koulutuspäivän hinta, euroa	96	175
Poliisin henkilöstön sairaspöistuma kiinteästä työajasta, prosenttia	4,15	4,15

Poliisin kokonaishenkilöstömäärä pysyi vuonna 2005 lähes samana kuin edellisvuonna. Poliisin tasa-arvosuunnitelman tavoitteena on ollut lisätä naisten osuutta. Jakauma on muuttunut tavoitteen suuntaan kaikissa muissa kuin pääällikköryhmässä. Vuonna 2005 naisten osuus poliisihenkilöstöstä opiskelijat mukaan lukien

oli 11,3 % ja jonkin verran edellisvuotta korkeampi. Poliisimiesten määrä huomioon ottaen siirrot hälytyskeskuksiin ylitti asetetun vuoden 2002 tavoitetaso.

Vuodelle 2005 poliisin nettobudjetoidulle toimintamomentille myönnettiin rahoitusta yhteensä 575,439 milj. euroa. Määrärahasa oli kasvua vuodesta 2004 kaikkiaan 3,8 prosenttia. Lisäksi poliisimomentilla oli yksiköiden käytössä vuodelta 2004 siirtyvää määrärahaa 38,5 milj. euroa. Ahvenanmaan lääninhallitukselle jaettiin 226 000 euroa opiskelijoiden työ- ja kenttäharjoitteluun. Poliisin ylijohdon, läänien ja erillisyyksiköiden toimintamenoihin käytettävissä oleva vuoden 2005 määräraha oli 575,213 milj. euroa.

Poliisitoimi sai lisätalousarviot mukaan lukien yleisurheilun turvajärjestelyihin lisärahoitusta yhteensä 5,5 milj. euroa, joka tuli käytettyä kokonaisuudessaan. Aasian luonnonkatastrofista poliisille aiheutuneisiin kuluihin 4,35 milj. euroa, josta 0,2 milj. euroa siirtyi kuluvalle vuodelle pohjoismaisen DVI-ryhmän kuluihin.

Lisäksi perustettiin uusi momentti maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuneiden menojen kattamiseen. Vuoden 2005 määräraha oli 3,5 milj. euroa ja käyttö 3,1 milj. euroa.

Vuonna 2005 lupapalveluiden ja muun maksullisen toiminnan tulot olivat yhteensä 39,610 milj. euroa ja muun toiminnan tuotot 8,587 milj. euroa eli 48,197 milj. euroa. Kaikkiaan maksullisen toiminnan tuotot lisääntyivät edellisestä vuodesta 7,553 milj. euroa eli 19,6 prosenttia. Lupapalvelujen ja maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat 12,1 %.

Taulukko 81. Poliisin henkilöstömenot 2003—2005 (mom. 26.75.21)

	2003	2004	2005	2005—2004	Muutos %
Henkilöstökulut	434 811	458 347	484 671	26 324	6,1

Määrärahan nettokäyttö vuonna 2005 oli 586,928 milj. euroa. Tässä oli kasvua edellisestä vuodesta 7,1 prosenttia, eli 37,684 milj. euroa. Suurinta menojen kasvu oli henkilöstökuluissa 26,324 milj. euroa ja palvelujen ostoissa 6,491 milj. euroa.

Rahoituksen kokonaiskäytössä oli eroa budjetin ja toteutuman välillä ainoastaan 2,4 prosenttia. Erityisesti poliisin suurimman kuluerän, eli henkilöstökulujen suunnittelu oli tarkkaa ja vuonna 2005 toteutuneet henkilöstökulut olivat vain 0,5 prosenttia pienemmät, kuin mitä oli budjetoitu.

Taulukko 82. Poliisin kokonaiskustannukset 2005, avainprosessittain

	2004		2005		Muutos
	1 000	%-osuus	1 000	%-osuus	2005—2004 (%)
Valvonta	216 308	33,8	219 506	32,1	1,5
Hälytystoiminta	66 106	10,3	63 553	9,3	-3,9
Rikostorjunta	269 403	42,1	303 673	44,4	12,7
Lupapalvelut	47 796	7,5	51 335	7,5	7,4
Muut tehtävät	40 682	6,4	45 413	6,6	11,6
YHTEENSÄ	640 296	100	683 481	100	6,7

Taulukko 82. Poliisin kokonaiskustannukset 2005, avainprosesseittain

josta			
— poliisimomentin käyttö	589 887	635 125	7,7
— muiden momenttien käyttö ja laskennalliset kustannukset	50 409	48 356	-4,1

Poliisin kokonaiskustannukset olivat vuonna 2005 yhteensä 683,481 milj. euroa. Kokonaiskustannuksiin yhteensä sisältyy poliisin osuus kaikkien momenttien käytöstä sekä laskennalliset erät, kuten poistot, korot ja lomapalkkavelan muutos. Kokonaiskustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta kaikkiaan 6,7 prosenttia. Vastaava prosenttiluku oli 5,7 vuotta aiemmin.

Poliisin avainprosessit uudistettiin vuoden 2005 alusta ja uusiksi avainprosesseiksi määriteltiin valvonta, hälytystoiminta, rikostorjunta, lupapalvelut ja muut tehtävät. Aikaisempien vuosien tietojen muunnossa on käytetty päivitettyjä työaikatietoja (htv), jotka ovat työajan seurantakoodin tarkkuudella määritelty uusille avainprosesseille.

Poliisin avainprosesseista rikostorjunnan kokonaiskustannukset olivat suurimmat 44,4 prosenttia kokonaiskustannuksista. Kaikkiaan rikostorjunnan kustannukset olivat 303,673 milj. euroa ja edellisestä vuodesta ne kasvoivat 12,7 prosenttia. Toiseksi suurin on valvonnan avaintulosalue, jonka osuus oli 32,1 prosenttia ja 219,506 milj. euroa Hälytystoiminnan kustannukset olivat vuonna 2005 yhteensä 63,553 milj. euroa Hälytystoiminta pieneni poliisilla 3,9 prosenttia johtuen hälytyspäivystyksen siirtymisestä hätäkeskuksiin. Lupapalveluiden kokonaiskustannukset olivat 51,335 milj. euroa ja poliisin muiden tehtävien kustannus oli 45,413 milj. euroa.

Poliisien määrä Suomen asukaslukuun verrattuna on edelleen hieman vähentynyt. Vuonna 2005 asukkaita yhtä poliisia kohden oli 678 henkeä, kun vuonna 2004 vastaava luku oli 675 henkeä.

10.6 Pelastustoimi

Pelastustoimen tehtävänä on vastata pelastustoimen palvelukyvyistä tavoitteena hyvä turvallisuuskulttuuri, vähemmän onnettomuuksia ja pienemmät vahingot sekä nopea ja tehokas apu onnettomuuksissa ja poikkeusoloissa. Palokuolemien määrä oli alhaisempi kuin edellisinä vuosina. Tulipalojen kokonaismäärä nousi vuoteen 2004 verrattuna, mutta oli lähellä kolmen aikaisemman vuoden keskiarvoa. Suurista luonnonkatastrofeista merkittävimpiä olivat Katrina hirmumyrsky Yhdysvalloissa ja maanjäristys Pakistanissa. Pelastustoimi osallistui Aasian tsunamikatastrofin avunantoon kotimaassa ja tuhoalueella sekä muiden kansainvälisten luonnononnettomuuksien avunantoon. Valmiuksia kansainvälisiin tehtäviin kehitettiin ottaen huomioon Aasian katastrofin kokemukset sekä osallistumalla kehittämistoimintaan Euroopan Unionissa ja kansainvälisissä järjestöissä.

Taulukko 83. Tunnusluvut

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Palokuolemien määrä, hlö	109	< 60	85
Tulipalojen määrä pl. metsä- ja maastopalot	9 520	< 9 700	10 340

Taulukko 84. Palokuolemien määrä 100 000 asukasta kohti Pohjoismaissa ja Britanniassa¹⁾

	2004 toteutuma	2005 toteutuma
Suomi	1,96	1,62
Tanska	1,59	-
Ruotsi	0,72	
Norja	1,19	1,44
Iso-Britannia	0,8	-

¹⁾ Laskennassa käytetyissä väkilukutiedoissa on epätarkkuutta; palokuolematieto perustuu yleensä poliisi- tai pelastusviranomaisen ensiläusuntoon. Tilastokeskuksen luvut perustuvat kuolemansyytilastoon ja kuolintodistuslomakkeen tietoihiin. Tulipalossa vakavasti loukkaantuneen henkilön toipumisen seuranta ei toteuteta laajasti, jonka vuoksi myöhemmin menehtyneet henkilöt eivät pääsääntöisesti sisälly palokuolleiksi. Lähde: Nordhstat.

Vastuu pelastustoimesta siirtyi vuoden 2004 alusta yksittäisiltä kunnilta 22 pelastustoimen alueelle. Muutoksen vaikutuksia voidaan luotettavasti arvioida vasta uuden järjestelmän vakiinnuttua siirtymäkauden jälkeen. Tilastotietojen ja tehtyjen selvitysten mukaan muutoksella ei ole ollut toistaiseksi merkittävää vaikutusta pelastustoimen kustannuksiin ja palvelutasoon. Hälytysluonteisten tehtävien määrä on lisääntynyt. Lisäystä on ollut varsinkin terveydenhuollon ensivastetehtävissä.

Hätäkeskusuudistus saatettiin loppuun siten, että valtio vastaa hätäkeskustoiminnasta koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Kertomusvuoden aikana vastuu siirtyi valtiolle Helsingin, Länsi-Uudenmaan sekä Keski- ja Itä-Uudenmaan sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun hätäkeskusalueilla. Palvelut on kyetty turvaamaan myös uusien keskusten käyttöönottoaiheessa. Eräät hätäkeskukset toimivat vielä väliaikaisissa tiloissa.

Taulukko 85. Toiminnallinen tuloksellisuus

Tunnusluvut	2004	2005	2005
	toteutuma	tavoite	toteutuma
Pelastuslaitosten keskimääräinen toimintavalmiusaika, min	8,72	<11	9,05
Erytiskohteiden palotarkastukset, (% tavoitteesta)	84	100	85
Palokuntien hälytysluonteisten tehtävien määrä	83 700	85 000	94 010
Hätäkeskustoiminnasta aiheutuvat kustannukset, euroa/asukas/vuosi	8,4	8,9	10,1
Hätäpuheluun vastataan alle 10 sekunnissa, % hätäpuheluista	90	90	90
Kiireellisissä tapauksissa aika hätäilmoituksesta tehtäväksiintoon on enintään 90 sekuntia, %	90	90	90

Taulukko 86. Henkisten voimavarojen hallinta

Tunnusluvut	2004	2005	2005
	toteutuma	arvio	toteutuma
Pelastusopisto			
Henkilötyövuodet	93,15	102,0	99,28
Henkilöstömäärä	101	-	103
Vakinaiset/määräaikaiset	81/20	-	83/20
Sukupuolijakauma miehet/naiset	78/23	-	81/22

Taulukko 86. Henkisten voimavarojen hallinta

Keski-ikä	43,51	43,70	43,87
Sairauspoissaolot (pv/htv)	9,99	8,70	10,50
Henkilöstökulut (1 000 euroa)	4 400	5 000	4 820
Bruttomenot (1 000 euroa)	11 364	13 336	14 074
Tulot (1 000 euroa)	3 147	2 789	3 876
Hätäkeskuslaitos			
Henkilötyövuodet	436	610	589
Henkilöstömäärä	436	781,5	781,5
Vakinaiset/määräaikaiset	384/55		738/43,5
Sukupuolijakauma, miehet/naiset	200/236	-	353/428,5
Keski-ikä	42,0	42,0	41,5
Sairauspoissaolot (pv/htv)	12	12	13,5
Henkilöstökulut (1 000 euroa)	19 912	28 438	28 244
Bruttomenot (1 000 euroa)	34 651	48 105	50 920
Tulot (1 000 euroa)	445	400	2 344

Pelastusopiston tuottavuus parani verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2005 Pelastusopiston tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna n. 20 % johtuen pääasiassa TE-keskusten ja Hätäkeskuslaitoksen osittain rahoittamien työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena järjestettyjen hätäkeskuspäivystäjäkursseiden toteutumiseen saadun rahoituksen kasvusta. Hätäkeskuslaitoksen henkilömäärässä ja talouden muutoksessa näkyvät muutokset johtuvat valtaosin uusien hätäkeskusten toiminnan käynnistämisestä.

Palosuojelurahaston talousarviossa ja varojen käyttösuunnitelmassa 2005 tulojen arvioitiin olevan 7,0 milj. euroa ja uusia avustuksia myönnettävän noin 7,4 milj. euroa. Suunnitelman mukaisista varoista käytettiin 97 %. Siirtotalouden kulut lisääntyivät edellisvuodesta 156 %. Tähän on syynä kirjanpitoikäntymän muuttuminen valtion talousarvioasetuksen 1.1.2005 voimaan tulleen muutoksen johdosta.

Tulipalojen ehkäisemiseksi ja pelastustoiminnan edistämiseksi myönnettyillä avustuksilla tuettiin 10 uuden paloaseman rakentamista ja 22 vanhan paloaseman korjausta sekä hankittiin 50 ajoneuvoa. Tutkimus- ja kehityshankkeisiin, tiedotukseen ja valistukseen sekä oppimateriaalin tuotantoon suunnattiin edellisvuosia enemmän määrärahaa. Avustus myönnettiin 32 hankkeeseen myönnetyn määrärahan ollessa noin 1,8 milj. euroa (v. 2003 noin 0,6 milj. euroa).

Taulukko 87. Palosuojelurahaston tunnusluvut (1 000 euroa)

	2004	2005
	toteutuma	toteutuma
Palosuojelumaksukertymä	7 340	7 720
Toiminnan kulut	200	220
Siirtotalouden kulut	5 240	13 440
Tilikauden ylijäämä	1 900	-5 940
Pääoma 31.12.	12 460	6 520
Aiemmin päätöksin sidotut varat	2 800	7 120

Pelastustoimelle myönnettiin nettomäärärahaa 61,1 milj. euroa. Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha oli 1,7 milj. euroa. Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettiin 1,2 milj. euroa Aasian tsunamikata-

strofin aiheuttamiin kustannuksiin sekä uuden virkaehtosopimuksen ja Häätäkeskuslaitoksen uuden palkkausjärjestelmän aiheuttamiin kustannuksiin. Pelastustoimen toimintamenomomentilla bruttomenot kasvoivat ja tuloja kertyi enemmän kuin edellisinä vuosina. Tulojen kasvu johtui lähinnä Häätäkeskuslaitoksen automaattisten paloilmoinlaitteiden testaustoiminnan muuttumiseksi maksulliseksi. Hintatukea käytettiin vähemmän kuin vuonna 2004 ja sitä jäi käyttämättä noin 51 000 euroa. Bruttomenojen kasvu aiheutui valtion häätäkeskustoiminnan laajenemisesta ja vuoden aikana toiminta siirtyi valtion vastuulle koko manner-Suomessa. Bruttomenojen kasvuun vaikutti myös Pelastusopiston oppilaspaikkojen lisääminen ja raportointivuoden aikana käyttöön otetun uuden lisärakennuksen vuokratkustannukset.

Pelastustoimen erityismenoja käytettiin 1,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin menoja kasvatti Aasian tsunamikatastrofi. Vuonna 2005 erityismenoista maksettiin mm. Pakistanin maanjäristyksen ja Katrina hirmumyrskyn aiheuttamien toimenpiteiden kustannuksia sekä vuodelle 2005 siirtyneitä Aasian katastrofin aiheuttamia kustannuksia. Vuonna 2005 pelastustoimen valtionavustuksia kohdennettiin paloautojen hankintaan (57 kpl). Vuoden aikana tuettiin myös 196 viranomaisradioverkon päätelaitteen ja kahta kunnan johtokeskuksen rakentamista. Lisäksi tuettiin seitsemää järjestelmä- ja kehittämishanketta.

10.7 Rajavartiolaitos

Tilanne Suomen rajoilla säilyi vakaana. Venäjän rajavartiopalvelu jatkoi henkilöstön ja vartioasemaverkoston supistamista Suomen rajalta ja ilmoitti jatkavansa supistuksia lähivuosinakin. Samalla rajavartiopalvelun kehittäminen täysin ammattilaisorganisaatioksi etenee. Muutokset eivät ole toistaiseksi aiheuttaneet rajatilanteen huononemista. Vastuu yhteisen rajan valvonnasta jää enenevästi Suomen rajavartiolaitokselle.

Rajanylitysliikenne säilyi edellisvuoden tasolla. Valtioraja- ja laittoman maahantulon järjestämisrikosten määrä oli edelliseen vuoteen verrattuna kasvussa ollen 192 (93 vuonna 2004), kuitenkin käännetyt, turvapaikanhakijoiden sekä ulkomaalaislain rikkomusten määrä on laskenut verrattuna kahteen edelliseen vuoteen. Yleisurheilun MM-kilpailujen ajaksi palautettujen sisärajatarkastusten yhteydessä tavattiin noin 30 turvapaikanhakijaa ja käännettiin noin 100 henkilöä. Tämä vahvistaa osaltaan sisärajojen yli Suomeen suuntautuvan rikollisuuden paineen kasvun.

Rajavartiolaitosta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus tuli voimaan 1.9.2005, johon liittyen tarkistettiin alemmantasoinen ohjeistus. Alkuvaiheen kokemukset lain toimivuudesta ovat myönteisiä. EU:n rajaturvallisuusvirasto (FRONTEX) aloitti muodollisesti toimintansa 1.5.2005 suomalaisen pääjohtajansa johdolla. Kuluneena vuonna virasto keskittyi perustamiseensa liittyviin talous-, henkilöstö- ja hallinnollisten asioiden valmisteluun.

Sisäasiainministeriö teki päätöksen rajavartiolaitoksen varusmieskoulutuksen keskittämisestä Imatralle ja Onttolaan (Kontiolahti). Päätös merkitsee varusmieskoulutuksen lakkauttamista 1.7.2007 alkaen Kajaanista ja sen supistamista Ivalossa.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettiin rajaturvallisuuden ylläpitämiselle sekä rajaliikenteen sujuvuudelle seuraava tavoite: Rajaturvallisuuden taso pidetään hallituskaudella vuoden 2003 tasolla. Toimenpiteillä varmistetaan, että laittoman maahantulon järjestämisrikosten määrä pysyy vuoden 2003 tasolla. Rajaliikenne sujuu ilman kohtuutonta jonotusta. Hallituskaudella Euroopan unionin ja Schengenin ulkorajaliikenteessä henkilön rajatarkastuksessa keskimääräinen odotusaika satamissa on 30 minuuttia sekä maarajalla ja lentoasemilla 10 minuuttia. Pidemmällä aikavälillä matkustajan keskimääräinen odotusaika satamissa on 20 minuuttia sekä maarajalla ja lentoasemilla 5 minuuttia. Rajaturvallisuus on pidetty hyvällä tasolla.

Esiintulleiden laittoman maahantulon järjestämisrikosten määrä oli 43 (18 vuonna 2004). Rajatarkastukset kyettiin tekemään lähes täysin kattavasti. Rajatarkastuksen laatu eli rikollisuuden paljastaminen rajatarkastuksen yhteydessä parani edelliseen vuoteen verrattuna. Rajatapahtumien estäminen ja paljastaminen heikkeni eli jälkikäteen ilmoitulleet luvattomat rajanylitykset lisääntyivät suhteessa ilmoitulleisiin luvattomiin rajanylityksiin. Kaikki rajatapahtumat kyettiin selvittämään. Matkustajien keskimääräiset odotusajat kyettiin säilyttämään tavoitteen mukaisina.

Sujuvan rajaliikenteen tavoite ei toteutunut kaikilla rajanylityspaikoilla, vaan rekkaliikenne ruuhkaantui ajoittain vilkkaimmilla itärajan rajanylityspaikoilla. Rajaliikenne jatkaa kasvuaan maltillisesti. Merkittävimmät kasvunäkymät kohdistuvat lentoliikenteeseen Helsinki-Vantaan lentoasemalle. Rajatarkastusten kattavuus saataneen pidettyä tavoitetasolla ja laatu nostettua tavoitetasolle Viron ja Suomen välisten rajatarkastusten lakatessa vuonna 2007 Baltian maiden alkaessa noudattamaan täysimääräisesti Schengenin säännöstöä. Rajaliikenteen sujuvuus edellyttää rajanylityspaikkojen kehittämistä ja henkilöstön lisäämistä.

Taulukko 88. Rajaturvallisuuden tunnusluvut

Tunnusluku/mittari Lähtötaso/ajankohta	Mittarin arvo		Tavoitetaso/ määräaika 2007
	2004	2005	
Laittoman maahantulon järjestämisrikokset (kpl)	18	43	enintään 42
Rajatarkastusten kattavuus (%)	99,9	99,9	99,5
Rajatarkastusten laatu ¹⁾ (%)	99,6	99,7	99,9
Rajatapahtumien estäminen (%)	93	89	97
Rajatapahtumien paljastaminen (%)	75	68	72
Rajatapahtumien selvitystaso (%)	100	100	64
Rajavartiolaitoksen paljastamat rikokset (lkm)	6 858	6 647	8000
Henkilöliikenteen sujuvuus maarajalla ja lentoasemilla	8	8	10
Henkilöliikenteen sujuvuus satamissa	34	30	30

¹⁾ Onnistumisprosentti maahantulo- ja maastalähtöpuutteiden, rikosten tai rikkomusten havaitsemisessa

Neliportaisen rajaturvallisuusjärjestelmän avulla rajatilanne ulkorajalla on onnistuttu säilyttämään vakaana. Rajatilannekuva on pystytty pitämään luotettavana, sillä rajavalvontajärjestelmän avulla suurin osa laittomista rajanylityksistä pystytään havaitsemaan. Lisäksi kaikki tiedot analysoidaan ja varmistetaan yhteistyössä muiden turvallisuusviranomaisten kanssa.

Vuonna 2005 Suomen rajaturvallisuusjärjestelmä oli myös ulkopuolisen Schengen-arvioinnin kohteena. Tarkastuksissa todettiin, että Suomen rajaviranomaiset soveltavat onnistuneesti Schengenin vaatimuksia käytännön toiminnassa niin maalla, merellä kuin lentoasemilla. Erittäin hyvätasoisina pidettiin keskeisiä perustekijöitä, joita ovat muun muassa yleinen strategia, riskien arviointi, rajavalvontajärjestelmä, viranomaisten välinen yhteistyö ja sen koordinointi sekä kansainvälinen yhteistyö. Rajavartiolaitoksen henkilöstö todettiin ammattitaitoiseksi ja motivoituneeksi. Lisäksi kaikki tiedot analysoidaan ja varmistetaan yhteistyössä muiden turvallisuusviranomaisten kanssa. Lentokentillä tehtävät rajatarkastukset on organisoitu hyvin. EU:n neuvoston hyväksymissä Shengen-arviointiraporteissa todetaan, että Suomen rajavalvontajärjestelmä on Schengen-alueen parhaimmistoa ja se toimii parhaina käytäntöinä hyvänä esimerkkinä muille EU-maille.

Suomen meripelastustoimi on pystynyt vastaamaan meripelastustoimen tehtäviin tehokkaasti ja nopeasti. Meripelastustoimen saama julkisuus on ollut myönteistä ja meripelastuksen taso on arvioitu korkealaatuiseksi eri ulkomaisten meripelastustoimen asiantuntijoiden taholta. Yhteistyötä meripelastuksen osalta on

tiivistetty edelleen muihin Itämeren valtioihin, painopisteen ollessa Ruotsissa. Kansallisella tasolla rajavartiolaitos on aktiivisesti kehittänyt meripelastustoimeen liittyvää viranomaisyhteistyötä ja toimintaa. Lisäksi rajavartiolaitos on osallistunut meriturvallisuuden kehittämiseen yhdessä Merenkululaitoksen ja poliisin kanssa. Meripelastuksen ja meriturvallisuuden foorumeita on pyritty suuntaamaan paremmin sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteita huomioiviksi.

Rajavartiolaitoksen tuloksellisuutta tukevan laskentajärjestelmän indeksin perusvuosi on 2002 (indeksi 100). Indeksiluvun kasvu kuvaa tehokkuuden ja laadunhallinnan paranemista ja lasku kuvaa tehokkuuden ja laadunhallinnan heikkenemistä.

Taulukko 89. Rajavalvonta

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Perustiedot			
Partiointi, (tuntia)	397 000	395 000	383 000
—josta itärajalla	318 000	316 000	304 000
Kiinteä valvonta (tuntia)	928 000	890 000	895 000
Tarkastukset (kpl)	103 000	95 000	95 000
Havaittu rajatapahtuma (kpl) ¹⁾	80	82	128
Havaitut rikkomukset, (kpl) ²⁾	2 086	2 490	2 056
Toimintamenot (milj. €)	108	104	106
Henkilötyövuodet	1 707	1 680	1 631
Tulosmittarit			
Laadunhallinta (ind)	159	126	146
Rajatilannekuva (tasoluokitus 0—10)	8,1	7,6	8,2
Rajatapahtumien estäminen (%)	93	97	89
Rajatapahtumien paljastaminen, (%)	75	72	68
Rajatapahtumien selvitysaika (pv)	3,2	3,4	4,2
Rajatapahtumien selvitystaso (%)	100	60	100
Rajatapahtumien käsittely (%)	100	100	100
Tuottavuus (valvonnan kattavuus/htv ind)	106	102	109
Taloudellisuus (milj. € /valv. kattavuus ind)	104	104	107
Toiminnallinen tuloksellisuus (ind)	132	115	127

¹⁾ Henkilön, ilma-aluksen tai aluksen luvaton rajanylitys tai muu rajatapahtuma.

²⁾ Valtioraja-, rajavyöhyke, metsästys-, kalastus-, vene- ja maastoliikenne- jne. rikkomukset ja rikokset.

Taulukko 90. Rajatarkastukset

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Perustiedot			
Rajatarkastukset ulkorajalla (milj. hlöä)	15,2	15,2	15,5
—josta itärajalla (milj. hlöä)	6,2	6,2	6,5
—josta viisumivollisten määrä (milj. hlöä)	4,1	4,5	4,4

Taulukko 90. Rajatarkastukset

Havaitut rikkomukset (kpl) ¹⁾	3 689	4 830	3 518
Toimintamenot (milj. €)	78	76	85
Henkilötyövuodet	1 226	1 229	1 311
Tulosmittarit			
Laadunhallinta (ind)	94	102	99
Tarkastusten kattavuus (%)	99,9	99,5	99,9
Tarkastusten laatu ²⁾ (%)	99,6	99,9	99,7
Tarkastusten sujuvuus maaroilla ja lentoasemilla (min)	8	10	8
Tarkastusten sujuvuus satamissa (min)	34	33	30
Oikeusturva ³⁾ (%)	99,8	99,9	100,0
Tuottavuus (painotetut suoritteet/htv ind)	96	96	92
Taloudellisuus (milj. € /pain. suoritteet ind)	93	98	90
Toiminnallinen tuloksellisuus (ind)	94	100	95

¹⁾ Rajatarkastusten yhteydessä havaitut rikos-, ulkomaalais- ja tieliikennelain rikkomukset ja rikokset.

²⁾ Onnistumisprosentti maahantulo- ja maastalähtöpuutteiden, rikosten tai rikkomusten havaitsemisessa

³⁾ Onnistumisprosentti, kuinka hyvin rajavartiolaitos on onnistunut huolehtimaan henkilöiden oikeusturvasta rajatarkastuksiin liittyvissä tutkinnoissa ja hallintopäätöksissä. Jälkikäteen virheellisesti todettuja toimenpiteitä verrataan kaikkiin tehtyihin toimenpiteisiin.

Taulukko 91. Meri- ja muu pelastustoimi

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Perustiedot			
Pelastussuoritteet (kpl)	1 652	1 700	1 618
Harjoitus ym suoritteet (kpl)	569	500	274
RVL:n yksiköiden toiminta-aika (tuntia) ¹⁾	2 030	2 500	2 469
Estetyt merionnettomuudet (kpl)	3	10	3
Pelastettu avuntarpeesta (hlöä)	3 091	3 000	3 182
Pelastettu hengenvaarasta (hlöä)	107	200	71
Toimintamenot (milj. €)	3	3	3
Henkilötyövuodet	45	47	50
Tulosmittarit			
Laadunhallinta (ind)	117	116	115
Suunnitelmavalmius (tasoluokitus 0—10)	8,8	8,5	8,4
Johtamisvalmius (tasoluokitus 0—10)	6,9	6,8	6,2
Suorituskyky (%)	100,0	100,0	100,0
Saatavuus (h)	0,5	0,6	0,6
Toiminnallinen tuloksellisuus (ind)	117	116	115

¹⁾ Poislukien meripelastuskeskukset

Taulukko 92. Sotilaallinen maanpuolustus

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Perustiedot			
Koulutusvuorokaudet (vrk)	161 800	135 000	140 900
Toimintamenot (milj. €)	9	7	9
Henkilötyövuodet (htv)	148	119	140
Tulosmittarit			
Laadunhallinta (ind)	99	102	99
Suunnitelmavalmius (tasoluokitus 0—10)	7,0	6,0	6,8
Sijoitettavuus (%)	77	83	83
Koulutettavuus (%)	84	85	72
Sijoitustilanne (tasoluokitus 0—10)	9,4	9,5	9,3
Sotavarustus (tasoluokitus 0—10)	5,4	5,7	7,2
Koulutus (tasoluokitus 0—10)	7,5	6,7	7,5
Tuottavuus (painotetut suoritteet/htv ind)	99	102	91
Taloudellisuus (milj. € /pain. suoritteet ind)	96	104	89
Toiminnallinen tuloksellisuus (ind)	98	102	95

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tuloksellisuus laski vuoteen 2004 verrattuna 2 %, mutta tuloksellisuudelle asetetut tavoitteet ylitettiin. Pääimmäisenä syynä kokonaistuloksellisuuden heikkenemiseen oli jälkikäteen ilmoitettujen luvattomien rajanylitysten kasvu edelliseen vuoteen verrattuna 22 (13 vuonna 2004). Tuottavuus ja taloudellisuus säilyivät edellisen vuoden tasolla.

Taulukko 93. Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tuloksellisuus

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Tulosmittarit (ind)			
Laadunhallinta	135	125	132
Tuottavuus	102	100	101
Taloudellisuus	99	102	99
Toiminnallinen tuloksellisuus	118	113	116

Taulukko 94. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2004	2005
Perustiedot		
Henkilöstömäärä	3 170	3 153
Vakinaiset henkilöt	3 135	3 111
Määräaikaiset	21	30
Työllisyysvaroin palkatut	14	12

Taulukko 94. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Sukupuolijakauma, %-osuus miehet/naiset	87,8/12,2	88,2/11,8
Keski-ikä	36,9	36,9
Sairaspoissaolot (pv/htv)	8,6	8,8

Taulukko 95. Tulostittarit

	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Ammattitaito, (koulupv/htv)	24,7	20,0	20,0
Lähtövaihtuvuus, (%)	6,4	8,0	6,6
Kenttäkelpoisuus, (1,0—5,6)	4,2	4,3	4,2
Fyysinen kunto, (1,0—5,9)	3,9	4,0	3,9
Sairastavuus, (sa pv/htv)	8,6	8,0	8,8
Tapaturmat, (sa pv/htv)	0,6	0,7	0,7
Työilmapiiri, (1—5)	3,5	3,5	-

Kustannusperusteisen laskennan mukaan kustannukset nousivat 6 milj. euroa. Kustannusten nousun syynä olivat ensisijaisesti henkilöstömenojen nousu 8,5 milj. euroa (+6,12 %) ja pääomakustannusten nousu 1,3 milj. euroa (4,7 %). Muiden toimintamenojen osalta kulutusmenot pienenevät 3,2 milj. euroa (-6,5 %). Myös investoinnit vähenivät edellisestä vuodesta 0,4 milj. euroa (-4,6 %). Pääomakustannusten osalta poistot kasvoivat 2,9 milj. euroa (17 %) mutta korot laskivat 1,8 milj. euroa (19,3 %). Poistojen kasvun syynä oli tilikauden aikana tehdyt suunnitelmista poikkeavat poistot (noin 3,4 milj. euroa), jonka kautta on kirjattu taseesta pois rajavartiolaitoksen toiminnalle tarpeettomina romutettuja rakenteita ja rakennelmia, käytöstä poistettua hylättyä omaisuutta ja vartiolaiva Tursaksen osaromutus. Korokojen laskun syynä oli korkoprosentin lasku 3 %:sta 2,4 %:iin.

Taulukko 96. Kustannukset, milj. euroa

	2004	2005
Rajavalvonta	118	116
Rajatarkastukset	85	93
Meri- ja muu pelastustoiminta	3	4
Sotilaallinen maanpuolustus	10	10
Kustannukset yhteensä	216	222

10.8 Avustukset kunnille

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen ensimmäisen vaiheen valmistelutyö saatettiin loppuun vuonna 2005 ja lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2006 alusta. Valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa koskevat säännökset uudistettiin ja valtionosuuden määräytymisperusteita muutettiin.

Peruspalveluohjelma vuosille 2006—2009 annettiin eduskunnalle valtionalouden kehyspääatöksen yhteydessä. Vuoden 2006 valtion talousarvioesityksen yleisperusteluihin on otettu aikaisempaa laajempi peruspalvelubudjettitarkastelu. Peruspalveluohjelman sisältöä kehitettiin laajentamalla kuntataloutta kuvaavaa

aineistoa sekä syventämällä kuntien rahoituksen riittävyyttä ja palvelujärjestelmien tuottavuutta koskevia tarkasteluja. Peruspalveluohjelma laajennettiin kattamaan myös ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalat.

Kuntien yleinen valtionosuus muodostaa kunnille maksettavista laskennallisista valtionosuuksista alle 4 prosentin osuuden. Yleistä valtionosuutta ei ole sidottu tietyn tehtävän käyttöön. Tämän johdosta momentille ei voida esittää yksityiskohtaisia vaikuttavuustavoitteita tai arvioida niiden toteutumisasteita.

Yleisellä valtionosuudella on kuitenkin merkitystä määrätulle kuntajoukolle. Yleinen valtionosuus määräytyi vuonna 2005 asukasta kohden lasketusta euromäärästä ja sen suuruuteen vaikuttavista erityisistä lisistä: saaristo-, syrjäisyys-, kieli- ja liikenteen taajamalisästä. Näillä lisillä on kompensoitu laskennallisesti kustannuksia kunnille, joille kunnan maantieteellinen rakenne, väestön sijoittuminen ja kielellinen rakenne aiheuttavat muihin kuntiin nähden ylimääräisiä kustannuksia peruspalveluiden tuottamisessa. Vuonna 2005 yleisen valtionosuuden yhtä tai useampaa lisää sai kolmannes kunnista eli 143 kpl.

Kuntien yhdistymisavustuksilla on tuntuva vaikutus kuntien yhdistymisvalmiuteen. Tämä näkyi erityisesti kunnallisvaalivuonna 2004 (10 yhdistymispäätöstä), jolloin uusi valtuusto saattoi aloittaa valtuustokauden alusta. Vuonna 2005 päätettiin yhdestä muutoksesta, eli Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan lakkauttamisista ja uuden Rovaniemen kaupungin perustamisesta. Vuonna 2005 momentille myönnettyä määrärahaa käytettiin voimaan tulleen 10 uuden kunnan yhdistymisavustukseen ja investointitukeen, sekä aikaisempina vuosina tehtyjen yhdistymisten vuosivastuksiin. Tämän lisäksi momentilla oleva esiselvityksiin varattu 350 000 euron summa jaettiin 22 yhdistymistä harkitsevan kuntaryhmän käyttöön. Näistä esiselvityksistä ei tässä vaiheessa voida tarkasti arvioida sitä, kuinka monta tulee johtamaan kuntajakomuuksiin. Alustavien tietojen mukaan vuoden 2007 alusta voimaan astuisi 14 kuntien yhdistymistä, jotka koskisivat 30 kuntaa. Eräät esiselvitystukea saaneet kuntaryhmät tähtäävät yhdistymisiin vuosina 2008 tai 2009.

Momentilla oleva kuntien syvälliseen yhteistyöhön tarkoitettu määräraha jaettiin viiden kuntaryhmittymän kesken. Momentille varattua selvitysmiesrahaa käytettiin yhteen yhdistymistä suunnittelevaan kuntaryhmään, tämä näyttää toteutuvan vuoden 2007 alussa selvitysmiehen esityksen mukaisesti.

Kuntien harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen tarkoituksena on avustaa niitä kuntia, jotka ovat ensisijaisesti poikkeuksellisen tai tilapäisen kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Momentille myönnettyä määrärahaa jaettiin 105 kunnalle, keskimäärin 70 euroa/asukas. Määrärahalla lisätään kuntien peruspalveluiden hoitoon tarvittavaa toimintarahaa, joka näkyy tulojen lisäyksen kautta näiden kuntien vuosikatteiden parantumisena.

Korkotukea ja velkojen vakautuslainaa maksettiin Karkkilan kaupungille vuonna 1994 voimaan tulleen lain perusteella. Määräraha helpotti Karkkilan kunnan talouden hoitoa ja nosti vuosikatetta jonkin verran. Määrärahaan maksettiin vuonna 2005 vain kahden ensimmäisen kuukauden ajan, tämä johtui laissa säädetyn korkotuen enimmäismääräajan päättymisestä.

Taulukko 97. Avustukset maakunnittain vuonna 2005

Maakunta	Avustus		Avustusta saaneiden kuntien lkm	Avustusta saaneiden kuntien keskikoko
	maakunnittain	Euroa/ asukas		
Uusimaa	2 190 000	1,6	3	6 603
Varsinais-Suomi	2 833 000	6,2	14	3 340
Satakunta	445 000	1,9	3	2 398

Taulukko 97. Avustukset maakunnittain vuonna 2005

Kanta-Häme	532 000	3,2	3	2 535
Pirkanmaa	1 462 000	3,2	6	4 404
Päijät-Häme	1 243 000	6,3	3	5 753
Kymenlaakso	4 184 000	22,6	4	15 757
Etelä-Karjala	567 000	4,2	2	15 283
Etelä-Savo	2 696 000	16,7	5	8 360
Pohjois-Savo	2 510 000	10,0	5	8 784
Pohjois-Karjala	815 000	4,8	1	11 641
Keski-Suomi	2 084 000	7,8	7	5 114
Etelä-Pohjanmaa	2 120 000	10,9	8	4 673
Pohjanmaa	1 257 000	7,2	4	4 645
Keski-Pohjanmaa	888 000	12,6	5	2 887
Pohjois-Pohjanmaa	9 020 000	24,1	19	6 372
Kainuu	1 071 000	12,5	4	2 881
Lappi	4 083 000	21,9	9	4 763
Itä-Uusimaa	0	0,0	0	0
Koko maa	40 000 000	7,7	105	6 455

10.9 Alueiden kehittäminen

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoitteeksi on asetettu alueiden kilpailukyvyyn vahvistaminen ja tasapainoisen aluerakenteen kehittäminen. Painopisteinä on ollut alueiden osaamisen, yrittäjyyden ja työllisyyden tukeminen ja hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden pysyttäminen. Keinoina on osaamiskeskusohjelma, aluekeskusohjelma, maa-seutupoliittinen kokonaisohjelma, kaupunkipoliittiset toimenpiteet, Kainuun hallintokokeilu, EU:n tavoite 1 ja 2 -ohjelmat ja erikseen määritetyt hallituksen politiikkaohjelmat, kuten alueellistaminen.

Vuonna 2005 valtion talousarvion alueiden kehittämiseen tarkoitettujen määrärahojen olivat noin 1,650 mrd. euroa. Tästä Euroopan unionin rakennerahastojen osuus on noin viidennes. Ulkopuolisten arviointitulosten mukaan ohjelmilla on saatu positiivisia vaikutuksia niin yrittäjyyden lisääntymiseen, osaamistason nousuun ja työllisyyteen. Käytetyt indikaattorit on esitetty luvussa 3.6. Ohjelmien yhteisvaikuttavuuden täsmällistä arvoa on ohjelmien erillisyyden takia vaikea muodostaa. OECD:n maakatsauksen (2005) mukaan Suomen aluepolitiikka on onnistuneesti siirtynyt investointivetoisesta kasvusta innovaatiovetoiseen kehitykseen. Investoinnit osaamiseen ja inhimilliseen pääomaan sekä nopean teknologisen muutoksen omaksuminen asetettiin etusijalle verrattuna ns. koviin investointeihin. Samalla julkisen sektorin rooli taloudessa väheni ja yksityisen kasvoi.

Alueiden kehittäminen on luonteeltaan erittäin poikkihallinnollista. Vuonna 2005 jatkettiin toimenpiteitä, jotta muiden hallinnonalojen toiminnasta aluekehitykseen saadaan parempi kokonaiskuva ja jotta tehtävillä ratkaisuilla olisi suotuisa vaikutus aluekehittämisen tavoitteisiin. Yhteistyön lisääntymistä merkitsevät mm. kansallinen alue- ja rakennepoliittinen strategia EU-varojen osalta ja maakuntaohjelmien roolin vahvistaminen.

Toimialan tuloksellisuus

Yrittäjyyden osalta kehitys on ollut valtaosin myönteistä. Yritysten määrä on tällä hetkellä Suomessa korkeampi kuin koskaan. Yrittäjien lukumäärä on kasvanut noin 4 %. Yritystoiminnan liikevaihto on kasvanut. Nopeinta kasvu on ollut Itä-Uudellamaalla, Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla. Heikointa kehitys on ollut paperiteollisuusmaakunnissa kuten Kymenlaakso, Etelä-Karjala ja Lappi. Toimialoista parhaiten menestyneitä ovat olleet teollisuus, vienti ja rakentaminen. Paperiteollisuuden saneerauspaheet uhkaavat kuitenkin paperitehdaskuntia.

Työllisyys on kasvanut hitaasti, työllisyysaste noussut, ja työttömyys alentunut. Työllisyysasteessa alueiden väliset erot ovat kuitenkin edelleen suuria ja tasoittuvat hitaasti. Korkein työllisyysaste on Uudellamaalla 74 %, matalin Kainuussa 56 % (koko maa 68 %). Ikääntyneiden (55—64 v.) työllisyysaste on kuitenkin noussut muita ikäryhmiä nopeammin. Työttömyysaste alentui 7,6 prosenttiin. Alentumista on melkein kaikissa maakunnissa. Työpaikkojen määrä lisääntyi noin 36 000, eniten liike-elämän palveluissa (erityisesti sosiaalipalveluissa) sekä rakentamisen ja teollisuuden (pois lukien metsäteollisuus) aloilla.

Muuttoliikkeen osalta maakuntien välinen nettomuutto on hidastunut. Muuttoliike suuntautui entisestään maakuntien aluekeskuksiin. Maahanmuutto Suomeen kasvoi vuonna 2005. Luonnollinen väestönkasvu on monissa maakunnissa laskussa. Samalla tahdilla vuoden 2010 jälkeen luonnollista kasvua tapahtuisi selvästi vain 3—4 maakunnassa (Uusimaa, Pohjois-Pohjanmaa, Pirkanmaa). Työikään tulevien määrä on jo nyt 8 maakunnassa pienempi kuin työiästä poistuvien määrä. Ennusteiden mukaan vuonna 2010 ainoastaan Pohjois-Pohjanmaalla työikään tulevia on työelämästä poistuvia enemmän. Vanhusten (yli 64-vuotiaat) osuus työikäisistä on nykyisin 20—30 %. Vuonna 2010 se on useissa maakunnissa 30—40 %.

Koulutustaso on kasvanut jatkuvasti sekä ammattitutkinnoissa että korkea-asteen tutkinnoissa. Kasvu on ollut tasaista ammattitutkinnoissa maakuntien välillä mutta maakunnalliset erot ovat suuria korkea-asteen koulutuksessa.

Toimeentulotukea saaneiden osuus väestöstä on laskenut kaikissa maakunnissa viime vuosina. Vuonna 2004 7,7 % väestöstä sai toimeentulotukea. Suurin ryhmä toimeentulotuen saajissa ovat yksinäiset henkilöt. Korkein osuus on Lapissa ja matalin Pohjanmaalla. Itä-Suomessa sairastavuus on 30—40 % korkeampaa kuin koko maassa keskimäärin. Uudellamaalla vastaavasti 30 % alempaa¹⁾.

Merkittävämät riskit ja niiden hallinta

Väestön ikääntyminen vaikuttaa laajasti; se kasvattaa suurissa kasvukeskuksissa sosiaali- ja terveydenhuoltokustannuksia, haasteeksi muodostuu pätevän ja riittävän ammattihenkilöstön saaminen. Suurissa keskuk-sissa ikääntyminen voi lisätä myös syrjäytymistä. Syrjäisimmillä seuduilla ikääntyminen vähentää työvoimaa ja yksipuolistaa väestörakennetta, vaikeuttaen samalla uuden elinkeinoelämän syntyä.

Työttömyysaste on laskussa, mutta lasku on hidasta. Pitkäaikaistyöttömien määrä on edelleen ennallaan. Osaavan työvoiman ja tiettyjen toimialojen kysynnän välillä on jo osaamisaukkoja. Suomessa siirrytään työelämään edelleen suhteellisen korkealla iällä. *Yritysten ja pääoman vapaa liikkuvuus* kansainvälisesti vaikuttaa suoraan alueiden hyvinvointiin. Suomen tulisi pystyä olemaan kansainvälisesti riittävän haluttu yritysten ja pääomien sijoittautumispaikka tulevina vuosina.

¹⁾ KELA sairastavuusindeksi

10.10 Ministeriön vastuulla olevat politiikkalohkot

Aluekeskusohjelma

Työpaikkojen ja muuttoliikkeen tasapainoista kehitystä koskevien tavoitteiden toteutumisessa edettiin vuonna 2005 verrattain hyvin. Muuttoliike on ohjelman toteutuksen aikana kääntynyt hajakeskittymisen suuntaan. Kehityserot kaupunkiseutujen välillä ovat kaventuneet. Suurten kaupunkiseutujen kasvu on hidastunut ja niiden rinnalle on noussut keskivahvoja maakuntakeskuksia. 34 ohjelma-alueesta 17 oli positiivisen muuttotaseen seutuja vuonna 2005 (ennakkotieto). Vaikutuksesta kerrottu enemmän yhteistaulukossa.

EU-ohjelmatyö

EU-ohjelmissa ollaan hieman jäljessä vuodelle 2005 asetetuista tavoitteista, erityisesti työpaikkavaikutusten osalta. Hitaimmin ovat käynnistyneet pääosin KTM:n vastuulla olevat uuden teknologian kehittäminen (Etelä-Suomen ohjelma) ja yritysten toimintaedellytysten parantaminen (Länsi-Suomen ohjelma).

Isot hankekokonaisuudet käynnistyvät hitaasti. Rahoituksen puolella kunnat ovat panostaneet ennakoitua enemmän hankkeisiin, mikä on pienentänyt muun julkisen rahoituksen tarvetta. Varoja ei jouduta palauttamaan EU:n talousarvioon.

Interreg-ohjelmissa Interreg-Tacis yhteishankkeita oli vuoden 2005 loppuun mennessä noin 20 %. Tarkistettu määrällinen tavoite yhteishankkeiden osuudelle ulkorajaohjelmissa on 25–35 % hyväksytyistä hankkeista. Sisärajaohjelmissa hankkeet ovat olleet selkeitä yhteishankkeita, joilla on rahoitettu tavoitteen mukaista toimintaa. Kokonaisuutena sekä Interreg-sisäraja- että Interreg-ulkorajaohjelmien toteuttaminen on edennyt hyvin.

Kainuun hallintokokeilu on käynnistynyt hyvin ja ensimmäiset arviointitulokset kokeilusta ovat valtaosin rohkaisevia.

Alueellistaminen. Vuoden 2005 aikana alueellistamistoimenpiteitä tehtiin yhteensä 1 020 henkilötyövuotta. Vuoden 2005 loppuun mennessä kaikilla hallinnonaloilla toteutettuja ja päätettyjä alueellistamishankkeita on 2 536 htv:n verran.

Saaristoasioissa on edetty asetettujen toiminnallisten tavoitteiden mukaisesti. Elinkeinoelämän ja kuntien välille on syntynyt uudenlaista yhteistyötä erityisesti matkailun parissa. **Maaseutupolitiikan** ohjelmaa on toteutettu tavoitteiden mukaisesti. Esimerkiksi maaseutuasumisen teemaryhmä asetettiin ja rannikon sekä saariston kehittämiskysymyksiin suuntautuva kaksikielinen maaseutuprofessori perustettiin. Työ on poik-kihallinnollista. Moni kehittämistoimenpiteistä edellyttää yksityisen ja kolmannen sektorin panosta.

Taulukko 98. Sisäasiainministeriön hallinnonalan kustannusvastaavuuslaskelma v. 2005, (milj. euroa)

	2004	2005
Tuotot	67,1	77,4
Erilliskustannukset	60,8	62,7
Käyttäjäämä	6,3	9,9
Osuus yhteiskustannuksista	17,9	17,9
Kustannukset yhteensä	78,7	80,6
Alijäämä	-11,6	-3,2
Kustannusvastaavuus, %	85,3	95,5

Hallinnonalan virastojen yhteenlasketut maksullisen toiminnan tuotot (tuotot yhteensä, 77,4 milj. euroa) kasvoivat noin 13,3 % edellisestä vuodesta. Kehitystä voidaan pitää myönteisenä. Maksullisen toiminnan erilliskustannusten kasvun kehitys on hidastumassa. Kasvua edellisvuoteen oli vain noin 3 %. Kasvaneen tulonmuodostuksen ja erilliskustannuskehityksen maltillisen nousun johdosta käyttöjäämää kertyi 9,9 milj. euroa, runsaat 36 % edellisvuotta enemmän. Hallinnonalan virastojen tuottamien suoritus- ja palvelujen osuus kaikista yhteiskustannuksista oli edellisen vuoden suuruinen. Kokonaiskustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta vain 2,6 %. Alijäämä laski merkittävästi oltuaan vain 3,2 milj. euroa eli alle kolmannes edellisestä vuodesta. Edellä kerrotusta johtuen hallinnonalan maksullisen toiminnan kannattavuus kasvoi selkeästi. Kustannusvastaavuus oli 95,5 %. Alle 100 prosentin kustannusvastaavuuden tasoon vaikutti muun muassa Pelastusopiston liiketaloudellisten suoritteiden alihintaisuus, jolle on talousarviossa myönnetty hintatukea. Hintatuesta on tarkoitus luopua vuoden 2007 talousarviossa.

10.11 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Tuotto- ja kululaskelma

Tuotot

Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuotot kertyvät pääasiassa maksullisesta toiminnasta. Maksullisen toiminnan tuottojen kasvu oli suurinta poliisitoiminnassa sekä lääninhallituksissa. Poliisin osalta tuottojen kasvu oli suurinta lupapalveluissa sekä passien myynnissä. Lääninhallitusten osalta maksullisen palvelutuotannon kasvu perustui pääosin alkoholivalvonnan ja liikennevalvonnan tuottoihin. Hallinnonalan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus kasvoi edellisen vuoden 85 %:sta 95,5 %:iin.

Siirtotalouden tuotot koostuivat lähes kokonaisuudessaan Euroopan unionin rakennerahastoista maksetuista varoista.

Kulut

Siirtotalouden kulut kasvoivat noin 7 %. Kasvu johtui ennen muuta maksuista kunnille ja kuntayhtymille.

Hallinnonalan virastojen henkilöstökulut kasvoivat noin 50 milj. euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen oli 6,2 %. Virastojen toiminnan kuluista suhteellisesti eniten kasvoivat palvelujen ostot, noin 11 milj. euroa eli 7,8 %. Muut toiminnan kulut kasvoivat varsin maltillisesti.

10.12 Sisäasiainministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	94 157 363,24	83 413 935,24	13 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	6 524 501,49	7 350 574,54	-11 %
Muut toiminnan tuotot	<u>29 320 709,43</u>	<u>20 307 896,34</u>	44 %
	130 002 574,16	111 072 406,12	17 %

Taulukko 99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-61 385 051,48	-55 616 264,64	10 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	61 200,18	-274 995,91	-122 %
Henkilöstökulut	-805 020 757,17	-754 998 098,45	7 %
Vuokrat	-85 990 663,94	-83 212 744,42	3 %
Palvelujen ostot	-138 073 681,00	-127 331 451,69	8 %
Muut kulut	-38 529 796,87	-32 970 713,84	17 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-2 577,12	-184 774,56	-99 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	4 012 856,87	4 279 172,40	-6 %
Poistot	-46 779 944,42	-43 192 335,11	8 %
Sisäiset kulut	<u>-32 761 917,17</u>	<u>-30 582 891,84</u>	7 %
	-1 204 470 332,12	-1 124 085 098,06	7 %
JÄÄMÄ I	-1 074 467 757,96	-1 013 012 691,94	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	147 447,48	138 214,36	7 %
Rahoituskulut	<u>-57 736,00</u>	<u>-26 216,80</u>	120 %
	89 711,48	111 997,56	-20 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	2 167 540,59	6 402 093,95	-66 %
Satunnaiset kulut	<u>-241 362,67</u>	<u>-270 546,74</u>	-11 %
	1 926 177,92	6 131 547,21	-69 %
JÄÄMÄ II	-1 072 451 868,56	-1 006 769 147,17	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	159 407,80	812 924,38	-80 %
Euroopan unionilta	<u>115 863 992,77</u>	<u>119 640 612,53</u>	-3 %
	116 023 400,57	120 453 536,91	-4 %
Kulut			
Kunnille	-530 360 389,82	-489 101 904,77	8 %
Kuntayhtymille	-264 572 205,79	-255 026 003,78	4 %
Elinkeinoelämälle	-35 069 753,63	-32 254 841,01	9 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-18 685 927,32	-16 444 068,66	14 %
Kotitalouksille	-1 886 880,01	-1 684 787,66	12 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-418 098,40	-886 071,05	-53 %
Muut siirtotalouden kulut	-1 013 250,60	-915 260,00	11 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>1 628 553,49</u>	<u>2 219 480,35</u>	-27 %
	-850 377 952,08	-794 093 456,58	7 %

Taulukko 99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

JÄÄMÄ III	-1 806 806 420,07	-1 680 409 066,84	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	119 093 131,36	113 345 016,54	5 %
Muut pakolliset maksut	130 463,42	98 369,20	33 %
Perityt arvonlisäverot	3 141 295,11	2 738 672,39	15 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-60 216 019,76</u>	<u>-56 556 472,62</u>	6 %
	62 148 870,13	59 625 585,51	4 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-1 744 657 549,94</u>	<u>-1 620 783 481,33</u>	

Taulukko 100. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Muu kansallisuusomaisuus	0,00	2 500,00	-100 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	6 319 723,53	7 968 556,61	-21 %
Muut pitkävaikutteiset menot	8 553 459,92	10 451 441,17	-18 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>72 554,30</u>	<u>42 901,95</u>	69 %
	14 945 737,75	18 462 899,73	-19 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	44 081,60	44 081,60	0 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	11 347 442,87	11 773 640,06	-4 %
Rakennukset	131 444 926,78	132 957 967,42	-1 %
Rakennelmat	23 464 980,29	23 762 601,50	-1 %
Koneet ja laitteet	176 338 075,46	178 633 868,34	-1 %
Kalusteet	2 455 461,97	2 217 333,43	11 %
Muut aineelliset hyödykkeet	1 573 636,72	1 600 699,30	-2 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>14 398 435,54</u>	<u>13 546 902,13</u>	6 %
	361 067 041,23	364 537 093,78	-1 %

Taulukko 100. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tase, euroa

KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	5 227 566,51	4 932 037,21	6 %
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	381 240 345,49	387 932 030,72	-2 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS			
VAIHTO-OMAISSUUS			
Aineet ja tarvikkeet	5 805 108,39	5 926 293,21	-2 %
Keskenäinen tuotanto	0,00	2 577,12	-100 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>2 240 621,00</u>	<u>2 058 236,00</u>	9 %
	8 045 729,39	7 987 106,33	1 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	3 441 477,99	6 155 557,84	-44 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	12 237 936,94	7 720 427,67	59 %
Siirtosaamiset	3 312 904,91	2 441 761,11	36 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 791 592,97	2 226 575,43	-20 %
Ennakkomaksut	<u>2 254 300,38</u>	<u>2 681 844,71</u>	-16 %
	19 596 735,20	15 070 608,92	30 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	1 121 728,14	358 542,51	213 %
Muut rahat ja pankkisaamiset	<u>78 012 249,91</u>	<u>78 245 317,92</u>	0 %
	79 133 978,05	78 603 860,43	1 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ	110 217 920,63	107 817 133,52	2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>491 458 266,12</u>	<u>495 751 664,24</u>	-1 %

Taulukko 100. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tase, euroa**VASTATTAVAA**

OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	245 867 310,27	245 867 310,27	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-26 254 076,12	114 401 689,63	-123 %
Pääoman siirrot	1 731 212 694,34	1 480 127 715,58	17 %
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	<u>-1 744 657 549,94</u>	<u>-1 620 783 481,33</u>	-8 %
	206 168 378,55	219 613 234,15	6 %
RAHASTOJEN PÄÄOMAT			
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	317 929,23	315 457,79	1 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Muut pitkäaikaiset velat	2 095 802,81	5 129 808,15	-59 %
LYHYTAIKAINEN			
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	5 939 622,34	12 461 061,43	-52 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	80 786 056,92	80 929 654,17	0 %
Saadut ennakot	3 108 277,26	3 911 983,13	-21 %
Ostovelat	48 796 086,29	35 727 050,51	37 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	19 483 732,46	16 302 901,27	20 %
Edelleen tilittävät erät	22 049 743,88	21 928 602,00	1 %
Siirtovelat	102 360 463,58	99 028 801,99	3 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>352 172,80</u>	<u>403 109,65</u>	-13 %
	282 876 155,53	270 693 164,15	5 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	284 971 958,34	275 822 972,30	3 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>491 458 266,12</u>	<u>495 751 664,24</u>	-1 %

Taulukko 101. Sisäasiainministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-19 472,52	-41 795,91
Arvonlisäverotulot	2 725 440,72	2 594 594,07
Muut vero- ja maksutulot	119 223 594,78	113 443 385,74
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	121 929 562,98	115 996 183,90
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	60 186 742,18	49 103 686,22
Korkotulot ja voiton tuloutukset	147 447,48	138 214,36
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-321 102 965,03	-317 390 931,75
Henkilöstömenot	-811 980 738,79	-758 564 210,14
Muut menot	-2 729 454,34	-2 273 875,87
Valtionvelan korkomenot	-57 736,00	-26 216,80
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-953 607 141,52	-913 017 150,08
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	117 668 226,24	159 124 709,99
Tulonsiirrot kunnille	-794 932 595,61	-744 127 908,55
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-35 069 753,63	-32 254 841,01
Tulonsiirrot kotitalouksille	-1 886 880,01	-1 684 787,66
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-19 986 824,07	-17 303 567,11
Tulonsiirrot ulkomaille	-418 098,40	-886 071,05
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-734 625 925,48	-637 132 465,39
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-53 143 775,59	-44 553 056,07
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	862 037,03	1 048 077,28
Sijoitukset arvopapereihin	-295 849,77	-517 177,60
Sijoitusten myyntivoitot	244 169,77	0,00
Annetut lainat	4 062 166,37	4 248 895,32
Annettujen lainojen takaisinmaksut	12 412,97	16 735,61
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-48 258 839,22	-39 756 525,46
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	-8 525 284,96	2 755 128,91
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-8 525 284,96	2 755 128,91

11. Puolustusministeriö

Katsaus toimialan toimintaan

Puolustusministeriön toimialan keskeisimmät yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet perustuvat valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin selontekoihin ja hallitusohjelmaan, jonka mukaan puolustusta kehitetään selontekojen mukaisesti. Vuoden 2004 selonteon toimeenpano käynnistettiin hallinnonalalla ottamalla sen linjaukset huomioon mm. puolustusvoimien kehittämissuunnitelmissa, puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uusimisessa, varuskuntarakenteen sekä varikko- ja varastotoimintojen kehittämisessä, puolustusvoimien toiminnan ja talouden tasapainottamisessa sekä puolustushallinnon tuotavuusohjelmassa.

Uskottavan puolustuskyvyn ylläpitoon ja mm. strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomiseen tähtäävät kehittämissuunnitelmat etenivät lähes suunnitellusti. Suorituskyvyn ylläpidon painopisteenä oli valmiusyhtymien operaatiokyky. Puolustusbudjetista käytettiin noin kolmannes puolustusmateriaalihankintoihin, joissa noudatettiin vahvistettuja materiaali- ja palveluslinjauksia ja hankintaperiaatteita. Puolustushallinto tuki kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla sekä edistämällä teollista yhteistyötä. Vähintään puolet puolustusmateriaalihankintoihin käytävissä olleista määrärahoista kohdistettiin kotimaahan ottaen huomioon vastakaupat ja materiaalin elinjakokustannukset. Hankintojen kotimaisuusasteen ylläpitäminen tällä tasolla on jatkossa yhä vaikeampaa kilpailun vapautuessa myös puolustustarvikesektorilla.

Puolustushallinnon rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia jatkettiin vuoden 2004 selonteon ja puolustusministeriön tekemien päätösten pohjalta. Puolustusministeri päätti tähän liittyen mm. Savon Prikaatin ja Helsingin Ilmatorjuntarykmentin lakkauttamisesta 1.1.2007 lukien. Puolustusvoimissa valmisteltiin tilaaja-tuottaja -mallin soveltamista tukitoiminnoissa.

Asevelvollisten koulutuksessa päästiin asetettuihin määrällisiin ja laadullisiin tavoitteisiin. Puolustusvoimat ylläpiti yleistä asevelvollisuutta kouluttamalla kaikki terveydentilansa puolesta palvelukseen soveltuvat miehet. Kertausharjoituksissa koulutettiin yli 30 000 reserviläistä ja puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa lähes 10 000 reserviläistä.

Puolustusvoimien mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtäviin kehitettiin ottaen huomioon myös kansallisen puolustuksen tarpeet. Sotilaallisen kriisinhallinnan vaativuuden kasvaessa haasteena ovat nopeaa liikkeellelähtöä edellyttävät, sotilaallisesti vaativat ja kaukana Euroopasta toteutettavat tehtävät. Sotilas- ja siviilitoimijoiden yhteistyö kriisinhallinnassa lisääntyy. Tarve yhteistoimintakyvyn ja uusien joukkotyyppeiden kehittämiseen kasvaa, mikä merkitsee panostamista korkeaan teknologiaan, laatuun ja erikoisosaamisalueiden hallitsemiseen. Puolustushallinnossa valmisteltiin Suomen osallistumista EU:n taisteluosastoihin vuosina 2007 ja 2008 mm. uuden kriisinhallintalain, kriisinhallintahenkilöstön osallistumissuunnitelmien ja palvelussuhteen ehtojen osalta. Suomi osallistui valtiovallan päätösten mukaisesti yhteentoista rauhanturvaamisoperaatioon painopisteen ollessa Länsi-Balkanilla. Operaatioihin osallistui enimmillään lähes 900 suomalaista sotilasta.

Puolustushallinto edisti yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista (YETT) koskevan strategian toimeenpanoa ja valmisteli strategian päivittämistä, jossa tullessaan ottaa huomioon edellisen periaatepäätöksen toimeenpanosta laadittu seurantaraportti sekä viimeaikaisista katastrofeista ja harjoituksista saadut kokemukset.

Puolustusvoimien kykyä antaa virka-apua muille viranomaisille kehitettiin. Lakia puolustusvoimien virka-avusta poliisille muutettiin siten, että terrorismirikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi poliisilla on oikeus saada puolustusvoimilta välttämätöntä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua. Puolustushallinto lisäsi kansallisessa varautumisessa poikkihallinnollista yhteistyötä mm. osallistumalla biouhkien, sekä kemiallisten uhkien torjuntaan keskittyvien osaamiskeskusten perustamiseen.

Puolustushallinnon tavoitteena on osaltaan edistää kansalaisten maanpuolustustahtoa. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisten maanpuolustustahto oli edelleen varsin korkealla tasolla.

Valtaosa puolustushallinnon resursseista käytetään sotilaalliseen maanpuolustukseen. Uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen käy puolustushallinnon nykyresursseilla yhä haasteellisemmaksi. Puolustusvoimat laati vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi mittavan talouden tasapainottamisohjelman. Rakennemuutos ja tukitoimintojen tehostaminen ovat merkittävimmät talouden tasapainottamiseen tähtäävät toimenpiteet. Rakennemuutoksesta saatava hyöty on tarkoitus kohdentaa vuoden 2004 selonteon mukaisesti puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpitämiseen. Tukitoimintojen tuottavuutta parannetaan strategisilla kumppanuus- ja palvelukeskushankkeilla sekä oman toiminnan kehittämisellä.

Puolustuspolitiikkaa toteutettiin hallitusohjelman mukaisesti. Ministeriössä valmistui laaja-alainen koko hallinnonalaa koskeva strategiatyö (puolustushallinnon strateginen suunnitelma 2025), joka tuottaa perusteet puolustushallinnon pitkäjänteiselle kehittämiselle, puolustusvoimien strategiselle suunnittelulle sekä seuraavan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelulle.

11.1 Puolustuspolitiikka

Puolustusministeriössä tapahtuvaan puolustuspolitiikan valmisteluun ja täytäntöönpanoon sisältyvät sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytysten, voimavarojen ja yleisjärjestelyjen sekä puolustusratkaisun keskeisten periaatteiden määrittäminen, sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvä päätöksenteko ja puolustusministeriön hallinnonalan poliittinen ohjaus. Lisäksi puolustuspolitiikkaan kuuluu osallistuminen kansainvälistä turvallisuutta ja vakautta ylläpitävään toimintaan niin kansainvälisten järjestöjen puitteissa kuin myös kahden- ja monenvälisen puolustuspoliittisen sekä sotilaallisen yhteistyön keinoin.

Taulukko 102. Puolustuspolitiikan ja hallinnon menot (milj. euroa)

	2003	2004	2005
PLM:n hallinnonalan arvonlisäveromenot	190,5	221,8	225,3
PLM:n toimintamenot ¹⁾	10,9	12,5	14,2
Yhteensä	201,1	235,2	239,5

¹⁾ Sisältää lähinnä puolustuspolitiikan valmistelusta ja täytäntöönpanosta, hallinnonalan ohjauksesta sekä ministeriön hallintopalveluita aiheutuneet toimintamenot.

Puolustuksen kehittämisen perusteet

Tavoite: Puolustusvoimia kehitetään vuoden 2001 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti (alustava tulostavoite talousarvioesityksessä). Valtioneuvoston vuonna 2004 antaman turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon tultua hyväksytyksi eduskunnassa puolustusvoimia kehitetään sen linjausten mukaisesti.

Puolustusministeriö antoi maaliskuussa 2005 ohjaukirjeen vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon toimeenpanosta, toimeenpanon seurannasta, raportoinnista ja arvioinnista puolustusministeriön hallinnonalalla. Ohjaukirje sisälsi tarkentavia linjauksia puolustusvoimien toiminnan ja talouden tasapainottamiseksi, johtamis- ja hallintojärjestelmän uusimiseksi sekä selonteossa päätettyjen organisaatiomuutosten toteuttamiseksi. Lisäksi annettiin linjauksia mm. puolustushallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanosta, henkilöstöpolitiikasta, materiaalipolitiikasta, kansainvälisestä toiminnasta, vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisestä sekä yhteistoiminnasta eri viranomaisten kanssa. Selonteon toimeenpano puolustusministeriön hallinnonalalla kytkettiin puolustusministeriön tulosohtaukseen. Puolustusministeriö tulee lisäksi teettämään selonteon yhteiskunnallisia vaikutuksista erillisen arvioinnin.

Puolustusministeriössä valmistui laaja-alainen koko hallinnonalaa koskeva strategiatyö (puolustushallinnon strateginen suunnitelma 2025), joka tuottaa perusteet puolustushallinnon pitkäjänteiselle kehittämiselle, puolustusvoimien strategiselle suunnittelulle sekä seuraavan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmistelulle hallinnonalalla.

Puolustusministeriö antoi strategiatyön pohjalta Pääesikunnalle pitkän aikavälin suunnitteluperusteet syksyllä 2005. Strategisella suunnittelulla pyritään myös kehittämään puolustusministeriön roolia hallinnonalansa strategisen tason johtajana, suunnittelijana, ohjaajana ja toteuttajana.

Kansainvälinen puolustuspoliittinen yhteistyö

Kansainvälisessä puolustuspoliittisessa yhteistyössä keskityttiin lähinnä Suomen EU-puheenjohtajuuden valmisteluun ja EU:n taisteluosastojen muodostamiseen. Suomen puolustusministeriö toimi myös pohjoismaisen puolustusministerineuvoston puheenjohtajana. Puolustusministeriö johti hallinnonalan EU-puheenjohtajuuskauden valmistelua asettamalla sille alustavat tavoitteet, koordinoimalla toimeenpanon resurssisuunnittelua sekä käynnistämällä valmistelutyöryhmän työskentelyn.

Puolustushallinto osallistui aktiivisesti Euroopan puolustusviraston toimintaan ja puolustusmateriaaliyhteistyön kehittämiseen EU:ssa. Puolustusviraston johtokunta teki vuonna 2005 periaatepäätöksen siitä, että jäsenmaissa otetaan 1.7.2006 alkaen käyttöön poliittisesti sitovat puolustusvälinehankintojen käytännesäännöt, jotka tulevat vaikuttamaan mm. kansallisiin hankintaperiaatteisiin ja -käytäntöihin. Käytännesääntöasian kehittäminen ja tarkempi määrittely puolustusviraston ja jäsenmaiden välillä jatkuu vuoden 2006 alussa. Suomen puolustusministeriön edustaja toimi kertomusvuonna Euroopan puolustusviraston johtokunnan puolustusmateriaalijohtajien (NAD) kokouksen puheenjohtajana.

Asevientipolitiikka ja asevalvonta

Tavoite: Asevientipolitiikassa noudatetaan EU:n yhteistä säännöstöä.

Asevientipolitiikkaa toteutettiin hallitusohjelman ja strategia-asiakirjan mukaisesti noudattamalla Euroopan unionin aseviennin käytännesääntöjä, joiden mukaisia konsultaatioita käytiin tarvittaessa muiden EU-maiden kanssa. Asevientipäätöksissä otettiin huomioon pyrkimys EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamiseen myös asevientikysymyksissä. Lisäksi sovellettiin muussa kansainvälisessä vientivalvontayhteistyössä (Wassenaarin järjestely, ETYJ) tehtyjä linjauksia. Suomi vaikutti asevientipolitiikan säännöstön sisältöön ja oikeudelliseen sitovuuteen. Yhtenäinen asevientipolitiikka asettaa puolustusteollisuuden yritykset tässä suhteessa samaan asemaan.

Puolustusministeriö määritteli asevalvontatoimialan uudet painopistealueet sekä puolustusministeriön ja puolustusvoimien tehtävät asevalvonnessa. Uudeksi painopistealueeksi määritettiin joukkotuhousteiden leviämisen estämiseen liittyvät toimet, erityisesti suojeluala. Pääesikunnalle annettiin selvitystyö, joka koskee

asevalvonnan uusia linjauksia sekä joukkotuhouksien leviämisen estämisen vaikutuksia puolustusvoimien toiminnassa. Puolustusministeriö tuki ulkoasiainministeriötä erityisesti eräitä tavanomaisia aseita koskevan sopimuksen alaisessa ajoneuvomiinaprosessissa, jossa Suomella oli koordinaatiovastuu kahden vuoden ajan.

Puolustusministeriön kriisinajan toimintakyky

Puolustusministeriön uusi tilannekeskus perustettiin ja sen runkohenkilöstö sijoitettiin. Suojatut yhteydet yhteistoimintaosapuoliin ovat osittain käytössä. Tilannekeskus on osallistunut valmiusharjoituksiin. Ministeriön kriisinajan toimintakykyä testattiin valtionhallinnon valmiusharjoituksessa, josta saatujen kokemusten perusteella aloitettiin valmiussuunnitelmien päivitys.

11.2 Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahat käytetään valtaosin sotilaalliseen maanpuolustukseen ja siihen liittyvän sotilaallisen suorituskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen. Puolustusvoimat käytti vuonna 2005 noin 1 343 milj. euroa (v. 2004 noin 1 276 milj. euroa) toimintamenoihin ja 541 milj. euroa (v. 2004 noin 602 milj. euroa) puolustusmateriaalihankintoihin. Nämä menot jakautuivat tulosalueittain seuraavasti:

Taulukko 103. Sotilaalliseen maanpuolustuksen menot tulosalueittain (milj. euroa)¹⁾

	2003 kassaperust. toteutuma	2004 kassaperust. toteutuma	2005 kassaperust. toteutuma
Tulosalue			
1. Strateginen ja operatiivinen suunnittelu ja johtaminen, tilannekuvan ylläpito, aluevalvonta ja sotilastiedustelu	188	209	214
2. Asevelvollisten ylläpito ja koulutus	414	429	423
3. Puolustusvoimien palkatun henkilöstön koulutus	80	79	78
4. Puolustusvoimien materiaallinen valmius (materiaalin käyttö, huolto, ylläpito, hankinta, kehittäminen ja hävittäminen)	992	1 063	1 062
5. Kansainvälinen yhteistyö ja sotilaallinen kriisinhallinta	17	15	19
6. Tutkimus ja kehittäminen	44	48	53
7. Maanpuolustustahdon ylläpito ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tukeminen	34	34	35
Yhteensä	1 769	1 878	1 884

¹⁾ Sisältää momentit 27.10.16. (Puolustusmateriaalihankinnat) ja 27.10.21. (Puolustusvoimien toimintamenot). Ei sisällä arvonlisäveromenoja. Hallinnon ja muiden yleisten tukitoimintojen kulut, toimitilakulut ja kuljetuskulut on vyörytetty tulosalueille.

Puolustusvoimille myönnettyillä määrärahoilla ylläpidettiin 490 000 hengen sodan ajan joukkojen materiaallinen valmius, ylläpidettiin tilannekuva, huolehdittiin aluevalvonnasta ja turvattiin alueellinen koskemattomuus sekä ylläpidettiin suunnitelmavalmius. Lisäksi puolustusvoimat huolehti asevelvollisten ja palkatun henkilöstön koulutuksesta ja antoi virka-apua muille viranomaisille. Materiaalisen valmiuden välittömiin menoihin käytettiin puolustusmateriaalihankintamäärärahojen ohella toimintamenoa määrärahoja 416 milj. euroa (v. 2004 noin 373 milj. euroa). Kasvu (11,5 %) edelliseen vuoteen nähden ylitti keskimääräisen toimintamenojen kasvun yli kuudella prosenttiyksiköllä. Asevelvollisten koulutuksen ja palkatun henkilöstön koulutuksen suhteellinen osuus puolustusvoimien toimintamenoista pieneni. Materiaalisen valmiuden yllä-

pidosta ja tietotekniikasta aiheutuvat menot ovat tällä hetkellä kasvavimpia puolustusvoimien toimintamäärärahojen käyttökohteista.

Puolustusvoimille asetetut vuoden 2005 tulostavoitteet liittyivät lähinnä sodan ajan sotilaallisen suorituskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen sekä rauhanaikaisen suorituskyvyn käyttöön. Puolustusvoimien kehittämisohjelmille asetettiin talousarvioesityksen yhteydessä tavoitteita, joilla pyritään uskottavan puolustuskyvyn parantamiseen. Puolustusvoimien eri tulosalueilla asetettiin tavoitteita toiminnan tuloksellisuudelle ja lisäksi joitakin erillisiä tavoitteita resurssien käytölle.

Puolustusvoimien kehittämisohjelmat

Tavoite: Parannetaan uskottavaa puolustuskykyä jatkamalla strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomista.

Puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpidossa oli painopisteenä valmiusyhtymien operaatiokyky, ja puolustusvoimien kehittämisohjelmat ovat edenneet lähes suunnitellulla tavalla. Merkittävimpiä viiveitä on kuvattu jäljempänä maavoimien kehittämisohjelman yhteydessä. Muun muassa puolustusvoimien integroidun tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän kehittämiseksi luotiin perusta, ja puolustushaarat jatkoivat isku- ja suorituskykyä parantavia hankkeitaan strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomiseksi koulutusta kehittämällä ja erilaisin kalustohankinnoin. Myös puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoimintakyvyn parantamista jatkettiin.

Tavoite: Aloitetaan puolustusvoimien yhteisen iTVJ-järjestelmän kehittäminen luomalla vuoden 2005 aikana yhteisen integroidun tietoverkon ja kansainvälisen yhteentoimivuuden vaatimusten mukainen arkkitehtuuri.

Puolustusvoimien integroidun tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän kehittämiseksi perustan antava kokonaisarkkitehtuuri laadittiin ja hyväksyttiin. Järjestelmän kansainvälisen yhteensopivuuden standardiperusta selvitettiin ja toteutettiin sen osalta ensimmäinen testaaminen. Kaikki puolustushaarat on sidottu yhteiseen kehittämiseen, ja nykyisten järjestelmien siirtämis- ja luopumissuunnittelu on käynnistetty.

Tavoite: Jatketaan maavoimien valmiusprikaatien varustamista ja koulutusta siten, että valmiusyhtymät ovat operatiivisesti valmiina vuoden 2008 loppuun mennessä. Vuoden 2005 aikana otetaan tärkeimmät uudet järjestelmät koulutuskäyttöön.

Maavoimien kehittämisohjelma eteni kokonaisuutena asetetussa aikataulussa, jotta maavoimat kykenee saavuttamaan strategisen iskun ennaltaehkäisyn ja torjunnan kyvyn vuonna 2008 varustamalla kolme jääkäriprikaatia valmiusprikaateiksi valmiusyhtymäkonseptin mukaisesti lähes kaikilla Prikaati 2005 -järjestelmillä. Ilmatorjuntapatteriston ja kranaatinheitinyksiköiden varustaminen jatkuu vuoteen 2010 saakka. Maavoimissa valmisteltiin lisäksi raskaiden raketinheittimien hankintaa osana jalkaväkimiinojen korvaamista ja puolustusvoimien iskukyvyn kehittämistä. Lisäksi valmisteltiin kuljetushelikoptereiden simulaattorikoulutuksen hankintaa. Kaikkia helikopterijoukoille asetettuja tavoitteita ei saavutettane asetettuun määräaikaan mennessä helikopterikaluston toimittajasta aiheutuvien viiveiden vuoksi, mikä vaikeuttaa myös henkilöstö- ja koulutussuunnittelua. Maavoimien kehittämisohjelmaan käytettiin vuonna 2005 momentin 27.10.16. (Puolustusmateriaalihankinnat) määrärahaa noin 256,8 milj. euroa.

Tavoite: Kehitetään merivoimien kykyä meriyhteyksien suojaamiseen ylläpitämällä merivoimien pintatorjuntakykyä, kehittämällä liikkuvaa rannikopuolustusta ja aloittamalla miinantorjuntakyvyn luominen. Vuoden 2005 aikana jatketaan Laivue 2000:een liittyviä hankintoja, modernisoidaan meritorjuntaohjuskalusto sekä aloitetaan miinantorjuntakyvyn kehittämiseen liittyvien järjestelmien hankinta.

Merivoimien kykyä meriyhteyksien suojaamiseen parannettiin jatkamalla Laivue 2000 -hankintoja. Merivoimat vastaanotti kolmannen laivueen neljästä Hamina-luokan aluksesta. Miinantorjuntakykyä parantavan miinantorjunta-alushankkeen valmistelulla luotiin hankintavalmius siten, että hankintapäätös voidaan tehdä vuoden 2006 aikana. Hämeenmaa-luokan miinalaivan peruskorjaus ja ensimmäisten järjestelmien hankinta eteni suunnitellusti. Meritorjuntaohjusten (MTO-85) modernisointia jatkettiin, ja ohjukset vastaanotettiin. Rannikkojoukkojen liikkuvuutta ja suorituskykyä parannettiin hankkimalla mm. materiaalia, joka lisää myös turvallisuutta erilaisissa virka-apuun liittyvissä raivaamistehtävissä. Merivoimien kehittämissuunnitelmaan käytettiin vuonna 2005 momentin 27.10.16. (Puolustusmateriaalihankinnat) määrärahaa noin 72,6 milj. euroa.

Tavoite: Kehitetään ilmavoimien hävittäjätorjunnan ja ilmapuolustuksen tulenkäytön johtamisjärjestelmän suorituskykyä ja tukeutumisympäristön taistelunkestävyyttä. Vuoden 2005 aikana jatketaan torjuntahävittäjäkaluston ylläpitöpäivitystä, kehitetään johtoportaiden kriisiajan tilannetietoisuutta ja johtamiskykyä sekä parannetaan päätukikohtien taistelunkestävyyttä.

Ilmavoimissa vietin päätökseen torjuntahävittäjäkaluston suorituskykyä parantavan ylläpitöpäivitys 1 -hankkeen prototyypivaihe ja aloitettiin toisen elinikäpäivityksen valmistelu. Vinka-alkeislentokoulutus ulkoistettiin ja siirrettiin kokonaisuudessaan Tikkakoskelle. Koulutuspalveluja ja Vinka-konekaluston teknistä huoltoa koskeva hankinta oli arvoltaan noin 20,5 milj. euroa, ja menot ajoittuvat vuosille 2005—2010. Nykyisen ilmakuljetuskaluston korvaavien kuljetuskoneiden hankintaa valmisteltiin. Valmiustukikohtien raivaamiskykyä parannettiin varustamalla raivaajapioneerikomppaniat raivaamisen perusvarustuksella. Ilmavoimien kehittämissuunnitelmaan käytettiin vuonna 2005 momentin 27.10.16. (Puolustusmateriaalihankinnat) määrärahaa noin 34,3 milj. euroa.

Puolustusmateriaalihankintojen toteuttaminen

Puolustusmateriaalihankinnoissa oli keskeisimpinä tavoitteina strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyky sekä eurooppalaisen kriisinhallinnan mahdollistava yhteistoimintakyky. Puolustusbudjetista käytettiin noin kolmannes puolustusmateriaalihankintoihin. Hankkeita toteutettiin ministeriön ohjauksessa vuoden 2004 selonteon linjausten pohjalta kiinnittäen huomiota hankittavan materiaalin kansainväliseen yhteistoimintakelpoisuuteen, riittävän kotimaisen ylläpito- ja ajanmukaistamiskyvyn luomiseen sekä kansainvälisiin yhteistoimintamahdollisuuksiin erityisesti Pohjoismaiden ja EU-maiden kanssa.

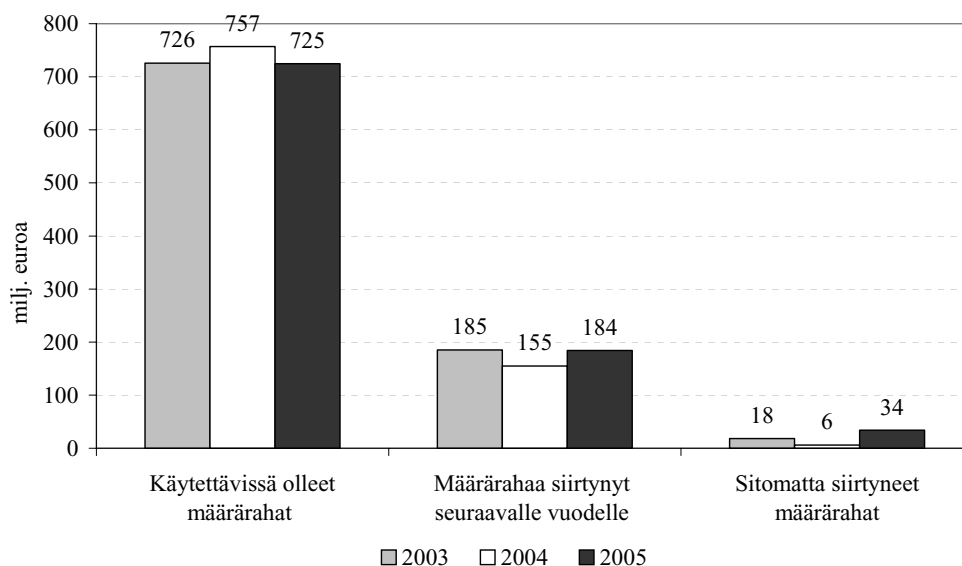
Taulukko 104. Merkittävimmät yksittäiset puolustusmateriaalihankinnat vuonna 2005

Hankinnan kohde	Tilausvaltuus	Hankinnan arvo (pl. alv) milj. euroa	Menot kohdistuvat vuosille
Merivoimien 57 Mk3 laivatykit ja Laivue 2000 -tykkijärjestelmän varaosat	Merivoimien ja tiedustelun kehittäminen	10,34	2005—2008
Ohjusvene Hamina IV (option käyttö, Laivue 2000)	Merivoimien ja tiedustelun kehittäminen	18,0	2005—2007
Ampumatarvikkeet AMV 8x8 ajoneuvoihin	Valmiusyhtymien varustamisen täydentäminen ja Pääkaupunkiseudun puolustuksen kehittäminen	11,5	2006—2008

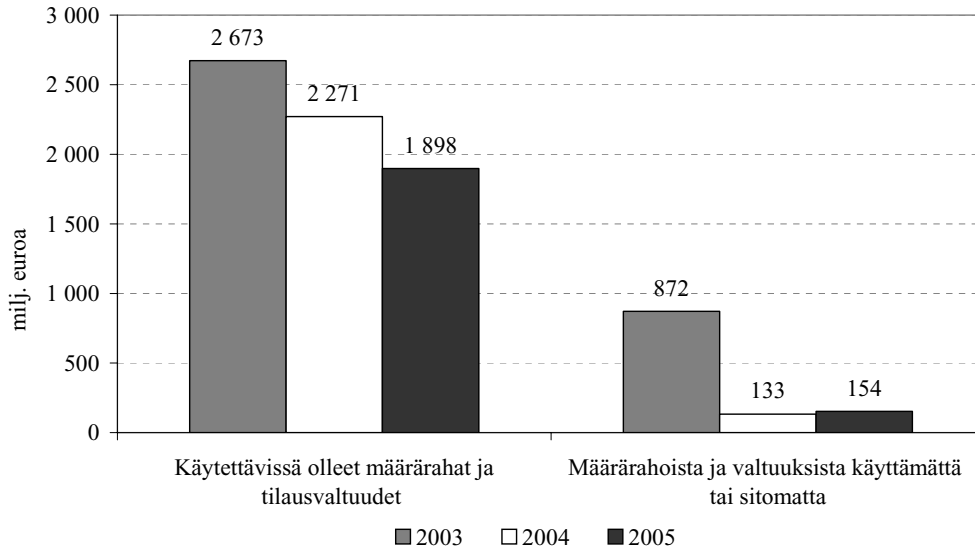
Puolustusmateriaalihankinnat toteutetaan pääosin valtion talousarvioissa myönnettyillä tilausvaltuuksilla ja niihin liittyvillä maksatusmäärärahoilla. Uusia puolustusmateriaalihankintojen tilausvaltuuksia budjetoitaessa varmistettiin hankintojen riittävä valmiusaste mm. laatimalla kunkin uuden tilausvaltuuden osalta perustelumuistio, jossa esitetään mm. rahamäärältään merkittävimpien hankintojen tarjouspyyntöjen lähettämisaikajankohdat, tarjousten käsittelyyn varattu aika sekä sopimusvalmius.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on pitänyt puolustushallinnon pyrkimystä pienentää puolustusmateriaalihankintojen siirtyvien erien vuosittaista määrää sekä toiminnallisesti että valtiontalouden kannalta oikeana. Samalla eduskunta on korostanut sitä, että siirtyviä eriä koskevan tulostavoitteen ohella tulisi kehittää sellaisia tulostavoitteita, jotka mittaisivat tehdyillä puolustusmateriaalihankinnoilla aikaansaatuja puolustusvoimien suorituskyvyn paranemista. Hankintojen suunnittelun luotettavuuden parantamiseksi ja niiden tehostamiseksi tilausvaltuuksien ja materiaalihankintamäärärahojen käytölle asetetut tavoitteet toteutuivat vuonna 2005 seuraavasti:

Kuvio 12. Puolustusmateriaalihankintamäärärahojen käyttö

Käytettävissä olleista puolustusmateriaalihankintamäärärahoista siirtyi vuodelle 2006 noin 25,4 %, kun puolustusministeriön asettama tulostavoite oli 14 %. Suurimmat siirtyvät erät koskivat valmiusyhtymien varustamista, tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien hankkimista sekä helikopterien huolto- ja tukeutumisyhteisöjen kehittämistä. Määrärahoista siirtyi seuraavalle vuodelle sitomattomana kuitenkin ainoastaan 4,7 % (tavoite 5 %). Määrärahojen siirtyminen johtui lähinnä materiaalihankkeiden aikataulujen viivästyemisestä.

Kuvio 13. Puolustusmateriaalihankintamäärärahojen ja tilausvaluuksien käyttö

Käytettävissä olleista puolustusmateriaalihankintoihin myönnettyistä määrärahoista ja tilausvaluuksista käytettiin tai sidottiin kaiken kaikkiaan 91,9 %, kun vastaava luku oli edellisenä vuonna 94,1 %.

Kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen

Tavoite: Suomen omaa puolustusvälineteollisuutta tuetaan.

Kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä turvattiin kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla, jollaisia olivat mm. merivoimien Laivue 2000 -hankinnat, Hämeenmaa-luokan modifioinnin valmistelu, alkeislentokoulutuspalvelujen ja Vinka-konekaluston teknisen tuen hankinta, vaurioituneen F-18 torjuntahävittäjän korjaus ja muuttaminen kaksipaikkaiseksi sekä raskaiden maastokuorma-autojen (8x8) hankinta. Lisäksi hankittiin mm. ampumatarvikkeita ja harjoitusraketteja.

Kotimaisen puolustusteollisuuden asemaan kiinnitettiin lisäksi huomiota mm. edellyttämällä teollista yhteistyötä ulkomaille suuntautvien, yli 10 milj. euron puolustusmateriaalihankintojen yhteydessä ja parantamalla teollisuuden tietoisuutta tulevista materiaalihankkeista. Teollisuuden vientiponnisteluja tuettiin mm. järjestämällä yhteistyössä Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuus ry:n kanssa teollisuusseminaarit Unkarissa ja Slovakiassa. Teollisuuden kansainvälistymistä edistettiin lisäksi mm. vierailujen ja neuvotteluiden yhteydessä tuomalle esille suomalaisen puolustusvälineteollisuuden tuotteita ja osaamista.

Puolustusvoimat ja puolustusmateriaaliteollisuus ovat yhteistyössä valmistelleet keskeisiä osaamisalueita tukevien osaamiskeskusten luomista. Näiden eri teknologioiden osaamiskeskusten avulla parannetaan teollisuuden puolustusvoimatuntemusta ja -osaamista ja samalla muodostetaan edellytykset kotimaisen teollisuuden verkottumiselle.

Eduskunta on kannanotoissaan edellyttänyt puolustushallinnon kohdentavan puolustusmateriaalihankintoihin käytettävästä määrärahasta vähintään puolet kotimaahan teollinen yhteistyö ja elinjaksokustannukset huomioon ottaen. Puolustusministeriö asetti tähän perustuen puolustusvoimille tulostavoitteen, jonka mukaan vähintään puolet puolustusmateriaalihankintoihin vuonna 2005 käytettävissä olevista määrärahoista kohdistetaan kotimaahan ottaen huomioon vastakaupat ja materiaalin elinjaksokustannukset.

Taulukko 105. Puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuudelle asetetun tavoitteen toteutuminen

	Milj. euroa	Kumula- % tiivinen %	
1 Käytettävissä olleet puolustusmateriaalihankintamäärärahat momentilla 27.10.16.	725		
2 Vuodelta 2005 seuraaville vuosille siirtyneet momentin 27.10.16. puolustusmateriaalihankintamäärärahat	184		
3 Puolustusmateriaalihankinnoista maksettujen ennakoiden määrän muutos vuonna 2005	-82		
4 Vuonna 2005 käytetyt puolustusmateriaalihankintamäärärahat (pl. ennakkojen määrän muutos)	624	100	100
5 Puolustusmateriaalialan yritysten ilmoituksiin perustuvien, momentilta 27.10.16. rahoitettujen, kotimaisten puolustusmateriaalihankintojen myyntiarvo (pl. alv)	115	18	18
6 Puolustusmateriaalialan yritysten ilmoituksiin perustuvien hyväksytyjen vastakauppojen myyntiarvo	7	1	19
7 Puolustusvoimien momentin 27.10.21. määrärahoilla hankkimien kotimaisten varaosien, huolto- yms. palveluiden myyntiarvo (ilman arvonnalisäveroa)	190	31	50
8 Puolustusvoimien itse tekemästä puolustusmateriaalin säännöllisestä huollosta, korjauksesta sekä käytöstä poistetun materiaalin hävittämisestä aiheutuneet menot	61	10	60
9 Kotimaisten puolustusmateriaalihankintojen osuus vuonna 2005 käytetyistä puolustusmateriaalihankintamäärärahoista vastakaupat ja elinjaksokustannukset huomioon ottaen	373	60	

Tässä tarkastelussa kotimaisten puolustusmateriaalihankintojen suhteelliseksi osuudeksi muodostuu 60 % vuonna 2005 käytetyistä puolustusmateriaalihankinnoista vastakaupat ja elinjaksokustannukset huomioon ottaen. Taulukosta ilmenee myös se, että vaikka puolustusvoimien itse tekemästä huollosta, korjauksesta sekä käytöstä poistetun materiaalin hävittämisestä aiheutuvia menoja ei otettaisi huomioon, päästään asetetulle 50 prosentin tavoitetasolle. Vuonna 2005 Euroopan puolustusviraston periaatepäätöksellä sovitut puolustusvälinehankintojen käytännesäännöt sisältävät halukkaiden osallistujamaiden yhteisen poliittisen tahdonilmaisun markkinoiden entistä laajempaan omaehtoiseen avaamiseen osallistujamaiden puolustus-tarvikehankinnoissa Euroopassa. Edellä mainitun tulostavoitteen asettamista ei voitane pitää käytännesääntöjen näkökulmasta jatkossa enää mahdollisena.

Materiaalin kohdentaminen, varastointi ja elinjakson hallinta

Maa-, meri- ja ilmavoimille hankittu materiaali kohdennettiin sodan ajan joukoille pääsääntöisesti operatiivisten suunnitelmien mukaisesti. Kansainväliseen toimintaan kohdennettua materiaalia ei pystytä hyödyntämään täysimääräisesti tarvittaessa sitä kotimaan puolustukseen, koska ulkomailla olevaan kalustoa ei todennäköisesti kyetä siirtämään ajoissa kotimaahan mahdollisessa kriisitilanteessa.

Materiaalin kunnossapitoon käytettiin toimintamäärärahoista noin 209 milj. euroa (v. 2004 noin 188 milj. euroa), josta ilmavoimien osuus oli 55 %, maavoimien osuus 33 % ja merivoimien osuus 12 %. Materiaalista luopumiseen liittyvät toimenpiteet ovat kunnossapidon ohella osa materiaalin elinjakson hallintaa. Poistettavasta materiaalista laadittiin maavoimien osalta luettelot aselajeittain, ja mm. venäläisen panssarikaluston hylkääminen aloitettiin.

Puolustusvoimissa tarkennettiin varastoinnin pitkän aikavälin suunnitelmaa. Varastorakentamisen kohteet sisällytettiin osaksi toimitila- ja rakennetarpeita sekä laadittiin epäherkkien räjähteiden strategia. Räjähdevarastoinnin yleisistä toimintaedellytyksistä, räjähdeturvallisuuden toteutumisesta ja viranomaisvalvonnasta puolustusvoimissa tehtiin erillinen selvitys, jonka mukaan suurimmat ongelmat ja puutteet liittyvät varastointiin, erityisesti varastorakentamiseen. Selvitysmiesten raportti kehittämissuhteiksi löytyy puolustusministeriön internet-sivulta (www.defmin.fi/Julkaisut ja asiakirjat/Selvitykset).

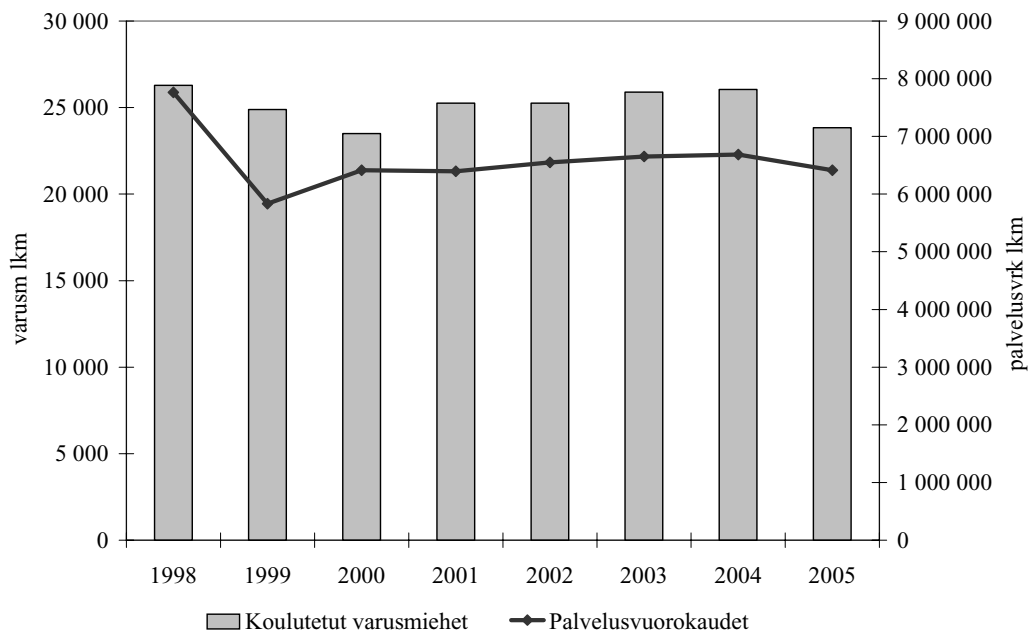
Puolustusvoimien strateginen ja operatiivinen suunnittelu ja johtaminen, tilannekuvan ylläpito ja aluevalvonta

Kertomusvuonna jatkettiin 2010-luvun puolustusjärjestelmän suunnittelua vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon perusteilla. Vuoden 2004 pääsotaharjoituksen perusteella tehtyjen kehittämissuunnitelmien toteuttamista jatkettiin. Puolustusvoimien tilannekuva pidettiin tavoitteen mukaisella riittäväällä tasolla järjestelmien laatu ja määrärahataso huomioon ottaen. Aluevalvontalain mukaiset tehtävät täytettiin. Ilmavalvonnan ajallinen ja alueellinen kattavuus oli hyväksytyllä tasolla, ja Suomen alueen koskemattomuutta valvottiin ja turvattiin asetettujen vaatimusten mukaisesti muun muassa vastaamalla Suomenlahdella todettuihin ilmatilan aluerikkomuksiin. Merialueella pinta- ja vedenalaisessa valvonnassa saavutettiin tavoitetaso. Lokakuun alusta siirryttiin rakennemuutokseen liittyen keskitettyyn valvontaan, mikä laski valvonnan tasoa väliaikaisesti.

Asevelvollisten koulutus ja ylläpito

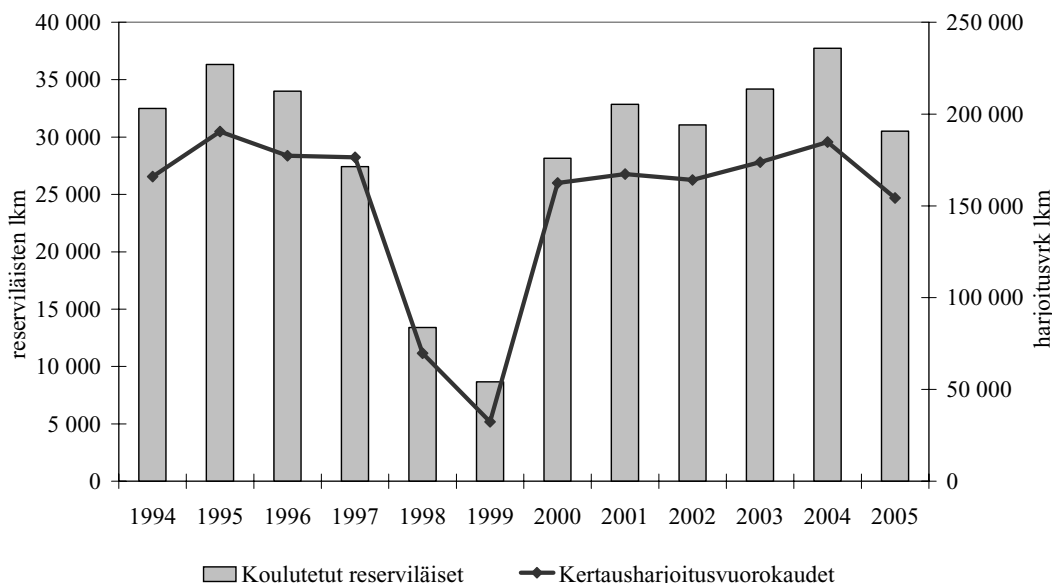
Tavoite: Ylläpidetään yleistä asevelvollisuutta. Pyrkimyksenä on, että ikäluokasta koulutetaan kaikki varusmiespalvelukseen terveydentilansa puolesta sopivat miehet. Kertausharjoituksissa koulutetaan 30 000 henkilöä.

Kuvio 14. Koulutetut varusmiehet ja palvelusvuorokaudet

Asevelvollisten koulutustavoitteet saavutettiin kouluttamalla reserviin kriisiajan joukkoihin lähes 24 000 sotilasta. Puolustusvoimat koulutti kaikki varusmiespalvelukseen määrätyt, terveydentilansa puolesta palvelukseen soveltuvat miehet. Varusmiesikäluokasta varusmiespalveluksen suoritti 81,5 %. Puolustusministeriö asetti asevelvollisten poikkihallinnollisen yhteistyöfoorumin edistämään asevelvollisten taloudellista ja sosiaalista asemaa. Asevelvollisten maksuttomien lomamatkojen määrää päätettiin lisätä 1.1.2006 lukien.

Kuvio 15. Koulutetut reserviläiset ja kertausharjoitusvuorokaudet

Kertausharjoituksissa päästiin asetetulle tavoitetasolle (30 000 reserviläistä) kouluttamalla noin 30 500 henkilöä. Lisäksi puolustusvoimat koulutti vapaaehtoisissa harjoituksissa noin 9 600 reserviläistä. Vapaaehtoisten harjoitusten osalta jäätiin asetetusta tavoitteesta lähinnä puuttuvien henkilöstöresurssien takia. Maakuntajoukkojen pilotointi käynnistyi viidessä sotilasläänissä ja eteni suunnitelmien mukaisesti.

Taulukko 106. Asevelvollisten koulutus ja ylläpito

	2003 toteutunut	2004 toteutunut	2005 tavoite	2005 toteutunut
Koulutettujen varusmiesten lukumäärä	25 901	26 054	23 000	23 842
Varusmiesten ja vapaaehtoisten naistenpalvelusvuorokausimäärä	6 652 399	6 687 439	6 144 000	6 413 365
Varusmieskoulutuksen laatu, koulutettavan arvio (1—5)	3,6	3,6	3,5	3,7
Palvelusvuorokauden hinta (euroa)	37	39	40	40
Kertausharjoituksissa koulutettujen lukumäärä	34 188	37 733	30 000	30 504
Kertausharjoitusvuorokausien lukumäärä	173 827	184 719	150 000	154 329
Arvio kertausharjoituksissa koulutettujen joukkojen koulutuksellisesta laadusta (1—5)	3,9	3,9	3,5	3,9
Kertausharjoitusvuorokauden hinta (euroa)	112	124	117	126

Taulukko 106. Asevelvollisten koulutus ja ylläpito

Vapaaehtoisissa harjoituksissa koulutettujen lukumäärä	12 249	11 321	12 000	9 608
Vapaaehtoisten harjoitusten vuorokausimäärä	28 041	22 051	24 000	20 205
Asevelvollisten koulutusvuorokausimäärä/kouluttajien henkilötyövuosimäärä	1 948	2 037		1 927
Asevelvollisten ylläpidon ja koulutuksen henkilötyövuosimäärä	4 384	4 376	4 510	4 282
Asevelvollisten ylläpidon ja koulutuksen välittömät menot (milj. euroa)	269,1	284,8		281,7

Asevelvollisten koulutuksen tunnusluvut eivät muuttuneet oleellisesti edellisiin vuosiin nähden. Muun muassa koulutuksen laatu ja palvelusmotivaatio ovat säilyneet edellisen vuoden tasolla ja osin jopa ylittäneet asetetut tavoitteet. Koulutusmenot koulutettua henkilöä kohden ovat hieman kasvaneet koulutettavien määrän vähentyessä ja yleisen kustannustason nousun takia.

Puolustusvoimien palkatun henkilöstön koulutus

Puolustusvoimien palkatun henkilöstön koulutukselle asetetut määrälliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Täydennyskoulutuksen osalta kertomusvuonna ei valmistunut esiupseerikursseja, syksyllä aloitti 89 opiskelijaa kyseisellä kurssilla. Koulutustarpeiden mitoituksen sekä koulutuksen tuottavuuden ja vaikuttavuuden arviointimenetelmien kehittämistä jatketaan osana toiminnan ohjauksen kehittämistä. Palkatun henkilöstön koulutusmenot aiheutuvat valtaosaltaan upseerikoulutuksesta.

Taulukko 107. Sotilashenkilöstön koulutuksen tunnuslukuja

	2003 toteutunut	2004 toteutunut	2005 tavoite	2005 toteutunut
Upseerin perusopinnot	107	125	0	0
Sotatieteiden kandidaatit		71	121	109
Sotatieteiden maisterit			105	130
Määräaikaiset reservin upseerit		71	60	51
Esiupseerikurssi	30	47	55	0
Yleisesikuntaupseerit	32	30		25
Jatkotutkinto puolustusvoimissa	2	2	2	1

Maanpuolustustahdon ylläpito ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tukeminen

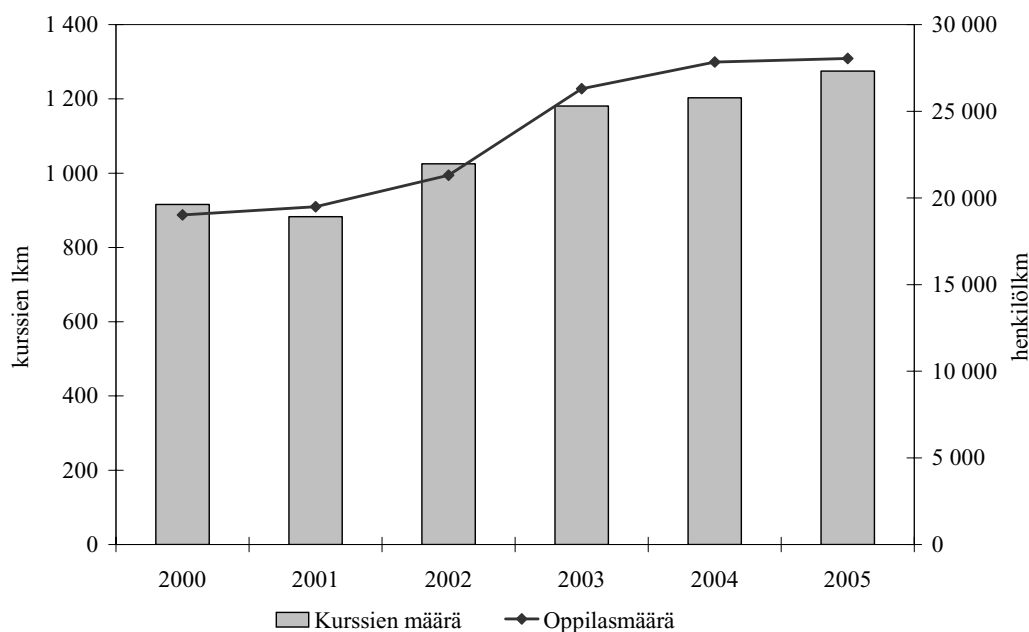
Tavoite: Ylläpidetään kansalaisten kestävästä maanpuolustustahtoa siten, että kansalaisista 76–80 % katsoo, että mikäli Suomeen hyökättäisiin, suomalaisten olisi puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan vuonna 2005 tekemässä tutkimuksessa 77 % kansalaisista uskoi, että Suomeen hyökättäessä on puolustauduttava aseellisesti, vaikka tulos näyttäisikin epävarmalta. Kasvua edelliseen vuoteen on kolme prosenttiyksikköä. Lisätietoja MTS:n tutkimuksesta löytyy puolustusministeriön internet-osoitteesta www.defmin.fi/Lainsäädäntö ja tutkimus/Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS/ Mielipidetutkimukset). Asevelvollisten maanpuolustustahdossa ei tehdyn mittauksen mukaan tapahtunut muutoksia edellisvuoteen nähden.

Taulukko 108. Asevelvollisten maanpuolustustahto

	2003	2004	2005	2005
	toteutunut	toteutunut	tavoite	toteutunut
Varusmiesten maanpuolustustahto (1—5)	4,3	4,4	4	4,4
Reserviläisten maanpuolustustahto (1—5)	2	4,1	3	4,1

Puolustusministeriö jakoi vuoden 2005 talousarviossa momentille 27.99.50. (Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen) myönnettyä määrärahaa 1,65 milj. euroa maanpuolustusjärjestöille. Momentin selvitysoosan mukaan määrärahaa tulee käyttää puolustusvalmiutta tukevaan puolustushallinnon ulkopuoliseen vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen sekä vapaaehtoisen maanpuolustusjärjestelmän alue- ja paikallistason toimintaan. Valtaosa avustuksesta myönnettiin Maanpuolustuskoulutus (MPK) ry:lle käytettäväksi yhdistyksen toimihenkilöiden palkkaukseen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kurssitoimintaan sekä piiri- ja paikallistason omaehtoiseen toimintaan. Tämän lisäksi puolustusvoimat antoi maanpuolustusjärjestöille korvauksetta epäsuoraa tukea (kalustoa, toimitiloja ym.), jonka laskennallinen arvo oli noin 1,4 milj. euroa. Tuen määrässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen nähden. MPK ry koulutti vuoden 2005 aikana noin 28 000 kurssilaista noin 1 275 kurssilla, joilta kertyi oppilaskurssipäiviä lähes 51 000. Kurssit jakautuivat koulutusaloittain siten, että turvallisuuskoulutusta oli 19 %, varautumiskoulutusta 13 %, sotilaallista koulutusta 50 %, johtamis- ja kouluttajakoulutusta 15 % sekä muuta koulutusta noin kolme prosenttia. Johtamis- ja kouluttajakoulutuksesta pääosa oli sotilaallista koulutusta, joten sotilaallisen koulutuksen osuus oli kaiken kaikkiaan noin 60 %.

Kuvio 16. Maanpuolustuskoulutus ry:n järjestämä koulutus

Uudenlaisiin uhkiin varautuminen

Tavoite: Kansallisessa varautumisessa ja maanpuolustuksen kehittämisessä otetaan huomioon myös uudenlaiset riskit ja uhat.

Puolustusvoimien kykyä antaa virka-apua muille viranomaisille kehitettiin. Lakia puolustusvoimien virka-avusta poliisille muutettiin siten, että terrorismirikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi poliisilla on oikeus saada puolustusvoimilta välttämätöntä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä edellyttävää virka-apua. Kansallisessa varautumisessa lisättiin poikkihallinnollista yhteistyötä mm. perustamalla biouhkien, sekä kemiallisten uhkien torjuntaan keskittyvät osaamiskeskukset. Puolustushallinto osallistui ei-sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan liittyvään kansalliseen ja kansainväliseen harjoitustoimintaan.

Puolustusvoimien virka-apu muille viranomaisille

Puolustusvoimat tuki muita viranomaisia lähes 500 eri virka-aputehtävässä, jotka koostuivat muun muassa erikoismateriaalin lainaamisesta poliisille, onnettomuusalueiden vartioinnista, kadonneiden etsimisestä sekä räjähteiden raivaamisesta. Poliisille annettiin virka-apua 347 kertaa, joista merkittävin virka-aputehtävä oli yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailujen aikana annettu noin 400 henkilön vahvuinen puolustusvoimien virka-apuosasto. Puolustusvoimien tuella Pakistanin maanjäristyksen uhreille lähetettiin 1 000 telttaa ja muuta katastrofiapua.

Alue-, toimitila- ja ympäristönhallinta

Puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen toteutumista seuraava parlamentaarinen neuvottelukunta antoi eduskunnalle uudistuksen toteutumisesta väliraportin, jonka pohjalta aloitettiin vuonna 2006 annettavan loppuraportin valmistelu. Yhdyskuntapoliittisessa toiminnassa keskityttiin erityisesti investointien tarve- ja hankesuunnittelun, kunnossapidon, energia- ja verkostoasioiden sekä tietohallinnon kehittämiseen.

Puolustusvoimat priorisoi toimitilahankkeitaan, ja painopisteiksi määriteltiin uuteen johtamis- ja hallintojärjestelmään ja puolustusvoimien rakennemuutokseen liittyvät sekä puolustusministeriön räjähdepäätöksen (PRP) edellyttämät alue- ja tilatarpeet. Puolustusvoimien rakennemuutoksen toimeenpanon yhteydessä on tavoitteena luopua tarpeettomista ja epätarkoituksenmukaisista toimitiloista ja alueista. Kertomusvuonna valmistuneista uusista toimitiloista suurimpia olivat helikopterien käyttöhalli Utissa, Vekaranjärven panssarikoulutushalli ja ilmatorjunnan koulutushalli sekä Kankaanpään lennokkihalli ja varastotilat. Perusparannusten osalta suurimpia valmistuneita hankkeita olivat Kankaanpään kasarmi, Turun varastoluola sekä Jyväskylän kasarmi nro 16. Puolustusvoimat käytti toimintamäärärahoistaan kiinteistömenoihin yhteensä noin 181 milj. euroa (v. 2004 noin 172 milj. euroa), josta pääomavuokrien osuus oli noin 76,8 milj. euroa (v. 2004 noin 73,8 milj. euroa). Kiinteistömenojen määrään vaikuttivat alentavasti eräiden toimitilahankkeiden myöhästyminen suunnitellusta ja ennakoitua pienemmät energiakustannukset. Puolustusvoimilla oli käytössään tiloja noin 3,6 milj. htm² ja alueita noin 274 500 hehtaaria.

Taulukko 109. Merkittävimmät puolustusvoimien toimitiloja koskevat uudet vuokrasopimukset vuonna 2005

Vuokrakohde	Sopimuksen kesto (v)	Kustannusarvio (milj. €) ¹⁾	Pääoma- ja ylläpito- vuokrat yhteensä/v (1 000 €)
Utti, helikopterien käyttöhalli	20	13,3	1 290
Vekaranjärvi, panssarikoulutushalli	20	9,5	905
Vekaranjärvi, ilmatorjuntakoulutushalli	20	3,7	350

¹⁾ Puolustusvoimat maksaa toimitilainvestoinnit vuokramenoina.

Puolustusministeriö selvitti eduskunnan puolustusvaliokunnan pyynnöstä pääkaupunkiseudun puolustukseen ja alueen muihin tarpeisiin liittyen Santahaminan varuskunnan aseman. Selvitys, jossa esitettiin Santahaminan alueen ja siellä sijaitsevien toimintojen säilyttämistä ennallaan, luovutettiin puolustusvaliokunnalle marraskuussa 2005. Selvitys löytyy kokonaisuudessaan puolustusministeriön internet-sivulta ([www.defmin.fi/Julkaisut ja asiakirjat/Selvitykset](http://www.defmin.fi/Julkaisut_ja_asiakirjat/Selvitykset)).

Pilaantuneiden alueiden puhdistamista sekä jätehuollon ja meluntorjunnan kehittämistä jatkettiin. Käytöstä poistuvien alueiden puhdistamiseen käytettiin noin 0,5 milj. euroa. Suurimpia yksittäisiä hankkeita olivat Kanavuori ja Seppälänkangas Jyväskylässä sekä Taivallahden alue Helsingissä. Puolustusvoimien käyttöön jäävien alueiden selvityksiä ja puhdistuksia tehtiin mm. Porin Vilpolassa, Utissa, Kauhavalla sekä Upinniessä. Polttoaineiden jakeluasema-alueiden puhdistuksia toteutettiin kymmenessä eri kohteessa. Varuskunta-alueille sekä ampuma- ja harjoitusalueille teetettiin jätehuoltosuunnitelmia. Ympäristönsuojeluun käytettiin puolustusvoimien toimintamäärärahoja noin 1,2 milj. euroa.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin Puolustushallinnon rakennuslaitoksen kehittämistä tavoitetilan mukaisesti puolustushallinnon kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntija- ja hankintaorganisaatioksi. Rakennuslaitoksen yleiset kehittämistavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Palvelutuotannolle asetetut tulostavoitteet toteutuivat tehtyjen sopimusten mukaisesti.

11.3 Sotilaallinen kriisinhallinta ja rauhanturvaamistoiminta

Sotilaalliseen kriisinhallintaan ja rauhanturvaamistoimintaan kuuluvat osallistuminen kriisinhallintayhteistyöhön YK:n, ETYJ:n ja EU:n sekä Naton rauhankumppanuusyhteistyön puitteissa. Suomen sotilaallisen kriisinhallinnan tavoitteena on eurooppalaisia kriisinhallintatavoitteista vastaava yhteistoimintakyky.

Taulukko 110. Sotilaallisen kriisinhallinnan ja rauhanturvaamistoiminnan menot (milj. euroa)

	2003	2004	2005
Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (PLM:n pääluokka)	51,0	50,1	47,6
Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (UM:n pääluokka)	47,9	49,1	46,0
Rauhanturvaamistoiminnan kotimaan toimintamenot ¹⁾	2,6	2,7	2,9
Yhteensä	101,5	101,9	96,5

¹⁾ Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen toimintamenot

Sotilaallisen kriisinhallintakyvyn kehittäminen

Tavoite: Puolustusvoimien mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtäviin kehitetään ottaen huomioon myös kansallisen puolustuksen tarpeet.

Sotilaallisen kriisinhallintakyvyn kehittämistä jatkettiin mm. valmistelemalla Suomen osallistumista EU:n taisteluosastoihin. Pääesikunta laati kokonaissuunnitelman EU:n taisteluosastoihin osallistumisesta. Pääesikunnassa on lisäksi valmisteilla suunnitelma sotilaallisen kriisinhallinnan uusien kykyjen luomiseksi. Vuonna 2005 suoritettiin Naton rauhankumppanuustoimintaan osallistumiseen liittyen Naton suunnittelu- ja arviointiprosessiin (Planning and Review Process, PARP) sisältyvän kaksivuotisen kierroksen päätarkastelu ja valmistauduttiin vuoden 2006 uusien kumppanuustavoitteiden asettamiseen. Kertomusvuonna hyväksyttiin nopean toiminnan kykyjen kehittämisestä koskeva uusi kumppanuustavoite, joka mahdollistaa EU:n taisteluosastojen luomisen.

Kansainvälisiin tehtäviin tarkoitettujen joukkojen kehittämisohjelmalla on vuodesta 2002 alkaen hankittu kansainvälisissä tehtävissä tarvittavaa erikoismateriaalia ja varustusta joukoille, joilla tuetaan YK:n, ETYJ:n ja EU:n kriisinhallintavalmiuksien rakentamista. Kehittämisohjelmaan oli vuonna 2005 käytävissä momentin 27.30.22. (Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot) määrärahaa 16 milj. euroa. Kehittämisohjelmalla jatkettiin vuonna 2005 raskaiden ajoneuvojen, työkoneiden, rakenteiden ja johtamiskykyä parantavien järjestelmien hankintoja. Kehittämisohjelman sisältöä muutettiin alkuperäisestä suunnitelmasta siten, että tärkeimmiksi varustettaviksi joukoiksi määrättiin EU:n taisteluosastojen suomalaiset osat. Niiden varustamiseen käytettiin kehittämisohjelman vuoden 2005 rahoituksesta noin 11,5 milj. euroa, mistä johtuen vastaava rahoitusosuus jäi puuttumaan lähinnä kansainvälisen pioneeripataljoonan varustamisesta. Lisäksi tarkennettiin kehittämisohjelman tavoitetta poistamalla kuljetuskomppania Suomen valmiusjoukkoalueesta. Valmiusjoukon toimeenpanovalmius jäi em. muutoksista johtuen ennakoitua alhaisemmalle tasolle.

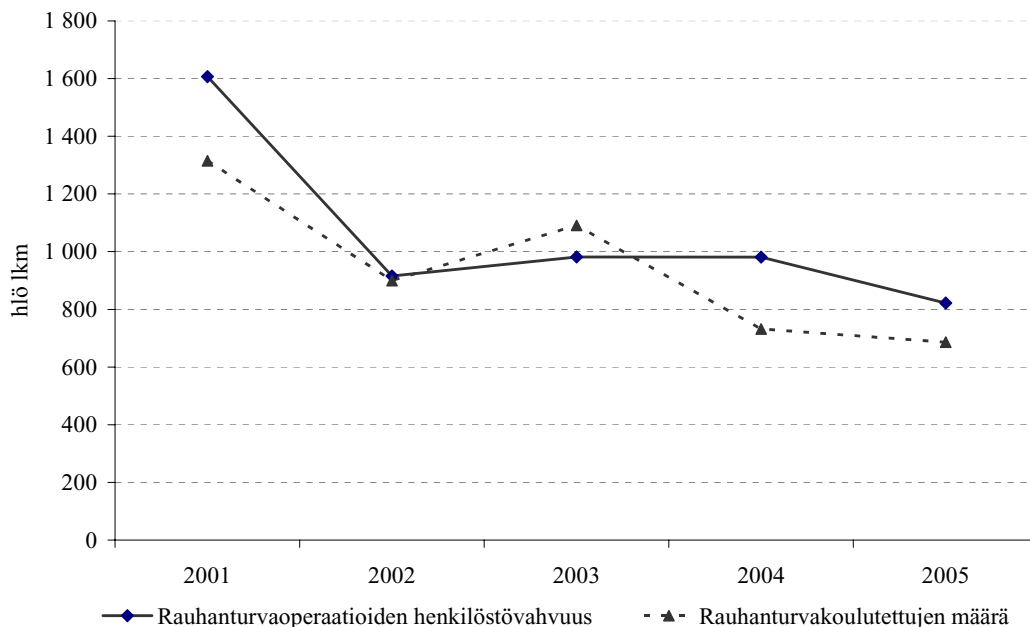
Taulukko 111. Valmiusjoukon toimeenpanovalmius

	2003 toteutunut	2004 toteutunut	2005 ennakoitu	2005 toteutunut
Valmiusjoukon toimeenpanovalmius (ml. materiaallinen valmius) asteikolla 1—5	3,2	3	4	2,8

Osallistuminen rauhanturvaamisoperaatioihin

Tavoite: Vahvistetaan pohjoisen Euroopan vakautta ja lisätään kansainvälistä turvallisuutta osallistumalla kriisinhallintaoperaatioihin valtiojohdon päätösten mukaisesti sekä ylläpitämällä valmiutta osallistua uusiin operaatioihin lyhyelläkin varoitusajalla.

Suomi osallistui yhteentoista eri rauhanturvaamisoperaatioon painopisteen ollessa Länsi-Balkanilla. Merkittävimmät tapahtumat olivat Kosovon KFOR-operaatiossa, jossa Suomi luovutti kehysvaltiotehtävät Tshekin Tasavallalle elokuussa sekä Bosnian-Hertsegovinan EUFOR Althea-operaatiossa, jossa Suomi luovutti kehysvaltiotehtävät Itävallalle joulukuussa. Molemmissa operaatioissa Suomi vastaa edelleen prikaatitason viesti- ja johtamisjärjestelmästä. Suomi vähensi vahvuuttaan KFOR-operaatiossa lähinnä huolto- ja tukiyksiköistä. Suomi jatkoi osallistumistaan YK:n sotilastarkkailijaoperaatioihin noin 30 tarkkailijalla.

Kuvio 17. Rauhanturvaoperaatioiden henkilöstövahvuus ja rauhanturvakoulutettujen määrä

Operaatioihin osallistui enimmillään lähes 900 suomalaista sotilasta. Vuoden lopussa suomalaisten rauhanturvaajien kokonaisvahvuus eri operaatioissa laski noin 750 sotilaaseen.

11.4 Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen

Kokonaismaanpuolustuksella tarkoitetaan kaikkia niitä sotilaallisia ja siviilialojen toimia, joilla turvataan Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, valtioiden aiheuttamaa tai muuta uhkaa vastaan. Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamiseen kuuluvat julkisen sektorin eli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja kuntien sekä yksityisen sektorin toimenpiteiden ja kansalaisten vapaaehtoisen toiminnan yhteensovittaminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi kaikissa tilanteissa. Puolustusministeriön toimintamäärärahoista käytettiin kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisen noin 0,4 milj. euroa.

Tavoite: Kehitetään ja ylläpidetään kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisella yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen (YETT) edellyttämää suorituskykyä takaamaan valtiojohdolle toimintavaus ja -kyky erilaisissa kansallista turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.

Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisen keskeiset tavoitteet saavutettiin hyvin. Turvallisuus- ja puolustusasian komitean tehtäviin kuuluvan YETT-strategian tarkistustyön käynnistämisessä sekä valmiuspäälliköiden vastuulle kuuluvien Aasian luonnonkatastrofin ja VALHA 2005 -harjoituksen kokemusten keräämisessä ja toimenpidesuosituksen toteuttamisessa onnistuttiin hyvin. Vuoden 2004 selonteon toimeenpanon seuranta jäi turvallisuus- ja puolustusasian komitean työssä ennakoitua vähemmälle johtuen Aasian luonnonkatastrofin vaatimasta työmäärästä. VALHA 2005 -harjoituksesta ja Aasian luonnonkatastrofin hoidosta laadittujen kokemusten keräämisen ja analysoinnin perusteella on kyetty kuitenkin yhteensovittamaan hallinnonalojen varautumista ja osaltaan parantamaan valtionhallinnon valmiutta.

Turvallisuus- ja puolustusasiain komitean ja sen sihteeristön toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan pitää käytettävissä oleviin resursseihin nähden erinomaisena, koska toimintakenttä ja tehtävät ovat poikkihallinnollisia ja liittyvät lähes poikkeuksetta kokonaisuomaanpuolustuksen yhteensovittamiseen niin puolustushallinnon sisällä kuin hallinnonalojen välilläkin.

11.5 Hallinnon organisaation ja toimintatapojen kehittäminen sekä tutkimustoiminta

Puolustusvoimien rakennemuutos ja toimintatapojen kehittäminen

Tavoite: Hallinnonalan toiminnan ja rakenteiden kokonaiskehittämistä jatketaan. Suuntalinjoina korostuvat uusien joustavien verkottumiseen perustuvien toimintamallien kehittäminen sekä tietohallinnon uudelleen järjestelyt.

Hallinnonalan toiminnan ja rakenteen kokonaiskehittämisen painopisteenä oli vuoden 2004 selonteon linjausten toimeenpano sekä puolustusvoimien rakennemuutoksen hallittu toteuttaminen. Selonteko sisälsi linjaukset puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamiseksi ja rakennemuutoksen toteuttamiseksi sekä tukitoimintojen järjestämiseksi osana hallittua rakennemuutosta, johon liittyen käynnistettiin mm. Pääesikunnan vaiheittainen uudistaminen. Puolustusministeriö on tehnyt ensimmäiset päätökset puolustusvoimien uudelleen järjestelyistä, ja puolustusvoimissa on alettu toteuttaa näitä linjauksia.

Puolustusministeriö selvitti osana selonteon toimeenpanoa puolustusvoimien varuskuntarakenteen rationalisointia sekä varikko- ja varastotoimintojen kehittämistä erillisinä selvitysmiestehtävinä. Selvitysraportit sisälsivät lukuisia ehdotuksia mm. varikkojen hallinnollisista yhdistämisistä, varastotoimintojen keskittämisestä ja varastoalueista luopumisista sekä kumppanuustoiminnan ja teollisen yhteistyön lisäämisestä. Keskeiset ehdotukset sisällytettiin selonteon toimeenpanoa koskevaan puolustusministeriön ohjaukskirjeseen. Selvitysmiesten raportit löytyvät puolustusministeriön internet-sivulta (www.defmin.fi/ Julkaisut ja asiakirjat/Selvitykset).

Puolustusministeriö on tehnyt rakennemuutokseen ja toimintatapojen kehittämiseen liittyviä päätöksiä seuraavasti: Puolustusvoimien Ruokahuollon palvelukeskuksen perustaminen, Palkkahallinnon palvelukeskuksen perustaminen, Puolustusvoimien Johtamisjärjestelmäkeskuksen perustaminen, Puolustusvoimien tiedustelukeskukseen perustaminen sekä Keskussotilassairaalan lakkauttaminen, Sotilapteekin lakkauttaminen, Helsingin Ilmatorjuntarykmentin lakkauttaminen, Savon Prikaatin lakkauttaminen, Kotkan Rannikkoalueen lakkauttaminen itsenäisenä joukko-osastona, Turun Rannikkopatteriston lakkauttaminen sekä Puolustusvoimien Tietotekniikkalaitoksen lakkauttaminen. Pääesikunnan uudistamisen toimeenpano aloitettiin ja Maavoimien Esikunnan rungon toiminta käynnistettiin Mikkelissä. Merivoimien Esikunnan siirtyminen Turkuun suunniteltiin. Puolustusministeriö päätti Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen kokoonpanoon kuuluvien huoltorykmenttien perustamisesta ja niiden esikuntien sijoittamisen sotilaslääniä esikuntien yhteyteen.

Ministeriön asettama työryhmä selvitti palvelukeskusajatteluun pohjaavan tilaaja-tuottaja -mallin soveltamisperiaatteet puolustushallinnossa hyödyntäen valtion yleisiä tilaaja-tuottaja- ja palvelukeskuslinjauksia. Tarkastelua ei kertomusvuonna kyetty ulottamaan kaikille toimialoille, ja tältä osin työtä jatketaan edelleen. Puolustusministeriö myös osallistui ja vaikutti aktiivisesti valtion yleisten palvelukeskuslinjausten valmisteluun.

Puolustusvoimien erikoissairaanhoidossa valmistauduttiin siirtymään pilottivaiheesta koko maan kattavaan kumppanuuteen julkisen terveydenhuollon kanssa vuoden 2006 alussa. Tehtyjen erikoissairaanhoidon ja lääkintähuollon kumppanuussopimusten arvo oli noin 16,5 milj. euroa, ja hankinnasta aiheutuvat menot

ajoittuvat vuosille 2006—2008. Puolustushallinnon kumppanuusohjelmassa on käynnissä kumppanuuden pilotointihankkeita puolustushallinnon ulkopuolisen toimijan kanssa seuraavilla osa-alueilla: ruokahuollon kumppanuus Haminan—Kotkan seudulla Amica Ravintolat Oy:n kanssa, puolustusvoimien siviilihenkilöstön suojavaatehuollon kumppanuus Lindström Oy:n kanssa sekä varusmieskuljettajakoulutus Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutuskeskuksen sekä Kotkan Ammatillisen Koulutuskeskuksen kanssa.

Puolustusvoimien materiaalin kunnossapidon kumppanuushankkeessa sekä puolustusvoimien vaatetushuollossa selvitettiin mahdollisuuksia hyödyntää tilaaja-tuottaja -malliin pohjautuvaa strategista kumppanutta alan teollisuuden kanssa, ja selvitystyötä jatketaan edelleen.

Perustettu johtamisjärjestelmäkeseus vastaa 2010-luvulla integroidun tiedustelu-, valvonta- ja johtamisverkon (iTVJ-verkon) ylläpidosta, johtoportaiden ja joukkojen tilanteenmukaisesta liittämisestä verkkoon sekä yhteiskäyttöisten operatiivisten ja kaikkien hallinnollisten tietojärjestelmien toiminnasta. Tehty ratkaisu mahdollistaa palvelutuotannon rationalisoinnin jatkamisen yhteistyössä muun valtionhallinnon ja turvallisuusviranomaisten kanssa.

Hallinnonalan taloushallintoa koskevassa palvelukeskushankkeessa saatiin päätökseen suunnitteluvaihe. Hankkeen tavoitteena on perustaa hallinnonalalle oma taloushallinnon palvelukeskus (yhdistettynä palkkahallinnon palvelukeskukseen). Palvelukeskus voisi jatkossa ottaa asiakkaakseen myös hallinnonalan ulkopuolisia virastoja. Suunnitteluvaiheen tuloksena hanke suositteli taloushallinnon palvelukeskuksen pilotointia vuoden 2006 aikana, ja toiminnan käynnistämistä täydessä mittakaavassa vuoden 2007 alusta lukien.

Puolustushallinnon tutkimustoiminta

Kertomusvuoden aikana valmisteltiin hankesuunnitelmat, joiden pohjalta käynnistetään vuoden 2004 selontekoon perustuvat tutkimushankkeet vuosina 2006—2007. Vuonna 2005 valmistuneiden ministeriön tutkimushankkeiden tuloksia on hyödynnetty hallinnonalalla ja julkisessa keskustelussa. Tutkimushankkeissa jatketaan poikkihallinnollista yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa. Tutkimustoiminta on koko hallinnonalalla integroitu osaksi strategisen suunnittelun prosessia. Puolustushallinnossa on käynnistetty vaikuttavuuden arviointi osana yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaamista. Sekä puolustusministeriössä että puolustusvoimissa on tuloksellisuuden mittaamiseksi kehitetty mittaristo, jota sovelletaan tutkimustoimintaan. Teknisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta rakennettiin teknologiaohjelmilla ja TTK-tilausvaltuudella toteutettavilla tutkimuksilla. Puolustusvoimien toimintamäärärahoja ja puolustusmateriaalihankintamäärärahoja käytettiin vuonna 2005 tutkimuksen ja kehittämisen välittömiin menoihin noin 45 milj. euroa (v. 2004 noin 40 milj. euroa).

11.6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstöpoliittinen toiminta

Puolustushallinnon henkilöstöpoliittinen ohjelma vakiinnutettiin osaksi puolustusministeriön hallinnonalalleen antamaa henkilöstöjärjestelmän strategista kehittämisohjausta. Ohjelmalla vahvistetaan puolustushallinnon virastojen yhteistä arvoperustaa ja toimintakulttuuria sekä asetetaan hallinnonalan yhteiset henkilöstöpoliittiset toimintalinjat ja -periaatteet. Ohjelman avulla on otettu esimerkillisen työnantajan henkilöstöpoliittiset menettelytavat osaksi puolustushallinnon rakennemuutos-, alueellistamis- ja kumppanuushankkeita. Puolustushallinnon henkilöstöpoliittinen yhteistoimintaelin on vakiinnuttanut asemansa hallinnonalan henkilöstöä koskevien, vaikutuksiltaan laaja-alaisen asioiden ja kehittämishankkeiden säännönmukaisessa käsittelyssä.

Uusi palkkausjärjestelmä ja muut palvelussuhteen ehdot

Puolustushallinto on varautunut kiristyvään työvoimakilpailuun ottamalla koko hallinnonalan henkilöstön osalta käyttöön uuden, tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvan palkkausjärjestelmän. Syyskuussa 2005 sovittiin sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön osallistumis- ja neuvottelujärjestelmästä, joka antaa puolustusvoimien henkilöstöjärjestöille todellisen vaikutusmahdollisuuden kriisinhallintahenkilöstön palvelusolosuhteita ja palvelussuhteen ehtoja koskevaa päätöksentekoa valmisteltaessa ja toteuttaessa.

Henkilöstörakenteen kehittäminen

Tavoite: Aloitetaan toimintavuonna toimenpiteet, joilla puolustusvoimien henkilöstömenot käännetään laskuun kohti vuoden 2004 tasoa vuoden 2008 loppuun mennessä.

Henkilöstömenojen ennakoitua kasvua onnistuttiin jossain määrin pienentämään mm. puolustusministeriön määräämällä virkojen täyttökiellolla sekä henkilötyövuosikertymän ja palkkausmenojen aktiivisella seurannalla. Varsinaisten palkkojen määrä kasvoi kuitenkin edelliseen vuoteen nähden 3,6 % henkilötyövuosimäärän pienenemisestä huolimatta. Tavoitteena oleva vuoden 2004 taso on saavutettavissa henkilöstö- ja tehtäväarakenteen hallitulla kehittämisellä.

Henkilöstövoimavarojen mitoitustavoitteet otettiin osaksi hallinnonalan tuottavuusohjelman tavoitteita. Puolustusvoimien henkilöstörakenteen ja -määrän tarkistaminen suunniteltiin osana johtamis- ja hallintorakenteen uudistamista. Kolmiportaisen sotilashenkilöstöjärjestelmän (upseerit, aliupseerit, miehistö) suunnittelu ja toteutus käynnistettiin painopisteenä aliupseeriston muodostaminen.

Väestön ikärakenteen muuttuminen otettiin huomioon entistä paremmin varusmiesikäluokkien kokoon ja työvoiman saatavuuteen vaikuttavina seikkoina sekä henkilöstövoimavarojen suunnittelussa ja ohjauksessa. Väestön ikärakenteen muutoksen vaikutukset henkilöstövoimavaroihin otettiin huomioon myös vuoden 2004 selonteon ja tuottavuusohjelman tavoitteiden toteuttamisessa.

Taulukko 112. PLM:n hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja ¹⁾

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	17 810	17 805	17 535
Henkilöstömäärä 31.12.	18 301	18 271	17 883
Miesten määrä	13 555	13 479	13 271
Naisten määrä	4 746	4 792	4 582
Vakinainen henkilöstö	17 117	16 938	16 601
Määräaikainen henkilöstö	1 184	1 333	1 282
Virkasuhteinen henkilöstö	14 263	14 346	14 571
Työsopimussuhteinen henkilöstö	4 038	3 925	3 312
Henkilöstön keski-ikä (v)	41,0	41,1	41,2
Sairauspoissaolot pv/htv	10,0	10,1	10,4
Palkatun sotilashenkilöstön kentäkelpoisuus (1—5)	3,8	3,9	3,9

¹⁾ Henkilötyövuosi- ja henkilöstömääriin ei sisälly rauhanturvaajia eikä työllisyysvaroin palkattuja. Tietolähde: virastojen toimintakertomukset ja vuosiraportit.

Hallinnonalan henkilöstön keski-ikä nousi ja sairauspoissaolojen määrä kasvoi edellisvuodesta. Puolustusministeriössä seniori-ikäisten (vähintään 45 vuotta) osuus oli 48,9 %, puolustusvoimissa 37,4 % ja Puolus-

tushallinnon rakennuslaitoksessa peräti 75,3 %. Palkatun sotilashenkilöstön keski-ikä oli puolustusvoimissa 37,0 vuotta ja siviilien 44,5 vuotta. Puolustusvoimien henkilöstön lähtövaihtuvuus kasvoi edellisvuodesta kaikissa henkilöstöryhmissä erikoisupseereja lukuun ottamatta ja oli 6,6 %. Tähän olivat syynä määräaikaikaisuuksien päättymiset, toisen työnantajan palvelukseen siirtymiset ja eläkepoistuman kasvu. Koulutustasoindeksi nousi puolustusministeriössä ja puolustusvoimissa, mikä johtui korkeakoulutettujen suhteellisen osuuden kasvusta edellisvuodesta.

11.7 Puolustusministeriön hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Talousarvion toteutuminen

Hallinnonalan eri vuosien määrärahoista maksettujen menojen yhteismäärä kasvoi noin 6 milj. euroa (0,3 %) vuoteen 2004 nähden. Puolustusmateriaalin hankintamenojen määrä väheni noin 61 milj. euroa. Puolustusvoimien toimintamenojen yhteismäärä kasvoi vastaavasti noin 67 milj. euroa.

Puolustusministeriön hallinnonalan tilinpäätössumman kasvu 74,6 milj. eurolla vuoden 2004 tilinpäätöseen nähden oli pääosin seurausta puolustusvoimien toimintamenojen kasvusta, mikä johtui lähinnä palvelujen ostoista, palkkausmenojen kasvusta sekä polttoaineiden hintojen ja muun kustannustason noususta. Ilmavoimien polttoaineisiin käytettiin noin 11 milj. euroa enemmän määrärahoja kuin edellisenä vuonna. Palvelujen ostot kasvoivat mm. korjaus- ja kunnossapitopalveluissa, ravitsemispalveluissa, tietotekniikkalan asiantuntijapalveluissa ja tutkimuspalveluissa.

Momentin 27.10.16. (Puolustusmateriaalihankinnat) määräraha muutettiin vuoden 2005 talousarviossa kolmivuotisesta siirtomäärärahasta kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Kyseisellä momentilla käytettävissä olleista eri vuosien määrärahoista siirtyi vuodelle 2006 noin 184 milj. euroa, josta vuoden 2005 määrärahan osuus oli noin 158 milj. euroa. Momentille 27.10.16. vuonna 2005 myönnettyjä tilausvaltuuksia uudistettiin vuoden 2006 talousarviossa 75,6 milj. euron arvosta.

Vuoden 2005 ensimmäisessä lisätalousarviossa Hornet 413 -koneen korjausta varten myönnetystä 15,1 milj. euron suuruudesta kolmivuotisesta siirtomäärärahasta sidottiin vuonna 2005 noin 9,3 milj. euroa.

Vuodelle 2005 myönnettyistä hallinnonalan arviomäärärahoista jäi käyttämättä noin 4,1 milj. euroa, mistä noin 2,9 milj. euroa oli rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenoihin myönnettyä arviomäärärahaa ja noin 1,2 milj. euroa hallinnonalan arvonlisäveromenoihin myönnettyä määrärahaa. Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenojen osalta noin 1,2 milj. euroa jäi käyttämättä Kosovon operaatiossa, noin 0,9 milj. euroa Afganistanin operaatiossa, noin 0,4 milj. euroa muissa operaatiossa ja noin 0,4 milj. euroa momentin 27.30.22. käyttösuunnitelman Varalla-kohdasta.

Vuoden 2004 kolmannessa lisätalousarviossa momentille 27.99.41. (VPU Pukutehdas Oy:n tukeminen) myönnetystä 2,7 milj. euron suuruudesta kaksivuotisesta siirtomäärärahasta peruutettiin 1,5 milj. euroa vuonna 2005, koska yhtiön hallitun alasajon turvaaminen ei edellyttänyt myönnetyn lisämäärärahan täysimääräistä käyttämistä tähän tarkoitukseen.

Puolustusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuottojen kasvu edelliseen vuoteen nähden johtui pääosin puolustusministeriön muihin toiminnan tuottoihin kirjatuista FMS (Foreign Military Sales) -maksujärjestelyihin liittyvistä noin 16 milj. euron suuruista varojen palautuksista. Lisäksi toiminnan tuottojen kasvuun olivat syynä muun muassa puolus-

tusvoimien muihin toiminnan tuottoihin kirjatut tulot romun myynnistä ja yhteistoiminnan tuotot EU:lta koskien korvausta Bosnia-Hertsegovinassa sijaitsevan Camp Eagle Base -tukikohdan alueesta.

Toiminnan kulujen kasvu johtui pääosin muihin kuluihin kirjatuista maanpuolustuskaluston hankinnoista, joiden määrä tuotto- ja kululaskelmassa kasvoi edelliseen vuoteen nähden lähinnä ennakkomaksujen purkukirjausten johdosta. Polttoaineiden maailmanmarkkinahintojen nousu lisäsi toiminnan kuluihin sisältyviä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoja puolustusvoimissa. Palvelujen oston kasvua selittävät maanpuolustuskaluston ikääntymisestä ja laitteistojen teknistymisestä johtuvat lisääntyneet korjaus- ja kunnossapitopalvelut sekä Puolustushallinnon rakennuslaitoksen siivouspalveluiden eriyttäminen käyttövuokrasta ja kirjaaminen puolustusvoimissa vuodesta 2005 alkaen ostopalveluihin. Hallinnonalan henkilöstökulujen määrän väheneminen johtui pääosin puolustusvoimien lomapalkkavelan ja lomapalkkojen henkilösivukuluvelan pienenemisestä. Varsinaisten palkkojen osuus kasvoi edelleen edellisvuodesta henkilötyövuosimäärän pienenemisestä huolimatta. Kasvu johtui pääosin palkkojen yleiskorotuksista, uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotosta ja puolustusvoimien tehtävärakenteen muutoksista.

Puolustusministeriön hallinnonalan tase

Hallinnonalan taseen loppusumma säilyi lähes ennallaan edelliseen vuoteen nähden. Käyttöomaisuus, jonka osuus oli noin 23 % taseen loppusummasta, koostuu pääosin puolustusvoimien koneista ja laitteista. Vaihto-omaisuus oli 29 % taseen loppusummasta, ja sen kasvu edellisvuodesta johtui lähinnä siitä, että puolustusvoimien materiaalilaitoksessa ja ilmavoimissa ei tehty ollenkaan vaihto-omaisuuden varastojen muutoskirjauksia vuoden 2004 tilinpäätöksessä, koska varastotileillä olevat arvot katsottiin tuolloin epäluotettaviksi. Puolustusvoimissa otettiin käyttöön vuoden 2005 tilinpäätöksestä alkaen vaihto-omaisuuden arvostussuunnitelma, jossa määritellään asiantuntija-arvioon perustuen ulkoisen kirjanpidon taseeseen aktivoitavan vaihto-omaisuuden arvo. Rahoitusomaisuuden suurimman yksittäisen erän muodostavat ennakkomaksut, joiden määrä taseessa väheni edellisvuodesta johtuen siitä, että maanpuolustuskaluston hankintoihin liittyviä ennakkomaksuja purettiin vuoden 2005 aikana lähes 140 milj. euroa, ja vastaavasti uusia ennakkomaksuja maksettiin hieman yli 57 milj. euroa. Pääasiallisesti sotilaalliseen käyttöön tarkoitettu maanpuolustuskalusto, jonka arvo on moninkertainen taseessa näkyvään omaisuuden arvoon nähden, kirjataan valtion liikekirjanpidossa hankinnan yhteydessä suoraan kuluksi. Vieraan pääoman määrän kasvu edelliseen vuoteen nähden johtui lähinnä puolustusvoimien ostovelkojen kasvusta. Siirtovelkojen vähennys johtui pääosin puolustusvoimien lomapalkkavelan vähenemisestä ja siitä, että vuoteen 2005 kohdistuvia laskuja kirjattiin puolustusvoimissa aiempia vuosia enemmän ostoreskontraan.

Maksullinen toiminta

Puolustusministeriön hallinnonalalla maksullista toimintaa harjoittavat lähinnä Puolustushallinnon rakennuslaitos ja puolustusvoimat. Nettobudjetoituna virastona toimiva rakennuslaitos tarjoaa kiinteistöpalveluja, ja puolustusvoimat harjoittaa monentyyppistä oman kapasiteettinsa tehokasta käyttöä edesauttavaa maksullista toimintaa tarjoamalla palveluja maanpuolustuksen kannalta tärkeille yhteistyökumppaneille.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen kokonaisliikevaihto oli vuonna 2005 noin 124,6 milj. euroa (v. 2004 noin 123,8 milj. euroa). Rakennuslaitoksen tuotot kertyivät pääosin puolustusvoimien maksamista kiinteistöjen ylläpitovuokrasta ja käyttökorvauksista sekä rakennuttamispalkkioista. Ylläpidon (kiinteistöpalvelut, siivouspalvelut, tekniset palvelut ja energiapalvelut) osuus liikevaihdosta oli yhteensä lähes 98 %. Rakennuslaitoksen ylläpitovastuulla oleva huoneistoala pysyi edellisvuoden tasolla ja oli yhteensä 3,39 milj. m². Lämmin rakennustilavuus pysyi samana kuin vuosina 2002—2004. Rakennuslaitos toimii Senaatti-kiinteistöjen rakennuttajakonsulttina. Rakennuttamispalvelujen liikevaihto oli noin 2,9 milj. euroa ja aleni edellisvuodesta noin 31 %. Rakennuslaitoksen maksuperustelaimen mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvas-

11. Puolustusministeriö

taavuus oli 100 %. Tilinpäätöksen yhteydessä puolustusvoimille palautettiin 0,7 milj. euroa toiminnan ylijäämänä.

Puolustusvoimien maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat hieman edellisvuodesta ja olivat noin 7,8 milj. euroa, mistä maksuperustelain mukaisten liikeloudellisten suoritteiden osuus oli lähes 95 %. Puolustusvoimien maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli 111 %.

11.8 Puolustusministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 113. Puolustusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	29 516 528,16	31 817 018,43	-7 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	116 059 392,55	111 459 599,80	4 %
Muut toiminnan tuotot	<u>39 119 025,85</u>	<u>22 700 932,75</u>	72 %
	184 694 946,56	165 977 550,98	11 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-234 090 482,72	-210 084 587,27	11 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	53 605 655,13	23 406 020,34	129 %
Henkilöstökulut	-856 356 496,97	-863 125 909,16	-1 %
Vuokrat	-205 081 723,18	-205 039 603,80	0 %
Palvelujen ostot	-269 175 747,11	-256 326 098,42	5 %
Muut kulut	-591 749 277,58	-526 571 935,29	12 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-133 002,15	123 529,54	-208 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	9 807 434,35	3 478 508,92	182 %
Poistot	-63 371 392,83	-61 026 117,10	4 %
Sisäiset kulut	<u>-1 389 864,17</u>	<u>-1 383 747,59</u>	0 %
	-2 157 934 897,23	-2 096 549 939,83	3 %
JÄÄMÄ I	-1 973 239 950,67	-1 930 572 388,85	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	2 159 802,67	882 988,82	145 %
Rahoituskulut	<u>-89 384,86</u>	<u>-6 225 547,66</u>	-99 %
	2 070 417,81	-5 342 558,84	-139 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	7 407 761,41	142 537,42	5 097 %
Satunnaiset kulut	<u>-143 883,61</u>	<u>-387 105,30</u>	-63 %
	7 263 877,80	-244 567,88	-3 070 %
JÄÄMÄ II	-1 963 905 655,06	-1 936 159 515,57	

Taulukko 113. Puolustusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa**SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT**

Tuotot			
Kulut			
Elinkeinoelämälle	0,00	-1 200 000,00	-100 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-1 650 000,00	-1 650 000,00	0 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-841 883,13	-702 579,08	20 %
Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	<u>-7 111 808,59</u>	<u>0,00</u>	0 %
	-9 603 691,72	-3 552 579,08	170 %
JÄÄMÄ III	-1 973 509 346,78	-1 939 712 094,65	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Perityt arvonlisäverot	38 663 949,02	36 305 321,20	6 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-232 517 986,11</u>	<u>-217 999 978,40</u>	7 %
	-193 854 037,09	-181 694 657,20	7 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-2 167 363 383,87</u>	<u>-2 121 406 751,85</u>	

Taulukko 114. Puolustusministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Tutkimus- ja kehittämismenot	188 565,03	244 991,03	-23 %
Aineettomat oikeudet	13 679 600,60	12 761 851,82	7 %
Muut pitkävaikutteiset menot	1 948 317,17	1 744 209,95	12 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>4 561 635,20</u>	<u>285 235,83</u>	1 499 %
	20 378 118,00	15 036 288,63	36 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Rakennukset	822 238,59	851 752,84	-3 %
Rakennelmat	9 966 662,39	9 401 044,54	6 %
Rakenteet	3 307 459,42	3 756 888,39	-12 %
Koneet ja laitteet	202 455 166,86	183 003 076,29	11 %

Taulukko 114. Puolustusministeriön hallinnonalan tase, euroa

Kalusteet	7 714 796,13	7 859 513,35	-2 %
Muut aineelliset hyödykkeet	794 589,23	833 823,11	-5 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>2 910 058,93</u>	<u>930 905,05</u>	213 %
	227 970 971,55	206 637 003,57	10 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	289 619,06	295 001,14	-2 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			
	248 638 708,61	221 968 293,34	12 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Aineet ja tarvikkeet	318 451 182,69	264 813 722,46	20 %
Keskeneräinen tuotanto	0,00	10 967,84	-100 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>0,00</u>	<u>153 839,41</u>	-100 %
	318 451 182,69	264 978 529,71	20 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	91 485,65	75 960,99	20 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	12 980 105,23	16 630 278,35	-22 %
Siirtosaamiset	2 573 294,38	1 473 687,58	75 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	830 174,95	1 249 448,98	-34 %
Ennakkomaksut	<u>502 546 454,90</u>	<u>584 538 344,30</u>	-14 %
	518 930 029,46	603 891 759,21	-14 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	449 947,76	656 933,41	-32 %
Tiliviraston tulotilit	35,00	0,00	0 %
Muut pankkitilit	20 153,09	51 678,83	-61 %
Muut rahat ja pankkisaamiset	210 734,86	185 372,48	14 %
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>230,00</u>	<u>0,00</u>	0 %
	681 100,71	893 984,72	-24 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ			
	838 153 798,51	869 840 234,63	-4 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ			
	<u>1 086 792 507,12</u>	<u>1 091 808 527,97</u>	0 %

Taulukko 114. Puolustusministeriön hallinnonalan tase, euroa

VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	1 892 412 490,69	1 892 412 490,69	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-1 059 414 762,51	-1 130 328 572,71	-6 %
Pääoman siirrot	2 141 075 576,63	2 192 320 562,05	-2 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-2 167 363 383,87</u>	<u>-2 121 406 751,85</u>	-2 %
	806 709 920,94	832 997 728,18	3 %
RAHASTOJEN PÄÄOMAT			
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	266 745,97	241 383,59	11 %
VIERAS PÄÄOMA			
LYHYTAIKAINEN			
Saadut ennakot	721 533,88	1 533,88	46 940 %
Ostovelat	118 300 576,36	70 619 871,67	68 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	16 845 917,71	16 568 541,58	2 %
Edelleen tilittävät erät	22 728 310,42	21 688 301,40	5 %
Siirtovelat	113 309 491,78	148 836 563,64	-24 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>7 910 010,06</u>	<u>854 604,03</u>	826 %
	279 815 840,21	258 569 416,20	8 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	279 815 840,21	258 569 416,20	8 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 086 792 507,12</u>	<u>1 091 808 527,97</u>	0 %

Taulukko 115. Puolustusministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	24 893,18	-393 926,45
Arvonlisäverotulot	38 661 073,73	36 299 370,02
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	38 685 966,91	35 905 443,57
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	76 879 170,79	58 083 165,53
Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 527 843,97	855 545,54
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-1 354 696 735,03	-1 313 112 787,32
Henkilöstömenot	-872 729 026,20	-862 646 668,66
Muut menot	-1 647 953,36	-1 588 788,87
Valtionvelan korkomenot	-89 384,86	-103 507,14
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-2 112 070 117,78	-2 082 607 597,35
SIIRTOTALOUS		
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	0,00	-1 200 000,00
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-8 890 846,59	-1 520 962,00
Tulonsiirrot ulkomaille	-841 883,13	-702 579,08
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-9 732 729,72	-3 423 541,08
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-73 784 841,33	-66 156 473,98
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	122 965,00	50 218,09
Sijoitukset arvopapereihin	5 382,08	0,00
Sijoitusten myyntivoitot	25 657,92	0,00
Annetut lainat	82 291 961,74	-55 746 554,77
Annettujen lainojen takaisinmaksut	0,00	140 100,53
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	8 661 125,41	-121 712 710,13
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	-19 009 750,15	14 988 807,09
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-19 009 750,15	14 988 807,09

12. Valtiovarainministeriö

12.1 Toimintakatsaus ja tuloksellisuusarvio

Hallituksen talouspolitiikan päätavoitteita ovat koko hallituskauden olleet työllisyysasteen ja tuottavuuden nostaminen. Haasteisiin on vastattu pitkäjänteisellä ja johdonmukaisella politiikalla, jolla tuetaan työllisyysasteen kestävä nousua ja tuottavuuden kasvun voimistumista. Talouspolitiikan ennustettavuutta ja finanssipolitiikan kestävyttä korostava linja on yhdistynyt yritysten kilpailukykyä parantaviin ja työllistämismahdollisuuksia lisääviin vero- ja muihin ratkaisuihin. Näillä on samalla tuettu pitkäaikaisia tulospimuksia ja vakaata työmarkkinakehitystä.

Julkisen palvelutuotannon tuottavuus parantui hieman viime vuosikymmenen loppupuolelle saakka. Vuosikymmenen lopulla ja 2000-luvun alkuvuosina tuottavuus on kuitenkin heikentynyt selvästi. Kuntien ja kuntayhtymien yksiköiden tuottavuus on ollut viime vuosina selvässä laskussa. Tuottavuuden lasku on ollut erityisen voimakasta kuntien koulutuksessa ja sosiaalipalveluissa. Valtion tuottavuustilastossa valtion yksiköiden tuottavuuden lasku on ollut viime vuosina selvästi hitaampaa kuin kuntasektorilla. Kansainvälisten vertailutietojen nojalla on syytä pelätä, että ilman toimenpiteitä julkisen toiminnan tuottavuus ja tehokkuus uhkaa laskea myös jatkossa.

Finanssipolitiikan kestävyys edellyttää julkisten menojen hillintää. Tästä huolimatta hyvinvointipalvelut tulisi turvata ja hoitaa myös muut julkisen vallan tehtävät. Nämä näennäisesti ristiriitaiset tavoitteet ovat yhdistettävissä, kun julkisen sektorin tuottavuutta ja tehokkuutta nostetaan. Näihin tavoitteisiin on pyritty paitsi valtion tuottavuusohjelmalla myös kehysbudjetoinnilla ja tulosohjauksella, kuntien valtionapujärjestelmän uudistamisella sekä kunta- ja palvelurakennehankkeella.

Syksyllä 2005 valmisteltiin EU:n Lissabonin strategian pohjalta Suomen kansallinen toimenpideohjelma kasvun ja työllisyyden parantamiseksi. Euroopan unionin kehitys ei 2000-luvun alussa ole vastannut alkuperäisessä Lissabon-strategiassa asetettuja kunnianhimoisia tavoitteita. Vaikka Suomi on edennyt tavoitteiden saavuttamisessa hyvin, useissa jäsenmaissa kehitys on ollut heikkoa. Keväällä 2005 Lissabon-prosessia uudistettiin niin, että jäsenmaat saivat itse arvioida kiireellisimmät toimet kasvun ja työllisyyden edistämiseksi. Tavoitteena oli, että jäsenmaat sitoutuvat näin asettamiensa tavoitteiden saavuttamiseen entistä paremmin ja toimenpiteet nivoutuvat kiinteästi hallitusten työskentelyyn. Suomen toimenpideohjelmassa keskeiseksi tavoitteeksi nostettiin talouden vakaus ja julkisen talouden kestävyys.

Uudistettu koko vaalikautta koskeva menokehys on toiminut hyvin. Menot ovat pysyneet kehyksen puitteissa ja hallitukselle on luotu liikkumavaraa painopistekohteille, kuten tavoiteltiin. Vaalikauden jälkipuolisko on kuitenkin erittäin haastava ja on tärkeää, että menokuri pitää ja kehyksen uskottavuus säilyy jatkossakin. Voimavaroja on voitava siirtää tehtävälta toiselle väestön ikärakenteen ja aluerakenteen muutosten sekä palvelutarpeiden uusien priorisointien mukaisesti.

12.2 Toimintaympäristön muutokset ja riskit

Kansainvälinen talous kasvoi vuonna 2005 runsaat 6 %. Suurimpien yksittäisten kansantalouksien, Yhdysvaltojen, Japanin ja Kiinan taloudet kasvoivat suotuisasti, Kiinan lähes 10 %, Japanin 2,8 % ja Yhdysvaltojen 3,5 %.

Yhdysvaltain kasvu on jo pitkään ollut varsin korkealla tasolla. Kiinan talous kasvoi v. 2005 liki 10 % ja sen uskotaan jatkuvan lähes samaa vauhtia lähivuosina. Myös muissa Aasian maissa kasvuvauhti jatkuneen kohtuullisen hyvänä.

Suomen viennin kannalta tärkeän Venäjän talouskehitys oli viime vuonna vahva ja se jatkuu lähivuosina 5—6 prosentin kasvuvauhtia edellyttäen, että öljyn hinta pysyy jatkossakin korkeana.

Kansainvälisen talouskehityksen riskit ovat liittyneet mm. Yhdysvaltojen kaksoisvajeseen ja muiden maiden, erityisesti Kiinan haluun rahoittaa niitä. Tässä ei toistaiseksi ole ollut ongelmia. Toisaalta vajeita ja velkaantumista ei voida loputtomiin kasvattaa, vaan niitä on ryhdyttävä myös supistamaan. Jos ja kun näin tulevaisuudessa tapahtuu, se hidastaa Yhdysvaltain talouskehitystä, vaikuttaa dollarin kurssiin ja koko maailman talouteen.

Toinen riskitekijä on öljyn hintakehitys. Tilanne öljymarkkinoilla on edelleen hankala. Tarjonta ylittää vain niukasti kysynnän, joten häiriöiden mahdollisuus markkinoilla on ilmeinen. Öljyn hinta pysynee korkeana epävakasta Lähi-idän tilanteesta ja kasvavasta kysynnästä johtuen.

Euroopan unionin tulevalle kehitykselle on tärkeää, että loppuvuoden 2005 EU-huippukokouksessa voitiin saavuttaa yhteisymmärrys unionin tulevien vuosien rahoituskehyksistä. Ratkaisu osoittaa, että myös laajentunut unioni pystyy päätöksentekoon vaikeissakin asioissa. Budjettisopu antaa paremmat mahdollisuudet jatkaa keskusteluja EU:n perustuslaillisen sopimuksen tulevaisuudesta. Myös Suomen tulevan EU-puheenjohtajuuskauden kannalta on myönteistä, että rahoituskehykset on nyt saatu sovittua. Suomen siirtyminen nettomaksajaksi muuttaa väistämättä suhdettamme unionin budjettiin. Jatkossa meille on entistäkin tärkeämpää pitää unionin kokonaismenojen kehitys hallinnassa. Tiukka menokuri on Suomen etujen mukaista.

Kunta- ja palvelurakennemuutoksessa on löydettävä malli, joka turvaa kansalaisten tarvitsemat peruspalvelut. Suomi tarvitsee kuntia, jotka pystyvät harjoittamaan vahvaa elinkeinopolitiikkaa. Jatkossa myös suomalaiset kunnat joutuvat entistä enemmän kilpailemaan Itämeren ja koko Euroopan alueella.

Vuodesta 2010 alkaen työikäisen väestön määrä kääntyy laskuun. Tämä merkitsee elatussuhteen heikkenemistä eli sitä, että yhden työllisen aikaansaamalla panoksella on elätettävä entistä useampi. Haasteisiin vastaaminen edellyttää sekä kotimaisia toimenpiteitä että pidemmällä aikavälillä hallittua työperäistä maahanmuuttoa. Toimenpiteiden tulee olla aktiivisia ja edistää taloudellista toimeliaisuutta. Ripeä talouskasvu vähentää työttömyyttä, lisää verotuloja ja antaa liikkumavaraa sosiaaliturvan ja palvelujen kehittämiseen.

12.3 Talouspolitiikka ja valtiontaloudellinen tutkimus

Valtiovarainministeriön tehtäväalueella keskeiset tavoitteet olivat 1) talouden kasvun ja vakauden edistäminen parantamalla tuottavuuskehitystä, markkinoiden rakenteellista toimivuutta sekä julkisen talouden kestävyyttä, 2) työllisyyden parantaminen valmistelemalla työllisyysastetta nostavaa talous- ja rakennepolitiikkaa ja 3) veroeurojen käytön tehostaminen.

Suomen kokonaistuotanto kasvoi vuonna 2005 ennustetun mukaisesti 2,1 %. Työllisyyden 1,5 prosentin lisäys oli odotettua suurempi. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohosi nimellisesti 3,3 % ja reaalisesti 2,7 %. Inflaatio pysyi hitaana ja jäi selvästi alle euroalueen keskitason. Kuluttajahintaindeksin nousu jäi alle 1 prosentin. Kansantalouden ulkoinen tasapaino säilyi hyvänä. Vaihtotaseen ylijäämä oli 2,4 % bruttokansantuotteesta.

Talouden vakautta edistävä keskeinen toimenpidekokonaisuus oli vuoden 2005 alusta vaiheittain toteutunut työeläkeuudistus, jonka arvioidaan myöhentävän keskimääräistä eläkkeelle siirtymistä parilla vuodella. Uudistus parantaa merkittävästi eläkejärjestelmän pitkän ajan kestävyyttä. Työllisyyden parantamisen tavoitteeseen liittyy työelämään tulon aikaistaminen ja työurien pidentäminen. Työeläkeuudistuksen arvioidaan pidentävän työuria loppupäässä.

Talouden kasvun ja vakauden edistämisessä erityisen merkityksellinen oli myös vuoden 2004 joulukuussa allekirjoitettu vuoden 2007 syyskuun loppuun ulottuva tulopoliittinen sopimus, joka pitää tulo- ja hintakehityksen vakaana ja säilyttää suomalaisen tuotannon kilpailukyvyn hyvänä. Tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä hallitus sitoutui alentamaan työn verotusta ostovoiman ja työllisyyden tukemiseksi. Yhteisöverokannan ja pääomaverokannan alentamisella osaltaan tuettiin Suomen yritysverotuksen kansainvälistä kilpailukykyä. Verokevennykset olivat ennen kaikkea rakennepoliittisia ja finanssipoliittikan kysyntävaikutus oli kokonaisuudessaan lähes neutraali.

Työn verotusta on kevennetty pitkäjänteisesti myös edellisinä vuosina ja työllisyys alkoi selkeästi parantua vuoden 2004 loppupuolella työvoiman lisääntyneen kysynnän ansiosta. Alkukesän paperiteollisuuden työmarkkinahäiriöstä huolimatta työllisyys parani vuoden aikana tuntuvasti niin, että vuoden 2005 lopussa työllisten määrä oli 60 000 henkeä suurempi kuin hallituskauden alussa.

Ikäryhmittäisesti työllisten määrä kasvoi pääosin yli 55-vuotiaissa ja jossain määrin myös alle 25-vuotiaissa, kun taas 25—54-vuotiaiden työvoiman kysyntä pysyi liki muuttumattomana. Työllisyysaste nousi vuonna 2005 liki 68 prosenttiin. Vaikka työvoiman tarjonta kasvoi merkittävästi työvoiman saatavuus heikkeni. Rakennetyöttömyys pysyi yli 150 000:ssa, ja kaikkiaan työttömiä oli keskimäärin 220 000 eli 8,4 % työvoimasta. Pitkäaikaistyöttömyys on edelleen ongelma. Se on kyllä alentunut, mutta vakiintunut viime vuosina 75 000:n tasolle. Viime vuonna siinä oli havaittavissa pientä alenemista. Opiskeluajat eivät ole lyhentyneet, eikä tätä kautta ole saatu lisääntyä työvoiman tarjontaan toivotulla tavalla.

Kuvio 18. Työlliset 15—74 -vuotiaat, 12 kk liukuva keskiarvo¹⁾

a) Lähtökohtatilanne hallituskauden alussa.

b) Viimeisin havainto, helmikuu 2006.

Veroeurojen käytön tehostamista toteutettiin julkisen sektorin tuottavuusprojektissa, tuottavuuden toimenpideohjelmalla sekä kunta- ja palvelu-uudistushankkeessa. Vuonna 2005 kehyspäätöksessä linjattiin, että tuottavuuden kasvun tulee johtaa siihen, että keskimäärin noin puolet valtion henkilöstön luonnollisesta poistumasta korvataan uudella henkilöstöllä. 23.3.2006 tehtyyn kehyspäätökseen sisältyy ministeriöiden vuonna 2005 laatimiin tuottavuusohjelmiin nojaava hallituksen tavoite, että valtion henkilöstö vähenee tuottavuuden noustessa yhteensä 9 645:llä vuoteen 2011 mennessä. Tämä on n. 8 % valtion nykyisestä henkilöstöstä ja runsas kolmannes kehyskauden arvioidusta henkilöstön luonnollisesta poistumasta. Tavoite vaihtelee hallinnonaloittain vajaasta 4 %:sta yli 14 %:iin kunkin hallinnonalan tuottavuuden kehittämismahdollisuuksien, suunnitelmien ja muiden valmiuksien sekä hallituksen painopisteiden mukaan. Tuottavuusperäinen henkilöstön vähentämistavoite on otettu huomioon kehysten määrärahamitoituksissa. Suunniteltu säästö jakautuu keskimäärin noin puoliksi hallinnonalan kehukseen jäävän osuuden ja koko valtiontalouden tasolla uudelleen kohdennettavaksi tulevan osuuden kesken. Koko valtionhallinnon tasolla tarkastellen henkilöstön vähentämistavoitteet voidaan toteuttaa luonnollisen vaihtuvuuden puitteissa. Hallitus on tämän tukemiseksi päättänyt uusista muutostilanteiden henkilöstöpolitiikan periaatteista.

Vuoteen 2015 mennessä eli seuraavan kymmenen vuoden aikana siirtyi budjettitalouden palveluksessa vuonna 2005 olleesta henkilöstöstä vanhuuseläkkeelle 32 300 (26 %), muille eläkkeille 6 400 (5 %) sekä kunnan ja yksityisen sektorin palvelukseen 19 300 henkilöä (16 %) eli yhteensä 58 000 henkilöä, mikä on 47 % vuoden 2005 henkilöstöstä.

Taulukko 116. Poistuma vuoden 2005 henkilöstöstä vuosina 2006—2015 ammattiryhmän mukaan

Ammattiryhmä	Poistuma, %	
	Vanhuuseläke	Koko poistuma
Ylin johto	4,7	85,0
Keskijohto ja ylimmät virkamiehet	5,3	59,2
Erityisasiantuntijat	1,1	45,9
Asiantuntijat	28,0	50,7
Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	8,0	49,3
Sotilaat	9,6	35,7
Muut työntekijät	5,6	52,6
Yhteensä	6,1	46,9

Kertomusvuonna VATT:in tutkimuksessa arvioitiin erityisesti väestön ikärakenteen ja kasvavan eläkkeelle siirtymisen edellyttämien politiikkatoimenpiteiden vaikutuksia. Kansantalouden kilpailukykyä koskevassa tutkimustyössä painottuivat verotukseen, kasvu- ja teknologiapolitiikkaan sekä yrittäjyyteen ja julkisten tukien vaikuttavuuteen liittyvät kysymykset. Ympäristötalouden tutkimuksessa tarkasteltiin kestävä kehityksen mukaista politiikkaa erityisesti ympäristö- ja energiapolitiikan sekä kestävä tuotannon ja kulutuksen näkökulmista. Tutkimusta ja vaihtoehtoisten politiikkavaihtoehtojen vaikutus selvityksiä palvelivat VATT:ssa kehitetyt dynaamiset yleisen tasapainon mallit. Kaikkiaan VATT:n tutkimuksia ja keskusteluaitteita julkaistiin vuoden aikana noin 50 kpl.

Vuoden 2005 aikana EU:n piirissä toteutettiin kaksi talouspolitiikkaa koskevaa uudistusta. Toinen näistä koski vakausta- ja kasvusopimusta ja toinen Lissabonin strategiaa. Molempien uudistusten valmisteluissa Suomi oli kiinteästi mukana ja toi niihin oman kokemuksensa. Vakaus- ja kasvusopimuksen uudistamisessa tärkein uusi piirre on keskipitkän aikavälin näkökulman sisällyttäminen talouspolitiikan koordinaatioon.

¹⁾ Lähde: TK, VM

Tämän seurauksena on erilaisten menotavoitteiden, -kehysten ym. budjettisääntöjen käyttö lisääntymässä jäsenvaltioiden piirissä. Uudistetussa Lissabonin strategiassa huomio kohdistetaan entistä selkeämmin kasvuun ja työllisyyteen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn sekä globaalin kilpailun haasteisiin. Suomen saavutukset erityisesti tutkimus- ja tuotekehitystoiminnassa ja innovaatiopolitiikassa ovat vaikuttaneet strategian muotoiluun. Lisäksi Suomi on vaikuttanut aktiivisesti rahoitusmarkkinaintegraation etenemisen ja tähän liittyen rahoitusmarkkinoiden vakauden valvontaan.

12.4 Finanssi- ja veropolitiikka

Finanssipolitiikka

Ministeriön keskeisenä tavoitteena vuoden 2005 talousarvioesityksessä oli valtiontalouden vakaus. Ministeriö pyrki edistämään menokehyksessä pysymistä ja vuosien 2006—2009 kehyspäätöksessä tehtiin säästötoimenpiteitä, joiden avulla saatiin liikkumavaraa odottamattomille menoille.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä finanssipolitiikan valmistelun keskeinen tavoite valtiovarainministeriön hallinnonalalla oli pidättyväisyys budjettitalouden menoissa. Vuonna 2005 kehysmäärärahojen kokonaismäärä jäi alle kehystason, joten tavoite saavutettiin.

Hallituksen valtiontaloutta ja valtionvelkaa koskevia finanssipoliittisia tavoitteita ja niiden toteutumista käsitellään kertomuksen I osan luvussa 1.3. Finanssipolitiikka. Valtionvelan hallintaa käsitellään tarkemmin jäljempänä luvussa 6.

Ministeriö vaikutti toiminnallaan uusien rahoituskehysten mitoitukseen ja sisältöön sekä EU:n rahoitusjärjestelmän uudistamiseen Suomen tavoitteiden mukaisesti (kohtuullisen nettomaksuaseman turvaaminen).

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen marraskuussa 2004 saavuttaman tulopoliittista sopimusta koskevan neuvottelutuloksen johdosta hallitus täydensi vuoden 2005 talousarvioesitystä keventämällä ansiotulojen verotusta noin 350 milj. eurolla, josta valtion osuus oli noin 208 milj. euroa.

Vuoden 2005 alussa tuli voimaan yritys- ja pääomaverouudistus, jossa yhteisöverokanta aleni 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomatulojen verokanta 29 prosentista 28 prosenttiin. Osinkotulojen verotuksessa yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin ja siirryttiin osittain kaksinkertaiseen verotukseen. Lisäksi aloitettiin selvitystyö yritysverotuksen kehittämiseksi, jossa käsitellään mm. kansainvälisen kirjanpitoikäytännön muuttumisesta johtuvia muutostarpeita verotuksessa.

Valmisteverotuksen alueella alkoholiveron alentamisen ja matkustajatuontimääräysten muuttamisen vaikutuksista julkaistiin selvitys toukokuussa 2005. Yhteistyössä eri osastojen kanssa valtiovarainministeriössä laadittiin hallitusohjelmassa edellytetty selvitys ekologisesta verouudistuksesta ja osallistuttiin energia- ja ilmastostrategian valmisteluun. Turpeen verotuksesta luovuttiin ja turpeen verotuki poistettiin.

Arvonlisäverotuksessa tehtävät painottuivat EU:n arvonlisäverolainsäädännön kehittämiseen. Sisämarkkinoiden toimintaa on pyritty tehostamaan komission uuden strategian pohjalta, jonka tavoitteena on verotuksen nykyaikaistaminen, yksinkertaistaminen, soveltamiskäytännön yksinkertaistaminen ja hallinnollisen yhteistyön tehostaminen. Kertomusvuonna hyväksyttiin direktiivi yleisen arvonlisäverokannan minimitasosta ja kuudennen arvonlisäverodirektiivin täytäntöönpanoasetus.

12.5 Valtiontalouden ja valtion toiminnan ohjaus

Valtion hankintatoimi

Valtion liikekirjanpidon perusteella valtionhallinnon hankintojen kokonaismäärä oli vuonna 2005 yhteensä 4 605 milj. euroa (v. 2004 n. 4 530 milj. euroa), joista erilaisten tavaroiden ja palveluiden hankintojen osuus oli yhteensä 3 187 milj. euroa. Hankintojen kokonaismäärä kasvoi edellisestä vuodesta noin 1,6 % (v. 2004 n. 4 %). Valtion yhteishankintayhtiö Hansel Oy:n kautta tehtyjen hankintojen määrä vuonna 2005 oli yhteensä 211,4 milj. euroa. Hanselin kilpailuttamien puitejärjestelyjen kokonaispotentiaali oli vuonna 2005 noin 550 milj. euroa.

Valtioneuvoston kehyspäätöksen 2006—2009 perusteella valmisteltiin syksyllä 2005 lainsäädäntöesitys valtionhallinnon hankintatoimen ohjauksen ja toteuttamisen tehostamista. Esityksen tarkoituksena on luoda edellytykset valtionhallinnossa laajasti käytettävien tuotteiden keskitetyille yhteishankinnalle, jonka tuloksia valtionhallinnon hankintayksiköt olisivat velvoitettuja käyttämään oman kilpailuttamisen sijasta. Yhteishankintaa voidaan arvoida tehokkaasti hyödynnettävän hankinta-alueella, jonka arvo on noin 1—1,6 mrd. euroa.

Kertomusvuonna valtionhallinnolle toteutettiin yhteishankintana laajasti maksuvälineenä käyvän maksuaikakorttiratkaisun hankinta sekä laadittiin maksuaikakorttien käyttöä koskevaa yhtenäistä ohjeistusta silmällä pitäen alkuvuonna 2006 tapahtuvaa yhteisen maksuaikakorttiratkaisun käyttöönottoa.

Kertomusvuonna valtion hankintatoimen kehittämistyötä toteutettiin jatkamalla valtion konsernitason hankintastrategian toimeenpanoa ja vakiinnuttamalla uudistetun valtion yhteishankintayksikkö Hanselin toimintamallia. Valtionhallinnon hankintavolyymin tehokkaampaa hyödyntämistä ja virastojen mahdollisuutta resursoida ydintoimintoihin on pyritty lisäämään ohjaamalla hallintoa yhteishankinnan laajempaan ja sitoutuneempaan hyödyntämiseen. Kertomusvuonna yhteishankintayksikkö Hanselin keskitetysti kilpailuttamien sopimusten käyttöaste lisääntyi 38 %:lla, mikä merkitsee noin 58 milj. euron lisäystä edellisvuodesta. Vuoden 2005 lopussa valtionhallinnon yksiköiden käytettävissä oli jo 53 valmiiksi kilpailutettua puitejärjestelyä (v. 2004 n. 20 sopimusta) ja yli 300 erilaista yritystä merkittävimpinä alueina matkustuspalvelut ja ICT.

Lisäksi kehittämistyötä toteutettiin valtion hankintatoimen neuvottelukunnan asettamissa hankkeissa muun muassa laatimalla valtion hankintakäsitteistö ja käynnistämällä valtion yhteisen hankintaohjeen laadinta yhteistyössä sisäasiainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa.

Valtion käytössä olevat toimitilat

Valtion virastojen ja laitosten toimitilojen käytöstä kohdentui vuokratuloja vuodelle 2005 valtion tuotto- ja kululaskelman mukaan yhteensä 728,4 milj. euroa. Lisäksi ns. haltijavirastoilla on hallussaan toimitiloja, joista tulosityksiköt joko eivät maksa vuokraa tai maksetut vuokrat nettoutuvat sisäisinä erinä eivätkä siten näy tuotto- ja kululaskelmassa. Senaatti-kiinteistöjen vuokratulot valtion budjettitalouden piirissä olevilta toimintayksiköiltä olivat noin 500 milj. euroa.

Valtion vuokramenot kasvoivat 2,5 % vuonna 2005. Kasvu johtui pääosin vuokratason noususta kohonneiden energiahintojen heijastuessa kiinteistöjen ylläpitokustannuksiin. Senaatti-kiinteistöiltä vuokrattujen tilojen kokonaismäärä supistui eräiden myyntien seurauksena 1,0 % samalla kun valtiovuokralaisten osuus kasvoi 93,5 prosentista 94 prosentiksi.

Valtionhallinnon toimintaympäristön muutokset huomioonottava valtion toimitilastrategia, joka sisältää linjaukset toimitiloihin liittyvistä tavoitteista ja menettelytavoista, vahvistettiin 16.11.2005. Toimitilastrategialla tuetaan virastojen ja laitosten omissa strategioissa korostuvaa keskittymistä ydintehtäviin kehittämällä valtionhallinnon tilapalveluja. Päämääränä on parantaa virastojen ja laitosten työympäristöjä siten, että tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti ja valtion kokonaisu- ja toiminnan yhteiskuntavastuullisuus varmistetaan. Tilaratkaisuissa tavoitellaan aikaisempaa parempaa joustavuutta, muunneltavuutta ja tehokkuutta tähdäten myös siihen, että työvoiman alkaessa supistua voitaisiin välttää toimitilojen vajaakäyttöön liittyviä hukkakustannuksia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunta

Valtion virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten rahastojen sisäisen valvonnan arviointia ja kehittämistä tuettiin laatimalla valtioneuvoston asettaman sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan puitteissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suositus. Sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan virastokohtainen arviointi ja kehittäminen on vuoden 2005 aikana tiedostettu laajasti ja aiheeseen liittyvä osaaminen on lisääntynyt ennakkoiden vuodelta 2005 alkaen laadittavissa tilinpäätöksissä edellytettäviä sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausumia. Suosituksen mukainen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan taso voidaan kuitenkin laajamittaisesti saavuttaa vain pitkäjänteisen kehittämistyön tuloksena.

Uusimuotoinen valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2004

Valtiovarainministeriö valmisteli ensimmäisen valtion tilinpäätöskertomuksen. Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus vuodelta 2004 sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla.

Ministeriössä arvioidaan, että tilinpäätöskertomuksen valmistelu onnistui siirtymäkausi huomioiden hyvin. Valtiovarainvaliokunta totesi (VaVM 28/2005 vp), että tilinpäätöskertomuksessa on kyetty poistamaan useita aikaisempaa tilakertomusta koskeneista puutteista. Toiminnan ja talouden kuvausta on saatu yhdistetyksi, jolloin aiempaa selvemmin käy ilmi, mitä budjetoiduilla määrärahoilla on saatu aikaan.

Valtiovarain controller -toiminnon arvion mukaan tilinpäätöskertomuksen rakenne vastasi suurelta osin tavoiteltua eli valtion budjetin kanssa yhdenmukaista rakennetta. Kertomuksessa onnistuttiin kohtuullisesti yhdistämään toimintaa ja taloutta koskevia tietoja sekä esittämään hallinnonalarajat ylittäviä katsauksia. Tilinpäätöskertomuksen jäsentely ja tulosten esittämistapa oli kuitenkin edelleen epätasaista vaihdellen hallinnonalojen välillä. Tilinpäätöskertomuksessa ei vielä riittävässä määrin ollut kriittistä tuloksellisuuden arviointia eikä siirtomenojen vaikuttavuuteen liittyviä tietoja.

12.6 Valtion rahoituksen hallinta

Valtion budjettitalouden velanhallinnan toimintaympäristö oli vakaa vuonna 2005. Lyhytaikaiset markkinakorot pysyivät matalina mutta kääntyivät syyskuussa nousuun. Euroopan keskuspankki nosti keskeistä ohjaukorkoaan 0,25 prosenttiyksikköä 2,25 %:iin marraskuussa. Pitkäaikaiset korot pysyivät niin ikään pitkän aikavälin keskiarvoon nähden matalina. Tuottokäyrä — pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten korkojen välinen erotus — oli historiallisesti ottaen jyrkkä mutta loiveni hieman vuoden lopulla keskuspankin koronoston jälkeen. Valtion velka väheni likimain 3,7 mrd. euroa vuoden aikana ja oli vuoden lopussa 60,0 mrd. euroa. Budjettitalouden nettovelan kustannus oli vuonna 2005 keskimäärin 3,35 %. Nettovelalla tarkoite-

taan budjettitalouden bruttomääräistä velkaa valtion kassavaroilla vähennettynä. Velan korkomenot olivat 2,24 mrd. euroa. Kansainväliset luottoluokituslaitokset arvioivat Suomen luottoriskiluokituksen säilyneen edelleen parhaana mahdollisena.

Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on nettovelasta aiheutuvien kustannusten minimointi hyväksyttäväksi arvioitavissa olevalla riskitasolla. Velan kustannukseen voidaan vaikuttaa ensisijaisesti velan korkoriskiasemaa muuttamalla. Valtion budjettitalous oli ylijäämäinen vuonna 2005 mutta merkittävä määrä lainaa jouduttiin ottamaan erääntyvien lainojen jälleenaikaisiksi. Jälleenaikaisuuteen liittyvien riskien välttämiseksi uudet lainat otetaan voittopuolisesti pitkäaikaisina kiinteäkorkoisina lainoina siten, että velan jälleenaikaisuus jakautuu mahdollisimman tasaisesti tuleville vuosille. Suomen valtion pitkäaikainen varainhankinta toteutetaan pääasiassa siten, että liikkeeseen laskettavien lainojen laina-aika on lainaa otettaessa joko 11 vuotta tai 5 vuotta. Pitkäaikaista lainanottoa puoltaa myös hyvästä luottoluokituksesta johtuva valtion suhteellinen kustannusetu pitkäaikaisten joukkolainojen markkinoilla.

Vuonna 2005 markkinoilla vallitsi tyypillinen korkorakenne, jossa pitkäaikainen kiinteäkorkoinen rahoitus on kalliimpaa kuin lyhytaikainen rahoitus. Pitkäaikaiseen kiinteäkorkoiseen velkaan liittyvää korkovirtaa voidaan kuitenkin koronvaihtosopimuksin muuttaa lyhytaikaisista koroista riippuvaksi velan jälleenaikaisuusriskiä lisäämättä käyttämällä hyväksi euroalueen likvidejä koronvaihtosopimusten markkinoita. Tarkasteltaessa velanhoidon kuluja usean vuoden aikajänteellä lyhytaikaisen korkosidonnaisuuden voidaan arvioida tuottavan keskimäärin alemman velan kustannuksen kuin pitkäaikainen korkosidonnaisuus. Lyhytaikainen korkosidonnaisuus kuitenkin lisää korkomenojen vuosittaista vaihtelua ja epävarmuutta tulevien vuosien korkomenoista.

Korkoriskiä koskeva tavoite määritellään aiemmin käytössä olleen vaihtuvakorkoisen velan osuuden sijaan vertailusalkun keskimääräistä uudelleenhinnoittelujaksoa hyväksi käyttäen. Tämä kuvaa sitä, kuinka usein koko velka tulee keskimäärin uudelleen hinnoitelluksi eli karkeasti ilmaistuna sitä, minkä maturiteetin korkoa velasta pitkällä aikavälillä keskimäärin maksetaan. Vuonna 2005 uudelleenhinnoittelujaksoa koskeva tavoite oli keskimäärin 3,45 vuotta. Tätä pidemmät uudelleenhinnoittelujaksot eivät olisi korkoriskin ja velan kustannuksen välisestä yhteydestä tehtyjen analyysien mukaan käytännössä vähentäneet korkoriskiä mutta lisänneet kuitenkin velan kustannusta. Valittua korkoriskiasemaa lyhyemmät uudelleenhinnoittelujaksot olisivat vähentäneet velan kustannusta mutta lisänneet velan korkoriskiä merkittävästi. Korkoriskiaseman valinnalla tavoitellaan pitkällä aikavälillä keskimäärin noin 150 miljoonan euron vuosittaista kustannusvaikutusta.

Valtion budjettitalouden velanhallintaa uudistettiin siirtymällä vertailusalkun käyttöön perustuvaan velanhallintamalliin vuoden 2005 alusta alkaen. Vertailusalkulla tarkoitetaan laajasti ottaen strategisesta näkökulmasta tavoiteltavaa velanhallintatapaa, joka mahdollistaa erityisesti velkaan liittyvän korkoriskin täsmällisen hallinnan sekä valtiokonttorin toiminnan tuloksellisuuden määrällisen mittaamisen velanhallinnan osalta.

Velkaan liittyvän jälleenaikaisuusriskin hallintaa tehostettiin niin ikään. Jälleenaikaisuusriskin osalta tavoitteeksi asetettiin velan tasainen kuoletusrakenne yli ajan. Tähän pyritään ensisijaisesti noudattamalla säännönmukaista menettelyä varainhankinnassa sekä rajoittamalla mahdollisuutta luoda merkittäviä rahoitusriskikeskittymiä tuleville vuosille.

Valtion kassavarojen sijoittamista ohjaavat valtion maksuvalmiuden turvaamiseen sekä sijoituksiin liittyvän luottoriskin minimoimiseen tähtäävät näkökohdat. Kassavarojen sijoittamiselle ei ole asetettu omaa tuottotavoitetta sillä kassa sisältyy nettovelka käsitteeseen. Valtion kassan kokoon vaikuttaa keskeisesti siirtomäärärahojen kanta, joka perustuslain tulkinnan mukaan tulee rahoittaa kassaan jo budjettivuotena vaikka määrärahojen käyttö jakaantuu todellisuudessa usealle vuodelle. Valtion kassaan sisältyy myös edelleen ti-

litettäviä eriä, jotka ovat pääasiassa muille veronsaajille menossa olevia tilityksiä. Kassanpitoa ja likvidejä varoja tarkastellaan valtion tilinpäätöksen liitteessä 11.

12.7 Verotuksen toimeenpano

Veronsaajien kannalta verotuksen toimeenpanon ja sen kehittämisen tavoitteena on ollut edistää verotulojen kertymistä ja tilittämistä veronsaajille oikea-aikaisesti, oikeamääräisesti ja kustannustehokkaasti. Veronmaksajien kannalta tärkeimpiä tekijöitä ovat olleet asiakkaiden asiointitarpeiden vähentäminen, asiointin helpottaminen sekä verotuksen toimittamisen laatu. Verotuksen oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta on edistetty vuonna 2005 kehittämällä verotusmenettelyn ohjausta, lisäämällä asiakasanalyysimenetelmien hyödyntämistä, sekä ylläpitämällä ja kehittämällä verotuksen eri osa-alueiden asiantuntijaverkostoja.

Taulukko 117. Verohallinnon keräämien nimellisarvoisten verotulojen ja nettomenojen kehitys sekä nettomenojen ja verotulojen suhde vuosina 2001—2005 (1 000 euroa)

	2001	2002	2003	2004	2005
Nettomenot	307 761	325 275	319 922	326 515	332 487
Bruttoverotulot	49 765 614	49 376 972	48 600 500	49 858 200	52 377 900
— suhde %	0,62	0,66	0,66	0,65	0,63
Nettoverotulot	39 360 000	40 220 240	39 211 620	40 152 700	41 923 900
— suhde %	0,78	0,81	0,82	0,81	0,79

Verohallinnon internet-palvelujen (vero.fi) kävijämäärät ovat kasvaneet ja keskimääräinen kävijämäärä oli 517 000 kpl/kk vuonna 2005. Sähköinen ilmoittaminen ja hakemusasiointi lisääntyi edelleen. Ilmoittajien määrä ylitti vuoden lopussa 120 000 yritystä, kasvun ollessa 50 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden aikana käyttöön otettiin myös uusia sähköisiä ilmoitustyyppisiä. Syksyllä 2005 järjestettiin valtakunnallinen tiedotuskampanja uudesta henkilöverotusmenettelystä sekä uudistettiin veroilmoitusten täyttöoppaita ja asiakastiedotteita uuden menettelyn mukaiseksi. Yrittäjyyden politiikkaohjelmassa mainitun pientyönantajien internet-pohjaisen maksupalvelujärjestelmän (Palkka.fi) yrityksiä palveleva osuus otettiin pilottikäyttöön syksyllä 2005.

Verovalvonnan painopistealueita ovat olleet kerryttävä verovalvonta ja harmaan talouden torjunta. Verotarkastusten kohdevalintaa on valtakunnallisissa valvontahankkeissa, kuten ravintola-alan, raakapuun tuonnin ja hirsirakentamisen toimialahankkeissa, kohdistettu erityisesti harmaan talouden toimijoihin. Rakentamisessa esiintyvän harmaan talouden ja pimeän ulkomaisen työvoiman käytön torjuntaan on panostettu kehittämällä reaaliaikaisempia menetelmiä ja tehostamalla vertailutietojen saantia ja hyväksikäyttöä. Verohallinto on ollut mukana laatimassa neljättä talousrikstorjuntaohjelmaa, jossa Virke-projektin määräraikaa on jatkettu vuoden 2008 loppuun.

Ennakkoperinnän ja lopullisen verotuksen vastaavuutta seurataan vuosittain vertaamalla jäännösverojen ja palautusten itseisarvoisia kokonaismääriä maksuunpantujen verojen ja maksujen yhteismääriin. Kokonaispoikkeama voi olla enintään 11 prosenttia. Kokonaispoikkeama verovuonna 2004 oli 10 prosenttia, joten verohallinnolle asetettu tavoite saavutettiin.

Jäämäperinnän kertymä oli noin 60 prosenttia vuoden 2005 aikana perintään otettujen ja niiden vuonna 2004 maksuunpantujen verojen, jotka ovat maksamatta (verojääminä) 1.1.2005, yhteismäärästä. Näin verohallinnolle asetettu tavoite (48 prosenttia) saavutettiin.

Tuottavuus parani 1,2 prosenttia henkilötyövuosimäärän pienentymisestä johtuen. Suoritemäärien odotettua hitaampi kasvu johti kuitenkin siihen, että vuodelle 2005 asetettua tuottavuuden kasvutavoitetta (2,2 prosenttia) ei saavutettu. Vuoden 2005 henkilötyövuositoteuma oli 6 174 henkilötyövuotta, joka alitti tulos-tavoiteasiakirjan laatimisen yhteydessä laaditun henkilötyövuosi-arvion 58 henkilötyövuodella.

Verohallinnon vuoden 2005 toimintamenoista jäi säästöä 17,1 milj. euroa. Säästöä johtuen taloudellisuus parani 1,3 prosenttia, kun ennuste taloudellisuuden parantumiselle oli 0,8 prosenttia. Syinä säästöihin ja sitä kautta taloudellisuuden paranemiseen olivat mm. henkilötyövuosikehyksen supistumisesta johtuva henkilöstömenojen vähentyminen sekä vuonna 2005 toteutettaviksi suunniteltujen hankkeiden, kuten esimerkiksi verotilin lykkääntyminen.

Toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden parantamisessa ydintavoitteena on ollut verotusprosessien vir-taviivaistaminen automaatiota ja itsepalvelua lisäämällä. Automaatiota lisäävä uudistettu verotusmenettely on saanut säädöspohjan vuonna 2005 ja kaikki henkilöasiakkaat saavat esitetytyn veroilmoituksen vero-vuodelta 2005. Itsepalvelut mahdollistava asiointiympäristö valmistuu vuonna 2006 ja verokortin muutta-misen verkkopalvelu otetaan käyttöön asteittain vuonna 2006. Veroilmoituksen sähköinen palautuspalvelu yritetään saada käyttöön vuonna 2008. Verotusmenettelyn ohjausta on kehitetty aineellisen ohjauksen lisäk-si niin, että yritys- ja henkilöasiakkaiden tuloverotusta varten on annettu yhtenäiset menettely- ja valvonta-ohjeet.

12.8 Yleinen tullipolitiikka ja tullitoimi sekä sisämarkkinoiden toimivuus

EU:n laajentuessa 1.5.2004 Suomen ja uusien jäsenvaltioiden välinen kauppa muuttui sisämarkkinakaupaksi, ja tullauksien lukumäärät laskivat loppuvuonna huomattavasti. Vuoden 2005 kesä-joulukuussa tuontitul-laukset lisääntyivät kuitenkin 4,6 %, mutta vientitullaukset vähenivät 1,1 % edellisen vuoden vastaavaan kauteen verrattuina. Suomen ja EU:n kauppa Venäjän kanssa jatkoi voimakasta kasvuaan lisäten tullin teh-täviä lähinnä kaakkoisrajalla, itäisissä satamissa ja Hangossa. EU:n laajentumisen aiheuttamaa toiminnan sopeuttamista jatkettiin siirtämällä tulliselvitystehtävistä vapautunutta henkilöstöä huume- ja talousrikolli-suuden torjuntaan ja kauttakulkuliikenteen sujuvuuden varmistamiseen pääasiassa itäiselle maarajalle. Muutamia hiljentyneitä toimipaikkoja lakkautettiin.

Verotustehtävissä jatkettiin vuonna 2003 muuttuneen autoverolain vakiinnuttamista. Vuonna 2005 verotetiin 218 410 ajoneuvoa, niistä 41 415 käytettyjä. Uusina verotettujen ajoneuvojen määrä lisääntyi edellis-vuodesta 4,3 %, käytettynä verotettujen määrä väheni 6,9 %. Lähes kaikki vuoden 2004 loppuun mennessä vireille tulleet vanhan lain mukaista verotusta koskevat oikaisuvaatimukset on käsitelty. Uuden lain mukai-sista verotuspäätöksistä valitettiin noin 3,5 % tapauksista. Asiakkaiden tyytyväisyys autoverotukseen oli hyvä. Rekisteröityjen autoverovelvollisten asiakastytyväisyys oli 4,0 (asteikolla 1—5, jossa 5 paras). Kau-pallista toimintaa harjoittavien käteisasiakkaiden asiakastytyväisyys oli 3,5 ja pieniasiakkaiden 3,6.

Ulkomaankaupan sujuvuuden parantamiseksi tullilla vahvisti asiakasstrategian, jossa on keskeistä palvelujen ja asiakkaiden luokittaminen ja palvelukonseptien kehittäminen asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Tullipal-velujen kehittämiseksi on laadittu toimenpideohjelma, jossa on asiakasryhmittäin kuvattu keskeiset toimen-pidekokonaisuudet sekä niiden toteuttamisen aikataulut ja resurssit.

Tulli toimitti vuoden 2005 aikana puoltoineen Venäjän tullille 8 suomalaisen yrityksen hakemusta ns. vih-reään linjaan liittymiseksi. Järjestelmän tavoitteena on mm. tullimenettelyjen yksinkertaistaminen ja viran-omaisyhteistyö Venäjän kanssa.

Sähköisen ilmoittamisen kehittämistä jatkettiin. Sähköisesti vastaanotettujen T-passitusilmoitusten määrä nousi 75 %:iin sen ansiosta, että valtuutettuja toimijoita saatiin mukaan arvioitua enemmän. Tuonnin integ-

roitu tulliselvitysjärjestelmä (ITU) tehostaa tulliselvityksen varmuutta, oikeellisuutta ja sujuvuutta. Tuonnissa sähköisten ilmoitusten osuus oli 60 %.

Yhteiskunnan suojaamisen tehtäväalueella tullit on jatkanut valvontastrategian toteuttamista. Tavoitteena on varmistaa matkustaja- ja liikennevirtoihin kohdistuva ns. perusvalvonta. Laajentuneilla sisämarkkinoilla perusvalvonta on kuitenkin rajoitettua ja painopiste siirretään siksi rikostorjuntaan, jonka kohteena ovat rikolliset ja rikollisorganisaatiot.

Mitattuna takavarikoidun huumausaineen arvolla (15,5 milj. euroa) tullin huumorikostorjunnan vaikuttavuus parani vuonna 2005 lähes viisinkertaiseksi. Tulokseen vaikutti erityisesti itärajalta tehty maamme suurin heroini- ja kokaiinirikot. Myös talousrikostorjunnan vaikuttavuus tehostui huomattavasti. Merkittävin yksittäinen tekijä oli pääasiassa Venäjältä nopeasti kasvaneen savukkeiden laittoman maahantuonnin onnistunut torjunta. Alkoholin laitton maahantuonti maahamme on romahtanut, mikä näkyy myös tullin takavarikoiman alkoholin määrässä, joka oli vuonna 2005 vain 10 % edellisvuoden määrästä.

Yhteiskunnan suojaamisen tehtäväalueella on jatkettu teknisten valmiuksien kehittämistä ja parantamista, mm. laajentamalla edelleen rajanylityspaikkojen valvontalaitteistoa, ns. hahmontunnistusjärjestelmää. Sillä voidaan tunnistaa tullia tai sen yhteistyöviranomaisia kiinnostavat ajoneuvot ja tavarakontit tarvitsematta pysäyttää liikennettä.

Tulli kantoi veroja (ml. tullit) ja maksuja yhteensä 9 494 milj. euroa (+1,7 %). Tullilaboratorio teki yhteensä vajaat 13 817 tutkimusta (+0,2 %). Tullirikoksia tuli tullin tietoon 5 139 kpl (+1,6 %), joista selvitettiin alustavien tietojen mukaan 94 prosenttia.

Taulukko 118. Verotulot ja kustannukset (1 000 euroa)

	2003	2004	2005
Kustannukset	42 327	42 667	43 812
Kannetut verot ja maksut	9 24 3174	9 332 434	9 494 187
Kustannukset/kanto %	0,46	0,46	0,46

12.9 Rahoitusmarkkinoiden toimivuus ja kansainväliset rahoituslaitokset

Ministeriö vaikutti kertomusvuonna vielä avoimena oleviin EU:n rahoituspalveluiden toimintasuunnitelman hankkeisiin. Loppuvuonna saatiin neuvoston työryhmissä päätökseen luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussäätelyn uudistaminen sekä kolmannen rahanpesudirektiivin valmistelu. Komission työryhmissä valmistelu painottui maksujärjestelmiä ja selvitysjärjestelmiä koskeviin uudistushankkeisiin. Komission työryhmissä aloitettiin myös talletussuojaa sekä luottolaitosten omia varoja koskevien säädösten uudistaminen.

Vaikuttaminen EU:n rahoitusalan komiteoissa oli aktiivista ja ennakoivaa. Rahoituspalvelukomitean toiminnan painopisteinä olivat rahoitusmarkkinoiden vakauskysymysten lisäksi rahoitusmarkkinoiden valvonnan kehittäminen ja rahoituspalveluiden toimintasuunnitelman jatko (ns. post-FSAP) vuosille 2005–2010. Suomen johdolla saatiin valmiiksi ja allekirjoitetuksi EU:n kriisinhallinnassa tarvittavaa rajoja ylittävää tietojenvaihtoa ja viranomaisyhteistyötä koskeva pöytäkirja. Allekirjoittajina olivat kaikki jäsenmaiden valtiovarainministeriöt, keskuspankit ja pankkivalvojat sekä Euroopan keskuspankki. Euroopan arvopaperikomitean työskentelyssä vaikuttaminen painottui rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin nojalla annettaviin täytäntöönpanosäädöksiin sekä sijoitusrahastoja ja omaisuudenhoitoa koskevan säätelyn

kehittämiseen. Euroopan pankkikomiteassa korostui luottolaitosten rajat ylittävien yhdentymisten esteiden poistamiseksi tarvittavien säädösmuutosten alustava valmistelu.

Useiden rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyneiden EU-säädösten kansallista täytäntöönpanoa jatkettiin. Eduskunnalle annettiin esitys, jolla panttiin täytäntöön esitedirektiivi. Direktiivin täytäntöönpanoa valmistelleen valtiovarainministeriön työryhmän työ kuitenkin jatkuu ja tarkoituksena on selvittää yrityksen, emissionjärjestäjän ja yritysjohton vastuuta virheellisistä tiedoista osakeanneissa ja osakemyynneissä. Hallituksen esitys yritysostotarjouksista annetun direktiivin täytäntöönpanemiseksi saatiin kertomusvuonna valmiiksi ja annetaan eduskunnalle tammikuussa 2006. Luottolaitosten vakavaraisuusdirektiivin ja rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin täytäntöönpanon valmistelu jatkui. Lisäksi käynnistettiin avoimuusdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon valmistelu.

Kiinteistörahastolainsäädännön uudistamista pohtiva työryhmä jatkoi valmisteluaan väliraportistaan ja kansainvälisestä vertailusta pyydettyjen lausuntojen pohjalta sekä selvittämällä hankkeen taloudellisia vaikutuksia. Loppuraportin valmistuminen siirtyi vuodelle 2006.

Vuonna 2005 Maailmanpankin ja Kansainvälisen Valuuttarahaston toiminnassa korostui aloite monenkeskisistä velkahelpotuksista, jonka avulla pyritään ns. vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen. Suomi pyrki toiminnallaan vaikuttamaan siihen, että velkahelpotusten toteuttaminen ei vaarantaisi IDA:n (International Development Association) rahoitusta kehitysmaille. Maailmanpankin toiminnassa jatkui lainanannon supistuminen ns. keskituloisille maille. Suomi on osaltaan pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että pankki säilyttää kilpailukykyensä näissä maissa tukemalla pankin toimia mm. lainanannon prosessien yksinkertaistamiseksi. Maailmanpankissa keskusteltiin tarpeesta kasvattaa kehitysapuvirtoja jotta vuosituhattavoitteet voitaisiin kehitysmaissa saavuttaa. Suomi on tältä osin korostanut virallisen budjetin kautta kanavoitavan kehitysavun merkitystä suhteessa erilaisiin innovatiivisiin kehitysrahoitusinstrumentteihin.

Suomi on tukenut Euroopan investointipankin tavoitteita lisätä rahoitusta eurooppalaiselle tutkimukselle ja tuotekehitykselle sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

Euroopan kehitys- ja jälleenrakennuspankin toiminnassa on kertomusvuoden aikana korostunut pääoman riittävyttä koskevan arvion ja siten pankin toiminnan pitkän aikavälin suuntaviivojen laadinta. Työ jatkuu vielä vuonna 2006.

12.10 Tilastotoimi

Valtion tilastotoimen piiriin kuuluu Tilastokeskuksen ohella 16 muuta valtion virastoa ja laitosta, jotka tuottavat Suomen virallisia tilastoja. Tilastokeskus laatii näistä tilastoista noin kolme neljäsosaa. Tilastokeskuksessa pääosa tilastojen uudistuksista koski kertomusvuonna tilastojen kuvausalueen laajentamista, EU-tarpeista johtuvaa tilastoinnin nopeuttamista, indeksien painorakenteiden tarkistamista sekä kokonaan tai osittain laadittavia uusia tilastoja.

EU:n säädös- ja sitoutumisperusteisissa kehittämishankkeissa edettiin aikataulujen mukaisesti. EU-tilastösäädösten valmisteluun vaikutettiin osallistumalla tilastoasetusten valmisteluun neuvoston tilastoryhmässä sekä lukuisissa tilastojen kehittämisen työryhmissä. Neuvoston tilastoryhmä käsittelee kertomusvuonna asetusehdotuksia, jotka koskivat mm. yritysten tarjoamaa ammattikoulutusta, tuloja ja elinoloja, EU:n alue- luokitusta, ulkomaisten osakkuus- ja tytäryhtiöiden rakennetta ja toimintaa, yritysrekisteriasetusta sekä julkisen sektorin alijäämälaskelmien laatua. Kertomusvuonna valmistui Tilastokeskusta koskevia uusia tilastoalan EU-säädöksiä 32. Näistä 8 oli parlamentin ja neuvoston antamia ja 25 komission asetuksia. Vuonna 2005 lisätyötä edellyttivät mm. lyhyen aikavälin tilastoja koskevan asetuksen uudistukset, neljännesvuosittaisten rahoitustilien kehittäminen, kansantalouden tilinpidon ESA95-uudistuksen kolmas

vaihe — volyyminenetelmien muutos, sekä laajan tulo- ja elinolotutkimuksen (EU-SILC) ensimmäisten tulosten tuottaminen.

Tilastokeskuksessa jatkettiin kertomusvuonna tietovarastoajatteluun perustuvan tuotantomallin kehittämistä sekä toimenpiteitä sähköisen tiedonkeruun lisäämiseksi edelleen. Verkkopalvelujen kehittämisessä pääpaino oli Tilastokeskus.fi -uudistuksessa, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa tietojen ja eri verkkopalvelujen löytymistä. Vierailut Tilastokeskuksen veloittamattomaan StatFin-yleistietokantapalveluun lisääntyivät 15 prosentilla edellisvuodesta. Tilastokeskus tuottaa vuodessa lähes 200 tilastoa. Kaikki tilastot julkistetaan ns. julkistamistiedotteella, joita kertomusvuonna ilmestyi lähes 700. Asiakkaiden ja sidosryhmien luottamus tilastotoimeen ja sen tuottamiin tilastoihin ja palveluihin säilyi kertomusvuonna korkealla tasolla.

Tilastokeskuksessa aloitti 1.1.2005 toimintansa kansallinen kasvihuonekaasujen inventaariyksikkö. Yksikön tehtävänä on arvioida ja raportoida Suomen kasvihuonekaasujen vuosittaiset päästöt EU:n komissiolle ja YK:n ilmastopöytäkirjalle. Lisäksi yksikkö raportoi EU:n komissiolle päästöjen kehitystä kuvaavia indikaattoreita inventaariotietojen yhteydessä.

12.11 Kilpailukykyinen työnantaja: Valtion virastojen tukeminen työnantajatoiminnassa ja henkilöstövoimavarojen johtamisessa

Valtion henkilöstö- ja työnantajapolitiikan keskeisenä tavoitteena on huolehtia valtion kilpailukyvästä työnantajana. Osana valtionhallinnon sopimusratkaisua vuosille 2005—2007 varmistettiin 14.12.2004 tehdyllä sopimuksella uusien palkkausjärjestelmien (upj) kattava toteutus valtionhallinnossa. Vuoden 2005 loppuun mennessä 95,4 % valtion koko henkilöstöstä sekä toisaalta 111 (91 %) sopimusalaa oli upj:n piirissä. Neuvottelutulosta tai sopimusta vailla oli vielä kymmenkunta sopimusalaa. Uusien palkkausjärjestelmien vaikutus valtion henkilöstön ansiokehitykseen on ollut suotuisa. Tarkasteluajanjaksolla marraskuusta 2004 marraskuuhun 2005 valtion kuukausipalkkaisen henkilöstön säännöllisen työajan ansiot nousivat keskimäärin 3,5 %. Uusissa palkkausjärjestelmissä (+3,8 %) ansiot nousivat enemmän kuin vanhoissa järjestelmissä (+2,9 %). Valtion henkilöstövoimavarojen johtamista ja henkisten voimavarojen hallintaa tarkastellaan lähemmin hallituksen vaikuttavuuskatsauksen yhteydessä luvussa 3.8.

Valtion eläkkeet

Vuonna 2005 voimaan tullut eläkelainsäädännön uudistus ei näytä aiheuttaneen suurta pakoa eläkkeelle, kun tarkastellaan suoraan VEL-palveluksesta eläkkeelle siirtyneitä. Vuonna 2004 kokonaan eläkkeelle siirtyneitä oli 5 163, mutta vuonna 2005 heitä oli vähemmän eli 5 027.

Taulukko 119. Vuosina 2001—2005 omaeläkkeelle jääneet henkilöt eläkelajeittain (täysitehoiset)

	Vanhuuseläke	Työkyvyttömyys (sis.YVE:t)	Työttömyyseläke	Osa-aikaeläke	Yhteensä
2001	3 494	1 296	1 143	919	6 852
2002	3 257	1 172	941	1 591	6 961
2003	3 027	1 268	845	842	6 027
2004	3 327	1 284	552	298	5 461
2005	3 292	1 256	479	514	5 541

Taulukko 120. Eläkkeelle suoraan työstä siirtyneiden ikä keskimäärin sekä eläkeiän odote vuosina 2001—2005 valtion eläkejärjestelmässä

	Keskim. eläkkeelle siirtymisikä	Eläkeiän odote	Vanhuuseläkeikään työssä jatkaneet %
2001	58 v 9 kk	59 v 6 kk	58,9
2002	58 v 10 kk	59 v 7 kk	60,7
2003	58 v 5 kk	59 v 5 kk	59,2
2004	58 v 11 kk	59 v 9 kk	64,4
2005	59 v	-	65,5

Valtion eläkejärjestelmässä on muutaman vuoden seurattu uutta eläkkeelle siirtyneiden iän mittaria nimeltään eläkeiän odote. Se mittaa puhtaasti eläkkeellesiirtymisien ja kuolemantapausten määrän muuttumista suhteessa ikäluokkien kokoon ja reagoi välittömästi alkaneiden eläkkeiden suhteellisissa määrissä tapahtuneisiin muutoksiin. Odote ei ole riippuvainen lähtöväestön ikärakenteesta niin kuin eläkkeelle siirtyneiden iän keskiarvo. Vuodelta 2005 odote on laskettavissa vasta loppuvuodesta 2006.

Kaiku-työhyvinvointipalvelut

Vuoden 2005 alusta Kaiku-työhyvinvointipalvelut ovat olleet osa Valtiokonttorin pysyvää työnantajapalvelua. Keskeisenä tavoitteena oleva työhyvinvoinnin liittäminen tilivirastojen tulossopimuksiin on jo toteutunut melko kattavasti. Vuotta 2005 koskeneissa tulossopimuksissa työhyvinvointia koskevia tavoitteita oli kaikkiaan 107 tiliviraston tulossopimuksessa (91 % tilivirastoista). Käytännössä tulostavoitteet kuitenkin vielä vaihtelevat hyvin yleistasoisista selkeästi mitattaviin ja seurattaviin tavoitteisiin. Myös valtionhallinnon sisälle luotava työhyvinvointikehittäjien verkosto jatkoi laajenemistaan ja koostuu tällä hetkellä noin 250 koulutetusta työhyvinvointikehittäjästä. Vuoden 2005 loppuun mennessä ohjelma oli rahoittanut 185 Kaiku-hanketta, joille oli myönnetty rahoitusta yhteensä 2 708 304 euroa.

Kaiku-työhyvinvointipalvelut palkitsi vuonna 2005 parhaiten työhyvinvointiin ja työsuojeluun panostaneita valtion organisaatioita. Kaiku-työhyvinvointipalkinto jaettiin Ratahallintokeskukselle ja Kaiku-työturvallisuuspalkinto Tiehallinnolle. Ennakkotietojen mukaan vuonna 2005 valtion henkilöstön kokonaistyytyväisyys oli melko hyvällä tasolla (3,3 asteikolla 1—5). Henkilöstö oli tyytyväisintä työn sisältöön (3,7) ja tyytymättömintä johtamiseen (3,2) ja työpaikatiedotukseen, työnantajakuvaan ja työtiloihin ja -välineisiin (3,2). Kokonaistyytyväisyys oli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna ja vuonna 2001. Merkittävisiä valtionhallinnossa tapahtuneista rakennemuutoksista huolimatta henkilöstön kokonaistyytyväisyys ei ole keskimäärin heikentynyt.

12.12 Tuloksellinen julkinen hallinto: hallinnon kehittämisen yleiset linjat

Tuottavuuden toimenpideohjelman ensimmäisessä vaiheessa vuoden 2004 aikana ja vuoden 2005 alussa laadittiin hallinnonalakohtaiset tuottavuusohjelmat. Näissä tuottavuusohjelmissa esitettiin yhteensä n. 150 hanketta tai toimenpidettä tuottavuuden parantamiseksi. Toimenpiteet olivat lähinnä toiminnallisia ja tietotekniikan käytön tehostamista koskevia. Tuottavuusohjelman tavoitteeksi asetettiin suunniteltu ja todennettavissa oleva tuottavuuden nousu sekä tuottavuushyötyjen ja vapautuneiden voimavarojen kohdentaminen.

Hallitus asetti kehyspäätöksessään 11.3.2005 aiempaa selkeämmät tavoitteet hallinnonalojen tuottavuusohjelmille ja niiden kehys- ja budjettivaikutuksille. Tavoitteen mukaisesti seuraavan vaalikauden loppuun mennessä keskimäärin puolet valtion henkilöstön poistuman johdosta vapautuvista työpaikoista täytetään.

Vuoteen 2011 asetettiin tuolloin tavoitteeksi valtion henkilöstön 17 500 henkilötyövuoden vähennys ja vastaavasti tuottavuuden kasvu keskimäärin runsaat 2 % vuodessa. Lisäksi hallitus korosti yleishallinnon ja tukipalvelujen nopeaa tehostamista, keskittymistä ydintehtäviin, resurssien yhteiskäytön lisäämistä ja toimintojen automatisointia.

Valtiovarainministeriö antoi 26.4.2005 TTS- ja talousarvion määräämistä täydentävän tuottavuusohjelmien tarkistamista koskevan ohjeen, jonka mukaisesti ministeriöt ovat tarkistaneet tuottavuusohjelmansa vuoden 2005 aikana. Niissä on esitetty yhteensä 234 tuottavuushanketta. Ministeriöiden talousarvioesitykset vuodelle 2006 eivät vielä pääsääntöisesti sisältäneet toimenpiteitä, joiden toteutumisen voisi arvioida nostavan valtionhallinnon tuottavuutta.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon kokoaminen palvelukeskuksiin aloitettiin vuoden 2005 aikana oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, puolustusministeriön, valtiovarainministeriön ja opetusministeriön hallinnonaloilla. Palvelukeskushankkeille varattiin osarahoitusta tuottavuuden kehittämisrahasta (TA 2005, 28.80.27) yhteensä 3,77milj. euroa.

Valtion tulosohtaus- ja tilivelvollisuusudistuksen keskeiset säädökset, uudet raportointiperiaatteet ja hallinnonalojen hyvät ohjauskäytännöt julkaistiin kertomusvuoden lopulla *Tulosohtauksen käsikirjassa*, jonka valmisteluun osallistui kaikki ministeriöt ja useat virastot.

Valtiovarainministeriö on mittauttanut *julkisten palvelujen laadun* muutosta kansalaisille osoitetulla kyselyllä kolmena peräkkäisenä vuotena. Arvioinnin kohteina ovat olleet päiväkotit, peruskoulu, kirjasto, terveyskeskuksen ajanvarauskäynti, terveyskeskuksen päivystyskäynti, poliisi, vero toimisto ja taajamien ulkopuoliset päätiet. Kansalaisten kokeman laadun kehitystä on verrattu Tilastokeskuksen mittaamaan tehokkuutta kuvaavaan tuottavuusmuutokseen. Kansalaisten kokema laatu tarkasteluun valituissa palveluissa on pysynyt verrattain korkealla tasolla koko tarkastelujakson ajan. Tuotannon tehokkuus on vastaavana aikana lievästi heikentynyt.

Perustuen vuosina 2003—2005 välillä kerättyyn tietoon asiakkaiden käsityksistä julkisten palvelujen laadusta voidaan sen todeta olevan pääsääntöisesti hyvä (keskiarvo 8,18). Paras arvosana annettiin oman asuin ympäristön koetululle turvallisuudelle (8,69). Vastaavasti heikoimman kouluarvosanan saivat terveyskeskusten päivystyspalvelu (7,75) ja taajamien ulkopuoliset päätiet (7,54). Palvelujen laadun näkivät parhaimpana niitä käyttäneet asiakkaat, heikompana laadun kokivat ne, jotka vastasivat pelkän mielikuvan perusteella. Kaikkien palvelujen kohdalla asiakkaat olivat tyytyväisiä henkilökunnan osaamiseen ja palvelualltiuteen. Kritiikki kohdistui enimmäkseen palvelujen järjestämistapaan ja toteutukseen.

Osana *EU:n jäsenvaltioiden* välistä yhteistyötä Suomessa valittiin jo neljännen kerran julkisen sektorin parhaat käytännöt. Helsingin kaupunginkirjasto, Kainuun prikaati ja Turun ja Porin sotilasläänin esikunta valittiin vuoden 2005 julkisen sektorin parhaiksi käytännöiksi. Valinnan teki valtiovarainministeriön asettama arvioitsijaryhmä.

12.13 Valtion tietohallinnon toimivuus ja kehittäminen

Valtion tietohallinnon uudistamista jatkettiin kohti konserniohjausmallia, yhtenäisempää toimintaa ja keskitettympää IT-palvelujen tuotantoa HSA 2005:n mukaisesti ns. ValtIT-hankkeessa.

Kehityksen painopiste oli koko valtionhallinnon tulevan yhteisen IT-toiminnan sisällön ja toimintatapojen suunnittelu useassa eri hankkeessa ja työryhmässä (lainsäädäntö, talusohtaus, yhteiset IT-palvelut ja IT-strategia). Valtionhallinnon konserniohjaukseen liittyen käynnistyi kertomusvuonna valtion konsernitason

IT-organisaatio, johon kuuluvat valtion IT-johtoryhmä, valtion IT-toiminnan johtamisyksikkö ja valtion IT-koordinaatioryhmä.

Valtion tietoturvallisuuden vuonna 2004 käynnistetyn kehitysohjelman toimeenpano jatkui edelleen suunnitelman mukaisesti. Ohjelmaa johtaa valtion tietoturvallisuuden johtoryhmä VAHTI. Kehitysohjelmaan sisältyy kaikkiaan 28 kehittämishanketta, jotka tehostavat tietoturvallisuuteen liittyvää yhteistoimintaa sekä tuottavat ohjeita ja toimintaperiaatteita koko valtionhallinnolle. Kehitysohjelma on tehostanut valtion tietoturvatyötä sekä parantanut tietoturvallisuuden tasoa ja hyvää kehitystä. Hyvää kehitystä on erityisesti niissä organisaatioissa, jotka ovat osallistuneet VAHTIn tietoturvahankkeisiin ja -yhteistyöhön. Ministeriöt ja virastot ovat laajasti panostaneet eri yksiköt kattavan tietoturvayhteistyön, varautumisen ja tietosuojaan kehittämiseen sekä virastotason suunnitelmien ja ohjeistojen kehittämiseen. Lähes kaikissa valtion organisaatioissa on tietoturvallisuudesta vastaava henkilö, joka yleensä raportoi ylimmälle johdolle.

Taulukko 121. Valtion tietoturvatoiminnan mittareita

	% organisaatioista
Mitattava asian tilanne vuoden 2005 lopussa	käytössä
Johdon vahvistama tietoturvasuunnitelma	82
Johdon vahvistama valmissuunnitelma	71
Organisaation tietoturvaohjeisto	87
Johdon vahvistama sähköpostipolitiikka	76
Rekisteriselosteet verkkosivuilla	44
Sähköpostien virustarkistus	92
Tunkeutumisen havainnointijärjestelmä IDS	kolmannes
Salausteknologia viestinvälityksen suojana	38
Tietoturva-arviointi toteutettu	39
Salausteknologia kovalevyjen suojana	50
Havaittu haitallisia tietoturvahyökkäyksiä	20
Virukset haitanneet toimintaa	17

Sähköisen asiain osalta Suomi.fi -portaali tarjoaa kansalaisille ja yrityksille helpon ja luotettavan tavan löytää verkosta julkishallinnon tarjoamaa tietoa, palveluita ja vaikuttamismahdollisuuksia. Suomi.fi -portaalilla ylläpidetään ja kehitetään valtioneuvoston tietohallintoyksikössä. Kertomusvuoden aikana portaalissa vieraili keskimäärin 117 500 kävijää kuukaudessa ja Lomake.fi -palvelussa vieraili keskimäärin 75 500 kävijää kuukaudessa. Portaalin uudistustyö käynnistyi syksyllä 2005.

TYVI-järjestelmä tarjoaa yrityksille yhdenmukaisen tavan ilmoittaa tietoja sähköisesti viranomaisille. Vuonna 2005 jatkettiin TYVI-järjestelmän markkinointia ja kehittämistä. Verohallitukselle säännöllisesti sähköisesti tietoaan ilmoittavien yritysten lukumäärä nousi yli 100 000 yrityksen. Tietoa kerääviä viranomaisia on yli kymmenen, näistä Kansaneläkelaitos liittyi mukaan vuonna 2005. Sähköiseen asiointiin liitvä kansalaisten tunnistamisen ratkaisu koko julkiselle hallinnolle eteni toteutusvaiheeseen.

Valtiokonttori oli vuoden 2005 loppuun mennessä ulottanut yhtenäisen sähköisen laskujen käsittelyjärjestelmän käytön 90 tilivirastoon ja matkahallinnan yhtenäisen järjestelmäpalvelun käytön 22 tilivirastoon. Henkilöstön liikkuvuuden tukemiseen ja verkkokrytointiin hankittiin järjestelmäpalvelu, joka otetaan käyttöön vuonna 2006. Lisäksi Valtiokonttori käynnisti valtion talous- ja henkilöstöhallinnon kehittämissuunnitelman Kiekun yhteydessä esitutkimuksen koko valtionhallinnon yhteisistä talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmistä.

Valtioneuvoston tietohallintoyksikkö kehitti valtioneuvoston yhteisiä tietojärjestelmiä ja tietoliikenneverkkoa sekä huolehti perustietotekniikan palvelujen ylläpidosta ja kehittämistä valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston kanslian osalta. Valtiovarainministeriön hallinnonalalla valmisteltiin kertomusvuonna virastojen tietohallintojen yhteistyöstrategia, jossa osoitettiin noin 10 potentiaalista yhteistyön kohdealuetta.

12.14 Valtiovarainhallinnon liiketoiminta (liikelaitokset ja yhtiöt) ja talousarvion ulkopuoliset valtion rahastot

Senaatti-kiinteistöt

Senaatti-kiinteistöt tuottaa ja kehittää ensi sijassa valtion virastoille ja laitoksille tilapalveluja ja niihin läheisesti liittyviä muita palveluja sekä huolehtii hallinnassaan olevasta kiinteistövarallisuudesta. Toiminnan arvoperustana on yhteiskuntavastuullinen toiminta osana valtioyhteisöä siten, että tilapalvelut ovat luonteeltaan sidosyksikköpalveluja ja tukevat valtion virastoja ja laitoksia niiden hoitaessa ydintoimintaansa. Vuonna 2005 toimitilavuokrista 94 % kertyi budjettitalouden piiriin kuuluvilta valtion virastoilta ja laitoksilta.

Senaatti-kiinteistöjen liiketoiminta jakautuu neljään tulosvastuulliseen toimialaan: Yliopistokiinteistöt, Toimistokiinteistöt, Puolustuskiinteistöt ja Erityiskiinteistöt. Toimialan tehtävänä on hoitaa ja kehittää asiakassuhteita sekä huolehtia valtion kiinteistövarallisuudesta ja turvata sen tehokas ja tuottava käyttö. Vuonna 2005 laitokseen perustettiin Investoinnit -palveluyksikkö sekä valmisteltiin Kehityskiinteistöt -toimialan käynnistäminen.

Kertomusvuoden laajimpia hankkeita oli kiinteistökannan luokittelu salkkuihin, jolla edesautetaan ylläpito- ja peruskorjaustoimenpiteiden kohdistamista sekä vuokraustoiminnan riskienhallintaa ja tavoiteasetantaa. Salkutus toimi perustana uudelle Kehityskiinteistöt -toimialalle. Kertomusvuonna toteutettiin myös riskienhallinnan kehittämishanke ja täydennettiin hyvän hallintotavan ohjeistusta. Vuoden 2005 lopussa Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa oli kaikkiaan noin 11 200 rakennusta, yhteensä noin 8,1 milj. neliömetriä (8,2 milj. m² v. 2004). Kiinteistöomaisuuden tasearvo oli noin 5,5 mrd. euroa (5,3 mrd. euroa v. 2004).

Senaatti-kiinteistöt saavutti sille asetetut palvelutavoitteet ja asiakastyytyväisyys on pysynyt hyvänä.

Senaatti-kiinteistöt -konsernin liikevaihto oli 555 milj. euroa, josta liikelaitoksen osuus oli 552 milj. euroa. Liikelaitoksen liikevaihto kasvoi 15,4 milj. eurolla eli 2,9 prosentilla. Tilikauden tulos ilman myyntivoittoja (4,7 milj. euroa) ja myyntitappioita (3,5 milj. euroa) oli 86,6 milj. euroa (113,1 milj. euroa v. 2004). Kokonaistulos heikkeni edellisestä vuodesta 32 milj. euroa, ja valtiovarainministeriön asettama tulostavoite alitui 28,4 milj. eurolla. Konsernin tulos oli kertomusvuonna 82,6 milj. euroa (115,5 milj. euroa v. 2004). Tulosta heikensivät merkittävimmin valtion kokonaan omistamien kiinteistöyhtiöiden purkamiseen liittyneet kertaluonteiset kiinteistöjen arvonalennukset, ylimääräiset poistot sekä pakolliset varaukset mm. pilaantuneiden alueiden puhdistuskustannuksista (yht. noin 20 milj. euroa). Samoin tulosta rasittivat kiinteistöalan ennakoitua huomattavasti epäedullisempi yleinen kustannuskehitys sekä henkilöstökulujen nousu 10 prosentilla mm. uusien toimintayksiköiden rekrytointien seurauksena. Valtiovarainministeriö on käynnistänyt liikelaitoksen kanssa keskustelut toimenpiteistä, joilla laitos parantaa kustannushallintaa ja tuoksellisuutta.

Liikelaitokseen sijoitetun pääoman tuotto oli 3,4 % (4,0 %) ja konserniin 3,3 % (3,9 %). Tulosheikennys ei vaikuttanut liikelaitoksen tuloutuksiin valtiolle. Laitos tuloutti kertomusvuotena voiton tuloutusta 32,2 milj.

euroa vuoden 2004 tuloksesta sekä lainojen korkoina, lyhennyksinä sekä takausmaksuina yhteensä 277,2 milj. euroa. Vuoden 2005 tuloksesta tuloutus, vähintään 32 milj. euroa, erääntyy valtioneuvoston vahvistettua tilinpäätöksen.

Investointeihin laitos käytti 354,9 milj. euroa (336,8 milj. euroa v. 2004), mikä ylitti 340 milj. euron suuruisen kehyksen 14,9 milj. eurolla eli 4,4 prosentilla. Valtiovarainministeriö on edellyttänyt, että laitos estää ylityksen toistumisen tehostamalla investointipäätösten valvontaa ja seurantaa sekä ryhtymällä muihin asiain vaatimiin toimenpiteisiin.

Investoinneista rahoitettiin kertomusvuonna lainalla 62 % eli 220 milj. euroa (140 milj. euroa v. 2004). Investoinneista peruskorjauksia oli noin 175 milj. euroa, josta suurin osa kohdistui korkeakoulu- ja tutkimusrakennuksiin. Uudisinvestoinneista lähes puolet oli erityiskiinteistöjä, varsinkin vankilarakennuksia.

Tilojen käyttöaste pysyi korkeana, 98 % (98,1 %) ja myös laitoksen omavaraisuus säilyi vakaana 59,3 prosentissa (59,5 %).

Omistajapolitiikka ja yhtiöomistukset

Valtiovarainministeriön omistajaohjaus osallistui kertomusvuoden aikana valtion omistajapolitiikan kehittämistoimiin valtion osakeomistusyöryhmässä sekä valtioneuvoston 23.6.2004 asettamassa valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden omistajaohjauksen johtoryhmässä. Johtoryhmä koordinoi ja ohjaa kaikkien yhtiöitä koskevien toimenpiteiden ja esitysten valmistelut, jotka saatetaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan ja/tai valtioneuvoston käsittelyyn.

Marraskuussa 2005 talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi valtioneuvoston kesäkuisen 2004 päätöksen toisena vaiheena uuden omistajaohjausyksikön perustamisen. Linjauksen mukaisesti markkinaehtoisesti toimivien valtio-omisteisten yhtiöiden omistajaohjaus keskitetään 1.5.2007 lukien valtioneuvoston kansliaan. Erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjaus jää jatkossakin hoidettavaksi kyseisessä ministeriössä, mutta omistajaohjausyksikkö koordinoi myös erityistehtäviä hoitavien yhtiöiden omistajaohjauksen menettelytapoja ja käytäntöjä. Lähtökohtaisesti omistajaohjausyksikköön siirtyy omistajaohjaustehtäviä hoitavia virkamiehiä kauppa- ja teollisuusministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset esitetään tilinpäätöskertomuksen osan III liitteessä 7.

Osakemyynnit ja rakennejärjestelyt

Valtion omistus Sampo Oyj:ssä aleni vuoden alun 21,3 prosentista 13,9 prosenttiin, kun valtio myi 430 milj. eurolla yhtiön osakkeita kotimaisille ja kansainvälisille instituutiosijoittajille helmikuussa 2005.

Kapiteeli Oyj:n yhtiökokous hyväksyi syyskuussa 2004 järjestelyn, jolla sen kokonaan omistama tytäryhtiö Kruunuasunnot Oy siirrettäisiin toisen valtionyhtiön Solidium Oy:n omistukseen. Osakkeiden siirto toteutettiin tammikuun alussa 2005. Kruunuasunnot Oy omistaa, hallinnoi ja kehittää lähinnä puolustusvoimien käytössä olevia asuntoja. Omistusjärjestelyyn liittyen valtio myönsi Solidium Oy:lle 50,0 milj. euron pääomallainan lokakuussa 2005. Kapiteeli Oyj maksoi samassa yhteydessä valtiolle pääomapalautuksena 59,5 milj. euroa.

Eduskunta myönsi valtioneuvostolle valtion vuoden 2005 toisen lisätalousarvion yhteydessä valtuudet päättää sellaisista omistusjärjestelyistä, joiden seurauksena valtion omistuksesta Kapiteelissa voidaan luopua

osittain tai kokonaisuudessaan. Samalla eduskunta hyväksyi lausuman; ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää ennen mahdollista Kapiteeli Oyj:n omistuspuhjan laajentamista eräiden kansallista merkitystä tai erityistä kulttuuriarvoa sisältävien kiinteistökohteiden sekä kasvukeskusten kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon soveltuvien maa-alueiden siirtämistä valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden tai liikelaitosten omistukseen ja sitä kautta maa-alueet asuntotuotantoon”. Valtiovarainministeriö on valmistellut joulukuusta 2005 lukien Kapiteeli Oyj:n omistuspuhjan laajentamista ja selvittänyt eduskunnan edellyttämiä kiinteistösiirtoja.

Ministeriön johdolla käytiin vuoden 2005 aikana neuvotteluja HAUS kehittämiskeskus Oy:n osakkeista 40 prosenttia omistaneen Helsinki Consulting Group Oy Ltd:n kanssa HAUSin omistusjärjestelyistä. Neuvottelujen lopputuloksena ministeriön vastuulla oleva Solidium Oy osti Helsinki Consulting Group Oy:n omistuksen HAUSista helmikuussa 2006 tehdyllä kaupalla. Kaupalla HAUS kehittämiskeskus Oy siirtyi takaisin kokonaan valtion omistukseen.

Valtion vakuusrahasto

Valtiovarainministeriön hoidossa oleva Valtion vakuusrahasto keskittyy valtion vakuusrahastosta annetun lain mukaisten omaisuudenhoidoyhtiöiden ja Yritys pankki Skop Oyj:n, selvitystilassa, toimintojen hallittuun alasajoon. Julkista pankkitukea on myönnetty vuoden 2005 loppuun mennessä nettomääräisesti 6 080 milj. euroa. Omaisuudenhoidoyhtiö Arsenal-Silta Oy suoritti selvitystilamenettelyn lopettamisen ja yhtiön purkamisen lopputilityksenä Valtion vakuusrahastolle 101 032,10 euroa. Pankkituen kokonaistappiot ilman korkomenoja arvioidaan olevan noin 5 550 milj. euroa. Suomen Pankin osuus tappioista on noin 673 milj. euroa ja valtion sekä Valtion vakuusrahaston noin 4 877 milj. euroa. Valtion vakuusrahasto tuloutti kertomusvuoden aikana budjettitalouteen varoja, joita rahasto ei tarvitse omien sitoumustensa hoitamiseen, yhteensä 10 milj. euroa. Rahaston tuloutukset budjettitalouteen kertomusvuoden loppuun mennessä ovat olleet yhteensä 162 milj. euroa eli vuonna 2003 100 milj. euroa, vuonna 2004 52 milj. euroa ja vuonna 2005 10 milj. euroa.

Valtion eläkerahasto

Valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/1989) 2 §:n mukaan valtion eläkerahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka on valtiovarainministeriön hoidossa. Lain mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä on valvoa rahaston taloutta ja toimintaa.

Eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii tasaamaan eri vuosien eläkemenoja. Valtion eläkerahaston varoja ei käytetä suoraan eläkkeiden maksamiseen, vaan kaikki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat eläkkeet maksetaan valtion talousarvioon varatuista määrärahoista. Vuodesta 2005 lähtien eläkerahaston tulee siirtää valtion talousarvioon 40 prosenttia valtion vuotuisesta eläkemenoista.

Eläkerahasto saa tulonsa valtion virastojen ja laitosten eläkemaksuista. Lisäksi maksuja tulee liikelaitoksilta ja kunnilta sekä työntekijöiltä. Valtion eläkevastuu oli vuoden 2005 lopussa 57,6 mrd. euroa, jonka katteena olevan eläkerahaston omaisuuden arvo oli markkinahintaan arvostettuna 8 335 milj. euroa. Korkosalkun arvo oli vuoden 2005 lopussa 4 848 milj. euroa ja osakesalkun arvo 3 353 milj. euroa. Eläkerahaston sijoitusten tuotto oli 14,9 prosenttia vuonna 2005.

Taulukko 122. Valtion eläkerahaston sijoitussalkun tuotto 2001—2005

Vuosi	Pääoma vuoden lopussa milj. euroa	Sijoitussalkun tuotto, %
2001	4 427	4,3
2002	4 841	-0,4
2003	5 795	9,4
2004	6 867	9,6
2005	8 201	14,9

12.15 Valtiovarainhallinnon talous ja henkisten voimavarojen hallinta

Valtiovarainhallinnon toiminnan tuotot olivat yhteensä 335,0 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 44,5 milj. euroa, vuokria ja käyttökorvauksia 1,8 milj. euroa ja muita toiminnan tuottoja 288,8 milj. euroa. Muissa toiminnan tuotoissa suurimpia erinä olivat metallirahatulot 43,8 milj. euroa sekä muiden osakkeiden ja osuuksien myyntituotot 183,2 milj. euroa.

Toiminnan kulut olivat vuonna 2005 vastaavasti 651,3 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus oli 421,3 milj. euroa, missä oli 16,9 milj. euroa lisäystä edellisestä vuodesta. Vuokria maksettiin 42,6 milj. euroa. Palvelujen ostoihin käytettiin hallinnonalalla yhteensä 128,5 milj. euroa, mikä oli 6,5 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2004. Poistoja kirjattiin hallinnonalalla yhteensä 22,4 milj. euroa.

Hallinnonalan rahoituskulut olivat rahoitustuottoja 1 919,3 milj. euroa suuremmat. Rahoituskulujäämä kasvoi 236,4 milj. euroa vuodesta 2004.

Siirtotalouden tuotot olivat 3 340,9 milj. euroa kuluja pienemmät. Siirtotalouden tuotot kasvoivat 305,0 milj. euroa vuodesta 2004, mikä johtui siirroista talousarvion ulkopuolella olevista rahastoista. Siirtotalouden kulut kasvoivat 242,5 milj. euroa edellisestä vuodesta johtuen Euroopan unionille sekä kotitalouksille maksetuista siirtotalouden kuluista. Tuotot veroista ja pakollisista maksuista kertyivät pääasiassa Verohallinnossa kerättävistä välittömistä ja välillisistä veroista.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan tilikauden 2005 tuottojäämä oli 3,7 prosenttia suurempikuin vuonna 2004.

Valtiovarainministeriön taseen loppusumma vuonna 2005 oli 12 588,7 milj. euroa. Tase heikkeni vuodesta 2004 noin 2,1 mrd. euroa. Tämä johtui pääasiassa muista euromääräisistä sijoituksista, jotka olivat 1,6 mrd. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna, sekä pitkäaikaisista saamisista ja käyttöomaisuusarvopapereista.

Talousarvion toteutuminen

Vuoden 2005 talousarvioesityksen mukaan valtiovarainministeriön hallinnonalan pääluokan 28 määrärahat olivat 5 553,2 milj. euroa. Määrärahoihin tuli lisätalousarvioissa lisäystä 0,9 %. Hallinnonalan tuloihin arvioitiin kertyvän 1 514,4 milj. euroa, ja niihin tuli lisätalousarvioissa lisäystä 4 %. Vuoden 2005 aikana annettiin kaksi täydentävää esitystä talousarvioesitykseen ja kolme lisätalousarvioesitystä.

Pääluokan 28 vuoden 2005 määrärahoja oli käytettävissä muutokset huomioiden 5 601,6 milj. euroa. Edellisiltä vuosilta siirtyi 86,6 milj. euroa ja siten käytettävissä oli yhteensä 5 688,3 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukainen pääluokan 28 toteutuma oli 5 520,8 milj. euroa (98,6 % talousarviosta). Käyttämättä jääneitä siirtomäärärahoja siirtyi 199,7 milj. euroa vuodelle 2006. Osaston 12 luvun 28 valtiovarainministeriön hallin-

nonalan tuloarvio oli muutokset huomioiden 1 575,4 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukainen toteutuma oli 1 582,8 milj. euroa (100,5 % talousarviosta).

Siirtomenoja (momentit 30—69) oli käytettävissä yhteensä 1 714,5 milj. euroa. Vuoden lisätalousarvioissa nettomääräinen vähennys oli 39,8 milj. euroa. Siirtomenojen toteutuma oli 1 695,9 milj. euroa eli 98,9 % talousarviosta. Siirtomenot koostuivat suurimmaksi osaksi Suomen maksuosuuksista Euroopan unionille (83,5 % toteutumasta) ja eräistä siirroista Ahvenanmaan maakunnalle (12,1 % toteutumasta).

Maksullinen toiminta

Valtiovarainministeriön hallinnonalan maksullinen toiminta vuonna 2005 kokonaisuudessaan oli 0,67 milj. euroa alijäämäinen (vuonna 2004 oli ylijäämää 0,04 milj. euroa). Maksullisen toiminnan kokonaistuotot olivat 21,61 milj. ja kustannukset vastaavasti 22,27 milj. euroa.

Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti oli 80 (v. 2004 84 %). Liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kannattavuusprosentti oli 110 (v. 2004 113 %). Erityislakeihin perustuvien suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti oli 97 (v. 2004 100 %).

Hallinnonalan kustannusvastaavuus vuonna 2005 heikkeni hieman edellisestä vuodesta. Tilivirastohtaiset kustannusvastaavuuslaskelmat ja selvitykset maksullisen toiminnan tavoitteista on esitetty kunkin tiliviraston tilinpäätöksessä, jotka ovat saatavilla virastojen internet -sivuilta (sivuille pääsee Netra-portaalin kautta <http://www.netra.fi>).

Taulukko 123. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tilivirastojen maksullinen toiminta (milj. euroa)¹⁾

Julkisoikeudellisesti hinnoitellut	2005			2004			Ali-/ylijäämä 2005
	tuotot	kust.	kv %	tuotot	kust.	kv %	
Valtiovarainministeriö	0,0	0,0	100	0,0	0,0	100	0,0
Valtiokonttori	0,0	0,0	116	0,0	0,0	104	0,0
Verohallinto	2,4	3,7	65	2,4	3,4	71	-1,3
Tullilaitos	4,3	4,7	92	4,4	4,7	93	-0,4
Yhteensä	6,8	8,4	80	6,8	8,2	84	-1,7

Liiketaloudellisesti hinnoitellut	2005			2004			Ali-/ylijäämä 2005
	tuotot	kust.	kan. %	tuotot	kust.	kan. %	
Valtiovarainministeriö	0,1	0,1	100	0,1	0,1	100	0,0
Valtion taloudellinen tutkimuslaitos	0,2	0,2	101	0,1	0,2	74	0,0
Valtiokonttori	2,0	0,8	255	1,7	0,7	249	1,2
Verohallinto	1,0	0,9	111	0,9	0,7	122	0,1
Tullilaitos	0,8	0,7	109	1,1	1,1	106	0,1
Tilastokeskus	8,4	8,7	97	8,4	8,1	103	-0,3
Yhteensä	12,4	11,3	110	12,3	10,8	113	1,1

Taulukko 123. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tilivirastojen maksullinen toiminta (milj. euroa)¹⁾

Erityislakeihin perustuvat	2005			2004			Ali-/ylijäämä 2005
	tuotot	kust.	kv %	tuotot	kust.	kv %	
Valtiokonttori	2,1	2,2	96	2,1	2,2	96	-0,1
Verohallinto	0,4	0,3	104	0,3	0,3	100	0,0
Yhteensä	2,5	2,6	97	2,4	2,5	97	-0,1
KAIKKI YHTEENSÄ	21,61	22,27	97	21,53	21,49	100	-0,7

¹⁾ kv %=kustannusvastaavuusprosentti, kan. %=kannattavuusprosentti, prosentit on laskettu milj. euron tarkkuudesta

Valtiovarainhallinnon henkilöstö**Taulukko 124. Valtiovarainministeriön hallinnonalan henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja**

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	10 492	10 540	10 537
Henkilöstömäärä 31.12.	10 846	10 856	10 771
Miesten määrä	3 563	3 595	3 563
Naisten määrä	7 283	7 261	7 208
Vakinainen henkilöstö	9 814	9 899	9 832
Määräaikainen henkilöstö	1 032	957	939
Henkilöstön keski-ikä (v)	45,3	45,5	45,8
Sairauspoissaolot pv/htv	11	9,4	11

Henkilöstön määrä ja sukupuolijakauma

Henkilötyövuosien määrä valtiovarainministeriön hallinnonalalla oli kertomusvuonna 10 537. Henkilötyövuosien määrä oli noussut 0,4 %:lla tarkastelukauden alun (vuoden 2003) tilanteesta. Henkilöstön lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 10 771. Naisten osuus kertomusvuoden lopussa oli 66,9 %. Luku on säilynyt lähes samana koko tarkastelukauden.

Hallinnonalan virastoissa työskenteli vakinaisessa palvelussuhteessa kertomusvuoden lopussa 91,3 % henkilöstöstä. Määräaikaisten osuus (8,7 %) oli alentunut 0,7 % -yksiköllä tarkastelukauden alusta lukien.

Henkilöstön ikärakenne

Hallinnonalan henkilöstön keski-ikä oli kertomusvuoden lopussa 45,8 vuotta. Keski-ikä on noussut tarkastelukauden alusta 0,5 vuodella. Suurimmat ikäluokat kertomusvuonna olivat 50—54 (17,6 %) ja 55—59 (16,3 %) -vuotiaat. Seniori-ikäisten (> 45 vuotta) osuus hallinnonalalla oli kertomusvuonna 57,4 %, jossa on nousua 2,5 % -yksikköä tarkastelukauden alusta.

Henkilöstön työkyky

Kertomusvuoden aikana hallinnonalan henkilöstöllä oli kaikkiaan 115 700 sairauspäivää. Luku merkitsee 11,0 sairauspäivää/henkilötyövuosi koko hallinnonalalla. Sairauspäivien määrässä ei ole tapahtunut muutosta tarkastelukauden alusta.

Henkilöstön koulutustaso ja kouluttautuminen

Hallinnonalan henkilöstön koulutusrakenne painottui edelleen selvästi alimman korkea-asteen tutkintoihin (31,9 %). Seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat keskiaste (21,3 %) ja ylempi korkeakouluaste (18,8 %). Hallinnonalan koulutustasoindeksi kertomusvuonna oli 4,8, jossa oli nousua tarkastelukauden alusta 0,1 yksikköä.

Koulutuspäivien määrä hallinnonalalla oli kertomusvuonna 85 300, joka on 8,1 päivää/henkilötyövuosi. Koulutuksen määrä on hieman vähentynyt tarkastelukauden alusta.

12.16 Valtiovarainministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 125. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	44 462 946,35	41 692 313,09	7 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	1 757 772,24	104 935,21	1575 %
Muut toiminnan tuotot	<u>288 792 987,13</u>	<u>412 799 551,22</u>	-30 %
	335 013 705,72	454 596 799,52	-26 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-9 602 820,06	-9 644 292,29	0 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-13 223 269,51	23 418 920,02	-156 %
Henkilöstökulut	-421 305 500,47	-404 363 066,85	4 %
Vuokrat	-42 599 815,43	-43 143 634,38	-1 %
Palvelujen ostot	-128 535 588,41	-122 021 555,54	5 %
Muut kulut	-14 879 438,69	-37 883 948,67	-61 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	23 829,25	-2 337 272,18	-101 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	5 897 692,11	5 219 467,92	13 %
Poistot	-22 422 647,81	-25 194 109,67	-11 %
Sisäiset kulut	<u>-4 623 442,03</u>	<u>-1 933 937,54</u>	139 %
	-651 271 001,05	-617 883 429,18	5 %
JÄÄMÄ I	-316 257 295,33	-163 286 629,66	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	377 294 401,86	659 656 574,62	-43 %
Rahoituskulut	<u>-2 296 593 370,02</u>	<u>-2 342 532 157,68</u>	-2 %
	-1 919 298 968,16	-1 682 875 583,06	14 %

Taulukko 125. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	14 731 604,70	900 822,85	1535 %
Satunnaiset kulut	<u>-79 818,03</u>	<u>-59 269,54</u>	35 %
	14 651 786,67	841 553,31	1641 %
JÄÄMÄ II	-2 220 904 476,82	-1 845 320 659,41	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Kunnilta	112 773 419,00	115 759 508,98	-3 %
Sosiaaliturvarahastoilta	30 756 387,00	31 570 775,18	-3 %
Elinkeinoelämältä	4 186 237,77	3 001 431,89	39 %
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	17 208 930,82	17 664 600,40	-3 %
Kotitalouksilta	2 474 755,48	2 132 080,38	16 %
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	4 077 881,99	7 421 451,33	-45 %
Siirrot talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista	1 314 874 634,00	1 004 419 127,00	31 %
Muut siirtotalouden tuotot	<u>5 451 746,09</u>	<u>4 800 506,32</u>	14 %
	1 491 803 992,15	1 186 769 481,48	26 %
Kulut			
Kunnille	-920 623,71	-1 460 307,96	-37 %
Kuntayhtymille	-132 834,22	-616,79	21436 %
Sosiaaliturvarahastoille	-125 718,00	-103 840,00	21 %
Elinkeinoelämälle	-11 648 591,43	-4 329 594,49	169 %
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	-45 458 711,69	-48 169 365,74	-6 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-59 707 000,00	-59 707 000,00	0 %
Kotitalouksille	-3 299 235 361,17	-3 209 724 331,08	3 %
Euroopan unionille	-1 416 417 724,94	-1 264 948 348,59	12 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-1 247 316,35	-2 578 419,72	-52 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>2 199 849,29</u>	<u>864 086,01</u>	155 %
	-4 832 694 032,22	-4 590 157 738,36	5 %
JÄÄMÄ III	-5 561 794 516,89	-5 248 708 916,29	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	31 516 306 512,98	30 288 263 135,28	4 %
Muut pakolliset maksut	62 850 320,77	56 715 199,44	11 %
Perityt arvonlisäverot	985 377,66	1 101 336,84	-11 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-40 498 255,00</u>	<u>-39 114 713,17</u>	4 %
	31 539 643 956,41	30 306 964 958,39	4 %
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ	<u>25 977 849 439,52</u>	<u>25 058 256 042,10</u>	

Taulukko 126. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Rakennusmaa- ja vesialueet	1 260 401,00	0,00	0 %
Rakennukset	5 376 229,00	0,00	0 %
Muu kansallisuusomaisuus	<u>31 796,33</u>	<u>31 796,33</u>	0 %
	6 668 426,33	31 796,33	20872 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIJOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	4 360 334,41	3 986 979,79	9 %
Muut pitkävaikutteiset menot	26 444 239,95	26 251 246,22	1 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>12 921 463,80</u>	<u>11 814 191,57</u>	9 %
	43 726 038,16	42 052 417,58	4 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	3 364,00	0,00	0 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	3 750 498,92	0,00	0 %
Rakennukset	18 763 039,64	2 445 332,12	667 %
Rakennelmat	134 126,69	58 117,29	131 %
Rakenteet	1,00	1,00	0 %
Koneet ja laitteet	21 516 320,90	21 317 481,64	1 %
Kalusteet	2 412 883,97	2 552 114,46	-5 %
Muut aineelliset hyödykkeet	30 968,50	30 960,32	0 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>4 247 982,25</u>	<u>780 337,00</u>	444 %
	50 859 185,87	27 184 343,83	87 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	961 789 984,05	1 208 386 589,41	-20 %
Liikelaitosten peruspääomat	672 751 705,85	672 751 705,85	0 %
Liikelaitoksiin muun oman pääoman ehdoin sijoitetut pääomat	1 930 562 261,73	1 930 562 261,73	0 %
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	<u>0,00</u>	<u>2 260 445,74</u>	-100 %
	3 565 103 951,63	3 813 961 002,73	-7 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIJOITUKSET YHTEENSÄ	3 659 689 175,66	3 883 197 764,14	-6 %

Taulukko 126. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tase, euroa

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS			
VAIHTO-OMAISSUUS			
Valmiit tuotteet/Tavarat	26 547 145,83	39 746 586,09	-33 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	1 727 007 986,57	2 064 395 611,06	-16 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	9 851 714,15	8 174 786,39	21 %
Siirtosaamiset	21 356 507,04	22 064 019,34	-3 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	20 721 887,92	17 711 788,68	17 %
Ennakkomaksut	<u>315 772,94</u>	<u>265 661,15</u>	19 %
	52 245 882,05	48 216 255,56	8 %
RAHOITUSOMAISSUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIJOITUKSET			
Muut euromääräiset sijoitukset	7 097 928 940,48	8 680 631 445,68	-18 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	453 428,36	447 148,79	1 %
Tiliviraston tulotilit	240 291,55	128 960,81	86 %
Tiliviraston menotilit	4 475 486,53	3 615,55	123684 %
Muut pankkitilit	13 185 288,47	9 932 439,07	33 %
Valtion yleiset tulo- ja menotilit	<u>209 840,92</u>	<u>16 270,92</u>	1190 %
	18 564 335,83	10 528 435,14	76 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ			
	8 922 294 290,76	10 843 518 333,53	-18 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ			
	<u>12 588 651 892,75</u>	<u>14 726 747 894,00</u>	-15 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	-59 401 123 823,34	-59 401 123 823,34	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	8 799 054 756,14	7 208 649 254,74	22 %
Pääoman siirrot	-23 884 343 010,01	-23 467 850 540,70	2 %
Tilikauden tuottojäämä	<u>25 977 849 439,52</u>	<u>25 058 256 042,10</u>	-4 %
	-48 508 562 637,69	-50 602 069 067,20	4 %

Taulukko 126. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tase, euroa

ARVOSTUSERÄT			
Arvonkorotukset	386 264,60	386 264,60	0 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Otetut euromääräiset lainat	45 731 405 337,52	50 954 720 768,93	-10 %
Otetut valuuttamääräiset lainat	43 948 327,43	42 951 639,90	2 %
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	64 893 629,55	64 893 629,55	0 %
Pitkäaikaiset siirtovelat	<u>35 270 649,39</u>	<u>30 821 450,91</u>	14 %
	45 875 517 943,89	51 093 387 489,29	-10 %
LYHYTAIKAINEN			
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdytilit	212 127 230,59	688 652 023,76	-69 %
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	7 887 663 412,26	1 576 221 927,00	400 %
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	4 521 019 654,43	9 536 853 501,94	-53 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	4 112 356,36	66 494 161,88	-94 %
Saadut ennakot	2 658 273,74	2 968 677,71	-10 %
Ostovelat	34 129 623,04	32 191 301,36	6 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	75 690 260,88	73 972 762,65	2 %
Edelleen tilitettävät erät	516 836 519,24	498 602 321,70	4 %
Siirtovelat	1 344 304 046,13	1 393 501 802,71	-4 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>622 768 945,28</u>	<u>365 584 726,60</u>	70 %
	15 221 310 321,95	14 235 043 207,31	7 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	61 096 828 265,84	65 328 430 696,60	-6 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>12 588 651 892,75</u>	<u>14 726 747 894,00</u>	-15 %

Taulukko 127. Valtiovarainministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	12 715 301 041,99	12 299 905 030,77
Arvonlisäverotulot	11 169 637 199,75	10 494 480 308,02
Muut vero- ja maksutulot	7 692 826 594,26	7 549 390 854,92
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	31 577 764 836,00	30 343 776 193,71
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	133 850 226,86	1 239 434 955,95
Korkotulot ja voiton tuloutukset	379 314 944,09	658 685 826,42
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-184 232 645,12	-177 548 019,20
Henkilöstömenot	-428 163 959,88	-413 906 993,67
Muut menot	-5 002 084,51	-24 060 084,90
Maksetut eläkkeet	-2 955 867 945,93	-2 876 057 014,51
Valtionvelan korkomenot	-2 404 054 537,31	-2 663 688 062,28
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	26 113 608 834,20	26 086 636 801,52
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	1 493 529 950,09	1 188 149 568,18
Tulonsiirrot kunnille	-1 053 457,93	-1 460 924,75
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-57 107 303,12	-52 498 960,23
Tulonsiirrot kotitalouksille	-343 493 133,24	-333 771 156,57
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-62 040 301,29	-57 720 804,90
Tulonsiirrot ulkomaille	-1 417 665 041,29	-1 267 526 768,31
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-387 829 286,78	-524 829 046,58
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-9 333 621,89	-37 787 244,32
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	263 732,70	242 804,91
Sijoitukset arvopapereihin	247 896 216,98	710 444 278,22
Sijoitusten myyntivoitot	183 202 603,16	329 804 725,95
Annetut lainat	9 682 501,65	130 195 184,55
Annettujen lainojen takaisinmaksut	194 542 656,21	132 916 741,92
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	626 254 088,81	1 265 816 491,23
RAHOITUS		
Valtionvelan nettomuutos	-3 736 291 228,31	472 145 438,36
Muun velan nettomuutos	-255 376 820,55	-695 916 742,48
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 991 668 048,86	-223 771 304,12

13. Opetusministeriö

Toimialan tuloksellisuus

Katsaus toimialan toimintaan

Toimialan tehtävät ja määrärahat

Opetusministeriö toteuttaa hallituksen koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa. Hallinnonalan arvoja ovat sivistys, tasa-arvo, luovuus ja hyvinvointi. Tavoitteena on vahvistaa sivistystä, jonka varaan talouden kestävä kasvu ja Suomen henkinen ja aineellinen hyvinvointi rakentuvat.

Vuoden 2005 varsinaisessa talousarviossa hallinnonalalle myönnettiin määrärahoja 6 197,4 milj. euroa ja lisätalousarvioissa 9,7 milj. euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli noin 2,3 %. Myönnettyistä määrärahoista käytettiin noin 93 %, seuraaville vuosille siirtyi noin 6 % ja käyttämättä jäi noin 1 %.

Taulukko 128. Hallinnonalan tilinpäätös luvuittain

	Tilinpäätös 2004 €	Tilinpäätös 2005 €	Muutos €	Muutos %
29.01. Opetusministeriö	221 395 337	219 436 610	-1 958 727	-0,9
29.05. Kirkollisasiat	2 417 000	2 572 000	155 000	6,4
29.07. Opetushallitus	18 403 000	18 748 000	345 000	1,9
29.08. Kansainvälinen yhteistyö	15 138 002	10 583 745	-4 554 257	-30,1
29.10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 298 612 000	1 341 266 000	42 654 000	3,3
29.20. Ammattikorkeakouluopetus	335 107 378	346 582 782	11 475 404	3,4
29.40. Yleissivistävä koulutus	1 800 327 296	1 842 578 761	42 251 466	2,3
29.60. Ammatillinen koulutus	544 209 251	573 348 186	29 138 936	5,4
29.69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	303 614 333	319 244 414	15 630 081	5,1
29.70. Opintotuki	740 298 583	736 320 064	-3 978 519	-0,5
29.88. Tiede	238 909 578	241 100 526	2 190 948	0,9
29.90. Taide ja kulttuuri	330 483 179	349 330 998	18 847 819	5,7
29.98. Liikuntatoimi	90 043 195	93 007 237	2 964 042	3,3
29.99. Nuorisotyö	30 742 362	34 478 191	3 735 829	12,2
29. Hallinnonala yhteensä	5 969 700 493	6 128 597 515	158 897 022	2,7

Hallinnonalan määrärahojen yhteiskunnallinen vaikuttavuus näkyy mm. väestön koulutustason nousuna, valmistuneiden opiskelijoiden työllistymisenä ja sijoittumisena jatko-opintoihin, tutkimus- ja kehittämistoiminnan vaikutuksena kansainväliseen kilpailukykyyn sekä kansalaisten tasa-arvoisena mahdollisuutena monipuolisiin opetus-, kulttuuri- ja liikuntapalveluihin.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän tarkoituksena on turvata koko maassa tasapuoliset opetus- ja kulttuuripalvelut. Rahoituslainsäädäntöä uudistettiin osana kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistusta tavoitteena mm. tuottavuuden paraneminen.

13. Opetusministeriö

Perusopetuksen kouluverkon vaikutus yksikköhintaan poistettiin harvimmin asuttuja ja saaristokuntia lukuun ottamatta. Perustamishankkeiden erillisestä valtionosuudesta luovuttiin ammatillisessa koulutuksessa ja ammattikorkeakouluopetuksessa. Tuloksellisuus otettiin ammatillisen koulutuksen uudeksi valtionosuusperusteeksi. Ammattikorkeakouluopetuksen rahoitus muutettiin tavoitesopimuksen mukaiseen opiskelijamäärään ja suoritettuihin tutkintoihin perustuvaksi. Kirjastojen ja kansalaisopistojen rahoituksessa luovuttiin kuntien jakamisesta asutusrakenneryhmiin. Teattereiden, orkestereiden ja museoiden yksikköhinnat säädettiin riippuvaisiksi määrävuosina toteutuneista kustannuksista ja teattereille palautettiin laki-sääteinen indeksikorotus. Lait tulivat voimaan 1.1.2006.

Taulukko 129. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet

	2004	2005	Muutos	Muutos
	milj. €	milj. €	milj. €	%
Kunnat	1 226,2	1 232,8	6,6	0,5
Kuntayhtymät	988,2	1 063,5	75,3	7,6
Yksityiset	696,1	730,8	34,7	5,0
Yhteensä	2 910,5	3 027,1	116,6	4,0

Taulukko 130. Julkisten koulutusmenojen kehitys

	2002	2003	2004
			(ennakkotieto)
Julkiset koulutusmenot, milj. euroa	8 934	9 359	9 721
BKT-osuus	6,4 %	6,5 %	6,5 %

Suomalaisten koulutustaso on jatkanut nousuaan. Väestön koulutustason nousu johtuu siitä, että nuoret, koulutetummat ikäluokat korvaavat vähitellen väestössä vähemmän koulutusta saaneet ikäluokat.

Perusopetuksen jälkeen välittömästi koulutuksessa jatkavien määrä on kasvanut tasaisesti ollen 95 % vuonna 2004. Vuonna 2005 perusopetuksen päättävän ikäluokan koko oli edellisvuoden tasolla. Myönteisen kehityksen arvioidaan edelleen jatkuneen vuonna 2005. Tavoitteena on 96 %:n osuus vuoteen 2008 mennessä.

Ylioppilaiden sijoittuminen jatko-opintoihin on edelleen hidasta. Vuoden 1999 ylioppilaista vajaa kolmannes aloitti korkeakouluopinnoissa samana vuonna. Kahden vuoden kuluttua korkeakouluopinnot oli aloittanut 70 prosenttia ja vuonna 2004 eli viiden vuoden kuluttua 80 prosenttia.

Opintojen keskeyttämisessä ei ole juuri tapahtunut muutoksia. Yleisintä keskeyttäminen on ammatillisessa koulutuksessa, jossa se kuitenkin on kääntynyt laskuun. Koulutuksen keskeytti kokonaan vuositasolla 9,7 prosenttia ammatillisen koulutuksen, 6,3 prosenttia ammattikorkeakoulujen ja 4,3 prosenttia yliopistojen opiskelijoista vuonna 2004.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen mediaani-ikä oli 25 vuotta ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen 27,3 vuotta vuonna 2004. Hallituskaudella toteutettujen rakenteellisten uudistusten vaikutukset opintoaikoihin tulevat näkymään pidemmällä aikavälillä.

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on sitä parempi mitä korkeamman asteen koulutuksesta on kysymys. Heikoiten työllistyvät pelkän perusasteen varassa työmarkkinoille tulevat. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on viimeisissä tilastoissa parantunut ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden

työllistyminen vähän heikentynyt. Työllistyneiden ja jatko-opintoihin sijoittuneiden yhteenlaskettu osuus on kehittynyt saman suuntaisesti.

Taulukko 131. Koulutustakuu: perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen

	2002	2003	2004
Ammatilliseen peruskoulutukseen sijoittuneet (%)	37,6	37,0	38,4
Lukiokoulutukseen sijoittuneet (%)	54,8	55,1	54,1
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet (%)	2,6	2,4	2,5
Sijoittuneet yhteensä (%)	94,2	94,5	95,0
	57 900	57 550	60 400

Taulukko 132. Tutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen (%) ¹⁾

	2002	2003	2004
Lukiokoulutus	2,2	2,0	1,9
Ammatillinen peruskoulutus ²⁾	10,8	10,2	9,7
Ammattikorkeakouluopinnot	6,0	6,2	6,3
Yliopistokoulutus	4,8	4,5	4,3

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Syyskuussa opiskelleiden tilanne seuraavan vuoden syyskuussa. Kokonaan opintonsa keskeyttävät, jotka eivät sijoitu muualle koulutusjärjestelmään.

²⁾ Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

Taulukko 133. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)

	2002	2003	2004
Ammattikorkeakoulututkinto ¹⁾	24,9	25,0	25,1
Ylempi korkeakoulututkinto	27,1	27,3	27,3

¹⁾ Nuorten koulutus

Taulukko 134. Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen, työllisiä vuoden kuluttua valmistumisesta (%)

	2002	2003	2004
Peruskoulu	16,8	15,7	15,8
Ylioppilastutkinto	37,4	37,9	38,6
Toisen asteen ammatillinen tutkinto	65,1	67,3	67,6
Ammattikorkeakoulututkinto	86,1	85,6	85,5
Ylempi korkeakoulututkinto	87,6	86,7	85,8
Tohtorintutkinto	85,0	89,2	89,5

Taulukko 135. Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%) ¹⁾

	2002	2003	2004 (ennakko)
Ylioppilastutkinnon suorittaneet	70,1	83,3	
Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet	73,2	72,3	73,4
Ammatillisen lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneet	85,3	84,9	85,0
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet	87,2	87,1	89,0
Yliopistotutkinnon suorittaneet ²⁾	92,4	91,1	92,1
Tohtorintutkinnon suorittaneet	91,9	91,0	91,2

¹⁾ Kuvaa työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tilannetta vuoden lopussa. Tarkastelussa ovat kolmen edeltävän vuoden aikana suoritettut tutkinnot.

²⁾ Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista

Tutkimustoimintaan suunnatuilla lisäpanostuksilla on varmistettu kansallista osaamis pohjaa ja yhteiskunnan hyvinvointia. Tutkimushenkilöstön määrän osuus työllisestä työvoimasta on OECD-maiden korkein, noin 2 % työllisestä työvoimasta. Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyttä on varmistettu panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat suhteessa bruttokansantuotteeseen Suomessa OECD-maiden korkeimpia (3,51 % vuonna 2004). Myös julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen kansantuoteosuus on kansainvälisesti huippuluokkaa.

Taulukko 136. T&K -toiminnan julkinen rahoitusosuus bkt:sta (%)

	1995	2000	2004	2005
Tanska	0,74	0,77	0,72	0,71
Suomi	1,01	1,00	1,03	1,04
Japani	..	0,64	0,71	0,72
Norja	0,94	0,66	0,78	0,74
Ruotsi	1,19	0,72	0,94	0,95
Yhdysvallat	0,94	0,86	1,08	1,08
EU-15	0,82	0,77	0,71	..

13.1 Koulutus- ja tiedepolitiikka

Koulutuksen määrä

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen sekä esiopetuksen kokonaisopiskelijamäärät laskivat edelliseen vuoteen verrattuna.

Oppilaitosmuotoisena järjestetyn ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärä kasvoi edelleen. Myös oppisopimuskoulutuksena järjestetyn ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen määrä on ollut hienoisessa kasvussa. Vuonna 2005 oppisopimuskoulutuksessa opiskeli keskimäärin 35 300 opiskelijaa. Näistä ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeli lähes 12 700 opiskelijaa. Oppisopimusmuotoisessa ammatillisessa lisäkoulutuksessa opiskeli noin 22 600 opiskelijaa. Yrittäjän oppisopimuskoulutuksessa opiskeli yhteensä noin 2 300 opiskelijaa, joista lisäkoulutuksessa 83 %.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärä ei muuttunut, mutta ammattikorkeakoulututkintoja suoritettiin vuonna 2005 2,3 % enemmän kuin vuonna 2004. Yliopistojen uusien opiskelijoiden määrä oli prosentin

edellisvuotta pienempi ja opiskelijamäärä 1,6 % suurempi. Yliopistotutkintojen määrä kasvoi edellisestä vuodesta ja pääsääntöisesti tutkintotavoitteet saavutettiin, osassa yliopistoista tavoitteet ylitettiin. Tohtorintutkinnoissa päästiin lähelle kauden 2004—2006 tavoitetta (1 450 tutkintoa): tohtorintutkintoja suoritettiin 1 422.

Taulukko 137. Esiopetus, perusopetus ja tutkintoon johtava koulutus ¹⁾

	2003	2004	2005	Muutos 2004—2005
Esiopetus				
— opiskelijamäärä	59 850	58 400	57 600	-800
Perusopetus				
—uudet opiskelijat	61 300	59 830	57 600	-2 230
— päättötodistuksen saaneet	60 830	63 830	66 500	2 670
— opiskelijamäärä	583 130	581 080	576 000	-5 080
Lukiokoulutus				
— uudet opiskelijat	42 610	40 590	40 000	-590
— suoritettut ylioppilastutkinnot ²⁾	35 170	34 650	35 000	350
— opiskelijamäärä	120 870	118 530	117 000	-1 530
Ammatillinen peruskoulutus ³⁾				
— uudet opiskelijat	60 090	60 350	61 300	950
— suoritettut tutkinnot	36 040	36 600	38 500	1 900
— opiskelijamäärä ⁴⁾	142 020	143 780	146 000	2 220
Ammatillinen lisäkoulutus ⁵⁾				
— uudet opiskelijat	23 910	24 620	25 250	630
— suoritettut tutkinnot	12 450	13 080	14 500	1 420
— opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa ⁶⁾	14 720	24 090	25 000	910
— opiskelijamäärä oppisopimus-koulutuksessa ⁷⁾	16 720	18 940	19 760	820
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot ⁸⁾				
— aloittaneet	32 840	32 690	33 260	-400
— suoritettut tutkinnot	20 500	20 670	21 140	570
— opiskelijamäärä	96 120	96 420	96 630	210
— josta ulkomaalaiset opiskelijat	3 480	3 730	3 930	200
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ⁸⁾				
— aloittaneet	310	240	630	390
— suoritettut tutkinnot		60	180	120
— opiskelijamäärä	350	370	490	120
Yliopiston perustutkinnot ⁹⁾				
— uudet opiskelijat	20 940	20 970	20 760	-210
— suoritettut tutkinnot	15 290	15 310	15 830	520
— opiskelijamäärä	147 090	149 170	151 582	2 412
— josta ulkomaalaiset opiskelijat	2 890	3 050	3 150	100

Taulukko 137. Esiopetus, perusopetus ja tutkintoon johtava koulutus¹⁾

Yliopiston tohtorintutkinnot¹⁰⁾				
— suoritettut tutkinnot	1 260	1 399	1 422	23
— opiskelijamäärä	22 960	22 110	22 200	90
—josta ulkomaalaiset opiskelijat	1 490	1 580	1 650	70

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2005 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen perustutkinto- ja jatkotutkintokoulutuksen opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä

²⁾ Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

³⁾ Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen järjestettävän opetussuunnitelmaperusteisen ja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen.

⁴⁾ Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

⁵⁾ Sisältää ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

⁶⁾ Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen perustuva opiskelijamäärä. Osa opiskelijamäärän lisäyksestä johtuu vuoden 2004 alussa tilastoinnissa tapahtuneista muutoksista.

⁷⁾ Valtionosuusjärjestelmän mukainen keskimääräinen vuosio opiskelijamäärä.

⁸⁾ Aloittaneita ja tutkintoja koskevien tietojen osalta lähde AMKOTA-tietokanta.

⁹⁾ Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot, lähde KOTA-tietokanta.

¹⁰⁾ Sisältää kaikki jatkotutkinto-opiskelijat (myös lisensiaattitutkinnon), lähde KOTA-tietokanta.

Yliopistot

Koulutuksen laatu ja tehokkuus. Kaikki yliopistot kehittivät laadunvarmistusmenetelmiään. Korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti koulutusalaakohtaisia sekä teema-arvioiteja. Arvioinnit tukivat yliopistojen kehittämisen- ja profiloitumista, sillä ne nostivat esiin kehittämistarpeita ja vahvuuksia. Opetusministeriön ja yliopistojen välistä tulosohjausjärjestelmää sopimuskaudelle 2007—2009 valmisteltiin laatu- ja vaikuttavuusnäkökulmaa painottaen.

Yliopistot siirtyivät kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen 1.8.2005 alkaen kaikilla muilla paitsi lääketieteellisellä ja hammaslääketieteellisellä alalla. Yliopistojen opiskeluprosessien tehostamista ja läpäisyn parantamista tukee elokuussa 2005 voimaan tullut opinto-oikeutta koskeva yliopistolain muutos, joka säätää yliopistojen velvollisuudeksi järjestää opetus ja opintojen ohjaus siten, että opiskelijat voivat valmistua tavoiteaikojen puitteissa. Alemmille tutkinnoille säädettiin tavoitteelliseksi suoritusajaksi kaksi vuotta ja ylemmille kolme vuotta. Keskimäärin ylemmät korkeakoulututkinnot suoritettiin 6,0 vuodessa vuonna 2004 (6,0 vuonna 2003). Keskeyttäminen on pysynyt suhteellisen vakiona.

Opintoihin sijoittumisen edistäminen ja valintojen keventäminen. Opiskelijavalintoja kevennettiin ja kauppatieteissä siirryttiin yhteisvalintaan. Yliopistojen yhteishakujärjestelmän kehittäminen eteni. Hallitusohjelman tavoitteiden suuntaisesti uusien ylioppilaiden osuus yliopisto-opinnot aloittaneista nousi 36,5 %:iin (32,5 % v. 2004). Teknillistieteellisellä ja luonnontieteellisellä alalla 50 % uusista opiskelijoista oli saman vuoden ylioppilaita. Opiskelupaikan vuonna 2005 vastaanottaneista 27 % oli 19-vuotiaita tai nuorempia. Avoimen yliopiston opintojen perusteella hyväksyttiin tutkinto-opiskelijoiksi 682 opiskelijaa (2004: 678).

Taulukko 138. Opiskelupaikan vastaanottaneet ikäryhmittäin, %

	2003	2004	2005
19-vuotias tai nuorempi	27	27	27
20—24 -vuotias	48	46	46
25-vuotias tai vanhempi	25	27	27

Kansainvälistyminen ja verkostoituminen. Yliopistojen mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön vahvisti se, että yliopistolain muutoksella mahdollistettiin myös muiden kielten kuin suomen tai ruotsin käyttäminen yliopistojen tutkintokielenä. Korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta alettiin järjestää myös kansainvälisenä yhteistyönä. Suomeen saapui ennakkotietojen mukaan ulkomaalaisia, perus- tai jatkokutkintoa suorittamaan tulleita opiskelijoita noin 4 800.

Taulukko 139. Opiskelijaliikkuvuus

	2003	2004	2005 (arvio)
Ulkomaalaiset perusopiskelijat	2 890	3 048	3 150
Ulkomaalaiset jatkokutkinto-opiskelijat	1 489	1 579	1 650
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon lähteneet perustutkinto-opiskelijat	3 807	4 077	4 497
Yli 3 kk kestävään kv. vaihtoon saapuneet perustutkinto-opiskelijat	3 784	4 241	4 552

Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus syntyy tutkimuksen ja opetuksen kautta. Lisääntyneiden tutkintomäärien kautta yliopistot ovat pystyneet turvaamaan korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuuden. Kertomusvuonna lähes 16 000 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut siirtyi työmarkkinoille ja toi yritysten ja julkissektorin käyttöön viimeisintä tutkimustietoa ja osaamista. Yliopistot käynnistivät työelämän muuttuviin tarpeisiin vastaavia monitieteisiä maisteriohjelmia ja täydennyskoulutukseen osallistui 94 200 opiskelijaa.

Korkeakoulujen tuottaman tutkimustiedon leviämistä ja hyödynnettävyyttä tukee yliopistoille kertomusvuonna annettu mahdollisuus perustaa yhtiöitä tai omistaa osakkeita yhtiöistä, joiden tavoitteena on osaamisen siirron edistäminen tai innovaatioiden kaupallinen hyödyntäminen. Kertomusvuonna käsiteltiin viisi hakemusta, mutta yhtään myönteistä päätöstä ei tehty. Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulukokeilujen tukeminen vastasi alueiden työelämän tarpeisiin ja paransi väestön koulutustasoa. Eduskunnan myöntämä lisämääräraha kuudelle yliopistokeskukselle oli yhteensä 3 milj. euroa. Sillä tuettiin muun muassa osaamisen siirtoyhteistyön vakiinnuttamista yliopistokeskuspaikkakunnilla.

Tutkimuksen ja opetuksen perusedellytysten vahvistaminen. Yliopistolaitoksen toimintamäärärahat kasvoivat reaalisesti 20 milj. euroa korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain perusteella. Lisärahoitus kohdennettiin kokonaisuudessaan perusrahoitukseen. Hankerahoitusta kohdennettiin pitkäkestoiisiin valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin kuten tietoyhteiskuntahankkeisiin, oppimisprosessien ja opiskeluympäristöjen kehittämisen sekä tutkimusedellytysten parantamiseen.

Yliopistot kehittivät tieto- ja viestintätekniikan infrastruktuuria ja verkko-opetusta sekä osallistuivat etäopiskelun ja aikuisväestön joustavan opiskelun mahdollistavan virtuaaliyliopiston toimintaan. Valtakunnallisella, virtuaaliopetukseen myönnetyllä erillisrahoituksella järjestettyjä verkko-opetuskursseja suoritettiin 110 000 opintoviikon verran, tämän lisäksi yliopistot järjestävät virtuaaliopetusta osana perustoimintaansa.

13. Opetusministeriö

Erillisrahoituksella toteutuneista virtuaaliopinnoista 30 000 opintoviikkoa suoritettiin yliopistojen yhteistyöverkostoissa.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluopintojen kehittäminen. Virtuaaliopintojen tarjonta lisääntyi ja ammattikorkeakoulut ylittivät sopimuskauden 2004—2006 tavoitteet miltei 24 %:lla. Ammattikorkeakoulukohtaiset erot olivat suuria. Ensimmäinen opettajankoulutuksen verkko-opiskeluvaihtoehto käynnistyi. Yliopettajista oli tohtoreita tai lisensiaatteja yli 75 % mikä ylitti sopimuskaudelle asetetun tavoitteen (70 %).

Ammattikorkeakoulujen sopimuskaudelle 2004—2006 sovittujen yhteisten verkostojen toiminta opintojen kehittämiseksi jatkui. Tavoitteena on opiskeluprosessien sujuvuuden kehittäminen sekä riittävän monipuolisten opintojen ja opiskelutapojen järjestäminen.

Osana ammattikorkeakoulujen integroitumista eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen ammattikorkeakoulut ovat siirtyneet opintopisteisiin (ECTS-pisteytys). Tämä työ on merkinnyt ammattikorkeakouluille laajaa opintojen sisältöjen kehittämistyötä ja opetussuunnitelmien pitkäjänteistä uudistamista, joka jatkuu edelleen.

Taulukko 140. Ammattikorkeakouluopinnot

	2002	2003	2004	2005
Koulutuksen läpäisy ¹⁾	-	-	58,1	..
Päätoiminen opiskelu, 30 ov tai enemmän suorittaneet, % opiskelijoista ²⁾	60,0	60,5	60,3	59,2
Avoin amk-opetus opintoviikkoina ²⁾	14 397	17 875	22 611	22 988
Virtuaaliopinnot opintoviikkoina ²⁾	46 270	65 806	85 334	105 525
Yliopettajista tohtoreita tai lisensiaatteja ²⁾	58,7	64,3	69,7	75,6

¹⁾ Vuonna 1999 ammattikorkeakoulututkinnon aloittaneiden läpäisy kuuden vuoden kuluttua aloittamisvuodesta, syksyllä ja keväällä aloittaneita/valmistuneita ei ole eritelty. Tilastokeskus.

²⁾ AMKOTA

Ammattikorkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden parantaminen. Ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuudessa keskeinen toimintamuoto on tutkimus- ja kehitystyö, joka palvelee opetusta ja sen kehittämistä sekä alueellista elinkeino- ja muuta työelämää. Toiminnan laajuus menoilla mitattuna kasvoi 32,8 % vuodesta 2004. Ammattikorkeakoulujen osuus koko korkeakoulusektorin T&K -menoista on 8,5 %. Toiminnan laajuudessa, mitattuna henkilötyövuosilla suhteessa opettajien määrään, saavutettiin sopimuskauden 2004—2006 tavoite (20 %). Hankkeistettujen töiden osuus opinnäytetöistä kasvoi edelleen. Ne tehdään työelämän toimeksiannosta tai opinnäytetöiden tekemistä ohjaa työelämän edustaja.

Tavoitesopimuksissa 2004—2006 on sovittu kullekin ammattikorkeakoululle tavoitteet ulkopuolisen (muu kuin OPM:n tai EU-rahoitus) T&K -työn rahoituksen lisäämiselle.

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot päivittivät yhdessä laaditut aluestrategiat.

Taulukko 141. Ammattikorkeakoulujen T&K -työ

	2002	2003	2004	2005
T&K -työn menot (milj. euroa) ¹⁾	56	67	89	..
T&K -työn henkilötyövuodet, % päätoimisten opettajien määrästä ¹⁾²⁾	16,2	18,8	21	..
Hankeistettujen opinnäytetöiden osuus ²⁾	69,2	71,0	73,0	75,7

¹⁾ Tilastokeskus

²⁾ AMKOTA

Ammattikorkeakoulujen kansainvälistyminen. Vieraalla kielellä annettu opetus ammattikorkeakouluissa lisääntyi, mutta ammattikorkeakoulukohtaiset erot olivat edelleen suuria. Suomenkielisiin koulutusohjelmiin lisättiin vieraskielisiä osuuksia ja suuntautumisvaihtoehtoja. Ensimmäinen englanninkielinen opettajankoulutusryhmä valmistui.

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi, samoin opiskelijavaihto Suomeen, kun taas vaihto Suomesta kääntyi laskuun. Ammattikorkeakoulujen kansainvälinen yhteistyö lisääntyi voimakkaasti varsinkin opetustoiminnassa. Myös T&K -työ on kehittynyt kansainvälisesti merkittäväksi, mutta ammattikorkeakoulukohtainen vaihtelu on suurta.

Taulukko 142. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisyys

	2002	2003	2004	2005
Vieraalla kielellä annettu opetus opintoviikkoina ¹⁾	11 280	12 474	13 210	13 640
Vieraskieliset koulutusohjelmat ¹⁾	69	70	74	75
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat ²⁾	3 131	3 479	3 726	3 934
> 3 kk kestävä opiskelijavaihto Suomesta ¹⁾	3 627	3 691	3 953	3 817
> 3 kk kestävä opiskelijavaihto Suomeen ¹⁾	2 242	2 635	2 893	3 068

¹⁾ AMKOTA, opiskelijavaihto sisältää myös harjoittelijavaihdon

²⁾ Tilastokeskus, vuoden 2005 luku on ennakkotieto

Laadun arviointi. Vuonna 2005 auditoitiin viisi ammattikorkeakoulua. Auditointien tarkoituksena on tukea korkeakoulujen laatutyötä ja toiminnan laadun parantamista.

Yleissivistävä koulutus

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva lainsäädäntö ja toiminnan perusteet tulivat voimaan 1.8.2004. Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistui syksyn 2005 aikana 42 100 lasta. Valtionosuutta aamu- ja iltapäivätoimintaan sai 379 kuntaa. Toimintaan myönnettiin valtionosuutta 24,2 milj. euroa, mikä alittiin toimintaan varsinaisessa talousarviossa varatun määrärahan 20 milj. eurolla. Hallitus antaa selvityksen sivistysvaliokunnalle kevätkaudella 2006 koskien aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuutta, laatua sekä palvelutarjonnan monipuolisuuden kehittymistä sekä lain vaikutuksia palvelun rahoitukseen.

Perusopetuksen uusien opetussuunnitelman perusteiden käyttöönotto. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet otetaan käyttöön porrastaen vuosina 2003—2006. Vähintään 65 % koulutuksen järjestäjistä otti uudet perusteet käyttöön alakoulun kaikilla vuosiluokilla jo syksyllä 2005. Vuosiluokilla 6—9 opetussuunnitelman perusteiden käyttöönotto tapahtuu enemmän porrastaen.

Perusopetuksen erityisopetus ja tukipalvelujen toimivuus. Syksyllä 2004 erityisopetuksessa oli noin 40 000 oppilasta, mikä on noin 7 prosenttia oppilaista. Erityisopetukseen siirrettyjen määrä kasvoi edellisvuodesta noin 8 prosenttia. Eniten lisääntyi niiden oppilaiden määrä, joilla oli kielen kehityksen häiriöistä (dysfasiasta) johtuvia oppimisvaikeuksia. Erityisoppilaista kaksi kolmasosaa on poikia. Tietous oppimisvaikeuksista on lisääntynyt merkittävästi 1990-luvun aikana. Tämä on helpottanut erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ongelmien tunnistamista ja opetuspalveluiden kohdentamista. Oppimisvaikeuksien määrittely ja tunnistaminen on täsmentynyt.

Jyväskylän yliopiston tekemän selvityksen mukaan oppilashuoltotyöryhmien mielestä koulun toimintakulttuurin osa-alueet toimivat pääsääntöisesti hyvin. Yksittäisistä osa-alueista parhaiten toimivana käytänteenä pidettiin koulun ja kodin välistä yhteistyötä sekä oppilaan oppimisen arviointia. Huonoimmin toimivaksi nähtiin erityisoppilaiden integrointi yleisopetuksen opetusryhmiin, oppilaiden siirtäminen erityisopetukseen, henkilöstön hyvinvoinnin edistäminen, poikkihallinnollinen yhteistyö, koulun ja kunnan opetustoimen yhteistyö sekä opetuksen ja tukipalvelujen arvioiminen. Selvityksestä ilmeni, että huoltajista alle 70 prosenttia piti koulun antamaa tukea riittävänä. Huoltajat kokivat suurimmat puutteet tukiopetuksessa, puheterapiassa/-opetuksessa ja erityisopetuksessa.

Perusopetuksen arviointi. Perusopetuksen saavutettavuudesta ja siihen liittyvästä opetuksen järjestämisestä on säädetty perusopetuslain (628/1998) 6 § ja 32 §:ssä. Lääninhallitusten mukaan perusopetuksen kouluverkko on edelleen kattava ja opetuksen saavutettavuus keskimäärin hyvä koko maassa ja myös lääneissä ja maakunnissa, mutta kuntien välillä on suuria eroja. Oppilasmäärät ovat laskussa sekä kaupungeissa että maaseudulla. Ainoastaan muutamissa suurten kaupunkien kehyskunnissa oppilasmäärät ovat vielä kasvussa. Väliittömän lakkautusuhan alaisena on vuoteen 2010 mennessä ainakin 100 koulua ja myöhemmin vajaan 300 koulua. Pienten koulujen osuus on suhteellisesti suurin Länsi-Suomen läänissä. Nelisenkymmentä perusopetuksen yläluokkien (7—9 tai 1—9) koulua toimii alle sadan oppilaan yksiköissä.

Kuljetusoppilaiden osuus vaihtelee Etelä-Suomen läänin viidenneksestä Itä-Suomen läänin vajaaseen kolmannekseen. Osuus on viime vuosina hieman pienentynyt. Pitkiä kuljetusaikoja odotuksineen on vajaalla viidellä prosentilla kuljetusedun piirissä olevista oppilaista. Lakisääteiset maksimijat ylittäviä kuljetusajkoja esiintyy runsaassa kymmenesosassa kunnista.

Lääninhallitukset selvittivät myös perusopetuslain oppilashuoltoa koskevien säännösmuutosten toimivuutta. Yleisarvio säännösmuutoksista oli myönteinen. Säännösten koettiin selkeyttävän toimintaa ja ohjeistusta sekä parantavan opettajien ja oppilaiden oikeusturvaa. Suunnitelma oppilaan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä oli tehty tai tekeillä lähes kaikissa kunnissa. Opetussuunnitelmayhteistyö kunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien viranomaisten kesken oli käynnistynyt hyvin.

Kunnilta puuttui kuitenkin vielä usein seurannan, kirjaamisen ja huoltajille ilmoittamisen menettelytapoja koskeva ohjeistus. Yli puolet kouluista oli uusinnut järjestyssääntönsä lukuvuoden 2003—2004 aikana.

Oppilashuollon palvelujen riittävydessä ja saatavuudessa havaittiin puutteita koko maassa. Alueellisia eroja havaittiin etenkin koulupsykologi- ja koulukuraattoripalvelujen järjestämisessä ja resursseissa. Myös kouluterveydenhuollon palvelujen järjestämisessä ja käytettävissä olevissa henkilöstöresursseissa oli puutteita. Osassa kunnista ei koululääkäripalveluja ollut käytettävissä lainkaan.

Opinto-ohjauksen kehittäminen. Työllisyysohjelman osana toimeenpantiin opinto-ohjauksen kehittämisshanke, jossa kehitettiin ohjauspalveluja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, työelämän, julkisten työvoimapalvelujen ja nuorisotoimen välisenä yhteistyönä.

Lukion uusien opetussuunnitelman perusteiden käyttöönotto ja lukio-opintojen kesto. Uusien lukion opetussuunnitelman perusteiden käyttöönotto alkoi asteittain 1.8.2005 lukien. Lukio-opinnoissa mahdollistettiin vuodesta 1994 lukien luokaton toimintamuoto ja opiskelijan oikeus lukio-opintojen neljän vuoden suoritusajaksi. Luokallisen toimintamuodon aikana opiskelijat oli mahdollista jättää luokalleen, mikä pidentä opintoaikoja. Enimmillään opiskelijoista 13 prosenttia opiskeli lukiossa yli kolme vuotta 1980-luvulla. Tilastoissa eivät olleet mukana aikuisopiskelijat, jotka pääsääntöisesti käyttävät opintoihinsa enemmän kuin kolme vuotta. Mahdollisuus opintoajan varioimiseen on koulutuspoliittisena tavoitteena liittynyt koulutusjärjestelmän joustavuuden ja opiskelun yksilöllistämisen lisäämiseen. Se on parantanut mm. kahden tutkinnon samanaikaista opiskelua, oppilaitosten yhteistyötä ja mahdollistanut lukio-opintojen sekä erityisharrastusten kuten kilpaurheilun yhteensovittamisen. Myös mahdollisuus ylioppilastutkinnon hajauttamiseen on yhteydessä lukio-opintojen joustavuuteen. Opintojen ja opintoajalla varioimismahdollisuus tukee myös työn ohessa toteutuvia aikuisten lukio-opintoja, jotka kestävät pääsääntöisesti yli kolme vuotta sekä lukiokoulutuksen alhaista opintojen keskeyttämistä. Lukion oppimäärän vuonna 2004 suorittaneista oli 18,5 prosenttia käyttänyt opintoihinsa aikaa yli kolme vuotta. Tilastossa ovat mukana myös aikuisopiskelijat.

Erityisen tuen tarve lukiokoulutuksessa. Koulutuksen arviointineuvosto julkaisi lukion erityisen tuen tarvetta koskevan arvioinnin. Arviointitulosten mukaan erityisopetuksen tarvetta on suppeamman määritelmän mukaan (perusteena vamma tai pysyvämpi tai tilapäisempi häiriö) noin viidellä prosentilla lukion opiskelijoista. Siitä kaksi kolmannesta liittyy luki-vaikeuksiin. Laajemman määritelmän mukaan (mukana myös kognitiiviset taidot ja opiskelutaidot) tuen tarvetta on 10—11 prosentilla opiskelijoista.

Lukioista 27 prosentilla oli käytössä erityisopettaja vähintään ajoittaiseen konsultaatioon. Joka kolmannessa lukiossa tukea antoi joku muu kuin erityisopettaja, yleensä opinto-ohjaaja. Kolmasosassa lukioista tukeen olisi ollut tarvetta, mutta sitä ei annettu.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen läpäisy. Ammatillisen koulutuksen läpäisytilastoa on kehitetty yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Ensimmäisen tilastoaineiston kanssa perusteella lähes 60 % aloittaneista on suorittanut tutkinnon 3½ vuoden kuluttua. Joka neljäs joko opiskelee edelleen tutkintoon johtavassa ammatillisessa tai muussa koulutuksessa tai on muun toiminnan piirissä, kuten ei-tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai varusmiespalveluksessa. Noin joka kymmenes on siirtynyt työelämään kesken opintojen. Koska läpäisytilasto on vielä osin kehitteillä ja käytettävissä on vain yhden vuoden aineisto, ei ole vielä mahdollista arvioida tilanteen kehitystä.

Taulukko 143. Vuonna 2000 oppilaitosmuotoisen opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden opintojen kulku vuoden 2003 loppuun mennessä, %¹⁾

Saman alan tutkinto		Opiskeli ammatillisessa koulutuksessa		Opiskeli muussa koulutuksessa		Työssä	Työtön	Muu toiminta
56,5	2,3	10,1	7,3	10,0	4,3	9,5		

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus.

Ammattiosaajan teemavuosi ja WorldSkills -ammattitaitokilpailut. Vuosi 2005 oli ammattiosaajan teemavuosi. Tavoitteena oli ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden ja arvostuksen lisääminen. Teemavuoden huipentumana järjestettiin WorldSkills -ammattitaidon MM-kilpailut 25.5.—1.6. Helsingin messukeskuksessa.

Ammattiosaamisen näyttöjärjestelmän käyttöönottoon valmistautuminen. Työelämän edellyttämän ammattiosaamisen varmistamiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen päätettiin liittää ammattiosaamisen näytöt 1.8.2006 alkavasta koulutuksesta lukien. Ammattiosaamisen näyttöjen kansallisia aineistoja viimeisteltiin ja näyttöjen tukiohjelma käynnistettiin.

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen vakiintuminen osaksi ammatillista peruskoulutusta. Työssäoppimisjaksoille osallistui noin 100 000 ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaa. Työssäoppimisen sisältöä ja toimintamalleja kehitettiin erilaisilla kokeilu- ja kehittämishankkeilla. Valtion, kuntien ja työelämän keskusjärjestöjen edustajat allekirjoittivat suosituksen, jolla vahvistetaan ammattikoulutuksen ja työelämän yhteistyötä mm. edistämällä työpaikalla tapahtuvaa oppimista työssäoppimisen jaksoilla, oppisopimuskoulutuksessa ja ammattiosaamisen näytöissä.

Ammatillisen erityisopetuksen määrän kasvu ja toimenpideohjelman toteutus. Erityisopetuksen koulustarjontaa lisättiin ja monipuolistettiin sekä parannettiin sen alueellista saavutettavuutta. Kertomusvuonna annettiin kaksi uutta lupaa vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen järjestämiseen. Koulutuksen volyyymi kasvoi 2 100 opiskelijaan edellisen vuoden 1 950:stä. Erityisopetuksen kokonaisvolyyymi kasvoi edellisen vuoden 14 000 opiskelijasta 15 170 opiskelijaan. Vuonna 2005 erityisopiskelijoista 6 % opiskeli valtion erityisoppilaitoksissa, 19 % muissa erityisoppilaitoksissa ja 75 % muissa kuin erityisoppilaitoksissa. Erityisopetuksen toimenpideohjelman toteutettiin opetusministeriön järjestämis- ja lupamenettelyllä ja muulla informaatio-ohjauksella sekä Opetushallituksen hanketoiminnalla, materiaali- ja koulutustoiminnalla.

Ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden ja laadun palkitseminen. Vuosina 2003—2005 koulutuksen järjestäjille on myönnetty kannustusrahaa toimenpiteisiin, joilla lisätään koulutuksen vetovoimaa ja vaikuttavuutta, ajanmukaistetaan koulutusta ja parannetaan koulutuksen imagoa sekä tehostetaan opiskelijarekrytointia niillä kansantaloudellisesti merkittävillä aloilla, joilla ennakoitaan työvoiman saatavuuden vaikeutumista tulevaisuudessa. Vuonna 2005 kannustusrahaa myönnettiin 65 koulutuksen järjestäjälle yhteensä noin 17 milj. euroa, mikä oli noin 1,7 % yksikköhintarahoituksesta.

Laatupalkinnon jakamisessa painopisteenä oli erilaisten oppijoiden huomioon ottaminen. Palkinto jaettiin kahdelle koulutuksen järjestäjälle.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkko. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista jatkettiin. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien määrä oli vuoden 2006 alussa 175, joten se väheni kahdella kertomusvuoden aikana.

Aikuiskoulutus

Opetusministeriön hallinnonalan aikuiskoulutukseen myönnettiin talousarviossa yhteensä noin 604 milj. euroa, mistä noin 63 % osaamistason ylläpitämiseen ja kohottamiseen, noin 33 % tasa-arvoa ja kansalaisyhteiskuntaa vahvistavaan koulutukseen sekä noin 5 % opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen ja muuhun kehittämistyöhön.¹⁾Osaamistasoa ylläpitävä ja kehittävä ammatillisesti suuntautunut aikuiskoulutus vaikuttaa talouskasvuun ja työllisyyteen, mutta välittyneesti siten, ettei käytettävissä ole indikaattoria aikuiskoulutuksen suorasta vaikutuksesta. Vastaavasti omaehtoinen ei-tutkintotavoitteinen aikuisopiskelu vaikuttaa myönteisesti kansalaisten osallistumiseen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumiseen, mutta vaikutusta kuvaavaa indikaattoria ei ole käytettävissä.

¹⁾ Luvut eivät sisällä yliopiston perustutkintoa eivätkä ammatillista perustutkintoa opetus suunnitelman mukaan opiskelevia aikuisia.

Opetushallinnon alaisen aikuiskoulutuksen koulutustarjonta ja omaehtoiseen aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrä kasvoi. Suurin kasvu tapahtui ammattikorkeakouluopinnoissa, näyttötutkintoihin valmistavassa ammatillisessa aikuiskoulutuksessa sekä aikuislukioiden aineopiskelussa ja vapaan sivistystyön opinnoissa. Yliopistojen maisteriohjelmien määrä kasvoi. Yliopistojen täydennyskoulutukseen osallistuneiden määrä sen sijaan laski, samoin aikuislukioiden tutkinto-opiskelijoiden määrä.

Aikuiskoulutuksessa suoritettujen tutkintojen määrä kasvoi erityisesti ammatillisessa perus- ja lisäkoulutuksessa. Opetushallinnon alaisessa aikuiskoulutuksessa suoritettiin yhteensä noin 30 000 tutkintoa ja noin 10 000 osatutkintoa vuonna 2003. Suurin osa omaehtoisesta aikuiskoulutuksesta on kuitenkin osaamista ylläpitävää ja täydentävää koulutusta, joka ei johda tutkintoon.

Taulukko 144. Aikuiskoulutus ¹⁾

Tilastotietoja tutkintoon johtavasta/valmistavasta koulutuksesta	2003	2004	2005
Lukiokoulutus			
— uudet opiskelijat ²⁾	5 830	5 900	5 500
— opiskelijamäärä ³⁾	10 330	9 500	8 500
Oppilaitosmuotoinen näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus			
— uudet opiskelijat ⁴⁾	8 430	6 000	6 500
— suoritettut tutkinnot ⁴⁾	3 900	3 900	4 200
— opiskelijamäärä	11 420	14 500	14 500
Oppisopimuskoulutuksena järjestetty näyttötutkintoon valmistava ammatillinen peruskoulutus ⁵⁾			
— uudet opiskelijat/aloittaneet ⁴⁾	6 210	6 400	6 500
— suoritettut tutkinnot ⁴⁾	2 800	2 500	2 800
— opiskelijamäärä	17 800	17 500	17 600
Oppilaitosmuotoinen ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus			
— uudet opiskelijat ⁴⁾	10 820	12 120	12 750
— suoritettut tutkinnot ⁴⁾	7 050	7 640	8 500
— opiskelijamäärä	14 720	24 090	25 000
Oppisopimuskoulutuksena järjestetty ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistava ammatillinen lisäkoulutus			
— uudet opiskelijat ⁴⁾	13 090	12 500	12 500
— suoritettut tutkinnot ⁴⁾	5 400	5 440	6 000
— opiskelijamäärä	16 720	18 940	19 760
Ammattikorkeakoulujen perustutkinnot ⁴⁾			
— aloittaneet	7 040	6 280	6 200
— suoritettut tutkinnot	4 450	4 270	4 300
— opiskelijamäärä ⁵⁾	14 920	14 990	14 900

Taulukko 144. Aikuiskoulutus ¹⁾

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot			
— aloittaneet	310	240	630
— suoritettut tutkinnot ⁴⁾	-	60	150
— opiskelijamäärä	350	6 000	1 050

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus.

²⁾ Vuosi 2005 on arvio

³⁾ Vähintään 18-vuotiaana aloittaneet

⁴⁾ Vuoden 2005 osalta arvio

⁵⁾ Sisältää myös opetussuunnitelma-perusteisen koulutuksen tiedot.

Osaamistason ylläpitämiseen ja kohottamiseen tähtäävä aikuiskoulutus. Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oleville työssäoleville 30—59 -vuotiaille suunnattua Noste-ohjelmaa laajennettiin siten, että ohjelman rahoituksella koulutuksen aloitti noin 11 500 henkilöä. Heistä 55 % opiskeli ammatilliseen tutkintoon ja 45 % tietokoneen ajokorttiin valmistavassa koulutuksessa.

Tasa-arvoa ja kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuutta ylläpitävä ja vahvistava koulutus. Opiskelu vapaan sivistystyön oppilaitoksissa lisääntyi edellisvuoteen verrattuna erityisesti opintokeskuksissa ja kesäyliopistoissa. Etälukiassa opiskeli noin 1 400 opiskelijaa, joista 80 % tutkintotavoitteisissa opinnoissa. Avoimiin ammattikorkeakouluopintoihin osallistuneiden määrä vuonna 2004 kasvoi noin 4 000 opiskelijalla edellisvuoteen verrattuna. Avoimen yliopiston opintoihin osallistuneiden määrä sen sijaan laski edellisvuodesta runsaalla tuhannella.

Ohjauksen ja laadun kehittäminen. Koulutuspoliittisten painopisteiden mukaiseen opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen osallistui yhteensä 22 000 henkilöä. Lisäksi rahoitettiin ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetushenkilöstön valtakunnallisia täydennyskoulutusohjelmia (TUKEVA, VSOP) sekä kansalaisten tietoyhteiskuntataitojen tuki- ja neuvontahenkilöstön koulutusta.

Vapaan sivistystyön uuden ohjausjärjestelmän, suuntaviivaohjauksen, avulla pyrittiin lisäämään aikuiskoulutuksessa aliedustettujen kansalaisryhmien osallistumista koulutukseen sekä lisäämään koulutustarjontaa oppilaitosmuodotain määritellyillä painopistealoilla, joita ovat maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutus, tietoyhteiskunnan perusvalmiuksien opinnot sekä kansalaistaitoja ja kansalaisyhteiskuntaan osallistumisen valmiuksia parantavat opinnot. Kansanopistojen opiskelijoista aliedustetuista kansalaisryhmistä pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneiden osuus (34 %) vanhempien ikäluokkien osuus (21 %) olivat suurempia kuin näiden ryhmien osallistuminen aikuiskoulutukseen keskimäärin vuonna 2004, kun taas työttömien osallistuminen oli suhteellisesti alhaisempaa kuin keskimäärin (5 %). Myös kesäyliopiston opintoihin osallistuminen jakautui suhteellisesti tasaisemmin eri ikäryhmien kesken kuin aikuiskoulutuksessa keskimäärin.

Tiede

Tilinpäätöskertomuksen lukuna 3.7 on katsaus tiede- ja teknologiapolitiikan vaikuttavuuteen.

Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetyllä tutkimus- ja kehitysrahoituksen lisäyksellä on vuosien 2003—2005 aikana vahvistettu perustutkimusta ja tutkimusta tukevaa infrastruktuuria. Lisäsohjelmalla on myös panostettu kansainväliseen tutkimusrahoitusyhteistyöhön, vahvistettu tutkijankoulutusta, kansainvälistetty tutkijakouluja ja lisätty tutkijoiden liikkuvuutta.

Suomen Akatemian tutkimusrahoitukseen kohdistuva hakupaine on 2000-luvun alussa jatkuvasti kasvanut, ja tutkimushankkeet on arvioitu korkeatasoisiksi. Tutkimusrahoitusta hakeneista tutkimushankkeista vain 17 % sai vuonna 2005 myönteisen päätöksen ja haetusta rahoituksesta voitiin myöntää vain 10 %. Vuonna 2000 myöntöjen osuus hakemuksista oli noin kolmasosa. Korkea hakupaine on seurausta onnistuneesta tietoon ja osaamiseen perustuvasta politiikasta. Vuonna 2006 päättyneessä Tutkijanuratyöryhmän loppuraportissa kiinnitetään tähän huomiota. Korkea hakupaine on myös seurausta julkisen tutkimusjärjestelmän ja sen rahoittajien Suomen Akatemian ja Tekesin sekä yliopistojen kehittämisestä.

Taulukko 145. Suomen Akatemian tutkimusrahoitus

	2002	2004	2005
Tutkimusrahoituspäätökset, milj. euroa	175,9	207,9	218,7

Suomen Akatemia on osaltaan edistänyt sitä, että Suomella on riittävä ja korkeatasoinen tutkijakunta. Akatemian toiminnan painotus on tohtorin tutkinnon jälkeisen tutkijanuran kehittämisessä. Tutkijatohtorin paikkoja oli 406, nousua edellisestä vuodesta oli 26 paikkaa.

Taulukko 146. Suomen Akatemian tutkimusvirat

	2002	2004	2005
Akatemiaprofessorit	38	39	39
Akatemiatutkijat	230	244	247

Arkistolaitos panosti erityisesti arkistotietokannan laajentamiseen sekä sähköisten aineistojen vastaanotto- ja palvelujärjestelmän suunnitteluun. Lisäksi annettiin määräys viranomaisten asiankäsitteilyjärjestelmiin sisältyvien pysyvästi säilytettävien tietojen säilyttämisestä yksinomaan sähköisessä muodossa. Useimmat toiminnan eri tulosalueille asetetut tavoitteet ylitettiin.

Taulukko 147. Arkistolaitoksen toiminta

	2003	2004	2005	2004—2006 tavoite
Arkistoaineiston kokonaismäärä (hyllym.)	108 028	109 167	111 022	-
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 895	1 658	1 529	1 500
Annettu koulutus (luentotunteja)	1 015	1 051	973	750
Tutkijakäynnit kpl	79 385	76 841	72 211	78 000
Selvitykset kpl	18 016	17 481	17 301	17 000

Opintotuki

Opintotukimenot olivat yhteensä 736,3 milj. euroa. Opintoraha- ja asumislisämenot olivat yhteensä 660,7 milj. euroa, joka on 4 milj. euroa (0,6 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen enimmäismäärä nousi reaalisesti 14,5 prosenttia. Tuki nousi 650 eurosta 760 euroon opintolainan valtioneuvoston kuukausittaisen enimmäismäärän noustessa 220 eurosta 300 euroon 1.8.2005 lukien ja asumislisän vuokratilauksen noustessa 1.11.2005 lukien 214,44 eurosta 252 euroon. Toisella asteella itsenäisesti asuvien kuukausittainen enimmäistuki parani vuokratilauksen nousun myötä reaalisesti noin 5 %. Lisäksi otettiin käyttöön opintolainavähennys, johon ovat oikeutettuja syyslukukauteen 2005 opintonsa aloittaneet ja määräjässä korkeakoulututkinnon suorittaneet opintolainan ottajat. Muu-

13. Opetusministeriö

tosten johdosta opintotuki turvaa aiempaa paremmin päätoimisen opiskeluajan toimeentulon. Viime vuonna voimaan tulleiden opintotukilainsäädännön muutosten vaikutuksia opintojen etenemisen tehostamiseen on tässä vaiheessa ennen aikaista arvioida.

Opintotuen saajien määrä väheni. Opintolainan valtiontakauksen saaneita opiskelijoita oli 135 543, mikä on 41 prosenttia kaikista tuen saajista.

Keskimääräinen laina ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla oli 5 700 euroa ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla 6 400 euroa. Yhteensä opintolainaa oli 327 041 henkilöllä. Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2005 lopussa 1 299,8 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 103,3 milj. euroa.

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatukea saavien määrässä ei tapahtunut merkittävää muutosta edelliseen vuoteen verrattuna. Koulumatkatukea sai 64 068 henkilöä. Koulumatkatukimenot olivat 27,9 milj. euroa, jossa oli kasvua 8,6 %.

Taulukko 148. Opintotuen saajat

	2002	2004	2005 ¹⁾
Korkeakoulut	197 886	199 396	198 671
Muut oppilaitokset	143 512	135 719	131 463
Yhteensä	341 398	335 115	330 134
Muutos edelliseen vuoteen	-3 001	-5 573	-4 981

¹⁾ Kelan tilastointikäytännön muutos 2005 vuonna 2003 käyttöön otetun sähköisen lainatakauksen vuoksi

Taulukko 149. Opintolainan valtiontakauksen saajat

	2002	2004	2005 ¹⁾
Korkeakoulut	97 418	92 847	93 352
Muut oppilaitokset	53 778	44 683	42 191
Yhteensä	151 196	137 530	135 543
Muutos	-4 647	-7 859	-1 987

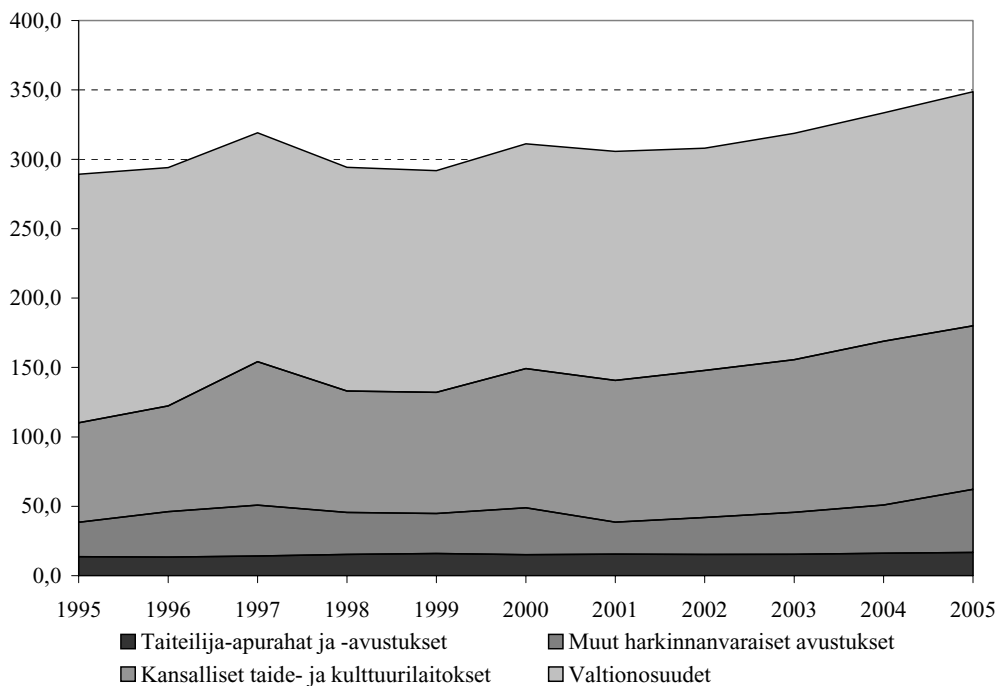
¹⁾ Kelan tilastointikäytännön muutos 2005 vuonna 2003 käyttöön otetun sähköisen lainatakauksen vuoksi

13.2 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

Taide- ja kulttuuripolitiikka

Taiteen ja kulttuurin määrärahat ovat sekä nimellisesti että reaalisesti kasvaneet 2000-luvulla. Erityisesti viime vuosina on pystytty tekemään uusia avauksia taiteen ja kulttuurin toimintakenttään.

Kuvio 19. Kulttuurin määrärahat valtion talousarviossa 1995—2005 milj. €

Taide- ja taiteilijapoliittisen periaatepäätöksen suurien tavoitteiden toteutumista on vaikea mitata yksiselitteisesti. Tällaiset tavoitteet koskivat ensisijaisesti taiteen yhteiskunnallisen aseman vahvistamista. Sen sijaan useilla taiteen eri aloilla taide- ja taiteilijapoliittinen periaatepäätös on tukenut määrärahojen kohdistamista ja toiminnan suuntaamista taiteen rahoitusinstrumenttien kehittämiseksi. Hallitusohjelman mukaisesti laadittavassa luovuusstrategiassa pyritään puolestaan tunnistamaan luovuuden vaikutuksia yhteiskunnallisen toiminnan kaikilla alueilla ja aktivoimaan sen edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Strategiatyössä valmistuivat kolmen asiantuntijaryhmän raportit, jotka ovat pohjana lopullisen strategian laadinnalle.

Hallituksen strategia-asiakirjan mukaisesti opetusministeriö aloitti kulttuuriviennin kehittämisen perustamalla 1.9.2005 kulttuurivientiyksikön, käynnistämällä yhdessä ulkoasiainministeriön, kauppaja teollisuusministeriön ja valtiovarainministeriön sekä teknologian-, ulkomaankaupan ja matkailun edistämisen organisaatioiden kanssa kulttuuriviennin kehittämisohjelman ja myöntämällä ensimmäiset harkinnanvaraiset avustukset kulttuuriviennin edistämiseksi.

Kulttuuri- ja taidepalvelujen saavutettavuus ja saatavuus

Opetusministeriössä valmisteltiin taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelma vuosille 2006—2010. Suunnitelluilla toimenpiteillä parannetaan vammaisten, kieli- ja kulttuurivähemmistöjen sekä muiden erityisryhmien mahdollisuuksia saavuttaa taide- ja kulttuuritarjontaa sekä lisätään heidän mahdollisuuksiaan omaehtoiseen kulttuuritoimintaan. Museovirasto käynnisti syksyllä 2005 oman saavutettavuussuunnitelmansa valmistelun.

Vammaiset ja kulttuuri -toimikunta päätti kolmivuotiskautensa vuoden 2005 lopussa. Toimikunta on luonut keskusteluyhteyden kulttuurialan toimijoiden, vammaisjärjestöjen ja eri hallinnonalojen välille. Toimikunnan työ on edistänyt sektorirajat ylittävien yhteistyöhankkeiden syntymistä sekä keskustelua vammaisten oikeudesta kulttuuriin.

Kulttuuri kaikille -neuvontapalvelu toimi Taidemuseoalan kehittämissyksikkö Kehyksen yhteydessä ja osallistui Valtion taidemuseon toimintaan mm. kouluttamalla oppaita ja valmistamalla pedagogisia materiaaleja museoille. Vuoden 2005 aikana palvelu ylläpiti ja laajensi verkkosivustoaan mm. viittomakielisellä osiolla sekä palveli tiedon tarvisijoita niin puhelimitse, sähköpostitse kuin tiedotuskirjeillä. Palvelu järjesti koulutusta eri puolilla Suomea sekä myös Pariisissa Suomen Ranskan instituutin kanssa. Kulttuuria kaikille -palvelu toteutti kaksi saavutettavuuskartoitusta ja laati näistä raportit.

Viittomakielisten teatteripalveluiden kehittämisen tavoitteena on tuottaa vuosittain vähintään kaksi viittomakielistä teatterituotantoa ja noin 40 esityskertaa. Samalla edistetään viittomakielisten työllistymistä alalle.

Lastenkulttuurin toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten parantamiseksi toteutettiin lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteuttamissuunnitelmaa mm. avustamalla lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalampun toimintaa. Vuosi 2005 oli verkoston kolmivuotiskauden viimeinen ja ministeriö tilasi toiminnasta ulkopuolisen arvioinnin.

Tanssin aluekeskus -toiminnassa esityskertoja oli 360 ja muita tapahtumia 450. Katsojia ja osallistujia oli 29 000. Aluekeskustoiminnalla edistettiin tanssitaiteen tasa-arvoista saavutettavuutta ja saatavuutta, lisättiin tanssitaiteen työskentelymahdollisuuksia ja alan toimijoiden yhteistyötä sekä vahvistettiin osaamista. Toiminnan vaikutukset näkyivät lisääntyneenä tanssitaiteen tarjontana, alan rakenteiden kehittymisenä, osaamisen vahvistumisena ja korkeatasoisina esityksinä.

Kulttuuri tietoyhteiskunnassa -strategian tavoitteena on, että vuoteen 2010 mennessä keskeinen kulttuuriperintö on digitoitu ja tallennettu tekstiverkkoon kaikkien käytettäväksi priorisointisuunnitelmien mukaisesti. Hanke on edennyt ennakoitua hitaammin, mutta mm. yhteisten hakujärjestelmien kehittäminen (Suomen museot online, Muus@net) ja laitosten yhteistyö (eKam -yhteistyö) on edennyt suunnitelmien mukaisesti.

Teatteri-, orkesteri- ja museotoiminta

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi. Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen kustannuspohja tarkistetaan jatkossa toteutuneiden käyttökustannusten perusteella lakisääteisesti joka neljäs vuosi. Uudistus käynnistetään asteittain vuosien 2008—2010 aikana. Samalla palautettiin lainsäädäntöön teattereiden yksikköhintaan vuosittain tehtävä indeksikorotus. Teatteri- ja orkesterilakiin lisättiin mahdollisuus myöntää laskennallisen valtionosuuden ohella harkinnanvaraista valtiovaltionavustusta teattereiden ja orkestereiden erillisiin kehittämishankkeisiin. Lakimuutos parantaa huomattavasti taide- ja kult-

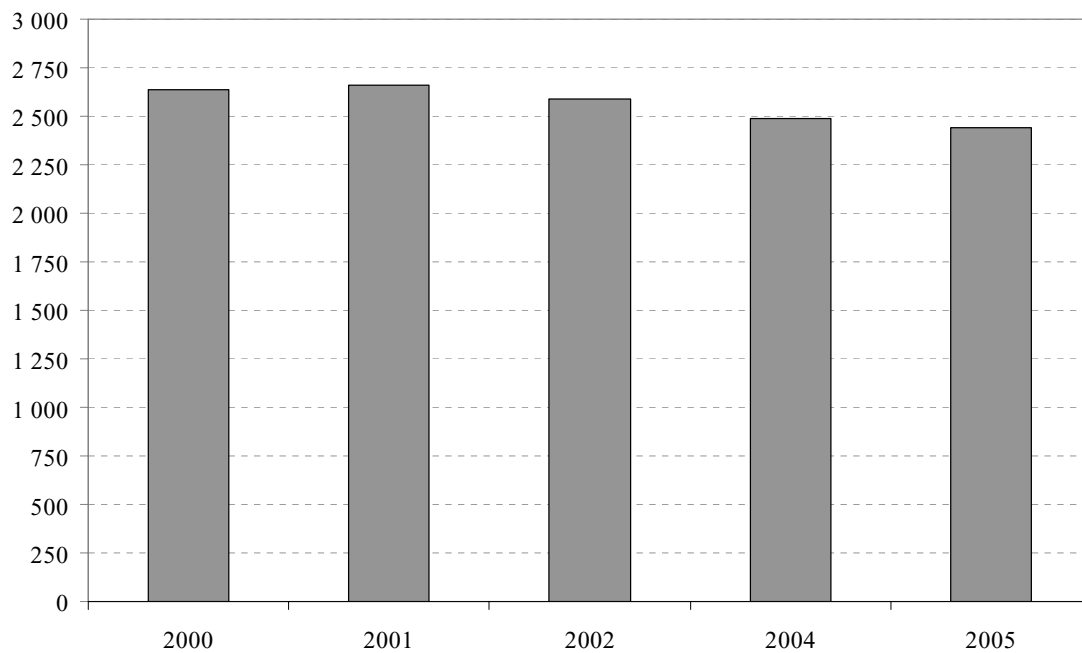
tuurilaitosten toimintaedellytyksiä. Kulttuurilaitosten rahoituksen arvioidaan lisääntyvän vuoteen 2010 mennessä noin 30 milj. eurolla.

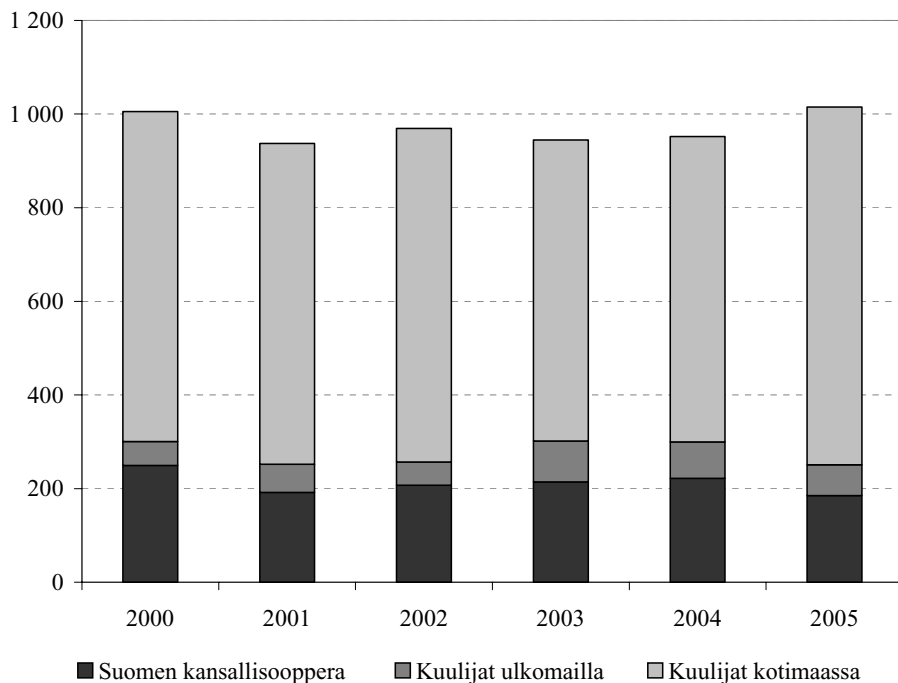
Teattereiden henkilötyövuosimäärä kasvoi 46:lla, jolloin niiden kokonaismäärä oli 2 459. Valtionosuuden piirissä oli 57 teatteria. Valtionosuus lisääntyi noin 530 000 euroa ja harkinnanvaraiset valtionavustukset 600 000 euroa. Teattereiden katsojamäärä laski edelleen hieman.

Orkestereiden henkilötyövuosimäärä kasvoi 16:lla, jolloin orkestereiden henkilötyövuosien kokonaismäärä oli 1 027. Valtionosuus kasvoi noin 450 000 eurolla. Uutena orkesterina valtionosuuden piiriin hyväksyttiin Hyvinkään orkesteri. Harkinnanvaraiset avustukset säilyivät vuoden 2004 tasolla. Orkestereiden kuulijamäärä kasvoi edellisvuodesta erityisesti kotimaisten kuulijoiden osalta.

Suomen Kansallisoopperan päänäyttämön teatteritekniikan peruskorjaushankkeen suunnittelu eteni urakka-tarjousvaiheeseen.

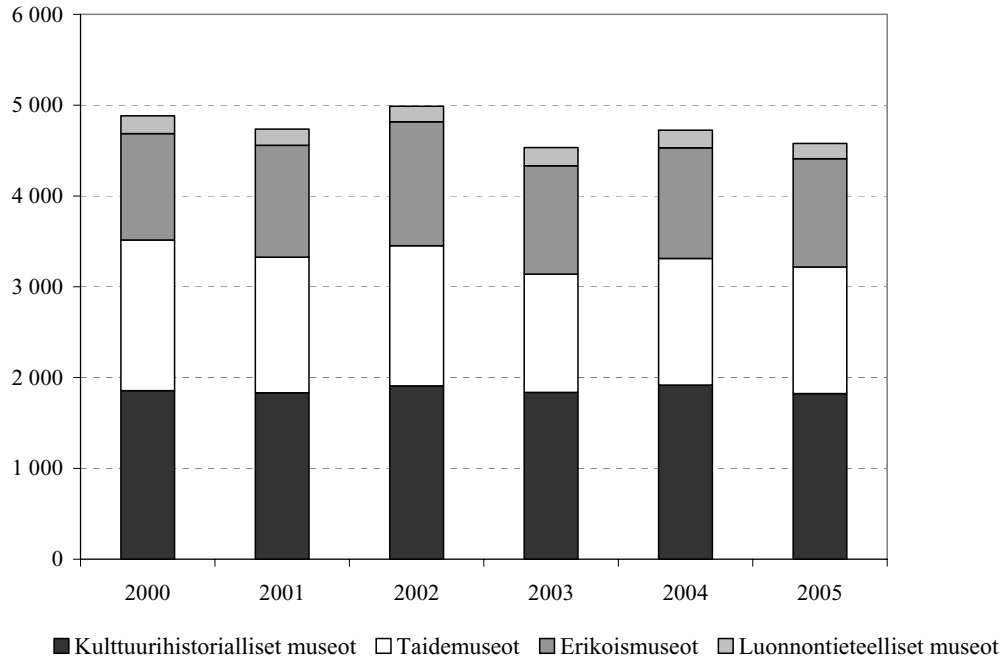
Kuvio 20. Katsojat VOS -teattereissa ja Kansallisteatterissa 2000—2005 (1 000 henkilöä)

Kuvio 21. Sinfoniaorkesterien ja Kansallisoopperan kuulijat 2000—2005 (1 000 henkilöä)

Museoiden henkilötöyvuosimäärä lisääntyi 56:lla ja valtionosuus kasvoi yli 1,1 milj. eurolla. Valtionosuiden piiriin pääsi viisi uutta museota: Espoon museo, Kierikkikeskus, Liedon vanhalinna, Lähetysmuseum ja Särestöniemi-museo. Valtionosuutta sai 137 museota. Museoiden kävijämäärä laski hieman mm. Luonnon-tieteellisen keskusmuseon peruskorjauksen seurauksena.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen laiksi museolain 1 ja 2 §:n muuttamisesta. Joulukuussa annettiin valtioneuvoston asetus museoista, joka korvasi aiemman museoasetuksen. Uudistetun lain tavoitteena on museotyön laadun kohottaminen mm. korostamalla henkilöstön museoammattillisen koulutuksen merkitystä ja museoiden riittäviä kokoelmien säilytykseen ja hoitoon, työtiloihin ja näyttelytoimintaan liittyviä toimintaedellytyksiä. Lisäksi museoilta edellytetään oman toimialan määrittelyä sekä toiminnan tavoitteellisuutta ja suunnittelua.

Kuvio 22. Kävijämäärät päätoimisesti hoidetuissa museoissa 2000—2005 (1 000 henkilöä)

Yleisten kirjastojen palvelut

Yleiset kirjastot toteuttavat demokraattisen yhteiskunnan perusoikeuksia edistämällä tiedon ja kulttuurin saatavuutta sekä tukemalla tietoyhteiskunnan kansalaistaitoja. Kirjaston vaikuttavuus näkyy kaikessa oppimisessa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa, ihmisten henkisessä kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Kuntien panostus kirjastojen toimintamenoihin oli noin 230 milj. euroa ja valtionosuus siitä noin 94 milj. euroa. Vuonna 2005 lainausten määrä oli 105,6 milj. kpl, fyysisten kirjastokäyntien määrä oli 62,4 milj. käyntiä ja www-käyntien määrä 47,1 milj. käyntiä.

Kirjastoverkon toimivuutta ja palvelujen saavutettavuutta parannettiin perustamishankerahoituksella. Vuonna 2005 tehtiin 5 kirjastorakennuksen ja 14 kirjastoauton rahoituspäätöstä (yhteensä 5 milj. euroa). Aikaisemmin toteutettujen hankkeiden maksueriä maksettiin 6 milj. euroa.

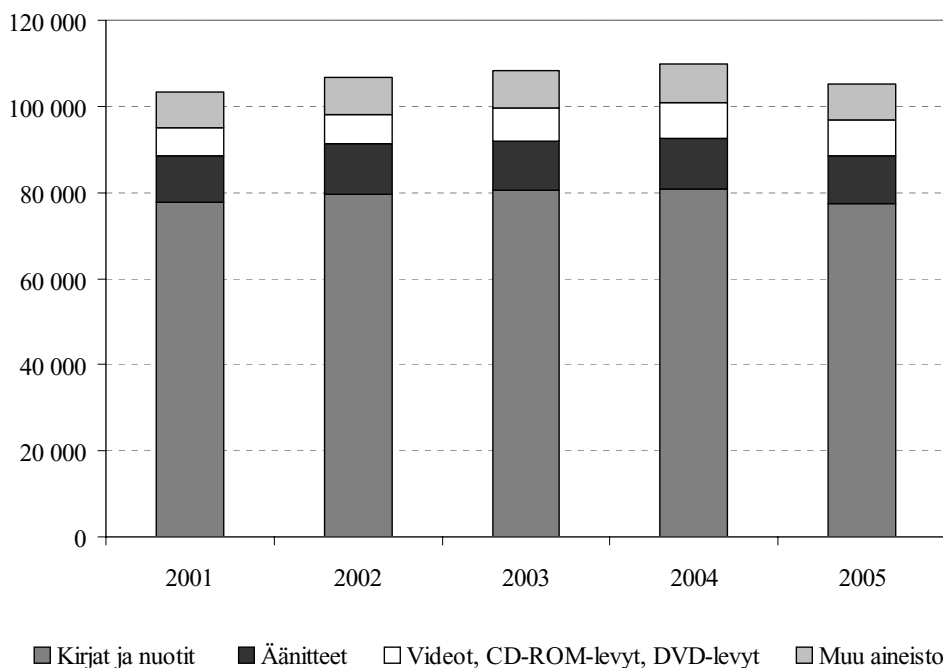
Kirjastopalvelujen toiminnallisen ja taloudellisen pohjan vahvistamiseksi kirjastot tukeutuvat yhä enemmän seudulliseen yhteistyöhön. Myös kuntien yhteisiä kirjastolaitoksia on syntynyt. Palvelut hoidetaan silloinkin asiakkaiden kannalta lähipalveluina.

Kaikkien yleisten kirjastojen käyttöön hankittiin Kansalliskirjaston ylläpitämät kansalliset tietokannat ja kopioluettelointioikeus (362 000 euroa). Tiedonhakumahdollisuuksien parantamiseksi tuettiin hakuportaalien kehittämistä (300 000 euroa). Toistaiseksi palvelukäyttöön on valmistunut valtakunnallinen FRANK-monihaku, Lapin, Oulun ja Kainuun Pohjanportti sekä Pirkanmaan Nelli. Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman mukaisesti tuettiin asiakaspäätteiden hankintaa (460 000 euroa) ja järjestettiin kaikissa maakunnissa kirjastohenkilöstön täydennyskoulutusta verkkopalvelujen käytössä.

Lääninhallitusten arviointikohteena oli kirjastojärjestelmiin liittyvien verkko- ja mobiilipalvelujen saatavuus yleisissä kirjastoissa. Saatavuus todettiin hyväksi. Kirjastojärjestelmien yhteiskäyttö ei kuitenkaan ole riittävää. Kirjastoautojen internet-asiakaspääteet yleistyvät hitaasti. Kirjastojen seudullinen yhteistyö on tuonut käyttäjille uusia palveluja.

Näkövammaisten kirjaston painopisteenä oli digitaalisen kirjaston ja verkkopalveluiden kehittäminen.

Kuvio 23. Yleisten kirjastojen lainaus tuoteryhmittäin 2001—2005 (1 000 kpl)

Elokuva, mediakasvatus ja audiovisuaalinen sisältötuotanto

Kotimaisen elokuvan tarjonnan monipuolisuuden ja laadun turvaamiseksi toimialan tuotantoedellytyksiä vahvistettiin nostamalla tuotanto- ja levitystukien määrää ja tehostamalla tukimenettelyä. Erityisenä painopistealueena olleiden lasten- ja nuortenelokuvien tuotantojen vuotuinen määrä viisinkertaistui kertomusvuonna. Kokonaisuudessaan tuotantokustannusten nousu on kuitenkin vähentänyt vuosittain tuotettujen elokuvien määrää ja siten heikentänyt elokuvan kilpailukykyä sekä kotimaisen elokuvan katsojaosuutta.

Taulukko 150. Suomen elokuväsäätiön kautta myönnetty tuki

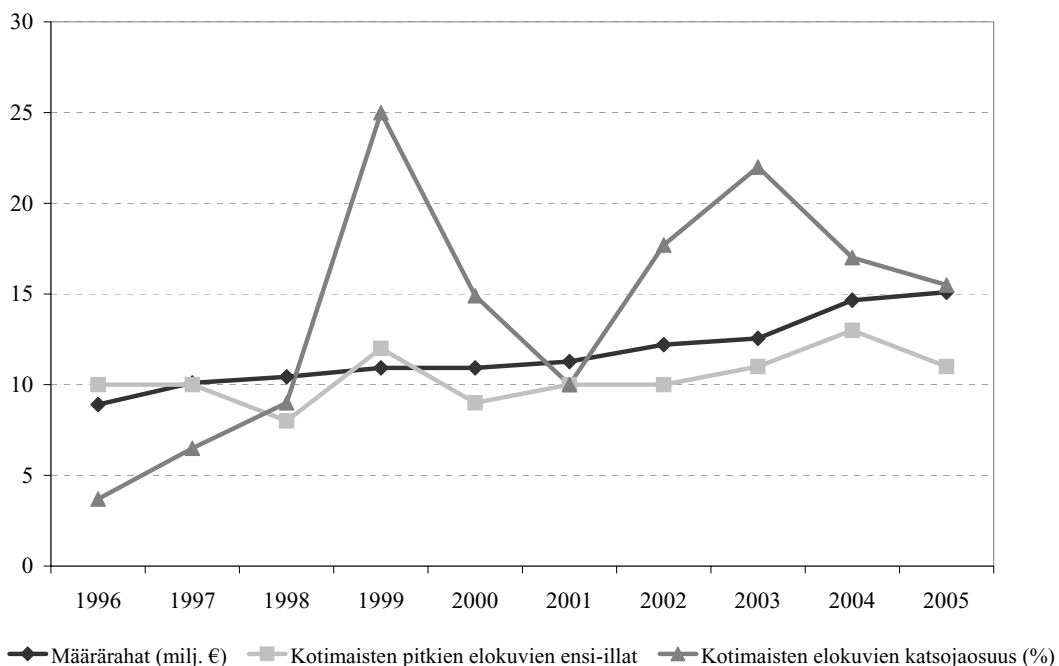
	2003	2004	2005
	tuotan- € not kpl	tuotan- € not kpl	tuotan- € not kpl
Pitkät elokuvat (ml. dokumentit ja animaatiot) ¹⁾	5 303 275	18 5 194 228	17 4 772 000
Pitkät lasten ja nuorten elokuvat	600 000	1 670 000	1 1 340 000

Taulukko 150. Suomen elokuvasäätiön kautta myönnetty tuki

Lyhytelokuvat (ml. dokumentit, animaatiot, lasten ja nuorten elokuvat sekä sarjat)	1 697 656	35 2 205 000	48 1 891 119	39
Markkinointi ja levitys	754 000	16 838 254	23 820 300	17
Jälkituki ²⁾	141 277	2 1 032 013	7 1 791 451	9
Yhteensä	8 496 208	9 939 495	10 614 870	

¹⁾ Vuonna 2003 1 dokumentti, 2004 5 dokumenttia, 2005 3 dokumenttia ja 1 animaatio

²⁾ Jälkituki maksetaan teatterilevityksessä olleelle elokuvalle, jonka katsojamäärä on ylittänyt 45 000 maksanutta katsojaa.

Kuvio 24. Elokuvan kokonaistuki, kotimaiset ensi-illat ja katsojamäärät

Turvallisen mediaympäristön kehittämiseksi lapsille käynnistettiin *Lapset ja media -toimintaohjelmassa* kahdeksan hanketta. Tärkeimpiä vaikutuksia saavutetaan mediakasvatuksen edistämällä varhaiskasvatuksessa (*MediaMuffinssi -hanke*) ja Internetin suodatint- ja estojärjestelmien arvioinnilla.

Elokuva- ja audiovisuaalinen kulttuuriperinnön laajentamiseksi kattamaan radio- ja televisioaineistojen arkistoinnin valmistettiin hankesuunnitelma. Toimintaympäristön huomattavat muutokset elokuvatuotannon, -levityksen ja -esitystekniikan sekä oheisaineistojen digitalisoinnissa vaikuttavat väistämättä Suomen elokuva-arkiston toimintaan. Tähän valmistuminen aloitettiin mm. laatimalla kotimaisen filmikokoelman uusi hoitamisstrategia.

Tietoyhteiskunnan tietoverkkojen sisältöjen tarpeeseen ja saatavuuteen vastattiin tukemalla kulttuurin ja viihteen tuotekehittämistä ja vahvistamalla kulttuurialojen tietokantoja.

Tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen sekä tekijänoikeustietämyksen ja -osaamisen lisääminen

Tekijänoikeuslain, rikoslain 49 luvun ja tekijänoikeusasetuksen muutokset tulivat voimaan kertomusvuoden päätyttyä. WIPO-sopimusten hyväksymistä koskevat lait vahvistettiin. Tekijänoikeuslain muutosten yhteydessä eduskunta hyväksyi kolme lausumaa, joista keskeisin edellyttää teknisten suojausten ja yksityisen kopioinnin mahdollisuuksien seuraamista sekä vapaaehtoisten toimien edistämistä yksityisen kopioinnin mahdollistamiseksi.

Kuvataiteen jälleenmyyntikorvausdirektiivin edellyttämiä tekijänoikeuslain muutoksia koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle.

Tekijänoikeudellista tietämystä ja osaamista lisääviä yhteistyöprojekteja käynnistettiin mm. perusopetusmateriaalin tuottamiseksi. Laaja koulutustarpeiden kartoitus ja koulutuksen suunnittelu aloitettiin.

Liikuntapolitiikka

Liikunnan toimialalla tavoitteena oli edistää koko väestön hyvinvointia, lisätä osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksia, vahvistaa liikunnan eettistä pohjaa ja liikunnan ja huippu-urheilun edellytyksiä sekä painottaa lasten ja nuorten oikeutta henkisesti ja fyysisesti turvalliseen kasvuympäristöön. Tavoitteena oli myös kehittää edelleen liikunnan tulosperusteista valtionavustusjärjestelmää sekä lisätä yhteistyötä viranomaisten välillä terveystoiminnassa. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi opetusministeriö painotti ohjauksessa terveystoiminnan merkitystä kaikenikäisen väestön liikunnan kehittämisessä.

Taulukko 151. Terveystensä kannalta riittävästi (2 krt/vko) liikkuvat 15—64 -vuotiaat ihmiset, %¹⁾

	2003	2004	2005
miehet	58	61	60
naiset	65	65	68

¹⁾ Lähde: KTL

Opetusministeriö jakoi avustuksia 131 liikuntajärjestölle yhteensä 30,5 milj. euroa. Kertomusvuonna laadittiin perusteet valtakunnallisten lajiliittojen tulosperusteisen avustusjärjestelmän uudistamiseksi ja otettavaksi käyttöön vuoden 2007 alusta.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset toteuttivat kaikkiaan 332 907 vapaan sivistystyön opiskelija-vuorokautta. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 1 %. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten koulutusvolyymi puolestaan oli 73 305 opiskelijapäivää, mistä oli vähennystä 7 %.

Kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi tuettiin erityisesti uimahallien peruskorjausta ja lähiliikuntaedellytysten luomista ottaen huomioon lasten ja nuorten sekä terveyttä edistävän liikunnan olosuhteiden kehittäminen.

Tuettiin yleisurheilun MM-kisojen ja vammaisyleisurheilun EM-kisojen onnistumista. Yleisurheilun MM-kisat olivat taloudellinen menestys noin 400 000 euron ylijäämällä eikä valtioneuvoston periaatepäätöksen (1/700/2003) mukainen tappiontakuu realisoitunut. Kisoista tehtiin lukuisia joukko tutkimuksia suurtaapahtumajärjestelyjen onnistumisesta. Vammaisyleisurheilun EM-kisat onnistuivat myös odotusten mukaisesti ja kisaorganisaatio toteutti kisat myönnetyin valtionavustuksen turvin.

Liikunnan eettisen pohjan vahvistamiseksi Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n johdolla vuonna 2004 valmistellut liikuntakulttuurin Reilun Pelin eettiset periaatteet otettiin käyttöön. Doping-testejä suoritettiin 2 179 kappaletta, joiden lisäksi yleisurheilun MM-kisojen aikana testejä suoritettiin 804 kappaletta.

Viranomaisyhteistyö lisääntyi erityisesti terveystuolliikunnassa. Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma tuki opetusministeriön rahoituksella 164 hanketta. Yhteistyöllä saatiin aikaan mm. ikääntyvien liikunnan laatusuosituksia ja voimaharjoitteluohtjelma. Kunnossa Kaiken ikää -ohjelma tuki opetusministeriön rahoituksella 164 hanketta, joilla vahvistettiin erityisesti urheiluseurojen mahdollisuuksia toimia terveyttä edistävän liikunnan alalla.

Lasten ja nuorten liikuntaohjelman toinen vaihe käynnistettiin. Muutoksia tapahtui iltapäivätoiminnassa, jossa 1.—2. -luokkalaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan lakisääteistäminen siirsi liikuntaohjelman painopisteen 3.—9. -luokkalaisten liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittämiseen. Iltapäivätoiminnan kehittämishankkeessa oli mukana noin 12 600 lasta ja nuorta ja paikallisten urheiluseurojen lasten ja nuorten liikunnan kehittämishankkeissa noin 35 000 lasta ja nuorta.

Osallisuutta ja osallistumista vahvistettiin tukemalla liikuntajärjestöjen paikallisen toiminnan kehittämistä, lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa sekä laajoja väestöryhmiä palvelevaa liikuntapaikkarakentamista. Opetusministeriö ja lääninhallitukset myönsivät liikuntapaikkarakentamiseen yhteensä 16,8 milj. euroa. Liikuntajärjestöjen valtionavustusten määrä vuonna 2005 kasvoi n. 1,8 milj. eurolla. Vuonna 2005 keskeisimpänä liikuntajärjestöjen yhteisenä kehittämishankkeena tuettiin Suomen Liikunta ja Urheilun "Hyvä Seura" -hanketta. Sen tavoitteena on vahvistaa kansalaistoiminnan elinvoimaisuutta erityisesti perustasolla. Mukana hankkeessa ovat toimialajärjestöt Nuori Suomi, Suomen Kuntourheiluliitto, Suomen Olympiakomitea, liikunnan aluejärjestöt ja yli 20 lajiliittoa.

Taulukko 152. Valtion tuki liikuntapolitiikkaan ja hankkeisiin osallistujat

	2003	2004	2005
Valtion tuki liikuntajärjestölle	26,7 milj. €	27 milj. €	30,5 milj. €
Opiskelijavuorokaudet liikunnan koulutuskeskuksissa	399 703 vrk	409 640 vrk	405 812 vrk
Tuettuja hankkeita terveystuolliikunnassa. (STM:n ja OPM:n yhteistyö)	Kunnossa Kaiken Ikää -hankkeita yhteensä 152 kpl, rahoitus 0,5 milj. €	Kunnossa Kaiken Ikää -hankkeita yhteensä 164 kpl, rahoitus 0,48 milj. €	Kunnossa Kaiken Ikää -hankkeita yhteensä 164 kpl, rahoitus 0,54 milj. €
Osallistujia liikunnallisessa iltapäivätoiminnassa sekä seurojen liikuntahankkeissa	32 000 lasta ja nuorta iltapäiväkerhojen toiminnassa ja seurojen liikunta -hankkeissa	38 500 lasta ja nuorta (iltapäiväkerhojen toiminnassa ja seurojen liikunta -hankkeissa)	47 700 lasta ja nuorta iltapäiväkerhojen toiminnassa ja seurojen liikunta -hankkeissa
Valtion tuki liikuntapaikkarakentamiseen	13,6 milj. €	18 milj. €	16,9 milj. €
Huippu-urheilun tuki	6,27 milj. €	6,29 milj. €	6,94 milj. €

Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyön vaikuttavuustavoitteet sijoittuvat kolmelle tulosalueelle: nuorten aktiivinen kansalaisuus, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten elinolojen parantaminen.

Nuorisotyölain kokonaisuudistus eteni suunnitelmien mukaisesti ja eduskunta hyväksyi lain joulukuussa.

13. Opetusministeriö

Vuoden aikana otettiin käyttöön opetusministeriön tuella toteutetut Lasten ja nuorten taidekeskuksen uudet tilat Hyvinkäällä sekä Allianssi-talo Helsingissä.

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen, valtakunnallisten nuorisokeskusten, nuorten työpajatoiminnan, Avartti-toiminnan sekä nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen ja nuorisotyön alueellisten kehittämismäärärahojen tasoa voitiin nostaa merkittävästi. Toiminnan määrää, vaikuttavuutta ja laatutasoa saatiin vastaavasti nostetuksi.

Nuorisotyöttömyyden lasku erityisesti loppuvuodesta oli nopeaa: nuorisotyöttömyys aleni vuoden aikana noin 12,3 %. Työttömiä nuoria oli kuitenkin edelleen keskimäärin 30 500 eli noin 9 000 enemmän kuin 1990-luvun lamavuosia edeltäneen täystyöllisyyden aikana.

Taulukko 153. Nuorisotyön määrärahat ja tunnuslukuja 2003—2005

Toiminnot	Osallistujat/ määrät			Määrärahat (milj. euroa)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Kuntien nuorisotyö				6,00	6,00	6,10
Nuorisojärjestöt ja nuorisotyötä tekevät järjestöt	815 000	830 000	850 000	7,90	10,40	11,20
Nuorten työpajat, lkm	7 100	8 000	8 000	0,80	1,40	2,00
— <i>nuorisotyöttömyys, hlö</i>	35 500	34 800	30 500			
Valtak. nuorisokeskukset (vrk)	148 000	150 000	160 000	2,40	3,80	4,30
Koululaisten iltapäiväkerhot	1 200	1 500	1 550	0,60	1,00	1,10
Nuorisotutkimus, hankkeet	12	15	15	0,50	0,80	0,85
Tieto- ja neuvontapalvelut	27	40	70	0,10	0,50	0,70
— <i>kuntien lukumäärä</i>						
Ehkäisevä huumetyö, hankkeet	70	50	50	0,84	0,84	0,84
Aluekehittäminen, hankkeet	0	55	73	0,00	0,70	0,90
Avartti-ohjelma, nuorten määrä	600	700	750	0,20	0,20	0,30
Nuori kulttuuri						
— <i>Kulttuuriryhmät (CIMO), nuoria</i>	1 349	1 411	1 400	0,10	0,10	0,13
— <i>Nuori Kulttuuri tapahtumat</i>	6 350	7 400	21 000(x)	0,40	0,40	0,35

Kirkollisasiat

Ortodoksista kirkkoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua on jatkettu ortodoksisen lainsäädännön uudistamistoimikunnan ehdotuksen ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta. Uudistuksella pyritään mm. vahvistamaan kirkon itsehallintoa sen sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien valtionavustusjärjestelmästä valmistui työryhmän ehdotus. Valtionavustuksilla edistettäisiin tosiasiallisia mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä uskonnollisten yhdyskuntien tasapuolista kohtelua.

EU-rakennerahastotoiminta

Vuoden 2005 loppuun mennessä oli rahoitettu 2 177 hanketta Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tuella sekä 797 hanketta Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tuella. Vuoden loppuun mennessä oli hankkeisiin si-dottu yhteensä 701 milj. euroa kansallista ja EU-rahoitusta.

Opetusministeriön hallinnonalalla rakennerahastovaroilla on tuettu hallinnonalan keskeisten kansallisten kehittämistavoitteiden saavuttamista. Rahoitus on suunnattu valikoituihin kehittämiskohteisiin ja pitkäkestoiseen kehittämistoimintaan.

Rakennerahastohankkeet ovat tuottaneet lisäarvoa kansalliseen toimintaan mm. kehittämällä uusia toimintatapoja, joita on levitetty koulutuksen järjestäjien käyttöön. Esimerkkeinä näistä on työssäoppimisen ja ammatiosaamisen näyttöjen kehittäminen.

Opetusministeriö rahoitti ohjelmakautta 2000—2006 tarkastelevaa arviointihanketta (www.jyu.fi/alueosaja). Lisäksi käynnistettiin selvitystyö, joka tuottaa yleisen analyysin rahoitettujen hankkeiden kohdentumisesta ohjelmittain, rahastoittain, alueittain, toteuttajittain ja sisältöteemoittain.

Koulutus- ja tutkimustoiminnassa tuettiin toimia, jotka painoutuivat verkostojen ja yhteistyön kehittämiseen. Kulttuurin toimialalla painoutuivat alueellinen ja paikallinen yrittäjyys sekä uudet elinkeinot, liikuntasektorilla paikalliset ja alueelliset työllistämisen- ja rakentamishankkeet sekä nuorisotyössä nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja verkostojen kehittäminen syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ongelmien ratkaisemiseksi.

Valtionyhtiöt

Veikkaus Oy

Veikkaus Oy on kokonaan valtion omistama osakeyhtiö, jonka toimialana on raha-arpajaisten sekä veikkauksen- ja vedonlyöntipelien toimeenpano. Yhtiö on hallinnonalan rahoituksen kannalta erittäin merkittävä, koska yhtiön tuloutuksella katetaan yli puolet tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön talousarviomenoista (kertomusvuonna 53 %).

Vuonna 2005 yhtiön liikevaihto kasvoi 4,4 %. Yhtiön tulos nousi yli 400 milj. euroon, missä on kasvua 0,8 %. Tuloksesta yhtiö luovutti opetusministeriölle 381,4 milj. euroa.

Taulukko 154. Veikkaus Oy

Milj. €	2004	2005	Muutos	Muutos %
Liikevaihto	1 261	1 316	55	4,4
Myyntikate	461	468	7	1,5
Myyntikate %	37	36	-1	-2,7
Tulos ennen tp-siirtoja	397	401	4	1,0
Voitto %	32	30		-6,6

Taulukko 155. Veikkausvoittovarojen käyttö valtion talousarviossa

Milj. €	2004	2005	Muutos €	Muutos %
Tiede	75,7	75,7	0	0
Taide	187,5	185,3	-2,2	-1,3
Liikunta	88,1	89,9	4,2	5,0
Nuorisotyö	28,5	31,6	3,1	10,9
Yhteensä	376,8	382,5	5,7	1,5

CSC-Tieteellinen laskenta Oy

CSC-Tieteellinen laskenta Oy tarjoaa ja kehittää keskitettyjä tietoteknisiä palveluja tutkimuksen ja opetuksen tarpeisiin korkeakouluille, tutkimuslaitoksille ja elinkeinoelämälle. Vuoden 2005 aikana keskeisimmät palvelut ovat olleet keskitettyjen tietovarantojen ylläpitäminen ja jakaminen, kansallisen suurteholaskentakapasiteetin tarjoaminen sekä korkeakoulu- ja tutkimusverkon (Funet) ylläpito ja kehittäminen.

Vuoden 2005 merkittävin hanke oli CSC:n muutto uuteen toimitaloon Espoon Keilaniemeen. Vuoden aikana CSC lisäsi merkittävästi laskentakapasiteettiaan hankkimalla uuden sovelluspalvelimen ja laajentamalla klusterikapasiteettiaan.

CSC-yhtiön liikevaihto vuonna 2005 oli 15,2 (14,0) milj. euroa. Yhtiön tulos rahoituserien jälkeen oli 98 351,03 (83 783,96) euroa ja tilikauden voitto 70 396,44 (58 383,54) euroa. Yhtiö on erityispalveluita tuottava valtionyhtiö, joka ei pyri tuottamaan voittoa. Henkilöstö kasvoi vuoden aikana kymmenellä henkilöllä ja oli vuoden lopussa 140.

13.3 Henkisten voimavarojen hallinta

Taulukko 156. Opetusministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	33 969	34 552	34 706
Henkilöstömäärä 31.12.	36 037	36 557	36 616
Miesten määrä	16 605	16 634	16 588
Naisten määrä	19 432	19 923	20 028
Vakinainen henkilöstö	15 644	16 322	17 300
Määräaikainen henkilöstö	20 393	20 235	19 316
— josta Yliopisto-opiskelijat ¹⁾		4 906	4 658
Henkilöstön keski-ikä (v)	40,7	40,9	40,3
Sairauspoissaolot pv/htv	8,3	8,5	7,6

¹⁾ Yliopisto-opiskelijat on eritelty vuodesta 2004 alkaen.

13.4 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Hallinnonalan vuoden 2005 talousarviossa tapahtuneista rakenteellisista muutoksista merkittävimpiä olivat momentin 29.01.10 (Eräiden kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito) määrärahan (noin 1,1 milj. euroa) yhdistäminen momentin 29.90.53 (Valtionavustus tilakustannuksiin) määrärahaan sekä ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien avustuspäärärahojen (noin 4,5 milj. euroa) siirto momenteilta 29.08.25 ja 29.08.50 momentille 29.90.50. Kertomusvuonna aloitettiin hallinnonalan talousarviopääloukan rakenteen uudistamistyö, jonka tuloksia hyödynnettiin osittain jo vuoden 2006 talousarvioesityksessä.

Talousarvion ja lisätalousarvioiden yhteensä 6 207,1 milj. euron määrärahoista käytettiin 5 758,8 milj. euroa, seuraaville vuosille siirtyi 369,8 milj. euroa ja käyttämättä jäi 78,5 milj. euroa.

Arviomäärärahan ylityksiä oli hallinnonalan yleisissä budjettivaroissa seuraavat kolme: oppisopimuskoulutuksen valtionosuusmäärärahan (29.60.31) ylittyminen 2,2 milj. eurolla, korkeakouluopiskelijoiden ate-

riatukimäärärahan (29.70.57) ylittyminen 1,4 milj. eurolla sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukimäärärahan (29.70.59) ylittyminen 1,2 milj. eurolla.

Arviomäärärahoista käyttämättä jääneistä summista merkittävimpiä olivat 40,2 milj. euroa momentilla 29.40.30 (Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin) ja 15,7 milj. euroa momentilla 29.70.55 (Opintoraha ja asumislisä). Nämä johtuivat ennakoitua pienemmistä opiskelijamääristä.

Tuotto- ja kululaskelman sekä taseen analyysi

Hallinnonalan toiminnan kulut kasvoivat yhteensä 77 milj. euroa eli 3,4 %. Henkilöstökulut kasvoivat 3,8 %, vuokrat 2,4 % ja palvelujen ostot 4,2 %. Hallinnonalan toiminnan kuluista yliopistojen osuus oli noin 86 %.

Hallinnonalan siirtotalouden kulut kasvoivat yhteensä 108 milj. euroa eli 2,7 %. Kuntayhtymille myönnettävät valtionosuudet kasvoivat 6,6 % ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille myönnettävät valtionosuudet 5,3 %, kun taas yksittäisille kunnille myönnettävät valtionosuudet pienenevät 1,6 %. Muut siirtotalouden kulut ulkomaille kasvoivat 13 milj. euroa eli 59 %. Tähän syynä oli lähinnä Suomen Akatemian maksama European Southern Observatoryn liittymismaksu 10,4 milj. euroa sekä vuoden 2005 jäsenosuus 1,8 milj. euroa. Hallinnonalan siirtotalouden kuluista opetusministeriön myöntämien valtionosuuksien ja -avustusten osuus oli noin 97 %.

Hallinnonalan taseessa kansallisomaisuuden arvo kasvoi 3 milj. euroa eli 1,8 %. Rakennusten sekä rakennus- ja maa-alueiden arvo pieneni yhteensä 7 milj. euroa. Vähennys johtui lähinnä Aleksanterin teatterin ja Rooman instituutin maa-alueiden ja kulttuurirakennusten siirrosta opetusministeriöltä Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Muun kansallisomaisuuden arvo puolestaan kasvoi 10 milj. eurolla. Kasvu johtui pääosin Valtion taidemuseon saamista taidelahjoituksista, joista merkittävin oli Yrjö ja Nanny Kauniston 78 teosta käsittävä taidekokoelma.

Käyttöomaisuuden aineellisten hyödykkeiden arvo pieneni 33 milj. euroa eli 13,2 %. Vähennys johtui lähinnä opetusministeriön rakennusomaisuuden siirrosta Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Siirrettyyn varalisuuteen kuului mm. Hanasaaren kulttuurikeskuksen sekä eräiden ulkomailta toimivien instituuttien rakennuksia ja maa-alueita. Käyttöomaisuusarvopapereiden arvo pieneni yhteensä 3 milj. euroa eli 14,3 %. Se johtui lähinnä Pariisin ja Rooman instituuttien osakearvopapereiden siirrosta opetusministeriöltä Senaatti-kiinteistöille ja Finnish Consulting Group Oy:n osakkeiden hallinnan siirrosta Opetushallitukselta valtiovarainministeriölle.

13.5 Opetusministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 157. Opetusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	249 615 435,30	239 918 601,09	4 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	19 471 133,93	19 084 204,72	2 %
Muut toiminnan tuotot	<u>372 844 262,27</u>	<u>352 433 778,78</u>	6 %
	641 930 831,50	611 436 584,59	5 %

13. Opetusministeriö

Taulukko 157. Opetusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-123 836 346,91	-124 961 398,93	-1 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	158 820,63	176 698,47	-10 %
Henkilöstökulut	-1 467 291 178,89	-1 413 177 226,67	4 %
Vuokrat	-294 012 616,36	-286 933 917,34	2 %
Palvelujen ostot	-246 440 977,42	-236 106 945,77	4 %
Muut kulut	-80 633 552,34	-74 143 771,71	9 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-251 364,17	196 209,99	-228 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	1 919 074,59	2 460 220,73	-22 %
Poistot	-88 987 041,33	-91 471 632,30	-3 %
Sisäiset kulut	<u>-45 084 914,07</u>	<u>-43 864 854,65</u>	3 %
	-2 344 460 096,27	-2 267 826 618,18	3 %
JÄÄMÄ I	-1 702 529 264,77	-1 656 390 033,59	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	7 213 762,65	6 733 643,21	7 %
Rahoituskulut	<u>-316 767,58</u>	<u>-468 186,16</u>	-32 %
	6 896 995,07	6 265 457,05	10 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	11 560 595,10	10 709 874,46	8 %
Satunnaiset kulut	<u>-128 647,37</u>	<u>-38 224,78</u>	237 %
	11 431 947,73	10 671 649,68	7 %
JÄÄMÄ II	-1 684 200 321,97	-1 639 452 926,86	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Elinkeinoelämältä	17 474,23	74 285,31	-76 %
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	2 250 623,02	1 000 769,25	125 %
Euroopan unionilta	71 502,40	396 076,92	-82 %
Muut siirtotalouden tuotot	<u>431 854,63</u>	<u>328 831,59</u>	31 %
	2 771 454,28	1 799 963,07	54 %
Kulut			
Kunnille	-1 284 374 490,80	-1 304 948 285,12	-2 %
Kuntayhtymille	-1 106 748 576,91	-1 038 383 142,91	7 %
Sosiaaliturvarahastoille	-710 044 412,40	-711 647 069,13	0 %
Elinkeinoelämälle	-34 466 802,71	-34 847 000,20	-1 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-960 900 279,32	-911 691 295,25	5 %
Kotitalouksille	-59 398 561,14	-59 538 380,22	0 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-35 018 701,62	-21 942 070,44	60 %

Taulukko 157. Opetusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

Muut siirtotalouden kulut	-12 859,28	-272,40	4621 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>16 305 164,79</u>	<u>16 490 602,04</u>	-1 %
	-4 174 659 519,39	-4 066 506 913,63	3 %
JÄÄMÄ III	-5 856 088 387,08	-5 704 159 877,42	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	385 479 511,60	375 835 263,77	3 %
Perityt arvonlisäverot	34 979 963,88	34 804 051,31	1 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-139 234 914,12</u>	<u>-142 555 401,91</u>	-2 %
	281 224 561,36	268 083 913,17	5 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-5 574 863 825,72</u>	<u>-5 436 075 964,25</u>	

Taulukko 158. Opetusministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Maa- ja vesialueet	25 000,00	17 000,00	47 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	787 570,24	2 047 970,51	-62 %
Rakennukset	113 487 175,13	119 229 002,82	-5 %
Muu kansallisomaisuus	29 026 791,66	19 234 030,45	51 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>8 161 088,99</u>	<u>8 258 259,06</u>	-1 %
	151 487 626,02	148 786 262,84	2 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Perustamis- ja järjestelymenot	12 641,15	0,00	0 %
Tutkimus- ja kehittämismenot	2 398,98	9 264,05	-74 %
Aineettomat oikeudet	6 246 984,12	7 461 936,67	-16 %
Muut pitkävaikutteiset menot	3 555 170,42	4 949 290,43	-28 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>136 281,67</u>	<u>224 560,46</u>	-39 %
	9 953 476,34	12 645 051,61	-21 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	2 893 566,54	2 896 930,54	0 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	619 691,52	3 393 110,52	-82 %
Rakennukset	11 135 576,28	20 812 525,35	-46 %
Rakennelmat	1 461 109,10	559 540,80	161 %

13. Opetusministeriö

Taulukko 158. Opetusministeriön hallinnonalan tase, euroa

Rakenteet	106 488,21	105 003,67	1 %
Koneet ja laitteet	170 781 917,71	187 353 338,60	-9 %
Kalusteet	22 502 021,08	25 544 515,23	-12 %
Muut aineelliset hyödykkeet	5 864 706,14	6 381 523,02	-8 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>3 765 603,68</u>	<u>5 457 437,19</u>	-31 %
	219 130 680,26	252 503 924,92	-13 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	17 733 949,54	20 698 833,68	-14 %
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	<u>299 180,88</u>	<u>722 689,14</u>	-59 %
	18 033 130,42	21 421 522,82	-16 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			
	247 117 287,02	286 570 499,35	-14 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Aineet ja tarvikkeet	1 194 232,62	1 160 840,70	3 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>2 736 730,23</u>	<u>2 862 665,69</u>	-4 %
	3 930 962,85	4 023 506,39	-2 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	791 298,92	1 304 788,48	-39 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	169 411 914,97	158 336 880,64	7 %
Siirtosaamiset	354 263 753,77	422 636 013,92	-16 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	91 334 678,96	97 083 699,10	-6 %
Ennakkomaksut	<u>6 601 345,34</u>	<u>4 213 107,31</u>	57 %
	621 611 693,04	682 269 700,97	-9 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	180 102,51	193 505,39	-7 %
Tiliviraston tulotilit	512,67	0,00	0 %
Muut pankkitilit	995 581,06	935 013,30	6 %
Muut rahat ja pankkisaamiset	62 995 662,44	60 248 462,27	5 %
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>10 386,30</u>	<u>0,00</u>	0 %
	64 182 244,98	61 376 980,96	5 %

Taulukko 158. Opetusministeriön hallinnonalan tase, euroa

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
YHTEENSÄ	690 516 199,79	748 974 976,80	-8 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>1 089 121 112,83</u>	<u>1 184 331 738,99</u>	-8 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	452 568 976,11	452 568 976,11	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	199 600 487,10	202 051 909,29	-1 %
Pääoman siirrot	5 475 771 485,32	5 433 624 542,06	1 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-5 574 863 825,72</u>	<u>-5 436 075 964,25</u>	-3 %
	553 077 122,81	652 169 463,21	15 %
RAHASTOJEN PÄÄOMAT			
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	63 101 992,33	60 320 564,84	5 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Muut pitkäaikaiset velat	2 201 116,99	4 955 040,95	-56 %
LYHYTAIKAINEN			
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	1 384 765,58	0,00	0 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	131 883,54	67 338,83	96 %
Saadut ennakot	93 269 776,06	91 326 685,88	2 %
Ostovelat	65 470 629,05	75 182 990,92	-13 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	36 319 146,96	35 142 677,91	3 %
Edelleen tilitettävät erät	25 766 193,75	23 891 818,84	8 %
Siirtovelat	177 318 963,21	170 195 886,73	4 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>71 079 522,55</u>	<u>71 079 270,88</u>	0 %
	470 740 880,70	466 886 669,99	1 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	472 941 997,69	471 841 710,94	0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 089 121 112,83</u>	<u>1 184 331 738,99</u>	-8 %

Taulukko 159. Opetusministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-13 079,26	-16 994,97
Arvonlisäverotulot	32 696 890,34	32 790 323,41
Muut vero- ja maksutulot	385 479 511,60	375 835 263,77
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	418 163 322,68	408 608 592,21
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	612 104 419,38	445 650 118,29
Korkotulot ja voiton tuloutukset	7 241 022,33	6 788 074,36
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-820 985 790,40	-785 260 728,70
Henkilöstömenot	-1 477 906 191,98	-1 425 041 594,14
Muut menot	-3 926 561,25	-3 985 529,16
Valtionvelan korkomenot	-170 398,58	-208 102,07
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-1 265 480 177,82	-1 353 449 169,21
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	15 879 732,65	19 188 252,05
Tulonsiirrot kunnille	-2 391 123 067,71	-2 343 331 428,03
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-34 466 802,71	-34 847 000,20
Tulonsiirrot kotitalouksille	-769 442 973,54	-771 185 449,35
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-958 859 614,99	-911 859 050,70
Tulonsiirrot ulkomaille	-35 018 701,62	-21 942 070,44
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-4 173 031 427,92	-4 063 976 746,67
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-62 952 937,61	-84 025 214,68
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	625 120,28	375 238,12
Sijoitukset arvopapereihin	2 812 513,70	-3 289 160,89
Sijoitusten myyntivoitot	104 248,88	0,00
Annetut lainat	4 926 471,48	89 895 887,19
Annettujen lainojen takaisinmaksut	423 508,26	834 552,57
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-54 061 075,01	3 791 302,31
RAHOITUS		
Valtionvelan nettomuutos	1 384 765,58	0,00
Muun velan nettomuutos	-1 872 034,02	-13 757 964,62
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-487 268,44	-13 757 964,62

14. Maa- ja metsätalousministeriö

14.1 Maa- ja metsätalousministeriön toimialan tuloksellisuuden kuvaus

Toimintakatsaus ja toimintaympäristön muutokset

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön toimiala jakaantuu seuraaviin politiikkasektoreihin 1) maaseudun kehittäminen 2) maatalous 3) elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu 4) kala-, riista- ja porotalous 5) vesitalous 6) metsätalous sekä 7) maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö.

Maa- ja metsätalousministeriö johtaa uusiutuvien luonnonvarojen kestäväen käytön politiikkaa tavoitteenaan ihmisten ja luonnon hyvinvointi. Osana valtioneuvoston ja Euroopan unionin päätöksentekoa ministeriön päämääriä ovat:

- uusiutuvien luonnonvarojen käyttö on kestävää ja tuottaa lisäarvoa,
- uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvat tuotteet vastaavat kuluttajien tarpeita ja tuotanto on kansainvälisesti kilpailukykyistä,
- elintarvikkeet ovat turvallisia; kasvit, eläimet ja ihmiset ovat terveitä,
- maaseutu on toimiva ja elinvoimainen,
- hallinto on asiakasta palveleva, selkeä ja tehokas.

Toimialalle on ominaista EU:n yhteisen politiikan suuri merkitys. Euroopan unioni määrittelee yhteisen maatalouspolitiikan ja toteuttaa sitä. EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan tavoitteeksi on asetettu maatalouden tuottavuuden lisääminen, maatalousväestön kohtuullinen elintaso, markkinoiden vakauttaminen, elintarvikehuollon turvaaminen ja kohtuulliset kuluttajahinnat. Kalastuspolitiikan tavoitteet on rinnastettu maatalouspolitiikan tavoitteisiin. Turvallisuus suomalaisessa elintarvikeketjussa perustuu EU:n yhteiseen politiikan perustalle, joten kansallinen liikkumavara on erittäin pieni.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2005 tehtiin useita maatalouden ja maaseudun kehittämisen politiikkasektoreihin vaikuttavia ratkaisuja. EU:n maatalousneuvosto päätti marraskuussa 2005 unionin sokeripolitiikan uudistuksesta. Tämän jälkeen käynnistyi uudistukseen liittyvän EU:n ja kansallisen lainsäädännön valmistelu, joka jatkui kevääseen 2006. Neuvottelutulos mahdollistaa yhden sokeritehtaan tuotannon jatkumisen. Suomi sai oikeuden maksaa sokerijuurikkaalle kansallista tukea enintään 350 euroa/hehtaari.

EU antoi syksyllä 2005 ohjelmakautta 2007—2013 koskevan maaseudun kehittämisasetuksen ja sopi vuoden lopulla kauden rahoituskehyksistä sekä vuoden 2006 alussa suuntaviivat maaseudun kehittämiselle. Vuoden 2004 loppupuolella aloitetun kansallisen strategiasuunnitelman valmistelua jatkettiin vuonna 2005 ja käynnistettiin sen täytäntöön panemiseksi myös maaseutuohjelman valmistelu. Manner-Suomen maaseutuohjelma valmistuneen kesällä 2006. Suomen osuus EU:n maaseudun kehittämisrahoista alenee alkukevään tiedon mukaan noin viidenneksen.

Maatalouteen ja maatalouspolitiikkaan vaikuttavista toimintaympäristön muutoksista keskeisimpiä on käynnissä oleva kansainvälisten kauppaneuvottelujen ns. Dohan -kierros. Maatalouden osalta tärkeimmät aiheet WTO -neuvotteluissa koskevat sisäistä tukea, vientikilpailua ja markkinoillepääsyä ohjaavia sääntö-

jä. EU:n lähtökohtana on, että uusia maatalouspolitiikan reformeja ei kauppaneuvottelukierroksen johdosta tehdä jo sovittujen uudistusten lisäksi. Joulukuussa 2005 pidetyssä HongKongin ministerikokouksessa sovittiin alustavasti vientituista luopumisesta vuoteen 2013 mennessä.

EU:n sisämarkkinoiden laajentuminen sekä kolmansissa maissa todentuneet riskit lisäävät eläin- ja kasvitautien leviämisen uhkaa sekä riskejä elintarvikeketjussa. Tästä esimerkkinä on Aasiasta Eurooppaan levinnyt lintuinfluenssa. Hallinnonala valmistautui lintuinfluenssauhkaan kartoittamalla siipikarjatuotannon riskialueita, tutkimalla näytteitä sekä osallistumalla kansainväliseen ja kansalliseen yhteistyöhön taudin vastustamiseksi.

Metsäsektori on muuttunut nopeasti. Globalisaatio on muuttanut voimakkaasti Suomen metsäteollisuuden strategista asemaa. Tuotteiden kiristynyt hintakilpailu länsimarkkinoilla sekä kustannusten nousupaineet heikensivät metsäteollisuuden kannattavuutta. Metsätaloudessa on edetty eri yhteiskuntatahojen laajalti hyväksymän Kansallinen metsäohjelma 2010:n mukaisesti. Ohjelman tarkistaminen tuli ajankohtaiseksi toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten ja ohjelman useiden keskeisten tavoitteiden jälkeenjääneisyyden vuoksi.

Kala-, riista- ja porotalouden toimintaympäristö oli vuonna 2005 suhteellisen vakaa. Kala- ja riistakannat ovat elinvoimaisia ja kalavesien tila on edelleen hyvä. Silakan, Itämeren lohen ja eräiden muiden kalalajien ja -tuotteiden dioksiinipoikkeukset jatkuvat vuoden 2011 loppuun. Silakkakiintiön kasvu Pohjanlahdella mahdollistaa silakan kalastuksen lisäämisen Selkämerellä. Rakennekehitys, erikoistuminen ja ammattimaistuminen jatkuivat porotaloudessa. Polttoaineen hinnan nousu heikensi poronhoidon kannattavuutta.

Vesiolot ovat vaihdelleet viime vuosina pitkäaikaisesta kuivuudesta runsaisiin sateisiin ja poikkeuksellisen rajuihin tulviin. Voimavaroja on kohdennettu erityisesti tulvavahinkoja ehkäiseviin toimiin ja vesihuollon edistämiseen. Tulvavahinkojen torjunnan painopistettä on siirretty asutuksen ja yhdyskunnan tärkeiden toimintojen tulvariskin hallintaan sekä valtion vesistö rakenteiden ylläpitoon.

Maanmittaustoimitusten ja kiinteistönmuodostuksen kysyntä ja tuotanto pysyivät varsin vakaana, ja maastotietoa kerättiin sovitun suunnitelman mukaisesti. Näillä toimilla ylläpidettiin ja parannettiin monien yhteiskunnan ydintoimintojen ja tietojärjestelmien kannalta oleellisia kiinteistö- ja maastotietojärjestelmän tietoja.

Maaseudun kehittäminen

Taulukko 160. Poliittikkasektorin kustannukset

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2004 milj. euroa
Siirtomenot, PL 30	169,1		133,4
— josta EU-osuus	52,8		45,3
Toiminnan kustannukset ¹⁾			
Tutkimus ja kehittäminen	4,7	95	9,2
Muu toiminta	28,9	297	29,2

¹⁾ MTT, MMM, Tike ja TE-keskukset. (2004/2005 toiminnan kustannukset eri poliittikalohkoissa eivät ole täysin vertailukelpoisia laskennan tarkentumisen johdosta.)

Vaikuttavuustavoitteet:

- *maaseudun elinvoimaisuuden säilyminen kestäväällä tavalla; ja*
- *maaseutualueiden tasapainoinen kehitys suhteessa koko maan kehitykseen.*

Vuoden 2005 lopussa maaseudulla asui noin 2,18 miljoonaa asukasta eli 42 prosenttia suomalaisista ja työpaikoista siellä sijaitsi noin kolmannes. Väestön väheneminen maaseutualueilla on tasaantunut, mutta kymmenen vuoden aikajänteellä tarkasteltuna harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla väestömäärä on pienentynyt. Harvaan asutun maaseudun väkiluku väheni edellisvuodesta noin prosentilla ja ydinmaaseudun noin 0,2 prosenttia.

Yritys- ja toimipaikkarekisteriin rekisteröidyistä yrityksistä noin 40 prosenttia toimi maaseudulla vuonna 2002. Alle 10 henkilötyövuotta työllistäviä maaseudun mikroyrityksiä oli lähes 64 000. Vuosina 1997—2002 yritysten määrä on kasvanut 1,4 prosenttia, henkilöstö 3 prosenttia ja liikevaihto 9 prosenttia. Alueet ovat erilaistuneet nopeasti. Muuttoliike harvaan asutuilta alueilta pois päin on siirtänyt myös yrityksiä taajama-alueille.

Alueelliset maaseudun kehittämisohjelmat (ALMA, tavoite 1-ohjelmat, LEADER+ ja POMO+) ovat tukenet paikallisia kehittämisohjelmia eri puolilla maata. Maaseudun elinvoimaisuus on lisääntynyt, kun uusia työmahdollisuuksia on syntynyt ja maaseudun houkuttelevuus asuinpaikkana kasvanut. Lokakuun alussa 2005 käynnistyi kansallisesti rahoitettu Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ELMA), joka turvaa maaseudun kehittämisen tavoite 1-ohjelman ulkopuolella vuonna 2006.

Ohjelmilla rahoitetaan elinkeinojen monipuolistamista, yritysten asiantuntijapalveluja, koulutusta ja yritys-kohtaisia hankkeita. Kasvavia aloja ovat edelleen matkailu ja muut palvelualat. Myös puuala ja energiayrittäjäyys ovat nousussa. Kylissä on aktivoitu ihmisiä toimimaan oman kotiseutunsa hyväksi. Samalla on kehitetty uusia muotoja turvata maaseudun väestön peruspalveluja, joita ovat esimerkiksi yksityiset hoivapalvelut sekä kiertävät ja telemaattiset palvelut. Paikalliseen omaehtoisuuteen perustuva toimintaryhmätyö on tuottanut hyviä tuloksia.

Maaseudun alueellisissa kehittämisohjelmissa on toteutettu ohjelmakaudella 2000—2006 vuoteen 2005 mennessä yhteensä lähes 22 300 hanketta. Niihin on sidottu varoja yhteensä 756 milj. euroa, josta EU-varoja runsaat 326 milj. euroa (43 %). Lisäksi hankkeissa on ollut mukana kuntien ja yksityistä rahoitusta. Ohjelmien sidonnat ovat edenneet hyvin, mutta maksatusten toteutumista on jouduttu monin keinoin vauhdittamaan. Vuoden 2005 lopussa sidotuista EU-varoista oli maksettu noin 60 prosenttia.

Kesäkuun 2005 loppuun mennessä ohjelmien avulla on syntynyt runsaat 10 000 uutta työpaikkaa, näistä vajaa puolet naisille. Uusista työpaikoista noin 60 prosenttia sijaitsi harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla. Uusia yrityksiä on syntynyt yli 4 000, joista noin puolet sijaitsee harvaan asutulla tai ydinmaaseudulla. Yli 35 000 menettämishan alla ollutta työpaikkaa on uudistettu. Näistä 60 prosenttia sijaitsi harvaanasutulla tai ydinmaaseudulla. Uusittujen ohjelmien synnyttämien työpaikkojen laskentamenetelmät ovat täsmentyneet ohjelmakauden kuluessa, minkä johdosta saavutetut tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia asetettuihin tavoitteisiin. Ohjelmat etenevät kohtuullisen hyvin. Hankkeilla on merkittävästi tuettu harvaan asutun ja ydinmaaseudun kehittämistä. Yritysrahoituksen osuus tulee nousemaan ohjelmien lopussa.

Vuonna 2004 valmistuneen maaseutupoliittisen erityisohjelman 52 ehdotuksesta oli toteutunut 18 kpl. Kolmen ehdotuksen toteutuminen näyttää epätodennäköiseltä. Kokonaisohjelman 133 ehdotuksesta on toteutunut 38. Maaseutupoliittinen ministerityöryhmä seuraa erityisohjelman toteutumista ensimmäisen kerran vuoden 2006 alussa.

Maaseutuelinkeinoneuvontajärjestöjen valtionapua saavan toiminnan arviointi (MMM:n julkaisuja 1/2006) tehtiin vuonna 2005. Arvioinnin mukaan neuvontaa on tarpeen kehittää määrätietoisesti kansallisen innovaatiojärjestelmän suuntaan. Yhteistoimintaa ja työnjakoa maaseutuelinkeinoneuvontaa tarjoavien järjestöjen välillä on lisättävä. Neuvonnan voimavaroja olisi voitava kohdistaa nykyistä joustavammin palveluiden kysynnän mukaan. Neuvonnan asiakasmäärä oli yli 40 000 maatilaa tai muuta maaseudun yritystä.

Maatalous

Taulukko 161. Poliittikkasektorin kustannukset

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2004 milj. euroa
Siirtomenot, PL 30	2 006,5		1 971,2
— josta EU-osuus	748,0		773,9
Toiminnan kustannukset ¹⁾			
Tutkimus ja kehittäminen	24,5	494	32,2
Muu toiminta	59,5	800	55,3

¹⁾ MTT, MMM, Tike ja TE-keskukset

Vaikuttavuustavoitteet:

- maataloustuotannon jatkuminen koko Suomessa; ja
- perheviljelmien kannattavuuden säilyminen ja maatalouden tuottavuuden kasvun varmistaminen.

Maatalouden kannattavuuskehitystä voidaan tarkastella kannattavuuskertoimen avulla. Se kuvaa tuotannon toteutunutta kannattavuutta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Kannattavuuskertoimen arvon ollessa 1,00 asetettu tuotantoon sitoutuneen pääoman korkovaatimus ja oman työn palkkovaatimus on saavutettu. Maatalouden kannattavuus heikkeni vuonna 2005 ennakkotietojen mukaan hieman edellisvuodesta. Maataloudessa saavutettiin 46 % asetetuista kannattavuustavoitteista (kannattavuuskerroin vuonna 2005 oli 0,46), kun vuonna 2004 niistä saavutettiin 52 %. Kannattavuutta heikensivät tuotantopanosten hintojen nousu ja tuotteiden hintojen lasku. Maataloustukien määrä sitä vastoin lisääntyi, koska niillä kompensoidaan osin toteutettua hallinnollisten hintojen laskua. Vuonna 2004 kannattavuudelle asetetut tavoitteet saavutettiin noin 12 prosentilla tiloista. Näillä tiloilla maatalouteen sijoitetulle pääomalle saatiin vähintään 5 prosentin tuotto ja omalle työlle maataloustyöntekijöiden keskipalkka. Muihin ammattikuntiin vertailukelpoinen tuntiansio koko maataloudessa oli 3,7 euroa/tunti.

Maa- ja puutarhatalouden nimellinen maataloustulo on vuosina 2000—2005 vaihdellut 918—1 148 milj. euron välillä. Vuonna 2005 maataloustulo oli 918 milj. euroa eli alhaisin koko kaudella. Myös tilaa kohden laskettu maataloustulo on hieman laskenut. Vuonna 2005 kirjanpitoilajien maataloustulo oli 22 600 euroa/tila (-4 % vuodesta 2000). Samana ajanjaksona näiden tilojen keskimääräinen tilakoko on kasvanut 6 hehtaarilla.

Maatalouden tuottavuuskasvu on vuosina 1992—2005 ollut keskimäärin noin prosentin vuodessa. EU-jäsenyyden aikana tuottavuuskehitys on polarisoitunut niin, että kotieläintilojen tuottavuuskehitys on ollut ajoittain erittäin nopeaa, jopa 2 % vuodessa, kun taas kasvinviljelytilojen tuottavuuskehitys on pysähtynyt täysin 1990-luvun puolenvälin tasolle.

Maatilojen määrä jatkoi laskuaan vuonna 2005. Tukea hakeneiden tilojen määrä väheni noin 2 400 tilalla eli noin 3,5 %, mikä oli suhteellisesti hieman edellisvuotta enemmän. Tilamäärä aleni tasaisesti koko maassa. Maataloustuotteiden tuotannon määrät eivät muuttuneet merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Maidon ja naudanlihan tuotanto alenivat hieman. Naudanlihan tuotannon alenemisen taustalla on lypsylehmien lukumäärän tasainen lasku. Sian- ja siipikarjanlihan tuotanto kasvoi hieman edellisestä vuodesta. Naudanlihan kotimainen tuotanto oli 89 % naudanlihan kokonaiskulutuksesta. Maidon, sianlihan, siipikarjanlihan ja kananmunien kotimainen tuotanto riitti kattamaan kotimaisen kulutuksen.

Vuoden 2005 viljasato tyydyttää viljan kotimaisen tarpeen ruista lukuun ottamatta. Satotaset olivat keskimääräiset tai hieman keskimääräistä korkeammat. Viljelty ala pieneni hieman edellisestä vuodesta, kun velvoitekesantoprosentti palasi 10 prosenttiin edellisvuoden 5 prosentista.

Maatalouden rakennetta kehitetään ja kannattavuutta parannetaan osaltaan investointituilla. Tukea myönnettiin vuonna 2005 noin 15 500 tilalle. Korkeat tukitasot ovat lisänneet avustusten kysyntää huomattavasti aiemmista vuosista. Avustuksia myönnettiin yhteensä 159,2 milj. euroa ja korkotukilainoja 345,5 milj. euron edestä. Valtionlainoja myönnettiin 5,4 milj. euroa. Päätökset painottuivat Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen TE-keskusten alueille.

Tilanpidon aloittamista tuettiin 860 tapauksessa eli suunnilleen saman verran kuin viime vuosina keskimäärin. Kotieläinaloilla investointivauhti oli kovempaa kuin vuosiin. Lypsykarjanavettojen rakentamista tuettiin runsaassa 500 tapauksessa, kun aikaisempina vuosina on tuettu keskimäärin 300 navettaa. Lisäksi tuettiin 246 lihakarjanavettaa. Sikatalouden laajennus- ja uudisrakennusinvestoinnit ovat pääosin edelleenkin hakukiellossa eräitä peruskorjaustilanteita ja nuoria viljelijöitä lukuun ottamatta. Vuonna 2005 sikalainvestointeja tuettiin 133 tapauksessa.

Elintarviketalouden laatustrategian toimeenpanossa panostettiin kansallisiin hyvän tuotantotavan ja toimintamallien rakentamiseen. Ohjeita tehtiin sianlihalle, siipikarjanlihalle sekä viljan ja teollisen rehun tuotantoon. Elintarviketalouden laatutietojärjestelmäverkostoa kehitettiin tavoiteohjelman avulla.

Taulukko 162. Viljelijöille maksetut maatalouden tulotuet, milj. euroa

	2003	2004	2005	Muutos, %
EU-tulotuet	447	455	470	3,2
Ympäristötuki	288	295	290	-1,7
Luonnonhaittakorvaus	423	424	421	-0,6
Kansalliset tuet	594	621	622	0,2
Maa- ja puutarhatalouden tuet yhteensä	1 752	1 795	1 803	0,5
— josta EU:n osuus	742	753	748	
— josta Suomen osuus	1 009	1 041	1 055	

Maa- ja puutarhatalouden viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 802,3 milj. euroa eli noin 0,5 % enemmän kuin edellisvuonna. EU:n osuus tuesta oli noin 748 milj. euroa (41 %). Tukien osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta kasvoi 46 %:iin. Tuensaajia oli 68 300.

Tavoitteena oli niin ikään ravinnekuormituksen vähentäminen, avoimen viljelymaiseman säilyttäminen ja maatalousympäristön monimuotoisuuden edistäminen.

Viimeisen vuosikymmenen aikana suorat valumat lantaloista on saatu pääsääntöisesti loppumaan ja painopiste on siirtynyt peltoviljelyn puolelle. Samalla on siirrytty vaiheeseen, jossa kuormituksen muutokset ovat

hitaita. Maatalouden ympäristötukijärjestelmän vaikutukset näkyvät tällä hetkellä ravinteiden käyttömäärien vähenemisenä ja peltomaassa ravinnepitoisuuksien kasvun taittumisena. Peltojen valumavesiin liuenneen fosforin kuormitusriski on kasvanut 1990-luvulle asti, mutta kasvu näyttää olevan taittumassa. Eroosion torjunta on vähentänyt eroosioaineksesta vapautuvan fosforin kulkeutumista vesistöön. Typpitase on selvästi alentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Luonnon monimuotoisuus maatalouden kannalta ympäristötuen perinnebiotooppien hoidon erityistuki on hyödyttänyt suurta määrää tavanomaisia, taantuneita ja uhanalaisia eliölajeja.

Vuonna 2005 maatalouden ympäristötukea maksettiin 64 521 viljelijälle eli 94 prosentille maataloustukia saaneista viljelijöistä ja 95 prosentille peltoalasta. Erityistukisopimuksia tehtiin noin 125 000 hehtaarin alalle. Vuonna 2005 tehtiin yli 330 erityistukisopimusta uudesta luonnonmukaisen kotieläintuotannon tukimuodosta. Erityistukisopimuksia, joita yhdellä tilalla saattaa olla useampia, oli yhteensä noin 20 000 kappaletta. Perinnebiotooppien hoidon erityistukien määrä on ollut koko ohjelmakauden nouseva ja vuonna 2005 perinnebiotooppisopimuksia maksettiin 2 660 tilalle ja 24 200 hehtaarin alalle.

Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

Taulukko 163. Poliittikkasektorin kustannukset

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2004 milj. euroa
Siirtomenot	1,5		1,3
Toiminnan kustannukset ¹⁾			
Tutkimus	16,3	318	13,5
Muu toiminta	66,3	819	57,6

¹⁾ MTT (85 % tutkimuksesta), EVI, Eela, KTTK, MMM, Tike, lääninhallitukset ja TE-keskukset

Vaikutavuustavoitteet:

- ihmisten ja eläinten terveyden suojeleminen,
- turvallisuus- ja laatu järjestelmät vähentävät riskejä elintarvikeketjussa; ja
- eläinten hyvinvoinnin paraneminen.

Elintarviketurvallisuusriskit säilyivät vähäisinä eikä elintarviketuotantoketjussa esiintynyt erityisiä markkinahäiriöitä. Ihmisten elintarvikevälitteisiä tautitapauksia todettiin kuitenkin vuonna 2005 selkeästi enemmän kuin edellisvuonna (yleisimmät tartunnanaiheuttajat 7 100 kpl, vakavimmat tartunnanaiheuttajat 55 kpl). Erityisesti tilastoja nostivat kaksi vesivälitteistä kampylobakteeriepideemiaa ja poikkeuksellisen suuri tuontisalaatin aiheuttama salmonellaepidemia. Elintarviketurvallisuuden parantamiseksi annettiin uusi elintarvikelaki, jonka avulla kehitetään elintarvikevalvonnan laatua, ohjausta, maksullisuutta, omavalvontaa sekä tuotantoketjun jäljitettävyyttä.

Suomen salmonellatilanne säilyi edelleen hyvällä tasolla ja eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien taustusten määrä pysyi alhaisena. Eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien eli zoonoosien vastustamiseksi kehitettiin toimenpidesuunnitelmia ja raportointia sekä valmisteltiin zoonoosikeskusta, joka aloittaa toimintansa vuonna 2006. Paikallisen elintarvikevalvonnan seutuyhteistyö eteni.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden ja rehujen jäämävalvontaohjelma osoitti, että eläinlääkkeiden käyttö Suomessa on hallittua ja että ympäristön saasteiden määrä suomalaisessa ruuassa on alhainen. Sallitun pitoisuuden ylittäviä jäämiä löytyi vain 0,1 prosentista tutkituista yli 11 000 näytteestä.

Eläintautitilanne pysyi hyvänä lukuun ottamatta Ahvenanmaalla esiintyneitä kalatautitapauksia ja neljää scrapie -tartuntaa. Ministeriö päivitti valmiussuunnitelmat suu- ja sorkkataudin, siipikarjan Newcastlen taudin ja lintuinfluenssan varalta. Tautipurkausten hoitoon varauduttiin osallistumalla valmiusharjoituksiin ja niitä järjestämällä. Nautojen terveydenhuoltojärjestelmän vaikutuksia ryhdyttiin seuraamaan järjestelmän kehittämiseksi yhdessä elinkeinon kanssa.

Eläinsuojeluviranomaiset tarkastivat eläinten hyvinvointia koskevien säädösten noudattamista aiempien vuosien tapaan. Lainsäädännön noudattaminen eläinten pidossa, käsittelyssä ja kuljetuksissa on kohtalaisen hyvällä tasolla, vaikka tiettyjä ongelmakohtia onkin osoitettavissa. Ministeriö tehosti koulutusta ja tiedon jakamista lainsäädännöstä viranomaisille ja muille sidosryhmille. Tuomioistuimet antoivat 35 eläintenpito-kieltoa, mikä on 40 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Eläinsuojelutilanteen arvioidaan paranevan jatkossa, kun Elintarviketurvallisuusvirastossa voidaan keskittyä tehtäviin nykyistä enemmän. Eläinten hyvinvointi pyrittiin sisällyttämään osaksi terveydenhuoltojärjestelmää.

Turvallisuuden ja laadun säilymistavoite koski myös maatalouden tuotantopanoksia ja kasvinterveyden varmistamista. Tuotantopanoksiin luetaan muun muassa rehut, lannoitteet, kasvien lisäysaineistot ja kasvinsuojeluaineet. Tuotantopanosten turvallisuus ja laatu säilyivät edelleen hyvänä. Luonnonmukaisen, muuntogeenisen ja tavanomaisen viljelyn rinnakkaiselon edellytyksiä koskeva selvitys valmistui. Säädösten valmistelu rinnakkaiselosta käynnistyi. Muuntogeenisten tuotteiden valvonta vakiintui kansallisen valvontaohjelman mukaiseksi. Uusia vaarallisia kasvintuhoojia ei löydetty. Venäjältä tuotavan havupuun valvonta aloitettiin ja toiminta on vakiintunut. Mäntyankeroisen kriisivalmiussuunnitelma päivitettiin. Kasvintuhoojaongelmat saattavat lisääntyä tuonnin kasvaessa tavaroiden vapaan liikkumisen myötä.

Kala-, riista- ja porotalous

Taulukko 164. Poliittikkasektorin kustannukset

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2004 milj. euroa
Siirtomenot, PL 30	43,0		35,5
— josta EU-osuus	6,1		5,8
Toiminnan kustannukset ¹⁾			
Tutkimus ja kehittäminen	13,2	193	17,0
Muu toiminta	23,1	262	15,8

¹⁾ RKTL, MMM, Tike ja TE-keskukset

Vaikuttavuustavoitteet:

- *kala- ja riistakantojen kestävään ja monipuoliseen hyödyntämiseen perustuva kala- ja riistatalous; ja*
- *porolaidunten kestävään käyttöön perustuva porotalous.*

EU:n neuvosto asetti keskeisille kalakannoille saaliskiintiöt vuodelle 2005. Silakkakiintiöiden riittämättömyyden takia silakan troolikalastusta rajoitettiin osan vuotta. Rajoituksista voitiin luopua syyskuun alussa, kun kokonaiskiintiö kasvoi kiintiövaihtojen ja tieteelliseen neuvon pohjautuvan lisäyksen jälkeen. Suomi ei ylittänyt EU:n määrittämää kiintiötä. Pohjanlahden silakkaa kalastettiin noin 59 000 tonnia, josta elintarvikesilakan osuus oli noin 42 prosenttia, Itämeren pääaltaan silakkaa noin 6 268 tonnia ja kilohaalia 18 000 tonnia. Turskasaalis aleni 276 tonniin. Pohjanlahden ja pääaltaan lohikiintiöstä ja Suomenlahden lohikiin-

tiöstä pyydettiin kummastakin 61 prosenttia. Edelliseen vuoteen verrattuna silakka- ja kilohailisaaliit sekä Suomenlahden lohisaalis kasvoivat. Lohisaalis muualla ja turskasaalis vähenivät.

Elinkeinokalatalouden kentässä on rakenteellisia puutteita, joita voidaan vähentää tukipolitiikan keinoin. Vuodet 2000—2006 kattavissa rakenneohjelmissa tuettiin hankkeita, jotka monipuolistivat tuotantoa, nostivat tuotteiden jalostusastetta ja paransivat hygieniää. Ohjelmakaudella on rahoitettu Manner-Suomessa kaikkiaan yli 2000 hanketta. Rannikoilla harjoitettavan kalastuksen suojaamiseksi hyljevahingoilta varattiin hylkeenkestävien rysien hankintaan yhteensä noin 1,6 milj. euroa julkisia varoja.

Vapaa-ajan kalastuksen luonne on muuttunut. Verkkokalastus on vähentynyt ja vastaavasti vakalastus lisääntynyt. Tämä näkyi puolestaan saalismäärien vähenemisenä ja kalastuksen kohdistumisena entistä selvemmin tiettyihin lajeihin. Vapaa-ajan kalastajat tarvitsevat tähän liittyen entistä enemmän tietoa monipuolisista kalastusmahdollisuuksista, kalastustavoista ja kalankäyttötottumusten ylläpitämisestä.

Kalavesissämme on tällä hetkellä runsaasti kalaa. Kalakantojen hoitoa on jouduttu arviomaan uudelleen. Viime aikoina on korostettu kalastuksen järjestelyn tärkeyttä sekä luontaisen lisääntymisen hyväksi käyttöä. Istutuksia tarvitaan yhä, mutta niiden suunnitelmallisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Kalastuskaiden laatua on pyritty parantamaan, jotta istutuksille saadaan mahdollisimman hyvä tuotto. Uutena ongelmana on noussut esille lohi-istutusten huono takaisinsaanti viime vuosina. Syytä heikkoon tuloksellisuuteen etsitään parhaillaan. Ministeriö käynnisti hankkeen, jossa selvitetään TE-keskuskohtaisesti kalaistutusten tarve, käytettävät kalalajit ja -kannat, mahdolliset lupatarpeet ja valvontakysymykset.

Kalastuksenhoitomaksujen korotus vuoden 2004 alussa vähensi vuosimaksuja. Vuonna 2005 maksettiin 266 300 vuosimaksua, missä vähennyistä vuoteen 2003 verrattuna oli lähes 40 000 maksua. Seitsemän vuorokauden maksusuoritukset sitä vastoin lisääntyivät. Suoritusten alenema vaikuttanee lähivuosina erityisesti kalastusalan järjestöjen ja kalastusalueiden toimintaan.

Riistataloudessa laaditaan laji- ja ympäristökohtaisia hoitosuunnitelmia, joissa otetaan huomioon kantojen hoidon lisäksi muun yhteiskunnan edellyttämiä vaatimuksia. Karhun ja ilveksen hoitosuunnitelmien teko käynnistyi. Suden, merihylkeen sekä peltopyyän valtakunnallisten hoitosuunnitelmien laadinta jatkui. Ministeriö julkisti vuoden lopussa susien hoitosuunnitelman. Suunnitelmassa kuvataan ne toimet, joita ministeriö tulee toteuttamaan susien hoitoon ja suteen liittyvien ristiriitatilanteiden ratkaisemisessa. Harmaahyljekannan koon ja kasvuvauhdin perusteella pyynnin kestävää verotusmäärää nostettiin 490 yksilöstä 635 yksilöön.

Jäkälälaidunten määrä ja kunto ovat säädelleet hyvin pitkälle sitä enimmäisporomäärää, joka on voinut laiduntaa paliskuntien luonnonlaitumilla. Jäkäläkoiden pysyminen vähintäänkin kohtalaisessa kunnossa on perusedellytyksenä luonnonlaitumiin perustuvan poronhoidon jatkuvuudessa ja kannattavuudessa. Laidunkartoitusten mukaan laitumet ovat olleet paikoitellen huonokuntoisia. Porotalouden ohella myös muilla maankäyttömuodoilla on ollut vaikutusta laidunten määrään, kuntoon ja käyttöön. Poromäärien säätelyllä laidunten kuntoa on pystytty parantamaan.

Vesitalous

Vaikuttavuustavoitteet:

- *yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä vesitalous,*
- *tulvavahinkojen tehokas ehkäisy ja erityistilanteisiin varautumisen parantaminen; sekä*
- *maaseutuyhdyskuntien ja haja-asutusalueiden vesihuollon parantaminen.*

Vuoden 2005 poikkeukselliset vesiolot osoittivat vesistöennusteiden, hydrologisen seurannan, rekisteritietojen ajantasaisuuden ja havaintoverkon automatisoinnin arvon erityistilanteiden hallinnassa. Tulvariskiä vähennettiin ennakoivilla toimenpiteillä. Vahinkoja ja haittoja onnistuttiin vähentämään hyvin suunnitelluilla, oikea-aikaisilla tulvantorjuntatoimenpiteillä erityisesti Kokemäenjoen alueella. Suuriin tulviin varautumiseksi laadittiin tulvakarttoja ja tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmia yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi suunniteltiin ja toteutettiin tulvasuojeluhankkeita, laadittiin tulvantorjunnan toimintasuunnitelmia, ohjattiin kaavoitus- ja rakennustoimintaa tulvariskittömille alueille. Edellytykset tulvariskien huomioon ottamiselle kaavoituksessa ovat parantuneet tutkimus- ja kehitystoiminnan myötä, mutta käytännön ohjauseinoissa on vielä paljon kehittämistarpeita.

Poikkeuksellisista tulvista aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta annettujen säädösten uudistamistarpeita selvitetään. Tavoitteena on, että korvauskäsittely olisi nykyistä yksikertaisempaa ja nopeampaa ja että korvauserusteet olisivat selkeät. Uudistamistyössä selvitetään erityisesti vakuutusyhtiöiden mahdollisuuksia korvata tulvavahinkoja nykyistä laajemmin. Myös patoturvallisuuslainsäädännön uudistaminen käynnistyi. Ministeriön rahoituksella käynnistettiin tutkimushanke rankkasateiden todennäköisyyksistä ja toistuvuuksista ja niiden vaikutuksista taajamien valumavesien hallintaan.

Vesihuollon tukitoimenpiteillä saatiin maaseudulla ja haja-asutusalueilla runsaat 3 700 taloutta (tavoite 5 000 taloutta) hyvälaatuisen ja riittävän vedensaannin piiriin. Samalla huolehdittiin jätevesien asianmukaisesta käsittelystä. Ylikunnallisia vedenhankinta- ja viemärintijärjestelyjä toteutettiin valtion vesihuolto-työnä. Merkittävimmät poikkeamat tulossuunnitelmiin nähden olivat Kiikala—Salo syöttövesihankkeen ja Kuopion syöttö- ja runkovesihankkeen toteutumisen viivästyminen. Vesihuoltolaitosten vesihuoltoverkostojen piirissä on noin 90 % ja viemäriverkostojen piirissä yli 80 % suomalaisista. Maaseudun vesihuolto parani myös uusien vesilähteiden käyttöönoton ja yhdysvesijohtojen rakentamisen myötä.

Metsätalous

Taulukko 165. Poliittikkasektorin kustannukset

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2004 milj. euroa
Siirtomenot, PL 30	124,7		118,8
— josta valtionapu metsäkeskuksille	46,7		48,6
Toiminnan kustannukset ¹⁾			
Tutkimus ja kehittäminen	42,7	740	41,2
Muu toiminta	17,2	237	19,9

¹⁾ Metla, MMM ja MH:n julkiset hallintotehtävät

Vaikuttavuustavoitteet:

- *metsien hyvä puuntuotannollinen tila,*
- *metsien monimuotoisuus; ja*
- *metsien korkea puuntuotannollinen käyttöaste.*

Metsätaloutta koskevan keskeisen strategia-asiakirjan, Kansallisen metsäohjelman (KMO 2010) mukaan metsien kasvu mahdollistaisi viime vuosien tasoa huomattavasti suuremman puunkäytön. Puun hintataso oli pääosin laskeva, minkä seurauksena kotimaisen puun hakkuumäärät vähenivät. Vuonna 2005 hakkuukertymä jäi poikkeuksellisen alhaiseksi eli noin 57 milj. kuutiometriin. Yksityismetsätalouden vuotuinen netto-

tulos metsäalaa kohti laski noin 10 % edellisvuosien tasosta eli 87,6 euroon/ha. Metsäteollisuuden raaka-ainetarve korvattiin puun tuonnilla, joka nousi ennätyskalliseen yli 20 milj. kuutiometriin. Myös paperiteollisuuden lakko ja työsulku vähensivät raaka-aineen kysyntää.

Metsäsektorin hyvä työllistävä vaikutus jatkui siten, että metsätalouden suoraan työllistämä määrä oli 22 000 henkilöä ja metsäteollisuuden 68 000 henkilöä. Puutuoteteollisuuden volyymin kasvu nosti työllistämistä. Puutuoteteollisuuden viennin arvo ei lisääntynyt, mutta tuotteiden kotimainen menekki oli kasvussa. Myös energiapuun korjuu ja käyttö on lisännyt työllistyvien määrää. Korjatun energiapuun määrä nousi vuonna 2005 3,2 milj. kuutiometriin.

Taulukko 166. Metsätalouden tunnuslukujen kehitys

	2002	2003	2004	2005	Kansallisen metsäohjelman tavoite v. 2010
Hakkuukertymä ¹⁾ , milj. m ³	60,3	61,1	61,2	57	63—68
Markkinahakkuut ²⁾ , milj. m ³	54,2	55,0	55,1	50,9	
Puun tuonti, milj. m ³	16,2	16,6	17,5	20	
Teollisuuden raakapuun käyttö, milj. m ³	71,3	73,5	75,0	69,7	
Metsäsektorin työlliset, 1 000 hlöä	92	89	88	90	80 ³⁾
Yksityismetsätalouden nettotulos, euroa/ha/v	99,3	98,3	96,2	87,6	111—112

¹⁾ Hakkuukertymällä tarkoitetaan kaikkea sitä puumäärää, joka on metsästä hakattu. Hakkuukertymässä ei ole mukana metsään jäänyt hukkapuu eikä luonnonpoistuma.

²⁾ Kun hakkuukertymästä vähennetään kotitarvekäyttöön ja kiinteistöjen polttopuiksi otetun raakapuun määrä, saadaan markkinahakkuiden määrä, mikä menee pääasiassa teollisuuden käyttöön ja vientiin.

³⁾ Työllisyysarvio ilman kansallista metsäohjelmaa vuonna 2010 on noin 65 000—70 000 henkilöä.

Kansallisen metsäohjelman väliarviointi valmistui kesällä 2005. Arvioinnissa todettiin, että ohjelman eräissä tavoitteissa ja keinoissa on tarkistamistarvetta. Myös metsien eri käyttömuotojen yhteensovittamista tulisi kehittää. Samoin eri toimijoiden sitoutumista ohjelman suunnitteluun ja toimeenpanoon tulisi lisätä. Väliarvioinnin ja uusien maakunnallisten metsäohjelmien pohjalta käynnistettiin metsäohjelman tarkistus. Metsätalouden toimintaympäristön muutosten sekä tavoitetasojen ja tarvittavien toimenpiteiden tarkastelu sisällytetään uuteen ohjelmaa (KMO 2015). Se esitellään hyväksyttäväksi vuonna 2007, jolloin myös Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) jatkosta päätetään.

METSO:n vaikutusten seuranta ja arviointi jatkuu sen toteutuksen ajan (2003—2007). Väliarvioinnin mukaan METSO:sta saadut tulokset vapaaehtoisesta metsiensuojelusta ja kokeiluhankkeista olivat myönteisiä.

Metsänhoito- ja metsänparannustöihin yksityismetsissä käytettiin valtion rahoitusta 62,6 milj. euroa. Nuoren metsän hoitotöitä toteutettiin 128 623 hehtaarin alalla, mikä oli 94 prosenttia tavoitteesta. Kunnostusohjelmia toteutettiin 59 363 hehtaarin alalla, mikä oli noin 93 prosenttia määrärahalle asetetusta tavoitteesta. Lisäksi metsänhoito- ja metsänparannustöihin osoitettuja varoja käytettiin metsänuudistamiseen, kulotukseen, energiapuun korjuuseen, haketuksen, metsänterveyslannoitukseen, metsäteiden rakentamiseen sekä hankkeiden suunnitteluun ja toteutusselvityksiin.

Metsäkeskuksille oli asetettu laatutavoitteeksi, että hyvän metsänhoidon suositusten mukaisten taimikoiden osuus metsäkeskusalueen perustetuista taimikoista olisi vähintään 80 %. Samoin nuoren metsän hoidon laatutavoitteena oli, että tarkastuksessa hyvin toteutettujen hankkeiden osuus pinta-alasta olisi vähintään 80 %. Molemmat tavoitteet voidaan katsoa tulleen saavutetuiksi.

Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toiminnasta suoritettiin arviointi, joka pohjalta Tapion johtokunnan kokoonpanoa muutettiin siten, että enemmistö koostuu metsäkeskuksia edustavista jäsenistä. Samalla painotettiin Tapion tehtäviä ja roolia metsäkeskusten kehittämiskeskuksena. Tuottavuuden parantamiseksi ehdotettiin tilaaja-tuottajamallin soveltamista nykyistä laajemmin. Toimenpide-ehdotukset on esitetty ministeriön asettaman tilaaja-tuottajamallityöryhmän raportissa. Maa- ja metsätalousministeriö asetti lokakuussa 2005 erikseen työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää metsäkeskuksille kuuluvat merkittävää julkista valtaa sisältävät tehtävät sekä tehdä ehdotus näiden tehtävien (perustuslain edellyttämästä ja tarkoituksenmukaisesta) järjestämisestä.

Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö

Taulukko 167. Poliittikkasektorin kustannukset

	2005 milj. euroa	2005 Htv	2004 milj. euroa
Siirtomenot, PL 30	4,6		4,5
Toiminnan kustannukset ¹⁾	97,4		98,9
Toiminnan tuotot	50,8	1 868	52,1

¹⁾ MMM, MML ja GL

Vaikuttavuustavoitteet:

- *uuden kiinteistötietojärjestelmän käyttöönoton kautta kiinteistörekisterin tietosisältö laajenee myös kiinteistöjen sijainnillisiin tietoihin,*
- *paikkatietojen yhteiskäyttöä edistäminen; ja*
- *yleiseurooppalaisen koordinaattijärjestelmän käyttöönotto.*

Uudistettu kiinteistötietojärjestelmän kiinteistöosa otettiin käyttöön kesäkuussa 2005. Kiinteistötietojärjestelmä sisältää keskitetysti tiedot Suomen kiinteistöjaotuksesta ja kaikkien kiinteistöyksiköiden ominaisuuksista, oikeuksista ja velvollisuuksista mukaan lukien kiinteistörekisterikartan sisältö. Uudistettu järjestelmä muuttaa eräitä tiedontuottajien perinteisiä tuotantoprosesseja, mutta laajentunut tietopalvelu antaa mahdollisuuksia kehittää parempia palveluita ja tuotteita hallinnossa ja elinkeinoelämän eri sektoreilla hyödyntämällä tämän keskeisen tietovaraston tietoja.

EU:n INSPIRE-direktiiviehdotuksen käsittely eteni. INSPIRE-hanke pyrkii edistämään yhteisen politiikan valmistelua, toimeenpanoa ja seuranta parantamalla käyttökelpoisen, yhtenäisen ja laadukkaan, erityisesti ympäristöä ja sen tilaa kuvaavan paikkatiedon saatavuutta Euroopassa. Direktiivi tulee vaikuttamaan mm. siihen, miten Suomessa kansallisen paikkatietostrategian mukaisia toimenpiteitä toteutetaan.

Viranomaisten ja muiden organisaatioiden tietojärjestelmiin sisältyvät paikkatiedot muodostavat infrastruktuurin, jonka avulla kuvataan ja hallitaan erilaisten luonnollisten tai juridisten kohteiden välisiä sijainnillisia suhteita. Ajantasaisten, luotettavien ja hyvin hallittujen paikkatietojen taloudellinen merkitys realisoituu laadukkaampana hallintona, parempana kriisivalmiutena ja tehokkaampana operatiivisena toimintana. Paikkatiedot luovat perustan toimiville paikantamis- ja navigointipalveluille.

Yleiseurooppalaisen koordinaattijärjestelmän käyttöönoton valmistelevat toimet mahdollistavat uuden järjestelmän mukaisen tiedon tuottamisen. Suomessa tuotettavan paikkatiedon yhteensopivuus ja käytettävyys muiden eurooppalaisten aineistojen kanssa paranee.

14.2 Hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnan arviointi

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on ministeriön lisäksi yhdeksän virastoa tai laitosta sekä kaksi valitusasioita käsittelevää lautakuntaa. Hallinnonalalla on viisi tutkimuslaitosta: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Metsäntutkimuslaitos, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Geodeettinen laitos.

Tutkimuslaitokset ovat tukeneet toimialan vaikuttavuutta muun muassa:

- tuottamalla hallinnolle asiantuntijatukea politiikan suuntaamisessa,
- tuottamalla tietoa ja osaamista, jolla elinkeino toiminta parantaa tuottavuutta, kannattavuutta ja laatua,
- luomalla edellytyksiä markkinoiden toimivuudelle,
- tuottamalla ratkaisuja ravinnekuormituksen vähentämiseksi,
- kehittämällä ilmastopolitiikan edellyttämää raportointia,
- tutkimalla luonnonvarojen monimuotoisuuden säilyttämistä,
- pitämällä eläintautien diagnostiset palvelut korkeatasoisina ja tekemällä tieteellisiä riskiarvioita ja riskinhallinnan toimien tueksi,
- edistämällä elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua, sekä
- kehittämällä paikkatietoinfrastruktuuria.

Vuoden 2005 painopisteitä olivat erityisesti:

- ilmastopimuksen edellyttämät laskelmat, joihin perustuu maa- ja metsätalouden kasvihuonekaasupäästöjen määrittäminen,
- maatalouspolitiikan (EU ja WTO) muutoksia analysoiva ja niihin ennalta varautuva tutkimus, suurten kotieläinyksiköiden teknologian soveltaminen ihmisten ja eläinten tarpeisiin, uuden valotekniikan kehittäminen kasvihuonevihannesten tuotantoon, ruokohelven viljely- ja korjuutekniikan kehittäminen, elintarvikealan pk -yritysten kilpailukykyyn lisääminen asiakaslähtöisyyden ja innovatiivisuuden keinoin,
- eläinten ja ihmisten välillä tarttuvat taudit sekä eläintautien epidemiologiaan ja elintarviketurvallisuuteen liittyvät riskinarvioinnit,
- energiapuututkimus, kustannustehokkaan metsäsuunnittelun kehittäminen, ojitusalueiden metsänhoito, metsänkasvatuksen vaihtoehdot, metsänjalostusohjelman toteutus, valtakunnan metsien inventointimenetelmät ja metsänhoitosuosituksen tarkistaminen sekä Kansallisen metsäohjelman tarkistamista tukeva tutkimus ja kehittäminen,
- kala- ja riistavarojen arviointi ja tilastot, hirvikannan seurantarjestelmien kehittäminen, istutustutkimukset, merihylkeiden aiheuttamien vahinkojen seuranta,
- uuden kansallisen korkeusjärjestelmän valmistelu, lasermittausmenetelmien kehittäminen, satelliittien käyttöön perustuvien paikannusmenetelmien kehittäminen.

Muista virastoista Kasvintuotannon tarkastuskeskus ja Elintarvikevirasto ovat osaltaan tarkastuksia ja valvontaa tekemällä ja ohjaamalla varmistaneet elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun sekä eläinten ja kasvien terveyden säilymistä korkealla tasolla. Maanmittauslaitos on varmistanut, että kiinteistötietojärjestelmä on toiminut ja kiinteistörekisteri ja kiinteistörekisterikartta ovat jatkuvasti ajan tasalla. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus on tuottanut tukipalveluita ministeriölle ja eräille muille hallinnonalan virastoille sekä huolehtinut maataloustilaston tuottamisesta.

Taulukko 168. Hallinnonalan virastojen ja laitosten kustannusten, henkilötyövuosien ja keskeisten suoritteiden jakaantuminen päätoiminnoittain

	Kustannukset, milj. euroa		Htv		Keskeiset suoritteet tai julkishyödykkeet
	2005	2004	2005	2004	
Ministeriötaso ja sen tukipalvelut	77,4	74,4	754	742	ministeriötaso/tukien toimeenpano
Tutkimus- ja kehittämistoiminta ¹⁾	110,4	120,8	1 928	2 322	julkaisut, artikkelit, uudet menetelmät, uudet tuotteet, patentit
Tarkastus- ja valvonta	49,4	27,6	653	401	tarkastukset, analyysit, riskinarviointi, päätökset
Muut palvelut ulkoisille asiakkaille	68,8	65,7	982	966	kiinteistötoimitukset, digitaaliset aineistot, analyysit, rokotteet, tervetäimytuotanto, vesiviljely
Muiden julkishyödykkeiden tuottaminen ja viranomais-toiminta	59,1	52,7	1 220	1 132	oikeudenhoito, kiinteistörekisteri, maastotiedot, tilusjärjestelyt, tilastotuotanto, kasvihuone-kaasujen raportointi, kala- ja riistavarojen arviointi

¹⁾ Pääosa Eelan toiminnasta siirretty v. 2005 kohtaan tarkastus- ja valvonta.

Toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisessa toimijoina ovat lisäksi olleet TE-keskusten maaseutu-osastot, alueelliset ympäristökeskukset, Suomen ympäristökeskus, lääninhallitukset, tullilaitos sekä kunnat ja alueelliset metsäkeskukset.

Hallinnonalan toiminnan tuotot olivat 110,6 milj. euroa, josta maksullisen toiminnan tuotot olivat 78 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot 10 milj. euroa. Hallinnonalan toiminnan kulut olivat yhteensä 367,1 milj. euroa, missä nousua edelliseen vuoteen verrattuna oli 5,6 %.

Henkiset voimavarat

Taulukko 169. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2003	2004	2005
Henkilöstömenot, milj. euroa	204,1	212,8	222,2
Henkilötyövuosien määrä	5 518	5 564	5 537
Henkilöstömäärä 31.12.	5 614	5 595	5 655
Miesten määrä	2 578	2 528	2 376
Naisten määrä	3 036	3 067	3 279
Vakinainen henkilöstö	4 539	4 539	4 636
Määräaikainen henkilöstö	1 051	1 031	1 019
Henkilöstön keski-ikä	44,7	45,1	45,7
Sairauspoissaolot pv/htv	8,8	9,4	9,5
Koulutus			
— tutkija-aste		456	478
— korkea-aste		2 692	2 580
— keski-aste ja muut		2 416	2 596

Hallinnon kehittäminen

Eduskunta päätti uuden Elintarviketurvallisuusviraston perustamisesta 1.5.2006 alkaen. Virastoon yhdistetään Elintarvikeviraston, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen, Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ja maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosaston toimeenpanotehtävät. Virasto ohjaa ja johtaa elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden ja maatalouden tuotantopanosten valvontaa sekä tekee näihin liittyviä tutkimuksia. Viraston Helsingin toimitilat valmistuvat Viikin tiedepuistoon.

Ministeriössä valmistui syksyllä 2005 hallinnonalan sektoritutkimuksen strategia ja kehittämissuunnitelma. Sektoritutkimuslaitosten tulohajauksessa on kiinnitetty entistä enemmän huomiota tutkimuksen suuntaamiseen yhteiskunnan kannalta tärkeille alueille. Uusien vaatimusten täyttämiseksi sektoritutkimuslaitoksissa tehtiin vuoden 2005 aikana sekä suuria organisaatiomuutoksia että runsaasti strategiatyötä.

Liike- ja muu toiminta

Metsähallitus

Taulukko 170. Metsähallitus-konsernin taloudellinen tulos, milj. euroa

Vuosi	Liikevaihto	Tulos
2005	229,8	53,5
2004	241,3	67,4

Valtion liikelaitoksista annetun lain mukainen uusi Metsähallituksesta annettu laki (1378/2004) tuli voimaan vuoden 2005 alusta. Metsähallitusta koskevat omistajapoliittiset linjaukset hyväksyttiin marraskuussa 2005. Valtion metsiä (jotka kattavat 26 % Suomen metsäalasta) koskevassa kestävässä hoidon ja käytön suunnittelussa ja toteutuksessa edettiin asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Metsähallituksen liikevaihto konsernina oli 229,8 milj. euroa ja tulos tilikaudelta 53,5 milj. euroa. Toteutunut tulos laski yli 20 % edeltäneiden vuosien tasosta. Alenemaan vaikutti metsäteollisuuden työtaistelu, sahapuun kysynnän väheneminen sekä energian kallistuminen. Edellä mainittujen syiden vuoksi Metsähallituksen tulos- ja tuloutustavoitteita tarkistettiin syksyllä 2005. Metsähallituksen liiketoiminnan keskeinen tulosalue Metsätalous ylitti kuitenkin tarkistetun tulostavoitteensa. Tytäryrityksistä taimiyhtiö Forelia ja Metsähallitus Holding Oy olivat tulokseltaan tappiollisia. Metsähallituksen vakavaraisuus on säilynyt korkealla tasolla. Omavaraisuusaste oli yli 97 %. Tilikauden tuloksesta valtiolle tuloutetaan 51,1 milj. euroa.

Metsähallitus käytti julkisten hallintotehtävien toimintaan yhteensä 53,3 milj. euroa, mistä maa- ja metsätalousministeriön rahoitus oli 6,4 milj. euroa (12,1 %). Maa- ja metsätalousministeriön ohjaus koski muun muassa luonnon virkistyskäytön tehtäviä, joissa saavutettiin tavoitteet.

Valtionyhtiöt; Suomen Viljava Oy ja Boreal Kasvinjalostus Oy

Suomen Viljava Oy on infrastruktuuriyhtiö, jolla on omistuksessaan suurin osa Suomessa sijaitsevasta siilokapasiteetista. Valtion strateginen intressi sen osalta on varmistaa viljan interventiotuomintaan ja huoltovarmuuteen liittyvien tehtävien häiriöttömyys. Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistajuuteen liittyvä valtion intressi on varmistaa elintarvikehuollon edellyttämä pohjoisille ilmastoalueille soveltuvien päätuotantolajikkeiden jalostaminen ja jalostusaineiston omistuksen säilyminen.

Taulukko 171. Valtionyhtiöiden taloudellinen tulos, milj. euroa

	2005		2004	
	Liikevaihto	Tulos	Liikevaihto	Tulos
Boreal Kasvinjalostus Oy	6,6	0,8	6	0,2
Suomen Viljava Oy	16,2	2,1	17	1,5

Suomen Viljava Oy:n hallitus ehdottaa, että osinkona jaetaan 2 milj. euroa. Boreal Kasvinjalostus Oy maksoi valtiolle 30.6.2005 päättyneeltä tilikaudelta osinkoja 170 569 euroa. Valtion osakkuusyhtiö toimialalla on Suomen siemenperunakeskus Oy, josta valtio omistaa 22 %. Yhtiöön liittyvä valtion intressi on terveen siemenperunan tuotannon varmistaminen.

Maatilatalouden kehittämisrahasto ja Maatalouden interventiorahasto

Mahdollisuudet rahoittaa maatilatalouden kehittämisrahaston varoilla maatalouden rakennekehitystä heikentävät merkittävästi pääosin sen johdosta, että vuonna 2004 luovuttiin uusien valtionlainojen myöntämisestä osana artiklan 141 -ratkaisua. EU:n komissio edellytti investointien tukitasot nostettavaksi enimmäistasoille. Nämä tasot voitiin saavuttaa vain lisäämällä avustusten osuutta rahoituksessa. Korkeat tukitasot ovat lisänneet avustusten kysyntää, mutta lainoista luopuminen on supistanut ja supistaa vastaisuudessa rahaston tulovirtoja. Vuonna 2005 avustuksia myönnettiin 2,5-kertainen määrä edellisvuoteen verrattuna. Kasvu johtui osin myös edellisvuodelta siirtyneistä hakemuksista. Myös korkotason alhaisuus on vähentänyt aiemmista lainoista rahastolle kertyviä tuloja. Rahastoon siirrettiin talousarviosta 19,7 milj. euroa ns. hallitusohjelmärahaa. Rahaston varoja sidottiin 187,4 milj. euroa. Rahaston taseen loppusumma oli 922 milj. euroa, mistä lainasaamiset 659,7 milj. euroa.

Maatalouden interventiorahasto huolehtii EU:n interventio toiminnan maksuvalmiudesta. Toiminnan volyymi laski noin 22 % vuoteen 2004 verrattuna. Rahastolla oli lainaa vuonna 2005 keskimäärin 14,3 milj. euroa (vuonna 2004 23,6 milj. euroa). Lainojen toteutunut keskimääräinen korko oli 2,079 %. Korkokustannukset alenivat supistuneen lainamäärän, suhteellisen alhaisen korkotason sekä lainanoton tarkentumisen johdosta. Korkokustannukset alenivat edelleen 30 prosentilla. Siirtotalouden tuotot EU:lta rahastoon olivat 75 milj. euroa. Rahastoon siirrettiin talousarviosta 1,0 milj. euroa.

14.3 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Talousarvion toteutuminen

Päälukon 30 talousarviomäärärahat vuonna 2005 olivat 2 724,5 milj. euroa ja lisätalousarviossa osoitetut määrärahat 13,8 milj. euroa eli kaikkiaan talousarviomäärärahoja oli 2 738,3 milj. euroa. Lisäys edelliseen vuoteen oli 28,7 milj. euroa (0,5 %).

Lisäksi käytettävissä oli siirtyviä eriä, jolloin käytettävissä oli kaikkiaan 3 119,7 milj. euroa, missä lisäystä edelliseen vuoteen oli 91,3 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukainen päälukon 30 toteuma oli 2 656,9 milj. euroa (85 % käytettävissä olevista määrärahoista). Siirrettävissä vuodelle 2006 oli 411,2 milj. euroa.

Hallinnonalan talousarviotuloihin arvioitiin kertyvän lisätalousarviomuutokset huomioiden 601,1 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukainen toteuma oli 530,1 milj. euroa (88 % arviosta). Tulojen vähennys edelliseen vuoteen verrattuna johtui EU:n rahoittamien maatalouden tulotukien jäsenmaille tuloutettavan EU-osuuden maksatusaikataulun muutoksesta.

14. Maa- ja metsätalousministeriö

Päälukon valtuudet vuoden 2005 talousarviossa olivat 3 259,6 milj. euroa ja niitä käytettiin 3 026,1 milj. euroa (92,8 %).

Maksullinen palvelutoiminta

Maksullisen toiminnan kokonaistuotot olivat 79,6 milj. euroa ja kustannukset vastaavasti 84,7 milj. euroa. Alijäämä oli 5,1 milj. euroa ja kustannusvastaavuus 94 %.

Hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot kasvoivat 5 milj. euroa. Toiminnan kulut kasvoivat 19 milj. euroa, mistä henkilöstökulujen lisäys oli 10 milj. euroa. Sisäiset kulut lisääntyivät 6 milj. euroa, mikä johtuu kirjausperusteiden tarkentumisesta valtion virastoille ja laitoksille maksettujen hanketukien kohdalla.

Rahoitustuottoihin sisältyy Metsähallituksen voiton tuloutus, mikä lisääntyi 15,9 milj. euroa edellisestä vuodesta.

Satunnaisten tuottojen merkittävä kasvu 1 632 milj. euroa johtuu satunnaisten tuottojen tilin käytöstä vastatilinä liikekirjanpidossa kirjattaessa ministeriön taseeseen Metsähallituksen pääoman muutokset. Valtioneuvoston yleisistunto vahvisti Metsähallituksen 1.1.2005 päivätyn avaavan taseen ja päätti siihen liittyvistä omaisuusjärjestelyistä. Päätöksen mukaan Metsähallituksen peruspääoma on 2 471,6 milj. euroa ja julkisten hallintotehtävien muu oma pääoma 939,5 milj. euroa.

Siirtotalouden tuotot EU:lta vähenivät 360 milj. euroa. Tämä johtuu EU:n rahoittamien maatalouden tulo-tukien jäsenmaille tuloutettavan osuuden maksatusaikataulun muutoksesta.

Hallinnonalan alijäämän merkittävä väheneminen 1 234 milj. euroa, johtuu Metsähallituksen oman pääoman muutoksen takia satunnaisiin tuottoihin tehdyistä kirjauksista.

Hallinnonalan tase

Taseen loppusumma oli 3,7 mrd. euroa. Loppusumman kasvuun vaikutti Metsähallituksen peruspääoman korotus 1,620 mrd. eurolla.

14.4 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 172. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	77 990 321,37	75 867 350,75	3 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	1 143 229,85	1 146 450,23	0 %
Muut toiminnan tuotot	<u>31 498 255,13</u>	<u>28 831 479,98</u>	9 %
	110 631 806,35	105 845 280,96	5 %

Taulukko 172. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-19 372 335,15	-19 788 310,84	-2 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-264 411,51	97 349,52	-372 %
Henkilöstökulut	-223 184 221,81	-212 818 334,57	5 %
Vuokrat	-30 603 286,46	-28 947 872,54	6 %
Palvelujen ostot	-54 456 591,93	-49 597 559,38	10 %
Muut kulut	-17 183 159,02	-15 619 876,36	10 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 039 043,78	530 012,98	96 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	11 574 963,97	7 547 017,40	53 %
Poistot	-15 177 133,93	-15 728 314,19	-4 %
Sisäiset kulut	<u>-19 557 831,57</u>	<u>-13 773 228,43</u>	42 %
	-367 184 963,63	-348 099 116,41	5 %
JÄÄMÄ I	-256 553 157,28	-242 253 835,45	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	67 331 710,33	51 682 898,15	30 %
Rahoituskulut	<u>-58 421,37</u>	<u>-44 984,02</u>	30 %
	67 273 288,96	51 637 914,13	30 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	1 634 725 804,00	2 694 722,35	60564 %
Satunnaiset kulut	<u>-30 979,69</u>	<u>-75 213,45</u>	-59 %
	1 634 694 824,31	2 619 508,90	62305 %
JÄÄMÄ II	1 445 414 955,99	-187 996 412,42	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Euroopan unionilta	484 697 544,21	844 915 597,36	-43 %
Kulut			
Kunnille	-1 489 133,01	-11 985,00	12325 %
Kuntayhtymille	-1 419 861,86	0,00	0 %
Sosiaaliturvarahastoille	-141 528 561,10	-141 242 402,89	0 %
Elinkeinoelämälle	-1 981 549 148,80	-1 946 855 015,02	2 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-168 552 508,66	-156 767 926,63	8 %
Kotitalouksille	-427 226,94	-408 799,37	5 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-22 862,41	-36 352,08	-37 %

14. Maa- ja metsätalousministeriö

Taulukko 172. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	-6 644 000,00	-15 089 000,00	-56 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>7 212 536,38</u>	<u>2 725 113,84</u>	165 %
	-2 294 420 766,40	-2 257 686 367,15	2 %
JÄÄMÄ III	-364 308 266,20	-1 600 767 182,21	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	30 605 396,97	31 431 638,00	-3 %
Muut pakolliset maksut	300,00	100,00	200 %
Perityt arvonlisäverot	6 748 462,01	7 192 035,69	-6 %
Suoritettut arvonlisäverot	<u>-22 262 517,05</u>	<u>-21 612 048,91</u>	3 %
	15 091 641,93	17 011 724,78	-11 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-349 216 624,27</u>	<u>-1 583 755 457,43</u>	

Taulukko 173. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Maa- ja vesialueet	885 267,84	778 675,55	14 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	88 635,05	88 635,05	0 %
Rakennukset	<u>118 862,94</u>	<u>26 452,91</u>	349 %
	1 092 765,83	893 763,51	22 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Perustamis- ja järjestelymenot	368 194,99	6 699,79	5396 %
Tutkimus- ja kehittämismenot	2 182 469,47	2 721 361,28	-20 %
Aineettomat oikeudet	2 363 302,92	1 818 464,35	30 %
Muut pitkävaikutteiset menot	11 301 419,89	4 073 779,45	177 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>6 923 442,84</u>	<u>10 300 104,03</u>	-33 %
	23 138 830,11	18 920 408,90	22 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	52 080 736,95	51 596 444,14	1 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	3 024 369,34	3 007 657,89	1 %
Rakennukset	21 868 157,32	23 639 623,54	-7 %

Taulukko 173. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tase, euroa

Rakennelmat	802 109,35	872 207,24	-8 %
Rakenteet	2 495 717,63	2 617 483,85	-5 %
Koneet ja laitteet	19 534 464,79	19 746 614,37	-1 %
Kalusteet	1 125 217,30	1 199 496,84	-6 %
Muut aineelliset hyödykkeet	586 758,39	594 817,74	-1 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>3 810 135,53</u>	<u>1 404 326,08</u>	171 %
	105 327 666,60	104 678 671,69	1 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	5 266 278,17	5 263 877,29	0 %
Liikelaistosten peruspääomat	2 471 626 797,90	851 251 337,33	190 %
Liikelaistoksiin muun oman pääoman ehoiin sijoitetut pääomat	<u>947 463 595,21</u>	<u>926 362 393,33</u>	2 %
	3 424 356 671,28	1 782 877 607,95	92 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			
	3 552 823 167,99	1 906 476 688,54	86 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Aineet ja tarvikkeet	933 411,12	1 139 843,16	-18 %
Keskeneräinen tuotanto	12 710 348,09	11 748 332,70	8 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>3 766 217,82</u>	<u>3 758 684,29</u>	0 %
	17 409 977,03	16 646 860,15	5 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	59 190 939,60	67 705 708,75	-13 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	17 975 503,45	18 401 004,79	-2 %
Euomääräiset lainasaamiset	64 707,77	53 994,67	20 %
Siirtosaamiset	47 364 980,38	412 023 206,66	-89 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	11 188 271,94	9 107 862,74	23 %
Ennakkomaksut	<u>12 929 853,20</u>	<u>13 002 479,99</u>	-1 %
	89 523 316,74	452 588 548,85	-80 %

Taulukko 173. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tase, euroa

RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	20 234,14	26 609,98	-24 %
Tiliviraston tulotilit	<u>3 420,77</u>	<u>3 740,20</u>	-9 %
	23 654,91	30 350,18	-22 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS YHTEENSÄ			
	166 147 888,28	536 971 467,93	-69 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>3 720 063 822,10</u>	<u>2 444 341 919,98</u>	52 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	929 634 658,23	929 634 658,23	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 196 736 637,03	1 182 137 906,27	1 %
Pääoman siirrot	1 630 352 933,80	1 598 354 188,19	2 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-349 216 624,27</u>	<u>-1 583 755 457,43</u>	78 %
	3 407 507 604,79	2 126 371 295,26	-60 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Muut pitkäaikaiset velat	265 629,74	327 745,07	-19 %
LYHYTAIKAINEN			
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilit	250 727 276,70	242 730 197,45	3 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	570,00	960,45	-41 %
Saadut ennakot	2 515 388,84	2 061 943,40	22 %
Ostovelat	12 378 381,07	13 277 191,45	-7 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	4 962 056,59	4 688 166,67	6 %
Edelleen tilitettävät erät	3 939 039,79	3 558 686,86	11 %
Siirtovelat	35 557 405,98	49 662 683,37	-28 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>2 210 468,60</u>	<u>1 663 050,00</u>	33 %
	312 290 587,57	317 642 879,65	-2 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	312 556 217,31	317 970 624,72	-2 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>3 720 063 822,10</u>	<u>2 444 341 919,98</u>	52 %

Taulukko 174. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-18 411,24	-22 481,74
Arvonlisäverotulot	6 430 666,28	6 885 421,52
Muut vero- ja maksutulot	30 605 696,97	31 431 738,00
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	37 017 952,01	38 294 677,78
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	79 284 868,96	77 993 833,16
Korkotulot ja voiton tuloutukset	67 332 721,72	51 682 454,84
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-109 646 989,71	-102 742 973,74
Henkilöstömenot	-225 161 440,73	-214 502 692,79
Muut menot	-2 526 628,97	-2 492 489,57
Valtionvelan korkomenot	-57 353,16	-36 665,46
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-153 756 869,88	-151 803 855,78
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	856 047 908,00	824 399 171,43
Tulonsiirrot kunnille	-2 908 994,87	-11 985,00
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-1 981 549 148,80	-1 946 855 015,02
Tulonsiirrot kotitalouksille	-141 955 788,04	-141 651 202,26
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-188 736 360,90	-157 564 556,06
Tulonsiirrot ulkomaille	-22 862,41	-36 352,08
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-1 459 125 247,02	-1 421 719 938,99
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-11 195 879,91	-4 859 931,10
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	399 732,42	278 777,72
Sijoitukset arvopapereihin	-7 906 102,88	-10 694 938,01
Sijoitusten myyntivoitot	739,96	345,91
Annetut lainat	-4 196 372,27	-4 387 845,92
Annettujen lainojen takaisinmaksut	10 553 129,83	12 678 565,30
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-12 344 752,85	-6 985 026,10
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	6 818 000,28	-4 696 734,75
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	6 818 000,28	-4 696 734,75

15. Liikenne- ja viestintäministeriö

Toiminta-ajatuksensa mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö edistää yhteiskunnan toimivuutta ja väestön hyvinvointia huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä on laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä alan yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet.

15.1 Viestintäpolitiikka

Viestintäpalvelut ovat yleisesti saatavilla ja niitä tarjotaan tehokkaasti toimivilla viestintämarkkinoilla. Toimialan toimenpiteillä varmistetaan, että kansalaiset ja yritykset luottavat tietoyhteiskunnan palveluihin.

Viestintäpolitiikkaa toteutetaan pääosin lainsäädännön valmistelulla sekä muulla strategisella vaikuttamisella ja ohjauksella kuten toimilupa- ja taajuuspolitiikalla, tutkimus- ja kehitystoiminnalla, yhteistyöverkostoilla sekä tulosohtauksella. Näiden toimenpiteiden vaikuttavuus ja tuloksellisuus ovat nähtävissä vasta pitemmällä aikavälillä, eikä niiden mittaaminen ole yksiselitteistä. Viestinnän toimialan kehityksen ja palvelujen käytön perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että viestintäpoliittiset toimet ovat olleet oikein ajoitettuja ja kohdistuneet keskeisiin muutospisteisiin. Suomen tietoyhteiskuntakehitys on myönteistä ja maamme on yhä kansainvälisten vertailujen kärkijoukossa. Edelläkävijän asemaa ei enää ole entiseen tapaan kaikilla rintamilla. Tietoyhteiskuntakehitys on maltillisempaa ja yritysten ja kansalaisten investointipäätökset entistä harkitsevampia.

Lainsäädäntöhankkeista merkittävin oli viestintämarkkinalain 1.4.2006 voimaantuleva muutos, joka mahdollistaa uuden teknologian matkaviestimien ja liittymien kytkeytyksen määrääjäksi. Muutoksen arvioidaan vauhdittavan siirtymistä kolmannen sukupolven matkaviestintään ja uusien palveluiden kehittämistä sekä lisäävän viestintäyritysten investointihalukkuutta. Kertomusvuonna valmisteltiin myös viestintämarkkinalain viestintäpalvelujen kuluttajansuojaa parantava muutos. Lisäksi valmisteltiin hallituksen esitys sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta, joka mahdollistaa tekstiviestien käyttämisen viranomaistiedotteiden välittämiseen tietyille alueille esim. luonnonkatastrofien tai muiden vastaavien tilanteiden yhteydessä kansalaisten turvallisuuden varmistamiseksi. Lisäksi televisio- ja radiotoimintaa koskevaa lainsäädäntöä täsmennettiin.

Vuonna 2005 aloitettiin uuden arjen tietoyhteiskuntaa ja strategiaa koskevan tulevaisuuskaatsauksen laaja-alainen valmistelu. Hankkeella edistetään uuden arjen tietoyhteiskunnan kehittymistä viestintä- ja liikennepolitiikan keinoin ja pyritään luomaan käyttäjien luottamusta tietoyhteiskunnan palveluihin. Strategia vastaa lähitulevaisuudessa merkittävään tietoyhteiskuntakehityksen haasteeseen, jossa eri tekniikoiden yhteensulautuminen jatkuu ja jossa verkot ja palvelut muuttuvat kaikkialla läsnä oleviksi.

Globaalilla tasolla sovittiin YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksessa Tunisiassa, että Internetin hallinnon organisoimista jatketaan ja erityisesti sen kriittisten resurssien hallinnointiin liittyvissä poliittisissa kysymyksissä hallitusten osallistumismahdollisuuksia parannetaan.

Viestinnän infrastruktuuri

Vuoden 2005 aikana laajakaistaliittymien määrä kasvoi noin 0,8 miljoonasta liittymästä 1,2 miljoonaan liittymään. Samalla Suomi nousi Euroopan unionin jäsenmaiden joukossa laajakaistaliittymien suhteellisissa määrässä sijalta kuusi sijalle kolme. Näin kansallisessa laajakaistastrategiassa vuodelle 2005 asetetut tavoitteet saavutettiin ja liittymien lukumäärän osalta jopa ylitettiin selvästi.

Tällä hetkellä noin puolella maamme kotitalouksista on laajakaistayhteys. Kaikkiaan käytössä olevista internetyhteyksistä jo 4/5-osaa on nopeita laajakaistayhteyksiä. Teleyritysten ilmoitusten mukaan yleisin käytössä oleva laajakaistayhteys on 2 Mbit/s, joten myös siltä osin asetettu tavoite on saavutettu. Tarkennetussa laajakaistastrategiassa uusiksi tavoitteiksi asetettiin, että vuoden 2007 loppuun mennessä maamme internetyhteyksistä vähintään 90 prosenttia on laajakaistaisia ja niiden yhteysnopeus on vähintään 8 Mbit/s sekä että Suomi on eturivin maa nopeiden tietoliikenneyhteyksien käytössä myös muualla kuin EU:ssa.

Laajakaistamarkkinoiden kehitys on pääosin tapahtunut markkinaehtoisesti. Laajakaistastrategian julkiseen rahoitusosuuteen on käytetty valtion, kuntien ja EU:n rahoitusta valtioneuvoston laajakaistastrategian päätösten mukaisesti. Maakunnan liitoilta saatujen tietojen mukaan on julkista rahoitusta käytetty kaikkiaan noin 20 milj. euroa maakunnallisten laajakaistastrategioiden mukaisten laajakaistahankkeiden toteutukseen.

Luottamus sähköisiin palveluihin

Suomi on tietoturvallinen yhteiskunta, tietoturvallisuusalan kilpailukyky on kunnossa ja tietoturvallisuuteen liittyvä osaaminen ja tietoisuus korkea tasoa.

Kansallisen tietoturvastrategian toteuttaminen on edennyt erittäin hyvin. LUOTI-ohjelma (luottamus ja tietoturvallisuus sähköisissä palveluissa) on lisännyt yritysten tietoisuutta tietoturvan roolista sähköisten palveluiden kehitystyössä. Osana kansallista tietoturvastrategiaa järjestettiin helmikuussa 2005 kansallinen tietoturvapäivä. Strategian toimeenpanoa ohjaavan tietoturvallisuusasioiden neuvottelukunnan ympärille on luotu laaja ja toimiva tietoturva-alan yhteistyöverkosto. Strategialla ja sen erillisillä hankkeilla on edistetty merkittävästi kansallista tietoturvayhteistyötä ja kansalaisten luottamusta sähköisiin palveluihin. Strategia on samalla lisännyt kansalaisten ja yritysten tietoturvatietoisuutta ja -osaamista.

Viestintäviraston ennaltaehkäisevän tietoturvatyön, niin sanotun CERT -toiminnan (Computer Emergency Team), yhteiskunnallista vaikuttavuutta lisättiin merkittävästi uudistuksella, joka varmistaa yhteiskunnan kriittisestä infrastruktuurista vastaavien yritysten tietoturvapalveluiden saannin.

Sähköisen viestinnän tietosuojalaki on toiminut erittäin hyvin ja tuonut selkeyttä sähköisen viestinnän luotamuksellisuuden, tietoturvan ja yksityisyyden suojan varmistamiseksi tarvittaviin pelisääntöihin. Lain soveltamista on seurattu aktiivisesti laajapohjaisessa seurantaryhmässä. Lisäksi on valmisteltu hallituksen esitystä, jolla kehitetään edelleen muun muassa yritysten ja muiden yhteisöjen teletunnistetietojen käsittelyä ja tietoturvaa koskevia oikeuksia ja toimintamahdollisuuksia.

Suomi on osallistunut aktiivisesti tietoturva-alan kansainväliseen yhteistyöhön korostaen alan merkitystä elinkeinoelämän kilpailukyvyille ja tuottavuudelle. Suomalainen virkamies on toiminut Euroopan unionin verkko- ja tietoturvaviraston Enisan hallituksen puheenjohtajana. Suomi on myös tehnyt esityksen Euroopan komissiolle unionin laajuisen tietoturvastrategian laatimisesta Suomen mallin mukaisesti. Kertomusvuonna Suomi vaikutti hyvin vahvasti teletunnistetietojen tallentamista koskevan direktiivin valmisteluun painottaen sääntelyn suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta, kustannusvaikutuksia sekä merkitystä yksityisyyden suojalle.

Tietoturvallisuuden voidaan arvioida parantuneen toteutettujen toimenpiteiden ansiosta siitä huolimatta, että tietoturvahukat lisääntyivät vuoden 2005 aikana. Tietoturvallisuuden osalta merkittäviä uusia uhkia tulee jatkossakin esiintymään, mutta riittävät torjuntatoimenpiteet mahdollistavan oikeudellisen sääntelyn ja tiivistyneen yhteistyön avulla uhkia pystytään ennakkoimaan ja reagoimaan niihin entistä paremmin.

Tietosuojaan ja tietoturvan lisäksi myös Internetin haitallisiin ja laittomiin sisältöihin sekä sananvapauteen liittyvät asiat ovat nousseet kertomusvuonna esille. Liikenne- ja viestintäministeriö valmisteli kertomusvuonna yhteistyössä oikeusministeriön, sisäasiainministeriön ja elinkeinoelämän kanssa aloitteen ulkomailta sijaitsevaan lapsipornoon pääsyn estämiseksi. Aloite herätti runsaasti huomiota julkisessa keskustelussa ja on johtamassa lainsäädännön tarkistamiseen pääsynestojen toteuttamisen mahdollistamiseksi.

Digitaalinen televisiotoiminta ja Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestäminen

Viestinnän digitalisoitumisen muuttaessa vahvasti joukkoviestinnän kenttää, toimialan tavoitteena on, että julkisen palvelun ja muun televisiotoiminnan edellytykset turvataan muuttuvassa viestintäympäristössä.

Kertomusvuonna keskeisin julkisen palvelun ja muun televisiotoiminnan edellytyksiin vaikuttava tekijä oli lähetyserkkojen digitalisointi ja siirtyminen kokonaan digitaaliseen televisiotoimintaan 31.8.2007 valtioneuvoston maaliskuussa 2004 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Digitaalisten televisiolähetysten seuraamiseen tarkoitettua vastaanottimet (digisovittimet) yleistyivät vuoden aikana siten, että kotitalouksista yli kolmasosa oli hankkinut vuoden loppuun mennessä. Vuoden lopussa digitaalinen maanpäällinen televisioverkko kattoi 99,9 prosenttia koko väestöstä. Digitaaliseen televisiotoimintaan siirtyminen tapahtuu yhteistyössä toimialan kanssa. Kertomusvuonna saatettiin loppuun digitaalisen television kehittämissuunnitelma ArviD, perustettiin työryhmä seuraamaan ja edistämään digitaalista televisiotoimintaa sekä jatkettiin digitaaliseen televisioon siirtymiseen liittyvän viestinnän suunnittelua ja toteutumista. Vuonna 2005 toteutettiin televisiotoiminnan uudistamiseksi tarvittavat lainsäädäntömuutokset digitaaliseen televisiotoimintaan siirtymistä ja julkista palvelua ja sen rahoitusta selvittäneen ns. Niemelän työryhmän ehdotusten pohjalta. Yleisradio Oy:stä annettua lakia muuttamalla täsmennettiin julkisen palvelun käsitettä ja muutettiin Yleisradio Oy:n hallintoa koskevia säädöksiä siten, että hallintomalli vastaa paremmin nykyisiä hyvän hallinnon periaatteita. Valtion televisio- ja radiorahastosta annettua lakia muutettiin siten, että toimilupamaksu poistuu siirryttäessä kokonaan digitaaliseen televisiotoimintaan. Julkisen palvelun televisio- ja radiotoiminnan varmistamiseksi televisiomaksua korotettiin kustannustasoa vastaavasti lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Televisiomaksun hinta säilyi edelleen eurooppalaisen keskitason alapuolella. Televisiomaksun maksajia oli vuoden loppuun 2 003 769, mikä on noin 1 400 maksajaa vähemmän kuin edellisvuonna.

Tavoite julkisen palvelun ja muun televisiotoiminnan edellytysten turvaamisesta on toteutunut ennakoitusti. Lainsäädäntömuutoksilla ja aktiivisella yhteistyöllä toimialan eri sidosryhmien kanssa on turvattu edellytykset siirtymiselle kokonaan digitaaliseen televisiotoimintaan suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Valtion televisio- ja radiorahasto

Viestintäviraston hallinnoiman rahaston tarkoituksena on järjestää julkisen palvelun televisio- ja radiotoimintaa harjoittavan Yleisradio Oy:n rahoitus ja edistää muutoinkin televisio- ja radiotoimintaa. Vuonna 2005 siirtotalouden tuotot olivat 413,4 milj. euroa, josta toimilupamaksuja oli 17,8 milj. euroa ja televisiomaksuja 395,6 milj. euroa. Televisiomaksujen suoriteperusteinen kertymä oli noin 14,5 milj. euroa edellisvuotista suurempi. Toimilupamaksujen suoriteperusteinen kertymä puolestaan oli noin 3,4 milj. euroa edellisvuotista pienempi. Televisiomaksua korotettiin 3,5 prosentilla vuoden 2005 alusta.

Sekä televisiomaksujen että toimilupamaksujen kertymä ylitti hieman käyttösuunnitelman tuloarvion. Rahaston käyttösuunnitelmassa televisiomaksujen ja toimilupamaksujen maksuperusteiseksi kertymäksi oli arvioitu 408 milj. euroa. Toteutuma oli 412,5 milj. euroa, josta televisiomaksuja 394,1 milj. euroa ja toimilupamaksuja 18,4 milj. euroa. Edellisenä vuonna televisiomaksujen maksuperusteinen kertymä oli 379,4 milj. euroa ja toimilupamaksujen kertymä oli 21,6 milj. euroa.

Rahaston varoja on käytetty Yleisradio Oy:n toiminnan rahoittamiseen 399,4 milj. euroa, mikä on 3,9 milj. euroa suunniteltua enemmän. Viestintävirastolle maksettu korvaus rahaston hoidosta ja televisio- ja radio-toiminnasta annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta oli 10,7 milj. euroa, mikä on 1,2 milj. euroa suunniteltua vähemmän. Rahaston vapaat tilittämättömät varat vuoden lopussa olivat 5,4 milj. euroa. Käyttösuunnitelman tuloarvion ylittyminen ja siten Yleisradio Oy:n rahoittamiseen käytettyjen varojen arvioitua suurempi määrä on vaikuttanut positiivisesti Yleisradio Oy:n talouteen.

Sanomalehdistön tuki

Valtion talousarviossa 2005 oli momentille 31.72.42 Sanomalehdistön tuki osoitettu 13 614 000 euroa. Määrärahan tarkoituksena on edistää kotimaisen lehdistön ja tiedonvälityksen moniarvoisuutta ja monipuolisuutta. Vuonna 2005 Suomessa julkaistiin 204 sanomalehteä, joista 120—130:lla on myös sähköinen verkkoversio.

Määrärahasta maksettiin 7 760 000 euroa valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin puolueille lehdistön ja sitä vastaavan sähköisen julkaisutoiminnan tukemiseen sekä Ahvenanmaan maakunnalle tiedustustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain (10/1969) 9 §:ssä tarkoitettu avustus (ns. parlamentaarinen lehdistötuki). Puolueet jakoivat parlamentaarista tukea yhteensä 25 lehdelle. Määrärahasta käytettiin 5 854 000 euroa avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi (ns. valikoiva lehdistötuki). Valikoivaa tukea maksettiin 18 lehdelle.

15.2 Liikennepolitiikka

Henkilöliikenne kasvoi edellisvuodesta. Junamatkojen määrä kasvoi vuonna 2005 sekä kaukojunissa että pääkaupunkiseudun lähiliikenteessä. Junissa tehtiin kaikkiaan ennätyselliset 63,5 miljoonaa matkaa. Kaukojunissa tehtiin 12,5 miljoonaa matkaa, mikä on 3,1 % edellistä vuotta enemmän. Matkat lähiliikenteessä lisääntyivät 6,2 %. YTV-alueella tehtiin yhteensä 40,9 miljoonaa junamatkaa ja YTV-alueen ulkopuolisia lähiliikennematkoja pääkaupunkiseudulla yhteensä 10,1 miljoonaa. Suomen ja Venäjän välillä matkoja oli 267 000, mikä on 6,2 % enemmän kuin vuonna 2004. Henkilöautoliikenne kasvoi 1,6 %. Lentoliikenteen kotimaan matkustajamäärä laski 1,5 % kun taas kansainvälisen liikenteen kasvoi 6,8 % edellisvuodesta. Ulkomaanliikenteen laivamatkustajien määrä kasvoi 2,4 %.

Myös tavaraliikenne oli kasvussa. Kuorma-autoilla kuljetettu tonnimäärä pysyi edellisvuoden tasolla, tonnikilometreillä mitaten tiekuljetukset kasvoivat 17,7 %. Kansainvälinen rautatieliikenne kasvoi 6,9 % ja Suomen kautta kulkeva transitoliikenne rautateillä 5,7 % vuodesta 2004. Kotimaassa tavarakuljetukset rautateillä supistuivat 10,6 % vuodesta 2004 johtuen pääosin keväällä 2005 alkaneen ja pitkälle kesään ulottuneen metsäteollisuuden työmarkkinahäiriöstä. Suomen ja ulkomaan merikuljetukset laskivat yli 6 milj. tonnia (-6,5 %).

Liikenneinfrastruktuuri

Kuljetusten ja liikenteen toimivuudesta huolehditaan siten, että koko liikenneverkolla on taattu päivittäinen liikennöitävyys ja että valtakunnallisilla tärkeimmillä pääväylillä matka- ja kuljetusajat eivät lisäänty. Kuljetusten ja liikenteen toimivuuden turvaamiseksi tulee infrastruktuurin osalta selvittää vuoden 2005 aikana valtion tie- ja rataverkon sekä meriväylien tarkoituksenmukainen laajuus, kapasiteetin käyttöaste ja kapasiteetin puutteesta johtuvien viivästyksien lisääntymisen estämiseksi lähivuosina tärkeimmillä pääväylillä ja suurilla kaupunkiseuduilla tarvittavat toimet sekä liikennejärjestelmän yhteentoimivuutta parantavat toimet.

Tieverkon hoidon ja ylläpidon palvelutaso säilyi nykyisellään. Tienkäyttäjien tyytyväisyys yleisten teiden palvelutasoon (asteikolla 1—5) säilyi hyvällä tasolla ja oli kesällä 3,50 ja talvella 3,34. Kuitenkin vähäliikenteisten teiden kuntoon ollaan selvästi tyytymättömämpiä. Tyytyväisyys talvihoidon toimiin on pysynyt ennallaan.

Rahoitusta suunnattiin siten, että tierakenteet voidaan pitkällä aikavälillä pitää kunnossa mahdollisimman taloudellisesti. Hoitoon käytettiin rahoitusta noin 200 milj. euroa ja ylläpitoon 240 milj. euroa.

Pääteiden rakenteellinen kunto ei heikentynyt ja päällysteiden kunto parani. Päällysteohjelman pituus oli 4 400 km. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä väheni 265 km ja niitä oli 5 344 km. Siltojen kunnon heikkenemistä hidastettiin lisäämällä korjaustoimintaa niin, että huonokuntoisten siltojen määrä oli enää 774 kappaletta. Kelirikkoisia sorateitejä korjattiin 266 km eli hieman tavoitetta enemmän.

Taulukko 175. Tieverkon palvelutaso

Tunnusluku tai mittari	2003	2004	2005	2005
	Toteutuma	Toteutuma	Tavoite	Toteutuma
Kunto ja palvelutaso				
Kelirikolle alttiiden teiden määrä (km)	1 984	1 812	1 700	1 590
Painorajoitusten määrä (km)	809	864	1 000	1 173
Painorajoitettujen siltojen määrä (kpl)	201	197	185	186
Tieverkon huonokuntoisten siltojen lukumäärä	724	777	800	774
Päällystetyistä teistä kuntotavoitteen alittavien määrä, km	5 913	5 609	5 650	5 344
Kelirikkoisen soratiestön peruskorjaus (km)	200	200	200	266
Asiakastyytyväisyys				
Tienkäyttäjien tyytyväisyys päätteiden tilaan ja kuntoon	3,5	3,6	3,4	3,67
Tienkäyttäjien tyytyväisyys alemman verkon tilaan ja kuntoon	3,0	2,8	3,0	3,05
Toiminnallinen tehokkuus				
Hallintomenot (milj. euroa)	71,3	69	71	67
Kunnossapidon yksikkömenot (euroa/tiekm)	6 693	6 497	6 560	6 469

Vesiväylistä huonokuntoisia oli vuoden lopussa 629 kilometriä tavoitteen oltua enintään 648 kilometriä. Navi-kriteerit täyttävien väylien osuudelle asetettua tavoitetta ei saavutettu kauppamerenkulun osalta toteutuman oltua 70 % eli 10 prosenttiyksikköä tavoitetta huonompi. Myös matalaväylien osalta toteutuma 24 % jäi 4 prosenttiyksikköä alle tavoitteen 28 %. Talvimerenkulun avustamisen tulostavoitteet saavutettiin ja talvimerenkulku sujui hyvin, mihin vaikutti talven leutous. Odottamaan joutuneiden alusten odotusaika oli 2,7 tuntia tavoitteen ollessa enintään 4. Ilman odotusta läpipäässeiden alusten osuus oli 95,0 % tavoitteen ollessa 90—95 %.

Rataverkon palvelutaso parani tavoitteen mukaisesti henkilöliikenteessä, mutta tavaraliikenteessä ei tavoitetta saavutettu vaan rataosa Kokemäki—Rauma jäi alempaan palveluluokkaan. Rataverkon päällysrakenteen yli-ikäisyyttä on toisaalta vähennetty ratkaisevasti. Työ on vielä kesken vilkkaillakin rataosilla, mutta suurimmat puutteet ovat muulla rataverkolla. Osalla vähäliikenteisimpiä yhteysvälejä on tehtävä lähivuosi-na kalliita korvausinvestointeja tai liikenne lopetettava radan huonon kunnan takia. Rataverkon laajuudessa ei kertomusvuonna tapahtunut muutoksia. Liikenteen sujuvuuden tavoite täyttyi. Ratatöistä aiheutuvien junnien myöhästymisten osuus oli 4,0 %, kun tavoite oli enintään 5 %.

Rataverkon geometrinen kunnossapito onnistui kertomusvuonna hyvin. Syksyn 2005 radantarkastusmittauksista saatu tunnusluku, rataverkon geometrisen kunnan palvelutaso (GKPT), oli 97 %, eli sama kuin syksyllä 2004. Tavoite 89 % vuosien 2002—2005 keskiarvoksi toteutui. Toteutuneet bruttomenot olivat kertomusvuonna noin 50 milj. euroa (9 %) pienemmät kuin edellisenä vuonna.

Kertomusvuonna valmistui väliraportti teiden ja ratojen runkoverkosta ja niiden palvelutasosta. Ratahallintokeskus laati selvityksen vähäliikenteisistä radoista ja teki liikenne- ja viestintäministeriölle ehdotuksen niihin liittyvistä toimenpiteistä. Tiehallinto laati raportin vähäliikenteisistä teistä.

Taulukko 176. Rataverkon palvelutaso

Tunnusluku tai mittari	2003	2004	2005	2005
	Toteutuma	Toteutuma	Tavoite	Toteutuma
Kunto ja palvelutaso				
Radan huonosta kunnosta johtuvat liikenne- rajoitukset (km)	308	300	340	350
Nopea rataverkko, nopeus vähintään 160 km/h (km)	530	530	556	556
Sähköistetyin rataverkon pituus	2 400	2 620	2 620	2 617
Suurin sallittu akselipaino 25 t (km)	115	115	162	115
Rataverkon kuntoindeksi (100=hyvä kunto)	90	89	89	89
Taloudellisuus				
Rataverkon peruskunnossapito (1000€ /raidekm)	9 900	9 700	11 000	11 414
Asiakastytyväisyys				
Tavaraliikenneasiakkaiden tyytyväisyys (1—5)	4	4	3,4	3,51
Ratatöiden takia yli 5 minuuttia myöhästyneiden junien osuus	6,0	3,3	5	4,0

Taulukko 177. Perusväylänpito, määrärahojen¹⁾ käyttö, euroa

	2003	2004	2005
31.24.21 Perustienpito	623 656 945	586 958 877	581 019 886
31.30.21 Merenkululaitoksen toimintamenot ²⁾	17 762 749	25 614 947	17 383 943
31.40.21 Perusradanpito	266 919 873	296 213 539	317 886 424
PERUSVÄYLÄNPITO YHTEENSÄ	908 339 567	908 787 363	916 290 253

¹⁾ Luvut sisältävät sekä talousarviovuonna myönnettyjen, että edellisiltä vuosilta siirrettyjen määrärahojen käytön.

²⁾ Määrärahan nettokäyttö. Vuoden 2004 alussa toteutetun organisaatiouudistuksen vuoksi luvut eivät ole vertailukelpoisia. Väylälukset siirrettiin Merenkululaitokselta uusille liikelaitoksille, mikä kasvatti Merenkululaitoksen palvelujen ostoja. MKL:n bruttomenot olivat: vuonna 2003 156 463 000 euroa, vuonna 2004 111 170 000 euroa, vuonna 2005 98 962 000 euroa.

Liikenneverkon kehittäminen

Liikenneväyläpolitiikan linjauksia pohtinut ministerityöryhmä sai työnsä valmiiksi helmikuussa 2004. Ohjelman toteutus on päässyt hyvin alkuun. Kertomusvuonna 2005 myönnettiin vuoden 2006 talousarvioon rahoitus Raahan meriväylähankkeelle, vt 20 Kuusamontielle (kunnan tilapäislainan turvin), Ilmalan ratapihan parantamiseen sekä vt 2 Vihti—Pori -hankkeelle. Hallitus sopi lisäksi seuraavien hankkeiden aloittamisesta vuonna 2007: Seinäjoki—Oulu -radan parantamisen 1. vaihe, vt 6 Lappeenranta—Imatra, Lahti—Luumäki -radan parantaminen, Tampereen läntisen ohitustien 2. vaihe, Kehä I Turunväylä—Vallikallio

sekä Keski-Pasilan ratapihjärjestelyt. Kertomusvuonna aloitettiin kolmen jo käynnissä olleen teemahankkeen lisäksi uusi teemahanke ”kasvavien alueiden kehityksen tukeminen”.

Mittavista kehittämishankkeista valmistuivat kertomusvuonna Kehä III Lentoasemantie—Tikkurila, E18 Lohja—Lohjanharju, vt 4 Jyväskylä—Kirri, vt 4 Lahti—Heinola, vt 5 Joroinen—Varkaus ja vt 8 Raision kohta. Valtakunnallisesti merkittävistä liikenneverkoista eli ns. runkoverkosta on valmistunut liikenne- ja viestintäministeriön esitys. Päätös runkoverkosta tehdään sen jälkeen kun sen vaikutukset on arvioitu. Kertomusvuonna liikenne- ja viestintäministeriö asetti työryhmän pohtimaan keinoja tienpidon rahoituksen pitkäjänteistämiseksi, työ valmistuu keväällä 2006.

Liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta parannettiin toteuttamalla uusia liikennetiedotusta ja liikenteen ohjausta palvelevia seurantajärjestelmiä päätieverkon tärkeillä yhteysväleillä ja suurilla kaupunkiseuduilla noin miljoonalla eurolla. Liikenteen seurannan investoinnit kohdistuivat Helsingin ja Tampereen seuduille. Pääkaupunkiseudun matka-aikajärjestelmää laajennettiin kehillä I ja III sekä sisääntuloväylillä vt 1 ja vt 4. Samoilla väylillä tihennetään myös pistekohtaista liikenteen seurantaa. Keliseurantajärjestelmiä hankittiin pohjoiseen Oulun ja Lapin tiepiirien alueille.

Taulukko 178. Kehittämishankkeet, määrärahojen käyttö, euroa

	2003	2004	2005
Tieverkon kehittäminen ¹⁾	158 855 355	185 758 816	142 549 944
Vesiväyläverkon kehittäminen ²⁾	3 476 405	777 632	3 317 690
Rataverkon kehittäminen ³⁾	134 819 282	207 135 785	109 178 717
Vuosaaren sataman liikenneväylät	8 023 291	39 154 243	68 141 218
VÄYLÄVERKON KEHITTÄMINEN YHTEENSÄ	305 174 332	432 826 476	323 187 569

¹⁾ Sisältää seuraavat momentit: 31.24.76 Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset, 31.24.77 Tieverkon kehittäminen, 31.24.78 Eräät tiehankkeet, 31.24.79 Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus ja elinkaarirahoitushankkeet

²⁾ Sisältää seuraavat momentit: 31.30.76 Maa- ja vesi-alueiden hankinta ja 31.30.77 Väyläverkon kehittäminen

³⁾ Sisältää seuraavat momentit: 31.40.76 Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset, 31.40.77 Rataverkon kehittäminen, 31.40.78 Eräät ratahankkeet ja 31.40.79 Radioverkon rakentaminen

Taulukko 179. Väyläomaisuus, milj. euroa¹⁾

	Tiehallinto	Merenkululaitos	Ratahallintokeskus
Tase 1.1.2005	15 044	263	2 826
Investoinnit	422	8	303
Poistot	590	18	152
Tase 31.12.2005	14 876	253	2 977

¹⁾ Väylälaitosten käyttöomaisuus

Henkilöliikennepalvelut

Liikennepalvelujen peruspalvelutaso turvataan. Joukkoliikenteen ostojen tulee turvata liikenteen palvelutaso täydentämällä markkinatarjontaa. Joukkoliikenteen osuutta erityisesti työmatkaliikenteessä tulee edistää.

Henkilöauton käyttö on kasvanut merkittävästi kuuden viimeisen vuoden aikana. Samanaikaisesti kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen käyttö ovat jonkin verran vähentyneet. Henkilöautoilun kasvu on ollut kui-

tenkin nopeampaa kuin muiden kulkutapojen käytön väheneminen. Tätä uutta autoilua, joka ei ole siirtymää muilta kulkutavoilta, kertyy päivittäin jokaista suomalaista kohti noin 2,5 kilometriä päivässä. Erityisesti ovat kasvanut henkilöautolla kuljettajana tehtyjen matkojen suorite. Henkilöauton matkustajasuorite on kasvanut vain vähän. Tämä voidaan tulkita siten, että yksin ajelu on kasvanut merkittävästi. Kuuden vuoden aikana autokanta onkin kasvanut ja yhä useammassa perheessä on kakkos- tai kolmosauto.

Liikenne- ja viestintäministeriö osti **henkilöjunaliikennettä** yhteensä 39,7 milj. eurolla (2004: 39,3 milj. euroa). Palvelutasoa on turvattu ostamalla asiakastuloperusteista liikennettä täydentävää alueellista ja kaukojunaliikennettä. Tavoite palvelutason turvaamisesta saavutettiin. Ostetussa liikenteessä tehtiin yhteensä 14,2 miljoonaa matkaa (13,9). Tehtyä matkaa kohti rahoitus oli 2,79 euroa (2,82) ja junakilometriä kohti 3,14 euroa (3,03). Ostoliikenteen subventioaste oli keskimäärin 34 % (33).

Lentoliikennettä ostettiin Savonlinnaan, Mikkeliin ja Varkauteen. Ministeriön osuus oli yhteensä noin 0,4 milj. euroa. Matkustajia oli yhteensä 15 000. Ministeriön rahoitusosuus oli noin 27 euroa/matkustaja.

Joukkoliikenne on pääsääntöisesti yrittäjävetoista toimintaa, jota valtio ja kunnat asettamiensa liikennetavoitteiden ja määrärahojen puitteissa eri tavoin rahoittavat. Lääninhallitukset turvasivat joukkoliikenteen alueellisia palveluja ostamalla **linja-autoilla ja takseilla** hoidettavaa, asiakastuloperusteista liikennettä täydentävää maaseudun peruspalveluluonteista runkoliikennettä noin 21,9 milj. eurolla (22,6). Matkustajia oli 7,0 miljoonaa (7,9). Matkustajaa kohti rahoitus oli 3,14 euroa (2,87) ja ajokilometriä kohti 0,69 euroa (0,67). Rahoituksen osuus liikenteen bruttohinnasta oli keskimäärin 60 %. Palvelujen turvaamistavoitetta ei saavutettu. Lääninhallitukset joutuivat karsimaan noin 300 alueellista runkoliikenteen ostovuoroa sopeuttaessaan ostoja kehystasolle.

Joukkoliikennetavoitteiden saavuttamista loppuhallituskauden aikana arvioinut työryhmä ehdotti valtion suoran joukkoliikennerahoituksen uudistamista. Työryhmän ehdotusten pohjalta käynnistettiin rahoitusjärjestelmien uudistamistyö. Työryhmän ehdotuksen pohjalta valtioneuvosto hyväksyi työsuhdematkalippujärjestelmän toteuttamisen vuoden 2006 alusta.

Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoilla edesautetaan liikenteen palvelujen säilymistä sekä alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon toteutumista. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoihin ja kehittämiseen osoitettiin 8 156 000 euroa.

Länsi-Suomen lääninhallitus käytti valtion osuutena miljoona euroa **Merenkurkun matkustajalauttaliikenteen** turvaamiseen. Ostosopimus päättyi vuoden 2005 lopussa. Liikenteen jatko on turvattu vuoden 2007 loppuun asti.

Joukkoliikenteen osuutta työmatkaliikenteessä pyritään lisäämään myöntämällä kunnille valtionavustusta kaupunkimaisen paikallisliikenteen ylläpitämiseen sekä kaupunki-, seutu- ja työmatkalippujen hinnanalennuksiin. Paikallisliikennettä avustetaan noin 60 kunnassa ja lipunalennuksia yli 300 kunnassa. Lääninhallitukset maksoivat kunnille paikallisliikenteen ylläpitämiseen valtionavustusta noin 5,3 milj. euroa (3,8) ja lippujen hinnan alentamiseen noin 11,0 milj. euroa (9,9). Paikallisliikenteen valtionavustusten avulla kaupungit ovat pystyneet turvaamaan ja ylläpitämään hiljaisten aikojen palvelutasoa. Lippujen hinnan alentaminen lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja sitä kautta turvaa palvelutason ylläpitämistä.

Markkinaosuuden kasvattamiseen tähtäävät keinot liittyvät erityisesti joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä edistävien infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen ja toteuttamiseen. Ministeriö asetti vuoden 2005 loppulla joukkoliikennefoorumin edistämään yhteistyötä joukkoliikenteen palveluverkkoon vaikuttavien eri osapuolien kesken.

Matkojen yhdistelytoiminnan laajentamista koko maan kattavaksi ohjaa liikenne- ja viestintäministeriön asettama seurantaryhmä, jossa ovat jäseninä yhdistelytoimintaa rahoittavat tahot sekä asiakaskunnan edustajat. Seurantaryhmä on valmistellut yksittäisen matkapalveluksen tilaajatahojen keskinäisen sopimusmallin, matkapalvelukeskuksen tilausvälitystä hoitavan operaattorihankinnan kilpailuttamisasiakirjat sekä kehittänyt yhdistelyohjelmien vertailuun apuvälineitä.

Pirkanmaan matkapalvelukeskuksen kilpailutus toteutettiin vuoden 2005 lopussa. Kokeiluprojekteina käynnistyneet jo toiminnassa olevat matkapalvelukeskukset jatkoivat toimintaansa ja valmistautuivat muuttamaan toimintansa valtakunnallisen mallin mukaiseksi nykyisten sopimuskausien umpeutuessa. Useilla alueilla, jossa ei ole matkapalvelukeskusta on menossa toiminnan käynnistämiseen tähtäävä selvitys- ja valmistelutyö. Matkojen yhdistelyyn varattua määrärahaa käytettiin vuonna 2005 noin 0,1 milj. euroa.

Joukkoliikenteen määrärahalla joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta on parannettu erilaisilla kehittämishankkeilla. Valtakunnallisesti merkittäviin **joukkoliikenteenkehittämishankkeisiin** ministeriö käytti noin 4,6 milj. euroa (4,7). Painopisteinä olivat informaation kehittäminen, 2,8 milj. euroa, joukkoliikennetutkimus, 0,6 milj. euroa ja matkakeskukset, 0,3 milj. euroa. Lääninhallitukset puolestaan rahoittivat alueellisia ja paikallisia kehittämishankkeita noin 2,1 milj. eurolla (2,6).

Informaatiohankkeiden tärkeä saavutus oli valtakunnallisen reittihakupalvelun (matka.fi) julkistaminen yleisölle. Palvelulla on vuoden 2005 aikana ollut noin 200 000 käyttäjää. Matkakeskusohjelma puolestaan edistyi tyydyttävästi. Ministeriö osallistui kahden matkakeskuksen toteuttamiseen (Kamppi ja Varkaus) sekä neljän suunnitteluun (Joensuu, Kuopio, Mikkeli ja Oulu).

Joukkoliikenteen esteettömyyttä on edistetty ministeriön Esteettömyysstrategian mukaisesti. Esteettömyyden edistämiseen ja palvelun laadun kehittämiseen käytettiin vuonna 2005 noin 0,3 milj. euroa.

Hallitus vastasi eduskunnan joukkoliikenteen kehittämistä koskeneeseen välikysymykseen. Vastauksessa painotettiin joukkoliikenteen järjestämistavan uudistamistarvetta ja muita toimenpiteitä, joiden avulla joukkoliikennejärjestelmä pystyy paremmin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin ja tulevaisuuden haasteisiin.

Kuljetus ja logistiikka

Logistisia kustannuksia pyritään alentamaan.

Vuonna 2005 laadittiin Suomen logistisen aseman vahvistamiseksi toimenpideohjelma, jossa korostetaan logistiikan merkitystä kilpailukykytekijänä. Ohjelmassa esitetään 35 toimenpidettä, jotka liittyvät ennen kaikkea osaamiseen, markkinoihin, yhteyksiin ja kansainväliseen edunvalvontaan.

Logistiikka nostettiin yhdeksi Suomen tulevan EU-puheenjohtajuuskauden pääteemaksi. Komissiota pyydettiin valmistelemaan logistiikasta tiedonanto, jonka valmistelua ministeriö tuki mm. järjestämällä kansainvälisille logistiikka-asiantuntijoille strategiaprosessin, johon sisältyi työkokouksia.

Ratahallintokeskus on jatkanut rautatieverkon kehittämistä raskaan tavaraliikenteen tarpeisiin. Kuljetusasiakkaiden tarpeiden muuttuessa 25 tonnin akselipainon rataosilla on entistä enemmän kysyntää.

Rautateiden kotimarkkinoiden avautumiseen valmistaudutaan siten, että viimeistään vuoden 2007 alusta ratakapasiteetin jakosäännöt ovat selkeät, läpinäkyvät ja syrjimättömät. Ratakapasiteetin jakoperiaatteiden selkeyttämiseen tähtäävä työ on käynnistetty. Kokemuksia syrjivyydestä tai syrjimättömyydestä ei toistaiseksi ole.

Venäjän kasvavat markkinat ovat Suomen talouselämälle suuri mahdollisuus. Maiden välisen rajan ylittävien tiekuljetusten kasvu on kiihtynyt ja se ollut kahtena vuonna peräkkäin noin 20 %. Liikenteeseen ja sen kasvuun liittyviä ongelmia on pyritty ratkomaan venäläisten kanssa entistäkin tiiviimmässä yhteistyössä.

Logistiikkapalvelujen monipuolisuus ja tehokkuus varmistetaan parhaiten luomalla kilpaillut markkinat. Suomen elinkeinoelämän ulkomaankuljetuksille tärkeissä satamissa kilpailua lastinkäsittelypalveluissa on ollut niukasti. Tavoitteena oli, että viennin ja tuonnin kannalta tärkeimmissä satamissa (yli 5 milj. tonnia/vuosi) on lastinkäsittelypalveluissa vaihtoehtoja. Suomessa on kuusi satamaa, joiden kautta kulki yli viisi miljoonaa tonnia tavaraa vuonna 2005. Näiden lisäksi on viisi satamaa, joiden tavaramäärä ylitti kolme miljoonaa tonnia.

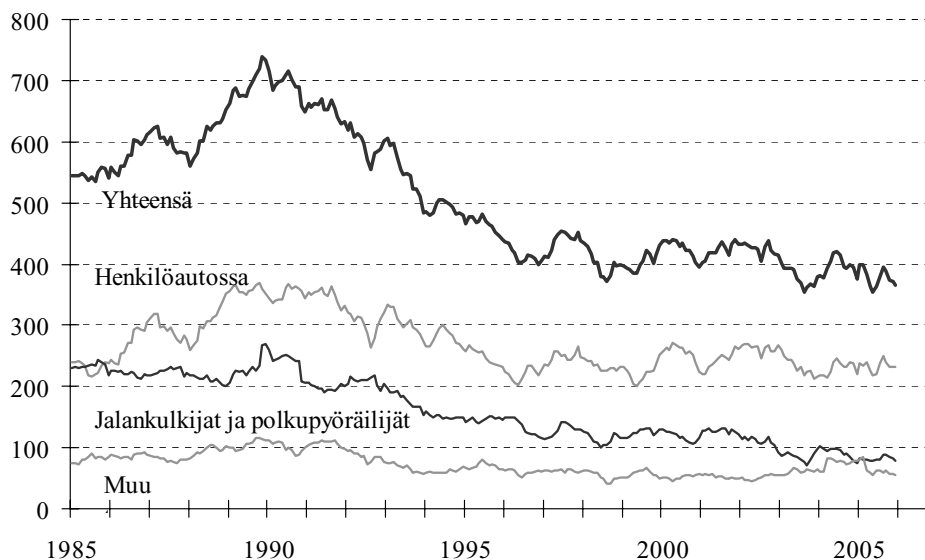
EU:n hyväksymät meriliikenteen valtiontuen toimenpiteet Suomen kauppalaivaston kilpailukyyn turvaamiseksi on otettu käyttöön. Tukitoimenpiteiden avulla on pystytty estämään vireillä olleet laajamittaiset tonniston ulosliputussuunnitelmat. Ulkomaanliikenteessä toimivien kauppalaivojen lukumäärä samoin kuin alan työpaikat ovat kuitenkin hienokseltaan laskeneet. Tämä johtuu siitä, että Suomen lippu ei tukitoimenpiteistä huolimatta ole ollut riittävän kilpailukykyinen ja uudet alukset ovat pääasiassa rekisteröity ulkomaille.

Vuonna 2005 väylämaksulainsäädäntöä uudistettiin.

Turvallisuus

Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti, mikä edellyttäisi tieliikenteen kuolleiden määrän jäämistä vuonna 2005 alle 315. Rautatieliikenteessä ei tapahdu matkustajien kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Kauppamerenkulussa ja ilmailuliikenteen säännöllisessä reittiliikenteessä ja charterliikenteessä ei tapahdu kuolemaan johtavia onnettomuuksia. Hallinnonalan tutkimuslaitosten tuottamien sää-, aallokko- ja jääennusteiden osuvuuden tule olla hyvällä tasolla.

Tieliikenteessä vuonna 2005 tieliikennekuolemien määrä on ennakkotietojen mukaan edellisen vuoden tasolla: kuolleita noin 370 ja loukkaantuneita noin 9 000. Tavoitetta ei siis saavutettu. Suomessa tieliikennekuolemien vuosittainen lukumäärä on pienentynyt vain vähän viimeisen kymmenen vuoden aikana, jolloin kuolleiden määrä on ollut noin 400 henkeä vuodessa. Kolmena viimeisenä vuotena liikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä on kuitenkin jäänyt alle 400:n (kuvio 1). Vuoden 2005 tammikuu oli erityisen synkkä ja maaliskuu muistetaan pääkaupunkiseudun kolarisumasta, mutta syksyllä tilanne parani. Kevyen liikenteen onnettomuusmäärät ovat vähentyneet lukuun ottamatta lasten kuolemantapauksien lisääntymistä. Myös nuorten kuljettajien onnettomuudet pysyivät edelleen huolestuttavan korkeina. Moottoripyöräonnettomuuksien vahingot kasvoivat.

Kuvio 25. Tieliikenteessä 12 edellisen kuukauden aikana kuolleet

Tiehallinnon toimin vähennettiin tienkäyttäjien riskiä joutua vakavaan liikenneonnettomuuteen. Perustienpidon toimenpiteiden laskennallinen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä oli 47 ja kehittämissuunnitelmissa saavutettiin lisäksi 11 laskennallisen henkilövahinko-onnettomuuden vähenemä. Tiehallinnolle asetetut turvallisuustavoitteet toteutuivat hyvin. Eri osapuolten välistä yhteistyötä edistettiin mm. Poliisin ja Häätäkeskuslaitoksen suuntaan. Muun muassa kameravalvontaa voitiin merkittävästi lisätä yhteistyössä poliisin kanssa. Liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta parannettiin pienillä laiteinvestoinneilla (tiesääntöasemat, kelikamerat) lähinnä Tampereen ja Helsingin seuduilla.

Liikenteen alkoholitapausten ja rattijuopumusonnettomuuksien määrä pysyi ennallaan, joka 140. tiellä liikkujista ajaa alkoholia veressään. Tieliikenteen alkoholionnettomuuksien määrän vähentämiseksi käynnistettiin heinäkuussa alkoholukokeilu, jonka käytön toteutumista seurataan. Käyttö ei ainakaan alussa ole ollut kovin laajaa. Sen käyttöä edistetään ammattiliikenteessä vapaaehtoisin ja lainsäädännöllisin toimenpitein.

Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta kokosi vuoden 2005 lopulla uuden liikenneturvallisuussuunnitelman vuosille 2006–2010. Siinä esitetään uudet linjaukset turvallisuustyölle tuleville vuosille. Toimenpiteet keskitetään olennaisimpiin turvallisuusongelmiin. Nämä kauden kärkihankkeet ovat: pääteiden kohtaamisonnettomuuksien vähentäminen, jalankulku- ja pyöräilyonnettomuuksien vähentäminen asutuskiljoissa, nopeuksien hillitseminen, päihdeonnettomuuksien vähentäminen, ammattiliikenteen onnettomuuksien vähentäminen sekä onnettomuuksien seurausten lieventäminen.

Suunnitelma korostaa myös yhteistä vastuuta tieliikenteen turvallisuudesta. Tieliikenne on järjestelmä, jota rakennetaan ja säädellään vuorovaikutuksessa tienkäyttäjien kanssa, sen rakentamiseen ja säätelyyn osallistuu monia tahoja yhteistyössä, ja sen käyttäjissä on monenlaisia ryhmiä, joilta vaaditaan yhteispeliä. Vuorovaikutteisuutta järjestelmän säätelyssä voidaan parantaa, yhteistyötä turvallisuustyöstä vastaavien tahojen kesken tehostaa ja yhteispeliä liikenteessä lisätä. Suunnitelman pohjalta valmistui uusi Valtioneuvoston periaatepäätös vuonna 2006, jossa linjataan turvallisuustyötä.

Automaattivalvontaa on laajennettu suunnitelmien mukaisesti, mutta liikenne-rikkomuksista kiinnijäämisen todennäköisyys on edelleen erittäin pieni. Keväällä 2006 voimaan astuva haltijavastuulaki tehostaa valvontaa.

Rautatieliikenteessä ei kuollut yhtään matkustajaa vuonna 2005. Tasoristeysten turvallisuudelle asetettua tavoitetta enintään 40 tasoristeysvahingosta ei saavutettu. Vuoden 2005 aikana tapahtui 64 tasoristeys-onnettomuutta (2004: 52 onnettomuutta), joista 46 valtion rataverkolla ja 18 yksityisraiteilla. Tasoristeys-onnettomuuksissa kuoli kahdeksan ihmistä. Huomattava määrä onnettomuuksista tapahtuu tasoristeyksissä, joissa on puolipuumilaitteet. Tasoristeysten poisto- ja turvaamistyötä jatkettiin edelleen määrätietoisesti Ratahallintokeskuksessa. Tasoristeysten kokonaismäärä on kuitenkin niin suuri (valtion raiteilla sekä yksityisraiteilla lähes 5 000), ettei merkittävää tasoristeysten turvallisuuden parantamista voida saavuttaa ilman huomattavia kustannuksia tai tasoristeyskäsitteitä sisältävien maantieyhteyksien katkaisemista laajalti.

Junien kulunvalvonnan ratalaitteiden rakentamista jatkettiin. Kertomusvuonna otettiin käyttöön kulunvalvonta 195 kilometrillä. Tavoitteena on, että kaikki henkilö- ja tavaraliikenteen tärkeimmät rataosuudet ovat kulunvalvonnan piirissä vuonna 2006.

Meriliikenteessä Suomen aluevesillä ja suomalaisille aluksille tapahtui vuonna 2005 yhteensä 33 onnettomuutta (2004: 36 onnettomuutta). Merenkulussa ei sattunut kuolemaan johtavia onnettomuuksia vuonna 2005.

Lainsäädäntötyön erityisenä tavoitteena kansainvälisellä tasolla on ollut estää merkittävien meri- ja ympäristöonnettomuuksien toistuminen tulevaisuudessa. IMO:n yleiskokouksessa joulukuussa 2005 hyväksyttiin ns. lisäturvatoimina alusten reittijakojärjestelmiä, joihin kuuluu liikennejakojärjestelmiä ja suositeltu uusi syväväylä itäisellä Itämerellä sekä suositellut uudet vältettävät alueet. Reittijakojärjestelmät tulevat voimaan 1.7.2006.

Alusliikennepalvelu eli VTS on vakiinnuttanut asemansa meriliikenteen valvonnassa ja ohjaamisessa. VTS:n tehtävänä on alusliikenteen turvallisuuden lisääminen ja tehokkuuden parantaminen sekä alusliikenteestä ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Alusliikenteen seuranta on saanut aikaan sen, että alusten päälliköt toimivat tarkkaan liikennesääntöjen edellyttämällä tavalla.

Suomenlahden meriliikenteen onnettomuusriskejä vähentämään pyrkivä Suomen, Viron ja Venäjän yhteinen alusliikenteen ilmoitus- ja seurantajärjestelmä (GOFREP) on ollut käytössä 1.7.2004 lähtien ja se on toiminut hyvin. Järjestelmässä alus ilmoittautuu sovitun mukaisesti yhdelle keskukselle, jonka jälkeen alus on jatkuvassa seurannassa. Tarvittaessa keskus voi antaa tiedotteita alukselle. Vuoden 2005 aikana ilmoitusten tekeminen vakiintui ja joulukuussa kirjattiin ainoastaan 10 alusta, jotka eivät olleet tehneet ilmoitusta kun luku vielä tammikuussa 2005 oli 48. Vaaratilanteita GOFREP alueella kirjattiin kaikkiaan seitsemän vuoden 2005 aikana. COFREP-järjestelmän ylläpitokustannukset olivat 1,2 milj. euroa vuonna 2005.

Lentoliikenteen turvallisuustavoitetta ei saavutettu vuonna 2005. Lentoliikenteen turvallisuuden pitkään myönteisenä jatkuneessa kehityksessä tapahtui käänne huonompaan vuonna 2005. Suomalaiselle lentoyhtiölle säännöllisessä helikopteriliikenteessä elokuussa Tallinnan edustalla tapahtunut vakava onnettomuus nosti esiin tarpeen lisätä ponnisteluja ilmailun turvallisuuden varmistamiseksi. Onnettomuudessa menehtyi 12 henkilöä. Lentoliikenteen tavoitteena on, ettei ammattimaisessa liikenteessä tapahdu lainkaan onnettomuuksia. Onnettomuuden johdosta liikenne- ja viestintäministeriö pyysi Ilmailuhallinnolta selvityksen lentoturvallisuuden kannalta tarpeellisista toimenpiteistä helikopteritoiminnassa. Toimenpiteiden painopisteenä on varmistaa turvallisuusmääräysten noudattaminen ja huolehtia ilmailun viranomaisvalvonnan korkeasta tasosta.

Luonnonkatastrofien varoituskeskuksen toiminnan käynnistämiseksi Ilmatieteen laitos on ottanut koordinaatiovastuun. Ilmatieteen laitos on keskeinen toimija säähän ja ilmastoon liittyvässä tutkimustiedossa ja erityisesti liikenneturvallisuutta Ilmatieteen laitos edisti vuonna 2005 ottamalla käyttöön raskaan liikenteen ajantasaisen säävaroituspalvelun. Ilmatieteen laitos toimi vuonna 2005 julkaistun kaikkien aikojen laajimman ja kattavimman ilmastonmuutoksen vaikutuksia arktisilla alueilla käsittelevän raportin yhtenä pääkirjoittajaorganisaationa.

Tammikuun 9. päivänä tapahtunut meriveden nousu poikkeuksellisen korkealle pystyttiin ennustamaan hyvin, koska odotettavissa olleen poikkeustilanteen vuoksi oli aloitettu ympärivuorokautinen päivystys. Ensimmäisen kerran Merentutkimuslaitos antoi vedenkorkeus- ja aallokkovaroituksen viranomaisille ja tiedotusvälineille, jolloin voitiin ryhtyä ennakoiviin toimenpiteisiin vedennousun varalta.

Ympäristö

Toimialan toimin vaikutetaan siihen, että liikenteen kasvihuonepäästöt valtioneuvoston hyväksymän ilmastostrategian mukaisesti ovat vuonna 2010 korkeintaan vuoden 1990 tasolla. Liikenteen ympäristöriskejä vähennetään.

Hyväksyttiin hallinnon uusi ympäristöohjelma, joka kattaa vuodet 2005—2010. Ympäristöohjelmassa on asetettu tavoitteet, mainittu keskeiset toimet vastuineen sekä päätetty seurannasta keskeisille ympäristönsuojelun osa-alueille. Osa-alueet ovat ympäristönäkökulman sisällyttäminen liikennejärjestelmätyöhön, kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, ilmanlaatua heikentävien päästöjen vähentäminen, melun ja värinän hallinta, materiaalien käytön tehostaminen ja jätteen syntyä ehkäisy, vesien ja maaperän pilaantumisen ehkäisy, aiemmin pilaantuneiden maiden ja sedimenttien selvittäminen ja käsittely, meriympäristön suojeleminen sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja edistäminen. Monilla näistä osa-alueista voidaan ohjelmakauden aikana saavuttaa kansallisesti ympäristönsuojelussa asetetut tavoitteet, mutta joillain osa-alueilla, kuten pohjavesien suojelussa ja meluntorjunnassa tavoiteltu vaikuttavuus voidaan jatkossa saavuttaa vain lisäinvestoinneilla.

Liikenteen kasvu ja henkilöautojen ominaiskulutuksen säilyminen edelleen korkealla tasolla vaikuttavat liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteiden saavuttamiseen. Siksi muiden ministeriöiden kanssa on selvitetty mahdollisuuksia henkilöautojen verotuksen kehittämiseksi ja liikenteen biopolttoaineiden käytön edistämiseksi. Liikenteen meluongelmat ovat kasvamassa erityisesti taajamien sisääntuloväylien ja kehäteiden läheisyydessä. Liikenteen aiheuttamat ilmanlaadun ohjearvojen ylitykset ovat viime vuosien aikana vähentyneet, mutta hiukkasten ja typenoksidien osalta ylityksiä tapahtuu edelleen. Tilannetta parannetaan edelleen tiukkenevin teknisillä normeilla, jotka koskevat sekä ajoneuvoja että polttoaineiden laatua. Tutkimuksessa on panostettu tietämyksen lisäämiseen pienhiukkasista, niiden vaikutuksista ja vähentämiskeinoista. Pienhiukkasten arvioidaan uusimpien tutkimusten mukaan aiheuttavan yli tuhat ennenaikaista kuolemaa vuosittain.

Pohjavesien ympäristövaikutuksia minimoimiseksi suolan käyttöä tiestöllä minimoitiin, mutta erittäin huonojen keliolojen vuoksi toimintalinjojen mukainen tieverkon liukkauden torjunta edellytti 100 588 tonnin suolamäärää. Normaalin talvikauden mukainen tavoitekäyttö on 88 000 tonnia. Urakoitsijoiden suolan käyttöä ohjataan sanktioilla ja bonuksilla.

15.3 Omistajapolitiikka

Liiketoiminnan ohjauksessa noudatetaan hyvälle hallintotavalle ja omistajapolitiikalle (corporate governance) asetettuja vaatimuksia.

Valtion omistajaohjauksen kehittämisessä jatkettiin omistajaohjauksen keskittämiseen tähtävää valmistelua. Osana sitä siirrettiin TeliaSonera AB:n omistajaohjaustehtävät kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Suomen valtio osallistui TeliaSonera AB:n osakkeiden takaisinosto-ohjelmaan omistusosuutensa mukaisesti. Suomen valtion osuus pääomapalautuksesta oli arvoltaan noin 150 milj. euroa. Normaalina osinkona valtio sai TeliaSonerasta 84 milj. euroa.

Finnair Oyj:n tulos kolminkertaistui vuonna 2005. Tulos ennen veroja oli 87,5 milj. euroa. Liikevaihto nousi 11,2 prosenttia ja oli 1 871,1 milj. euroa. Valtion osinkotulot olivat 12,4 milj. euroa. Finnairin pörssi-arvo vuoden 2005 lopussa oli 1 015 milj. euroa (471 milj. euroa), josta valtion omistuksen arvo oli 593 milj. euroa (275 milj. euroa).

Suomen Posti -konsernin liikevaihto kasvoi pääosin yritysostoilla 9,1 % ja oli 1 348,2 milj. euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto pieneni 14,7 % ja oli 71,8 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukainen liikevoitto oli 135,0 milj. euroa (+41,8 %). Tulosta paransivat kertaluonteiset erät, joista merkittävin oli Postin eläkesäätiön purkamisen. Suomen Posti maksoi osinkoa 43 milj. euroa.

VR-konsernin liikevaihto oli 1 196,6 milj. euroa (1 178,9 milj. euroa). Metsäteollisuuden kuljetukset vähenivät, mutta henkilöliikenteen ja valtion radanpitoon myytyjen töiden liikevaihto kasvoivat. VR-konsernin tilikauden voitto oli 46,0 milj. euroa (51,7 milj. euroa edellisellä vuonna). VR-Yhtymä Oy:ltä valtio sai osinkoa 23 milj. euroa.

Raskone Oy:n liikevaihto oli 102,8 milj. euroa. Yhtiön tilikauden voitto oli 2,8 milj. euroa. Osinkoa Raskone maksoi valtiolle 0,43 milj. euroa.

Suomen Erillisverkot Oy:n liikevaihto oli 21,3 milj. euroa (20,8 milj. euroa) ja tilikauden tulos -1,1 milj. euroa (-1,8 milj. euroa). VIRVE-viranomaisradioverkon erityisesti sosiaali- ja terveystoimen käyttäjämäärän jääminen alkuperäistä arvioitua alemmalle tasolle vaikeuttaa yhtiön taloudellista tilannetta merkittävästi. Yhtiö ei maksanut osinkoa.

Ilmailulaitoksen tulos oli 22,2 milj. euroa, mikä on 3,1 milj. euroa tulostavoitetta parempi. Liikevaihto Ilmailulaitoksessa oli 243,1 milj. euroa, jossa on kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 9,2 milj. euroa. Liikevaihdon paranemisen merkittävin syy on kansainvälisen lentoliikenteen volyymin kasvu ja matkustajamäärän kasvusta johtuva kaupallisten palveluiden kasvu. Vuonna 2005 Ilmailulaitos maksoi valtiolle voiton tuloutuksena 4,5 milj. euroa. Valtioneuvoston Ilmailulaitokselle asettamat palvelu- ja muut toimintatavoitteet toteutuivat. Lentoliikennemaksut olivat edullisia ja esimerkiksi Helsinki-Vantaan kokonaismaksutaso oli Euroopan päälentopäälentäasemistä kolmanneksi edullisin.

Tieliikelaitos saavutti liikenne- ja viestintäministeriön sille asettamat palvelu- ja toimintatavoitteet. Tieliikelaitos onnistui vakauttamaan liikevaihtonsa. Konsernin liikevaihto oli 495,2 milj. euroa (500,5 milj. euroa). Tilikauden voitto oli 6,7 milj. euroa, joka alittaa 5,3 milj. eurolla asetetun tavoitteen. Tulostavoitteen alittumiseen vaikuttivat mm. eräiden suurten rakennusprojektien sekä eräiden päällystysurakoiden heikko kannattavuus ja konsultoinnin riittämättömän työkannan aiheuttama epätyytyttävä tulostaso. Vuonna 2005 Tieliikelaitoksen voiton tuloutus valtiolle oli 4,1 milj. euroa.

Varustamoliikelaitoksen liikevaihto kasvoi 58,0 milj. euroon (53,3 milj. euroa vuonna 2004), mutta tulostavoitteen kehitys kääntyi laskuun. Syynä tähän ovat kohonneet kustannukset ja palvelusopimusten kustannusvastavuuteen perustuvien hinnantarkistusten siirtyminen. Kustannustehokkuuden parantamiseksi on käynnistetty kaksivuotinen kehitysohjelma. Tilikauden tulostavoite 1,5 milj. euroa ei toteutunut. Tilikauden voitto 0,3 milj. euroa oli heikompi kuin edellisellä vuonna (1,1 milj. euroa). Tuloksen jääminen sekä tavoitteesta että edellisen vuoden tuloksesta johtuu jäänmurron operointipäivien vähäisyydestä. Leudon talven ta-

kia operointipäiviä oli 517, kun niitä vuonna 2004 oli 726. Voitostaan Varustamoliikelaitos tuloutti vuonna 2005 valtiolle 450 000 euroa.

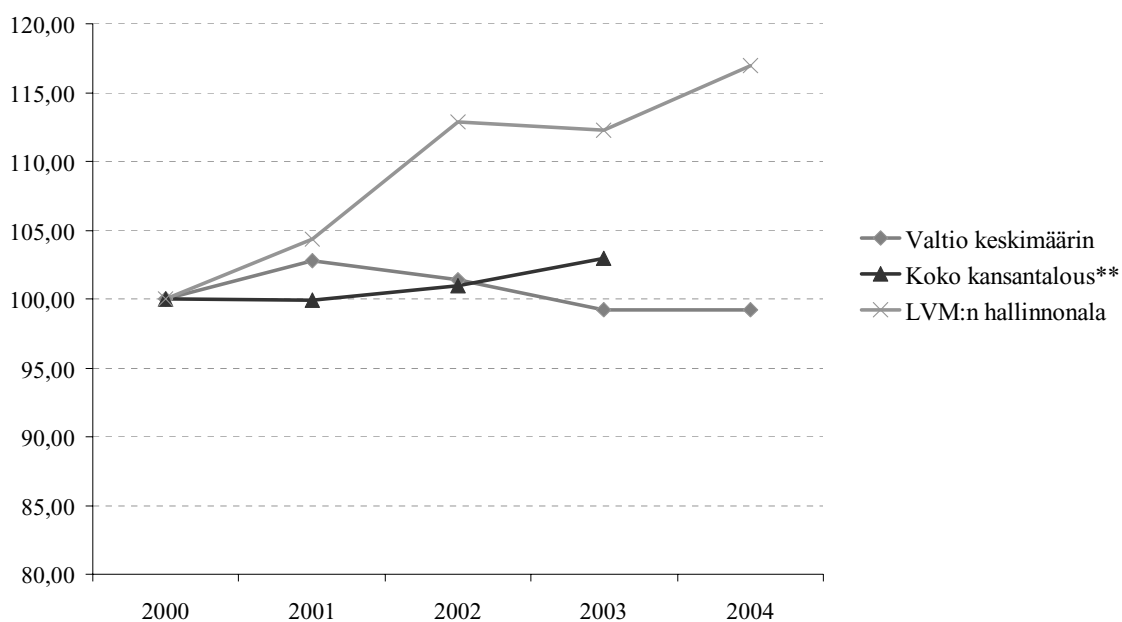
Luotsausliikelaitoksen palvelu- ja toimintatavoitteet toteutuivat hyvin. Liikelaitos tarjosi luotsauspalveluja koko maassa. Palvelua tehostettiin käynnistämällä useita toiminnan ja palvelutason kehittämiseen tähtäviä hankkeita. Luotsauspalvelujen saatavuutta koskeva palvelutasotavoite (luotsauspalvelun odotusaika saa olla enintään 2 tuntia) toteutui 99,3 prosenttisesti. Luotsausliikelaitoksen liikevaihto oli 38,1 milj. euroa (37,9). Tilikauden tulos oli 3,3 milj. euroa (4,1). Voiton tuloutuksen suuruus oli 1,2 milj. euroa.

15.4 Hallinnon ja hallinnonalan kehittäminen

Hallintoa ja hallinnonalan organisaatiorakenteita sekä tehtäviä kehitetään muuttuvien olosuhteiden ja tehtävien painopisteiden muutosten edellyttämällä tavalla.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla kokonaistuottavuus on kasvanut kansantalouden markkinatuotantoa nopeammin. Toimintojen ulkoistamisella sekä tehdyillä organisaatiouudistuksilla on selkeästi ollut tärkeä rooli hallinnonalan kokonaistuottavuudessa, joka on kasvanut yli 16 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2004. Keskimäärin kokonaistuottavuus on kasvanut 4 prosenttia vuosittain tarkasteluajanjaksolla. Kokonaistuottavuuden kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat lisäksi muun muassa prosessien tehostaminen ja suoritustuotannon automatisointi.

Kuvio 26. Kokonaistuottavuuden kehitys (valtio, kunnat, kansantalous, liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala) 2000—2004 (2000=100)¹⁾

Kertomusvuonna on lainsäädännöllä valmistauduttu siihen, että vuoden 2006 aikana aloittaa kaksi uutta viirastoa, Rautatievirasto (1.9.2006 lukien) ja Ilmailuhallinto (1.1.2006 lukien).

¹⁾ Tilastokeskuksen tuottamat tuottavuusindeksit vuodelta 2005 valmistuvat kesäkuussa.

Rautatievirasto vastaa rautatieliikenteen liikenneturvallisuudesta ja matkalippujen tarkastustoiminnasta. Ratahallintokeskus vastaa rataverkosta ja rautatieliikenteen ohjauksesta.

Ilmailun lainsäädäntö uudistettiin. Uusi laki Ilmailulaitoksesta tuli voimaan vuoden 2006 alusta lukien. Ilmailun viranomaistoiminnot erotettiin Ilmailulaitoksesta omaksi virastoksi. Ilmailulaitos vastaa edelleen lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluista uuden liikelaitoslain mukaisesti.

Hallitusohjelman mukainen selvitys Tieliikelaitoksen organisaation kehittämisen tarpeista valmistui. Selvityksessä ehdotettiin, että Tieliikelaitoksesta muodostettaisiin yhtenä kokonaisuutena valtion kokonaan omistama osakeyhtiö.

15.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Kaikki liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan virastot ovat uudistuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ne on joko perustettu tai jääneet jäljelle, kun tuotanto on liikelaitostettu tai yhtiötetty. Molemmilla tapauksissa toiminta on pitänyt perusteellisesti arvioida uudelleen. Hallinnonalan rakennemuutos näkyy myös henkilöstön määrässä. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan budjettitalouden henkilöstömäärä on laskenut merkittävästi vuodesta 1985. Tämä kuvastaa hallinnonalalla tapahtunutta siirtymistä julkisesta yksityiseen palvelutuotantoon.

Taulukko 180. Liikenne- ja viestintäministeriön budjettitalouden henkilöstö

Vuosi	Henkilöä
1985	91 000
1990	18 500
2000	9 330
2004	3 363
2005	3 344

Henkilöstömäärä ilman maksullista toimintaa on noin 2 700. Nykyisin henkilöstökulut muodostavat noin 12 % hallinnonalan kuluista (pl. poistot ja valmistus omaan käyttöön).

Alla olevassa taulukossa on kerätty keskeisiä vuoden 2005 tunnuslukuja hallinnonalan virastojen ja laitosten henkilötyövuosimäärästä, sen kehityksestä verrattuna edelliseen vuoteen, sairauspäivien lukumäärästä henkilötyövuotta kohden (sairauspoissaolot, työpäivää/htv), henkilöstön keski-ikästä vuosina sekä työilmapiirikyselyn yleisindeksistä. Työilmapiiriä seurataan kaikissa virastoissa ja laitoksissa vuosittain tehtävin työtyytyväisyyskyselyin, joissa asteikko matalimmasta indeksistä korkeimpaan on 1–5. Indeksiluvut osoittavat työtyytyväisyyden olevan hallinnonalalla keskitasoa tai keskitason yläpuolella kaikissa virastoissa ja laitoksissa. Kaikissa hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa on käytössä valtionhallinnon uusi palkkausjärjestelmä.

Taulukko 181. Tunnuslukuja 2005

Virasto	Htv -lukumäärä	Htv -muutos %	Sairaus- työpvä/htv	Keski-ikä vuotta	Työilma- piirin indeksiluku
Ajoneuvohallintokeskus	230	2,2	10,4	43,4	3,2
Tiehallinto	982	-3,9	9,7	50,2	3,4
Merentutkimuslaitos	118,8	0,9	10,5	44,7	3,3
Ilmatieteen laitos	571	3,1	9,5	43,0	3,46
Viestintävirasto	253	0	9,6	43,5	3,5
Merenkulkulaitos	774	-1	10,1	48,0	3,2
Ratahallintokeskus	147	11	13,4	44,9	3,3
Liikenne- ja viestintäministeriö	180,2	1,9	11,4	46,9	3,3

Ministeriö ja hallinnonalan virastot ja laitokset ovat kertomusvuonna osana hallinnonalan tuottavuusohjelman tarkistamista laatineet tai tarkistaneet myös henkilöstösuunnitelmansa, joihin sisältyy toiminnan tehostumista myös henkilöstövähennysten muodossa. Tämä toteutetaan luopumalla joistain toiminnoista sekä tukitoimintojen tehostamisella ja yhteistoiminnalla sekä teknologian kehittämisellä. Toimintaa keskitetään ydintehtäviin, yleishallintoa, hankintoja ja tukipalveluja tehostetaan, resurssien yhteiskäyttöä lisätään ja toimintoja sähköistetään. Hallinnonalan virastoissa on lisäksi vireillä hankkeita, esimerkiksi osaamisaluekartoitusta, joiden tuloksia voidaan hyödyntää arvioitaessa mahdollisuuksia toimintojen tehostamiseen.

15.6 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Tuotto- ja kululaskelma

Hallinnonalan toiminnan tuotot pienenevät 770 milj. euroa. Tulojen pienentyminen johtuu siitä, että edellisenä vuotena osakkeiden myynnistä saaduista myyntivoitot olivat yli 900 milj. euroa ja kuluvana vuonna vain hieman yli 100 milj. euroa. Molempina vuosina osakemyyntitulot on saatu TeliaSonera AB:n osakkeiden myynnistä.

Maksullisen toiminnan tulot pysyivät suurin piirtein edellisvuoden tasolla. Väylämaksutulot ovat hallinnonalan suurin maksullisen toiminnan tuloerä. Väylämaksutuloja kertyi 74,6 milj. euroa ja kustannusvastaavuus oli 108 % kun vuonna 2004 tuloja kertyi 1,1 milj. euroa enemmän ja kustannusvastaavuus oli 103 %.

Hallinnonalan varsinaisen toiminnan kulut vähenivät edellisvuodesta 50 milj. euroa. Eniten laskivat ministeriön kulut, mikä johtui poistojen pienentymisestä. Poistojen väheneminen 90 milj. eurolla johtuu vuonna 2004 tapahtuneista kertaluontoisista omaisuuksien luovutuksista (esim. Suomen Erillisverkot Oy:lle siirrettiin sisäasianministeriöltä siirtynyttä viranomaisradioverkon omaisuutta vastikkeetta 85,5 milj. euron arvosta). Tiehallinnon toiminnan kulut puolestaan nousivat yli 43 milj. euroa kumoten osan poistojen vaikutuksesta. Palvelujen ostojen suuruus johtuu hallinnonalan rakenteesta, jossa virastot toimivat palvelujen tilaajina, eivät tuottajina. Palvelujen ostomenot pienenevät lähes 60 milj. euroa, josta Tiehallinnon osuus oli 35 milj. euroa, Ratahallintokeskuksen 16 milj. euroa ja Merenkulkulaitoksen 6 milj. euroa. Hallinnonalalla on viime vuosina liikelaitostettu toimintoja, mikä aluksi johti palvelujen ostojen kasvuun, mutta vähitellen hankinnan tehostumisen vaikutukset alkavat näkyä.

Rahoitustuotot pienenevät lähes 28 milj. euroa edellisvuodesta. Rahoitustuotot muodostuvat pääsääntöisesti yhtiöistä ja liikelaitoksista saaduista osingoista, voitontuloutuksista sekä lainojen koroista. Ministeriön saamat rahoitustuotot 162 milj. euroa olivat 28 milj. euroa pienemmät kuin vuonna 2004. Suurin muutos on valtionyhtiöiltä saatavissa osingoissa, jotka olivat 29,1 milj. euroa pienemmät. Valtionyhtiöiltä saatiin osinkoja 144 milj. euroa ja liikelaitosten voiton tuloutukset olivat 13 milj. euroa.

Satunnaisten tuottojen 146 milj. euron vähennys johtui vuonna 2004 tehdystä Tiehallinnon taseoikaisusta, jolla kertaluonteisesti lisättiin uudelleen päällystämisen menot vuosilta 1998—2001. Satunnaiset kulut, jotka sisältävät lähinnä oikaisueriä kasvoivat hieman edellisvuoteen verrattuna. Satunnaiset kulut muodostuivat pääasiassa Tiehallinnon taseoikaisusta.

Siirtotalouden tuottoihin suurimpana eränä, 10 milj. euroa, olivat kuntien Tiehallinnolle maksamat rahoitusosuudet, jotka kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 7 milj. euroa.

Siirtotalouden kuluihin sisältyvät suurimpina erinä hallinnonalalla maksetut merenkulun, joukkoliikenteen ja sanomalehdistön tuet sekä yksityisteiden valtionavut. Lisäksi siirtotalouden tuottoihin sisältyy eurooppalaisen sääsatelliittijärjestön jäsenmaksujen tasausrahastosta tuloutettu erä 0,7 milj. euroa.

Veroihin ja veronluonteisiin maksuihin sekä muihin pakollisiin maksuihin sisältyy Ajoneuvohallintokeskuksen verohallinnolle keräämät ajoneuvo- ja autoverot 541 milj. euroa. Vuoden 2004 alusta alkaen on sovellettu uutta ajoneuvoverolakia. Ajoneuvoverotuottoja kertyi vuonna 2005 yhteensä 533 milj. euroa. Edellisenä vuonna ajoneuvoveroa kertyi 638 milj. euroa. Verotulon suureen määrään vuonna 2004 oli syynä se, että vuonna 2004 maksuun pantiin veroja, joiden verokaudet kohdistuivat myös vuodelle 2005.

Veroihin ja veronluonteisiin maksuihin sisältyi myös rautatieliikennöitsijältä rataverolain mukaan peritty ratavero 15,5 milj. euroa.

Suoritettujen arvonlisäverot pienenevät edellisvuodesta 10 milj. euroa johtuen pääasiassa Ratahallintokeskuksen investointien pienentymisestä.

Tase

Hallinnonalan taseen loppusumma oli yhteensä 19,8 mrd. euroa, joka oli noin 40 prosenttia valtion noin 49,3 mrd. euron taseesta. Tase pieneni edellisvuodesta 2,83 mrd. euroa lähinnä käyttöomaisuudessa ja muissa pitkäaikaisissa sijoituksissa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisien sijoitusten tasearvo pieneni yli 2,84 mrd. eurolla. Merkittävin muutos taseessa on TeliaSonera AB:n osakkeiden (616 128 221 kappaletta) siirto kauppa- ja teollisuusministeriölle, joka vähensi tasearvoa 2 698,6 milj. euroa. Kirjanpitoarvosta nimellisarvon osuus oli 480,2 milj. euroa ja arvonkorotuksen osuus 2 218,4 milj. euroa. Toinen huomattava muutos oli, kun TeliaSonera AB:lle myytiin sen omia osakkeita. Myytyjä osakkeita oli 25 672 009 kappaletta ja niiden tasearvo oli 112,4 milj. euroa.

Ratahallintokeskuksen käyttöomaisuuden arvo oli vuoden lopussa 2,98 mrd. euroa. Omaisuuden nettolisäys oli 303 milj. euroa ja poisto 152 milj. euroa. Vuoteen 2004 verrattuna Ratahallintokeskuksen investoinnit pienenevät yli 50 milj. euroa. Tiehallinnon aineelliset hyödykkeet ja käyttöomaisuusarvopaperit olivat 14,9 mrd. euroa. Vähennystä edellisvuodesta oli 168,0 milj. euroa, josta suurin osa selittyy tierakenteiden arvon pienentymisestä 123 milj. eurolla poistojen ollessa suuremmat kuin aktivoinnit.

Vaihto- ja rahoitusomaisuuteen kuuluvat lyhytaikaiset saamiset kasvoivat noin 13 milj. euroa. Hallinnonalan tasolla lyhyt aikaiset saamiset olivat suurin taseen loppusummaa kasvattava erä, mutta virastotasolla ainoastaan Tiehallinnon lyhytaikaiset saamiset, jotka kasvoivat noin 6,2 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna, kasvoivat merkittävästi johtuen Helsingin rahoitusosuudesta Vuosaaren satamahankkeeseen.

15. Liikenne- ja viestintäministeriö

Kokonaisuudessaan hallinnonalan vieraspääoma pieneni 8,8 milj. euroa, josta suurimman osuuden muodostavat Ratahallintokeskuksen ostovelkojen pienentyminen (18 milj. euroa) sekä Tiehallinnon pitkäaikaisten velkojen takaisinmaksu (7,1 milj. euroa). Valtatie 4 moottoritieosuuden Järvenpää—Lahti rakenteiden hankintamenoista aiheutunut pitkäaikainen velka Tiehallinnon taseessa oli vuoden 2005 lopussa 40,3 milj. euroa ja lyhytaikainen velka 7,1 milj. euroa.

15.7 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 182. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	216 891 782,68	214 663 164,35	1 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	13 587 399,67	14 164 235,39	-4 %
Muut toiminnan tuotot	<u>177 807 108,05</u>	<u>949 036 953,13</u>	-81 %
	408 286 290,40	1 177 864 352,87	-65 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-22 722 154,84	-23 509 333,65	-3 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-143 900,57	-229 058,50	-37 %
Henkilöstökulut	-156 681 191,61	-151 551 054,56	3 %
Vuokrat	-20 557 831,84	-20 345 279,31	1 %
Palvelujen ostot	-993 268 943,16	-1 050 786 838,51	-5 %
Muut kulut	-19 680 934,29	-19 543 515,79	1 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	320 249,00	-33 375,52	-1060 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	437 227 650,89	492 279 392,07	-11 %
Poistot	-769 460 853,47	-821 392 494,45	-6 %
Sisäiset kulut	<u>-910 775,13</u>	<u>-424 615,10</u>	114 %
	-1 545 878 685,02	-1 595 536 173,32	-3 %
JÄÄMÄ I	-1 137 592 394,62	-417 671 820,45	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	163 909 794,24	191 078 803,13	-14 %
Rahoituskulut	<u>-2 531 815,39</u>	<u>-2 444 961,33</u>	4 %
	161 377 978,85	188 633 841,80	-14 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	12 560 558,09	159 435 066,14	-92 %
Satunnaiset kulut	<u>-52 880 560,26</u>	<u>-12 522 766,89</u>	322 %
	-40 320 002,17	146 912 299,25	-127 %
JÄÄMÄ II	-1 016 534 417,94	-82 125 679,40	

Taulukko 182. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Kunnilta	10 091 840,61	2 275 991,05	343 %
Elinkeinoelämältä	168 402,96	125 249,49	34 %
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	0,00	102 300,00	-100 %
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	551 210,80	710 194,15	-22 %
Muut siirtotalouden tuotot	<u>27 049,18</u>	<u>971 828,26</u>	-97 %
	10 838 503,55	4 185 562,95	159 %
Kulut			
Kunnille	-3 385 901,89	-2 754 486,62	23 %
Kuntayhtymille	-52 236,72	-50 298,45	4 %
Elinkeinoelämälle	-133 688 496,32	-136 638 904,81	-2 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-23 164 465,00	-20 395 548,81	14 %
Kotitalouksille	-2 160,00	-58 032,15	-96 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-4 647,31	-4 230,92	10 %
Muut siirtotalouden kulut	-161 685,00	-539 831,00	-70 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>9 842,55</u>	<u>4 400,00</u>	124 %
	-160 449 749,69	-160 436 932,76	0 %
JÄÄMÄ III	-1 166 145 664,08	-238 377 049,21	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	560 241 230,98	666 219 334,33	-16 %
Muut pakolliset maksut	3 599 137,80	3 566 017,09	1 %
Perityt arvonlisäverot	10 463 460,59	10 230 923,82	2 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-302 093 459,99</u>	<u>-312 163 318,85</u>	-3 %
	272 210 369,38	367 852 956,39	-26 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-893 935 294,70</u>	<u>129 475 907,18</u>	

Taulukko 183. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Rakennukset	432 834,12	448 354,32	-3 %
Muu kansallisuusomaisuus	<u>1 314 096,79</u>	<u>1 347 795,31</u>	-3 %
	1 746 930,91	1 796 149,63	-3 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	5 682 846,83	6 149 895,51	-8 %
Muut pitkävaikutteiset menot	21 553 470,82	24 715 894,05	-13 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>22 592 123,48</u>	<u>20 068 866,41</u>	13 %
	49 828 441,13	50 934 655,97	-2 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	10 629 954,03	10 737 934,23	-1 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	683 073 589,41	658 390 838,96	4 %
Rakennukset	58 411 848,01	66 356 734,33	-12 %
Rakennelmat	2 652 852,60	2 549 936,62	4 %
Rakenteet	16 445 591 758,81	16 634 666 237,88	-1 %
Koneet ja laitteet	51 530 533,29	54 879 363,29	-6 %
Kalusteet	3 076 260,10	1 878 030,71	64 %
Muut aineelliset hyödykkeet	427 564,04	423 978,90	1 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>870 710 376,93</u>	<u>720 339 060,43</u>	21 %
	18 126 104 737,22	18 150 222 115,35	0 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	854 194 990,35	3 665 114 855,97	-77 %
Liikelaistosten peruspääomat	222 565 195,70	222 565 195,70	0 %
Liikelaistoksiin muun oman pääoman ehdoin sijoitetut pääomat	358 284 622,39	358 284 622,39	0 %
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	15 077 542,45	15 504 739,92	-3 %
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>118 541 165,14</u>	<u>122 441 335,11</u>	-3 %
	1 568 663 516,03	4 383 910 749,09	-64 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	19 744 596 694,38	22 585 067 520,41	-13 %

Taulukko 183. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tase, euroa

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Aineet ja tarvikkeet	2 834 566,63	2 978 467,20	-5 %
Keskeneräinen tuotanto	0,00	40 000,00	-100 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>582 496,68</u>	<u>268 247,68</u>	117 %
	3 417 063,31	3 286 714,88	4 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	2 060,00	0,00	0 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	48 217 266,77	37 312 265,20	29 %
Siirtosaamiset	5 222 227,71	1 559 420,94	235 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 128 567,81	2 504 212,47	-55 %
Ennakkomaksut	<u>56 731,19</u>	<u>88 399,60</u>	-36 %
	54 624 793,48	41 464 298,21	32 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	15 985,42	14 382,50	11 %
Tiliviraston tulotilit	<u>30 239,26</u>	<u>9 939,45</u>	204 %
	46 224,68	24 321,95	90 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	58 090 141,47	44 775 335,04	30 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>19 804 433 766,76</u>	<u>22 631 639 005,08</u>	-12 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	19 682 342 052,24	19 682 342 052,24	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	373 854 802,01	298 378 862,13	25 %
Pääoman siirrot	386 392 044,84	-53 999 967,30	-816 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-893 935 294,70</u>	<u>129 475 907,18</u>	790 %
	19 548 653 604,39	20 056 196 854,25	3 %
ARVOSTUSERÄT			
Arvonkorotukset	0,00	2 310 869 385,58	-100 %

15. Liikenne- ja viestintäministeriö

Taulukko 183. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tase, euroa

VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Muut pitkäaikaiset velat	40 278 268,99	47 391 088,52	-15 %
LYHYTAIKAINEN			
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdytilit	6 490 723,88	4 604 804,33	41 %
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	7 103 319,53	7 103 319,53	0 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	1 232,70	218,70	464 %
Saadut ennakot	6 521 575,06	4 883 624,14	34 %
Ostovelat	143 331 181,90	163 567 349,53	-12 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	3 613 216,55	3 457 941,49	4 %
Edelleen tilittävät erät	4 681 576,77	4 753 822,51	-2 %
Siirtovelat	32 639 554,02	24 247 103,85	35 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>11 119 512,97</u>	<u>4 563 492,65</u>	144 %
	215 501 893,38	217 181 676,73	-1 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	255 780 162,37	264 572 765,25	-3 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>19 804 433 766,76</u>	<u>22 631 639 005,08</u>	-12 %

Taulukko 184. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-5 441,96	-9 224,28
Arvonlisäverotulot	9 476 802,78	8 682 286,90
Muut vero- ja maksutulot	563 840 368,78	669 785 351,42
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	573 311 729,60	678 458 414,04
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	256 662 506,78	-876 655 244,98
Korkotulot ja voiton tuloutukset	160 623 144,83	191 074 600,71
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-924 353 032,84	-890 490 478,79
Henkilöstömenot	-159 693 877,51	-169 465 159,75
Muut menot	-14 801 626,65	-11 802 058,47
Valtionvelan korkomenot	-2 531 815,39	-2 444 961,33
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-110 782 971,18	-1 081 324 888,57

Taulukko 184. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	10 850 454,99	4 718 671,93
Tulonsiirrot kunnille	-3 438 138,61	-2 804 785,07
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-133 688 496,32	-136 638 904,81
Tulonsiirrot kotitalouksille	-2 160,00	-58 032,15
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-17 398 054,22	-20 758 294,44
Tulonsiirrot ulkomaille	-4 647,31	-4 230,92
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-143 681 041,47	-155 545 575,46
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 265 797 825,95	-615 456 074,45
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	3 939 885,61	3 348 055,95
Sijoitukset arvopapereihin	503 950 650,01	-21 497 048,51
Sijoitusten myyntivoitot	128 976 886,51	924 591 878,26
Annetut lainat	1 372 050,73	-10 212 056,49
Annettujen lainojen takaisinmaksut	427 197,46	108 710,61
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-627 131 155,63	280 883 465,37
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	2 439 308,07	-10 596 584,47
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 439 308,07	-10 596 584,47

16. Kauppa- ja teollisuusministeriö

Toimintaympäristön muutostekijät ja riskienhallinta

Jatkuvasti kiristynyt globaali kilpailu tuo yrityksille ja koko suomalaiselle elinkeinoelämälle suuria haasteita tulevien vuosien aikana. Valtioiden ja alueiden kilpailu osaavasta työvoimasta, investoinneista ja yrityksistä kiristyy, kun yrityksistä on tullut aiempaa riippumattomampia synnyinmaastaan ja ne voivat valita aiempaa vapaammin sijaintipaikkansa.

Suomi on pysynyt kilpailukykyvertailujen kärkisijoilla teknologian ja osaamisen tasoa tarkasteltaessa. Myös innovaatioympäristömme arvioidaan yhdeksi maailman parhaista, ja maahan tulevien investointien perusteella Suomea voi pitää houkuttelevana liiketoiminnan sijaintipaikkana.

Osaamisen ja teknologian korkealla tasolla ei kuitenkaan näytä olevan yksiselitteistä yhteyttä vaurauteen, sillä elintasoa kuvaavissa BKT-vertailuissa Suomi pärjää heikommin (16.). Suomi ei myöskään ole onnistunut kääntämään korkeaa koulutus- ja innovaatiotasoaan kasvuyrittäjyydeksi samassa määrin kuin esimerkiksi muut Pohjoismaat.

Kansainvälisissä vertailuissa käytetyt kilpailukykyindeksit eivät kykene ennustamaan talouden tulevaa kehitystä tai kilpailukykyä, koska ne perustuvat menneeseen. Kilpailu osaamisesta ja tuotannon uudelleen sijoittumisesta kiristyy kuitenkin jatkuvasti. Pelkona on lisäksi tuotekehityksen siirtyminen tuotannon mukana muihin maihin. Globaalissa kilpailussa innovaatioympäristö on keskeinen asia yritysten toimintaedellytyksissä.

Pääomien ohella myös muut tuotannontekijät liikkuvat aiempaa vapaammin kansainvälisten sopimusjärjestelyjen laajentuessa ja syventyessä sekä kehittyvien talouksien kasvun jatkuessa voimakkaana. Nämä yhtenäistävät lopputuotteiden hintoja ja samalla markkinoiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvien toimien painoarvo korostuu.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan organisaatioista Finnvera Oyj:n kohdalla yhtiön toiminnan riskitekijänä on suhdannetaantuma, jonka aikana valtion yhtiölle maksamat luotto- ja takaustappiokorvaukset kasvaisivat.

16.1 Teknologia- ja innovaatiopolitiikka¹⁾

Suomi sijoittuu useissa eri kansainvälisissä innovaatioympäristö- ja kilpailukykyvertailussa edelleen erittäin hyvin. Esimerkiksi EU:n Innovation Scoreboard 2005:n mukaan Suomi on yksi EU:n tähtisuoriutujista vertailussa, joka kattoi EU-maiden lisäksi muun muassa Yhdysvallat ja Japanin. Suomi sijoittui kolmanneksi innovaatioindeksissä, joka on vertailun yhdistelmämittari.

Investoinneissa T&K -toimintaan ja tietoperusteiseen talouteen Suomi oli paras, samoin koko yrityssektoria koskevassa EU-vertailussa. Tehdasteollisuudessa Suomi on yhdessä Saksan kanssa innovaatiojohtajia ja 25 teollisuusalasta Suomi on kahden parhaan maan joukossa 16:ssa. Ruotsi ja Suomi ovat palvelualojen innovaatiojohtajia. Palvelualojen tuottavuus on kuitenkin selvästi huonompi kuin tehdasteollisuudessa lukuun ottamatta kiinteistö-, rahoitus-, posti- ja telepalveluja.

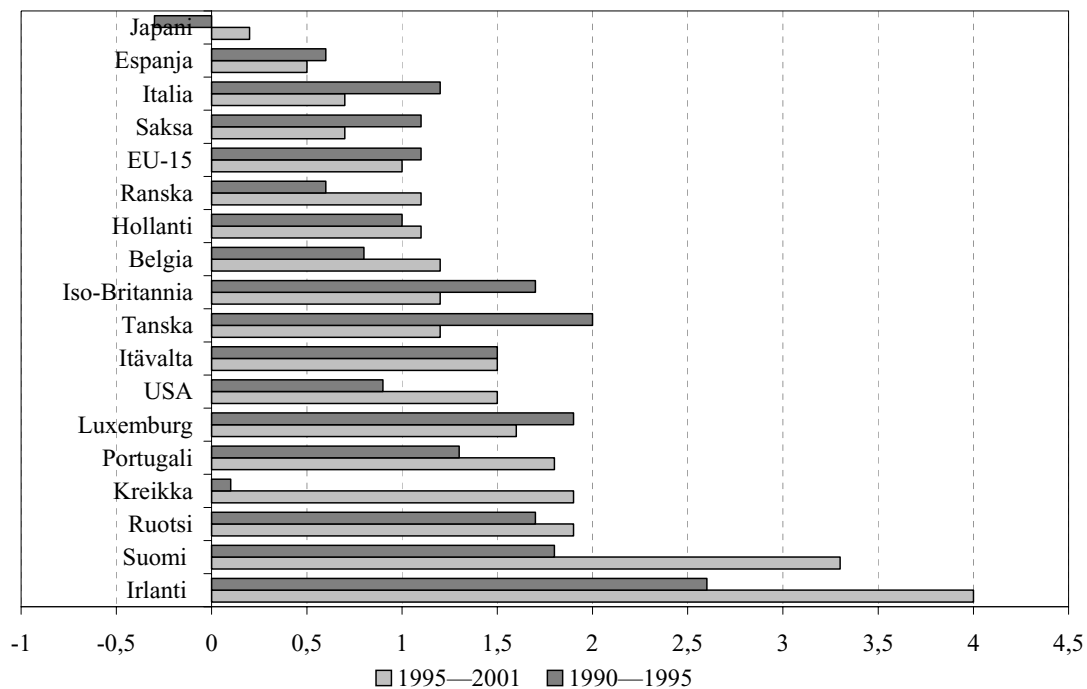
¹⁾ Teknologia- ja innovaatiopolitiikan tavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarvion luvussa 32.20.

Innovaatioympäristöä voidaan mitata myös kokonaistuottavuudella, jonka kasvu on Suomessa OECD-maiden huippua. OECD:n kasvuhankkeessa tunnistettiin toimintaympäristön kasvutekijöitä, jotka lisäävät selvimmin kokonaistuottavuutta. Kasvutekijöitä ovat tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen, innovaatiotoiminnan edistäminen ja teknologian diffuusio, henkisen pääoman lisääminen ja tehokas hyödyntäminen sekä uusien yritysten perustaminen ja yrittäjyyden edistäminen. Suurimmassa osassa näiden tekijöiden osa-alueista Suomi menestyy erinomaisesti.

Valtioneuvosto teki 7.4.2005 julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä periaatepäätöksen, jonka mukaisesti ministeriö laati hallinnonalalleen sektoritutkimuksen kehittämisohjelman. Vaikutavuuden lisäämiseksi tutkimusta kehitetään kokonaisuutena, joka tukee talouden rakenteellista uudistumista, yritysten kilpailukyvyn ja tuottavuuden parantamista, uusien kasvuyritysten syntyä ja alueiden kehittymistä.

Hallinnonalan laitoksista Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) ja Teknologian tutkimuskeskus Tekes ovat keskeisiä toimijoita yritysten osaamisen vahvistamisessa. VTT tekee strategista teknologista perustutkimusta elinkeinoelämän kannalta tärkeillä osaamisalueilla ja uusilla kasvualoilla. Yritysyhteistyön tuloksena VTT:n osaamista siirtyy yrityksiin, mikä näkyy uusina ja parannettuina tuotteina, laitteina, tuotantomenetelminä ja -prosesseina. Tekesin rahoituksella vahvistetaan osaamis pohjaa erityisesti yrityksissä, mutta myös julkisella sektorilla.

Kuvio 27. Kokonaistuottavuuden kasvu eri maissa vuosina 1990—1995 ja 1995—2001

Innovaatiotoimintaa ja -politiikkaa on tutkittu laajasti ministeriön ja Tekesin yhteisessä monitieteisessä ProAct-tutkimusohjelmassa.¹⁾ Viisivuotisen (2001—2005) ohjelman kustannukset olivat 11 milj. euroa. Ohjel-

¹⁾ Kts. tarkemmin http://proact.ktm.fi/chapter_images/3272_Globalisaatio.pdf

maan sisältyi 44 tutkimusprojektia, joissa tutkittiin innovaatioiden syntyyn ja kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä sekä teknologian, elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vuorovaikutusilmiöitä. Ohjelman yhtenä tavoitteena on ollut kehittää ja vahvistaa innovaatiopolitiikan tieteellistä tutkimusta Suomessa ja sen tulokset korostavat innovaatioiden nykyistä laajempaa yhteiskunnallista hyödyntämistä kasvun avaintekijänä.

EU:n tutkimuksen puiteohjelmissa Suomi on menestynyt suhteellisen hyvin verrattuna laskennalliseen maksuosuuteen, joka oli 1,46 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2004. Suomalaiset ovat mukana yli 800:ssa EU:n 6. puiteohjelman (2002—2006) projektissa. Niiden arvioidaan tuovan Suomeen noin 287 milj. euroa EU:n tutkimusrahaa. Tähän mennessä Suomen saama puiteohjelmarahoitus on noin 2,1 prosenttia kaikesta jaetusta rahoituksesta.

FinChi-innovaatiokeskus aloitti Kiinassa toimintansa toukokuussa. Se verkottaa suomalaisia ja kiinalaisia yrityksiä ja yhteisöjä tarjoamalla kontakteja tutkimus- ja kehitystoiminnan osaajiin, yrityksiin ja paikallisiin viranomaisiin.

Teknisessä turvallisuustasossa ei tapahtunut suuria muutoksia turvallisuuden säilyessä kansainvälisesti korkealla tasolla. Turvatekniikan keskuksen (Tukes) ja ministeriön yhteistyönä valmistui turvallisuusindikaattorihanke, jossa kehitettiin indikaattoreita kuvaamaan Tukesin toimialan turvallisuustasoa ja siten toteutettavien hankkeiden vaikuttavuutta.

Tekesin siirtomenojen vaikuttavuus¹⁾

Yritykset ja tutkimusyksiköt hakivat Tekesiltä rahoitusta lähes 900 milj. euroa yli 3 200 tutkimus- ja kehitysprojektiin vuonna 2005. Haettu rahoitus kasvoi 17 prosenttia edellisvuodesta. Rahoitusta myönnettiin 2 134 hankkeelle yhteensä 429 milj. euroa.

Vuonna 2005 päättyneissä lähes 2 100 projektissa syntyi yli 800 uutta tai korvaavaa tuotetta tai palvelua, noin 900 tuotantoprosessia ja lähes 700 patenttihakemusta. Tulokset vaikuttavat kansantalouden kasvuun ja yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn.

Alkavien yritysten osuus Tekesin asiakaskunnasta nousi yli viidennekseen vuonna 2005. Tilastokeskuksen mukaan T&K -työtä tekevien yritysten määrä pysyi vuonna 2004 edellisvuoden tasolla. Merkittävin muutos oli T&K -toimintaa harjoittaneiden palvelualojen yritysten määrän kasvu seitsemällä prosentilla, kun taas teollisuudessa määrä hieman supistui.

Taulukko 185. Tekesin laadukas T&K -toiminta, verkottuminen ja kansainvälisyys

	2003	2004	2005 tavoite	2005 toteutunut
Projektien haastavuus, julkinen tutkimus (1—100)	77	78	väh. 80	80
Projektien haastavuus, yritysprojektit (1—100)	72	71	väh. 70	71
Verkottuneiden projektien osuus, julkinen tutkimus, %	73	74	80—85	78
Verkottuneiden projektien osuus, yritysprojektit, %	79	74	väh. 80	78
Osallistumisten määrä teknologiaohjelmissa, kpl	3 020	2 383	3 520	2 541
Alkavien määrä asiakkaina, kpl	256	245	väh. 300	265

¹⁾ Tekesin vaikuttavuustavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarvion momentin 32.20.26 yhteydessä.

Taulukko 185. Tekesin laadukas T&K -toiminta, verkottuminen ja kansainvälisyys

Kansainvälisten projektien osuus, julkinen tutkimus, %	57	62	väh. 50	67
Kansainvälisten projektien osuus, yritysprojektit, %	44	45	väh. 40	46
Pääkaupunkiseudun ulkopuolisen rahoituksen osuus, %	60	62	55—65	60

Tekesin yritysrahoitus oli yritysten omiin T&K -menoihin suhteutettuna yleensä korkeampi kasvukeskusten ulkopuolella kuin keskuksissa, sen sijaan haasteellisin tutkimus- ja kehittämistoiminta tapahtuu osaamiskeskittymiksi kehittyneiden kasvukeskusten läheisyydessä. Etlan tuoreen tutkimuksen mukaan Tekesin T&K -rahoitus lisää tuottavuuden kasvua pk-yrityksissä sekä niissä yrityksissä, jotka ovat lähellä tuottavuuden kärkeä. Julkisen T&K -rahoituksen kohdentuminen kaikkein innovatiivisimmille yrityksille toteutuu tutkimuksen mukaan hyvin.

Taulukko 186. Tekesin toiminnallinen tuloksellisuus

	2003	2004	2005 tavoite	2005 toteutunut
Asiakaspalaute, yleisarvio (1—5)	3,3	3,64	väh. 3,6	3,66
Rahoitusta saavien yritysasiakkaiden lukumäärä	1 142	1 252	1 330	1 174
Rahoituspäätösten määrä, hyväksytyt ja hylätyt	3 014	3 263	3 500	3 220
Käynnistyvien projektien lukumäärä	2 196	2 242	2 500	2 134
Teknologiaohjelmien osuus rahoituksesta, %	46	42	50—60	41
Pk-yritysten osuus yritysrahoituksesta, %	58	55	50—60	53

16.2 Yrityspolitiikka¹⁾

Kansainväliset vertailut osoittavat, että yritysten toimintaympäristö on kohtuullisen hyvä, mutta sen kehittämisessä on edelleen paljon tehtävää. Yritysten toimintaedellytyksissä on eri alueiden välillä huomattavia eroja, eikä erojen supistumisesta näy merkkejä. Muuttoliike kasvukeskuksiin jatkui. Syrjäisten maaseutualueiden elinvoimaisuutta tuettiin kuljetus- ja kyläkauppatukien, sukupolvenvaihdosten helpottamisen sekä liitännäiselinkeinojen avulla.

Ministeriön ja TE-keskusten myöntämästä 125 milj. euron yritysrahoituksesta suunnattiin valtaosa pk-yritysten kasvun tukemiseen. Keskeisinä painopisteinä olivat myös yrittäjyyden ja uusien yritysten perustamisen edistäminen. Lisäksi rahoitusta suunnattiin tuotteiden ja palvelujen sekä tuotantomenetelmien kehittämiseen sekä pk-yritysten liiketoimintaosaamisen ja kansainvälistymisvalmiuksien parantamiseen.

Kokonaisuudessaan yli 2 300 rahoitetusta investointi- ja kehittämishankkeesta 85 prosenttia oli sellaisia, joilla arvioitiin olevan positiivinen vaikutus yritysten liikevaihdon kasvuun. Vientiin tähtäävien hankkeiden osuus oli yli kolmannes rahoitetuista hankkeista. Vuoden aikana myönnettyllä yritysrahoituksella arvioidaan olevan vaikutuksia yli 7 900 uuden työpaikan ja reilun 500 uuden yrityksen perustamiseen.

Yritystukien vaikuttavuutta koskeva arviointitutkimus valmistui syksyllä. Sen mukaan yritystuet ovat kohdentuneet varsin onnistuneesti yrityssektorin keskeisiin tarpeisiin. Aloittavat ja kasvuyritykset tulisi kuitenkin huomioida uudessa yritystukilaissa nykyistä paremmin. Erityistä huomiota tulisi myös kiinnittää työn tuottavuuden, teknologian ja yritysten kokonaisvaltaiseen kehittämiseen, tukien yhteisvaikutusten hakemi-

¹⁾ Yrityspolitiikan tavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarvion luvussa 32.30.

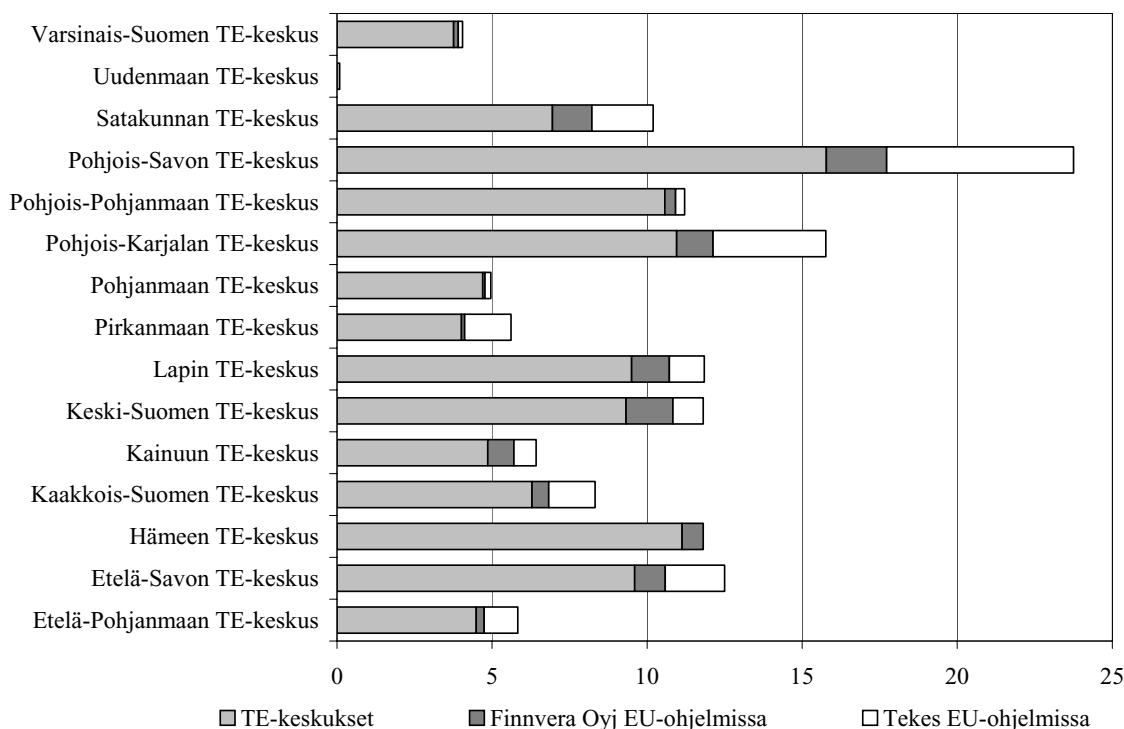
seen sekä alueellisten vaikutusten tehostamiseen. Tutkimuksen toimenpidesuosituksen pohjalta käynnistettiin uuden yritystukilain valmistelu.

Yritysrahoituksen hankekohtaisen vaikuttavuusseurantajärjestelmän mukaan vuonna 2005 lähes viidennes hankkeista olisi jäänyt toteutumatta ilman myönnettyä yritysrahoitusta. Muut hankkeet toteutettiin rahoituksen myötä laadullisesti korkeatasoisempuna, laajempuna tai nopeutetussa aikataulussa.

EU:n rakennerahasto-ohjelmissa ministeriön tavoitteena on alueiden elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja työllisyyden parantaminen. Tähän pyritään tukemalla pk-yritysten perustamista, kehittämistä ja laajentamista. Rahoitusta suunnataan pk-yrityssektorin kilpailukykyä, osaamista ja toimintaympäristöä kehittäviin hankkeisiin.

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoitteista tukea myönnettiin 148 milj. euroa, josta EAKR:n osuus oli 66 milj. euroa. Pääosa rahoituksesta suunnattiin yritysten investointeihin sekä liiketoiminnan ja toimintaympäristön kehittämiseen. Vuoden aikana rahoitettujen hankkeiden myötä arvioidaan syntyvän 8 900 uutta työpaikkaa ja yli 1 000 uutta yritystä.

Kuvio 28. Myönnetty EAKR-rahoitus TE-keskusalueittain vuonna 2005, yhteensä 148 milj. euroa

Finnveran elinkeinopoliittisen ohjauksen painopistettä siirrettiin strategiseen ohjaukseen. Aloittaviin innovaatioyrityksiin kohdistuvan pääomasijoitustoiminnan rahoituksellisia edellytyksiä parannettiin myöntämällä Finnveralle 11,5 milj. euron pääomalaina käytettäväksi valtakunnallisen aikaisen vaiheen siemenrahastoyhtiön Aloitusrahoitus Vera Oy:n osakepääomaksi.

Julkisesti tuetun vienninrahoitusjärjestelmän kansainvälisen kilpailukykyyn selvittämiseksi veloitettiin Finnvera ja Suomen Vientiluotto Oy tekemään vienninrahoitusjärjestelmän kansainvälinen benchmarking-

selvitys, joka valmistui marraskuussa kattaen sekä vientitakuutoiminnan että korontasausjärjestelmän kansainvälisen vertailun. Selvitys osoitti, että Suomen vienninrahoitusjärjestelmän kilpailukyky on tällä hetkellä pääosin hyvä, mutta heikkouksiakin löytyi lähinnä vientitakuutoiminnan riskinottokapasiteetin, hinnoittelun ja takuutoiminnan reunaehtojen osalta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa TE-keskusten yleisohjauksesta. Alueiden kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin parantamista koskevat tavoitteet on asetettu yhdessä ohjaavien ministeriöiden kanssa.

Työllisyyden, osaamisen ja yrittäjyyden sekä alueellisen tasapainon kokonaisuuden saavuttamisessa on onnistuttu asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Elinkeino- ja väestörakenne sekä muuttoliike aiheuttavat kuitenkin aluekohtaisia eroja.

Taulukko 187. TE-keskusten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen 2003—2005

	2003	2004	2005	2005
	Toteuma	Toteuma	Tavoite	Toteuma
Työllisyysasteen nostaminen ja työttömyyden alentaminen				
1. Rakenteellisen työttömyyden aleneminen				
— vaikeasti työllistettävien määrä, hlöä	174 923	167 588	160 000	161 857
2. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen				
— rekrytointiongelmat, %	28	25	26	27
Osaamisen, yrittäjyyden ja muiden kasvuedellytysten vahvistaminen				
3. Yrittäjyyden vahvistuminen ja yritys-kannan uusiutuminen				
— aloittaneiden yritysten lukumäärä rahoitustoimenpitein (ml. starttiraha ja maaseudun pienyritykset), kpl	4 617	6 032	4 600	8 038
4. Alueen innovaatiojärjestelmän vahvistuminen				
— yhteistyö projekteissa, %	78	67	75	70
Tasapainoinen aluerakenne ja maaseudun elinvoimaisuus				
5. Maaseudun säilyttäminen kilpailukykyisenä ja elinvoimaisena				
— maatilakytkeäisten yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden määrä, kpl	1 840	2 222	2 500	2 569
6. Maatilojen kehittämisedellytysten turvaaminen				
— investointihankkeita toteuttavien tilojen osuus kaikista tiloista, %	9,4	6,4	13	13

Asiakastyytyväisyyteen perustuva laatutaso oli TE-keskuksissa edelleen hyvällä tasolla. Asiakkaat pitivät TE-keskusten palveluja erittäin hyödyllisenä oman toimintansa kannalta. TE-keskusten palveluista tiedottaminen asiakkaille parani edellisestä vuodesta hieman, kun taas palvelumielikuva laski lievästi.

Taulukko 188. TE-keskusten toiminnallisten tulostavoitteiden toteutuminen 2003—2005

	2003 Toteuma	2004 Toteuma	2005 Tavoite	2005 Toteuma
Laadunhallinta				
— asiakastyytyväisyyteen perustuva laatutaso, 4—10	8,2	8,2	8,3	8,1
— palveluiden hyödyllisyys asiakkaille, 1—5	4,4	4,4	4,5	4,4
— palveluista tiedottamisen riittävyys asiakkaille, 1—5	3,3	3,2	3,6	3,4
— palvelumielikuva, 4—10	7,3	7,2	7,5	7,1
— tunnettuus potentiaalisessa asiakaskunnassa, %	60	67	74	60
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen				
— henkilöstön työtyytyväisyysindeksi, 1—5	3,3	3,3	3,3	3,3

Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluissa korostuivat yrittäjyyden politiikkaohjelman mukaisesti yritysten perustamisen, kasvun ja kansainvälistymisen sekä naisyrittäjyyden edistäminen. Lisäksi panostettiin erityisesti pk-yritysten liiketoimintaosaamisen parantamiseen ja yritysten sukupolvenvaihdosten sekä muiden liiketoimintasiirtojen edistämiseen.

Taulukko 189. Pk-yritysten osaamisen kehittämispalvelut

	2003 Toteuma	2004 Toteuma	2005 Tavoite	2005 Toteuma
Käytetyt määrärahat - ESR ja kansallinen yhteensä (milj. euroa)	27,5	28,7	-	29,6
Osallistuneiden yritysten lukumäärä	6 399	6 201	6 100	6 531
Koulutus- ja konsultointipäivien lukumäärä	19 923	17 835	21 000	21 246
Henkilötyöpäivät	71 267	79 023	74 860	75 542

Kasvuun tähtääville yrityksille kehitettiin Finnveran, Finpron, TE-keskusten ja Tekesin yhteistyönä Kasvu-yrityspalvelu, jonka avulla yritys saa niiden palvelut käyttöön yhden asiakasvastuuhenkilön välityksellä. Vuoden 2005 lopussa seudullinen yrityspalvelu oli toiminnassa 42 seudulla.

TE-keskusten ydinprosessien kartoituksen tuloksena päätettiin jatkaa prosessien kehittämistä. Tavoitteena on asiakkaan kannalta saumattomat palvelut osastorajoja madaltaen. Prosessien kehittämistä jatketaan TE-keskuksille asetettujen vaikuttavuustavoitteiden pohjalta. TE-keskuksiin perustettiin teknologian kehittämissosastot 1.1.2006 lukien, minkä lisäksi TE-keskusten teknologiaresursseja vahvistettiin edelleen.

16.3 Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka¹⁾

Kilpailunäkökulman esille tuominen korostui kansallisissa lainsäädäntöhankkeissa. EU käynnisti artiklan 82 uudistamistyön ja komissio julkaisi vihreän kirjan kilpailusääntöjen rikkomista koskevista vahingonkorvauskanteista. Komissio antoi myös meriliikenteen kilpailusääntöjen uudistamisesta asetusehdotuksen, jonka käsittely alkoi neuvoston kilpailutyöryhmässä.

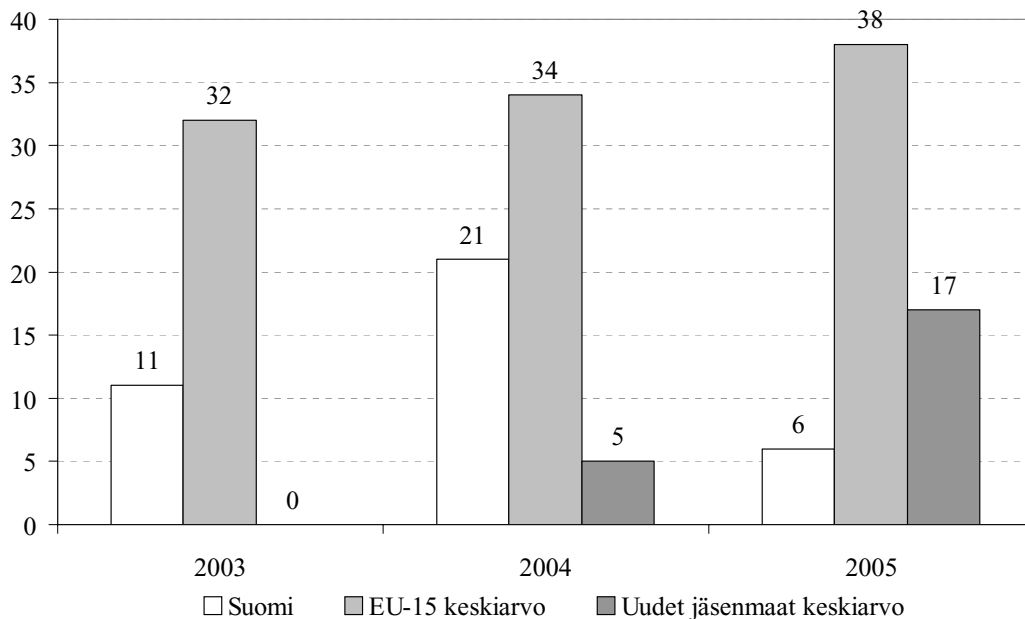
¹⁾ Kuluttaja- ja kilpailupolitiikan tavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarvion luvussa 32.40.

Kilpailututkimusta suunnattiin kilpailun toimivuuden ja kilpailuvaikutusten seurantamenetelmiin muun muassa käynnistyneessä sääntelyuudistusten kilpailuvaikutusten arviointihankkeessa. Kaupan kilpailukyvyistä ja kauppaa koskevan sääntelyn kilpailuvaikutuksista valmistui työryhmämietintö, jossa tarkasteltiin laajasti vähittäiskaupan nykytilannetta, tulevaisuuden näkymiä ja niihin vaikuttavia tekijöitä sekä arvioitiin aukioloaikojen vaikutusta vähittäiskaupan rakenteeseen. Mietintö oli huhtikuussa 2006 eduskunnalle annettu selonteon perustana.

Lissabonin strategian painotukset ja hallinnointi uudistuivat. Ministeriö osallistui aktiivisesti strategian ensimmäisten kansallisten toimenpideohjelmien laadintatyöhön. Ministeriö osallistui useimmiten sisämarkkina-asiantuntijana myös tavaroiden vapaan liikkuvuuden osalta sekä EY tuomioistuinasioiden että Suomea koskevien valvontamenettelyjen valmisteluun. Palvelujen suhteen sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta merkittävimpiä lainsäädäntöhankkeita on komission vuoden 2004 alussa antama palveludirektiiviehdotus, johon ministeriö valmisteli lisäselvityksiä täydentämään valtioneuvoston kantaa vuoden 2004 keväältä.

Ministeriö on teknisten määräysten ilmoitusmenettelyn kansallinen yhteyspiste komissioon, kansallisiin viranomaisiin, teollisuuden toimialajärjestöihin samoin kuin muihin eturyhmiin päin. Ilmoitusmenettelyn kautta notifiointiin yhteensä 800 uutta kansallista määräysluonnosta.

Kuvio 29. Ilmoitukset teknisiksi määräyksiksi 2003—2005¹⁾

Ministeriöön sijoitetun Suomen SOLVIT-keskuksen tehtävänä on ratkoa sekä kansalaisten että yritysten kohtaamia ongelmia, jotka liittyvät EU-lainsäädännön puutteelliseen soveltamiseen tai virheelliseen tulkintaan. Yritysten esille tuomien ongelmien määrä oli selvässä kasvussa aiempiin vuosiin verrattuna. Keskusten käsittelemistä tapauksista kolme neljästä päätyi asiakkaalle tyydyttävään ratkaisuun.

¹⁾ Lähde: Euroopan yhteisöjen komission tilastot.

Taulukko 190. SOLVIT-palveluun ilmoitetut tapaukset ja niiden keskimääräiset käsittelyajat (vkoa) 2003—2005¹⁾

	2003		2004		2005	
	Käsitellyt tapaukset	Käsittely-aika	Käsitellyt tapaukset	Käsittely-aika	Käsitellyt tapaukset	Käsittely-aika
Suomi	3	3	11	9	10	5
EU-15 keskiarvo	11	5,5	15	7,6	22	10,7
Uudet jäsenmaat keskiarvo	—	—	6	2,7	13	5,4

¹⁾ Lähde: Euroopan yhteisöjen komission tilastot.

EU:n paremman sääntelyn hankkeessa korostui hyvän säädösympäristön merkitys Lissabonin tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Ministeriö vastasi hankkeen kansallisesta valmistelusta, jota tehtiin yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Sisämarkkinadirektiivien kansallisen voimaansaattamisen tavoitteena on, että hyväksymisvajeen marginaali olisi enimmillään 1,5 prosenttia kaikista sisämarkkinadirektiiveistä. Lisäksi kaikki sääntely tulisi toimeenpanna kahden vuoden kuluessa asetetusta määräajasta. Suomi sijoittui tulostaulussa parhaiden jäsenmaiden joukkoon voimaansaattamisvajeen ollessa 0,8 prosenttia.

Taulukko 191. Sisämarkkinoiden tulostaulu 2003—2005¹⁾

Täytäntöönpanovaje (%)	15.4.2003	31.5.2004	1.12.2005
Suomi	1,0	1,0	0,8
EU-15 keskiarvo	2,4	2,2	1,9
Uudet jäsenmaat keskiarvo	—	9,6	1,2
Yli kaksi vuotta myöhässä olevat direktiivit (kpl)	15.4.2003	31.5.2004	1.12.2005
Suomi	0	1	0
EU-15 keskiarvo	2,8	2,2	2,5
Uudet jäsenmaat keskiarvo	—	—	—
Käsiteltävänä olevat rikkomistapaukset (kpl)	28.2.2003	1.3.2004	1.10.2005
Suomi	47	28	36
EU-15 keskiarvo	106,5	67,3	71,2
Uudet jäsenmaat keskiarvo	—	—	10,3

¹⁾ Lähde: Euroopan yhteisöjen komission tilastot.

Ministeriö osallistui komission valtioneuvoston toimintasuunnitelman 2005—2009 ensivaiheen käsittelyyn ja valmisteli Suomen kannat alueellisiin valtioneuvostoihin, innovaatioiden edistämiseen ja T&K -tukiin. Alueellinen valtioneuvoston koulutushanke käynnistyi tavoitteena ajantasainen ja kattava tiedottaminen sääntöjen uudistumisesta.

Taulukko 192. Valtiontuet 2000—2005 (%/BKT)

	2000	2001	2002	2003	2004
Tuki kaikkiaan (pl. rautatie- liikenteen tuki)					
Suomi	1,4	1,5	1,4	1,5	1,5
EU-15 keskiarvo	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Uudet jäsenmaat keskiarvo	1,2	1,2	1,4	1,3	1,1
Tuki kaikkiaan (pl. maatalouden, kalastuksen ja liikenteen tuki)					
Suomi	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4
EU-15 keskiarvo	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Uudet jäsenmaat keskiarvo	1,2	1,2	1,4	1,3	0,7

Julkisten hankintojen avaamisella kilpailulle tehostetaan hallintoa ja saavutetaan kustannussäästöjä. Lainsäädäntöä uudistamalla, neuvontatoimintaa tehostamalla ja hankintojen ilmoitusmenettelyä tarkistamalla parannetaan ostajien kilpailuttamisosaaamista ja myyjien tarjontamahdollisuuksien tuntemusta.

Julkisten hankintojen kansallinen säädösvalmistelu jatkui. Uuden lainsäädännön tavoitteena on erityisesti kansallisten hankintojen aiempaa avoimempi kilpailuttaminen. EU-kynnysarvot ylittävien samoin kuin kansallisten hankintojen yhteisen ilmoitusjärjestelmän uudistaminen käynnistyi uuden järjestelmän tullessa käyttöön keväällä 2006. Vuoden 2004 alussa toimintansa aloittaneen, ministeriön ja Suomen Kuntaliiton yhteisen julkisten hankintojen neuvontayksikön toiminta vakiintui.

Kuluttajapolitiikan toimeenpano jatkui valtioneuvoston vuosille 2004—2007 hyväksymän kuluttajapolitiittisen ohjelman mukaisesti. Ohjelman lähtökohtana on kuluttaja-asioiden painoarvon ja kuluttajanäkökulman lisääminen, ja siinä linjataan painopisteet kuluttajaviranomaisten toiminnalle.

Talous- ja velkaneuvontaa toteutettiin kuntien kanssa tehdyin sopimuksin. Perustettiin taloushallinnan neuvottelukunta, joka aloittaa toimintansa keväällä 2006. Tuotettiin kuluttajien oman talouden hallintakykyä lisäävää materiaalia ja panostettiin ennaltaehkäisevään talousvalistukseen. Lisäksi selvitettiin kuluttajansuojan soveltamista julkisiin palveluihin.

Kunta- ja palvelurakenneryhmässä selvitettiin kuluttajaneuvonnan organisoimista. Peruspalveluohjelmaa valmisteleva ministeriryhmä päätti vuoden 2006 alussa siirtää kuluttajaneuvonnan järjestämis- ja rahoitusvastuun valtiolle.

Yhteisötasolla työ elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi jatkui useilla ministeriön tehtäväalueen sektoreilla. Neuvoston yhteinen kanta saavutettiin elintarvikkeisiin liitettäviä ravitsemus- ja terveystarvikkeita sekä elintarvikkeiden ravitsemuksellista täydentämistä koskevista asetusehdotuksista.

Päätettiin dioksiinin ja samankaltaisten PCB-yhdisteiden enimmäismääristä Suomen saadessa yhdessä Ruotsin kanssa poikkeusluvan eräille kalalajeille. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeiden torjunta-ainejäämistä valmistui.

Annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista. Siinä huomioitiin uutena asiana niin sanotut älypakkaukset, joiden kehittämisessä Suomi on aktiivinen.

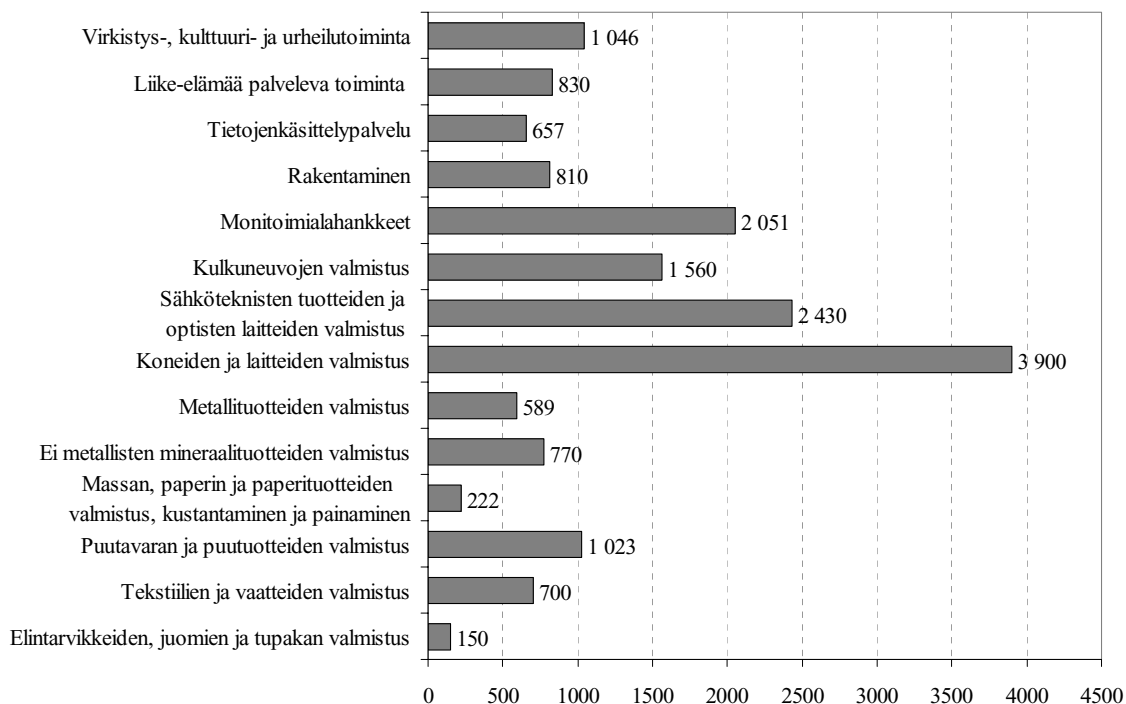
Muuntogeenisiä ja uuselintarvikkeita koskeva lainsäädäntö on edelleen uudistumassa. Ministeriön yhteydessä toimiva uuselintarvikelautakunta jatkoi muuntogeenisten ja muiden uusien elintarvikkeiden turvallisuusarviointiin liittyvänä kansallisena asiantuntijaelimenä. Kahden sen arvioiman uuden elintarvikkeen markkinointi sallittiin EU:n alueella.

16.4 Kansainvälistymispolitiikka¹⁾

Yhteishankkeiden avustusten sekä ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen yleisavustusten säädöspohja uusittiin. Yhteishankkeita toteutti yhteensä 80 eri tahoa. Yhteishankkeisiin osallistui 2 644 yritystä, kun vuotta aiemmin osallistuneiden yritysten määrä oli 2 166. Uusista avustuksista 12 prosenttia suunnattiin pienten, kansainvälistymistään vasta aloittavien yritysten hankkeisiin. Bio-, hyvinvointi-, informaatio- ja muiden korkean teknologian hankkeiden osuus oli 26 prosenttia ja kulttuurivientihankkeiden 6 prosenttia.

Vientirenkaita oli käynnissä 84, kun niitä oli vuotta aiemmin 74. Aloittavien yritysten kumppanuusohjelmien määrä puolestaan laski yhdellä seitsemään. Toimialoista eniten avustusta myönnettiin monitoimialahankkeisiin sekä koneiden, laitteiden, sähkötekniikkakoneiden ja optisten laitteiden valmistukseen.

Kuvio 30. Yritysten kansainvälistymiseen myönnettyjen toimialakohtaisten avustusten jakautuminen 2005 (1 000 euroa)

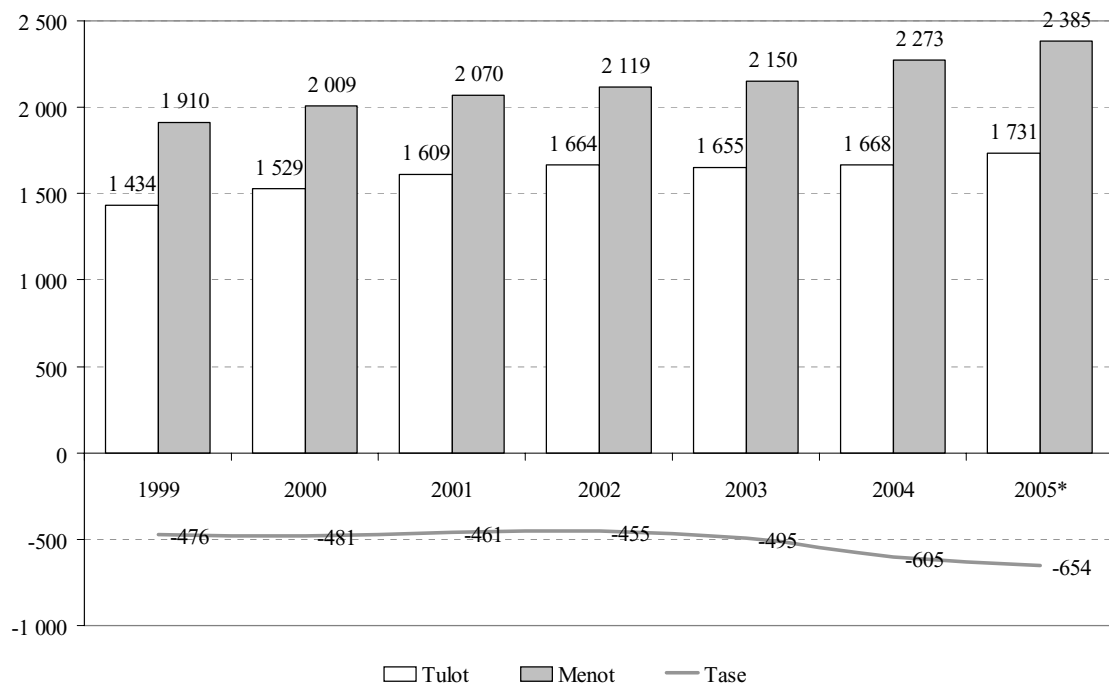
Venäjältä tuli Suomen suurin yksittäinen vientimaa ja suomalaisten investoinnit Venäjälle kasvoivat. Kehitystä edesauttoivat osaltaan ministeriön toimenpiteet Venäjän kanssa harjoitettavan kaupan ja taloudellisen yhteistoiminnan kehittämiseksi, yhteistyö Venäjän alueiden ja kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa sekä lähialueyhteistyö.

¹⁾ Kansainvälistymispolitiikan tavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarviossa luvussa 32.50.

Suomi on suurin Kiinan pohjoismaisista kauppakumppaneista, vaikka sinne suuntautunut vienti lähes puollittui vuoden 2005 aikana. Suomalaisen yritysten liiketoiminta Kiinassa puolestaan laajeni ja työllisti siellä jo noin 30 000 henkeä.

Pohjoisen meritiien kuljetusten kehittämistä käsittelevä kolmevuotinen EU:n rahoittama ARCOP -hanke päättyi. Hankkeen tutkimus- ja kehitysprojektien tuloksia samoin kuin päätösseminaarien suosituksia hyödynnetään jatkossa sekä teollisuudessa että Suomen koordinoiman Arktisen neuvoston Arctic Marine Shipping Assessment -työssä.

Kuvio 31. Matkustustase 1999—2005 (milj. euroa)¹⁾

16.5 Energiapolitiikka²⁾

Valtioneuvosto hyväksyi kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla valmistellun uuden energia- ja ilmastostrategian, ja se annettiin selontekona eduskunnalle 30.11.2005. Strategia uudisti vuonna 2001 annetun kansallisen ilmastostrategian. Valmistelun keskeisenä lähtökohtana olivat EU:n päästökaupan alkaminen vuoden 2005 alussa sekä mahdollisuus hankkia päästövähennyksiä Kioton mekanismeilla. Strategian valmistelussa mukana olleet sektoriministeriöt³⁾ ovat käynnistäneet strategian toimeenpanon.

¹⁾ *Ennakkotieto.

²⁾ Energiapolitiikan tavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarvion luvussa 32.60.

³⁾ Kauppa- ja teollisuus-, liikenne- ja viestintä-, maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriö.

Päästökaupan toimeenpano ja Kioton pöytäkirjan sitoumusten täyttäminen ovat keskeinen osa strategian lähiajan linjauksia. Päästöjen vähentämisessä sovitetaan yhteen kansainvälisiin ilmastositoumuksiin, energian toimitusvarmuuteen ja Suomen kilpailukykyyn liittyvät tavoitteet. Valtio varautuu hankkimaan päästöyksiköitä Kioton mekanismeilla yhteensä 10 milj. tonnia vuosina 2008—2012. Päästöyksiköiden hankintaan arvioidaan tarvittavan yhteensä 100 miljoonaa euroa, josta 30 milj. euroa varattiin vuoden 2005 kolmanteen lisätalousarvioon.

Valtioneuvoston asetuksella säädettiin sähkön vähittäismyyjille velvollisuus ilmoittaa sähköä markkinoitessa tarjotun sähkön energialähteet ja ympäristövaikutuksia kuvaavia tietoja. Energiamarkkinavirasto vahvisti sähkö- ja maakaasuverkon haltijoille ennakolta noudatettavaksi verkkomaksujen laskentaperusteet ja ehdot valvontajaksolle 2006—2009.

Pohjoismainen yhteistyö energian kilpailukykyisen saannin ja toimitusvarmuuden edistämiseksi jatkui. Uusina teemoina pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kehitystyöhön otettiin vuodelle 2006 sähköpörssin toimivuuteen ja päästökaupan vaikutuksiin liittyvät asiat. Jatkossa työ painottuu järjestelmävastuun harmonisointiin, verkkoinvestointeihin ja yhteisten kuluttajamarkkinoiden kehittämiseen. Toteutuksesta vastaavat yhteismarkkina-alueen ministeriöt, kantaverkkoyhtiöt ja energiaregulaattorit.

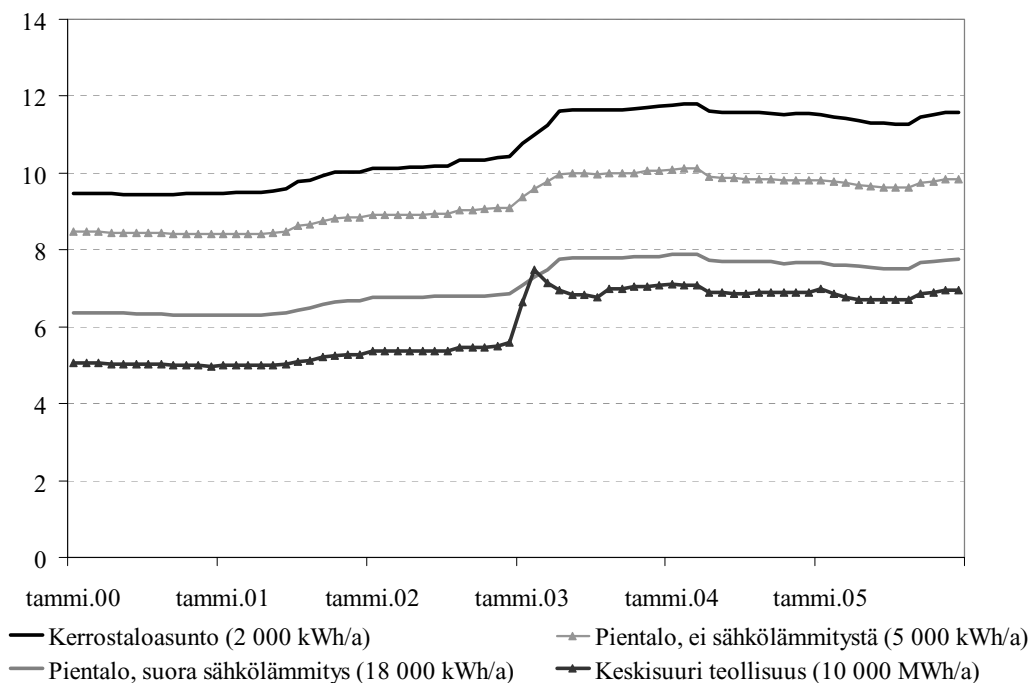
Päästökaupasta suomalaiselle teollisuudelle muun muassa sähkön hinnan voimakkaasta noususta johtuvaa rasitetta aiotaan keventää alentamalla sähköveroa. Linjauksella on keskeinen vaikutus kilpailukykyyn.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden kehitykseen vaikuttivat voimakkaasti vuoden 2005 alusta alkanut EU:n päästöoikeuksien kauppa ja öljyn sekä maakaasun maailmanmarkkinahintojen nousu.

Hiilidioksiditonnia (CO₂t) kohden lasketun päästöoikeuden hinta nousi vuoden 2005 alun alle 10 eurosta korkeimmillaan lähes 30 euroon. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla hinnat vakiintuivat 20—25 euroa/CO₂t:n välille. Maakaasun hinta voimalaitoksille nousi puolestaan lähes 30 prosenttia.

Sähkön kokonaishinta nousi vuoden aikana noin 2,2 prosenttia. Pohjoismaisessa sähköpörssissä koettiin syksyn kuluessa voimakkaita hintapiikkejä ja Suomen aluehinta nousi 8. joulukuuta yhden tunnin aikana kaikkien aikojen ennätykseensä 1 147,45 euroa/megawattitunti. Pääsääntöisesti suurimmat kuluttajat kilpailuttavat sähkön toimittajiaan, mutta kotitaloudet ovat lähteneet hitaasti mukaan kilpailuttamiseen ja ainoastaan vajaa 10 prosenttia kotitalouksista on vaihtanut sähkön myyjää. Sähkön oston kilpailuttamisen helpottamiseksi Energiamarkkinavirasto avasi vuoden 2004 lakimuutoksen mahdollistamana Internet-sivuston, jonka kautta kuluttajat saavat kootusti tietoa valtakunnallisista sähkötarjouksista.

Kuvio 32. Sähkön verollinen kokonaishinta (sis. siirron ja sähköenergian hinnan) kuluttajatyypeittäin (snt/KWH), kuukauden 1. päivän hinnat

Sähkönhankintakapasiteettiin on tulossa merkittävä lisäys viidennen ydinvoimayksikön (1 600 MW) käynnistyessä 2009 tai 2010. Tätä ennen ei ole tulossa oleellisessa määrin muuta erillistä sähköntuotantoa. Sähkön ja lämmön yhteistuotannon lisääntyminen on riippuvainen lämpökuormista, joita on enää niukasti hyödynnettävissä taloudelliseen yhteistuotantoon. Vanhojen laitosten uusimista on kannustettu investointi- ja tuotantotuilla siten, että polttoaineena käytetään tuntuva määrin biopolttoaineita.

Uusiutuvan energian osalta ministeriö tavoittelee neljänneksen kasvua vuoteen 2015 ja vähintään 40 prosentin kasvua vuoteen 2025 mennessä. Energian säästön osalta tavoitellaan noin 5 prosentin lisäsäästöä vuoteen 2015 mennessä verrattuna tilanteeseen ilman lisätoimenpiteitä.

Energiansäästö- ja uusiutuvan energian edistämishojelman (2003—2006) keskeisiä toimenpidealueita ovat uuden teknologian kehittäminen, taloudelliset ohjaukset, säädökset, määräykset ja sopimukset sekä tiedotus ja koulutus. Uudessa energia- ja ilmastostrategiassa määritettiin lisätavoite energiansäästölle. Energiansäästön edistämiseksi ovat keskeisessä asemassa eri alojen energiansäästösopimukset ja energiakatselmustoiminta. Vuonna 2005 päättyneiden energiansäästösopimusten kattavuus on yli 60 prosenttia Suomen energiankäytöstä ja vuoden 2004 loppuun mennessä raportoitu energiansäästö on vuodessa yhteensä 6,1 terawattituntia, joka vastaa noin 300 000 pientalon energiankäyttöä. Säästösopimustoimintaa jatketaan ja uusia työkaluja ja toimintatapoja kehitetään viimeistään vuonna 2008 alkavia uusia sopimuksia varten.

Uusiutuvan energian käytön edistämiseksi pääkohteena oli bioenergia. Energiatuesta suurin osa suunnattiin puun energiakäyttöä lisääviin hankkeisiin, joiden lisäksi uusiutuvalla energialla tuotettu sähkö saa myös verotukea. Metsähakkeen käyttö kasvoi vuoden 2001 vajaasta miljoonasta kuutiometristä 2,7 milj. kuutiometriin vuonna 2004.

Taulukko 193. Energiainvestointituen jakautuminen 2005

	Milj. euroa	%
Puun energiakäyttö		
— energian tuotanto	15,2	46
— puupolttoaineiden tuotanto	4,5	14
Tuulivoima	0	0
Muut uusiutuvat energialähteet		
— biokaasu	2,5	7
— kiinteät kierrätyspolttoaineet	1,7	5
— pienvesivoima	0,9	3
— aurinkohankkeet/lämpöpumput	3,6	11
Energian säästö ja tehokkuus	2,7	8
Selvitykset		0
— energian säästöön liittyvät	1,8	6
— uusiutuviin liittyvät	0,1	0
Yhteensä	33,0	100

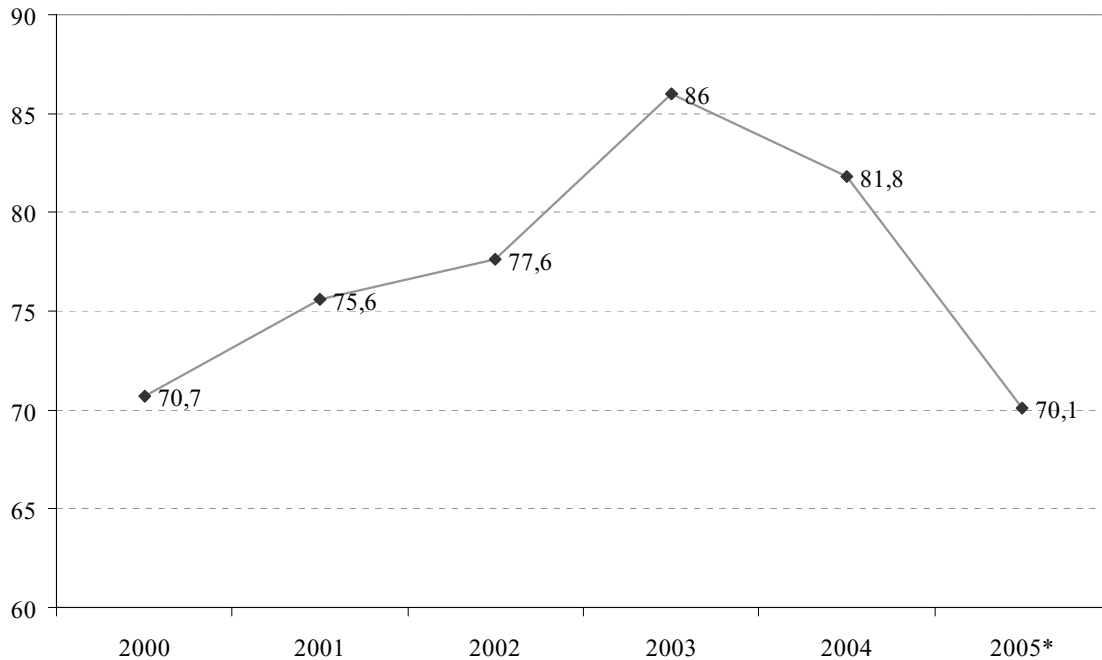
Turpeen energiakäytön asemasta Suomen energiajärjestelmässä laadittiin kokonaisselvitys yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa. Turpeen kilpailukykyä selvitettiin myös erikseen lauhdesähkön tuotannossa päästökauppatilanteessa. Päästöoikeuden hinnan noustessa turpeen kilpailuasema energiamarkkinoilla heikkenee etenkin lauhdesähkön tuotannossa. Helmikuussa 2006 valmistui selvitys rajatun syöttötariffijärjestelmän soveltamismahdollisuuksista turpeella tuotettavan peruslauhdesähkön tuotannon turvaamiseksi suhteessa kivihiili- ja maakaasulauhdesähkөөn.

Taulukko 194. Tekesin rahoitus energia- ja ilmastoteknologiahankkeille 2001—2005 (milj. euroa)

	2001	2002	2003	2004	2005
	55,6	59,7	54,2	59,4	61,1

Heinäkuussa toteutettu turpeen valmisteveron poisto turvaa turpeen kilpailukykyä yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa sekä lämmityksessä. Lisäksi on käynnissä selvitys rajatun syöttötariffijärjestelmän soveltamismahdollisuuksista turpeella tuotettavan peruslauhdesähkön tuotannon turvaamiseksi suhteessa kivihiili- ja maakaasulauhdesähkөөn. Muiden mahdollisten tukimuotojen selvittäminen jatkuu vuonna 2006.

Vuosi 2005 oli päästöjen kannalta erittäin poikkeuksellinen johtuen hyvästä vesitilantilanteesta, leudosta säästä ja metsäteollisuuden pitkästä työtaistelusta. Suomen keskimääräinen päästötavoite Kioto-kaudelle 2008—2012 on vuoden 1990 päästötaso 71,1 milj. hiilidioksiditonnia. Rikkidioksidipäästöt muista kuin kasvihuonekaasupäästöistä ovat vähentyneet alle tason, joka EU:n kansallisia päästökattoja koskevan direktiivin perusteella tulisi saavuttaa vuonna 2010. Myös typen oksidien päästöt ovat vähentyneet, mutta ne ylittävät vielä kansallisen päästökaton vuodelle 2010.

Kuvio 33. Kasvihuonekaasupäästöjen kehitys 2000—2005 (Mt CO₂-ekvivalenttia)¹⁾

Energiantuotannon ja -käytön päästöihin vaikutetaan siirtymällä energiantuotannossa päästöttömiin tai vähemmän päästöjä aiheuttaviin polttoaineisiin ja lisäämällä energian käytön tehokkuutta. Tulevaisuudessa päästöjä tulee merkittävästi vähentämään vuonna 2009 käyttöönotettava viides ydinvoimayksikkö. Päästöjen vähenemä on runsaat 10 milj. tonnia vuodessa, mikäli ydinvoima korvaa vastaavan määrän kivihiihilaitoksilla tuotettua sähköä.

16.6 Omistajapolitiikka²⁾

Vuoden lopussa ministeriön omistajaohjauksessa oli 18 markkinaehtoisesti toimivaa yhtiötä ja 2 erityisyhtiötä. Edelliseen vuoteen verrattuna yhtiöiden lukumäärä lisääntyi kahdella. TeliaSoneran omistajaohjaus siirtyi ministeriölle lokakuussa ja huhtikuussa syntyi puolestaan uusi pörssiyhtiö Neste Oil Oyj, joka eriytettiin Fortum-konsernista. Tällä toimialajärjestelyllä vahvistettiin molempien energiayhtiöiden liiketoimintaedellytyksiä, omistaja-arvon kasvumahdollisuuksia ja Suomen teollista rakennetta.

Valtio-omistuksen markkina-arvo oli Fortum Oyj:ssä ja Neste Oil Oyj:ssä yhteensä 10 211 milj. euroa vuoden 2005 lopussa, kun se vuotta aiemmin oli Fortum Oyj:ssä 7 000 milj. euroa. Lisäksi valtio myi Fortum Oyj:n osakkeita kesäkuussa 771 milj. eurolla.

Valtion osakeomistuksen markkina-arvo kehittyi keskimäärin erittäin hyvin. Ministeriön hallinnonalalle kuuluvien yhtiöiden markkina-arvo kohosi vuoden aikana 30,8 prosenttia, 13,3 mrd. eurosta 17,4 mrd. eu-

¹⁾ *Ennakkotieto.

²⁾ Omistajapolitiikan tavoitteet on esitetty vuoden 2005 talousarvion luvussa 32.70.

roon, vaikka Fortum Oyj:n osakkeiden lisäksi myytiin Kemira Oyj:n osakkeita 92,8 milj. eurolla. Erityisen hyvä markkina-arvon kehitys oli energiayhtiöiden lisäksi Rautaruukissa ja Metsossa. Hallinnonalan osakemistuksen tarkempi erittely ilmenee valtion tilinpäätöksen liitteestä 7.

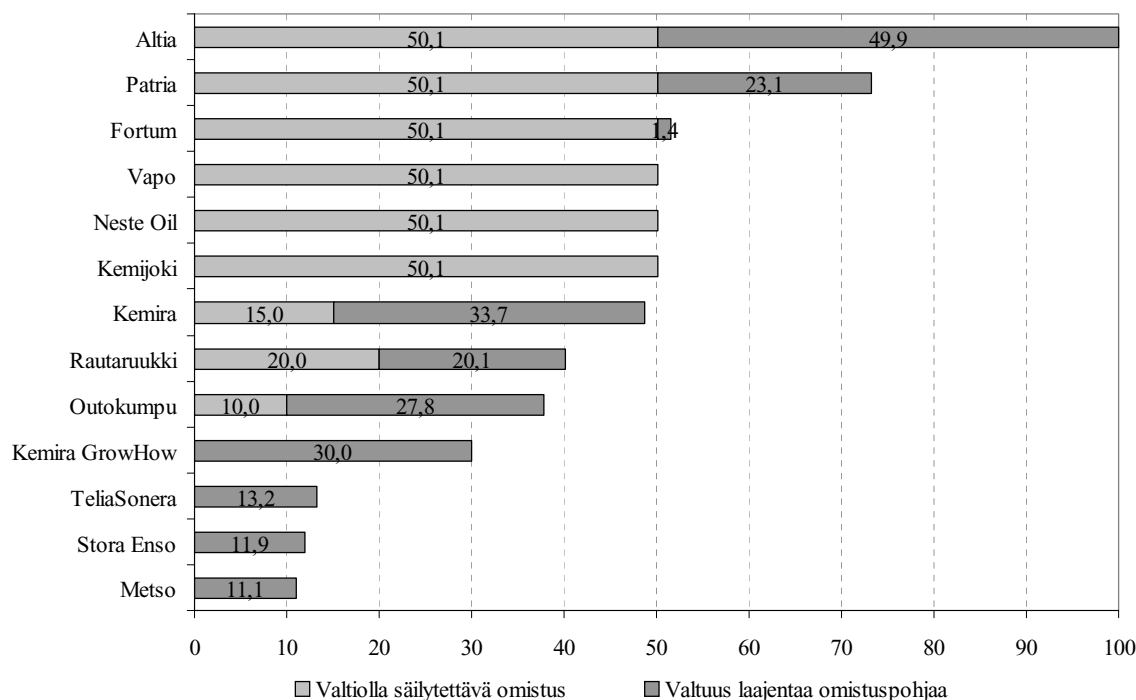
Taulukko 195. Osinkotulot kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan valtionyhtiöistä ja valtion osakkuusyhtiöistä 2000—2005 (milj. euroa)

2000	2001	2002	2003	2004	2005
388	312	333	344	426	573

Fortum oli suurin osingonmaksaja vuonna 2005. Kevään 2006 yhtiökokouksille tehtyjen esitysten mukaan ministeriön hallinnonalalle kuuluvat pörssiyritykset maksavat hyvistä tuloksistaan valtiolle yhteensä runsaan 1 miljardin euron osingot vuodelta 2005.

Ministeriöiden omistajaohjauksikäytäntöjä yhtenäistettiin omistajaohjauksen johtoryhmän työn kautta. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi joulukuussa kannanottoa, jonka mukaan perustettava uusi omistajaohjauksyksikkö sijoitetaan valtioneuvoston kansliaan ja se aloittaa toimintansa 1.5.2007. Sille siirretään kaikkien markkinaehtoisesti toimivien valtion omistamien yhtiöiden omistajaohjaus sekä yleinen omistajapoliittinen valmistelu ja koordinointi.

Kuvio 34. Valtion omistusosuus eräissä KTM:n hallinnonalan valtionyhtiöissä 31.12.2005 (%)

16.7 Hallinnonalan henkilöstö

Taulukko 196. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	6 788	6 752	6 737
Henkilöstömäärä	6 859	6 855	6 929
Miesten määrä	3 569	3 524	3 597
Naisten määrä	3 290	3 331	3 332
Vakinainen henkilöstö	5 604	5 607	5 862
Määräaikainen henkilöstö	842	839	875
Henkilöstön keski-ikä (v)	44,2	44,5	43,9
Sairauspoissaolot (pv/htv)	7,5	7,7	7,7

16.8 Hallinnonalan tilinpäätöslaskelmien analyysi

Tuotto- ja kululaskelma

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla toiminnan tuottoja kertyi vuonna 2005 yhteensä 622 milj. euroa. Toiminnan tuotot kasvoivat edellisestä vuodesta 386 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuotot, 139 milj. euroa, muodostavat noin 22 % (63 % vuonna 2004) kaikista toiminnan tuotoista. Suurin osa maksullisen toiminnan tuotoista kertyy julkisoikeudellisista suoritteista, joita ovat erilaiset lupapäätökset, otteet rekistereistä, valvonta-asiakirjat, joiden kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen. Hallinnonalan markkinasuoritteita, joiden hinnat muodostuvat maksuperustelain mukaan liiketaloudellisen kannattavuuden perusteella, ovat esimerkiksi tutkimusprojektit ja erilaiset arvioinnit. Maksullinen toiminta oli hallinnonalalla olennaisilta osin kannattavaa. Muut toiminnan tuotot, 482 milj. euroa, kasvoivat edellisestä vuodesta 395 milj. euroa pääosin osakkeiden myyntivoittojen ansiosta.

Toiminnan kuluissa, jotka olivat yhteensä 919 milj. euroa, henkilöstökulut ja palvelujen ostot olivat merkittävimmät kuluerät. Henkilöstökulut 455 milj. euroa kasvoivat 17 milj. euroa vuodesta 2004. Palvelujen ostot olivat yhteensä 151 milj. euroa ja näistä suurimpina kuluerinä olivat asiantuntija- ja tutkimuspalvelujen ostot sekä painatuspalvelujen ostot. Vuokratulot 64 milj. euroa säilyivät edellisen vuoden tasolla ja ne muodostivat 7 % toiminnan kuluista. Poistot, 20 milj. euroa, olivat 3 % toiminnan tuotoista. Muita kuluja oli 53 milj. euroa ja sisäisiä kuluja syntyi yhteensä 151 milj. euroa.

Hallinnonalan rahoitustuotot 2 417 milj. euroa kasvoivat 1 987 milj. euroa vuodesta 2004. Rahoitustuotot muodostuvat pääosin osinkotuotoista valtionyhtiöiltä ja osakkuusyhtiöiltä. Rahoituskulut 25 milj. euroa vähenivät 3 milj. euroa edellisestä vuodesta.

Siirtotalouden tuottoja kertyi 63 milj. euroa, joista 61 milj. euroa syntyi siirroista talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista. Siirtotalouden kulut olivat yhteensä 1 005 milj. euroa (1 040 milj. euroa vuonna 2004) ja niistä maksettiin elinkeinoelämälle 371 milj. euroa (37 %), kotitalouksille 305 milj. euroa (30 %), kunnille 173 milj. euroa (17 %) ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille 130 milj. euroa (13 %).

Tase

Käyttöomaisuusarvopapereiden kirjanpitoarvon noususta suurin osa koostui TeliaSonera AB:n osakkeiden hallinnansiirrosta liikenne- ja viestintäministeriöltä sekä Fortum Oyj:n osinkona jakamista Neste Oil Oyj:n osakkeista. Vuoden 2005 aikana myytiin Kemira Oyj:n, Vapo Oy:n ja Fortum Oyj:n osakkeita 911 miljoonan euron arvosta. Osakeomistuksen tarkempi erittely ilmenee valtion tilinpäätöksen liitteestä 7.

Pitkäaikaiset saamiset 393 milj. euroa muodostuvat pääosin Tekesin lainasaamisista 368 milj. euroa. Myyntisaamiset olivat 54 milj. euroa (joista 85 % VTT:n myyntisaatavia) ja siirtosaamiset 12 milj. euroa (joista 70 % VTT:n siirtosaamia).

Pitkäaikaisissa veloissa on 180 milj. euron laina Valtion ydinjätehuoltorahastolta, joka on talousarvion ulkopuolinen valtion rahasto.

Lyhytaikainen vieras pääoma sisältää muun muassa Tekesin Valtiokonttorille suoritettavan joulukuun 2005 lainatilityksen sekä tutkimusrahoituksen tilivelkoja 75,8 milj. euroa, jotka kasvavat samassa tahdissa Tekesin tutkimusrahoituksen valtuuden ja arviomäärärahan kasvun kanssa, koska arviomäärärahan käytöksi kirjataan vuoden vaihteen laskutukseen perustuvat tilivelat.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan rahastojen tuloksellisuus

Huoltovarmuusrahastoon tuloutettavan huoltovarmuusmaksun tuotto oli 48,7 milj. euroa, joka oli 0,2 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Rahastoa hallinnoivan Huoltovarmuuskeskuksen liikevaihto oli 49,9 milj. euroa, joka oli selvästi suunniteltua alhaisempi johtuen suunniteltujen raakaöljyjen vaihtojen lykkääntymisestä. Vaihto-omaisuuden ostot olivat yli 40 milj. euroa, joka koostui pääosin tuotevaihtoista ja lintuinfuenssalääkkeen hankinnasta. Vastaavasti varastotavaran myyntikate oli yli 32 milj. euroa. Tilikauden voitto oli reilut 52 milj. euroa, joka oli lähes 20 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Rahaston tase oli vuoden päättyessä 1 049 milj. euroa, jossa oli kasvu kasvua edellisvuodesta 50 milj. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahasto (VYR) hoitaa Varautumisrahastoa, Ydinturvallisuustutkimusrahastoa sekä Ydinjätetutkimusrahastoa. Ydinjätehuoltorahaston tilikauden tuottojäämä oli 31,7 milj. euroa, jätehuoltovelvollisten ydinjätehuoltomaksut 28,1 milj. euroa ja taseen loppusumma 1 428 milj. euroa (1 367 milj. euroa vuonna 2004). Ydinturvallisuustutkimusrahastoon perittiin laissa säädettyinä maksuina 2,7 milj. euroa, jotka jaettiin alan tutkimustoimintaan samoin kuin osa edellisen toimintavuoden tuottojäämästä. Ydinjätetutkimusrahastoon perittiin laissa säädettyinä maksuina 1,1 milj. euroa, josta hieman yli miljoona euroa jaettiin alan tutkimustoimintaan. Tuottojäämä, noin 44 000 euroa, lisättiin rahaston omaan pääomaan käytettäväksi tutkimustarkoituksiin vuonna 2006.

Valtiontakuurahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2005 lopussa noin 4,7 mrd. euroa kasvaen edellisen vuoden tilanteesta noin 0,9 mrd. eurolla. Rahaston suoriteperusteinen tulos oli 164,5 milj. euroa ylijäämäinen (69,7 milj. euroa ylijäämäinen vuonna 2004). Keskeisenä syynä ylijäämään olivat vakautussopimussaamisten ennakkoiset lyhennykset. Rahaston kassavarat olivat 423 milj. euroa vuoden 2005 lopussa.

16.9 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 197. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	138 686 505,73	148 068 656,22	-6 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	1 367 214,99	1 304 469,81	5 %
Muut toiminnan tuotot	<u>481 554 406,14</u>	<u>86 162 938,85</u>	459 %
	621 608 126,86	235 536 064,88	164 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-26 203 359,91	-28 370 451,96	-8 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-104 227,66	-337 124,54	-69 %
Henkilöstökulut	-454 754 321,50	-437 897 654,15	4 %
Vuokrat	-63 683 916,27	-61 824 629,44	3 %
Palvelujen ostot	-151 462 717,37	-153 659 817,72	-1 %
Muut kulut	-52 774 974,80	-48 797 915,83	8 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0,00	-5 725 760,81	-100 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	598 313,28	714 910,32	-16 %
Poistot	-20 139 425,87	-23 590 254,63	-15 %
Sisäiset kulut	<u>-151 011 747,30</u>	<u>-158 410 395,33</u>	-5 %
	-919 536 377,40	-917 899 094,09	0 %
JÄÄMÄ I	-297 928 250,54	-682 363 029,21	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	2 417 287 367,20	430 364 474,80	462 %
Rahoituskulut	<u>-24 958 305,54</u>	<u>-28 082 260,59</u>	-11 %
	2 392 329 061,66	402 282 214,21	495 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	1 851 554,35	4 734 835,39	-61 %
Satunnaiset kulut	<u>-316 655,55</u>	<u>-38 874,96</u>	715 %
	1 534 898,80	4 695 960,43	-67 %
JÄÄMÄ II	2 095 935 709,92	-275 384 854,57	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Kunnilta	0,00	873,40	-100 %
Elinkeinoelämältä	3 611,40	0,00	0 %
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	2 485 072,65	2 191 036,92	13 %

16. Kauppa- ja teollisuusministeriö

Taulukko 197. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

Euroopan unionilta	-133 047,00	320 075,00	-142 %
Siirrot talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista	<u>60 702 295,98</u>	<u>42 969,61</u>	141168 %
	63 057 933,03	2 554 954,93	2368 %
Kulut			
Kunnille	-172 672 203,65	-191 560 961,34	-10 %
Kuntayhtymille	-23 702 871,77	-20 192 723,98	17 %
Elinkeinoelämälle	-370 929 412,42	-378 564 612,46	-2 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-130 436 189,05	-132 769 341,62	-2 %
Kotitalouksille	-305 383 687,95	-313 532 299,01	-3 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-4 864 537,07	-5 109 726,89	-5 %
Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	-4 407 527,78	-6 735 294,89	-35 %
Muut siirtotalouden kulut	-28 162,30	-8 126,61	247 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>7 332 064,44</u>	<u>8 463 341,29</u>	-13 %
	-1 005 092 527,55	-1 040 009 745,51	-3 %
JÄÄMÄ III	1 153 901 115,40	-1 312 839 645,15	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	2 933 488,39	675 529,19	334 %
Perityt arvonlisäverot	20 177 999,48	19 873 605,26	2 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-49 673 227,85</u>	<u>-47 781 520,94</u>	4 %
	-26 561 739,98	-27 232 386,49	-2 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>1 127 339 375,42</u>	<u>-1 340 072 031,64</u>	

Taulukko 198. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Tutkimus- ja kehittämismenot	1 060 201,19	2 195 832,60	-52 %
Aineettomat oikeudet	3 968 091,22	4 037 074,44	-2 %
Muut pitkävaikutteiset menot	3 845 788,13	3 744 613,14	3 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>3 759 053,04</u>	<u>1 292 516,01</u>	191 %
	12 633 133,58	11 270 036,19	12 %

Taulukko 198. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tase, euroa

AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Rakennelmat	54 303,50	10 455,54	419 %
Koneet ja laitteet	41 160 233,53	39 914 940,30	3 %
Kalusteet	4 341 138,96	3 507 289,67	24 %
Muut aineelliset hyödykkeet	215 008,85	208 815,96	3 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>3 680 321,05</u>	<u>3 272 628,97</u>	12 %
	49 451 005,89	46 914 130,44	5 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	8 984 539 917,99	7 098 933 589,84	27 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			
	9 046 624 057,46	7 157 117 756,47	26 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Aineet ja tarvikkeet	449 865,17	426 637,00	5 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>3 482 458,32</u>	<u>3 609 914,15</u>	-4 %
	3 932 323,49	4 036 551,15	-3 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	393 045 997,79	371 081 663,96	6 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	54 514 733,66	52 293 540,51	4 %
Siirtosaamiset	12 090 020,36	10 602 738,28	14 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 948 166,82	1 538 993,89	27 %
Ennakkomaksut	<u>978 452,74</u>	<u>1 302 197,91</u>	-25 %
	69 531 373,58	65 737 470,59	6 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	49 401,60	61 777,36	-20 %
Tiliviraston tulotilit	0,00	113 566,78	-100 %
Muut pankkitilit	695 829,46	716 208,66	-3 %
Muut rahat ja pankkisaamiset	176 056,08	206 056,08	-15 %
Sisäisen rahaliikkeen tilit	<u>0,00</u>	<u>26 000,00</u>	-100 %
	921 287,14	1 123 608,88	-18 %

16. Kauppa- ja teollisuusministeriö

Taulukko 198. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tase, euroa

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	467 430 982,00	441 979 294,58	6 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>9 514 055 039,46</u>	<u>7 599 097 051,05</u>	25 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	5 558 544 326,04	5 558 544 326,04	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 234 310 211,78	1 248 071 193,14	-1 %
Pääoman siirrot	529 338 315,89	1 326 124 646,08	-60 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>1 127 339 375,42</u>	<u>-1 340 072 031,64</u>	184 %
	8 449 532 229,13	6 792 668 133,62	-24 %
RAHASTOJEN PÄÄOMAT			
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	198 393,07	239 369,06	-17 %
VIERAS PÄÄOMA			
PITKÄAIKAINEN			
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	180 368 168,31	180 368 168,31	0 %
Muut pitkäaikaiset velat	<u>768 667,79</u>	<u>71 350,39</u>	977 %
	181 136 836,10	180 439 518,70	0 %
LYHYTAIKAINEN			
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	602 352 245,12	342 676 641,64	76 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	1 000,00	900,00	11 %
Saadut ennakot	5 815 256,22	9 437 524,46	-38 %
Ostovelat	33 856 020,03	37 218 890,27	-9 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	11 402 310,43	10 779 242,08	6 %
Edelleen tilitettävät erät	9 922 459,36	8 591 612,75	15 %
Siirtovelat	120 198 004,80	114 685 414,61	5 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>99 640 285,20</u>	<u>102 359 803,86</u>	-3 %
	883 187 581,16	625 750 029,67	41 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	1 064 324 417,26	806 189 548,37	32 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>9 514 055 039,46</u>	<u>7 599 097 051,05</u>	25 %

Taulukko 199. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-5 144,11	-10 158,03
Arvonlisäverotulot	20 104 915,20	19 805 996,01
Muut vero- ja maksutulot	2 933 488,39	675 529,19
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	23 033 259,48	20 471 367,17
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	60 145 236,16	58 918 167,63
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 416 838 861,80	430 260 889,72
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-301 794 332,03	-289 976 519,56
Henkilöstömenot	-459 798 584,35	-441 240 181,10
Muut menot	-26 851 308,55	-24 317 734,87
Valtionvelan korkomenot	338 196,53	-1 366 875,26
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	1 711 911 329,04	-247 250 886,27
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	70 141 749,60	11 084 729,46
Tulonsiirrot kunnille	-196 375 075,42	-211 753 685,32
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-370 929 412,42	-378 564 612,46
Tulonsiirrot kotitalouksille	-305 383 687,95	-313 532 299,01
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-132 397 937,59	-140 155 583,82
Tulonsiirrot ulkomaille	-4 864 537,07	-5 109 726,89
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-939 808 900,85	-1 038 031 178,04
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	457 198 258,09	3 060 559,06
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	290 217,86	538 929,79
Sijoitukset arvopapereihin	-1 906 630 745,02	-126 385 820,72
Sijoitusten myyntivoitot	389 298 370,71	33 006,40
Annetut lainat	-51 660 166,97	-36 158 451,15
Annettujen lainojen takaisinmaksut	29 178 823,32	32 968 561,18
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 082 325 242,01	-125 943 215,44
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	258 177 198,81	100 216 504,66
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	258 177 198,81	100 216 504,66

17. Sosiaali- ja terveysministeriö

17.1 Katsaus toimialan toimintaan

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävänä on edistää väestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä sekä terveellistä työ- ja elinympäristöä sekä miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, samoin turvata riittävä toimeentulo ja riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen päätavoitteena on kehittää hyvinvointiyhteiskuntaa parantamalla työllisyyttä ja vähentämällä työttömyyttä, ylläpitämällä työkykyä, vahvistamalla peruspalveluja ja toimeentuloturva sekä tasapainottamalla alueellista kehitystä.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevien asioiden ryhmittelynä on käytetty ministeriön pitkän aikavälin toimintapoliittisesti linjatun asiakirjan ”Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2010” päästrategioita sekä hallitusohjelman painotuksia. Asiakokonaisuudet ovat terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen, työelämän vetovoiman lisääminen, syrjäytymisen ehkäisy ja hoito, toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva sekä lapsiperheiden hyvinvointi ja sukupuolten välinen tasa-arvo.

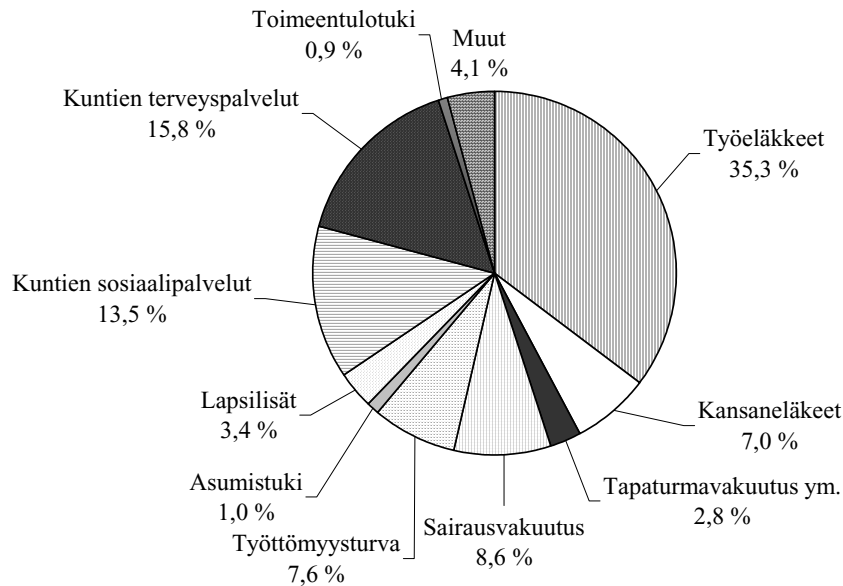
Kertomusvuonna ministeriön vastuulla oleva toimintapoliittikka sekä hallitusohjelman toimeenpano etenivät asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Väestön terveydentila ja toimintakyky kohenivat, työolot kehittyivät pääosin myönteisesti, eläkkeelle siirtymisikä pysyi ennallaan, hoitojonot lyhenivät, toimeentulotuen tarve laski ja tasa-arvo edistyi hieman. Keskeisiä tavoitteita edistettiin useilla erillisillä hankkeilla, laajoilla ohjelmilla sekä projekteilla. Keväällä 2005 tulivat voimaan kriteerit hoitoon pääsyn määräajoista ei-kiireellisissä tapauksissa. Samalla valmistuivat yhtenäiset valtakunnalliset hoidon saatavuuden kriteerit. Kertomusvuonna valmisteltiin ja hyväksyttiin vanhusten hoidon tarpeen arviointivelvoitetta koskeva laki. Se tuli voimaan 1.3.2006. Työn ja työelämän vetovoiman lisäämiseen tähtäävällä Veto-ohjelmalla sekä eläkeuudistuksen toteutuksella sekä niistä tiedottamisella vaikutettiin työurien pidentämiseen ja eläkkeelle jäämisen myöhentämiseen.

Jatkossa haasteina ovat lisääntynyt alkoholin käyttö ja siitä aiheutuvat haittavaikutukset, väestön lihominen, lastensuojelutarpeen lisääntyminen, sairauspoissaolojen kasvu sekä työkyvyttömyyseläkkeiden yleisyys. Ne uhkaavat lisätä syrjäytymisriskiä sekä väestöryhmien välisiä terveyseroja.

Erillisten ohjelmien ja projektien osalta voidaan hallinnonalan käytettävissä olevat resurssit kohdentaa yksittäisten tavoitteiden saavuttamiseen. Pääosalla hallinnonalan toimintaa on kuitenkin vain välillinen vaikutus asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteita tuetaan useiden eri tahojen toimin ja vaikutukset ovat nähtävissä ja mitattavissa vasta monien vuosien kuluttua. Hallinnonalan välineitä asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi ovat resurssi- ja säädösohjaus, informaatio-ohjaus sekä valvonta. Tavoitteiden toteutumiseen vaikuttaa koko yhteiskunnan toiminta ja viime kädessä yksilöiden omat valinnat.

Sosiaalimenoihin käytettiin vuonna 2005 noin 42,3 mrd. euroa, josta valtion talousarvion kautta rahoitettiin kolmannes. Sosiaalimenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli edellisen vuoden tasoa, 27,2 %. Eniten kasvoivat vanhuuteen sekä sairauteen ja terveyteen liittyvät menot. Sosiaalimenot muodostuvat suurimmaksi osaksi eläkkeistä, kuntien sosiaali- ja terveyspalveluista, työttömyysturvasta sekä sairausvakuutuksesta. Vuonna 2005 kansaneläkkeiden osuus sosiaalimenoista laski hieman. Muilta osin vuositason muutokset eri menokohteiden osuuksissa olivat pienet.

Kuvio 35. Sosiaalimenot menolajeittain vuonna 2005, prosenttia kaikista menoista, yhteensä 42,3 mrd. euroa

Taulukko 200. Sosiaalimenot sekä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan menot vuosina 2000 ja 2003—2005

	2000	2003	2004	2005 arvio
Bruttokansantuote, mrd. euroa	130,9	143,8	149,7	155,3
Sosiaalimenot, mrd. euroa	33,1	38,7	40,6	42,3
STM:n pääluokan menot, mrd. euroa	7,3	8,6	9,4	9,8
Sosiaalimenot/BKT, %	25,3	26,9	27,1	27,2

Taulukko 201. Sosiaaliturvan kokonaisrahoitus Suomessa vuosina 2000 ja 2003—2005, %

Rahoittajat	Osuus sosiaalimenojen rahoituksesta, %			
	2000	2003	2004	2005 arvio
Valtio	24,1	24,8	24,6	24,1
Kunnat	19,1	19,6	19,5	19,7
Työnantajat	37,7	39,0	38,8	39,1
Vakuutetut	12,1	10,9	11,6	12,0
Rahastojen tuotot	7,1	5,7	5,4	5,1
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0

Katsaus toimialan toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin

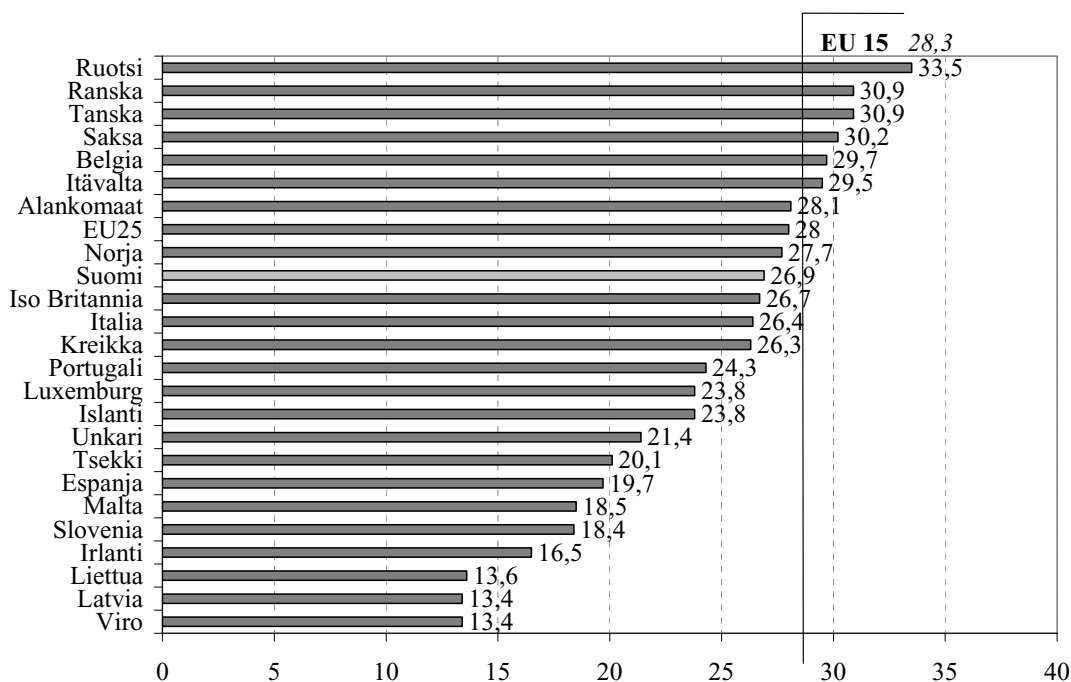
Vakaana jatkunut talouskasvu tuki työllisyyden kehitystä, työttömyysaste laski 8,4 prosenttiin. Nuorten työttömyys pysyi kuitenkin korkeana. Työllisten määrä nousi hieman, erityisesti 60—64-vuotiaiden työllisyys koheni. Työttömyys oli valtaosaltaan rakenteellista ja alueelliset erot olivat suuret. Pitkäaikaistyöttömyys oli edelleen merkittävä haaste sosiaali- ja terveystoimelle, sillä se on keskeinen syrjäytymisen syy.

Vuonna 2005 syntyi 57 700 lasta, mikä on lähes sama määrä kuin vuonna 2004. Kokonaishedelmällisyys on noussut 1,80:een, mikä on eurooppalaisittain varsin korkea. Vuodesta 2000 on 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvanut 27 400:lla ja alle 15-vuotiaiden määrä on vähentynyt 75 300:lla. Väestörakenne on kehittynyt alueellisesti epätasapainoisesti. Lähivuosina on Suomen ikärakenteen muutos EU-maiden nopeimpia ja jyrkimpiä.

Alkuvuoden toimintaa leimasi tsunamikatastrofin aiheuttamien vahinkojen hoitaminen ja loppuvuotta varautuminen pandemiaan sekä osallistuminen sisäasiainministeriön käynnistämään kunta- ja palvelurakennehankkeeseen. Ministeriö ja sen hallinnonala valmistelivat yhteistyössä valtioneuvoston tuottavuusohjelman edellyttämiä toimia.

EU vaikutti yhä vahvemmin sosiaali- ja terveystalouden toimintaympäristöön. Kertomusvuonna keskusteltiin edelleen vilkkaasti EU:n palveludirektiiviehdotuksesta, sen mahdollisesta ulottamisesta ja vaikutuksesta kansallisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Kuvio 36. Sosiaalimenot/bruttokansantuote EU-maissa vuonna 2003

17.2 Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Vaikuttavuustavoitteet

- Väestöryhmien väliset terveyserot supistuvat
- Nuorten aikuisten miesten tapaturmainen ja väkivaltainen kuolleisuus alenee
- Alkoholin kansanterveydelliset haitat vähenevät
- Työikäisten työ- ja toimintakyky kohenee
- Yli 75-vuotiaiden toimintakyky paranee
- Vanhusten kotona asuminen ja selviytyminen paranee

Tavoitteiden toteutuminen

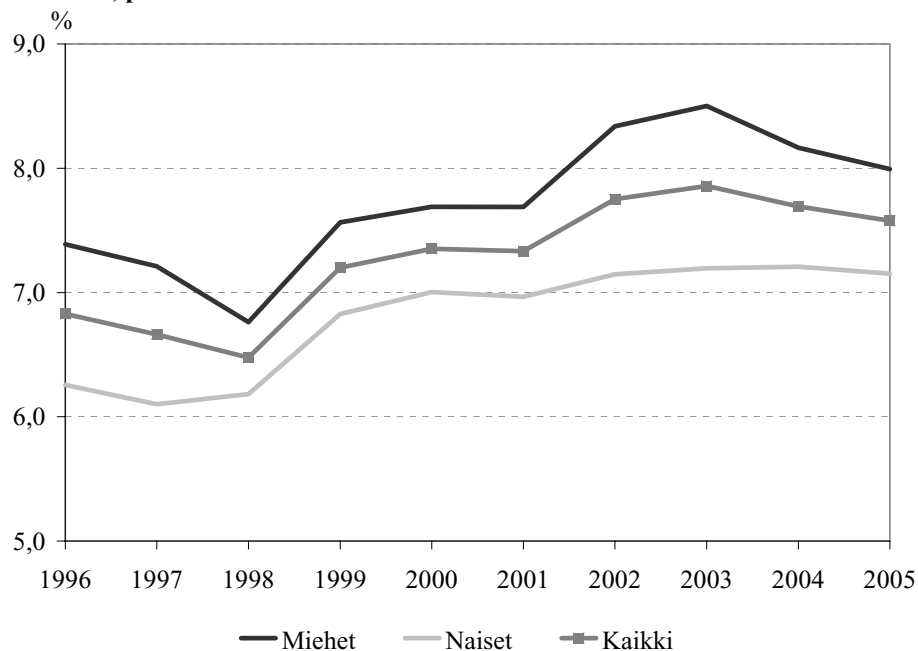
Väestön odotettavissa oleva elinikä on edelleen hieman noussut, vastaavasti toimintakykyisten elinvuosien määrä on lisääntynyt. Miesten ja naisten välinen ero eliniän odotteessa on hieman kaventunut, mutta kansainvälisesti tämä ero on edelleen suuri. Väestöryhmien väliset terveyserot eivät ole kaventuneet. Alempiin sosiaaliryhmiin kuuluvat kuolevat aikaisemmin, sairastavat enemmän ja heidän terveystottumuksensa ovat terveydelle haitallisempia. Terveyseroja selittävät pääasialliset tekijät ovat tupakka ja alkoholi. Terveydentila on kehittynyt pääosin myönteisesti kaikissa ikäluokissa ja molemmilla sukupuolilla. Myönteistä kehitystä uhkaa väestön ylipainoisuuden nopea yleistyminen, alkoholikulutuksen kasvu ja vähäinen liikunta. Miehistä yli 60 prosenttia ja naisista 40 prosenttia oli ylipainoisia. Kuolleisuuseroihin vaikuttavat erityisesti elämäntavat ja elinolot.

Nuorten miesten itsemurhakuolleisuuden myönteinen kehitys taittui vuonna 2004. Itsemurhien määrä on silti merkittävästi alhaisempi kuin kymmenen vuotta sitten. Nuorten naisten ja miesten itsemurha-, tapaturma- ja väkivaltakuolleisuuden erot ovat merkittävät, naisten eduksi. Vuonna 2004 nuorten naisten tapaturmakuolleisuus nousi hieman ja miesten tilanne pysyi ennallaan. Suurin syy nuorten tapaturmakuolemiin olivat liikenneonnettomuudet. Dramaattisin muutos huonompaan suuntaan tapahtui alkoholikuolleisuudessa. Vuonna 2004 alkoholikuolemia oli 1 860, mikä oli 300 tapausta enemmän kuin edellisellä vuonna. Alkoholin kulutus ja sen haittavaikutukset kasvoivat selvästi. Myös huumausainekuolemat nousivat edelleen. Huumeiden käyttö näyttää pysyneen ennallaan ja nuorten asenteet huumeiden käyttöön ovat kielteiset. Huumeiden käyttöön liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet.

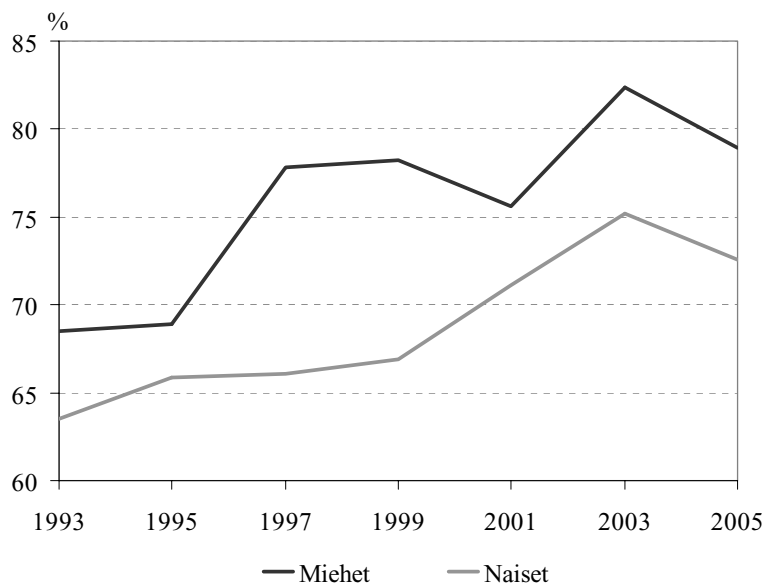
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen väheni edelleen vuonna 2005, erityisesti miehillä. Naisilla muutos oli vähäisempi. Suuri osa alkavista työkyvyttömyyseläkkeistä myönnetään mielenterveysongelmien vuoksi.

lääkäiden henkilöiden toimintakyky heikkeni hieman, mikäli mittarina on 75—84-vuotiaiden kyky liikkua ulkona yksin. Pidemmällä aikavälillä toimintakykyisten osuus on noussut tasaisesti viimeisten 10 vuoden aikana. Kotona asuvien osuus 75—84 ja 85 vuotta täyttäneistä on säilynyt suhteellisen vakaana. 75—84-vuotiaista 94 prosenttia ja 85 vuotta täyttäneistä 76 prosenttia asui kotona. Ikääntyneiden kotona selviytymistä tuettiin kodinhoitoavulla, tukipalveluin sekä omaishoidon tuella.

Kuvio 37. Työkyvyttömyyseläkkeen ikävakioitu alkavuus 35—54-vuotiailla työeläkejärjestelmässä vuosina 1996—2005, promillea¹⁾

Kuvio 38. Niiden 75—84-vuotiaiden osuus, jotka kykenevät liikkumaan ulkona yksin vuosina 1993—2005²⁾

¹⁾ Lähde: Eläketurvakeskus

²⁾ Lähde: Kansanterveyslaitos

Toimenpiteet kertomusvuonna

Eduskunta hyväksyi vuoden 2006 alussa voimaan tulleet kansanterveyslain muutokset, joiden avulla täsmennetään kansanterveystyön käsitettä ja selkiytetään kunnan terveyden edistämiseen liittyviä tehtäviä. Kuntia velvoitetaan seuraamaan kunnan asukkaiden terveydentilaa väestöryhmittäin, huolehtimaan terveysnäkökohtien huomioon ottamisesta kaikilla tehtävälalueillaan ja tekemään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Terveys 2015 -kansanterveysohjelman toimeenpanossa kiinnitettiin erityistä huomiota lasten ja nuorten terveyden edistämiseen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen vähentämiseen. Lisäksi kehitettiin kunnille ja seutukunnille terveyden edistämisen johtamiskäytäntöjä ja toimintamalleja, valmisteltiin terveyden edistämisen laatusuositus ja valittiin Stakesin Sotkanetistä saatavat valtakunnalliset ja paikalliset indikaattorit.

Väestön liikunnallista aktiivisuutta edistettiin poikkihallinnollisena yhteistyönä. Käynnissä oli kymmeniä liikkumisympäristöjä kehittävä ja eri ikäryhmien liikuntaa lisäävää yhteistyöhanketta. Esimerkkejä näistä ovat ikääntyneiden ohjattu terveyslääkintä ja liikunnan edistäminen varhaiskasvatuksessa.

Tupakkalain muuttamisesta annettiin hallituksen esitys, jonka mukaan tupakointi ravintoloissa kielletäisiin lukuun ottamatta erillistä tupakointitilaa. Perusterveydenhuollossa pyrittiin lisäämään mini-interventioita alkoholihaittojen vähentämiseksi. Alkoholihaittojen vähentämiseksi valmisteltiin ministeriöiden yhteisiä toimenpiteitä. Tartuntatautien torjunnassa valmisteltiin pandemiaan varautumista. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjuntaa kehitettiin valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaisesti. Lasten ja perheiden terveyden edistämiseksi tehtiin seurantatutkimus imeväisikäisten ravitsemuksesta ja valtakunnallinen selvitys äitiys- ja lastenneuvoloitten tilasta.

Työterveys - 2015 toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvät hankkeet etenivät suunnitelmien mukaisesti ja osaa hankkeista toteutettiin Veto-ohjelman rahoituksella. Hankkeiden toteuttamista jatketaan edelleen vuonna 2006.

Voimavarojen käyttö

Taulukko 202. Terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2003—2005, milj. euroa

	2003	2004	2005
STM:n toimintaresurssit	.. ¹⁾	.. ¹⁾	.. ¹⁾
STM:n erillisprojektit:			
Terveys 2015 -kansanterveysohjelma	0,3	0,3	0,2
Alkoholiohjelma 2004—2007	1,0	0,1	0,1
Terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen	0,3	0,3	0,2
Ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan kokeilu	0,2	0,2	0,0
Hallinnonalan laitokset			
Kansanterveyslaitos, toimintamenot	34,2	33,4	34,2
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	4,7	5,0	3,7
Säteilyturvakeskus	11,4	11,3	11,5
Toimeenpano			
Terveyden edistäminen ja terveysturvallisuus (33.53.)	9,8	9,8	9,9

¹⁾ .. Ei eriteltävissä.

17.3 Työelämän vetovoiman lisääminen

Vaikuttavuustavoitteet

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoima valtakunnallinen Veto-ohjelma vuosille 2003—2007 tähtää työn ja työelämän vetovoimaisuuden lisäämiseen. Sen tavoitteena on turvata kansalaisten täysipainoinen osallistuminen työelämään ja vaikuttaa työssäoloajan jatkumiseen sekä vahvistaa työn houkuttelevuutta vaihtoehtona kaikissa tilanteissa. Veto-ohjelman keskeiset vaikuttavuustavoitteet ovat:

- Työssäoloaika jatkuu ja työelämässä pysytään vuonna 2010 2—3 vuotta kauemmin
- Sairauksien aiheuttamat poissaolot kääntyvät laskuun ja vähenevät 15 prosenttia
- Työtapaturmien taajuus ja ammattitautien syntyminen vähenevät 40 prosenttia ja niiden vakavuusaste vähenee
- Työkäisten tupakointi ja alkoholin kulutus kääntyvät selvään laskuun
- Työterveyshuollon saatavuus ja laatu paranevat ja yhteistyö kuntoutuksen kanssa tehostuu
- Toimeentuloturva- ja eläkejärjestelmien kannustavuus paranee, työssä pysyminen ja työhön paluu lisääntyvät

Tavoitteiden toteutuminen

Vanhimpien ikäluokkien työllisyysasteet ovat kohonneet ripeästi. Eläkkeelle siirtymisikä pysyi ennallaan vuonna 2005. Tätä voidaan silti pitää hyvänä saavutuksena, sillä eläkeuudistuksen seurauksena sai vuonna 2005 kolme ikäluokkaa kerralla oikeuden jäädä eläkkeelle joustavasti 63—65-vuotiaana. Vain neljäsnes käytti tätä oikeutta. Vuoden 2005 alusta asteittain toteutuva eläkeuudistus näyttää toimivan tavoitteen suuntaisesti. Tutkimusten mukaan työntekijät aikovat myöhentää eläkkeelle jäämistään tulevina vuosina.

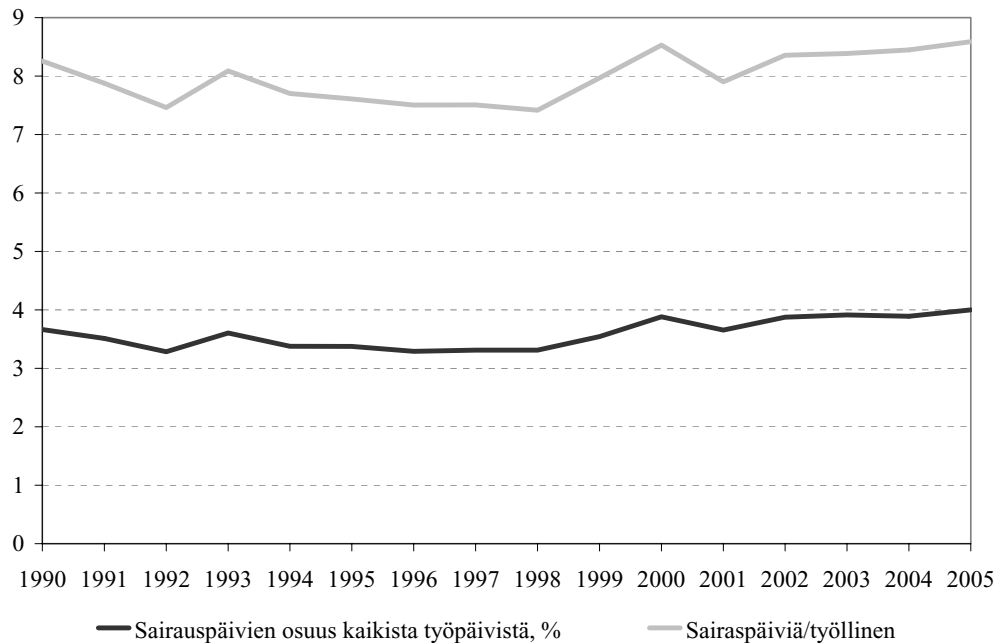
Kuvio 39. 50-vuotiaan eläkkeelle siirtymisikä vuosina 1996—2005¹⁾

¹⁾ Lähde: Eläketurvakeskus

Sairauspoissaolopäivien osuus tehdyistä työpäivistä on pitkään pysynyt lähes ennallaan. Vuonna 2005 sairauspäivien määrä työllistä kohden nousi 8,6 päivään. Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden merkittäviä syitä olivat edelleen mielenterveyden häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet.

Kuvio 40. Sairauspäivät vuosina 1990—2005, %¹⁾

Työolojen pääosin myönteinen kehitys jatkui. Työtaturmien ja ammattitautien pitkän ajan muutostrendi on ollut myönteinen. Erityisesti vakavien tapaturmien määrä on vähentynyt. Alustavien arvioiden mukaan vuonna 2005 sattui noin 118 000 työtaturmaa ja ammattitautia. Kuolemaan johtaneiden työmatka- ja työpaikkatapaturmien määrä nousi.

Taulukko 203. Työolojen kehitys vuosina 2001 ja 2003—2005

	2001	2003	2004	2005 arvio
Korvatut työtaturmat ja ammattitaudit (1 000 kpl)	122	118	117	118
Korvatut työpaikkatapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat	30	29	28	29
Työpaikkakuolemat	44	41	40	60
Työmatkakuolemat	42	22	20	30
Korvatut ammattitaudit	4 836	4 816	4 826	4 800

Työterveyshuoltopalveluihin oltiin aikaisempaa tyytyväisempiä. Työterveyshuollon kattavuus on pysynyt lähes ennallaan viimeiset 10 vuotta. Palveluiden piirissä on noin 85 prosenttia kaikista työntekijöistä. Kattavuus on lisääntynyt alle 10 henkilöä työllistävissä yrityksissä.

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

Pidemmillä aikavälillä on työikäisten tupakointi laskenut selvästi, erityisesti miehillä. Myönteinen kehitys jatkui vuonna 2005. Sen sijaan alkoholin käyttö on lisääntynyt.

Kertomusvuoden toimenpiteet

Työelämän vetovoiman lisäämiseksi jatkettiin Veto-ohjelmaa useiden alueellisten ja valtakunnallisten hankkeiden, koulutustoiminnalla sekä viestinnän avulla. Käynnistettyjen hankkeiden kautta kehitetään menetelmiä, joilla saavutettuja kokemuksia ja tutkimustietoa juurrutetaan työelämään. Hankkeilla kehitetään myös sosiaali- ja terveyssektorin työolosuhteita, kehitetään työterveyshuollon palveluja sekä kootaan ja levitetään erilaisia hyviä käytäntöjä työhyvinvoinnin edistämiseksi.

Ohjelma tehtiin tunnetuksi tiedottamalla siitä kampanjoinnilla, messuilla, luennoilla, ja seminaareilla. Kampanjoitusten tueksi rakennetulla klinikka.fi -verkkosivulla vieraili suuri määrä kävijöitä. Vuoden 2005 lopussa päättyneen työtaturmaohjelman eräät osat saatetaan päätökseen ja osaksi eri tahojen normaalia toimintaa Veto-ohjelman kautta. Työtaturmaohjelma arvioitiin ja sen todettiin saaneen aikaan varsin myönteisiä tuloksia.

Työurien pidentämiseksi ja pitkältä sairauslomalta töihin paluun helpottamiseksi annettiin hallituksen esitys osasairauspäivärahan käyttöön otosta. Sen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2007. Lisäksi työkyvyttömyyseläkehakemusten hylkäämiseen liittyvien ongelmien ehkäisemiseen tähtäävä kokeiluhanke saatiin päätökseen ja mielenterveyden häiriöiden perusteella myönnettyjen sairauslomien ja työkyvyttömyyseläkkeiden kasvun syitä selvittiin. Selvityksen pohjalta ryhdyttiin jatkotoimenpiteisiin osana Veto-hanketta.

Työsuojelun valvontalain valmistelua jatkettiin. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta hyväksyttiin eduskunnassa vuoden lopulla ja se tuli voimaan helmikuussa 2006. Vuoden aikana uusittiin asetus työpaikan ilman epäpuhtauksien haitalliseksi tunnetuista raja-arvoista.

Työsuojelustrategian seurantaraportti 2004 valmistui. Työsuojeluvalvonnan uusia valvontamenetelmiä ja työotteita kehitettiin ja kokeiltiin useissa työsuojelupiireissä. Työsuojelupiirien ja Työterveyslaitoksen yhteistyötä kehitettiin Työsuojelun tuki -toimintaohjelmassa. Ohjelman aikana syntyneitä toimintoja vakiinutetaan osaksi Työterveyslaitoksen toimintaa.

Voimavarojen käyttö

Taulukko 204. Työelämän vetovoiman lisäämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2003—2005, milj. euroa

	2003	2004	2005
STM:n toimintaresurssit			
— Työsuojeluosasto	4,5	4,5	4,6
STM:n erillisprojektit			
Veto-ohjelma	0,5	1,6	1,3
Valtakunnallinen työtaturmaohjelma	0,4	0,7	0,6
Hallinnonalan laitokset			
Työterveyslaitos	35,3	37,2	38,9
Työsuojelupiirihallinto	21,9	22,6	23,9

17.4 Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito

Vaikuttavuustavoitteet

- Pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöttömyys alenevat
- Toimeentulotuen pitkäaikainen tarve vähenee
- Lapsiperheiden köyhyys alenee
- Lasten ja nuorten ennaltaehkäiseviä terveyspalveluja lisätään
- Päihdehuollon, mielenterveyden ja lastensuojelun palveluita lisätään
- Huumehoitopalvelujen saatavuus paranee
- Hallinnonalojen yhteistyötä syrjäytymisen torjunnassa tiivistetään
- Asunnottomien määrä vähenee

Tavoitteiden toteutuminen**Taulukko 205. Syrjäytymisriskiväestö ja syrjäytymiseen liittyvät palvelut vuosina 2000 ja 2003—2005¹⁾**

	2000	2003	2004	2005 arvio
Pienituloisia ²⁾	531 600	574 500	618 400	.. ³⁾
— osuus väestöstä	10,4	11,2	12,0	.. ³⁾
Pitkittyneesti pienituloisia ⁴⁾	304 000	376 900	394 500	.. ³⁾
Työttömiä	253 000	235 000	229 000	220 000
Yli vuoden työttömänä	86 800	71 000	70 800	70 900
Toimeentulotukea saaneet				
— kotitaloudet	271 690	261 430	251 020	236 000
— henkilöt	454 350	424 130	401 030	370 000
Kasvatus- ja perheneuvonta-asiakkaita	72 100	69 300	71 350	72 500
Päihdepalvelujen asiakkaat				
— A-klinikat ja nuorisoasemat	46 250	47 260	48 200	49 500
— katkaisuhuolto- ja kuntoutuslaitos	11 200	11 260	11 350	11 500
Päihdeongelmien sairaanhoitajaksot (1 000)	33 600	31 400	35 500	38 000
Mielenterveyden häiriöt				
— avohoitokäynnit (1 000)	1 636	2 049	2 118	2 150
— asukasta kohden	0,32	0,39	0,40	0,41
— laitoshoidon potilaat	48 600	45 500	45 200	45 000

1) Lähde: Stakes ja STM

2) Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvat henkilöt (käytettävissä olevat tulot alle 60 % kaikkien talouksien mediaanitulosta, OECD:n modifioitu kulutusyksikkö).

3) .. Tietoa ei saatavissa.

4) Tulot alle ns. köyhyysrajan ko. vuonna sekä vähintään kahtena vuotena kolmen edeltävän vuoden aikana.

Pienituloisten ja pienituloisissa kotitalouksissa elävien lasten määrä on kasvanut viime vuosina. Erityisesti monilapsisten perheiden ja yksinhuoltajaperheiden köyhyys on lisääntynyt. Useimpiin EU-maihin verrattuna suhteellinen köyhyys on Suomessa edelleen vähäistä. Pienituloisuus on määritelty suhteessa kotitalouk-

sien keskimääräiseen tulotasoon (mediaani). Täten yleisen tulotason noustessa nousee myös pienituloisuuden raja.

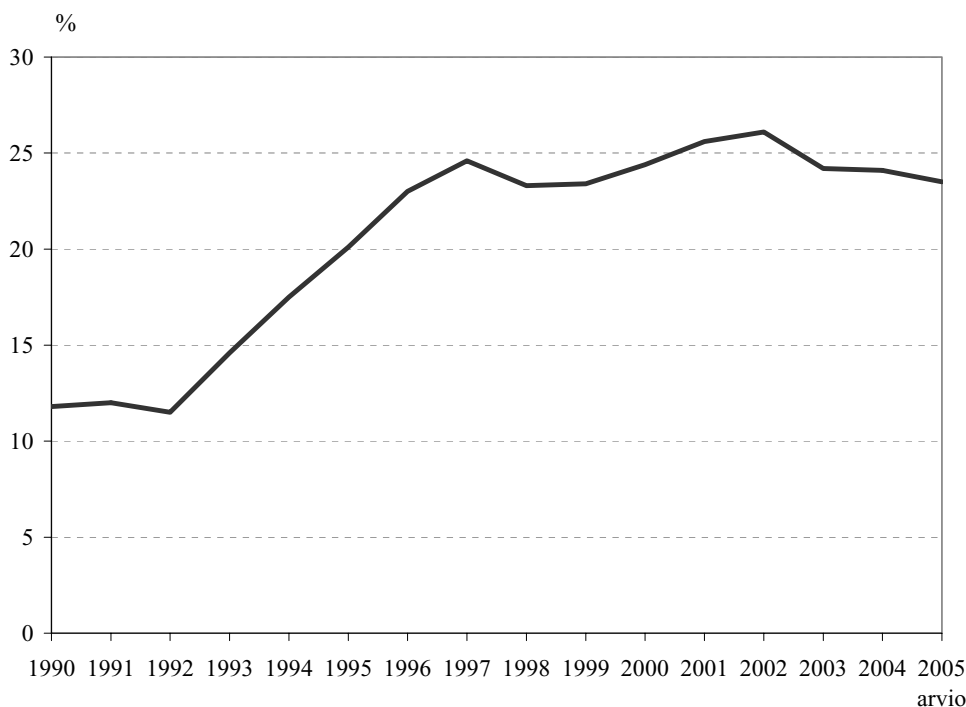
Toimeentulo-ongelmat ovat vähentyneet. Toimeentulotukea saaneiden henkilöiden ja kotitalouksien lukumäärät ovat laskeneet vuodesta 2000. Myönteinen kehitys jatkui vuonna 2005. Myös toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä on vähentynyt vuodesta 2003 alkaen.

Syrjäytymisen vaikeimpana ryhmänä ovat pitkäaikaistyöttömät, joiden määrä oli lähes ennallaan. Pitkäaikaistyöttömistä noin 60 prosenttia on yli 50-vuotiaita. Käytännössä vain pieni osa heistä sijoittuu avoimille työmarkkinoille ilman erityistoimenpiteitä. Nuorilla työttömyys venyy harvoin pitkäaikaiseksi.

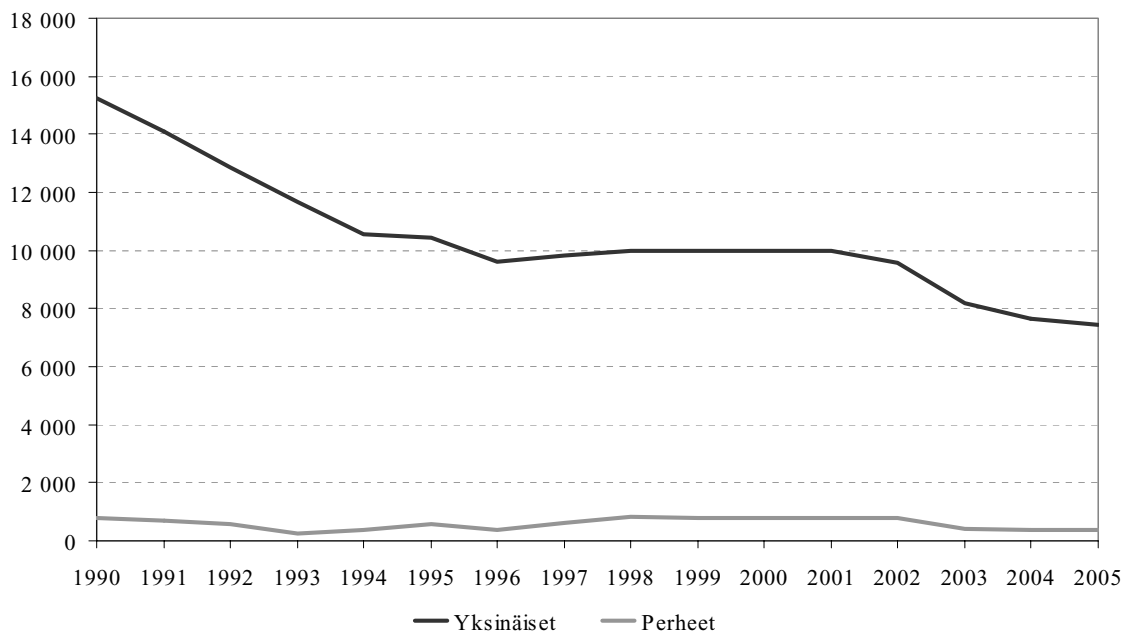
Syrjäytymisriskissä olevien palveluiden tarjonta lisääntyi. Päihdepalvelujen asiakkaiden määrä kasvoi arviolta runsaalla tuhannella asiakkaalla A-klinikoissa ja terveysneuvontapisteissä sekä 150:llä asiakkaalla katkaisuhoidossa. Erityisesti kasvoivat alkoholisairauksien hoitajaksot sairaaloissa. Myös mielenterveyspalvelujen määrä nousi edelleen, mutta tarjonta ei kaikilta osin vastannut kysyntää.

Lastensuojelun avohuollon tarve ja asiakasmäärä ovat kasvaneet voimakkaasti jo useita vuosia. Asunottomien määrä väheni edelleen vuonna 2005. Yksinäisiä asunottomia oli 7 430. Heistä 80 prosenttia oli miehiä. Perheellisiä asunottomia oli 355.

Kuvio 41. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien osuus vuosina 1990—2005¹⁾

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM

Kuvio 42. Asunnottomien määrä vuosina 1990—2005¹⁾**Kertomusvuoden toimenpiteitä**

Syrjäytymisen vähentämisen kannalta tärkeimpiä toimia olivat Kansallinen terveydenhuollon hanke ja Sosiaalialan kehittämishanke, työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi toteutettavat toimenpiteet, sosiaalinen työllistäminen, asunnottomuuden vähentämishjelmat sekä oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittäminen. Merkittäviä hankkeita syrjäytymisen ehkäisyssä olivat varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin, maahanmuuttajien kotouttamisen tukeminen sekä hankkeet, jotka liittyivät alkoholi- ja huumausaineohjelmien toimeenpanoon ja rikollisuuden ehkäisyyn. Eri ohjelmien ja hankkeiden välistä yhteistyötä ja koordinoitua tiivistettiin. Hallinnonalojen yhteistyö syrjäytymisen torjunnassa lisääntyi.

Hallitus valmisteli vuonna 2005 esitykset kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien tilanteen helpottamiseksi. Toimenpiteitä olivat kansaneläkkeiden ja siihen sidonnaisten etuuksien taso-korotukset, pitkäaikaistyöttömien kuntoutusraha päihdekuntoutuksen ajalta sekä asumismenojen omavastuun poistaminen toimeentulotuesta. Vuonna 2005 valmisteltiin 1.1.2006 alusta voimaan tullut toimeentulotuen ja työmarkkinatuen rahoitusuudistus. Samalla toimeentulotuen normitettavissa oleva osa irrotettiin sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmästä. Työmarkkinatukiudistuksella kannustetaan kuntia työllistämään vaikeasti työllistettäviä.

Pääkaupunkiseudun asunnottomuusohjelma 2002—2005 on tarjonnut helpotusta asunnottomuustilanteeseen. Sosiaalihuoltola järjestetyn asumisen tavoitteesta on saavutettu yli 8/10. Toimenpideohjelma päättyi vuoden 2005 lopussa.

¹⁾ Lähde: Valtion asuntorahasto

Voimavarojen käyttö

Useat hallinnonalan ja kuntien toimet sekä edellä mainitut erilliset ohjelmat tukevat osaltaan syrjäytymisen ehkäisyä. Kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot on pääosin kuvattu taulukossa 211.

Taulukko 206. Syrjäytymisen ehkäisyyn ja hoitoon käytettyjä voimavaroja vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2003	2004	2005 arvio
Toimeentulotuki	428	489	461	438
Kuntien päihdehuolto	87	118	125	130

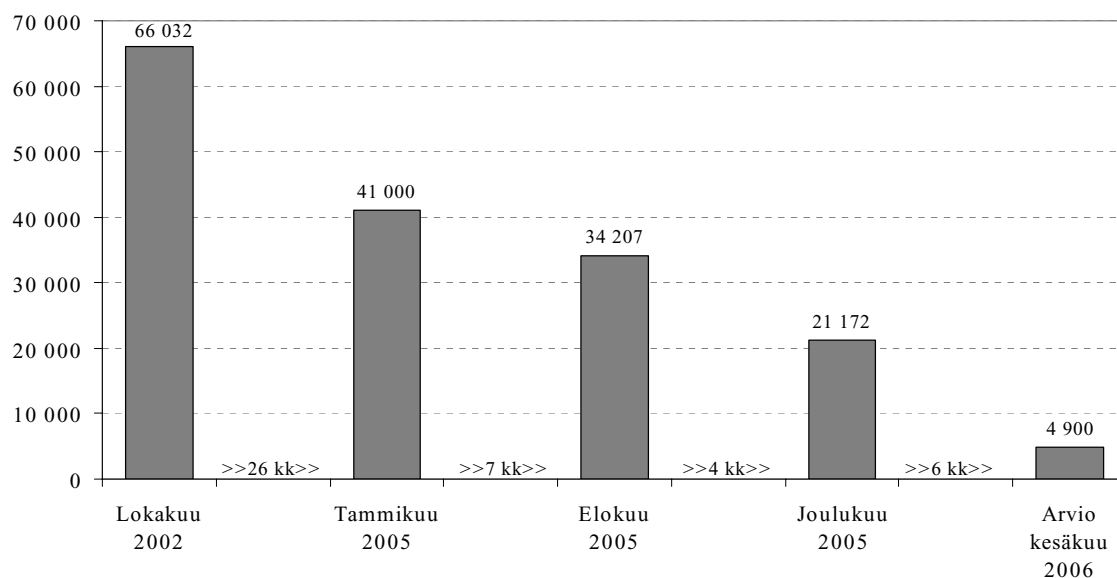
17.5 Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

Vaikuttavuustavoitteet

- Parannetaan sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ja laatua
- Turvataan henkilöstön riittävyys
- Uudistetaan palvelujen järjestämisen rakenteita
- Vahvistetaan seudullista yhteistyötä
- Varmistetaan palvelujen kestävä rahoitusta
- Edistetään vammaisten mahdollisuutta toimia yhteiskunnassa
- Taataan riittävä vähimmäisturva ja kohtuullinen ansioturva
- Turvataan sosiaalivakuutusten kestävä rahoitus
- Turvataan palvelujen saatavuus kohtuullisin käsittelyajoin
- Turvataan käsittelyjen ja ratkaisujen yhdenmukaisuus muutoksenhakuasteissa
- Parannetaan valvontaa ja sen laatua

Tavoitteiden toteutuminen

Terveyspalvelujen saatavuus on kohentunut. Vuoden 2005 lopussa yli puoli vuotta sairaalahoitoa jonotta-neita henkilöitä oli noin 20 000, kun lokakuussa 2002 heitä oli 66 000. Sairaanhoitopiirien väliset erot olivat vielä merkittäviä. Myös puhelinyhteyden saaminen terveyskeskukseen helpottui. Hoidon tarpeen arviointi viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun potilas otti yhteyden terveyskeskukseen, tehtiin varsinkin kattavasti. Kansalaisilla oli mahdollisuus vertailla palvelujen saatavuutta internet -pohjaisen seurannan avulla.

Kuvio 43. Yli 6 kuukautta jonottaneiden määrä**Taulukko 207. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon käynnit ja hoitajaksot vuosina 2000 ja 2003—2005¹⁾**

	2000	2003	2004	2005 arvio
Terveyskeskukset				
Kaikki avohoitokäynnit (1 000)	25 130	24 869	24 963	25 200
— niistä käynnit lääkärillä, %	41,2	38,0	36,9	36,0
Käynnit/asukas	4,9	4,8	4,8	4,8
— äitiysneuvola ²⁾	0,9	1,0	1,0	1,0
— lastenneuvola ³⁾	2,8	2,7	2,8	2,8
— kouluterveydenhuollon käynnit ⁴⁾	2,1	2,1	2,1	2,1
Hammashuollon käynnit (1 000)	4 849	4 925	4 965	5 000
Hoitajaksot vuodeosastolla (1 000)	280	267	258	250
Keskim. hoitoaika, päiviä	27,1	28,4	28,3	28,0
Erikoissairaanhoido				
Avohoitokäynnit (1 000)	6 198	6 551	6 862	7 100
Avohoitokäynnit/asukas	1,20	1,25	1,31	1,35
Päiväkirurgiset jaksot (1 000)	164	185	192	200
Hoitajaksot vuodeosastolla (1 000)	945	902	898	895
Keskim. hoitoaika, päiviä	6,9	6,7	6,7	6,6

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM²⁾ 15—44-vuotiasta kohden.³⁾ 0—7-vuotiasta kohden.⁴⁾ 7—18-vuotiasta kohden.

Arvion mukaan käynnit terveyskeskuksissa ja sairaaloissa kasvoivat edelleen vuonna 2005, enemmän erikoissairaanhoidossa. Tämä johtuu paljolti 1.3.2005 voimaan tulleesta velvoitteesta järjestää ei-kiireellinen hoito annetuissa määrärajoissa. Hoitajaksojen määrät olivat lähes ennallaan ja hoitajaksojen keskimääräinen pituus aiempaa lyhyempi. Päiväkirurgisten toimenpiteiden määrä jatkoi kasvua ja sen ennakoidaan kasvavan edelleen tulevina vuosina. Toiminnan tehostamiseksi on lääkäreiden ja hoitohenkilökunnan työjakoa tarkistettu. Perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä on lääkärille tehtyjen käyntien osuus laskenut tasaisesti. Hammashuollon käyntien määrä nousi vuonna 2005 enää lievästi. Nuorten vuosittaisia kontrollikäyntejä on vähennetty ja käyntejä on porrastettu aiempaa enemmän hoitotarpeen mukaan. Hammashoidossa oli eräillä paikkakunnilla edelleen merkittäviä jonoja.

Terveyspalvelujen laatua on vakioitu muun muassa Käypä hoito-suositusten avulla. Vuoden 2005 lopussa näitä oli valmiina kaikkiaan 64. Vuonna 2005 julkaistiin opas yhtenäisistä kiireettömän hoidon perusteista. Perusteita määritettiin kaikkiaan 193 sairauden hoitoon ja tutkimiseen. Näiden arvioidaan kattavan noin 80 prosenttia kaikesta kiireettömästä hoidosta. Sairaaloiden hoitotoiminnan tuottavuutta kehitettiin tuottamalla vertailutietoja eri sairaaloiden kustannuksista, annetuista hoidoista ja vaikuttavuudesta.

Työssä olevien lääkäreiden määrä oli vuonna 2005 korkeampi kuin kertaakaan aikaisemmin, noin 15 700 lääkäriä. Täyttämättömät terveyskeskuslääkärin ja hammaslääkärin virat olivat ongelmana erityisesti pienemmillä paikkakunnilla. Tilanne heikkeni edelleen vuonna 2005, 15,3 prosenttia terveyskeskuslääkärin viroista ja 12,6 prosenttia hammaslääkärin viroista oli täyttämättä. Hoitohenkilökunnan viroista 3,3 prosenttia oli täyttämättä. Pahin pula oli pätevistä sosiaalityöntekijöistä pienissä kunnissa sekä Etelä- ja Länsi-Suomen suurimmissa kunnissa.

Taulukko 208. Vanhus- ja vammaispalveluiden asiakkaat vuosina 2000 ja 2003—2005¹⁾

	2000	2003	2004	2005 arvio
Vanhusten palveluja saavat, % 75-vuotta täyttäneistä				
— kodinhoitoapu	19,7	18,7	17,7	17,5
— palveluasuminen	5,1	5,5	5,5	5,6
— vanhainkodeissa	5,3	4,7	4,5	4,4
— terveyskeskusten pitkäaikaishoito	3,1	2,6	2,5	2,4
— omaishoidontuella hoidetut	3,0	3,5	3,6	3,8
Vammaispalvelujen asiakkaat				
— vaikeavammaisten kuljetuspalvelu	66 600	76 770	8 000	83 000
— henkilökohtainen avustaja	2 820	3 740	4 030	4 300
— tulkkipalvelut	3 140	3 350	3 400	3 450
— kodinhoitoapu ²⁾	6 380	6 020	5 680	5 400
— kehitysvammalaitoksissa	2 960	2 730	2 630	2 500
— autettu tai ohjattu asuminen	5 820	6 940	7 340	7 600
— palvelu- ja tukiasunnoissa	1 510	1 580	1 640	1 700

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM

²⁾ Kotitaloudet

Vanhuksille ja vammaisille pyrittiin tarjoamaan mahdollisimman kodinomaiset asuinolosuhteet. Yhä useampi asui palvelu- tai tukiasunnossa laitosasumisen sijaan. Kotona asumista helpotettiin kotipalvelun, kotisairaanhoidon ja omaishoidon tuen avulla. Vaikeavammaisten liittämistä osaksi yhteiskuntaa on

helpotettu lisäämällä merkittävästi kuljetuspalveluja sekä henkilökohtaisia avustajia. Vammaispalvelujen määrän lisääntymiseen vaikuttavat paljolti myös muiden palvelujen muutokset, kuten liikenteen ja kauppajen väheneminen maaseudulla sekä ikääntyneen väestön määrän kasvu.

Sosiaali- ja terveystoimen valtionosuuksia on lisätty viime vuosina. Vuonna 2005 laskennallinen valtionosuusprosentti nousi 32,99:ään. Sosiaali- ja terveystoimen menot kuntien kokonaismenoista ovat kasvaneet vuosittain; vuonna 2000 osuus oli 50,9 ja vuonna 2005 arviolta 52,7 prosenttia. Kuntakohtaiset erot ovat merkittäviä.

Sairausvakuutuksen korvaamien yksityisten lääkäri- ja hammaslääkärikäyntien määrät vähenivät hieman. Korvaukset yksityisen hammaslääkärin antamasta hoidosta kasvoivat 2000-luvun alussa selvästi koko väestön tullessa asteittain oikeutetuiksi näihin korvauksiin. Lääkekorvausten kokonaismäärä ja kustannukset kasvoivat edelleen, mutta aikaisempia vuosia hitaammin. Tämä johtui peruskorvattujen ja alemman erityiskorvausluokan lääkkeiden korvausten kasvun taittumisesta lääkevaihdon sekä lääkkeiden hintalautakunnan tekemien hinnantarkistusten seurauksena. Ylemmän erityiskorvausluokan sekä rajoitetusti korvattavien lääkkeiden määrät ja kustannukset kasvoivat edelleen ripeästi uusien ja kalliiden lääkkeiden johdosta. Matkakorvausten määrä kasvoi huomattavasti. Sairausvakuutuksen rahoituksen epätasapaino on kasvanut viime vuosina.

Taulukko 209. Sairausvakuutusetuuksien lukumäärät vuosina 2000 ja 2003—2005¹⁾

	2000	2003	2004	2005
Sairauspäivärahan saajat	296 300	325 600	335 500	345 300
Sairausvakuutuksen kustantamat omavastuukerrat (1 000 kpl)				
— lääkkeet	19 180	20 000	20 550	20 600
— yksityislääkärikäynnit	3 350	3 575	3 500	3 450
— yksityishammaslääkärikäynnit	1 200	2 900	2 940	2 820
— yksityinen tutkimus ja hoito	1 110	1 160	1 160	1 230
— matkat	3 210	3 390	3 540	4 120
Kelan kuntoutujat	96 040	105 680	104 300	105 100

¹⁾ Lähde: Kansaneläkelaitos

Vanhuuseläkeläisten määrä on kasvanut vuosi vuodelta väestön ikääntyessä. Heidän määränsä kasvoi poikkeuksellisen paljon vuonna 2005, 12 700:llä. Tämä oli kuitenkin vähemmän kuin ennakoitiin, sillä vuonna 2005 sai poikkeuksellisesti kolme ikäluokkaa kerralla oikeuden jäädä eläkkeelle joustavasti 62—65-vuotiaana. Varhennettua vanhuuseläkettä lukuun ottamatta eri varhaiseläkkeiden saajien määrät vähenivät edelleen. Tämä johtui pääosin osa-aikaeläkkeen ja varhennetun varhaiseläkkeen ikärajojen nostamisesta muutama vuosi sitten.

Kansaneläkkeen merkitys on asteittain vähentynyt yhä useamman uuden eläkkeensaajan ehtiessä kartuttaa työeläkettään tasolle, joka ei enää oikeuta kansaneläkkeeseen. Eläkejärjestelmän kestävä rahoituksen kannalta keskeinen uudistus on vuoden 2005 alusta asteittain voimaan tullut työeläkejärjestelmän uudistus. Olennainen on elinaikakerroin, jolla tarkistetaan tulevia eläkkeitä niin, että ikäluokkien elinajan piteneminen ei kasvata automaattisesti eläkemenoja. TEL-maksun osuus palkoista on pysynyt kolmen viime vuoden ajan vakaana (21,4—21,6 %). Suomen osittain rahastoiva työeläkejärjestelmä turvaa monia muita maita paremmin eläkkeiden pitkän aikavälin rahoituksen. Työeläkerahastojen osuus BKT:stä on noussut tasaisesti ja vuonna 2005 osuus oli 66 prosenttia, kun se oli 50 prosentin tasoa vuonna 2000.

Taulukko 210. Eläkkeen saajat vuosina 2000 ja 2003—2005¹⁾

	2000	2003	2004	2005
Vanhuuseläke	869 700	901 900	917 300	940 000
— varhennettu vanhuuseläke	64 700	65 700	69 100	72 900
Osa-aikaeläke	24 500	41 200	36 450	32 500
Työkyvyttömyyseläke	276 300	267 100	267 000	269 400
— yksilöllinen varhaiseläke	34 800	16 500	12 250	9 500
Työttömyyseläke	54 300	55 700	52 900	50 900
Perhe-eläke	281 300	285 900	286 400	287 450

¹⁾ Lähde Eläketurvakeskus

Työttömyystilanteen kohentuminen vähensi työttömyyspäivärahojen tarvetta. Työttömien aktivoimiseen panostettiin aiempaa voimallisemmin, mikä näkyi aikuiskoulutustuen ja koulutuspäivärajan saajien määrän kasvuna.

Taulukko 211. Työttömyyspäivärahojen saajat vuosina 2000 ja 2003—2005

	2000	2003	2004	2005
Ansiopäivärahan saajat	296 400	287 100	285 440	276 470
Peruspäivärahan saajat	43 300	51 350	54 780	52 820
Aikuiskoulutustuki ¹⁾	-	6 470	6 580	6 970
Koulutuspäiväraha	900	1 500	1 680	1 710
Työmarkkinatuen saajat ²⁾	286 600	255 450	248 900	240 570

¹⁾ Maksettu 1.8.2001 alkaen.

²⁾ Työmarkkinatuki on työministeriön alainen momentti. Luvusta puuttuvat yhdistelmä- ja kotoutumistuen saajat.

Ensimmäisenä muutoksenhakuasteena sosiaalivakuutusasioissa toimii tarkastuslautakunta ja työttömyysturvaa koskevissa asioissa työttömyysturvalautakunta. Työttömyysturvaa koskevat vuosittaiset valitusmäärät ovat vakiintuneet noin 8 000 asiaan. Niiden käsittelyaika oli vuonna 2005 noin neljä kuukautta. Tarkastuslautakunnassa valitusasioiden määrä on noussut vuodesta 2000 noin tuhannella asialla vuosittain ja käsittelyajat ovat pidentyneet. Vuonna 2005 valitusten käsittelyaika tarkastuslautakunnassa oli noin 9 kuukautta.

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Kiireettömään hoitoon pääsyä koskeva uudistus tuli voimaan 1.3.2005. Osana hoitoon pääsyn turvaamista laadittiin yhtenäiset kiireettömän hoidon kriteerit. Uudistukseen liittyy valtakunnallisen sähköisen potilas-kertomuksen ja terveydenhuollon yhtenäisen tietoteknologia-arkkitehtuurin kehittäminen sekä jonojen hallintaa ja vertailua koskevan seurannan kehittäminen.

Terveyskeskusten toimintaa ja seutuyhteistyötä sekä terveydenhuollon henkilöstön työnjaon kehittämistä tuettiin kehittämishankerahoituksella. Sairaanhoidopiirien ja terveyskeskusten laboratorio- ja kuvantamistoimintojen, lääkinnällisen kuntoutuksen sekä päivystys- ja ensihoidon alueellisen järjestämisen tukemista jatkettiin. Tavoitteena on, että kaikilla sairaanhoidopiireillä on suunnitelma alueellisesta järjestämisestä vuoteen 2007 mennessä. Palvelujen järjestämisen rakenteiden ja seudullisen yhteistyön uudistamista jatkettiin muun muassa Kainuun maakunnan hallintokokeilulla.

Hoitoonpääsyn tehostamista toteutettiin tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmissä vuoden 2005 alusta voimaantulleella täyskustannusvastuumaksulla.

Osana valtioneuvoston ns. veteraanipakettia korotettiin veteraanikuntoutuksen määrärahaa 12 milj. eurolla. Veteraanikuntoutuksen kokonaismääräraha oli vuonna 2005 noin 48 milj. euroa. Samalla uudistettiin veteraanikuntoutuksen sisältöä. Myös sotainvalidien etuuksia parannettiin. Sotainvalidien ja rintamaveteraanien erityisetuuksiin käytettiin yhteensä 430 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysohjeelle laadittiin soveltamisopas. Kertomusvuona aloitettiin koulujen terveydellisten olojen valvontaa koskevan ohjeen valmistelu sekä valmisteltiin laki asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista, joka tuli voimaan 1.2.2006.

Vuoden 2005 aikana valmistuivat kansallisen kemikaaliohjelman laatimiseksi tarvittavat selvitykset. Niiden perusteella laadittiin ohjelmaluonnos, joka luovutettiin ympäristöministerille vuoden 2006 alussa. Ohjelmaluonnos on laajalla lausuntokierroksella.

Sosiaalialan kehittämishanke käynnistyi vuonna 2003 ja se jatkuu vuoteen 2007 tiiviissä yhteistyössä Kansallisen terveydenhuollon hankkeen kanssa. Samalla käynnistyi Hyvinvointi 2015 -ohjelman valmistelu ja sosiaalialan pitkän aikavälin kehittäminen. Kehittämishankkeella pyritään saamaan aikaan pysyviä muutoksia sosiaalipalvelujen järjestämisessä. Tavoitteena on palvelujen tasavertaisen saatavuuden turvaaminen asuinpaikkakunnasta riippumatta lisäämällä seudullista yhteistyötä. Tämä edistämiseksi toteutettiin syyskuun 2005 laaja aluekierros. Yli 80-vuotiaiden hoidon tarpeen arviointivelvoitetta koskeva laki hyväksyttiin vuonna 2005 ja se tuli voimaan 1.3.2006. Vuoden aikana valmisteltiin myös omaishoitoa koskeva laki ja eduskunta hyväksyi sen. Vuoden 2005 alussa käynnistettiin lastensuojelulain kokonaisuudistuksen valmistelu.

Vuoden aikana valmistuivat oppaat kiireellisestä sosiaalipalvelusta eli sosiaalipäivystyksestä, opas huolen puheeksi ottamisesta ja dialogisista yhteistyökäytännöistä, opas palvelusetelin käytöstä kotipalvelussa sekä omaishoitoa koskeva opas.

Laki ja asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä täydennyskoulutusvelvoitetta koskeva sosiaalihuoltolain muutos tulivat voimaan 1.8.2005 lukien. Lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot arvioivat sosiaalialan ammatillisen henkilöstön tehtävärakenteen ja mitoituksen nykytilannetta ja kehittämistarpeita vuoden 2005 peruspalvelujen arvioinnin yhteydessä. Kertomusvuonna asetettiin työryhmät valmistelemaan sosiaalihuollon henkilöstön saannin ja osaamisen turvaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

Kuntien toiminnallisten kehittämishankkeiden valtionavustusjärjestelmää koskeva suunnittelu- ja valtionosuuslain muutos vahvistettiin. Sisäasiainministeriön johdolla valmisteltiin kertomusvuonna ehdotus kuntien rahoitus- ja valtionosuusperusteiden tarkistamiseksi.

Sairausvakuutuksen rahoitus uudistettiin vuoden 2006 alusta maksujen ja etuuksien välisen yhteyden sekä järjestelmän läpinäkyvyyden parantamiseksi. Sairausvakuutus jaettiin työtulovakuutukseen ja sairaanhoitovakuutukseen. Työtulovakuutuksen rahoittavat pääosin työnantajat ja työntekijät. Valtio maksaa vähimmäismääräiset päivärahat ja osan yrittäjien työterveyshuollon menoista. Sairaanhoitovakuutus rahoitetaan vakuutettujen maksuin ja valtion varoin.

Sairausvakuutuksen kautta korvattavien lääkekustannusten kasvun hillitsemiseen tähtäviä toimenpiteitä valmisteltiin vuoden 2005 aikana. Lääkkeiden tukkuhintoja alennettiin vuoden 2006 alusta viidellä prosentilla. Lisäksi lääkkeiden korvausperiaatteita uudistettiin.

Kertomusvuonna valmisteltiin esityksiä toimeentuloturvan muutoksenhakujärjestelmän uudistamista selkeämmäksi, yksinkertaisemmaksi ja toimeenpanoon nähden nykyistä riippumattommaksi. Muutosten on tarkoitus astua voimaan 1.1.2007. Esityksillä turvataan palvelujen saatavuus, käsittelyjen ja ratkaisujen yhdenmukaisuus muutoksenhakuasteissa ja parannetaan valvontaa ja sen laatua.

Kansaneläkettä korotettiin vuoden 2005 alusta 7 eurolla kuukaudessa. Sairaus- äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan sekä erityisvanhempainrahan vähimmäismäärää korotettiin lähes 94 eurolla kuukaudessa. Vastavasti kohosi myös kuntoutusrahan vähimmäismäärä.

Eläkeuudistuksen toimeenpanona annettiin hallituksen esitys työeläkelakien yhteensovittamiseksi (TYEL). Esityksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2007.

Voimavarojen käyttö

Taulukko 212. Toimiviin palveluihin ja kohtuulliseen toimeentuloturvaan käytettyjä voimavaroja vuosina 2003—2005, milj. euroa

	2003	2004	2005
STM:n toimintaresurssit			
Terveysosasto, perhe- ja sosiaalipalveluosasto sekä vakuutusosasto	10,0	9,5	9,5
STM:n erillisprojektit			
Kansallinen terveydenhuollon hanke	0,8	0,8	0,7
Kansallisen elektronisen sairauskertomuksen kehittäminen (tietoyhteiskuntaohjelma)	0,8	0,8	0,5
Työterveyshuoltolain toimeenpano	0	0,1	0
Sosiaalialan kehittämishanke	0,1	0,5	0,6
Palvelulainsäädäntöhanke	0	0,2	0,2
Hallinnonalan laitokset			
Stakes	21,0	21,9	20,5
Työttömyysturvalautakunta	1,7	1,8	1,7
Tarkastuslautakunta	1,8	1,6	1,9
Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	4,2	4,9	2,9
Valtion koulukodit	0,6	0,6	0,6
Lääkelaite ja Lääkehoidon kehittämiskeskus	2,5	2,6	2,7

Taulukko 213. Eräät kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2003	2004	2005 arvio
Vanhusten laitoshoido	652	737	774	810
Vammaishuollon laitoshoido	140	156	160	165
Suojatyö ja kehitysvammatoiminta	125	142	141	145
Kotipalvelu	463	544	560	580
Muut vanhusten ja vammaisten palvelut	735	1 060	1 157	1 250

Taulukko 213. Eräät kuntien sosiaali- ja terveystoimen menot vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

Perusterveydenhuolto	1 984	2 396	2 463	2 540
Hammashuolto	239	307	310	320
Erikoissairaanhoido	2 956	3 651	3 878	4 050

Taulukko 214. Sairausvakuutuksen menoja vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2003	2004	2005
Sairauspäivärahat	494	634	670	706
Lääkkeet	678	920	1 015	1 076
Lääkärintalvelut	60	66	65	63
Hammaslääkärintalvelut	41	93	95	92
Tutkimus ja hoito	58	56	56	56
Matkat ja sairaankuljetukset	108	131	141	164
Kuntoutusmenot	220	278	286	285

Taulukko 215. Eläkemenot vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2003	2004	2005 arvio
Vanhuseläkkeet	8 715	10 586	11 095	11 700
Osa-aikaeläkkeet	133	274	257	240
Työkyvyttömyyseläkkeet	2 747	2 915	2 988	3 090
Työttömyyseläkkeet	621	738	728	715
Perhe-eläkkeet	1 236	1 376	1 406	1 440
Kansaneläkkeet	2 541	2 621	2 603	2 634
Valtion eläkkeet	2 368	2 788	2 894	2 965
Kuntien eläkkeet	1 665	2 120	2 220	2 340
Yksityisen sektorin eläkkeet	6 541	7 978	8 331	8 730

Taulukko 216. Työttömyysturvan menot vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

Tehtäväalue	2000	2003	2004	2005
Peruspäiväraha	83	112	123	118
Ansiopäiväraha	1 306	1 361	1 470	1 460
Aikuiskoulutustuki ¹⁾	-	25	27	28
Koulutuspäiväraha	12	16	18	19
Työmarkkinatuki ²⁾	829	903	909	857

¹⁾ Maksettu 1.8.2001 alkaen.²⁾ Työmarkkinatuki on työministeriön alainen momentti. Luvusta puuttuvat yhdistelmä-tuen ja kotoutumistuen saajat.

17.6 Lapsiperheiden hyvinvointi

Vaikuttavuustavoitteet

- Tuetaan vanhemmuutta ja perheiden yhtenäisyyttä
- Helpotetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovitusta
- Tasataan lapsista aiheutuvia kustannuksia
- Vahvistetaan lasten turvallista kasvu- ja kehitysympäristöä

Tavoitteiden toteutuminen

Syntyvyys on viime vuosina pysynyt lähes ennallaan. Ensisynnyttäjien keski-ikä on lähes 28 vuotta. Kokonaishedelmällisyysluku on noussut 1,80:een, mikä on eurooppalaisittain varsin korkea. Avopariperheiden ja yksinhuoltajaperheiden määrä on kasvanut. Yksinhuoltajaperheissä elävien lasten määrä on vakiintunut noin 184 000:een. Työllisyyden paraneminen ja verotuksen keveneminen ovat parantaneet lapsiperheiden taloudellista asemaa. Yksinhuoltajaäitien työttömyys on huomattavasti yleisempää kuin muiden naisten, joilla on vastaavan ikäisiä lapsia.

Vanhempainvapaista työnantajille aiheutuvia ns. perhekustannuksia tasattiin aiempaa enemmän vuoden 2005 alusta korottamalla sairausvakuutuksesta työnantajille maksettavaa vuosilomakustannusten korvausta.

Alle kouluikäisten lasten määrän laskiessa, ovat kunnallisessa päivähoidossa olleiden lasten kokonaismäärät hieman alentuneet. Kodin ulkopuolella hoidetaan 3—5-vuotiaista 68 prosenttia ja 1—2-vuotiaista 37 prosenttia. Suuri osa alle 3-vuotiaista hoidetaan kotona kotihoidon tuella tai on kotona jommankumman vanhemman ollessa vanhempainlomalla. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan on panostettu viime vuosina. Osittaisen hoitorahan käyttö on yleistynyt, kun oikeus siihen laajeni 1.8.2004 alkaen myös perusopetuksen ensimmäisen ja toisen luokan lapsen vanhempiin. Lasten turvallinen kasvu- ja kehitysympäristö on kohentunut; sairaaloissa hoidettujen lasten tapaturmien ja alle 15-vuotiaiden tapaturmakuolleisuus ovat vähentyneet.

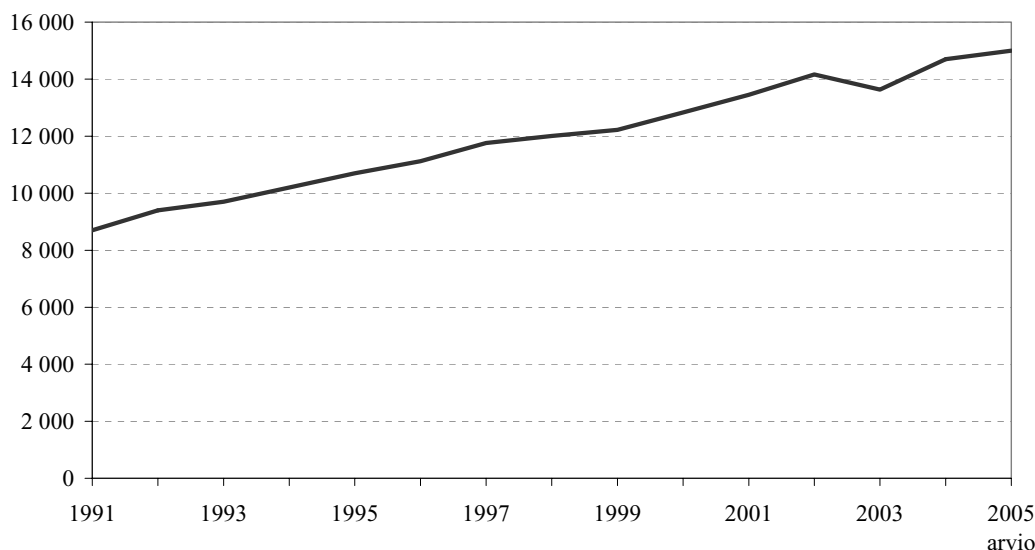
Taulukko 217. Lapsiperhe-etuuksien saajat vuosina 2000 ja 2003—2005

	2000	2003	2004	2005
Vanhempainpäivärahan saajat				
— äidit	97 360	96 640	98 400	99 070
— isät	42 920	45 610	46 950	47 550
Lapsilisälapsia (1 000)	1 064	1 041	1 040	1 034
Lapsia hoidossa 31.12.				
— kunnallinen päivähoito	200 500	190 650	185 800	184 000 ¹⁾
— kotihoidon tuki	111 600	105 600	103 850	103 300
— yksityisen hoidon tuki	14 060	14 110	14 850	15 370
— osittainen hoitoraha	1 550	2 130	10 870	10 820
Lastensuojelun avohuollossa lapsia ja nuoria vuoden aikana	49 350	56 400	59 900	62 000 ¹⁾

¹⁾ Arvio

Suurin osa lapsista voi hyvin, mutta huolestuttavaa on lastensuojelun tarpeessa olevien lasten määrän jatkuva kasvu. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja sekä huostaanotettuja lapsia ja nuoria on entistä enemmän. Myös kiireellisillä päätöksillä ja vasten tahtoa tehdyt huostaanotot ovat lisääntyneet. Keskeiset syyt kehitykseen ovat alkoholin lisääntynyt käyttö sekä mielenterveysongelmat.

Kuvio 44. Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset vuosina 1991—2005¹⁾

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Perhepolitiikassa toteutettiin perhepoliittisen strategian linjauksia hallitusohjelman mukaisina toimenpiteinä. Lastensuojelussa käynnistettiin laaja kehittämisohjelma lastensuojelukäytäntöjen uudistamiseksi. Hallitus antoi eduskunnalle esityksen lastensuojelulain muutoksesta, jolla säädellään laitoshuollossa oleviin huostaanotettuihin lapsiin kohdistuvia pakotteita ja rajoitustoimenpiteitä. Lapsiasiavaltuutettu aloitti toimintansa syyskuussa 2005. Tilaa lapsille ja perheille yhteiskunnassa -hanke sekä PERHE -hankkeen valtakunnallinen koordinaatioryhmä aloittivat työskentelynsä.

Perhevapaista aiheutuvien kustannusten tasaisempaa jakautumista on selvitetty yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Työ jatkuu virkamiesvalmisteluna vuonna 2006 ja mahdolliset lakimuutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuodesta 2007 alkaen.

Voimavarojen käyttö

Lapsiperheiden hyvinvointia edistettiin monin hallinnonalan ja kuntien toimin.

¹⁾ Lähde: Stakes ja STM

Taulukko 218. Lapsiperheiden ja hyvinvointiin käytettyjä voimavaroja vuosina 2000 ja 2003—2005, milj. euroa

	2000	2003	2004	2005
Äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat	479	570	610	670
Lasten päivähoido, sis. pienten lasten hoidon tuet	1 882	1 941	1 949	1 970 ¹⁾
Lasten ja nuorten laitoshoido	166	253	289	320 ¹⁾
Muut lasten ja nuorten palvelut	346	412	427	440 ¹⁾
Lapsilisät	1 387	1 359	1 429	1 424
Äitiysavustukset	9	11	11	11

¹⁾ Arvio

17.7 Sukupuolten tasa-arvon edistäminen

Vaikuttavuustavoitteet

- Valmistellaan ja toimeenpannaan tasa-arvon toimintaohjelma
- Uusittu tasa-arvolaki tulee voimaan
- Naisten ja miesten palkkaerot kaventuvat
- Määräaikaiset palvelussuhteet vähenevät
- Naisten osuus päätöksenteossa ja taloudessa kasvaa
- Naisyrittäjyys lisääntyy
- Naisiin kohdistuva väkivalta sekä prostituutio vähenevät
- Tasa-arvopoliittiset kysymykset arvioidaan myös miesnäkökulmasta

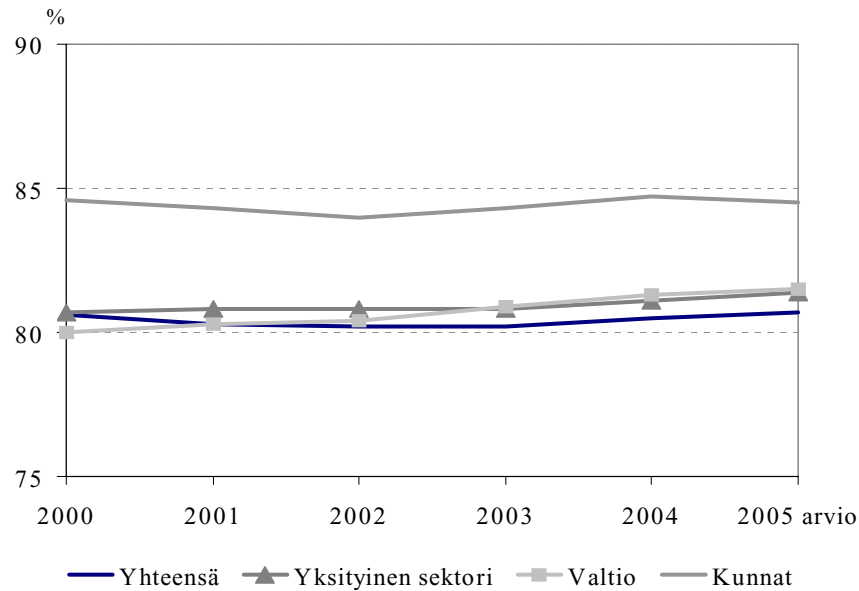
Tavoitteiden toteutuminen

Naisten säännöllisen työajan ansiot olivat edelleen keskimäärin 19 prosenttia pienemmät kuin miesten ansiot. Vuonna 2005 miesten ja naisten välinen suhteellinen palkkaero pysyi ennallaan, mutta euromääräinen ansioero kasvoi. Määräaikaiset työsuhteet olivat julkisella sektorilla yleisempiä kuin yksityisellä sektorilla. Määräaikaisuus oli erityisesti nuorten naisten ongelma. Vuonna 2005 naisten määräaikaisten työsuhteiden osuus väheni hieman valtiolla, mutta miesten määräaikaisten työsuhteiden osuus vastaavasti kasvoi hieman.

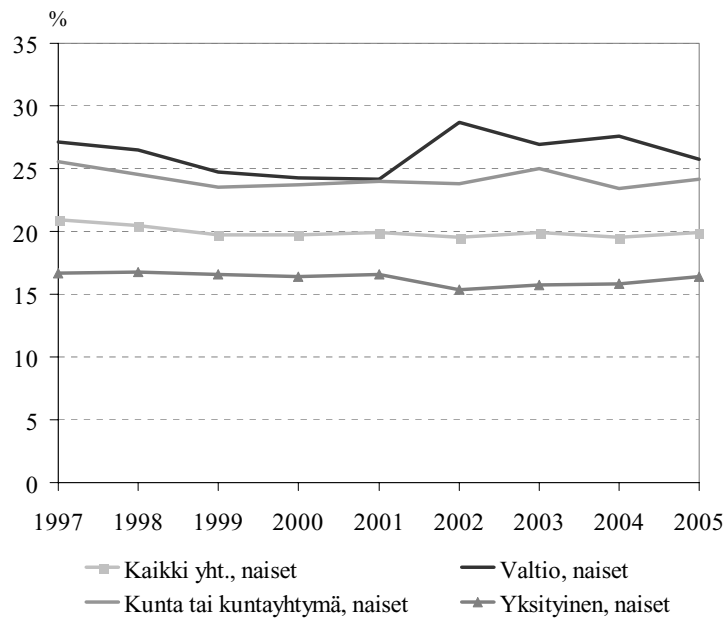
Vuonna 2004 naisten osuus yhtiöiden hallituksissa oli suurin valtion liikelaitoksissa, vähän pienempi valtionyhtiöissä ja selvästi pienempi pörssi-yhtiöissä. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan sisältyvää ohjelmaa naisten määrän lisäämiseksi valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa jatkettiin vuonna 2005 ja 40 prosentin tavoite molempien sukupuolten edustuksesta saavutettiin.

Kotitöiden tasainen jakautuminen sukupuolten kesken vahvistaa miesten asemaa perheessä ja lisää naisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua työelämään. Isien käyttämä aika lasten hoitoon ja kotitöihin lisääntyi. Pienten lasten hoito ja kotityöt olivat kuitenkin edelleen pääosin naisten vastuulla, samoin kuin perhevapaiden käyttö.

Kuvio 45. Palkansaajan säännöllisen työajan keskiansio sektoreittain vuosina 2000—2005, naisten ansiot miesten ansioista, %¹⁾

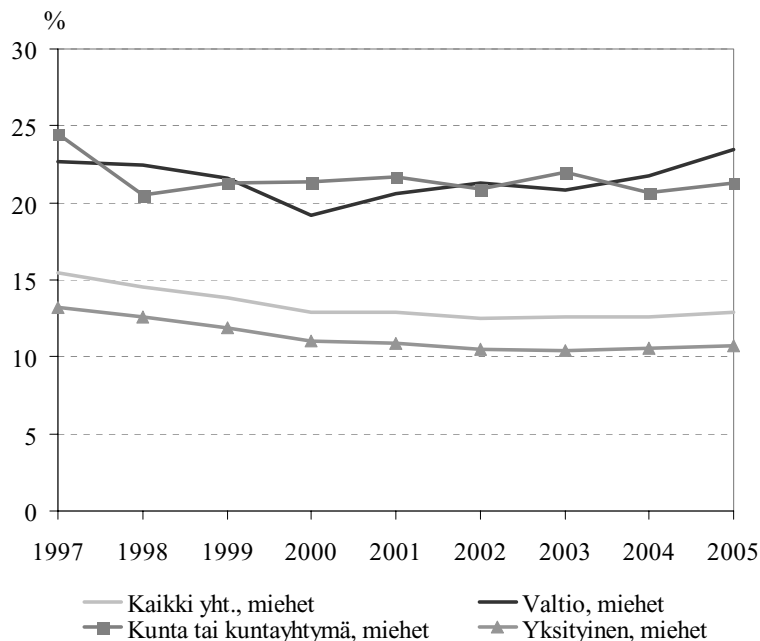
Kuvio 46. Määräaikaisten työsuhteiden osuus sektoreittain sukupuolen mukaan vuosina 1997—2005, naiset²⁾

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

²⁾ Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 47. Määräaikaisten työsuhteiden osuus sektoreittain sukupuolen mukaan vuosina 1997—2005, miehet¹⁾

Kertomusvuoden toimenpiteitä

Uudistettu tasa-arvolaki tuli voimaan kesäkuussa 2005. Uudistettu laki vahvistaa laissa säädettyä tasa-arvon edistämismääräyksiä ja syrjinnän poistamista. Laki täsmentää työpaikan tasa-arvosuunnittelua koskevia säännöksiä. Tasa-arvosuunnitelmaan, joka on pakollinen yli 30 hengen yrityksissä, tulee sisällyttää muun muassa kartoitus miesten ja naisten palkoista ja palkkaeroista. Sekä työmarkkinakeskusjärjestöt että valtiolta ovat yhteisesti sitoutuneet edistämään naisten ja miesten samapalkkaisuutta erityistoimin.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma ja sen toteutumista seuraa kaikki hallinnonalat kattava työryhmä. Suuri osa ohjelman yli sadasta toimenpiteestä oli käynnissä tai jo valmistunut. Tasa-arvon valtavirtaistamiseksi valtionhallinnossa järjestettiin vuoden 2005 aikana koulutusta eri ministeriöiden virkamiehille.

Asetettava korkean tason työryhmä tulee seuraamaan, että ohjelmassa asetetut konkreettiset tavoitteet, kuten palkkaeron kaventuminen viidellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2015 mennessä, toteutuvat.

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus

Voimavarojen käyttö**Taulukko 219. Sukupuolten tasa-arvon edistämiseen käytettyjä voimavaroja vuosina 2003—2005, milj. euroa**

	2003	2004	2005
STM:n toimintaresurssit			
Tasa-arvoyksikkö	0,6	0,7	0,7
Tasa-arvovaltuutetun toimisto	0,6	0,6	0,6
STM:n erillisprojektit			
Naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution sekä ihmiskaupan ehkäisyhanke	0,1	0,3	0,1

17.8 Hallinnonalan toiminnan ja talouden ohjaus ja yhteistyö

Sosiaali- ja terveysministeriö toimi yhtenä pilottiministeriönä budjetin rakenteen uudistamisessa. Tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkiyttää nykyistä luku- ja momenttirakennetta, uudistaa päätös- ja selvitysosien tietosisältö sekä määritellä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden tavoitteet ja indikaattorit. Uusimuotoinen budjetti otetaan käyttöön vaiheittain vuodesta 2007 alkaen.

Hallinnonalan laitokset toteuttivat omalta osaltaan ministeriön yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tulostavoitteita ja osallistuivat hallitusohjelman hankkeisiin. Vuonna 2005 hallinnonalan ohjausta ja yhteistyötä vahvistettiin. Hallinnonalalla tehtiin vapaaehtoiset tilinpäätöskannanotot ja vuoden 2004 toiminnasta raportoitiin käyttäen uusimuotoista tilinpäätöskertomusta. Hallinnonalan tulosohtauksen käsikirja julkaistiin.

Hallituksen kehyspäätöksessä keväällä 2005 sopima valtion henkilöstömäärän vähentämistavoite toi ministeriöille uuden tehtävän, hallinnonalan strategisen henkilöstösuunnitelman valmistelun. Sosiaali- ja terveysministeriö selvitti yhdessä hallinnonalan virastojen kanssa keinoja toimintojen tehostamiseksi ja henkilöstömäärän vähentämiseksi. Hallinnonalan hankintamenettelyjä, tietohallintoa sekä talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelutehtäviä koskeva yhteistyö käynnistyi.

17.9 Tärkeimmät yhteenvetotiedot rahastojen ja liikelaitosten talouden ja toiminnan tuloksellisuuden kehityksestä**Työsuojelurahasto**

Työsuojelurahaston toiminta perustuu lakiin, jonka mukaan rahasto on perustettu edistämään tapaturmavakuutuslain perusteella vakuutusvelvollisten työnantajien ja heidän työntekijöiden työsuojelua sekä myöntämään varoja työsuojelututkimukseen ja -koulutukseen sekä tiedottamiseen. Lisäksi rahasto tukee Työturvallisuuskeskuksen toimintaa.

Rahaston toiminnan tulot muodostuvat pääosin Tapaturmavakuutuslaitosten liiton keräämästä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen työsuojelumaksusta, joka oli 9,5 milj. euroa vuonna 2005. Toimiston ja hallinnon menot olivat 1,1 milj. euroa.

Rahasto antoi hakemuksia koskevaa neuvontaa ja käsitteli 462 hakemusta, mikä oli 4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2004. Työsuojelurahasto myönsi vuonna 2005 työelämän tutkimus-, kehitys- ja tiedotustoimintaan yhteensä 9,5 milj. euroa. Hankkeet käsittelivät työelämän terveysriskejä, riskienhallintaa, kuormi-

17. Sosiaali- ja terveysministeriö

tustekijöitä, työyhteisöjen toimivuutta sekä työpaikkaratkaisujen vaikutuksia. Hakemusten yhteissumma oli 21,1 milj. euroa. Työsuojelurahasto myönsi tukea noin 6,4 milj. euroa 255:lle tutkimus-, koulutus- ja tiedotushankkeelle sekä stipendille. Rahaston avustus Työturvallisuuskeskukselle vuonna 2005 oli 2,6 milj. euroa.

Työsuojelurahaston toiminta arvioitiin vuonna 2005. Tavoitteena oli saada uusia näkemyksiä rahaston toiminnan kehittämiseen ja suuntaamiseen. Arvioinnin perusteella todettiin rahaston toiminta-alueen olevan laaja, mutta toiminnan vastaavan työelämän muutoksista tutkimuksiin tarvittaviin tietoihin.

EU:n rakennerahastot

ESR-hankkeet tukevat osaltaan sosiaali- ja terveysministeriön strategisia painopisteitä. Erityisesti syrjäytymisen ehkäisy, sukupuolten tasa-arvon edistäminen työelämässä ja työkyvyn ylläpitäminen ovat olleet ESR-toiminnan painopisteinä kuluvalle rakennerahastokaudella. Sosiaali- ja terveysministeriössä oli nykyisen ohjelmakauden (2000—2006) aikana vuoden 2005 loppuun mennessä käynnistetty 149 projektia. Lisäksi Itä-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston hallinnoimia projekteja oli 5. Projekteista 58 on päättynyt ja ne on suljettu hankehallintajärjestelmissä. Hankkeet ovat pääsääntöisesti pitkäkestoisia, useamman vuoden kokonaisuuksia, joten hankemäärän kasvu hidastuu lähestyttäessä ohjelmakauden loppumista.

Maksatuskäsittelyyn vuonna 2004 saadut henkilöstön lisäresurssit pysyivät ennallaan vuonna 2005. Näin maksatuksessa aiemmin syntyneitä ruuhkia pystyttiin purkamaan.

Vuonna 2005 toteutettiin rakennerahastojen alueellistaminen Itä-Suomen läänissä ja tavoite 3-ohjelmassa toteutettiin rajoitettua hankintamenettelyä käyttäen toimijoiden haku, jonka kautta valikoitui kuusi hanketta rahoitettavaksi vuosina 2005—2008. Lisäksi toimintavuonna toteutettiin työelämän kehittämishankkeiden tulosten arviointi sekä käynnistettiin syrjäytymishankkeiden tulosarviointi; valvojia koulutettiin erityisesti projektien valvontatehtäviin. Itä-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston henkilöstöä koulutettiin rakennerahastoasioiden alueellistamiseksi.

Taulukko 220. STM:n hallinnoimat EU:n rakennerahastohankkeet; määrärahat sekä henkilöstöresurssit vuosina 2003—2005

	2003	2004	2005
Käynnissä olevat projektit	121	140	149
Sidottu hankkeisiin (ESR/EAKR + valtio, 1 000 €)	2 554	6 310	8 390
Sidottu hankkeisiin ISLH:ssa (ESR/EAKR + valtio, 1 000 €)	-	-	347
Henkilöstöresurssit (htv)	4,0	5,2	6,7

17.10 Valtionyhtiöiden kehitys ja omistajapolitiikka

Alko

Taulukko 221. Alkon toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2003—2005

	2003	2004	2005
Liikevaihto ilman alkoholijuomaveroa, milj. euroa	476,3	502,2	518,7
Liikevoitto, milj. euroa	42,9	42,8	50,9

Taulukko 221. Alkon toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2003—2005

Voitto ennen satunnaiseriä, milj. euroa	43,8	43,8	52,0
Tilikauden voitto, milj. euroa	27,5	32,1	38,9
Taseen loppusumma, milj. euroa	217,3	210,9	225,1
Alkon osuus tilastoidusta alkoholien myynnistä, %	42,5	44,0	43,7
Omavaraisuusaste, %	25,0	30,7	31,6
Sijoitetun pääoman tuotto, %	87,0	73,8	76,6
Henkilöstö keskimäärin	2 574	2 453	2 456

Alkon tehtävänä on huolehtia alkoholilaisissa yksinoikeudeksi säädetyn vähittäismyynnin harjoittamisesta. Yksinoikeuden tavoite on alkoholien kulutuksen aiheuttamien haittojen ehkäiseminen.

Vuonna 2004 toteutetut alkoholiveron alennukset lisäsivät alkoholijuomien myyntiä merkittävästi. Vuonna 2005 myynti tasaantui 13 prosenttia korkeammalle tasolle kuin ennen veroratkaisua. Alkoholiyhtiö osallistui monin tavoin sosiaali- ja terveysministeriön ohjaaman Alkoholiohjelman 2004—2007 toimintaan. Vuoden aikana perustettiin seitsemän uutta myymälää. Myymälöitä oli vuoden 2005 lopussa 327 ja myymäläverkostoa täydentäviä tilauspalvelupisteitä oli 139.

Raha-automaattiyhdistys

Taulukko 222. Raha-automaattiyhdistyksen toimintaa kuvaavia tietoja vuosilta 2003—2005

	2003	2004	2005
Liikevaihto, milj. euroa	581	583	595
Tilikauden voitto, milj. euroa	399	387	404
Tilikauden voitto, %	69	68	68
Sijoituspaikkamaksut, milj. euroa	92	91	93
Henkilöstökulut, milj. euroa	42	43	44
Henkilöstö	1 641	1 654	1 616

Raha-automaattiyhdistyksen tehtävänä on harjoittaa yksinoikeudella raha-automaatti- ja kasinopelitoimintaa Suomessa. Raha-automaattiyhdistyksen voitto käytetään valtion budjetin kautta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Raha-automaattiyhdistyksen liiketoimintaan kuuluvat yrittäjien tiloihin sijoitetut raha-automaatit ja kasinopelit, Raha-automaattiyhdistyksen omat pelialiketit, ravintolakasinopelit ja GrandCasino RAY. Liikevaihto nousi 595 milj. euroon, lisäystä 2,1 prosenttia. Liikevaihdon kasvua hidastivat käteisen rahan väheneminen, internet-, mobiili- ja viihdepelien tarjonnan lisääntyminen sekä Raha-automaattiyhdistyksen linjaus pidättäytyä voimakkaasta pelien markkinoinnista ja lisäämisestä. Arpajaisveroa maksettiin 53 milj. euroa. Tilikauden voitto oli 404 milj. euroa. Raha-automaattiyhdistyksen palveluksessa työskenteli vuoden 2005 lopussa 1 616 henkilöä, joista yli puolet oli osa-aikaisia.

Vuonna 2005 valtioneuvosto myönsi avustuksia Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 305 milj. euroa 1 145 yleishyödylliselle yhteisölle ja säätiölle terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistäviin tarkoituksiin. Lisäksi Valtiokonttorille osoitettiin 105 milj. euroa sotainvalidien ja veteraanien kuntoutukseen. Vuoden 2004 tuotto käytettiin kokonaisuudessaan.

Avustettujen järjestöjen yhteenlasketut toiminnan kulut olivat vuonna 2005 noin 1,7 mrd. euroa. Henkilöstön yhteismäärä järjestöissä oli henkilötyövuosina arvioituna noin 29 000. Järjestöjen oman arvion mukaan avustettujen järjestöjen toiminnassa oli mukana noin 206 000 vapaaehtoistyöntekijää.

17.11 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toiminnan tuotot olivat yhteensä 130,9 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 106,9 milj. euroa, vuokria ja käyttökorvauksia 0,76 milj. euroa ja muita toiminnan tuottoja 23,3 milj. euroa. Muut toiminnan tuotot koostuivat pääasiassa Kansanterveyslaitoksen ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ulkopuolisista yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista. Ministeriön hallinnonalan maksullinen toiminta oli kokonaisuudessaan ylijäämäistä.

Toimintakulut olivat 302,1 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus oli 182,8 milj. euroa, missä oli 10,4 milj. euroa lisäystä viime vuodesta. Vuokria ja käyttökorvauksia maksettiin 24,4 milj. euroa. Palvelujen ostoihin käytettiin hallinnonalalla yhteensä 38,9 milj. euroa, mikä oli 2,0 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2004. Poistoja kirjattiin hallinnonalalla yhteensä 6,6 milj. euroa, mikä oli 227 291 euroa enemmän kuin edellisellä vuonna.

Hallinnonalan rahoitustuotot olivat 32,0 milj. euroa, samoin rahoituskulujäämä, koska rahoituskulut olivat vain 14 163 euroa. Rahoitustuotto oli Alko Oy:ltä saatu osinkotuotto.

Siirtotalouden kulut kunnille kasvoivat 346,4 milj. eurolla. Vuonna 2005 jatkettiin hallitusohjelman mukaisesti lisäpanostusta kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän toimintaedellytysten turvaamiseksi. Erittäin kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia lisättiin (10,4 %), jotta kunnat voivat turvata palvelujen määrän ja laadun. Valtionosuuksien lisäyksestä oli 121 milj. euroa kuntien verotulojen vähentymisen kompensatiota ja 100 milj. euroa liittyi valtion ja kuntien väliseen lakisääteiseen kustannusten jaon tarkistamiseen.

Merkittävä osa kuntien saamasta valtionosuuksien lisäyksestä kohdistui Kansallisen terveydenhuollon hankkeen mukaiseen kuntien terveydenhuoltojärjestelmien kehittämiseen sekä Kansallisen sosiaalialan kehittämishankkeen sosiaalipalvelujärjestelmän kehittämistyöhön. Yhteensä näihin varattiin noin 110 milj. euroa, josta 91,7 milj. euroa käytettiin valtionosuusprosentin korottamiseen ja loput lastenkotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen korottamiseen (11,4 milj. euroa) sekä sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutuksen varmistamiseen (7,1 milj. euroa).

Siirtotalouden kuluissa kuntayhtymille oli kasvua 8,3 milj. euroa. Siitä valtaosa (7,9 milj. euroa) aiheutui valtion korvauksesta lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmään. Menojen kasvu johtuu lastensuojelumenojen voimakkaasta noususta. Valtio korvaa 50 prosenttia tasattavien lastensuojelukustannusten arvioidusta kokonaismäärästä. Korvaus suoritetaan kehitysvammahuollon erityishuoltopiirien kuntayhtymille, jotka huolehtivat järjestelmän toimeenpanosta.

Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille nousivat 3,6 prosenttia edellisestä vuodesta, yhteensä 177,0 milj. euroa. Suurimmat euromääräiset lisäykset edellisestä vuoteen verrattuna aiheutuivat valtionosuuksista sairausvakuutusmenoihin. Sairausvakuutuksen menot kasvoivat 193,6 milj. euroa (5,7 %) ja vastaavasti valtionosuus 195,5 milj. euroa (25,1 %). Sairausvakuutusmenojen kasvu oli nopeinta EU-korvausten (93,9 %, 7,7 milj. euroa) ja matkakorvausten osalta (16,3 %, 23,0 milj. euroa). Euromääräisesti eniten kasvoivat lääkekorvaukset (62,4 milj. euroa, 6,2 %) sekä sairaus- (35,5 milj. euroa, 5,3 %) ja vanhempainpäivärahat (34,6 milj. euroa, 5,5 %). Päivärahojen kasvu aiheutui hallitusohjelmaan liittyvistä etuuksien muutoksista. Sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahoja korotettiin 3,75 euroa/päivä. Korotuksen johdosta

valtion maksamat vähimmäispäivärahat kasvoivat 11,7 milj. eurolla. Sairausvakuutuksen päivärahojen etuusperusteisiin tehtiin lisäksi eräitä muutoksia.

Suurimmat euromääräiset vähennykset siirtotalouden kuluissa sosiaaliturvarahastoille oli valtionosuudessa työttömyyskassoille, 21 milj. euroa, sekä työttömyysturvalain mukaisessa perusturvassa, 25 milj. euroa. Vähennys aiheutui vuorottelukorvausmenojen siirtämisestä erilliselle momentille sekä työttömyyden alenemisesta.

Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille vähenivät 17,2 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Vähennys aiheutui työttömyyden alenemisesta ja vaikutus näkyi valtionosuudessa työttömyyskassoille sekä työttömyysturvalain mukaisessa perusturvassa.

Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille olivat 26 milj. euroa edellisvuotta alhaisemmat. Muutos aiheutuu pääosin siitä, että Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta jaettiin avustuksia 3 milj. euroa aikaisempaa vähemmän.

Siirtotalouden kulujen palautuksia kertyi 59,5 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Työttömyysvakuutusrahasto palautti noin 40 milj. euroa aiemmin liian pienenä momentille 33.17.51 tilitettyjen palkan-saajan työttömyysvakuutusmaksujen oikaisuja. Kansaneläkelaitos palautti 14,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän vuoden 2004 takuusuoritusten ennakoiden ja lopullisen valtionosuuden erotusta. Lisäksi Eläketurvakeskus palautti 4,0 milj. euroa enemmän vuoden 2004 yrittäjien eläkelain (YEL) mukaisen valtionosuuden ennakon ja lopullisen valtionosuuden erotusta. Ennakoitua pienempi valtionosuus johtui avoimien maksujen alentumisesta.

Tuotot veroista ja pakollisista maksuista kohdassa Raha-automaattiyhdistyksen tuotto oli 415,4 milj. euroa, kun vuonna 2004 se oli 405,9 milj. euroa.

Sosiaali- terveysministeriön hallinnonalan taseen loppusumma vuonna 2005 oli 67,7 milj. euroa.

17.12 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 223. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	106 945 141,15	102 630 907,83	4 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	763 953,20	756 133,30	1 %
Muut toiminnan tuotot	<u>23 276 319,13</u>	<u>23 306 060,96</u>	0 %
	130 985 413,48	126 693 102,09	3 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-21 415 312,90	-23 927 756,02	-11 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-1 674 836,67	2 322 467,65	-172 %
Henkilöstökulut	-182 887 309,93	-172 438 785,49	6 %
Vuokrat	-24 455 738,28	-22 915 417,04	7 %
Palvelujen ostot	-38 929 909,16	-40 985 919,49	-5 %
Muut kulut	-14 064 602,31	-13 317 912,13	6 %

17. Sosiaali- ja terveysministeriö

Taulukko 223. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	119 947,15	21 889,32	448 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	21 597,67	52 356,83	-59 %
Poistot	-6 594 730,58	-6 367 439,09	4 %
Sisäiset kulut	<u>-12 728 148,71</u>	<u>-9 595 649,88</u>	33 %
	-302 609 043,72	-287 152 165,34	5 %
JÄÄMÄ I	-171 623 630,24	-160 459 063,25	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	32 007 292,48	20 031 072,58	60 %
Rahoituskulut	<u>-14 163,03</u>	<u>-1 631,82</u>	768 %
	31 993 129,45	20 029 440,76	60 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	669 845,41	411 195,99	63 %
Satunnaiset kulut	<u>-15 446,13</u>	<u>-30 111,50</u>	-49 %
	654 399,28	381 084,49	72 %
JÄÄMÄ II	-138 976 101,51	-140 048 538,00	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Kunnilta	17 266,50	20 246,39	-15 %
Kuntayhtymiltä	5 730,00	6 779,14	-15 %
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	25 363,64	25 153,66	1 %
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	31 248,45	40 295,48	-22 %
Muut siirtotalouden tuotot	<u>2 415,59</u>	<u>1 969,22</u>	23 %
	82 024,18	94 443,89	-13 %
Kulut			
Kunnille	-3 686 331 979,99	-3 339 676 388,09	10 %
Kuntayhtymille	-49 237 082,31	-41 136 849,58	20 %
Sosiaaliturvarahastoille	-5 103 896 579,92	-4 926 932 519,10	4 %
Elinkeinoelämälle	-275 650,81	-501 584,52	-45 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-351 886 698,87	-354 260 578,18	-1 %
Kotitalouksille	-473 698,08	-432 062,51	10 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-1 646 640,64	-1 612 763,85	2 %
Muut siirtotalouden kulut	-773 474,85	-2 012 867,72	-62 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>120 139 769,00</u>	<u>60 629 747,26</u>	98 %
	-9 074 382 036,47	-8 605 935 866,29	5 %
JÄÄMÄ III	-9 213 276 113,80	-8 745 889 960,40	

Taulukko 223. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	415 445 000,00	405 945 000,00	2 %
Perityt arvonlisäverot	1 761 758,97	1 410 105,61	25 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-16 431 767,25</u>	<u>-15 040 907,08</u>	9 %
	400 774 991,72	392 314 198,53	2 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-8 812 501 122,08</u>	<u>-8 353 575 761,87</u>	

Taulukko 224. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	2 160 722,25	1 979 581,01	9 %
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>423 587,76</u>	<u>551 290,90</u>	-23 %
	2 584 310,01	2 530 871,91	2 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Rakennukset	662 400,00	0,00	0 %
Rakennelmat	58 310,44	64 542,83	-10 %
Koneet ja laitteet	15 139 701,81	15 125 480,75	0 %
Kalusteet	1 067 831,41	1 015 896,65	5 %
Muut aineelliset hyödykkeet	50 096,42	27 011,75	85 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>303 061,79</u>	<u>445 786,98</u>	-32 %
	17 281 401,87	16 678 718,96	4 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	16 866 810,51	16 866 810,51	0 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ			
	36 732 522,39	36 076 401,38	2 %

Taulukko 224. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tase, euroa

VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS			
VAIHTO-OMaisuUS			
Aineet ja tarvikkeet	53 338,49	136 530,18	-61 %
Keskeneräinen tuotanto	26 145,81	35 340,88	-26 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>4 963 813,13</u>	<u>6 426 315,89</u>	-23 %
	5 043 297,43	6 598 186,95	-24 %
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	6 901,70	13 334,34	-48 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	19 706 449,63	18 231 358,51	8 %
Siirtosaamiset	110 805,77	168 534,98	-34 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	525 022,19	710 251,79	-26 %
Ennakkomaksut	<u>5 612 096,00</u>	<u>10 685 050,57</u>	-47 %
	25 954 373,59	29 795 195,85	-13 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	13 055,82	54 845,95	-76 %
Tiliviraston tulotilit	4,39	0,00	0 %
Muut pankkitilit	0,00	52 734,50	-100 %
Muut rahat ja pankkisaamiset	<u>2 545,49</u>	<u>2 504,21</u>	2 %
	15 605,70	110 084,66	-86 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS YHTEENSÄ			
	31 020 178,42	36 516 801,80	-15 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ			
	<u>67 752 700,81</u>	<u>72 593 203,18</u>	-7 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	-291 583 497,39	-291 583 497,39	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-60 737 628,55	-69 535 270,89	-13 %
Pääoman siirrot	8 823 306 667,89	8 362 373 404,21	6 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-8 812 501 122,08</u>	<u>-8 353 575 761,87</u>	-5 %
	-341 515 580,13	-352 321 125,94	3 %

Taulukko 224. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tase, euroa

RAHASTOJEN PÄÄOMAT			
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	2 545,49	2 504,21	2 %
VIERAS PÄÄOMA			
LYHYTAIKAINEN			
Saadut ennakot	306 522 996,21	321 833 515,45	-5 %
Ostovelat	15 179 417,52	12 936 214,17	17 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	4 424 835,24	4 189 026,84	6 %
Edelleen tilittävät erät	3 795 843,39	3 443 502,88	10 %
Siirtovelat	76 495 436,48	80 596 854,61	-5 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>2 847 206,61</u>	<u>1 912 710,96</u>	49 %
	409 265 735,45	424 911 824,91	-4 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	409 265 735,45	424 911 824,91	-4 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>67 752 700,81</u>	<u>72 593 203,18</u>	-7 %

Taulukko 225. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-234,70	-344,46
Arvonlisäverotulot	1 597 618,83	1 196 706,46
Muut vero- ja maksutulot	415 445 000,00	405 945 000,00
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	417 042 384,13	407 141 362,00
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	92 975 124,62	99 798 276,85
Korkotulot ja voiton tuloutukset	32 007 333,52	20 031 095,27
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-97 411 136,82	-100 427 111,54
Henkilöstömenot	-183 897 857,21	-172 281 093,67
Muut menot	-3 635 807,24	-3 600 656,40
Valtionvelan korkomenot	-14 163,03	-1 631,82
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	257 065 877,97	250 660 240,69
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	120 221 793,18	60 724 191,15
Tulonsiirrot kunnille	-3 735 569 062,30	-3 380 813 237,67
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-275 650,81	-501 584,52

17. Sosiaali- ja terveysministeriö

Taulukko 225. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

Tulonsiirrot kotitalouksille	-5 104 370 278,00	-4 927 364 581,61
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-358 588 714,89	-350 952 354,67
Tulonsiirrot ulkomaille	-1 646 640,64	-1 612 763,85
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-9 080 228 553,46	-8 600 520 331,17
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-6 611 473,26	-6 561 137,70
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	85 808,38	62 120,78
Annetut lainat	5 264 884,09	-5 250 537,73
Annettujen lainojen takaisinmaksut	6 432,64	3 157,05
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 254 348,15	-11 746 397,60
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	1 015 791,79	-1 063 114,46
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	1 015 791,79	-1 063 114,46

18. Työministeriö

18.1 Katsaus toimialan toimintaan

Hallituksen päätavoitteena on kehittää hyvinvointiyhteiskuntaa vahvistamalla kasvua, yrittäjyyttä ja työllisyyttä sekä parantamalla peruspalveluja. Hallitusohjelmassa asetettu talous- ja työllisyyspolitiikan tärkein tavoite on työllisyyden lisääminen vähintään 100 000 hengellä vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteena on työllisyysasteen nosto ja työttömyyden alentaminen jokaisen TE-keskuksen alueella. Alueellisia työttömyyseroja kavennetaan. Vankan pohjan luominen hyvälle työllisyyskehitykselle on välttämätöntä, jotta seuraavan vaalikauden loppuun mennessä voitaisiin päästä 75 prosentin työllisyysasteeseen. Työllisyysasteen merkittäväällä nousulla voidaan varmistaa hyvinvointipalveluiden ja tulosiirtojen rahoituspohja.

Taulukko 226. Hallitusohjelman työllisyystavoitteet

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
100 000 työpaikkaa hallituskaudella						
— Työlliset, henkilöä	2 335 400	2 367 200	2 372 300	2 364 900	2 364 700	2 400 800
75 %:n työllisyysaste vuonna 2011						
— Työllisyysaste, %	66,9	67,7	67,7	67,3	67,2	68,0
Alueellisesti tasapainoinen kehitys kaikkien TE-keskusten alueilla						
— Työllisyysasteet TE-keskuksittain, %						
— Uusimaa	74,3	75,3	74,9	73,5	73,2	73,9
— Varsinais-Suomi	70,2	70,0	70,6	70,0	68,3	71,1
— Satakunta	64,6	64,7	65,2	65,9	64,6	66,2
— Häme	66,5	67,5	67,7	68,1	67,6	66,9
— Pirkanmaa	67,5	68,0	67,8	66,1	67,9	68,1
— Kaakkois-Suomi	62,6	64,2	63,6	64,0	64,1	65,0
— Etelä-Savo	60,6	60,1	61,1	63,0	63,1	63,0
— Pohjois-Savo	61,3	59,8	60,4	61,6	62,1	63,3
— Pohjois-Karjala	57,2	58,6	58,6	57,4	57,4	60,0
— Keski-Suomi	61,0	62,8	62,2	62,5	61,2	61,5
— Etelä-Pohjanmaa	64,2	64,8	65,1	65,8	66,1	66,8
— Pohjanmaa	67,0	69,1	69,5	68,3	68,9	69,8
— Pohjois-Pohjanmaa	63,3	63,7	63,4	64,5	64,2	65,1
— Kainuu	54,6	56,5	56,1	55,3	54,3	56,9
— Lappi	57,2	57,8	58,2	57,9	60,2	58,1
— koko maa	66,9	67,7	67,7	67,3	67,2	68,0

Taulukko 226. Hallitusohjelman työllisyystavoitteet

— Työttömyysasteet TE-keskuksittain, %						
— Uusimaa	6,3	5,5	5,8	6,5	6,5	6,1
— Varsinais-Suomi	7,6	8,0	7,4	8,1	8,0	6,7
— Satakunta	10,9	10,3	9,4	9,1	10,0	9,0
— Häme	10,4	9,9	8,9	8,6	8,3	8,7
— Pirkanmaa	10,4	9,3	9,6	10,1	8,8	8,9
— Kaakkois-Suomi	11,4	9,4	10,6	9,7	9,2	9,1
— Etelä-Savo	13,8	12,5	11,3	9,4	10,8	10,1
— Pohjois-Savo	11,8	13,1	12,0	10,7	10,7	10,0
— Pohjois-Karjala	15,1	14,8	15,5	15,1	14,5	13,1
— Keski-Suomi	12,0	11,7	11,9	11,5	12,1	11,8
— Etelä-Pohjanmaa	10,4	9,1	8,9	7,8	7,7	6,5
— Pohjanmaa	9,0	7,7	6,8	7,1	7,7	6,7
— Pohjois-Pohjanmaa	11,7	12,0	13,0	11,5	10,5	10,3
— Kainuu	19,4	17,7	16,5	17,0	17,5	16,6
— Lappi	17,6	16,3	16,2	15,6	12,9	14,0
— koko maa	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8	8,4

Työllisyyskehitys kääntyi vuoden 2004 jälkipuoliskolla hallituksen tavoittelemalle kasvu-uralle. Kesällä 2005 talouden ja työllisyyden kasvu kuitenkin väliaikaisesti lähes pysähtyi, mikä johtui pääosin paperiteollisuutta koskeneesta työriidasta. Vuoden loppupuolella työvoiman kysyntä voimistui selvästi.

Merkittävä osa hallituskauden työpolitiikan kehittämistoimista on toteutettu hallituksen poikkihallinnollisessa työllisyysohjelmassa. Sen päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy sekä työvoiman tarjonnan lisääminen.

Taulukko 227. Strategiset toimintalinjat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen						
— Vakanssiaste (avoimien työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista), %						
TK			2,0	1,6	1,6	1,7
(TM)	(0,73)	0,83	0,91	0,99	0,99	1,21)
Pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisy						
— alle 25-vuotiaita yli 3 kuukautta työttömänä olleita keskimäärin						
	15 282	13 538	13 241	12 445	12 175	9 387
— valuma pitkäaikaistyöttömyyteen, henkilöä						
— alle 25-vuotiaat yli 3 kuukautta työttömänä	49 856	47 378	46 195	45 283	44 961	37 101
— alle 25-vuotiaat yli puoli vuotta työttömänä (riski, %) ¹⁾	19 212	16 992	16 924	16 021	15 357	11 787
	9,1	8,6	8,6	7,9	7,6	5,8

Taulukko 227. Strategiset toimintalinjat

	2001	2002	2003	2003	2004	2005
	Tammik.	Tammik.	Tammik.	Syysk.	Syysk.	Syysk.
— yli 25-vuotiaat yli vuoden työttömänä (riski, %) ¹⁾	72 287 10,2	64 688 9,5	64 076 9,4	60 183 8,8	61 523 9,0	61 381 9,0
Syrjäytymisen ehkäisy						
— Työttömistä yli 1000 päivää passiivista työ- markkinatukea saaneet	48 207	54 675	57 467	55 091	55 489	51 564

¹⁾ Pitkittyneiden työttömyysjaksojen osuus kaikista alkaneista työttömyysjaksoista

18.2 Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitys

Työministeriön hallinnonalalle osoitettiin vuoden 2005 talousarviossa ja lisätalousarvioissa määrärahaa yhteensä 2,17 mrd. euroa. Aktiivisen työvoimapolitiikan menoihin ja etuuksiin tästä arvioitiin budjetissa kuluvan yhteensä 1,11 mrd. euroa ja työttömyysajan (passiivijajan) työmarkkinatukeen 662 milj. euroa.

Vuonna 2005 työllisyyden kehitys parani merkittävästi. Työpaikkojen määrä lisääntyi 35 000:lla. Näistä vajaa kolmannes oli epätyypillisiä työsuhteita. Työllisyysaste (15—64-vuotiaat) nousi 67,2 prosentista 68,0 prosenttiin. Eniten työpaikkojen määrä lisääntyi kaupan alalla (+21 000) ja rakentamisessa (+10 000). Myös monilla palvelualoilla työllisten määrä lisääntyi selvästi. Työpaikat vähenivät teollisuudessa (-3 500) ja maataloudessa (-1 500). Työvoiman tarjonta lisääntyi 25 000 henkilöllä ja työikäinen väestö 6 000 henkilöllä. Vuonna 2005 työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan keskimäärin 220 000 henkilöä. Työttömien määrä väheni edellisestä vuodesta lähes 9 000 henkilöllä. Työttömyysaste laski edellisen vuoden 8,8 prosentista 8,4 prosenttiin. Naisten työttömyysaste oli 8,6 prosenttia ja miesten 8,2 prosenttia. Työnvälityksessä työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 275 300 henkilöä eli 13 100 vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Työllisyyden politiikkaohjelmassa toteutetaan hallituskauden aikana toimia, joilla tuetaan hallituksen työllisyystavoitteiden saavuttamista. Ohjelman tavoitteena on lisätä työhön osallistumista ja alentaa rakenteellista työttömyyttä. Ohjelman keskeinen hanke on julkisen työvoimapalvelun uudistaminen siten, että työvoimatoimiston, kunnan ja Kelan vastuulla olevat tukitoimet ja palvelut vaikeasti työllistyville kootaan yhteen työvoiman palvelukeskuksiin. Tavoitteena on 40 palvelukeskuksen perustaminen vuoden 2006 loppuun mennessä. Vuonna 2005 toiminnassa oli 35 palvelukeskusta, joiden toiminta-alueet kattavat 58 työvoimatoimistoa ja 131 kuntaa. Työmarkkinatuen aktiivikäytön lisäämiseksi työmarkkinatuen rahoitusta ja ehtoja uudistetaan vuoden 2006 alusta lähtien. Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitus jaetaan uudelleen valtion ja kuntien kesken kuntien kannustamiseksi tehokkaaseen työttömyyden hoitoon. Kunnille korvataan rahoitusuudistuksesta aiheutuvat lisämenot. Työvoimatoimiston peruspalvelussa otetaan käyttöön nykyistä olennaisesti tarkempi arvio työttömän työmarkkinatilanteesta ja pitkäaikaistyöttömyyden riskistä. Tietyn työttömyysajan jälkeen otetaan käyttöön erityinen aktiivikausi, jonka aikana työttömälle tarjotaan mahdollisuus aktiivitoimenpiteisiin tehostetusti. Työmarkkinatuen vastikkeellisuutta lisätään siten, että pitkään työmarkkinatukea saanut henkilö menettää oikeutensa tukeen kieltäytyessään tarjotusta työstä tai toimenpiteestä.

Vuoden 2005 aikana työvoimatoimistoissa oli työnhakijana 783 000 henkilöä, joista noin puolella työnhaun syynä oli määräaikaisten työsuhteen päätyminen. Työnvälityksen työnhakijoista oli työttömiä 557 000 ja työttömyyseläkkeellä 59 500 henkilöä. Kertomusvuoden aikana päättyi eri syistä yhteensä 886 400 työttö-

myysjaksoa. Tähän lukuun voi sisältyä sama henkilö useamman kerran. Noin 505 900 työttömyysjaksoa päättyi työnhakijan sijoittumiseen avoimille työmarkkinoille. Avoimilta työmarkkinoilta työtä saaneiden osuus oli 57 prosenttia kaikista päättäneistä työttömyysjaksoista. Työvoimapolitiittiseen toimenpidesijoitukseen päättyi 155 800 työttömyysjaksoa, ja työttömyyseläkkeelle siirtymiseen päättyi 9 800 työttömyysjaksoa. Yli puolet (52 prosenttia) työttömyysjaksoista päättyi, ennen kuin työttömyys oli ehtinyt jatkaa kuukauden. Vuoden 2005 aikana työvoimatoimistoissa oli avoinna yhteensä 414 000 työpaikkaa eli noin 69 200 enemmän kuin edellisellä vuonna. Työvoimapolitiittisin toimenpitein sijoitettuna oli keskimäärin 85 850 henkilöä, mikä työvoimaan suhteutettuna vastaa 3,3 prosenttia.

Taulukko 228. Työhallinnon yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus						
— Rekrytointiongelmia kokeneiden työpaikkojen osuus, %	29	26	28	28	25	27 ¹⁾
Rakennetyöttömyyden alentaminen²⁾						
— Vaikeasti työllistettävien määrä, henkilöä ³⁾	209 935	184 950	174 197	174 923	167 588	161 857
Työurien pidentäminen 2—3 vuodella						
— Työllisyysasteet ikäryhmittäin, %						
— 15—24	39,8	40,4	39,4	38,5	38,1	39,3
— 25—54	80,9	81,4	81,5	81,1	81,0	81,7
— 55—64	42,2	45,7	47,8	49,6	50,9	52,7
— Työllisen ajan ja työvoima-ajan odotteet 15- ja 50-vuotiailla, vuotta						
— työllisen ajan odote 15-vuotiailla	31,5	32,0	32,1	32,0	32,1	32,7
— työllisen ajan odote 50-vuotiailla	8,1	8,4	8,5	8,7	8,8	9,0
— työvoima-ajan odote 15-vuotiailla	35,0	35,3	35,4	35,3	35,3	35,7
— työvoima-ajan odote 50-vuotiailla	8,8	9,1	9,2	9,3	9,4	9,7

¹⁾ Ennakkotieto

²⁾ Vaikeasti työllistettäviin lasketaan pitkäaikaistyöttömät eli yhdenjaksoisesti 12 kk työttömänä olevat, toistuvasti työttömät (16 kk:n aikana yhteensä 12 kk), toimenpiteiltä työttömäksi jäävät ja toistuvasti toimenpiteille sijoittuvat

³⁾ Vuosien 2004 ja 2005 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien lukuihin, koska vuosien 2002—2003 luvut on jouduttu osittain arvioimaan

18.3 Katsaus toimialan toimintaympäristön merkittävimpiin muutoksiin

Suomen talouden toimintaympäristöön ja työmarkkinoihin vaikuttaa pidemmällä aikavälillä kaksi merkittävää muutosvoimaa: väestön ikääntyminen ja kansainvälisen työnjaon voimakas muutos ns. globalisaatiokehityksen myötä. Talouden ja työllisyyden kasvunäkymiä rajoittaa lähivuosina edessä oleva työn tarjonnan supistuminen, minkä vuoksi osaavan työvoiman saannin turvaaminen on ensiarvoista Suomen tulevan menestymisen kannalta. Toisaalta kasvavat ja nopeasti muuttuvat globaalit markkinat tarjoavat kilpailukykyiselle suomalaiselle tuotannolle runsaasti mahdollisuuksia. Kilpailussa menestyminen ja uusien työpaikkojen synnyttäminen katoavien tilalle edellyttää kuitenkin taloudelta ja työmarkkinoilta hyvää sopeutumiskykyä. Suomen menestyminen rakentuu vahvan osaamisen ja yrittäjyyden varaan.

Työvoiman kysyntä ja tarjonta

Vuonna 2005 työllisyys kehittyi suotuisasti. Työllisiä oli keskimäärin 2 400 800. Työllisistä 1 744 000 (73 prosenttia) työskenteli yksityisellä sektorilla, 506 000 (21 prosenttia) kunnissa ja kuntayhtymissä ja 147 000 (6 prosenttia) valtiolla. Työllinen työvoima lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna yksityisellä sektorilla 40 000 henkilöä. Julkisella sektorilla työllisten määrä väheni 3 000:lla. Valtiolla vähennys oli 2 000 ja kuntasektorilla 1 000 henkilöä. Työllisten määrä lisääntyi kaikilla muilla päätoimialoilla paitsi maa- ja metsätaloudessa. Maa- ja metsätaloudessa työllisyyden aleneva trendikehitys on jatkunut jo pitkään. Työvoiman kysyntä oli voimakkainta yksityisellä palvelusektorilla, jossa työllisten määrä lisääntyi 30 000 henkilöllä. Kaupan, majoituksen ja ravitsemusalan toimipaikoilla työpaikat lisääntyivät 10 000:lla, kuljetus ja tietoliikenteessä 1 000:lla sekä rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämän palveluissa 7 000:lla ja muissa palveluissa 11 000:lla. Julkisen sektorin työpaikat vähenivät julkisesta hallinnosta, mutta lisääntyivät sosiaalipalveluissa. Vuonna 2005 rakennustoiminta oli vilkasta ja alan työpaikat lisääntyivät keskimäärin 10 000:lla edellisestä vuodesta. Myös teollisuuden työpaikkojen määrä kääntyi lievään nousuun (+ 2 000). Työllisyyden lisäys painottui loppuvuoteen. Kolmena aiempaa vuonna alan työllinen työvoima oli vähentynyt 38 000:lla. Teollisuudessa arvioitiin, että pahin työpaikkoja vähentävä globalisaatiokehitys on ohitettu.

Työllisistä oli palkansaajia 2 098 000 eli 87,4 prosenttia ja yrittäjiä sekä heitä avustavia perheenjäseniä 303 000 (12,6 prosenttia). Palkansaajien määrä lisääntyi 34 000:lla ja yrittäjien ja avustavien perheenjäsenten 2 000:lla. Toimihenkilöiden määrä on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti työntekijöiden määrää nopeammin, ja vuodesta 2003 alkaen enemmistö palkansaajista on ollut toimihenkilöitä. Kertomusvuonna miesyrittäjiä oli kaksi kertaa enemmän kuin naisyrittäjiä. Miesyrittäjien määrä (avustavat perheenjäsenet mukaan lukien) lisääntyi selvästi, mutta naispuolisten yrittäjien määrä hieman laski.

Työllisestä työvoimasta naisia oli 1 158 000 ja miehiä 1 243 000. Työllisten naisten määrä lisääntyi 22 000:lla eli 1,9 prosenttia ja työllisten miesten 14 000:lla eli 1,1 prosenttia edellisestä vuodesta. Naisten työllisyysaste nousi 1 prosenttiyksiköllä 66,5 prosenttiin ja miesten 0,6 prosenttiyksiköllä 69,5 prosenttiin.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna työllisten määrä lisääntyi eniten 60—64-vuotiaiden (+13 200) ja 55—59-vuotiaiden (+11 700) ikäryhmissä kuten edellisenäkin vuonna. Työllisyyden kasvu vanhemmissa ikäryhmissä selittyy suurelta osalta työssä olevien pidentyneellä pysymisellä työelämässä, sillä ikääntyvien työttömien työnhakijoiden määrä ei ole vähentynyt. Työllisyysasteet vanhemmissa ikäluokissa ovat Suomessa olleet matalampia kuin muissa Pohjoismaissa, mutta viime vuosina erot ovat alkaneet kaventua. Työllisten määrä kasvoi myös ikäryhmissä 20—24-vuotiaat (+7 000) ja 25—29-vuotiaat (+5 500). Sen sijaan parhaassa työssä olevien 30—54-vuotiaiden työllisten määrä väheni 15 000:lla. Eniten työllisten määrä väheni kuten edellisenäkin vuonna 30—35-vuotiaiden (-7 500) ikäryhmässä.

Vuonna 2005 työllisyysaste nousi kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 30—34-, 40—44- ja 55—59-vuotiaiden ikäryhmissä. Eniten (4,3 prosenttiyksikköä) työllisyysaste nousi 60—64-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa se oli 33,2 prosenttia. Huomattava työllisyysasteen nousu oli myös 20—24- ja 25—29-vuotiaiden ikäryhmissä. Näistä ensin mainitussa työllisyysaste nousi 56,7 prosenttiin ja jälkimmäisessä 76,9 prosenttiin. Korkein työllisyysaste oli 45—49-vuotiaiden ikäryhmässä eli 84,9 prosenttia.

Vuonna 2005 alle 30 tunnin työviikkoa teki 269 000 henkilöä. Määrä lisääntyi edellisestä vuodesta 3 000:lla. Osa-aikatyössä oman ilmoituksensa mukaan ilman edellä mainittua tuntirajoitusta työskenteli kuitenkin keskimäärin 330 000 henkilöä eli 13,7 prosenttia työllisestä työvoimasta. Heistä naisia oli lähes kaksi kolmasosaa.

Vuonna 2005 keskimäärin 74,4 prosenttia palkansaajista työskenteli pysyvissä kokoaikaisissa työsuhteissa ja pysyvissä osa-aikaisissa työsuhteissa 9,0 prosenttia. Määräaikaisessa työsuhteessa työskenteli 16,5 pro-

senttia palkansaajista eli 347 000 henkilöä. Edellisenä vuonna vastaavat luvut olivat 16,2 prosenttia ja 334 000, joten määräaikaiset työsuhteet lisääntyivät 13 000:lla. Lähes kaksi kolmasosaa määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevistä oli naisia.

Vuonna 2005 työvoimaan kuului keskimäärin 2 620 500 henkilöä eli lähes 27 000 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Väestön ikääntymiskehitys ei vielä vaikuttanut työvoiman tarjontaan. Työvoimasta oli miehiä 52 prosenttia ja naisia 48 prosenttia. Työvoiman lisäyksestä miehiä oli 7 000 ja naisia 20 000. Työvoimaan kuulumattomien 15—74-vuotiaiden määrä väheni 15 000 henkilöä, joista lähes kaikki olivat naisia. Vuosina 2000—2005 miesten työvoima on lisääntynyt 3 000 henkilöä ja naisten työvoima 28 000 henkilöä. Tulevina vuosina väestön keski-ikä nousee ja suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle vähentävät työvoiman tarjontaa. Seurauksena on työvoiman saatavuusongelman lisääntyminen, sillä työmarkkinoille tulevat ikäluokat ovat aiempaa pienempiä ja opiskeluun käytetyt ajat kansainvälisesti vertailtuna pitkiä.

Työvoiman kysynnän epätasainen jakautuminen maan eri osiin on ylläpitänyt muuttoliikettä. Maassamuutto eli kuntien välinen liikkuvuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut vilkasta. Vuonna 2005 asuinpaikkakuntaa vaihtoi ennakkotietojen mukaan noin 291 000 henkilöä eli 9 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Samoin kuin edellisenäkin vuonna muuttoliike oli huomattavalta osalta maakuntien sisäistä.

18.4 Ministeriön valmisteluvastuulla olevat politiikkalohkot

Työministeriö ohjaa TE-keskuksia työpolitiikan toimeenpanossa. TE-keskusten yleishallinnollinen ohjaus on kauppa- ja teollisuusministeriön vastuulla. Työministeriö osallistuu yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa kauppa- ja teollisuusministeriön kehittämishankkeisiin, joissa valmistellaan TE-keskusten toimintaa tehostavia toimia.

Työvoimatoimistojen yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työministeriön vastuualueeseen. Työministeriö osoittaa TE-keskuksille määrärahat työvoimatoimistoille myönnettäviksi. Ministeriö kouluttaa työvoimatoimistojen henkilökuntaa työvoimaopistolla ja muissa koulutuslaitoksissa sekä laatii TE-keskusten ja työvoimatoimistojen käyttöön henkilöstön kehittämisohjelmia. Työministeriö ohjaa työvoimatoimistoja yleishallinnon toimeenpanossa TE-keskusten kautta. Työvoimatoimistojen ohjausta yhdessä TE-keskusten kanssa kehitetään valmistelemalla ministeriöön asiakaslinjoihin perustuvaa ohjausjärjestelmää.

Ministeriön politiikkaosasto vastaa eduskunnan ja valtioneuvoston edellyttämien asioiden valmistelusta. Toimeenpano-osasto ohjaa, tukee ja johtaa alue- ja paikallishallintoa ministerin asettamien strategisten tavoitteiden mukaisesti. Hallintopalveluyksikkö tukee politiikka- ja toimeenpano-osaston sekä alue- ja paikallishallinnon toimintaa ja vastaa siviilipalvelun hallinnoinnista.

Työhallinto toteutti kertomusvuonna *Työpolitiikan strategiaa 2003—2007—2010*. Strategia on laadittu horisontaaliseksi ohjelmaksi, jonka viisi päälinjausta ovat seuraavat:

- Alennetaan rakenteellista työttömyyttä ja torjutaan syrjäytymistä
- Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus
- Parannetaan työn tuottavuutta laadullisesti kestäväällä tavalla
- Luodaan edellytyksiä aktiiviselle työperusteiselle maahanmuuttopolitiikalle
- Lisätään yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä.

Strategiaa on toimeenpantu keskeisille painopistealueille kohdennetuilla hankkeilla, ministeriön ja aluehallinnon tulostuilla sekä vahvistamalla yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Strategian toteutumista on seurattu kahdesti kertomusvuoden aikana laadituilla strategiakatsauksilla. Työministeriö on vuoden

2005 aikana käynnistänyt valmistelun, joka tähtää vuosille 2007—2010—2013 laadittavaksi uudeksi työpoliitiikan strategiaksi. Tässä yhteydessä valmistellaan työhallinnon tulevaisuuskatsaus työpoliitiikan kehittämistarpeista seuraavalla hallituskaudella. Vuonna 2007 laaditaan uuden hallitusohjelman mukainen työpoliitiikan strategia ohjaamaan työhallinnon toimintaa.

Strategialinjaus 1: Alennetaan rakenteellista työttömyyttä ja torjutaan syrjäytymistä

Työvoiman palvelukeskukset ja yhteispalvelupisteet

Työllisyysohjelman keskeinen osa rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi on vuosina 2004—2006 toteutettava julkisen työvoimapalvelun palvelurakenteen uudistus, jossa vaikeasti työllistyvien palvelut ja resurssit eriytetään perustettaviin työvoiman palvelukeskuksiin. Työvoiman palvelukeskusten ja yhteispalvelupisteiden toiminnan ydin on hallintosektorit ylittävä asiakkaiden palvelu. Kunnat ja työvoimatoimistot vastaavat yhtä suurilla osuuksilla yhteispalvelupisteiden ja palvelukeskusten toimintamenoista. KELA osallistuu toimintaan harkitsemallaan panoksella. Asiakkaan palvelutarve ratkaisee sen, saako hän julkisia työvoimapalveluja työvoimatoimistossa vai työvoiman palvelukeskuksessa.

Työministeriö on alueiden esitysten perusteella myöntänyt vuodeksi 2005 työhallinnon rahoituksen 23 työvoiman palvelukeskukselle ja 12 yhteispalvelupisteelle. Valtion vuoden 2005 talousarviossa palvelukeskusten ja yhteispalvelupisteiden toimintamenoihin oli varattu 11 milj. euroa. Käytössä oli myös vuodelta 2004 siirtyneitä määrärahoja yhteensä 6,6 milj. euroa. Vuoden 2005 määrärahaa käytettiin 3,8 milj. euroa ja vuodelle 2006 siirtyi 7,2 milj. euroa. Valtion talousarviossa olevan määrärahan käyttö edellytti kuntien vastaavan suuruista lisärahoitusta yhteisten palvelujen järjestämiseen. Palvelukeskuksissa ja yhteispalvelupisteissä työskenteli yhteensä noin 600 työhallinnon, kuntien ja Kelan työntekijää. Vuoden 2005 aikana yhteispalvelupisteissä/palvelukeskuksissa oli asiakkaita yhteensä noin 14 000 ja keskimäärin noin 8 000 henkilöä kuukaudessa.

Valtion vuoden 2005 talousarviossa palvelukeskusten ja yhteispalvelupisteiden asiantuntijapalveluiden hankintaan oli varattu 8,0 milj. euroa. Määrärahan käyttö oli arvioitua vähäisempää, minkä vuoksi suurin osa siitä osoitettiin käytettäväksi muihin toimenpiteisiin, lähinnä työvoimakoulutukseen ja työllistämistukiin. Määrärahan käyttö oli 3,34 milj. euroa.

Aktiivinen työvoimapolitiikka

Kansallisella työllistämistuella (mukaan lukien yhdistelmätuki) oli vuonna 2005 työllistettynä keskimäärin 33 040 henkilöä, josta yhdistelmätuen osuus oli noin 11 740 henkilöä. Kun tästä vähennetään Kainuun hallintokokeilualueen osuus yhteensä keskimäärin 1 340 henkilöä, työllistämisen volyyymi oli noin 250 henkilöä alle budjetissa alunperin arvioidun. Edellisen lisäksi yhdistelmätuella ilman työllistämistukea oli työllistettynä keskimäärin 4 330 henkilöä (tästä Kainuun hallintokokeilualueen osuus keskimäärin noin 110 henkilöä). Jäljempänä Kainuun hallintokokeilun alue on mukana koko maan luvuissa, jotka liittyvät työhallinnon tilastoinnin henkilömääriin.

Yhdistelmätuen osalta kuusi TE-keskusta saavutti asetetun volyymiarvion. Tässä on mukana vain se osa yhdistelmätukea, jossa maksetaan sekä työmarkkinatuki että työllistämistuki. Muun palkkaperusteisen tukityöllistämisen osalta kymmenen TE-keskusta saavutti alueille asetetun volyymiarvion. Alueet painottivat jossain määrin vaihtoehtoisesti joko yhdistelmätukea tai muuta työllistämistukea.

Tukitoimenpiteitä on kohdistettu erityisesti pitkäaikaistyöttömiin ja pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseen. Työllistetyistä pitkäaikaistyöttömiä oli keskimäärin noin 15 260. Pitkäaikaistyöttömien osuus työllistetyistä oli noin 46 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseksi työllistettiin 10 610

yli 24-vuotiasta työtöntä, jotka eivät olleet vajaakuntoisia. Nuoria työttömiä työllistettiin 4 010 ja vajaakuntoisia työttömiä 2 030. Lisäksi yhdistelmätuella ilman työllistämistukea työllistetyistä pitkäaikaistyöttömiä oli keskimäärin 3 110 henkilöä eli 72 prosenttia.

Yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömyyksiä päättyi vuonna 2005 noin 65 600 eli noin 3 600 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömyyden päättymisen merkittävin tekijä on edelleen tukitoimenpiteeseen sijoittuminen. Sen osuus oli 21 prosenttia pitkäaikaistyöttömyyden päättymisistä.

Kolme kuukautta tukityöllistämisjakson jälkeen työllistetyistä oli vuonna 2005 työttömänä 47,1 prosenttia, mikä oli 3,7 prosenttiyksikköä alempi kuin vuotta aikaisemmin. Vuonna 2003 vastaava luku oli 51,8 prosenttia. TE-keskusten työvoimaosastoille sovittu tulostavoite oli koko maan tasolla keskimäärin 49 prosenttia. Lisäksi kolme kuukautta tukityöllistämisen jälkeen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden (kuten tukityö ja työvoimakoulutus) piirissä oli 15,9 prosenttia kaikista. Yhdistelmätuen ja valtiolle työllistämisen jälkeinen sijoittumistulos on ollut kaikkein heikoin. Yhtä TE-keskusta lukuun ottamatta kaikki saavuttivat niille asetetun vaikuttavuuden tulostavoitteen.

Työharjoittelussa tai työelämävalmennuksessa työmarkkinatuella (kansallinen rahoitus) oli vuonna 2005 keskimäärin 11 050 henkilöä. Noin puolet oli työharjoittelussa ja puolet työelämävalmennuksessa. Kahdeksan TE-keskusta saavutti asetetun volyymiarvon, joka koko maan tasolla oli 11 071. Työharjoittelun tai työelämävalmennuksen vuonna 2005 aloittaneista noin 60 prosenttia oli alle 25-vuotiaita. Nuorten osuus on viime vuosina vähentynyt. Naisia harjoittelun aloittaneista oli 61,8 prosenttia.

TE-keskuksille asetettiin kaksi tulostavoitetta aktiivitoimenpiteiden osuuden nostamiseksi (1. aktiivitoimenpiteissä olevien osuus laajasta työttömyydestä prosentteina, 2. työmarkkinatuen aktiivitoimenpiteisiin osallistuneiden osuus prosentteina). Ensimmäisen tavoitteen osalta TE-keskusten työvoimaosastoille sovittu tulostavoite oli koko maan tasolla keskimäärin 25 prosenttia ja toteutuma 23,7 prosenttia. TE-keskuksille asetetun tulostavoitteen saavutti yksi TE-keskus. Toisen tavoitteen osalta TE-keskusten työvoimaosastoille sovittu tulostavoite oli koko maan tasolla keskimäärin 30 prosenttia ja toteutuma 27,1 prosenttia. TE-keskuksille asetetun tulostavoitteen saavutti kaksi TE-keskusta.

Taulukko 229. Toiminnallinen taso

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005 Tavoite
Työvoimapalvelujen tehostaminen							
— Täyttyneet työpaikat, lkm	280 752	296 788	303 714	311 962	315 704	376 240	350 000
— Täyttyneiden työpaikkojen avoinnaolon kesto keskimäärin, vrk	19	20	22	23	23	23	21
— Työnhaun päättymisen avoimille työmarkkinoille, lkm	635 633	622 484	631 161	650 028	640 263	622 987	650 000
— osuus kaikista päättäneistä jaksoista, %	50,4	51,7	51,9	52,5	51,7	50,1	53

Taulukko 229. Toiminnallinen taso

Aktiiviohjelmat							
— Työttömien aktivointiaste, %	21,7	20,9	21,2	23,1	23,2	23,5	25
— Työttömäksi palaavien osuus (3 kk toim. jälkeen)							
— palkkaperusteiset toimenpiteet	49,8	51,6	51,5	51,8	50,8	47,1	49
— työvoimakoulutus (ammattiin tähtäävä)	43,5	43,3	42,8	43,9	41,1	37,4	40
— Työhön sijoittuvien osuus							
— palkkaperusteiset toimenpiteet	28	arv. 30	arv. 27	arv. 26	arv. 30	arv. 29	30
— työvoimakoulutus (ammattiin tähtäävä)	32	arv. 33	arv. 31	arv. 30	arv. 31	arv. 36	34
Työmarkkinatuen aktivointi							
— Aktiivikäytön osuus, %		20,2	23,3	26,6	26,8	27,1	30
Työttömänä 6 kk toimenpiteen jälkeen							
— palkkaperusteiset toimenpiteet	47,1	49,0	48,2	48,4	46,5	43,6 ¹⁾	
— työvoimakoulutus (ml. ohjaava koulutus)	41,9	42,8	39,8	40,6	38,3	37,4 ²⁾	

¹⁾ Tammi-kesäkuussa 2005 palkkaperusteisen sijoituksen päättäneistä. 2004 tammi-kesäkuu 45,9 prosenttia

²⁾ Tammi-kesäkuussa 2005 työvoimakoulutuksen suorittaneista. 2004 tammi-kesäkuu 39,1 prosenttia

Työllisyyspoliittinen projektituki

Projektitukea myönnettiin vuonna 2005 kaikkiaan noin 16,17 milj. euroa, josta yhdistyksille noin 12,01 milj. euroa, kunnille noin 1,42 milj. euroa ja loput muille yhteisöille ja säätiöille. Myönteisiä projektitukipäätöksiä tehtiin vuonna 2005 kaikkiaan 368 ja kielteisiä päätöksiä 48. Sosiaalisten yritysten tukemiseen työllisyyspoliittista projektitukea on myönnetty yhteensä noin 0,55 milj. euroa. Projektien sisällön mukaisesti maksetaan työllisyysmäärärahoista ja työmarkkinatukivaroista työllistämis- ja yhdistelmätukea, tukea työelämävalmennukseen, työharjoitteluun ja oppisopimukseen sekä muita käytettävissä olevia tukia sekä järjestetään koulutus-, kuntoutus- ja muiden palvelujen rahoitusta ao. rahoituslähteistä.

Omatoimisuusavustus

Vuonna 2005 TE-keskusten työvoimaosastot tekivät yhteensä 172 myönteistä ja 32 kielteistä avustuspäätöstä. Määrärahaa myönnettiin yhteensä noin 3,21 milj. euroa. Myönteisistä päätöksistä tehtiin työttömien yhdistyksille 147, osuuskunnille 10 ja muille yhteisöille 15. Työttömien yhdistykset saivat tukea noin 2,77 milj. euroa, työosuuskunnat 0,11 milj. euroa ja muut yhteisöt 0,33 milj. euroa.

Kuntouttava työtoiminta

Valtion talousarviossa on työministeriölle varattu määräraha, josta kunnille maksetaan korvausta kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä. Toimintaan oli varattu vuonna 2005 yhteensä 6,5 milj. euroa ja määrärahan käyttö oli 4,13 milj. euroa. Vuoden 2005 aikana tehtiin yhteensä 26 840 aktivointisuunnitelmaa, joista

6 510 alle 25-vuotiaille. Kuntouttavaan työtoimintaan työmarkkinatukea saavista osallistui 7 880 henkilöä, joista 620 oli alle 25-vuotiaita. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneita on ollut budjetissa arvioitua vähemmän.

Työllisyysperusteiset investoinnit

Työllisyysperusteista investointimäärärahaa voidaan käyttää investointiavustuksiin ja työllisyysohjelman hankkeisiin. Momentilta sai tehdä enintään 28,22 miljoonan euron arvosta uusia sitoumuksia. Menomomentille osoitettiin 28,51 milj. euron arviomääräraha myöntämisvaltuuden käytöstä aiheutuvien menojen maksatuksiin, josta 15,33 milj. euroa investointiavustuksiin ja 13,18 milj. euroa työllisyysohjelmaan. Lisäksi vuoden 2004 valtuuden käyttämättä jäävästä osasta sai tehdä sitoumuksia vuonna 2005. Vuonna 2005 oli valtuutta kaikkiaan käytettävissä mukaan lukien vuonna 2004 käyttämättä jäänyt valtuus yhteensä 44,15 milj. euroa. Vuonna 2005 investointiavustuksiin sidottiin myöntämisvaltuutta arviolta 12,7 milj. euroa. Investointiavustusten toteutunut käyttö oli 16,8 milj. euroa. Pysyväisluontoisia työpaikkoja arvioidaan syntyneen noin 500. Rakennusaikaisen työllisyysvaikutuksen on arvioitu olevan noin 600 henkilötyövuotta. Avustuksen osuus hankkeiden rahoituksessa on ollut keskimäärin noin 24 prosenttia valtionapuhankkeen hyväksyttävistä kustannusarvioista. Määrärahoilla on käynnistetty yhteensä noin 53 milj. euron investoinnit.

Strategialinjaus 2: Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

Työhallinnon tärkeimmät keinot työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseksi ovat työnvälitys ja työvoimakoulutus. Työministeriön teettämän työnantajahaastattelun mukaan 60 prosenttia toimipaikoista oli hakenut työvoimaa vuonna 2005. Merkityksellisimpinä työvoiman hankintakanavina työnantajat pitivät työvoimatoimistoja, suoria kontakteja työnhakijoihin ja lehti-ilmoituksia. Työvoimaa hakeneista toimipaikoista 64 prosenttia oli käyttänyt työvoimatoimistoa hakiessaan työvoimaa ulkoisten, muodollisten hankintakanavien kautta. Rekrytointiongelmia kääntyivät uudelleen kasvuun. Kertomusvuonna 27 prosentilla toimipaikoista oli rekrytointiongelmia, kun vuonna 2004 rekrytointiongelmia oli 25 prosentilla. Kokonaan vaille hakemaansa työvoimaa jäi noin 10 prosenttia toimipaikoista.

Työnvälitys työvoiman saatavuuden turvaajana

Kertomusvuoden aikana työvoimatoimistoissa oli avoinna yhteensä 414 000 työpaikkaa, joista 21 prosenttia oli julkisella sektorilla. Toimialoista eniten ilmoitettiin avoimia työpaikkoja kiinteistö- ja liike-elämän palvelujen (30 prosenttia), julkisen hallinnon (12 prosenttia), teollisuuden (11 prosenttia) ja terveydenhuollon (9 prosenttia) toimialoilla. Avoimia työpaikkoja oli 69 200 edellisvuotta enemmän. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin työvoimatoimistoihin keskimäärin 32 900 kuukausittain. Avoimista työpaikoista noin 42 prosenttia oli pysyviä eli kestoltaan vähintään vuoden mittaisia. Työpaikoista 30 prosenttia oli tilapäisiä, alle 3 kuukautta kestäviä. Työvoimatoimistoihin ilmoitetuista työpaikoista täyttyi 376 200, joista 43 prosenttia työvoimatoimiston hakijoilla. Avoimista työpaikoista 94 prosenttia täyttyi työnantajan kanssa sovittuun työn alkamispäivään mennessä ja keskimääräinen täyttymisaika oli 19 vuorokautta.

Työvoimatoimistoissa oli vuoden 2005 aikana työnhakijana 783 000 eri henkilöä, noin 21 300 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heistä oli työttömiä 557 000 ja työttömyyseläkkeellä noin 59 500. Työttömistä työnhakijoista hieman yli puolet oli naisia ja nuorten alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä oli noin 20 prosenttia. Työnvälityksen avulla sijoittui avoimille työmarkkinoille 623 000 työnhakijaa.

Kertomusvuoden aikana päättyi kaikkiaan noin 886 400 työttömyysjaksoa ja näistä avoimille työmarkkinoille työhön sijoittumiseen päättyi noin 57 prosenttia. Työvoimapolitiittiseen toimenpidesijoitukseen ja työvoimakoulutuksen aloittamiseen päättyi yhteensä 155 800 työttömyysjaksoa ja työttömyyseläkkeelle siirtymiseen 9 800. Noin 52 prosenttia työttömyysjaksoista päättyi ennen kuin työttömyys oli ehtinyt jatkaa kuukauden.

Työnantajapalvelut ja työnantajayhteyksien kehittäminen

Työvoimatoimistojen työnantajapalvelujen tärkeitä osa-alueita vuonna 2005 olivat muun muassa työnantajapalvelujen strategian, työnantajapalvelujen verkostomallin ja seudullisten yrityspalvelujen kehittäminen. Myös muutosturvan toimintamallin käynnistyminen lisäsi työvoimatoimistojen työnantajapalvelujen yhteistyötä työnantajien kanssa. Työvoimatoimistot tekivät vuonna 2005 lähes 24 000 työnantajakäyntiä. Työnantajakäyntien tuloksena työvoimatoimistot saivat yhteensä noin 8 800 uutta toimeksiantoa ja noin 3 900 käynnin yhteydessä tehtiin työvoima- ja osaamistarpeen kartoitus.

Työnantaja-asiakkaille tarjottavat maksulliset erityispalvelut (Henkilöstövuokraus ja HenkilöstöRatkaisut) täydentävät työvoimatoimistojen työnantajapalvelujen palveluvalikoimaa.

Työnhakija-asiakkaan palvelu

Työnhakijalle tarjotaan mahdollisuuksia käyttää työhallinnon tiedottavia palveluja itsepalveluna ja henkilökohtaista palvelua. Jos työnhakijan palvelutarve edellyttää, hänet voidaan ohjata työnhakuvalmennukseen, työnhakuhaastatteluun ja hänelle laaditaan työnhakusuunnitelma. Työnhakuvalmennuksen ryhmäpalveluna aloitti 47 000 työnhakijaa, joista 40 000 oli työttömiä. Aloittaneiden määrä on hieman laskenut edellisen vuoden tasosta. Asiakkaiden palaute työnhakuvalmennuksesta on erittäin myönteistä (arvosana 4,2, asteikolla 1–5). Työnhakuun liittyviä suunnitelmia tehtiin kertomusvuonna yhteensä 254 000. Vähintään viisi kuukautta työttömänä ollut työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaa säilyttääkseen oikeutensa työttömyysetuuteen. Yksilöityjä työnhakusuunnitelmia tehtiin vuonna 2005 yhteensä 91 000 eli 26 500 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työvoimatoimistoissa on käytössä työnhakijoiden palvelutarpeen arviointi, jonka tavoitteena on nopeuttaa työnhakijoiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille, auttaa työvoimatoimistoja asiakaskunnan palvelutarpeiden jäsentämisessä sekä palvelujen ja toimintatapojen suunnittelussa. Vuonna 2005 työttömistä työnhakijoista 30 prosentin palvelutarpeeksi oli määritelty tiedottavat palvelut ja 29 prosentin katsottiin tarvitsevan työelämävalmiuksia kehittäviä palveluja. Vuonna 2005 palvelutarpeen arviointi tehtiin noin 84 prosentille kaikista työttömistä työnhakijoista.

Yhteishankinnat

Yhteishankintojen määrän lisääminen jäi vuonna 2005 toteutumatta. Syksyllä 2005 käydyissä tulostavoite-neuvotteluissa sovittiin kuitenkin vuodelle 2006 jokaiselle TE-keskukselle oma yhteishankintojen opiskelijatyöpäivämäärätavoite, jolla määrän lisäykseen pyritään pääsemään. Eräänä yhteishankintojen lisäämisen esteenä on pidetty nykyisen kilpailulainsäädännön asettamia rajoituksia. Näitä rajoituksia pyritään lieventämään valmisteilla olevassa uudessa laissa julkisista hankinnoista.

Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksen vaikuttavuus parani selvästi vuonna 2005. Vuonna 2005 ammatillisen työvoimakoulutuksen suorittaneista oli työttömänä kolme kuukautta koulutuksen jälkeen keskimäärin 37,4 prosenttia, vuonna 2004 vastaava luku oli 41,1 prosenttia. Ammattitutkinnon suorittaneiden osuus ammatillisen kou-

lutuksen suorittaneista saatiin nostettua yli 20 prosenttiin. Opiskelijapalautteen yleisarvosana saatiin nostettua asetettuun tavoitteeseen (yli 70 prosenttia vastanneista pitää koulutusta hyvänä tai erinomaisena). Työvoimakoulutuksen laadun valvonnan parantamiseksi kehitettiin vuonna 2005 sähköinen välipalauttejärjestelmä, joka otettiin käyttöön vuoden 2006 alussa.

Aiempien vuosien pidemmän aikavälin vaikutusten perusteella voidaan ennakoida, että kuusi kuukautta työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus edelleen alenee noin 7 prosenttiyksiköllä ja 12 kuukautta työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus pienenee runsaat 10 prosenttiyksikköä verrattuna kolmen kuukauden tuloksiin.

Kertomusvuonna tehtiin noin 3 780 oppisopimuksen työllistämistukipäätöstä, mikä oli 90 enemmän kuin edellisellä vuonna.

Työnvälityspalvelut verkkopalveluna

Vuonna 2005 sopimusasiakkaana olevat työnantajat ilmoittivat internetin kautta 69 575 työpaikkaa. Tämä oli 17 prosenttia kaikista työvoimatoimistoon ilmoitetuista työpaikoista. Työhallinnon internet-sivujen Avoimet paikat -palvelun uudistaminen aloitettiin vuonna 2004 ja se otettiin uudistettuna käyttöön kertomusvuoden syksyllä. Työnantajat halusivat valtaosan (80 prosenttia) avoimista paikoista internettiin. Kaikkiaan palvelussa oli avoimia paikkoja 310 100 vuonna 2005.

Työnhakijat voivat tilata tiedot haluamistaan paikoista suoraan sähköpostiinsa. Vuonna 2005 tähän Paikka-vahti-palveluun tehtiin yli 38 000 tilausta ja lähes 20 miljoonaa työpaikkaviestiä lähti työtä hakevien sähköposteihin. Työnhakijat voivat ilmoittautua työnhakijaksi verkon kautta. Ilman tunnistusta ilmoittautuminen tapahtuu käyttäen lomake.fi-palvelua, ja työnhakijan on käytävä työvoimatoimistossa, jotta työnhaku tulisi voimaan. Vuoden 2005 lopussa palvelua käytti 43 prosenttia uusista työnhakijoista.

Keväällä 2005 otettiin käyttöön uudistettu CV-netti palvelu. Palvelu toimii vahvalla tunnistuksella ja kaikki työtä hakevat voivat laittaa työnhakuilmoituksensa CV-nettiin. Palvelua käytti kertomusvuonna 14 000 työtä hakevaa.

Työhallinnon valtakunnallinen Työlinja antaa puhelimitse tietoja työnhakijoille avoimista työpaikoista, työvoimakoulutuksesta ja työvoimatoimiston palveluista. Työnantajien puheluja varten on oma palvelunumero, samoin työlupaneuvontaa ja muutosturvaan liittyvää neuvontaa varten. Vuonna 2005 Työlinjalle tuli 183 830 puhelua.

EURES-työnvälityspalvelut

Euroopan komission rahoittamaa EURES-työnvälityspalvelua (EUROpean Employment Services) koordinoi Suomessa työministeriö. Toiminnan kokonaisbudjetti vuonna 2005 oli yhteensä 473 185 euroa, josta työministeriön osuus oli 257 507 euroa ja Tornionjokilaaksossa Ruotsin ja Suomen rajalla sijaitsevan Cross Border -hankkeen 215 677 euroa. Hankkeella edistetään työvoiman liikkuvuutta raja-alueilla. Yhteensä EURES-neuvojat kirjasivat kertomusvuoden aikana lähes 100 000 yhteydenottoa pääasiassa työnhakijoilta ja työnantajilta.

Muutosturvan toimintamallin toimeenpano

Tulopoliittiseen sopimukseen sisältyvän muutosturvan toimintamallin toimeenpano käynnistyi asteittain vuoden 2005 alkupuolelta ja täysimääräisenä työllistymisen ja muutosturvan toimintamallin säädösmuutosten tultua voimaan 1.7.2005. Muutosturvan toimintamalli käsittää monipuolisen työvoimapolkujen palveluvalikoiman tarjoamisen muutosturvatilanteissa, irtisanotun työntekijän oikeuden palkalliseen työllistyk-

misvapaaseen irtisanomisaikana, oikeuden yhdessä työvoimatoimiston kanssa laadittavaan työllistymisohjelmaan ja työllistymislisään (korotettu tuki) henkilön osallistuessa määrättyihin työllistymisohjelmassa sovittuihin toimenpiteisiin. Työnantajalle muutosturva merkitsee työnantajan tehostettua tiedottamisvelvollisuutta muutosturvatilanteissa sekä kiinteää yhteistyötä työvoimatoimiston kanssa muutosturvatilanteissa tarjottavien työvoimapalvelujen suunnittelussa. Työministeriö on tukenut muutosturvan toimintamallin toimeenpanoa laatimalla koko hallinnolle muutosturvaa koskevat toimintalinjaukset, kouluttamalla hallinnon henkilöstöä ja varmistamalla kattavalla sisäisellä ja ulkoisella tiedonvälityksellä uudistuksen toimeenpanon. Vuonna 2005 noin 6 000 muutosturvan piiriin kuuluvalla henkilöllä laadittiin työllistymisohjelma.

Liikkuvuusavustus ja alueellinen liikkuvuus

Alueellista liikkuvuutta helpottavia matkakustannusten korvauksia myönnettiin kertomusvuonna 14 700 henkilölle eli lähes saman verran kuin edellisenä vuonna. Työvoiman liikkuvuutta on tuettu ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten muualla luokittelemattoman työn sekä teknisen, luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen työn aloilla. Yli puolet liikkuvuusavustuksista on myönnetty alle 30-vuotiaille työnhakijoille.

Työssäkäyntialueen ulkopuolelle suuntautuvaa liikkuvuutta voidaan liikkuvuusavustusten lisäksi tukea myös työmarkkinatukimäärärahoista maksettavalla matka-avustuksella. Sitä voidaan maksaa enintään kahden kuukauden ajalta työsuhteen alkamisesta lukien. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että työ on vähintään kuusi kuukautta kestävää kokoaikatyötä. Matka-avustus on tarkoitettu sellaisille työttömille, jotka muuten eivät voisi taloudellisista syistä johtuen ottaa vastaan työtä työssäkäyntialueensa ulkopuolelta.

Strategialinjaus 3: Parannetaan työn tuottavuutta laadullisesti kestäväällä tavalla

Työolobarometri

Palkansaajat antoivat vuoden 2005 työolobarometrissa työpaikoilleen hyvin samanlaisen arvion (asteikko 4—10) kuin kahtena edellisenäkin vuonna. Työpaikkojen laatua on mitattu neljällä eri ulottuvuudella ja niiden perusteella keskiarvoksi on saatu 7,9. Työelämän näkyvin muutos on uudet palkkausjärjestelmät, joiden piirissä on yksityisellä sektorilla noin 60 prosenttia ja julkisella sektorilla kolmannes henkilöstöstä.

Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelma (Tykes)

Vuoden 2004 alusta aloittaneessa Työelämän tuottavuuden ja laadun kehittämisohjelmassa (Tykes) on yhdistetty aikaisemmista työelämäohjelmista saadut kokemukset. Toiminta-ajatuksena on edistää työpaikoilla tutkimusavusteisen kehittämisen avulla sellaisten ratkaisujen löytämistä, joilla voidaan vauhdittaa tuottavuuskehitystä henkilöstön työkykyä, hyvinvointia ja työelämässä pysymistä tukevalla tavalla. Tavoitteena on työpaikkojen omien toimintatapojen kehittäminen. Työssä jaksamiseen liittyvät kysymykset ovat myös kiinteä osa ohjelmaa.

Myönteinen tuottavuus- ja hyvinvointivaikutus tulee asetettujen tavoitteiden mukaisesti saada näkyviin vähintään 70 prosentissa hankkeista. Ohjelman piirissä olevien kehittämisprojektien määrän arvioidaan olevan koko ohjelmakaudella (2004—2009) noin 1 000 ja niihin arvioidaan osallistuvan noin 250 000 henkilöä, joista puolet on naisia. Tavoitteena on myös, että pk-yritysten henkilöstön osuus kehittämisprojekteihin osallistuvista nostetaan 30 prosenttiin ja yli 45-vuotiaiden osuus 45 prosenttiin. Vuonna 2005 Tykes-ohjelmaan oli varattu 12,48 milj. euroa. Vuosien 2004—2005 aikana on käynnistynyt yhteensä 359 projektia, joista teollisuuden ja kuntasektorin osuus on noin kolmannes ja yksityisen palvelusektorin vajaa neljännes.

Muut työelämän kehittämistoimenpiteet

Kertomusvuoden aikana valmistui kaksi merkittävää selvitystä. Kolmikantainen työryhmä, jonka tehtävänä oli laatia selvitys henkilöstön asemasta yritysten siirtäessä tuotantoyksikön tai tuotannon ulkomaille, sai raporttinsa valmiiksi. Globaalissa kilpailuympäristössä Suomen mahdollisuudet perustuvat entistä enemmän osaavaan ja motivoituneeseen työvoimaan. Vastuullisella yritystoiminnalla on suuri merkitys paitsi työelämän laadun myös kannattavan yritystoiminnan näkökulmasta. Raportissa katsottiin, että siirrettäessä tuotantoa ulkomaille henkilöstön asemaa voidaan parantaa kehittämällä muutosten ennakoimista. Yritysten yhteiskuntavastuuta voidaan edistää lisäämällä tiedotusta. Myös lainsäädäntöä kehitettäessä tulisi ottaa huomioon henkilöstön informoinnin ja konsultoinnin oikea-aikaisuus rajat ylittävässä yritysjärjestelyissä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös tukien takaisinperintää koskeviin säännöksiin.

Työministeriö asetti varatuomari Kirsti Palanko-Laakan selvittämään määräaikaisen työn yleisyyttä, käytön lainmukaisuutta ja lainsäädännön kehittämistarpeita. Hän luovutti selvityksensä työministerille joulukuussa 2005. Suomessa määräaikaisten palvelussuhteiden määrä ylittää EU:n jäsenmaiden keskiarvot. Määräaikainen työ on yleistä julkisella sektorilla. Raportin mukaan työelämän yhtenä perusongelmana on, että työnantajat käyttävät määräaikaista työvoimaa pysyvien toimintojen hoitamiseen. Selvityshenkilö katsoi, että yksityisellä sektorilla määräaikaisista ja vuokratyöntekijöistä on muodostunut suhdannepuskuri erityisesti tietotekniikka- ja elektroniikka-aloilla. Palanko-Laaka lähti esityksissään siitä, että yksittäisille työntekijöille ja työyhteisöille luodaan paremmat mahdollisuudet valvoa määräaikaisen työn lainmukaisuutta ja yhteistyössä työnantajien kanssa vaikuttaa työvoiman käytön periaatteisiin. Tavoitteena on hyvät käytännöt. Siksi tarvitaan lainsäädännön selkiyttämistä, valvontakeinojen tehostamista sekä työyhteisöjen yhteistoimintamenettelyjen kehittämistä ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Vuokratyön vuotokohtien paikkaamista varten selvityshenkilö esitti kolmikantaisen lainvalmistelun käynnistämistä.

Vuodesta 1996 vuoden 2005 loppuun mennessä vuorotteluvapaan aloitti hieman yli 102 000 henkilöä. Vuoden 2005 aikana vuorotteluvapaan aloitti 11 848 henkilöä, ja vapaalla oli keskimäärin runsaat 6 200 henkilöä. Vuorotteluvapaan ajalta maksetaan vuorottelukorvausta, joka on työhistoriasta riippuen 70 tai 80 prosenttia kunkin henkilön omasta työttömyysturvasta ilman lapsikorotuksia. Vuonna 2005 vuorotteluvapaan bruttokustannukset olivat hieman yli 64 milj. euroa ja keskimääräinen päiväkorvaus ansioturvassa 30,80 euroa.

Työlainsäädäntö

Uusi 1.4.2005 voimaan tullut **vuosilomalaki** (162/2005) paransi määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskentelevien vuosilomaetuuksia sekä toi loman ajankohtaan väljyyttä. Vuosilomalain uudistus lisäsi jonkin verran palkkakustannuksia erityisesti osa-aikatyön osalta. Mikäli vuosilomapalkkaan sovelletaan prosenttipohjaista laskentamallia (lyhyttä tai tilapäistä osa-aikatyötä tekevät), kustannukset lisääntyvät keskimäärin noin kuudella prosentilla. Euromääräisesti kustannukset ovat kokonaispalkkasummaan verrattuna marginaalisia ja vaikeasti arvioitavissa.

Uusi 1.7.2005 voimaan tullut **työllistymisen ja muutosturvan toimintamallia koskeva lainsäädäntö** paransi tuotannollisin ja taloudellisin perustein irtisanotun työntekijän asemaa. Työsopimuslain muutoksen (456/2005) mukaan työntekijällä on oikeus saada irtisanomisaikana vapaata täydellä palkalla uuden työn etsimistä tai työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin osallistumista varten. Muutosturvakoulutukseen ja sen hallintoon käytettiin työhallinnossa vuonna 2005 noin 2 milj. euroa. Kysymys oli järjestelmän käynnistysvuodesta, minkä vuoksi kustannukset tulevat jatkossa selvästi kasvamaan. Määrät olivat huomattavasti arvioitua alhaisemmat.

Yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain muutoksen (457/2005) mukaan työnantajan on yhteistyössä henkilöstön kanssa valmistettava toimintasuunnitelma jo yhteistoimintamenettelyn alussa. Työvoimatoimisto laatii julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muutoksen (458/2005) mukaan yhdessä muutosturvan piiriin kuuluvan työnhakijan kanssa työllistymisohjelman, joka on yksilöllinen työnhakusuunnitelma. Työllistymisohjelma on edellytyksenä työllistymisohjelmallisella korotetun työttömyysturvan maksamiselle, jota koskevat säännökset ovat työttömyysturvalaissa (muutoslaki 459/2005). Lisäksi edellytyksenä on, että taloudellisin tai tuotannollisin syin irtisanotulla on työhistoriaa yhteensä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisen työntekijän työsuhte on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta tai useat määräaikaiset työsuhteet samaan työnantajaan ovat kestäneet yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneen 42 kuukauden aikana.

Kertomusvuonna valmisteltiin laki lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta (1198/2005), joka tuli voimaan vuoden 2006 alusta.

Vuonna 2005 valmisteltiin työturvallisuuslakiin lisätty säännös (1199/2005), jonka mukaan kaikille **rakennustyömailla työskenteleville tulee pakolliseksi tunniste** harmaan talouden valvonnan ja työturvallisuuden parantamiseksi. Säännös tuli voimaan 1.2.2006. Tunnistekortin käyttöönotto rakennustyömailla lisäsi rakennustyön kustannuksia noin 10—30 euroon työntekijää kohti. Kokonaiskustannukset rakennusteollisuudelle ovat vaikeasti arvioitavissa, mutta järjestelyjen positiivinen kokonaistaloudellinen vaikutus harmaan työn torjunnassa on arvioitu selvästi merkittävämmäksi.

Strategialinjaus 4: Luodaan edellytyksiä aktiiviselle työperusteiselle maahanmuuttopolitiikalle

Maahanmuuttajat

Suomessa asui vuoden 2005 lopussa 114 000 ulkomaan kansalaista, joka on noin 2,2 prosenttia koko väestöstä. Työvoimaan heistä kuului arviolta 53 000 eli 47 prosenttia. Suurin osa ulkomaalaisista eli 43 prosenttia asuu pääkaupunkiseudulla.

Työministeriön toimialaan kuuluu työvoiman maahanmuuttoon, maahanmuuttajien yhteiskuntaan kotoutumiseen ja työllistymiseen, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon sekä hyvien etnisten suhteiden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen liittyvät asiat. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon käytettiin vuonna 2005 määrärahoja 81 milj. euroa. Vastaava määrä vuotta aiemmin oli 84 milj. euroa.

Taulukko 230. Ulkomaalaisten työnhakijoiden työnvälitys ja muut tapahtumat

Työhön yleisille työmarkkinoille	13 600
Sijoitettu toimenpiteillä	12 200
Aloittanut työvoimakoulutuksen	14 200
Aloittanut muun koulutuksen	2 200

Kotoutuminen ja työllistyminen

Työvoimatoimistoissa oli vuoden aikana keskimäärin 28 300 ulkomaalaista työnhakijaa, joista työttömiä oli 14 400. Arvioitu työttömyysaste oli 28 prosenttia. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 28,6 prosenttia. Maahanmuuttajat ovat oikeutettuja kotoutumissuunnitelmaan kolmen vuoden ajan maahanmuutostaan, mikäli he ovat työmarkkinatukeen oikeutettuja työttömiä työnhakijoita ja/tai saavat toimeentulotukea. Vuoden 2005 aikana kotoutumistukea maksettiin yhteensä 10 600 maahanmuuttajalle. Työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä oli yhteensä noin 8 900 kotoutujaa.

Euroopan sosiaalirahaston toiminta

Euroopan sosiaalirahaston eri väestöryhmien yhtäläisiä mahdollisuuksia työelämässä edistävät toimet kohdistuvat muun muassa maahanmuuttajiin, etnisiin vähemmistöihin ja turvapaikanhakijoihin. Näille ryhmille on kehitetty työllistämishankkeita, joilla muun muassa parannetaan osallistujien työelämävalmiuksia ja luodaan työllistymistä edesauttavia työelämäkontakteja. Equal-yhteisöaloiteohjelmassa toteutettavan kansallisen teematyön puitteissa on hankkeiden välisen yhteistyön avulla pyritty levittämään etnistä tasa-arvoa ja monimuotoisuutta edistäviä hyviä käytäntöjä ja sitä kautta parantamaan maahanmuuttajien elämäntilannetta ja työllistävyyttä sekä ehkäisemään syrjintää.

Kiintiöpakolaisten vastaanotto

Suomen vuoden 2005 pakolaiskiintiö oli 750. Maahan saapui 766 kiintiöpakolaista ja 368 henkilöä pakolaisten perheen yhdistämisen perusteella. Vuoden aikana toteutettiin neljä kiintiöpakolaisten valintamatkaa, joilla valittiin yhteensä 615 pakolaista sijoitettaviksi Suomeen. Lisäksi valittiin 75 pikaista terveydenhoitoa tai muutoin välitöntä suojelua tarvitsevaa pakolaista.

Euroopan pakolaisrahasto (ERF)

Työministeriö hallinnoi Suomessa Euroopan pakolaisrahastoa, jonka resursseilla pyritään edistämään ja kehittämään turvapaikanhakijoiden vastaanottoa ja turvapaikkamenettelyä, pakolaisten kotoutumista sekä turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vapaaehtoista paluuta. Vuonna 2005 alkanut rahaston toinen ohjelmakausi jatkuu vuoteen 2010 saakka. Uuden ohjelmakauden toiminnot käynnistettiin vuonna 2005. Suomen osuus rahastosta vuonna 2005 oli 576 732 euroa. Rahoitusta jaettiin kaikkiaan 13 hankkeelle.

Turvapaikanhakijoiden vastaanotto

Vuonna 2005 Suomesta haki turvapaikkaa 3 545 henkilöä. Määrä on kahdeksan prosenttia pienempi kuin vuonna 2004, jolloin hakijoita oli 3 861. Vuonna 2005 maahan saapui 218 alaikäistä turvapaikanhakijaa ilman huoltajaa. Vastaava luku edellisellä vuonna oli 139.

Hyvien etnisten suhteiden edistäminen, monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden turvaaminen

Yhdenvertaisuuslaki, joka tuli voimaan 1.2.2004 velvoittaa viranomaisia laatimaan toimintaansa koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman. Vuonna 2005 ministeriön asettama työryhmä laati koko työhallintoa koskevat yhdenvertaisuuslinjaukset.

Työministeriön ESR-tuotekehityshanke, MoniQ-projekti on kerännyt hyviä käytäntöjä maahanmuuttajien työhön rekrytoimiseksi. Projektilla on noin 25 eri yhteistyöprojektia, jotka on jaettu aloittain ja teemoittain ja joiden kehittämis- ja mallintamistyötä hyödynnetään. Tarkoituksena on, että kehitetyt mallit jatkuvat normaalina toimintana myös projektin päättymisen jälkeen.

EU:n syrjinnän vastaisesta toimintaohjelman rahoituksella aloitettiin hanke, jossa valmistellaan eurooppalainen käsikirja syrjintään liittyvän tiedon keräämiseksi. Osana hanketta valmistellaan Suomen kansallinen syrjinnän seuranta- ja arviointijärjestelmä. Valtioneuvosto asetti työministeriön yhteydessä toimivan Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) kertomusvuonna kolmannelle kolmivuotiskaudelleen. Tässä yhteydessä sen vaikuttavuutta pyrittiin lisäämään poliittisesti ja alueellisesti perustamalla kolme alueellista neuvottelukuntaa ja valitsemalla jäseneksi myös eduskuntaryhmien edustajat. Lisäksi vähemmistö- ja maahanmuuttajajäsenten edustajuutta kasvatettiin valitsemalla heidät järjestöille kohdennetulla avoimella hakumenettelyllä.

Strategialinjaus 5: Lisätään yrittäjyyttä ja itsensä työllistämistä**Starttiraha**

Vuoden 2005 alusta lukien starttirahan myöntämisedellytyksiä väljennettiin määräaikaisena kokeiluna, jossa tukea voidaan myöntää myös työstä tai työmarkkinoiden ulkopuolelta yrittäjäksi ryhtyvälle. Kohderyhmän laajenuksen osalta starttirahakokeilu on kaksivuotinen. Starttirahaa voidaan myöntää enintään 10 kuukaudeksi. Starttirahapäätös tehdään kahdessa jaksossa, joista ensimmäisen kesto on enintään kuusi kuukautta ja toisen enintään neljä kuukautta. Toisen jakson osalta päätös on ehdollinen. Jatkorahoitusta ei myönnetä, jos yritystoiminta ei ole käynnistynyt liiketoimintasuunnitelman mukaisesti, tai jos yrittäjä saa jo tässä vaiheessa riittävän toimeentulon yritystoiminnasta.

Starttimäärärahoilla tehdyt päätökset lisääntyivät kertomusvuonna selvästi. Uusia starttirahalla aloittaneita oli noin 6 600 henkilöä, joista muita kuin työttömiä oli noin 2 500 henkilöä. Toimenpiteen volyyymi kasvoi kertomusvuonna noin 1 000 henkilöllä. Starttirahaan käytettiin määrärahoja yhteensä noin 28,1 milj. euroa.

Yrittäjyyden tuotekehityshanke

Aloittavan yrittäjyyden tukena toimii työministeriön ESR-tuotekehityshanke, jonka tavoitteena on kartoittaa ja levittää yrittäjyyshankkeiden hyviä käytäntöjä ja luoda malleja kansalliseen työvoimapolitiikkaan sekä tiedottaa starttirahauudistuksesta. Projekti käynnisti toimintansa vuoden 2005 alussa.

Taloudellisuus ja tuottavuus**Taulukko 231. Keskeisten työvoimapolitikkatoimien taloudellisuus ja tuottavuus¹⁾**

	Suoritteet kpl	Henkilö- työvuodet	Toiminnan Työn tuot-		Työn tuot-		Taloudel-	Taloudel-
			kustannuk- set €	suorite/ htv	tavuus suorite/ htv	tavuus suorite/ htv	lisuus €/suorite	lisuus €/suorite
	2005	2005	2005	2004	2005	2004	2005	
Työnvälitys ja informaatio		1 847	84 497 314		806	859	88	79
Asiakkuuden kirjaaminen ja ylläpito	861 944	717	30 399 914	1 082	1 202	40	35	
Työnvälitys	373 863	853	41 592 897	379	438	130	111	
Työnantajakäynnit	23 952	84	4 220 660	277	284	179	176	
Tietopalvelun neuvonta	326 557	193	8 283 843	1 686	1 693	26	25	
Yksilölliset palvelut		1 381	65 526 179	310	297	195	201	
AmmatINVALINNANOHJAUKSEN asiakastyö	37 027	229	12 686 234	168	161	337	343	
Muu ammatINVALINNANOHJAUS (verkostot)	30 018	81	4 582 568	365	370	154	153	
Liikkuvuusavustukset	14 719	35	1 503 641	401	422	108	102	
Työnhakusuunnitelmat	212 308	570	24 627 401	361	372	121	116	
Työttömien erityis- palvelu (pitkäaikais- työttömät)	36 051	201	9 747 382	210	179	231	270	

Taulukko 231. Keskeisten työvoimapalveluiden taloudellisuus ja tuottavuus¹⁾

Työnhakuvalmennus	46 951	89	4 332 860	614	525	64	92
Ammatillinen kuntoutus	27 450	125	5 847 112	267	219	171	213
Maahanmuuttajat; kotoutuminen	5 700	50	2 198 981	100	115	445	386
Aktiivinen työvoimapolitiikka		849	47 467 118	293	282	217	231
Työvoimakoulutus	64 189	231	10 761 570	293	278	162	168
Työllistämistoimenpiteet	107 260	325	14 663 259	302	330	150	137
ESR-rahoituksella toimenpiteen aloittaneet	67 917	294	22 042 289	281	231	298	325
Passiivinen työvoimapolitiikka		448	21 446 532	3 769	4 058	100	131
Työttömyysturva	1 810 379	389	17 270 088	4 277	4 650	11	10
Palkkaturva	6 616	58	4 176 445	153	113	489	631
Kaikki (keskimäärin/yhteensä)		4 526	218 937 143	883	896	147	153

¹⁾ Työvoimatoimistot pl. Ahvenanmaa

Työministeriön hallinnonalaan on sisällytetty osuudet työministeriön ja TE-keskusten toiminnan kustannuksista sekä työvoimatoimistojen toiminnan kaikki kustannukset. Työministeriön kustannuksista ja henkilötuloista on jätetty pois ylin johto, politiikkaosasto sekä työelämä- ja työorganisaatiot -tiimi kohdistettuine kustannuksineen. Jäljelle jääneistä kustannuksista kohdistukseen on otettu mukaan puolet. Lisäksi toiminnolle on kohdistettu työministeriön maksamat paikallishallinnon verkko- ja tietojärjestelmä-kustannukset poistoineen. TE-keskusten osalta on sisällytetty työvoimaosastojen kustannukset ja henkilötyövuodet sekä kohdistettu osuus yhteisistä toiminnoista. Vastaanottokeskusten tarkastelu on jätetty pois. Tuottavuuden ja taloudellisuuden positiivinen kasvu kohdistuu ensi sijassa työnvälitys- ja informaatioluokkaan työmarkkinoiden myönteisen vireen ja sähköisten palvelujen käytön yleistymisen takia. Työttömyysturvan käsittelyssä on myös hyödytty työmenetelmien sähköistämisestä. Yksilöllisten palvelujen luokassa on palvelurakennetta kehitetty, jolloin yhtä suoritetta kohti käytetyt resurssit ovat kasvaneet.

Taulukko 232. Rakennerahastokausi 2000—2006 tavoiteohjelmat 1, 2, 3 ja Equal-yhteisöaloite: työhallinnon projektipäätökset, toimenpiteen aloittaneet sekä vuonna 2005 tehdyt sidonnat ja suoritettavat maksatukset

Työhallinnon ESR-toimenpiteet vuonna 2005				
Ohjelma	Projektipäätökset (ei sisällä teknisen tuen projekteja)	Aloittaneet	Sidonnat (ESR ja kans. vastinpari) €	Maksatukset (ESR ja kans. vastinpari) €
Tavoite 1	33	15 782	39 457 589	32 724 904
Tavoite 2	34	9 401	17 424 141	14 308 671
Tavoite 3	81	35 159	72 559 225	67 145 615
Equal	18	8 003	20 649 941	11 765 149
Yhteensä	166	68 345	150 090 897	125 944 340

Työhallinnossa tehtiin vuonna 2005 projektipäätöksiä 166 kappaletta. Päätöksistä puolet tehtiin tavoite 3 -ohjelmassa. Työhallinnon ESR-toimenpiteissä aloitti lähes 70 000 henkilöä, joista puolet aloitti tavoite 3 -ohjelman hankkeissa. Tavoite 1 -ohjelmassa aloitti lähes 16 000 henkilöä, tavoite 2 -ohjelmassa 9 400 henkilöä ja Equal -yhteisöaloiteohjelmassa aloitti 8 000 henkilöä.

Työhallinnon ESR-toimenpiteisiin sidottiin vuonna 2005 lähes 151 milj. euroa ESR- ja kansallista rahaa yhteensä. Eniten sidottiin tavoite 3 -ohjelmaan, toiseksi eniten tavoite 1 -ohjelmaan ja vähiten Equal -yhteisö-aloiteohjelmaan. Maksatuksia suoritettiin ESR-toimenpiteissä yhteensä lähes 126 milj. euroa, joista yli puolet tavoite 3 -ohjelmassa.

18.5 Hallinnonalan tilinpäätösanalyysi

Talousarvion toteutuminen hallinnonalalla

Työministeriön hallinnonalalle osoitettiin talousarviossa 2,17 mrd. euroa, minkä lisäksi edellisiltä vuosilta siirtyi käytettäväksi 44,5 milj. euroa. Pääluokan suurin menoerä oli edelleen työmarkkinatuki, jota maksettiin 961,2 milj. euroa. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimiin momentille 34.06.51. oli myönnetty 491,1 milj. euroa. Momentin tilinpäätös oli 455,6 euroa ja momentilta jäi käyttämättä 35,6 milj. euroa. Tästä muutosturvan osuus oli 10,8 milj. euroa ja koulutukseen osuus 24,8 milj. euroa. Muutosturvaan osoitettua määrärahaa ei saanut käyttää muuhun tarkoitukseen, vaan käyttämättä jäänyt määräraha tuli palauttaa sellaisenaan. Työvoimakoulutukseen varatun määrärahan säästyminen johtui siitä, että koulutukset eivät toteutuneet suunnitelmien mukaisesti. Työvoimakoulutuksen määrärahojen käyttöaste on edellä kerrotuista syistä laskenut 82 prosenttiin (94 prosenttia vuonna 2004).

Tukityöllistämiseen käytettiin yhteensä 249,7 milj. euroa, joka on 8,6 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa oli tarkoitukseen suunniteltu. Yksityiselle sektorille työllistämiseen suunniteltu määräraha ylittyi 9,6 mil. eurolla, ja valtiolle työllistettyjen määräraha 7,0 milj. eurolla. Sen sijaan kunnille ja kuntayhtymille suunniteltua määrärahaa jäi käyttämättä 8,0 milj. euroa.

Momentin määrärahan käyttö on muutosturvaan varattua määrärahaa lukuun ottamatta erittäin joustavaa, sillä momentin käyttösuunnitelmissa eri tarkoituksiin suunniteltuja määrärahoja voitiin ohjata tarkoituksen mukaisesti kulloinkin tarpeelliseen käyttökohteeseen.

Taulukko 233. Määrärahojen käyttö luvuittain 2004—2005, euroa

	2004 Talousarvio		2005 Talousarvio	
	määrärahojen käyttö vuonna 2004	siirto seuraavalle vuodelle	määrärahojen käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle
01. Työhallinto	44 923 807	14 838 540	40 376 269	17 915 804
— Ministeriön toimintamenot	17 697 508	4 533 492	16 455 270	6 161 730
05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	199 060 994		199 789 892	
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	1 785 406 857	26 020 996	1 691 622 873	22 395 006
— Paikallishallinnon toimintamenot	111 571 747	26 020 996	115 316 994	22 395 006
— Työmarkkinatuki	1 016 688 200		961 226 893	
— Muu työvoimapolitiikan toimeenpano	657 146 910		615 078 986	

Taulukko 233. Määrärahojen käyttö luvuittain 2004—2005, euroa

07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	86 716 377		81 775 141	
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	25 789 373		25 598 931	
Työministeriön hallinnonala yhteensä	2 141 897 409	40 859 536	2 039 163 105	40 310 810

Työministeriön hallinnonalan määrärahojen käyttö vuonna 2005 osoittaa pääosaltaan laskevaa suuntausta verrattuna vuoteen 2004. Vähennys aiheutuu työmarkkinatuen maksatusten sekä työllistämis-, koulutus- ja erityistoimien maksatusten vähenemisestä. Arviomäärärahan ylityslupa saatiin siviilipalvelusmäärärahaan. Ylitystarve aiheutui siviilipalvelusrekisterin teknisestä uudistamisesta aiheutuneista lisäkustannuksista sekä siitä, että palveluspaikatta jäävien siviilipalvelusmiesten määrä on pysynyt edelleen korkeana.

Tuotto- ja kululaskelman analyysi

Tuotto- ja kululaskelmassa on esitetty ainoastaan työministeriötiliviraston maksullisten palvelujen tuotot ja kustannukset kuten vuonna 2004. Nämä ovat vain pieni osa koko hallinnonalan maksullisen toiminnan tuotoista ja kustannuksista.

Tilikauden tuotto- ja kululaskelma osoittaa 1 042,8 milj. euroa (1 084,9 milj. euroa vuonna 2004) kulujäämää. Vähennystä edelliseen vuoteen on 3,9 prosenttia, mikä aiheutuu pääosaltaan sekä siirtotalouden tuottojen että siirtotalouden kulujen vähentymisestä. Toiminnan tuotot olivat yhteensä 1,6 milj. euroa (2,8 milj. euroa vuonna 2004). Vähennyksestä suurin osuus aiheutuu EU:lta saatavien yhteistoiminnan tuottojen vähenemisestä. Maksullisen toiminnan tuottojen väheneminen aiheutuu siitä, että työnteon hyväksymispäätöksistä ja työtekijän oleskeluluvista vuonna 2004 kertyneet ja vuodelle 2005 siirtyneet tuotot on oikaistu toiselle tilivirastolle siirrettävien tulojen tilille ja siirretty edelleen vuonna 2005 työvoimatoimistojen tileille. Toiminnan kulut 46,5 milj. euroa ovat pysyneet edellisen vuoden tasolla (46,4 milj. euroa vuonna 2004). Satunnaiset kulut olivat hieman vajaa 0,2 milj. euroa, joka koostuu pääosin vakuutusyhtiölle maksetuista korvauksista.

Siirtotalouden tuotot EU:lta olivat 114,5 milj. euroa (138,5 milj. euroa vuonna 2004). 24 milj. euroa on aiheutunut siitä, että valtuudet eivät ole kiertäneet odotusten mukaisesti, jolloin ei ole syntynyt menoja eikä myöskään vastaavasti tuloja. Lisäksi maksupyynnöistä on jouduttu vähentämään tukikelvottomia eriä. EU-siirtotalouden tuottojen kertymään vaikuttaa myös se, että projektimaisen toiminnan menokertymät eivät kasva tasaisesti eivätkä toteumat ole samansuuruisia eri vuosina.

Taseen analyysi

Taseen loppusumma oli 9,6 milj. euroa, kun se edellisenä tilikautena oli 12,2 milj. euroa.

Vastaavaa:

Siirtosaamisten vähentyminen johtuu palkkaturvamaksujen palautusten kertymän vähenemisestä ja EU:lta saatavien tuottojen vähenemisestä.

Vastattavaa:

Valtion pääoma tilikauden lopussa oli 3,2 milj. euroa (4,8 milj. euroa vuonna 2004). Vähennys aiheutuu suurimmaksi osaksi pääoman siirtojen ja ostovelkojen vähentymisellä. Tiliviraston vieras pääoma oli 6,3 milj. euroa (7,4 milj. euroa vuonna 2004).

Maksullinen toiminta**Taulukko 234. Hallinnonalan kustannusvastaavuuslaskelma maksuperustelain mukaista suoritteista**

	2003	2004	2005
TUOTOT			
maksullisen toiminnan myyntituotot	9 107 414	9 827 774	12 878 221
maksullisen toiminnan muut tuotot	53 689	72 473	104 206
maksullisen toiminnan tuotot yhteensä (1)	9 161 103	9 900 247	12 982 426
KUSTANNUKSET			
maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
— aineet, tarvikkeet ja tavarat	143 510	104 762	122 917
— henkilöstökustannukset	7 174 120	7 894 743	10 294 665
— vuokrat	237 731	274 225	254 014
— palvelujen ostot	480 732	530 514	582 203
— muut erilliskustannukset	165 325	221 090	211 063
erilliskustannukset yhteensä (2)	8 201 418	9 025 335	11 464 862
KÄYTTÖJÄÄMÄ (3 = 1 - 2)	959 685	874 912	1 517 564
maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	209 700	224 310	464 369
— poistot	22 673	26 406	30 506
— korot	2 450	1 308	1 944
— muut yhteiskustannukset	86 620	183 709	150 547
osuus yhteiskustannuksista yhteensä (4)	321 443	435 733	647 366
kokonaiskustannukset yhteensä (5 = 2 + 4)	8 522 861	9 461 068	12 112 228
YLIJÄÄMÄ (+) / ALIJÄÄMÄ (-) (6 = 1 - 5)	638 242	439 178	870 198
KUSTANNUSVASTAAVUUS %	107	105	107

Koko pääluokan osalta kustannusvastaavuus oli kertomusvuonna 107 prosenttia. TE-keskustasolla tarkasteltaessa kustannusvastaavuus jäi saavuttamatta kahden TE-keskuksen kohdalla, jotka saavuttivat kuitenkin 96 prosentin kustannusvastaavuuden.

Vuonna 2005 HenkilöstöRatkaisut-palveluja oli tarjolla työministeriön päätöksellä 13 työvoimatoimistossa. Lisäksi noin 10 työvoimatoimistoa osallistui partnerina maksullisten toimeksiantojen järjestämiseen. Kertomusvuonna toimeksiantoja suoritettiin noin 1 100 kappaletta, palveluja käytti noin 500 yritystä, ja tuotot olivat 1 843 445 euroa. Henkilöstövuokrauksella tarkoitetaan tilapäistyön järjestämistä työvoimatoimiston palveluna niin, että työvoimatoimisto työnantajana sopii henkilöstövuokraukseen ilmoittautuneen työnhakijan käyttämisestä korvausta vastaan toisen työnantajan (käyttäjäyritys) johdon ja valvonnan alai-

nessa tilapäistyössä. Henkilöstövuokrausta harjoitettiin työministeriön päätöksellä kuudessa työvoimatoimistossa (Helsinki, Lahti, Oulu, Pori, Tampere, Turku). Kertomusvuonna vuokrattiin 1 700 työntekijää. Palveluja käytti noin 500 yritystä. Vuoden 2005 tuotot olivat 9 961 903 euroa. Vuokratyösuhteen perusteella vakituiseen työhön sijoittui noin 170 henkilöä. Vuokratyösuhte oli kestoaltaan keskimäärin 88 vrk.

Työhallinnon maksullisen kuntoutustoiminnan tavoitteena on mahdollisimman monen pysyminen työssä tai paluu työmarkkinoille. Normaali viranomaisten välinen tietojen vaihto ja yhteistyö on maksutonta toimintaa, sen sijaan ulkopuolisen tahon tilaamat toimeksiannot ovat maksullisia suoritteita. Myytäviä palveluja ovat Ammatillisen kuntoutuksen arvio ja ohjaus, Kuntoutuksen resurssiselvitys sekä Työhön valmentavat palvelut. Työhallinnon ammatillisen kuntoutuksen maksullisia palveluja tuotetaan koko maassa. Toiminnan kehittämiseksi nimettiin vuonna 2005 viisi pilottityövoimatoimistoa. Päätyneitä vakuutus- ja eläkelaitosten toimeksiantoja oli koko maassa 672, joiden tuotot olivat yhteensä 711 289 euroa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Taulukko 235. Työministeriön hallinnonalan henkilöstöä koskevia tunnuslukuja

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	4 240	4 373	4 388
Henkilöstömäärä 31.12.	4 388	4 476	4 477
Miesten määrä	892	891	897
Naisten määrä	3 496	3 585	3 580
Vakinainen henkilöstö	2 952	3 183	3 231
Määräaikainen henkilöstö	726	588	627
Työllisyysmäärärahoihin palkatut	710	705	619
Henkilöstön keski-ikä (v)	44,8	44,9	45,3
Sairauspoissaolot pv/htv	10,3	10,6	11,1

Työministeriön hallinnonalan henkilöstömäärä on kasvanut 89 henkilöllä vuodesta 2003 vuoteen 2005. Henkilöstön määrä pois lukien työllistämismäärärahoihin palkatut kasvoi 180 henkilöllä vuodesta 2003 vuoteen 2005. Samalla ajanjaksolla vakinaisen henkilöstön määrä on kasvanut 279:llä ja määräaikaisten vähenyt 99:llä. Henkilöstön keski-ikä on kasvanut vuosittain noin 0,28 vuotta.

18.6 Työministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 236. Työministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	41 904,51	125 964,21	-67 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	1 539,00	2 353,50	-35 %
Muut toiminnan tuotot	<u>1 577 151,64</u>	<u>2 622 301,14</u>	-40 %
	1 620 595,15	2 750 618,85	-41 %

Taulukko 236. Työministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-1 120 998,90	-1 108 885,78	1 %
Henkilöstökulut	-17 186 755,07	-16 679 760,21	3 %
Vuokrat	-3 571 452,24	-3 559 057,93	0 %
Palvelujen ostot	-18 082 559,93	-20 374 918,87	-11 %
Muut kulut	-2 158 694,09	-2 120 707,08	2 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	139 692,44	124 611,95	12 %
Poistot	-2 299 708,64	-2 315 011,15	-1 %
Sisäiset kulut	<u>-2 204 321,28</u>	<u>-381 352,82</u>	478 %
	-46 484 797,71	-46 415 081,89	0 %
JÄÄMÄ I	-44 864 202,56	-43 664 463,04	
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	2 130,60	1 436,02	48 %
Rahoituskulut	<u>-1 601,02</u>	<u>-863,94</u>	85 %
	529,58	572,08	-7 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	5 869,55	0,00	0 %
Satunnaiset kulut	<u>-188 579,69</u>	<u>-215 124,53</u>	-12 %
	-182 710,14	-215 124,53	-15 %
JÄÄMÄ II	-45 046 383,12	-43 879 015,49	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Euroopan unionilta	114 535 214,87	138 451 112,70	-17 %
Kulut			
Kunnille	-1 069 140,26	-566 273,58	89 %
Kuntayhtymille	-511 508,46	-142 018,34	260 %
Sosiaaliturvarahastoille	-1 112 326 541,42	-1 165 008 599,34	-5 %
Elinkeinoelämälle	-3 136 907,19	-1 539 927,43	104 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-1 111 258,99	-1 335 936,06	-17 %
Kotitalouksille	-4 265 097,51	-4 508 351,03	-5 %
Euroopan unionille	-7 459,86	0,00	0 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-2 161 044,32	-2 013 242,60	7 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>16 752 825,87</u>	<u>171 436,58</u>	9672 %
	-1 107 836 132,14	-1 174 942 911,80	-6 %
JÄÄMÄ III	-1 038 347 300,39	-1 080 370 814,59	

Taulukko 236. Työministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Perityt arvonlisäverot	12 597,70	46 852,70	-73 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-4 424 666,24</u>	<u>-4 570 736,15</u>	-3 %
	-4 412 068,54	-4 523 883,45	-2 %
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	<u>-1 042 759 368,93</u>	<u>-1 084 894 698,04</u>	

Taulukko 237. Työministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Aineettomat oikeudet	561 826,18	746 068,96	-25 %
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>3 743 135,08</u>	<u>3 428 172,87</u>	9 %
	4 304 961,26	4 174 241,83	3 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Koneet ja laitteet	877 368,09	920 197,95	-5 %
Kalusteet	30 519,40	35 043,90	-13 %
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>33 376,17</u>	<u>33 376,17</u>	0 %
	941 263,66	988 618,02	-5 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	1 618,60	1 618,60	0 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	5 247 843,52	5 164 478,45	2 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
PITKÄAIKAISET SAAMISET			
Pitkäaikaiset saamiset	186 088,08	186 888,06	0 %
LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	166 138,22	255 063,35	-35 %
Siirtosaamiset	3 950 743,02	6 504 840,74	-39 %

Taulukko 237. Työministeriön hallinnonalan tase, euroa

Muut lyhytaikaiset saamiset	32 433,08	82 538,60	-61 %
Ennakkomaksut	<u>1 554,69</u>	<u>6 999,52</u>	-78 %
	4 150 869,01	6 849 442,21	-39 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	1 115,05	1 584,00	-30 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS YHTEENSÄ			
	4 338 072,14	7 037 914,27	-38 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>9 585 915,66</u>	<u>12 202 392,72</u>	-21 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	-38 362 620,25	-38 362 620,25	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	43 117 637,57	50 683 232,09	-15 %
Pääoman siirrot	1 041 238 795,00	1 077 329 103,52	-3 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-1 042 759 368,93</u>	<u>-1 084 894 698,04</u>	4 %
	3 234 443,39	4 755 017,32	32 %
RAHASTOJEN PÄÄOMAT			
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	3 558,21	3 558,21	0 %
VIERAS PÄÄOMA			
LYHYTAIKAINEN			
Saadut ennakot	234 521,11	288 317,07	-19 %
Ostovelat	2 694 853,03	4 047 471,10	-33 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	406 916,77	405 316,16	0 %
Edelleen tilittävät erät	309 161,84	304 601,72	1 %
Siirtovelat	<u>2 702 461,31</u>	<u>2 398 111,14</u>	13 %
	6 347 914,06	7 443 817,19	-15 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	6 347 914,06	7 443 817,19	-15 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>9 585 915,66</u>	<u>12 202 392,72</u>	-21 %

Taulukko 238. Työministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	0,00	-618,54
Arvonlisäverotulot	12 597,70	19 298,72
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	12 597,70	18 680,18
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	-462 917,67	2 029 885,46
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 117,60	1 323,02
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-28 770 243,01	-37 082 659,01
Henkilöstömenot	-18 788 966,10	-18 269 935,62
Muut menot	-237 050,11	-311 707,94
Valtionvelan korkomenot	-1 601,02	-676,15
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-48 246 062,61	-53 615 090,06
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	133 650 084,69	151 894 889,37
Tulonsiirrot kunnille	-1 580 648,72	-708 291,92
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-3 136 907,19	-1 539 927,43
Tulonsiirrot kotitalouksille	-1 116 591 638,93	-1 169 516 950,37
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-1 109 931,24	-1 335 936,06
Tulonsiirrot ulkomaille	-2 168 504,18	-2 013 242,60
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-990 937 545,57	-1 023 219 459,01
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 460 963,33	-1 469 756,01
Sijoitukset arvopapereihin	0,00	-187,79
Annetut lainat	55 762,19	-29 106,48
Annettujen lainojen takaisinmaksut	799,98	813,00
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 404 401,16	-1 498 237,28
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	133 042,15	-4 669,11
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	133 042,15	-4 669,11

19. Ympäristöministeriö

19.1 Ympäristöhallinnon keskeisiä tuloksia vuodelta 2005

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa siirrytään vaiheeseen, jolloin pohditaan etenemistä Kioton kauden jälkeen. Syksyllä sovittiin laajasta etenemisestä valmisteltaessa toimia päästöjen vähentämiseksi vuoden 2012 jälkeiselle ajalle.

Työ Itämeren ja vesien suojelun hyväksi jatkui. Itämeri julistettiin kansainvälisesti erityisen herkäksi merialueeksi ja Itämeren ja sisävesien suojelun toimenpideohjelma hyväksyttiin. Yhteistyötä venäläisten ja virolaisten tahojen kanssa edistettiin. Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo vihittiin käyttöön 22.9.2005.

Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen hajautumiskehitys on jossain määrin hidastunut. Rantarakentaminen on niinkään entistä suuremmalta osin suuntautunut kaavoitetuille alueille. Sen sijaan asuntotonttien voimakas kysyntä tarjontaan nähden on edelleen kasvavilla kaupunkiseuduilla jatkunut. Kasvukeskusalueiden asuntotarjonta ei ole kuitenkaan edistämistoimista huolimatta lisääntynyt toivotusti.

Syksyllä 2005 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä hallitus päätti toimenpiteistä tonttitarjonnan lisäämiseksi. Osana näitä toimenpiteitä ympäristöministeriö asetti hallintoneuvos Lauri Tarastin johdolla työryhmän selvittämään maankäyttö- ja rakennuslain muutostarpeita niin, että edistettäisiin kuntakaavoitusta ja rajoitettaisiin mahdollisuutta kaksinkertaiseen valitukseen. Työryhmän ehdotusten pohjalta valmistellaan hallituksen esitys kevään 2006 aikana.

Suomen kansallisen luonnon monimuotoisuusohjelman vaikuttavuuden arvioinnissa päädyttiin siihen, ettei erillinen ohjelma sinänsä riitä monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseen. Tarvitaan laajoja kansallisia ja kansainvälisiä toimia, jotka nivoutuvat yhteen kestäväen kehityksen strategian ja ilmastostrategian kanssa.

Luonnonsuojelualueista oli vuoden 2005 lopussa toteutettu kolme neljäsosaa. Suojelualueiden rahoitusohjelmaa päätettiin jatkaa vuoden 2009 loppuun. Jatkaminen on tärkeää erityisesti Lounais- ja Länsi-Suomen ympäristökeskusten alueella. Niillä on eniten jäljellä luonnonsuojeluohjelmien alueita, joita ei ole ostettu tai vaihdettu valtiolle tai joiden korvauksista ei ole sovittu maanomistajien kanssa.

Suomi on menestynyt hyvin useissa kansainvälisissä kestävästä kehitystä mittaavissa vertailututkimuksissa. World Economic Forumin ympäristön kestävyysindeksivertailussa (Environmental Sustainability Index; ESI) Suomi on sijoittunut kolme kertaa peräkkäin ensimmäiseksi, viimeksi vuonna 2005. Suomi sijoittui kolmanneksi vuoden 2006 alussa julkaistussa ympäristönsuojelun suorituskykyarvioinnissa (Pilot 2006 Environmental Performance Index). ESI-vertailun mukaan Suomella on parannettavaa erityisesti ilmansaasteiden ja maan rajat ylittävien ympäristöpaineiden vähentämisessä, jätteiden ja kulutusaineiden vähentämisessä sekä kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamisessa.

Kestäväen kulutuksen ja tuotannon toimikunta sai kesäkuussa 2005 valmiiksi ensimmäisten joukossa maailmassa ehdotuksensa kestäväen kulutuksen ja tuotannon ohjelmaksi. Tavoitteena on lisätä materiaalien ja energian käytön tehokkuutta tuotteiden elinkaaren kaikissa vaiheissa. Osana ohjelmaa edistetään ympäristökasvatusta sekä ympäristöteknologiaan perustuvaa tuotantoa ja osaamista. Toimikunta esitti kaikkiaan 73 toimenpide-ehdotusta niille toimialueille, joilla on eniten vaikutusta yhteiskunnan ekotehokkuuteen. Suomen kestäväen tuotannon ja kulutuksen ohjelma esiteltiin myös YK:n ja EU:n kansainvälisissä asiantuntijakokouksissa. Kestäväen kulutuksen ja tuotannon edistäminen liitettiin YK:n vuosituhatseurantakokouksen loppuasiakirjaan.

19.2 Toimintaympäristön haasteet ja muutokset

Suomen on kyettävä samanaikaisesti huolehtimaan taloudellisesta kilpailukyvyvystä ja ympäristövastuusta tilanteessa, jossa toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Globalisaatio merkitsee tuotannon kasvua, laajenevia markkinoita sekä kaupan ja pääomien vapautumista. Ne luovat mahdollisuuksia, mutta myös haasteita ympäristöyhteistyölle. Megaluokan uhkana on ilmastonmuutos, jonka torjuntatoimet muuttavat globaalin yhteistyön kautta ihmisten ja yhdyskuntien toimintakulttuuria. Ympäristöongelmien ratkaisut suuntaavat kysynnän nopeasti kasvaessa jo lähivuosina merkittävästi teknologian kehitystä ja talouden voimavarojen käyttöä.

Ympäristöriskit ovat lisääntymässä ilmastomuutoksen ja merellä lisääntyvien öljy- ja kemikaalikuljetusten vuoksi. Havaittujen öljypäästöjen määrä kasvoi. Suomen kansainvälisesti katsoen hyvä öljyvahinkojen torjuntakyky ei ole näissä oloissa riittävä. Ongelmaa lisäävät Viron ja Venäjän torjuntakapasiteetin puutteet. Myös riski Itämereen kohdistuvan hajakuormituksen lisääntymisestä on kasvamassa muun muassa Baltian maiden maataloustuotannon tehostuessa EU -tukien ansiosta.

Ympäristönsuojelussa nykyisen puhdistustekniikan suomat mahdollisuudet on melko pitkälle käytetty. Jatkossa päähuomio siirtyy koko yhteiskunnan läpi kulkeviin aineen ja energian virtoihin, jotka ovat keskeisten ympäristöongelmien tärkein yhteinen nimittäjä. Perinteisen säätelyn rinnalle tarvitaan entistä enemmän toimintaa, jolla vuorovaikutuksessa kansalaisten ja elinkeinoelämän kanssa kehitetään kustannustehokasta ohjausta sekä kannustetaan eri toimijoiden omaehtoista ympäristövastuuta.

Luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät liittyvät läheisesti laajoihin ympäristömuutoksiin, kuten ilmastomuutokseen. Eliölajit ja ekosysteemit ovat luonnonvara, jolla on kasvava merkitys Suomen taloudelle ja kansalaisten hyvinvoinnille. Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja hoito tukevat työllisyyden, tasapainoisen aluekehityksen, virkistys- ja luontomatkailemisen edistämisen tavoitetta.

Väestön ikääntyminen asettaa enenevässä määrin vaatimuksia asumiselle, liikkumisympäristölle ja palveluille. Väestönkasvu Suomessa keskittyy lähinnä muutamaankasvukeskukseen ja niiden ympäristöön muuttoliikkeen ja alueiden luonnollisen väestönkasvun seurauksena. Näille alueille tarvitaan uusia asuntoja, asuinalueita, liikenneyhteyksiä ja muuta infrastruktuuria. Yhdyskuntarakenteen kehitys vaikuttaa kuntien talouteen ja infrastruktuurin toimintaan. Erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla kuntarajat ylittävää suunnitteluyhteistyö on tärkeä haaste yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi ja tonttituotannon edellytysten parantamiseksi.

Asuntorahoitusmarkkinoilla on runsaasti rahoitusvaihtoehtoja ja rahoitusta on helposti saatavissa. Luotonanto on noussut 17 prosentin vuosivauhtia, asuntolainojen koot ovat kasvaneet ja laina-ajat pidentyneet. Ylisuuria ja pitkiä asuntolainoja ottaneille kotitalouksille saattaa tästä syntyä ongelmia. Asuntotonttien riittämättömän kaavoituksen seurauksena tonttitarjonta ja asuntorakentaminen ei ole riittävää vastaamaan voimakkaaseen kysyntään. Asuntojen hinnat ovat nousseet lähes 10 prosentilla, ja etenkin pientalojen kysyntä on edelleen kasvussa.

Vuokra-asuntojen saatavuus on parantunut koko maassa. Vuokra-asuntojen vajaakäyttöä ilmenee jo myös kasvukeskuksissa, ja tarve ja halukkuus uusien vuokra-asuntojen rakentamiseen on siksi vähentynyt. Asunto-kysynnän määrällinen ja laadullinen muuttuminen muodostaa taloudellisen riskin asuntoja omistaville ja rahoittaneille tahoille. Riskit painottuvat väestöltään väheneville alueille, suuriin ja keskisuuriin vuokra-asuntoihin sekä 1970-luvulla rakennettuihin kiinteistöihin, joissa korjaustarpeet kasvavat.

Rakentamisen ja kiinteistöjen ylläpidon elinkaariosaamisen merkitys kasvaa muun muassa energian hinnan noustessa. Rakentamisen laatu, etenkin rakentamisen turvallisuus ja sisäilman terveellisyys aiheuttavat

edelleen ongelmia. Rakennusalan osaavan työvoiman saatavuus on kasvava haaste. Muun muassa puun käytön edistäminen valtioneuvoston keväällä 2005 tekemän päätöksen mukaisesti edellyttää niin rakennusalan kuin viranomaistenkin puurakentamisen osaamisen vahvistamista.

Talonrakentamisen määrä ja arvo nousi vuonna 2005 edellisistä vuosista. Myös myönnettyjen rakennuslupien ja aloitettujen rakennuskohteiden perusteella rakentamisen määrä ja arvo on edelleen nousussa. Rakennuslupia myönnettiin yhteensä runsaan 47 milj. kuutiometrin verran eli 12 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Asuinrakennuslupien kuutiomäärä kasvoi 11 prosenttia edellisvuotisesta.

Taulukko 239. Talonrakentamisen ja rakennuspalvelutoiminnan volyymi 1995—2004, milj. euroa

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Talonrakentaminen	2 650	4 882	5 202	4 900	4 972	5 290
Rakennuspalvelu- toiminta	54	96	111	118	120	120

19.3 Valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asettamat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet¹⁾

Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen

Itämeren ja sisävesien kuormituksen vähentäminen ja ympäristöriskien hallinnan parantaminen

Suomen aktiivisesti ajama hanke Itämeren julistamisesta kansainvälisesti erityisen herkäksi merialueeksi toteutui. Ympäristöministeriö hyväksyi kesäkuussa 2005 Itämeren ja sisävesien suojelun toimenpideohjelman, jolla toteutetaan vuonna 2002 hyväksytyyn Suomen Itämeren suojeluohjelman tavoitteita. Lisäksi Suomi edisti Venäjän luonnonvaraministeriön, Luoteis-Venäjän hallinnon ja yritysten sitoutumista Suomenlahden suojeluun sekä Suomi-Viro-Venäjä kolmikantayhteistyötä.

Vuoden 2005 aikana käynnistettiin myös vesiensuojelun uusien, vuoteen 2015 ulottuvien suuntaviivojen valmistelu. Edellisvuosien tapaan maatalouden ympäristötukea suunnattiin suojavyöhykesuunnitelmien toteuttamiseen.

Taulukko 240. Maatalouden suojavyöhykkeiden määrä 2000—2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
hehtaaria	2 462	3 201	3 740	4 645	4 722	6 150

Suomen pintavesien uusin valtakunnallinen käyttökelpoisuusluokitus valmistui tammikuussa 2005. Vesiensuojelutoimista ja pistemäisten päästöjen vähenemisestä huolimatta ei vesien tila ole parantunut toivotulla tavalla. Lisätoimia tarvitaan erityisesti maatalouden ja muun hajakuormituksen pienentämiseksi. Maatalouden vesiensuojelutoimet ovatkin toistaiseksi olleet tavoitteisiin nähden riittämättömät. Toisaalta tiedetään, että vesiensuojelutoimien vaikutukset näkyvät vesistöissä vasta useiden vuosien viiveellä.

¹⁾ Osoitteesta www.ymparisto.fi löytyvät toimintakertomukset ympäristöministeriön, alueellisten ympäristökeskusten, ympäristölupavirastojen, Suomen ympäristökeskuksen ja Valtion asuntorahaston toiminnasta vuonna 2005.

Yhdyskuntien, teollisuuden ja kalankasvatuksen yhteenlaskettu vesistökuormitus on pysähtynyt. Vuonna 1993 vuodelle 2005 asetetuista tavoitteista kalankasvatuksen fosforikuormitus ja typpikuormitus alitettiin reilusti ja yhdyskuntien typpikuormituksen tavoite saavutettiin, mutta teollisuuden ja yhdyskuntien fosforipäästötavoitteista ja teollisuuden typpipäästötavoitteesta hieman jäätii.

Taulukko 241. Fosforikuormitus ja vesiensuojelun tavoiteohjelman tavoite vuodelle 2005 (tonnia/vuosi)

	2000	2001	2002	2003	2004	Tavoite 2005
Teollisuus	231	253	223	237	226	170
Kalankasvatus	125	86	67	55	61	200
Yhdyskunnat	245	223	201	203	220	170
Yhteensä	601	562	491	495	507	540

Tavoite määrytyi vuoden 2005 tavoitteeksi vuoden 1993 toteutuneen tilanteen 290 tonnia/vuosi kuormituksen perusteella. Kalankasvatuksen osalta kuormitus on alentunut oleellisesti ympäristönsuojelun tehostamisen ja kasvatetun kalamäärän pienentymisen johdosta.

Taulukko 242. Typpikuormitus ja tavoite vuodelle 2005 (tonnia/vuosi)

	2000	2001	2002	2003	2004	Tavoite 2005
Teollisuus	3 996	4 065	3 568	3 686	3 885	2 500
Kalankasvatus	1 020	684	540	448	491	1 100
Yhdyskunnat	12 213	12 387	11 892	12 372	11 972	12 500
Yhteensä	17 229	17 136	16 000	16 506	16 348	16 100

Talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen toimeenpanon edellytyksiä parannettiin ottamalla jätevesijärjestelmien tehostamishankkeet asuntojen korjaus- ja energia-avustusten piiriin.

Valtion vesihuoltotyönä toteutettuja siirtoviemärihankkeita valmistui ympäristökeskuksissa yhteensä 14. Kertomusvuonna valmistui 18 pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa. Vedenhankintaa varten tärkeistä I luokan pohjavesialueista oli valmiiden tai tekeillä olevien suojelusuunnitelmien piirissä vuoden 2005 lopussa noin 30 prosenttia.

Laki vesienhoidon järjestämisestä, jolla pannaan täytäntöön EU:n vesiensuojelua yhtenäistävää vesipolitiikan puitedirektiiviä, tuli voimaan 1.1.2005. Vesienhoitosuunnitelmien valmisteluun liittyen raportoitiin maaliskuussa EU:n komissiolle alueellisten ympäristökeskusten keräämät tiedot tärkeistä pinta- ja pohjavesistä ja niiden tilaan vaikuttavasta ihmisen toiminnasta. Vesienhoidon suunnittelun vaatimaa uutta ekologista luokittelua varten teetettiin selvityksiä vesien ekologisista ominaispiirteistä.

Suomen lähialueyhteistyön suurin yksittäinen hanke, Pietarin lounainen jätevedenpuhdistamo vihittiin käyttöön 22.9.2005. Ympäristöministeriön lähialueyhteistyössä tehtiin seitsemän investointitukipäätöstä yhteissummaltaan 5,2 milj. euroa. Lisäksi tuettiin Baltian maissa ja Venäjällä yhteensä 3,5 milj. eurolla noin 90 ns. teknisen avun hanketta.

Jätehuollon kehittäminen ja jätealan toimijoiden työnjaon selkeyttäminen

Ympäristöministeriö asetti toukokuussa 2005 työryhmän valmistelemaan ehdotusta uudeksi valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi. Valmistelu edellyttää monipuolisia selvityksiä ja arviointeja toteutuneesta kehityksestä sekä ehdotusten ja toimenpiteiden vaikutuksista. Ympäristökeskukset ovat lisäksi koonneet alueellisten jätesuunnitelmien toteutumisesta seurantatietoja uusien alueellisten jätesuunnitelmien valmistelua varten.

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita ja -romua koskeva tuottajavastuu ja siihen perustuva kierrätys- ja jätehuoltojärjestelmä tulivat voimaan 13.8.2005. Pakkausten ja pakkausjätteiden kierrätys- ja hyötykäyttövaatimuksia tiukennettiin asetusmuutoksella. Jätteenpolttodirektiiviin perustuvat vaatimukset laajennettiin 29.12.2005 alkaen koskemaan myös vanhoja laitoksia.

Yhdyskuntajätehuollon vastuu- ja kilpailukysymyksiä pohtinut työryhmä esitti jätelakiin tehtäväksi muutosta, jolla kavennettaisiin kunnan vastuualuetta ja toisaalta lisättäisiin kunnan oikeuksia vastuulleen kuuluvan jätteen hyötykäytöstä ja käsittelystä.

Jätteiden loppukäsittelyn laatu on vuonna 2005 edelleen parantunut tarkistetun valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 1990 Suomessa oli vielä käytössä 560 ns. tavanomaisen jätteen kaatopaikkaa, mutta vuoden 2005 lopussa enää 140; kahdeksan kaatopaikkaa vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Yhdyskuntajätteen kokonaisjättemäärä kasvoi vuonna 2004 hieman edellisestä vuodesta. Tästä huolimatta jätteiden lajittelu ja hyötykäyttö tehostuivat niin, että kaatopaikoille sijoitettavan jätteen määrä väheni.

Taulukko 243. Yhdyskuntajätteiden kokonaismäärä ja kaatopaikkasijoitus 2000—2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Kokonaismäärä tonnia/vuosi	2 607	2 402	2 374	2 356	2 374
Kaatopaikkasijoitus %	60,7	61,1	62,6	61,3	59,9

Biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus on kehittynyt kaatopaikkadirektiivin ja kansallisen biojätestrategian vaatimusten mukaisesti.

Taulukko 244. Biohajoavan yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus 2000—2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Kaatopaikkasijoitus, tonnia	1 310	1 220	1 230	1 200	1 180

Vaarallisimpien aineiden ja pienhiukkasten päästöt ja vaikutukset ympäristöön

Ympäristöministeriö osallistui vuonna 2005 EU:n johtaman vuoteen 2020 asti ulottuvan strategisen ilman suojeleuohjelman valmisteluun. Ohjelman laatimisen taustana olevien selvitysten mukaan pienhiukkassaltituksen arvioidaan olevan Suomessa yhteydessä yli tuhanteen ennaikaiseen kuolemantapaukseen vuosittain.

Kansallista kemikaaliohjelmaa varten teetettiin perusselvitykset haitallisten aineiden prosessipäästöistä sekä vaarallisista kemikaaleista tuotteissa. Orgaanisten tinayhdisteiden esiintymistä rannikoiden ja sisävesien sedimenteissä sekä niistä aiheutuvaa altistumisriskiä arvioitiin asiaa käsittelevän työryhmän tarpeisiin.

Selvitettiin kansallisesti merkittävimmät vesissä esiintyvät vaaralliset aineet niiden seurannan järjestämistä ja vähentämistoimien arviointia varten.

Euroopan unionin kemikaaliasetuksesta saavutettiin yhteinen näkemys ministerineuvostossa. Komission keskeisimmät, Suomenkin kannattamat vaarallisten kemikaalien hallintaa koskevat tavoitteet sisältyvät ministereiden hyväksymään asetusehdotukseen.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden parantaminen

Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiuden parantamiseksi kaavailtujen monitoimimurtajan palvelujen hankinta osoittautui tarjouskilpailun perusteella odotettua kalliimmaksi. Talouspoliittinen ministerivaliokunta katsoi joulukuussa 2005 uudenlaisen monitoimialuksen hankinnan kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisimmaksi ratkaisuksi ja hankinnan valmistelua on jatkettu. Rajavartiolaitoksen ulkovartioaluksen peruskorjaus ja varustaminen öljyntorjuntaa varten valmistui kesällä.

Uudistettu laki öljysojarahastosta sekä öljyntorjuntaa koskevien lakien muutokset tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Niillä turvataan entistä paremmin öljyvahingoista, niiden torjunnasta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Suomenlahden öljyntorjuntavalmiutta parannettiin myös lähialueyhteistyön puitteissa toimittamalla laitteistoa Pietariin Venäjän öljyntorjunnasta vastaavien viranomaisten käyttöön.

Ilmastopimuksen uuden sitoumuskauden tavoitteisiin vaikuttaminen

Joulukuussa sovittiin ilmastopimuksen ja Kioton pöytäkirjan toimeenpanoa ja kehittämistä koskevien laaja-alaisten ja laajapohjaisten neuvottelujen ja vuoropuhelujen aloittamisesta ilmastopimusjärjestelmän kehittämiseksi vuoden 2012 jälkeen.

Ympäristöministeriö on vastannut Suomen kantojen valmistelusta ja koordinoinnista sekä YK:n ilmastopimusta ja Kioton pöytäkirjaa että EU:n ilmastoasioita koskevissa neuvotteluissa. Suomen kannanmuodotuksen tueksi on ministeriön aloitteesta laadittu useita taustaselvityksiä sekä edistetty tutkimustoimintaa. Selvityksiä on laadittu esimerkiksi ilmastopimusjärjestelmän kehitysvaihtoehtoista, mukaan lukien arviot erityyppisistä ja -suuruisista päästövähennysvelvoitteista. Ympäristöklusterilla on tuettu tutkimusta sekä ilmastomuutoksen hillitsemisestä että siihen sopeutumisesta.

Suomen ympäristökeskuksen koordinoimassa Finadapt-hankeessa selvitettiin suomalaisen yhteiskunnan eri sektoreiden valmiutta sopeutua ilmastomuutokseen. Laajan yhteistyöverkoston avulla haettiin vastauksia sekä tieteellisiin että hallinnon ja päätöksenteon tarpeisiin. Tulosten perusteella muun muassa luonnonsuojelualueiden rajauksia, ekosysteemien sopeuttamista, energian käyttöä ja maankäytön suunnittelua tulisi tarkastella ilmastomuutoksen sopeutumisen näkökulmasta.

Ympäristöhallinnon vaikutuspiirissä — pääosin välillisesti — on vajaa kolmasosa Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Ympäristöhallinnon toimilla voidaan vaikuttaa etenkin yhdyskuntarakenteeseen liittyviin sekä rakennussektorin, jätehuollon ja työkoneiden aiheuttamiin kasvihuonekaasupäästöihin. Kansallinen ilmastostrategian saattamiseksi ajan tasalle ympäristöministeriö tarkisti tarvittavia oman hallinnonalansa toimia. Suomen ilmastostrategian päivitys annettiin valtioneuvoston selontekona eduskunnalle 24.11.2005.

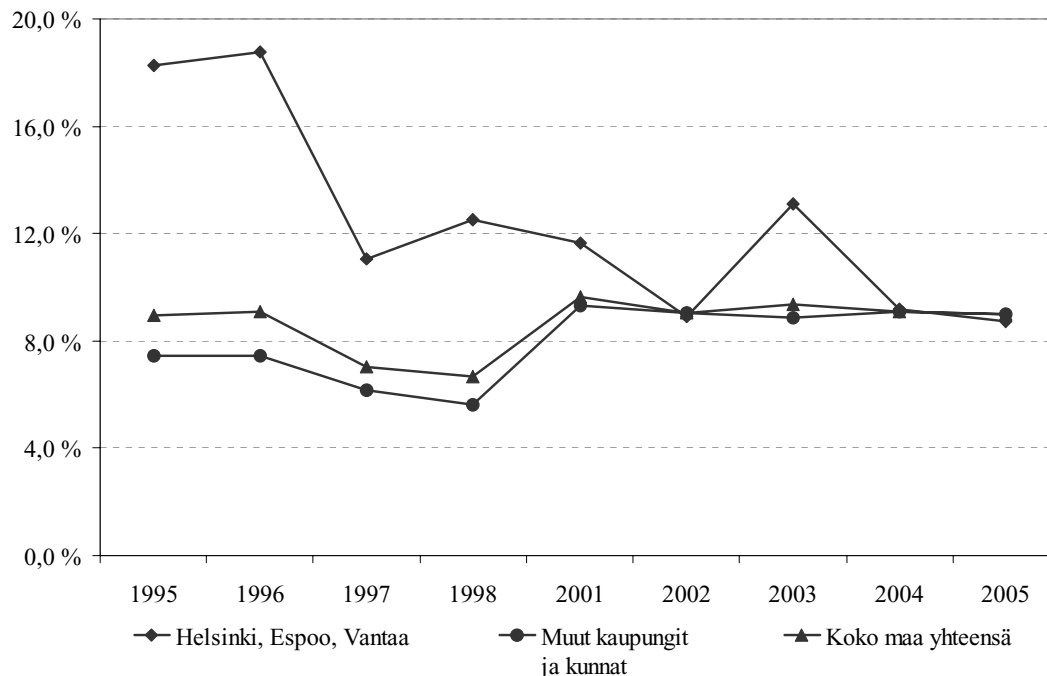
Kestävä yhdyskuntakehitys ja elinympäristön laatu**Yhdyskuntien taloudellisuus ja ekologinen kestävyys**

Yhdyskuntarakenne muodostuu ja muuttuu hitaasti. Kehitystä seurataan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän tietojen pohjalta. Maan kaupunkiseutujen väestönmuutosten perusteella tarkasteltuna yhdyskuntarakenne hajautui 1980-luvulla voimakkaasti, mutta 1990-luvulla hajautuminen hidastui niin, että pääosa väestön kasvusta sijoittui 1980-luvulla muodostuneiden taajama-alueiden sisälle. Erityisesti kaupan, liike-elämän palveluiden ja liikenteen työpaikat sijaitsivat vuonna 2000 entistä enemmän keskustojen sijaan esikaupunkialueilla.

Yhdyskuntarakenteen ohjauksen kehittämismahdollisuuksia tarkastelleen työryhmän mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta ollaan viimeistelemässä yhdyskuntarakenteen kehittämissuunnitelmaa. Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennekysymykset ovat olleet painotetusti esillä sekä maakuntakaavoituksen että kuntakaavoituksen ohjauksessa. Suomen aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan luonnos valmistui sidosryhmien kanssa käytävää keskustelua varten.

Vuorovaikutteisuus ja vaikutuksia ennalta arvioiva toimintatapa alueiden käytön suunnittelussa

Maankäyttö- ja rakennuslaki osallistumista koskevine säännöksineen on ollut voimassa kuusi vuotta. Kansalaisjärjestökyseleyn mukaan kansalaisten tiedonsaanti ja mahdollisuudet osallistua ovat merkittävästi parantuneet, mutta mahdollisuudet vaikuttaa eivät ole toteutuneet yhtä hyvin. Kunnille lisääntynyt osallistuminen ja laajempi vuorovaikutus ovat tuoneet kaavoitusprosesseihin ennakoimattomuutta. Ohjaustoiminnassa on korostettu osallistumisen suhteuttamista kaavan vaativuuteen. Konfliktien hallinnan menetelmiä on kehitetty maankäytön konfliktit ja niiden ratkaisumahdollisuudet kaavoituksessa -hankkeessa.

Kuvio 48. Asemakaavat, valituserkkyiden muutos 1995—2005

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuudesta tehdyn arvioinnin pohjalta ministeriössä on kehitetty erityisesti kaavoitukseen liittyvien selvitysten ja vaikutusten arviointien kohdentamista ja riittävyttä sekä niiden tarkoituksenmukaista liittämistä suunnitteluprosessin kokonaisuuteen.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.6.2005. Hallitus antoi 24.11.2005 eduskunnalle esityksen ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain muuttamisesta ns. osallistumisoikeusdirektiiviin pohjautuen.

Kaupunkimaisten pientaloalueiden rakentamisen edellytykset

Kaupunkien keskustojen ja asuntoalueiden asunto- ja tyyppitalotarjonnan monipuolistamiseksi on saatettu loppuun kaupunkimaisen tiiviin ja matalan pientalorakentamisen viisivuotinen projekti. Sen yhteydessä on tuotettu selvityksiä ja levitetty tietoa ja kokemuksia uusista käytännöistä ja ratkaisuista. Projekti on myös edistänyt kuntien, suunnittelijoiden sekä rakennusalan eri tahojen pyrkimyksiä monipuolisten ja yksilöllisten kaupunkiympäristöjen aikaansaamiseksi.

Rantarakentamisen suunnitelmallisuuden lisääminen

Rantojen yleiskaavoituksen edistyessä ovat rantarakentamista koskevat poikkeamispäätökset ympäristökeskuksissa jatkuvasti vähentyneet. Kuntien kaavoitukseen kohdistuneella ympäristökeskusten ohjauksella voidaan arvioida olleen merkittävä vaikutus rantojen yleiskaavoituksen kehitykseen viime vuosina.

Taulukko 245. Poikkeamispäätökset 2001—2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Poikkeamispäätöksiä yhteensä	3 808	3 582	3 741	3 038	2 926
Rantapoikkeamisia		3 237	3 066	2 616	2 512
Muita poikkeamisia		345	405	422	414

Poikkeamishakemusten käsittelyajat alueellisissa ympäristökeskuksissa ovat edelleen lyhentyneet. Poikkeamishakemuksista 89 prosenttia ratkaistiin alle kuudessa kuukaudessa. Vuonna 2004 osuus oli 87 prosenttia. Kolme ympäristökeskusta jäi ympäristöministeriön asettamasta käsittelyaikataavoitteesta, jonka mukaan poikkeamishakemuksista käsitellään kaikissa ympäristökeskuksissa vähintään 80 prosenttia alle kuudessa kuukaudessa.

Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen

Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen hidastuminen

Suomi edistää biologisen monimuotoisuuden suojeleminen, hoitoa ja kestävä käyttöä biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (CBD) periaatteiden ja tavoitteiden pohjalta. Maailmanlaajuisesti on tavoitteeksi otettu hidastaa merkittävästi luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä vuoteen 2010 mennessä. EU:n tasolla tavoitteeksi on määritelty luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen. Suomen toimenpiteitä on toteutettu vuosille 1997—2005 laaditun toimintaohjelman mukaisesti.

Toimintaohjelmasta tehtiin kansainvälistäkin huomiota saanut vaikuttavuusarviointi keväällä 2005. Arvioinnissa koottiin yhteen uusin tutkimustieto biodiversiteetin säilyttämisen kansallisesta tilasta ja keinoista laajaa asi-antuntemusta hyväksi käyttäen. Arvioinnin mukaan myönteisestä kehityksestä huolimatta pelkääntään kansallisen toimintaohjelman sisältämällä erillisillä toimenpiteillä ei voida pysäyttää tai hidastaa merkittävästi Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä vuoteen 2010 mennessä. Tarvitaan laaja-

alaisempia kansallisia ja kansainvälisiä toimia, joita suunnitellaan kestävän kehityksen strategian yhteydessä. Aiemman biodiversiteettiohjelman ja sen arvioinnin pohjalta aloitettiin vuoden 2005 aikana valmistella uutta strategiaa ja toiminta-ohjelmaa vuosille 2006—2016.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuus

METSO-ohjelmaa toteutettiin valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. METSON ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten seuranta ja arviointi käynnistyi vuonna 2005. Arvioinnin tulokset valmistuvat vuoden 2006 lopulla.

Vuoden alkupuolella käynnistyi ns. KuntaMETSO-työryhmän työ. Sen tehtävänä on kehittää toimenpiteitä, joiden avulla voidaan sovittaa yhteen luonnon virkistyskäyttö, metsien monimuotoisuuden turvaaminen ja metsätalous kuntien virkistys- ja ulkoilumetsissä sekä valtion retkeilyalueilla.

Kokeiluhankkeet tarjouskilpailusta, jossa maanomistaja voi tarjota metsäänsä pitempiaikaiseen tai pysyvään suojeluun esittämänsä korvausta vastaan, päättyivät vuoden 2005 lopussa. Viimeiset suojelusopimukset ja kaupat tehdään kuitenkin vuoden 2006 aikana. Myös yhteistoimintaverkostojen ja luonnonarvokaupan kokeiluja jatkettiin.

Vuoden 2005 alussa aloitettiin arvokkaiden metsäalueiden hankinnat maanomistajien vapaaehtoiseen tarjontaan perustuen. Hankintaan on vuosittain käytettävissä viisi miljoonaa euroa. Vuoden 2006 alkuun mennessä hankittaviksi on hyväksytty 57 kohdetta yhteispinta-alaltaan noin 2 400 hehtaaria.

METSON kokeiluhankkeet ovat jo osoittaneet, että METSON uudet keinot ovat saavuttaneet maanomistajien hyväksynnän. Kokeiluhankkeisiin käytössä olleet määrärahat ovat kysynnän ja tarjonnan periaatteella löytäneet hyvin vastaanottajansa. Metsien monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvät ennakkoluulot ovat vähentyneet, ja eri samalla ympäristö- ja metsäviranomaisten yhteistyö suojeluasioissa on tiivistynyt ja parantunut.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittäminen

Noin neljänneksen Suomen matkailusta arvioidaan olevan luontomatkailua. Luontomatkailun toimintaedellytyksiin kuuluvat Suomessa keskeisesti laajat jokamiehenoikeudet, virkistys- ja suojelualueet sekä luontomatkailun yritystoiminta. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun toimintaohjelmalla (VILMAT) pyritään lisäämään virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun liittyvien työpaikkojen määrää.

VILMAT-ohjelman työllisyysvaikutusten toteutuminen on sidoksissa matkailun kehittämiseen. Yöpymiset rekisteröidyissä majoitusliikkeissä lisääntyivät tammi—lokakuussa 2005 edellisvuodesta 3,2 prosenttia. Yöpymisten määrä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin vastaavana ajanjaksona. Erityisesti talvimatkailu kehittyi hyvin. Kasvua oli erityisesti Lapissa, Kuusamossa ja Kainuussa. Lapin talvimatkailun kasvu oli noin 7 prosentin luokkaa.

VILMAT-ohjelmaan liittyen Metsähallitus teki selvityksen valtion maiden luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun työllisyyttä edistävästä kehittämisestä vuoteen 2010. Ohjelman toimenpiteet tähtäävät valittujen alueiden profiloimiseen niiden luontaisen vetovoiman ja matkailumarkkinoiden kysynnän mukaisesti, opastuksen ja palveluiden laadun ja volyymin nostamiseen ja alueiden kulutuskestävyyden parantamiseen. Toimenpiteiden toteutus alkaa vuoden 2006 aikana.

Hyvä ja kestävä rakentaminen

Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden parantaminen

Vuonna 2005 tapahtui kaksi suuronnettomuuden vaaratilanteeksi luokiteltua rakennusten rakenteiden sortumatilannetta. Rakenteiden turvallisuuden parantamistoimet perustuivat pitkälti 2003—2004 tehtyihin linjauksiin. Ne osoittautuivat vaikuttavuudeltaan oikein valituiksi ja työ kehittyi tulevina vuosina luonteeltaan jatkuvaksi prosessiksi. Sekä kansallisen että kansainvälisen kehityksen perusteella rakenteellinen turvallisuus on yhteiskunnallisen vaikuttamisen painopisteitä myös lähivuosina.

Rakennusalan rakennusturvallisuuden yhteistyöryhmä teetti yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alan yhteisen erityismenettelyohjeen riskillisille rakennuksille ja rakenteille. Rakentamisen valvonnan ja teknisen tarkastuksen määräyksiä ja ohjeita käsittelevä Suomen rakentamismääräyskokoelman osa A1 valmistui. Kuntien rakennustarkastajien huomiota kiinnitettiin sisäkattojen turvallisuuteen keväällä tapahtuneen suuronnettomuuden vaaratilanteen johdosta. Esitettyjä turvallisuussuosituksia on otettu käyttöön.

Rakentamisen ohjaus, tutkimus, seuranta ja tiedotus

Asuntorakentamista on pidetty laadultaan muuhun rakentamiseen nähden kehittymättömänä. Asuntotuotantoa on myös arvosteltu yksipuolisuudesta. Asuntorakentamisen tilaa ja kehittämistarpeita arvioitiin vuonna 2005 kahdella kyselyllä. Kyselyt osoittavat, että asuntorakentamisen laatu maassamme on melko hyvä, mutta runsaasti kehittämistarpeitakin ilmenee. Asukkaiden vaikutusmahdollisuudet osoittautuivat verrattain hyviksi. Kehittämistarpeiden pohjalta asuntorakentamisen ohjausta kehitetään yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.

Tiiviiden ja matalien pientaloalueiden aluepaloriskistä tehtiin esiselvitys ja käynnistettiin yhdessä toimialan kanssa laajempi selvitys pientaloalueiden paloturvallisuudesta ja siihen liittyvien toiminnallisten palomitoitustekijöiden vaikutuksista. Käynnistettiin yhdessä standardisoimisyhteisön kanssa Eurocode -käsikirjan laatiminen puurakentamisen osa-alueelta.

Ihmisten ja kiinteistöjen elämänsykli -hankkeessa (IKE) tarkasteltiin asukkaiden parempaa huomioonottamista korjaushankkeissa. Hankkeen tuottamien kehittämissideoiden ja -tarpeiden perusteella käynnistyi joukko kehityshankkeita, joissa asukasnäkökulmaa ja hankkeiden toteutuksen organisointia parannetaan.

Nykyisen rakennuskannan esteettömyyden parantaminen on rakentamisen ohjauksen painopistealueita. Valtion myöntämät kohdekohtaiset hissiavustukset ovat tukeneet tätä tavoitetta. Hissi meidän taloon -hanke valmistui. Siinä kartoitettiin taloyhtiöissä hissihankkeen tiellä olevia esteitä ja niiden poistamiskeinoja.

Kansallinen rakennuspoliittinen ohjelma ja sen seuranta ovat luoneet uusia verkottuneita työmuotoja kiinteistö- ja rakennusosalalla julkisen hallinnon, elinkeinoelämän ja tutkimuksen kesken sekä edistäneet hallinnonalojen yhteistyötä toimialan kehittämiseksi.

Rakennusvalvonnan kehittämisessä päähuomio keskittyi rakennusvalvonnan resurssien käytön tehostamiseen, rakennusvalvonnan sisällölliseen kehittämiseen ja IC-teknologian hyväksikäyttöön. Yhdistämällä eri kuntien viranomaistoimintoja saadaan kuntien käyttöön monipuolisempaa asiantuntemusta ja suurempi volyymi mahdollistaa palvelun tason nousun. Yhteistyössä suurimpien kuntien ja Suomen Kuntaliiton kanssa on käynnistynyt hanke sähköisen arkiston luomiseksi rakennusvalvonnan tarpeisiin. Tavoitteena on luoda sähköisen asioinnin järjestelmä.

Varautuminen kiinteistöjen korjaustoimenpiteisiin

Korjausrakentamisen osuus talonrakentamisesta on koko ajan kasvussa. Suuressa osassa rakennuskantaa on lähivuosikymmenenä odotettavissa merkittäviä korjaustarpeita, joiden toteuttaminen edellyttää nykyistä selvästi laajempia toimijaresursseja. Rakennus- ja kiinteistöala kehittyy tällä hetkellä kuitenkin pitkälti uudisrakentamisen ehdoin. Korjausrakentamisen prosesseihin ja rakennuskannan ylläpitoon liittyy merkittäviä ongelmia ja kehittämistarpeita. Keväällä 2005 käynnistynyttä korjausrakentamisen strategiavalmistelua jatkettiin viiden strategisen päätavoitteen mukaisella osa-alueella, joita ovat korjausrakentamiseen liittyvän tiedon ja sen saatavuuden parantaminen, osaamisen lisääminen, korjausrakentamisen ohjauksen ja prosessien kehittäminen, rakennusten ylläpitokulttuurin parantaminen sekä rakennusten perusparantamisen edistäminen. Strategiatyö valmistuu 2006.

Asuntomarkkinoiden toiminta

Asuntojen uustuotannon vastaavuus kysyntään ja pientalojen osuuden kasvattaminen

Vuonna 2005 ARA -uustuotanto jäi 4 065 asuntoon ja painottui investointiavustuksella tuettuihin, erityisryhmille suunnattuihin asuntoihin.

Kasvukeskusten pientalo- ja asuntotuotantoa edistettiin laajentamalla kunnallistekniikka-avustuksen käyttöaluetta myös Helsingin seudun ulkopuolisiin kasvukeskuksiin. Tukijärjestelmä on käytössä vuosina 2005—2009 ja siihen on varattu yhteensä 50 milj. euroa. Asuntomarkkinoiden vakauden parantamiseksi pyrittiin hillitsemään kotitalouksien riskinottoa. Hallitus antoi syksyllä eduskunnalle esityksen valtiontakauksen rajoittamisesta enintään 25 vuoden pituisiin lainoihin.

Pientalorakentaminen on viime vuosina lisääntynyt niin, että erillisten pientalojen rakentaminen ohitti jo vuonna 2003 asuinkerrostalot myönnettyjen rakennuslupien määrässä. Pienasuntojen osuus sosiaalisesta asuntotuotannosta on lievästi laskusuunnassa. Osaltaan tämä on seurausta siitä, että pientalojen osuus normaalissa vuokra-asuntotuotannossa on hieman lisääntynyt, ja pientaloissa asunnot ovat tyypillisesti hieman kerrostaloasuntoja suurempia.

Taulukko 246. Pientalorakentamisen osuus rakennuslukuista, %-osuus/v

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Erilliset pientalot	36,2	37,7	40,9	42,1	46,2	46,9
Rivi- ja ketjutilat	16,8	15,1	14,7	16,4	14,8	16,6
Asuinkerrostalot	47,0	47,2	44,4	41,5	38,9	36,5

¹⁾ Joulukuun 2005 tiedot puuttuvat.

Valtion asuntolainasaatavien ja -takausten riskienhallinta. Aravavuokra- ja asumisoikeustalojen taloudellisten ongelmien ehkäiseminen

Taulukko 247. Valtion lainasaatavien ja takausvastuiden tietoja

	2003	2004	2005
Aravalainakanta (milj. euroa)	10 193	10 216	10 121
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta, %	0,19	0,23	0,29

Taulukko 247. Valtion lainasaatavien ja takausvastuiden tietoja

Vuokra- ja asumisoikeustalojen valtiontakausten vastuut (milj. euroa, tilanne 31.12)	3 600	3 371	3 521
Valtionvastuu omistusasuntolainojen valtiontakauksissa (milj. euroa, tilanne 31.12)	1 516	1 750	2 022
Omistusasuntolainojen valtiontakauksista maksetut takauskorvaukset (milj. euroa)	0,02	0,11	0,10

Valtion myöntämistä asuntolainoista ja -takauksista ryhdyttiin tuottamaan säännöllistä riskiraporttia, jossa on keskeiset tiedot laina- ja takauksista, myönnettyistä lainoista ja takauksista sekä analyysi tilanteen kehittymisestä. Valtion asuntorahaston myöntämien lainojen ja takausten riskienhallintaohjeet otettiin käyttöön. Suomen Kuntaliitto, Valtion asuntorahasto ja Valtiokonttori ovat yhteistyössä kehittäneet kuntien omistamien vuokratalojen omistajapolitiikkaa. Siihen liittyen valmistui selvitys kunnallisten vuokratalojen taloudellisista ongelmista ja niiden ratkaisukeinoista.

Taulukko 248. Aravarajoituksista vapauttamiset

	2002	2003	2004	2005
Vapautetut asunnot	1 663	1 751	4 815	4 289
— joista purkulupia	-	73	126	169

Rajoituksista vapauttamista on käytetty viime vuosina aiempaa herkemmin ennalta ehkäisevänä tukitoimeina. Lisäksi valmisteltiin rajoituksista vapauttamiseen liittyvää aravalainan osittaista anteeksiantoa, joka tuli mahdolliseksi vuoden 2006 alusta. Taloudellisten ongelmien ehkäisemiseksi asumisoikeustalojen käyttö- ja luovutusrajoituksia muutettiin kertomusvuonna siten, että talo voidaan hakemuksesta vapauttaa rajoituksista. Lisäksi käyttöön otettiin ennen vuotta 1990 myönnetyille aravalainoille mahdollisuus lainaehtojen muuttamiseen, jossa korkojen alentamisen lisäksi voidaan uudistaa lainojen lyhennysaikataulu.

Kasvukeskusten asuntotuotanto ja asuntomarkkinoiden vakaus**Taulukko 249. Matala korkotaso on lisännyt omistusasuntotuotantoa**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ARA-tuotanto, asuntoa	10 500	13 100	8 600	5 900	5 100	4 065
Vapaarahoitteinen tuotanto, asuntoa	21 700	14 000	20 000	24 700	27 100	28 500
Uusien asuntolainojen korko-%	5,8	5,5	4,2	3,4	3	3

Taulukko 250. Kasvukeskusten osuus ARA -tuotannossa

	2003	2004	2005
Helsingin seutu, %	46	49	43
Muut kasvukeskukset, %	37	31	33
Kasvukeskukset yhteensä, %	83	80	76

ARA-tuotannossa kasvukeskusten osuus oli 76 prosenttia, joka on vähemmän kuin edellisvuoden 80 prosenttia. Kasvukeskuksista ei tullut enempää lainahakemuksia. Tämä on seurausta omistusasumisen kasva-
neesta suosiosta, vuokra-asuntomarkkinoiden tasoittumisesta ja kohtuuhintaisten tonttien puutteesta.

Erityisryhmien asuntotilanne ja asunnottomuus

Valtion tukema asuntotuotanto on vähentynyt ja se keskittyy aiempaa selkeämmin erityisryhmien asuntotarjontaan. Vuoden alusta käyttöön otettu erityisryhmien avustusjärjestelmä on ollut ratkaisevan tärkeä erityisryhmien asuntotarjonnan parantamisessa, kun Raha-automaattiyhdistys on pitkälti vetäytynyt etenkin vanhusten asumishankkeiden investointien tukemisesta.

Taulukko 251. Valtion tukema asuntotuotanto

Asuntoa kpl	Arava			Korkotuki			Yhteensä		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Normaalit vuokra-asunnot	1 796	707	485	1 415	987	981	3 211	1 694	1 466
Vanhusten asunnot	341	313	33	191	378	69	532	691	102
Vanhustenpalveluasunnot		69	157		55	348		124	505
Muut erityisryhmät		244	212		73	601		317	813
Opiskelija-asunnot	621	428	146	31	502	332	652	930	478
Asumisoikeusasunnot	449	282	163	189	218	252	638	500	415
As. Oy asunnot (40 % korkotuki)				225	143		225	143	
Omakotitalot				446	250	137	446	250	137
Osaomistusasunnot				212	119	149	212	119	149
Yhteensä	3 207	2 043	1 196	2 709	2 725	2 869	5 916	4 768	4 065

Asunnottomien määrä on edelleen laskenut hieman. Helpottuneen vuokra-asuntotilanteen ja pääkaupunki-seudun asunnottomuuden vähentämishajelman toteuttamisen seurauksena on sellaisten henkilöiden asunnottomuutta pystytty vähentämään, joiden asunnottomuus on johtunut pelkästään asunnon tai tukiasunnon puutteesta. Vaikeimmin asutettavien asunnottomien tilanne ei ole kuitenkaan toivotulla tavalla parantunut. Pääkaupunkiseudun kaupunkien tekemän asutettavuusselvityksen mukaan runsas 40 % asunnottomista tarvitsee useimmiten palveluasumistasoisia asumisyksiköitä, joissa tukea olisi saatavilla ympärivuorokautisesti. Tällaisten yksiköiden rakentaminen tai hankkiminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi korkeiden kustannusten vuoksi ja myös siitä syystä, että hankkeet kohtaavat nykyään naapurustossa voimakasta vastustusta.

Taulukko 252. Asunnottomien määrä

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Yhden henkilön talouksia	10 000	9 966	9 561	8 186	7 651	7 452
Perheitä	780	782	774	415	357	355

Asumistuki

Asumismenojen osuudet käytettävissä olevista tuloista ennen tukea ja tuen jälkeen kasvoivat hieman.

Taulukko 253. Asumismenojen osuus bruttotuloista, %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ennen tukea	51,8	54,8	54,2	55,0	56,7	59,1
Tuen jälkeen	25,5	27,8	26,8	27,2	28,1	28,9

Yleistä asumistukea sai vuoden 2005 lopussa noin 154 800 ruokakuntaa. Tuensaajia oli 4 500 vähemmän kuin edellisvuonna samaan aikaan. Keskimääräinen tuki kuukaudessa nousi 214 eurosta 223 euroon. Pääosin tämä oli seurausta siitä, että osa tuensaajista siirtyi eläkkeelle ja sen myötä eläkkeensaajien asumistukijärjestelmän piiriin. Vuoden alusta asumistuessa hyväksyttäviä enimmäisasumismenoja nostettiin tuensaajien vuokrakehityksen mukaisesti ja asumistuen taso pidettiin ennallaan. Vaikka tuensaajien vuokrataso nousi, niin enimmäisasumismenonormin ylitysten osuus laski kuitenkin hieman edellisestä vuodesta eli enimmäisasumismenojen korotus paransi tuensaajien tilannetta. Tuensaajien tulotaso kuitenkin aleni edelleen, joten asumismeno-osuudet ennen tukea ja tuen jälkeen kasvoivat hieman.

Yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden ministeriöiden kanssa valmisteltiin vähävaraisten aseman parantamista koskevia toimenpiteitä. Tuloksena oli maaliskuun 2006 alusta voimaan tuleva, työllistymiseen kannustava asumistukilain muutos. Pitkäaikaistyöttömän työllistyessä tuen tarkistamisajankohtaa myöhennetään kolmella kuukaudella eli työllistyminen ei välittömästi alenna asumistuen määrää.

Taulukko 254. Asumisen tuet, milj. euroa¹⁾

	2001	2002	2003	2004	2005
Yleinen asumistuki	407	413	430	436	437
Eläkkeensaajien asumistuki	246	259	270	283	298
Opiskelijoiden asumislisä	209	220	225	228	232
Korkotuki	109	90	73	47	32
Aravalainojen alikorkoisuus	123	31	0	18	104
Korjausavustus	31	31	33	37	40
Energia-avustukset	-	-	1	6	11
Muut avustukset	6	7	16	13	19
RAY:n avustukset	52	57	56	60	52
Asuntolainan korkojen verovähennys	440	420	390	380 ²⁾	420 ²⁾
ASP-tuki	11	3	1	0	0
Asumisen tuet yhteensä	1 639	1 532	1 495	1 510	1 646

¹⁾ Luvut maksatuslukuja (ei myönnettyjä)

²⁾ Arvio

Ympäristöhallinnon palvelujen ja toiminnan kehittäminen**Ympäristölupien käsittelyajat**

Lisävoimavaroista huolimatta ympäristölupien käsittelyajat pitenevät jonkin verran, vaikka tavoitteena oli käsittelyaikojen lyhentäminen. Ympäristönsuojelulainsäädännön siirtymäkauden loppua kohden vireille

tulleet lupahakemukset ovat aiempaa laajempia ja monimutkaisempia. Ympäristöministeriö asetti vuoden lopulla laajan hankkeen ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon tehostamiseksi sekä lupakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi.

Sähköisten palvelujen lisääminen

Sähköisen asioinnin mahdollisuuksia lisättiin muun muassa laajentamalla ympäristölupien valvontatietojen sähköistä keruuta. Jo noin 70 % potentiaalisista asiakkaista lähetti valvontailmoituksensa sähköisesti. Uusien asiointipalvelujen kehittäminen sekä niiden integrointi asianhallintajärjestelmään jatkuu. Vesistötietojärjestelmä valmistui. Ympäristöhallinnon tietotekniikka- ja puheviestintä uudistuksen käyttöönotto aloitettiin vuoden 2005 lopulla. Taloushallinnossa otettiin myös käyttöön sähköisiä järjestelmiä.

Alueellistamisen ja tuottavuusohjelman toteutuksen eteneminen

Loppuvuodesta 2005 valmistui hallinnonalan tarkistettu tuottavuusohjelma Paremmiin vähemmällä - henkilöstön hyvinvoinnista huolehtien. Ohjelma on osa valtion tuottavuusohjelmaa ja sillä tuetaan ja vauhditetaan hallinnonalalla ja sektorien välillä toteutettavia toiminnallisia ja rakenteellisia uudistuksia sekä tietotekniikan hyödyntämistä. Suomen ympäristökeskuksen tutkimustoiminnan alueellistamisen linjaukset hyväksyttiin hallinnon ja aluekehittämisen ministerivaliokunnassa helmikuussa 2005. Valtion asunTORAHASTO päätettiin siirtää vuoden 2008 alkupuolella Helsingistä Lahteen. Ympäristöhallinnon talous- ja henkilöstöhallinnon palveluyksikköhanke eteni niin, että Mikkeliin sijoittuva yksikkö voi ottaa vastaan ensimmäiset tehtävät kevään 2006 aikana.

19.4 Henkilöstö, tilinpäätösanalyysi, toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus, rahastot ja liikelaitokset

Henkilöstöresurssit

Vuoden 2005 lopussa ympäristöhallinnon palveluksessa oli 3 018 henkilöä, joista kaksi kolmasosaa työskentelee pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Henkilöstöä oli noin 50 henkilöä (1,5 %) vähemmän kuin edellisvuoden lopussa. Ympäristöhallinnon henkilöstön suhteellinen osuus valtionhallinnon kokonaishenkilöstöstä on viime vuosina hivenen pienentynyt. Määräaikaisen henkilöstön määrä on vähentynyt kuusi prosenttia lähinnä työllisyysrahoituksen vähentymiseen liittyen. Henkilöstöstä puolet on naisia.

Ympäristöhallinnon henkilöstön keski-ikä on ollut viime vuosina nousussa ja oli 47,1 vuotta. Henkilöstön nykyinen ikärakenne ja tuottavuusohjelman mukaiset henkilöstön vähentämistavoitteet aiheuttanevat sen, että keski-ikä pysynee suhteellisen korkeana lähivuosina. Ympäristöhallinnon koulutustaso on valtionhallinnon keskiarvoa korkeampi. Naisten ja miesten koulutustaso on keskimäärin sama.

Verrattuna vuoteen 2004 työtyytyväisyys on indeksillä mitaten hivenen parantunut hallinnonalalla. Sairauseroissaotot ovat valtion keskimääräistä tasoa.

Hallinnonalalla oli vuoden vaihteessa ympäristölupavirastoja lukuun ottamatta käytössä uusi palkkausjärjestelmä, jossa palkkaus perustuu tehtävien vaativuuden ja vuosittaisen suorituksen arviointiin.

Tavoitteena oli, että vuonna 2005 tarkistetun ympäristöhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanon tueksi laaditaan myös henkilöstösuunnitelmat ja henkilöstö- ja osaamisstrategiat, mutta niiden valmistelu jouduttiin siirtämään vuodelle 2006.

Taulukko 255. Ympäristöhallinnon henkilöstöä kuvaavia tietoja

	2003	2004	2005
Henkilötyövuosien määrä	3 280 ¹⁾	3 250 ¹⁾	3 199
Henkilöstön määrä	3 096 ¹⁾	3 065 ¹⁾	3 018
Vakinainen henkilöstö	2 290	2 305	2 303
Määräaikainen henkilöstö	806	760	715
Henkilöstön keski-ikä	46,1	46,7	47,1
Sairauspoissaolot pv/htv	8,6	8,5	9,0
45 vuotta täyttäneiden osuus, %	59	60	62
Koulutustasoindeksi	5,7	5,8	5,8

¹⁾ arvio**Toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus****Ympäristöluvut**

Ympäristölupakäsittelyn tuottavuus ja taloudellisuus ovat hieman parantuneet, vaikka käsittelyajat ovat lupahakemusten laajuuden ja monimutkaistumisen myötä kasvaneet.

Taulukko 256. Lupakäsittelyn tuottavuus ja taloudellisuus ympäristökeskuksissa 2003—2005

	2003 toteutuma	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Vireille tulleet, kpl	649	896		653
Ratkaistut, kpl	518	641	644	717
Vireillä 31.12., kpl	682	947	920	896
Käsittelyaika keskimäärin kk	9,7	10,4	9,5	11,0
Uuden toiminnan ja toiminnan muutosten lupia käsitelty 8 kk:ssa, %	72	76	85	67
Henkilötyöpanos htv	54	62		65
Tuottavuus, ratkaisua/htv	9,6	10,4		11,0
Taloudellisuus, €/ratkaisu	7 691	7 614		7 469
Kustannusvastaavuus %	39	40	50	44

Taulukko 257. Lupakäsittelyn tuottavuus ja taloudellisuus ympäristölupavirastoissa 2003—2005

	2003 toteutuma	2004 toteutuma	2005 tavoite	2005 toteutuma
Vireille tulleet asiat, kpl	917	888	735	862
Ratkaisut, kpl	762	794	800	880
Vireillä 31.12. kpl	770	861	796	849
Käsittelyaika keskeisissä asiaryhmissä keskimäärin kk				
— ympäristöluvut	10,3	12,7	12,7	16,1
— vesitalousasiat	6,3	8,5	8,3	7,3

Taulukko 257. Lupakäsittelyn tuottavuus ja taloudellisuus ympäristölupavirastoissa 2003—2005

Henkilötyöpanos htv	85	89		93
Tuottavuus, ratkaisua/htv	8,9	8,9	8,4	9,5
Taloudellisuus, bruttomenot € /ratkaisu	6 948	7 203	7 945	6 859
Kustannusvastaavuus %	14	20	21	28 ¹⁾

¹⁾ Laskentatapa eroaa aiemmista: vuonna 2005 hallintopakko- ja valitusasiat eivät ole mukana.

ARA-tuotannon hintaohjaus

Tavoitteena on valtion asuntotuotannon hinta- ja laatuohjauksella varmistaa, että hankkeet ovat kustannustehokkaita, hankkeissa otetaan huomioon elinkaaritekijät ja ettei rakennuskustannusten hyväksytyt nousu ylitä kohtuullista tasoa.

ARA-tuotannon rakentamisen hintataso oli vuonna 2005 alkaneissa normaaleissa arava- ja korkotukikohteissa pääkaupunkiseudulla keskimäärin 7,0 % ja muualla maassa 7,1 % korkeampi kuin vuonna 2004. Kustannusnousu tasaantui kesällä ja syksyllä. Hankkeiden vähäisen lukumäärän takia keskiarvot ovat herkkiä muutoksille.

Talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion loppusumma vuonna 2005 oli 689,6 milj. euroa eli 1,8 % edellisvuotta enemmän. Loppusummaa nosti 16,5 milj. euroa siirtyminen Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien osalta kokonaan bruttobudjettiin. Ympäristöhallinnon talousarviomenojen osuus valtion talousarviosta on noin 1,8 %. Hallinnonalalla käytettiin talousarviomäärärahoja yhteensä 748,1 milj. euroa eli 1,8 % edellisvuotta enemmän. Määrärahoista siirtyi 112,4 milj. euroa vuodelle 2006 eli noin 17 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Kasvusta pääosan muodostivat maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesihuoltohankkeisiin loppuvuonna saatu lisärahoitus ja toisaalta luonnonsuojelun alueiden hankinnan ja korvausten maksatuksen siirtyminen ja varautuminen eräisiin isokoihin korvauksiin. Hallinnonalan toimintamenojen vuodelle 2006 siirtyvä osuus pieneni edellisvuodesta 3,8 %. EU-rakennerahastojen hankkeiden maksatukset etenivät edelleen odotettua hitaammin.

Maa- ja metsätalousministeriön erillisrahoitusta käytettiin vesivarojen käyttöön ja hoitoon 22,5 milj. euroa, joka on 1,7 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Asumistuki, 434,5 milj. euroa, on hallinnonalan määrärahojen käytöstä noin kaksi kolmasosaa.

Hallinnonalan tuotot

Hallinnonalan kokonaistuotot olivat 52,1 milj. euroa, joka oli 17 prosenttia edellisvuotta enemmän. Maksullisen toiminnan tuotot ovat toiminnan kokonaismenoihin nähden vähäiset ja ne kertyvät pääosin aluehallinnon myöntämistä ympäristöluvista ja alueiden käytön poikkeamisluvista ja osin myös ympäristöhallinnon tuottamista asiantuntijapalveluista. Kustannusvastaavuus parani jonkin verran. Alhainen kustannusvastaavuus on seurausta siitä, että julkishallinnollisista suoritteista peritään lähinnä ympäristönsuojelullisista systeistä omakustannusarvoa alhaisempi maksu.

Taulukko 258. Hallinnonalan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus 2002—2005

	2002	2003	2004	2005
Tuotot (1 000 euroa)	9 099	9 523	10 078	11 452
Kustannukset (1 000 euroa)	17 074	17 998	18 936	20 338
Kustannusvastaavuus %	53,3	52,9	53,2	56,3

Toiminnan muut tuotot yhteistoiminnasta ja talousarvion ulkopuolelta kasvoivat lähes 19 prosenttia ja olivat 40,4 milj. euroa. Yhteistoiminnan tuotot muilta valtion virastoilta ja laitoksilta jatkoivat vakaata kasvuun; ne ovat kaksinkertaistuneet viimeisten neljän vuoden aikana. Talousarvion ulkopuolisia tuloja on jonkin verran kasvattanut uuteen vesihuollon tukilainsäädäntöön (686/2004) pohjautuva kuntien rahoitusosuuden käsittelyn muutos.

Tuloslaskelma ja tase

Hallinnonalan henkilöstökulut olivat 131,9 milj. euroa eli 4,8 prosenttia edellisvuotta enemmän. Henkilöstömäärä väheni jonkin verran, mutta eläkemaksun nousu ja tavanomaiset palkankorotukset kasvattivat henkilöstökuluja. Merkittävä kuluerä on palvelujen ostot, jotka ovat hallinnonalalla 53,8 milj. euroa eli kymmenyksen edellisvuotta enemmän.

Tilikauden kulujäämä oli 716,9 milj. euroa, mikä on 2,2 % edellisvuotta enemmän.

Ympäristöministeriön hallinnonalan taseen loppusumma ilman rahastoja on noin 316 milj. euroa. Taseen loppusumma aleni prosentin verran edellisvuodesta. Tämä johtuu lähinnä ennakkomaksujen alenemisesta vesirakennustöissä. Lyhytaikaisissa saamisten ennakkomaksut 36,3 milj. euroa muodostuvat käytännössä lähes kokonaan vuoden 2006 tammikuun asumistukimaksuista, jonka kate joudutaan maksamaan Kelalle jo edellisen vuoden puolella. Ympäristöhallinnon virastojen tase muodostaa noin 0,6 % koko valtiontalouden taseen loppusummasta. Vastaavaa puolen suurimman erän 61,6 % taseen loppusummasta muodostavat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvat vesirakenteet. Kansallismaisuuteen kuuluvat maa- ja vesialueet ovat 8,1 % taseen loppusummasta ja valtion osuus Ekokem Oy:stä 4,8 % taseen loppusummasta.

Valtio omistaa Ekokem Oy:stä 34 %. Öljyjättemaksulain perusteella maksettiin Ekokem Oy:lle avustusta 1 550 000 euroa. Öljyjättemaksu- ja avustusjärjestelmän turvin öljyjättemaksulain päätavoite ja Ekokem Oy:lle asetetut omistajapoliittiset erillistavoitteet on saavutettu. Öljyjätehuolto on nostettu nykyaikaisen ongelmajätehuollon edellyttämälle tasolle ja öljyjätteiden pienerien keräily on järjestetty asianmukaisesti.

Toimintavuonna myytiin valtion 26 prosentin omistusosuus ympäristölaboratorio Savolab Oy:stä.

Hallinnonalan poistot olivat 6,2 milj. euroa. Poistojen määrä on viidettä vuotta laskeva. Kun poistosuunnitelmassa ei ole tullut merkittäviä muutoksia, on hallinnonalan käyttöomaisuus vähenemässä vuosittain. Ympäristö- ja laboratoriotöitä tuotetaan enenevässä määrin ulkopuolisilla toimittajilla, jolloin uusinwestointeja niiden tarpeisiin ei ole tehty.

Taulukko 259. Ympäristöhallinnon määrärahojen käyttö 2000—2005, milj. euroa

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ympäristöministeriö	18,2	18,3	18,9	20,6	22,4	23,3
Ympäristön suojelu	22,7	22,0	20,2	29,4	31,3	26,7
Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnon-suojelu	57,0	43,1	45,5	56,4	48,5	61,3

Taulukko 259. Ympäristöhallinnon määrärahojen käyttö 2000—2005, milj. euroa

Asumisen edistäminen	454,1	407,0	415,5	430,0	435,0	434,5
Alueelliset ympäristökeskukset	53,1	55,7	57,1	61,3	63,4	66,5
Ympäristölupavirastot	3,4	4,2	4,4	4,9	4,6	4,7
Suomen ympäristökeskus	20,7	21,0	22,4	24,7	23,5	24,5
Valtion asuntorahasto	4,2	4,2	7,7	4,3	4,6	4,8
Hallinnonalan yhteiset menot	23,4	25,2	22,4	29,9	32,8	34,0
YM:n hallinnonala yhteensä	656,8	600,8	614,1	661,5	666,1	680,3
Muut hallinnonalat yhteensä	75,5	70,6	67,6	65,5	68,7	67,8
Yhteensä	732,3	671,4	681,7	727,0	734,8	748,1

Talousarvion ulkopuolinen rahoitus

Valtion asuntorahasto	1 502,4	1 628,7	2 478,1	806,6	1 008,9	1 000,5
Öljysuojarahasto	5,4	6,0	7,4	8,1	14,3	9,6
Muut	4,9	8,1	8,0	7,1	6,8	11,9
Yhteensä	1 512,7	1 642,8	2 493,5	821,8	1 030,0	1 022,0

Valtion asuntorahasto

Talousarvion ulkopuolisesta valtion asuntorahastosta rahoitettujen toimenpiteiden vaikutuksia on käsitelty asumisen yhteydessä. Rahaston toimintaa kuvaavat tunnusluvut ovat kehittyneet ennakoarvioiden mukaisesti.

Asuntorahaston toiminnan ja rahoituksen tuotot ja kulut

Asuntorahaston toiminnan tuotot muodostuvat omistusasuntolainojen takauksista saaduista maksuista, aravavuokra-asuntojen omaksilunastamisen yhteydessä maksettavista luovutuskorvauksista sekä Fennica-yhtiöiltä saaduista palautuksista. Toiminnan tuotot olivat yhteensä 18,3 milj. euroa (16,6 milj. euroa vuonna 2004). Rahoitustuotot koostuivat valtion myöntämien aravalainojen korkotuotoista ja Fennica-yhtiöille annettujen pääomalainojen koroista. Aravalainojen koroista rahastoon kertyi 236,4 milj. euroa (258,4 milj. euroa vuonna 2004). Rahoituskulut koostuivat rahaston ottamien lainojen koroista, Fennica-yhtiöille maksetuista koroista, lainojen muutoksista avustuksiksi sekä luotto- ja takaustappioista. Rahoituskulut olivat yhteensä 76,4 milj. euroa (68,0 milj. euroa vuonna 2004).

Asuntorahastosta myönnetyt avustukset ja korkotuet

Avustuksia maksettiin yhteensä 70,4 milj. euroa (53,7 milj. euroa vuonna 2004), josta korjaus- ja energia-avustuksia 51,1 milj. euroa (42,5 milj. euroa vuonna 2004). Korkotukia maksettiin 32,2 milj. euroa (42,5 milj. euroa vuonna 2004).

Asuntorahaston tase

Rahaston taseen loppusumma 31.12.2005 oli 9 537,43 milj. euroa eli 53,1 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Luotto- ja takaustappioita kertyi yhteensä 1,48 milj. euroa (51 648 euroa vuonna 2004), joka oli kuitenkin vain 0,016 % lainakannasta. Luotto- ja takaustappioiden kasvu liittyy keskeisesti väestöltään vähenevien alueiden asuntojen vajaakäyttöön.

19. Ympäristöministeriö

Tilivuoden aikana rahastosta maksettiin asuntotuotantoon myönnettyjä lainoja 255 milj. euroa (328,6 milj. euroa vuonna 2004). Lainojen ulosmaksatus väheni, koska lainoituksen painopiste on siirtynyt korkotukeen ja kiinnostus uusiin aravalainoihin on vähentynyt.

Rahaston asuntolainojen takaisinmaksuja kertyi 337,7 milj. euroa (322,4 milj. euroa vuonna 2004). Lainojen koron aleneminen vähensi ennakkoaisesti takaisin maksettujen lainojen määrää 75 milj. euroon, kun summa vielä vuonna 2004 oli kaksinkertainen.

Vuoden 2005 talousarviossa päätettiin siirrosta asuntorahastosta talousarvioon. Siirrolla selkeytetään rahaston ja talousarviotalouden välisiä korko- ja rahoituskustannusten vastuusuhteita vastaamaan kustannusten aiheutumis- ja läpinäkyvyyseriaatteita. Rahastosta siirrettiin talousarvioon 130,0 milj. euroa.

Taulukko 260. Asuntorahaston talouden tuloksellisuus

	2001	2002	2003	2004	2005
Rahaston pitkäaikaisten velkojen keskiporkko, %			2,92	2,62	2,65
Erääntyneitä lainasaatavia, milj. euroa	3,6	4,6	4,6	4,5	3,5
Järjestämättömät luotot, milj. euroa	33,0	33,9	34,8	34,4	20,9
Luotto- ja takaustappiot, milj. euroa	0,7	0,6	0,3	0,1	1,5
Rahaston oma pääoma, milj. euroa	7 076	7 249	7 422	7 500	7 477
—josta korollista pääomaa, milj. euroa					6 127
Rahaston kassavarat, milj. euroa	655	780	972	668	202
Maksetut avustukset, milj. euroa	36,7	36,5	48,9	53,7	70,4
Tilikauden tuottojäämä, milj. euroa	74,8	172,4	173,7	107,5	77,2
Aravalainasaamiset, milj. euroa	8 383,2	8 358,5	8 381,0	8 803,4	9 223,5

Öljysuojarahasto

Öljysuojarahasto huolehtii eräissä tapauksissa maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen ja niiden torjuntakustannusten korvaamisesta sekä korvaa alueiden pelastustoimelle ja valtiolle erilaisia öljyntorjuntaan ja torjuntavalmiuden ylläpitämiseen liittyviä kustannuksia. Lisäksi rahastosta voidaan myöntää korvauksia öljyn pilaaman maa-alueen puhdistamiskustannuksiin.

Öljysuojarahaston toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus

Pelastustoimen aluehallintouudistus toteutettiin vuonna 2004. Sen seurauksena hakemukset öljysuojarahastolle ovat määrällisesti vähentyneet merkittävästi vuonna 2005. Hakemukset ovat kuitenkin sisällöllisesti laajempia ja haettavien korvausten euromäärät ovat kasvaneet.

Taulukko 261. Öljysuojarahaston korvaushakemusten käsittely

	2003	2004	2005
Saapuneet hakemukset kpl	384	399	181
Ratkaisut kpl	385	425	218
Keskimääräinen ratkaisuaika kk	5,5	5	5,5
Vuoden aikana vireille tulleet, joissa ratkaisu siirtynyt seuraavalle vuodelle (%)	23,2	17,5	20,0
Taloudellisuus (bruttomenot/ratkaisu, euroa)	196	191	275

Taulukko 261. Öljysuojarahaston korvaushakemusten käsittely

Tuottavuus (ratkaisu/htv)	240	270	156
Korvausmenot/ratkaisu (euroa)	25 790	33 370	43 896
Henkilöstö (htv)	1,6	1,57	1,4

Taulukko 262. Öljysuojarahaston toiminnan tulot ja niiden käyttö 2003—2005, milj. euroa

	2003	2004	2005
Öljysuojamaksutulot	9,26	9,54	8,00
Talousarviosiirrot rahastoon	2,94	0	2,00
Kalustokorvaukset	5,20	8,39	6,03
Ylläpito, koulutus	1,00	1,33	0,77
Kalustovarastot	0,23	0,31	0,34
Öljyvahingot ja torjunta	0,22	0,05	0,19
Maiden puhdistus	1,42	4,10	2,24
Yhteensä	8,07	14,18	9,57

Metsähallitus

Metsähallituksen luontopalvelujen tehtävänä on valtion omistuksessa olevan luonnonsuojelualue- ja erämaaverkoston hallinnointi ja hoito sekä eräät valtakunnalliset asiantuntijatehtävät. Toiminnalla vaikutetaan keskeisesti luonnon monimuotoisuuteen Suomessa biodiversiteetin köyhtymisen hidastamiseksi.

Luonnonsuojelualueiden virkistys- ja matkailukäyttöä palvelevalla rakentamisella ja opastuksella tarjotaan kansalaisille hyvinvointiin liittyviä palveluja ja luodaan edellytyksiä matkailuyritysten toiminnalle. Luonnonsuojelualueet ovat luontomatkailun keskeinen vetovoimatekijä. Metsähallituksen virkistyskäytön ja luontomatkailun painopistealueiden synnyttämä kokonaisluontomatkailutulo arvioitiin vuonna 2003 noin 480 milj. euroksi ja sen merkitys on selvässä kasvussa. Aluetaloudelliset vaikutukset ovat merkittävimpiä Lapissa, Koillismaalla ja Kainuussa.

Metsähallituksen kehittyneen organisaation ja valtion rahoituksen ansiosta suojelualueiden hoito ja käyttö on pääosassa maata hyvin suunniteltua ja toteutettua. Suojelualueiden luontotyyppien ja eliölaajien inventointeja on lisätty, mikä on antanut välttämätöntä perustietoa suojelualueiden hoidon ja käytön suunnitteluun sekä esimerkiksi hoito- ja ennallistamistoimien tehostamiseen. Suojelualueiden hoidon ja käytön vaikutusten seurannan välineenä Metsähallitus aloittaa vuonna 2006 ns. Puistojen tila -raportoinnin. Suojelualueiden määrä on kasvamassa ja ne ovat myös kasvavan matkailuelinkeinon tärkeä vetovoimatekijä, mikä asettaa lisähaasteita suojelu-aluehallinnolle suojelualueiden perustamistarkoituksen ja kestäväen ekologisen tilan turvaamiseksi. Tiedon sekä hoidon ja käytön suunnittelun puutteita on edelleen merellisillä suojelualueilla sekä suojelualueilla olevien kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämisessä.

Kattava kansainvälinen arviointi Suomen suojelualueiden hoidon tehokkuudesta valmistui keväällä 2005. Suomen suojelualueiden hoidon nykyinen taso on sen mukaan hyvää ja joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteet on saavutettu. Arviointiryhmän kymmenen kohdan kehittämissuosituksiin kuuluivat muun muassa riittävien voimavarojen varmistaminen lisääntyvien luonnonsuojelualueiden hoitoon ja säännöllinen raportointi puistojen tilasta.

19. Ympäristöministeriö

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoittamisessa siirryttiin uuden Metsähallituslain (1378/2004) mukaisesti kaikilta osin bruttobudjetointiin ja erilliseen kirjanpitoon. Bruttobudjetointiin siirtyminen lisäsi ympäristöministeriön hallinnonalan talousarviomenoja ja siirtomenoja elinkeinoelämälle 16,5 milj. euroa vuonna 2005. Metsähallituksen voiton tuloutusta valtiolle lisättiin kuitenkin vastaavasti. Vuodelta 2005 laadittiin erillinen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös, joka sisältää sekä ympäristöministeriön että maa- ja metsätalousministeriön toimialan julkiset hallintotehtävät.

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarviomäärärahoja käytettiin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin yhteensä noin 34,5 milj. euroa. Muuta talousarviorahoitusta, poisluettuna maa- ja metsätalousministeriön määrärahat, Metsähallitus käytti noin 5,2 milj. euroa ja talousarvion ulkopuolista rahoitusta noin 1,2 milj. euroa. Näistä pääosa on käytetty luonnonsuojelualueiden ja niiden palvelujen hoitoon ja kehittämiseen. Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan liittyvä liikevaihto vuonna 2005 oli 2 milj. euroa, joka muodostuu pääsääntöisesti liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteiden myynnistä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilikauden voitto oli 1 887 000 euroa, joka sisältää sekä ympäristöministeriön hallinnonalan ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan julkiset hallintotehtävät. Julkisten hallintotehtävien taseen loppusumma on 980,8 milj. euroa. Maa- ja vesialueet muodostavat 95 % taseen vastaavista.

19.5 Ympäristöministeriön hallinnonalan tilinpäätöslaskelmat

Taulukko 263. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004	Muutos
TOIMINNAN TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	11 627 298,59	10 502 415,91	11 %
Vuokrat ja käyttökorvaukset	61 525,04	60 655,04	1 %
Muut toiminnan tuotot	<u>40 432 068,03</u>	<u>34 008 548,24</u>	19 %
	52 120 891,66	44 571 619,19	17 %
TOIMINNAN KULUT			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-9 615 921,75	-8 391 470,85	15 %
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	669 718,15	459 374,59	46 %
Henkilöstökulut	-131 899 734,53	-125 841 475,24	5 %
Vuokrat	-12 275 483,37	-12 884 781,83	-5 %
Palvelujen ostot	-53 518 343,78	-48 754 401,70	10 %
Muut kulut	-11 654 337,19	-10 687 961,00	9 %
Valmisteverastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	22 583,39	29 989,48	-25 %
Valmistus omaan käyttöön (+)	2 145 952,99	3 474 031,80	-38 %
Poistot	-6 218 877,77	-6 459 084,04	-4 %
Sisäiset kulut	<u>-22 739 521,78</u>	<u>-23 876 260,02</u>	-5 %
	-245 083 965,64	-232 932 038,81	5 %
JÄÄMÄ I	-192 963 073,98	-188 360 419,62	

Taulukko 263. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuotto- ja kululaskelma, euroa

RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT			
Rahoitustuotot	10 173,70	8 994,10	13 %
Rahoituskulut	<u>-127 397,81</u>	<u>-236 041,90</u>	-46 %
	-117 224,11	-227 047,80	-48 %
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT			
Satunnaiset tuotot	2 233 653,12	1 337 140,24	67 %
Satunnaiset kulut	<u>-975 987,40</u>	<u>-232 020,63</u>	321 %
	1 257 665,72	1 105 119,61	14 %
JÄÄMÄ II	-191 822 632,37	-187 482 347,81	
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT			
Tuotot			
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	4 293 212,90	5 004 782,52	-14 %
Euroopan unionilta	<u>1 344 004,98</u>	<u>1 611 003,86</u>	-17 %
	5 637 217,88	6 615 786,38	-15 %
Kulut			
Kunnille	-10 657 915,41	-15 683 710,99	-32 %
Kuntayhtymille	-1 120 127,50	-615 794,07	82 %
Sosiaaliturvarahastoille	-431 729 566,40	-435 000 000,00	-1 %
Elinkeinoelämälle	-42 519 596,02	-27 491 753,89	55 %
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-7 461 652,73	-7 852 193,12	-5 %
Kotitalouksille	-9 381 622,64	-12 196 043,73	-23 %
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	-12 679 295,73	-9 582 844,90	32 %
Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	-2 000 000,00	0,00	0 %
Muut siirtotalouden kulut	-561 360,14	-664 382,74	-16 %
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>0,00</u>	<u>7 262,02</u>	-100 %
	-518 111 136,57	-509 079 461,42	2 %
JÄÄMÄ III	-704 296 551,06	-689 946 022,85	
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA			
Verot ja veronluonteiset maksut	262 618,64	244 740,19	7 %
Perityt arvonlisäverot	1 473 821,75	1 743 018,72	-15 %
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-14 363 824,84</u>	<u>-13 433 598,01</u>	7 %
	-12 627 384,45	-11 445 839,10	10 %
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ	<u>-716 923 935,51</u>	<u>-701 391 861,95</u>	

19. Ympäristöministeriö

Taulukko 264. Ympäristöministeriön hallinnonalan tase, euroa

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
VASTAAVAA			
KANSALLISOMAISUUS			
Maa- ja vesialueet	25 573 657,47	25 104 287,85	2 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>423 825,35</u>	<u>508 971,08</u>	-17 %
	25 997 482,82	25 613 258,93	2 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET			
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
Tutkimus- ja kehittämismenot	1 975,20	1 975,20	0 %
Aineettomat oikeudet	356 798,76	476 670,11	-25 %
Muut pitkävaikutteiset menot	239 542,97	50 896,01	371 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>0,00</u>	<u>109 275,17</u>	-100 %
	598 316,93	638 816,49	-6 %
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet	201 048,82	201 048,82	0 %
Rakennusmaa- ja vesialueet	11 036,02	11 036,02	0 %
Rakennukset	265 658,68	290 801,62	-9 %
Rakennelmat	2 665 554,56	2 768 341,03	-4 %
Rakenteet	196 597 255,35	195 534 951,62	1 %
Koneet ja laitteet	11 857 860,30	11 816 473,27	0 %
Kalusteet	149 721,42	158 611,91	-6 %
Muut aineelliset hyödykkeet	3 338,05	3 338,05	0 %
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>1 061 190,66</u>	<u>2 052 429,47</u>	-48 %
	212 812 663,86	212 837 031,81	0 %
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET			
Käyttöomaisuusarvopaperit	15 428 080,31	15 538 411,59	-1 %
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	228 839 061,10	229 014 259,89	0 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS			
VAIHTO-OMAISUUS			
Keskeneräinen tuotanto	269 311,48	246 950,09	9 %
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>10 174 143,01</u>	<u>9 522 515,93</u>	7 %
	10 443 454,49	9 769 466,02	7 %

Taulukko 264. Ympäristöministeriön hallinnonalan tase, euroa

LYHYTAIKAISET SAAMISET			
Myyntisaamiset	10 415 678,09	7 043 933,08	48 %
Siirtosaamiset	151 180,79	25 092,63	502 %
Muut lyhytaikaiset saamiset	3 528 413,95	2 239 227,28	58 %
Ennakkomaksut	<u>36 317 346,81</u>	<u>45 108 268,39</u>	-19 %
	50 412 619,64	54 416 521,38	-7 %
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT			
Kassatilit	13 269,02	8 991,40	48 %
Muut pankkitilit	<u>249 005,35</u>	<u>236 348,48</u>	5 %
	262 274,37	245 339,88	7 %
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ			
	61 118 348,50	64 431 327,28	-5 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>315 954 892,42</u>	<u>319 058 846,10</u>	-1 %
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
VALTION PÄÄOMA			
Valtion pääoma 1.1.1998	232 286 423,59	232 286 423,59	0 %
Edellisten tilikausien pääoman muutos	40 697 601,48	28 605 969,95	42 %
Pääoman siirrot	709 608 515,87	713 483 493,48	-1 %
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-716 923 935,51</u>	<u>-701 391 861,95</u>	-2 %
	265 668 605,43	272 984 025,07	3 %
VIERAS PÄÄOMA			
LYHYTAIKAINEN			
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdyttilit	4 018 288,18	4 363 235,65	-8 %
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	5 840,94	30 840,94	-81 %
Saadut ennakot	331 669,89	622 021,90	-47 %
Ostovelat	10 065 335,06	5 801 729,86	73 %
Tilivirastojen väliset tilitykset	2 869 631,94	2 754 251,94	4 %

19. Ympäristöministeriö

Taulukko 264. Ympäristöministeriön hallinnonalan tase, euroa

Edelleen tilittävät erät	2 032 369,20	1 758 377,36	16 %
Siirtovelat	25 574 293,77	25 214 411,41	1 %
Muut lyhytaikaiset velat	<u>5 388 858,01</u>	<u>5 529 951,97</u>	-3 %
	50 286 286,99	46 074 821,03	9 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	50 286 286,99	46 074 821,03	9 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>315 954 892,42</u>	<u>319 058 846,10</u>	-1 %

Taulukko 265. Ympäristöministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	-5 437,40	-23 158,41
Arvonlisäverotulot	344 763,77	363 402,52
Muut vero- ja maksutulot	262 618,64	244 740,19
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	601 945,01	584 984,30
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	7 675 466,84	9 575 200,20
Korkotulot ja voiton tuloutukset	10 173,70	8 994,10
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-85 952 588,48	-81 506 661,60
Henkilöstömenot	-132 909 796,38	-127 804 005,96
Muut menot	-2 789 606,67	-1 855 591,44
Valtionvelan korkomenot	-127 397,81	-236 041,90
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	-213 491 803,79	-201 233 122,30
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	5 637 217,88	6 623 048,40
Tulonsiirrot kunnille	-11 778 042,91	-16 299 505,06
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-42 519 596,02	-27 491 753,89
Tulonsiirrot kotitalouksille	-441 111 189,04	-447 196 043,73
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-10 552 291,94	-7 248 993,27
Tulonsiirrot ulkomaille	-12 679 295,73	-9 582 844,90
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-513 003 197,76	-501 196 092,45
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-11 026 302,35	-16 800 058,72
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	513 990,60	856 811,56
Sijoitukset arvopapereihin	110 331,28	0,00

Taulukko 265. Ympäristöministeriön hallinnonalan rahoituslaskelma, euroa

Sijoitusten myyntivoitot	10 285,22	0,00
Annetut lainat	7 445 377,91	-10 763 500,45
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 946 317,34	-26 706 747,61
RAHOITUS		
Muun velan nettomuutos	-449 950,24	-3 464 137,81
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-449 950,24	-3 464 137,81

K 11/2006 vp

**VALTION TILINPÄÄTÖSKERTOMUS
VUODELTA 2005**

OSA III TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

HELSINKI 2006

<http://tilinpaatoskertomus.vm.fi>

ISSN 1795-7559

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2006

Eduskunnalle annetaan perustuslain 46 §:ssä säädettyä kertomuksena valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2005.

Talousarviolain (423/1988) 17 §:n mukaisesti tilinpäätöskertomus sisältää valtion tilinpäätöksen ja tarpeelliset muut tiedot valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä tiedot valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista samoin kuin tärkeimmät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä ministeriöiden toimialoilla. Tilinpäätöskertomus sisältää lisäksi valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tuotto- ja kululaskelmat tai tuloslaskelmat ja taseet samoin kuin tiedot liikelaitosten ja rahastojen toiminnan, talouden ja tuloksellisuuden sekä niiden kehityksen kannalta tärkeimmistä seikoista.

Naantalissa 29 päivänä kesäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Eero Heinäluoma*

SISÄLLYSLUETTELO

1. Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2005	7
1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma	7
Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston ja pääluokan tarkkuudella	7
11. Verot ja veronluonteiset tulot	13
12. Sekalaiset tulot	14
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	18
15. Lainat	19
21. Eduskunta	20
22. Tasavallan presidentti	21
23. Valtioneuvosto	22
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	24
25. Oikeusministeriön hallinnonala	28
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	30
27. Puolustusministeriön hallinnonala	35
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	38
29. Opetusministeriön hallinnonala	45
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	57
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	74
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	82
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	90
34. Työministeriön hallinnonala	101
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	106
36. Valtionvelan korot	112
37. Valtionvelan vähentäminen	113
1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma	115
1.3 Valtion tase	117
1.4 Valtion rahoituslaskelma	120
Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus	121
Liite 2: Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset	125
Liite 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset	143
Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna	145
Liite 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut	148
Liite 6: Valtion talousarviotaloudesta annetut lainat	149
Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	150
Liite 8: Valtion talousarviotalouden velan muutokset	154
Liite 9: Valtion talousarviotalouden velan maturitteetijakauma ja duraatio	155
Liite 10: Rahoituserät valtion taseessa	156
Liite 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat	157
Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset	158
Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot	161

2. Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet	163
2.1 Senaatti-kiinteistöt	163
2.2 Metsähallitus	166
2.3 Ilmailulaitos	169
2.4 Tieliikelaitos	172
2.5 Luotsausliikelaitos	175
2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)	177
3. Talousarvion ulkopuolellaolevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat	180
3.1 Valtion asuntorahasto	180
3.2 Valtion eläkerahasto	182
3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto	185
3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto	187
3.5 Huoltovarmuusrahasto	190
3.6 Valtion takuurahasto	193
3.7 Valtion vakuusrahasto	195
3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto	197
3.9 Maatalouden interventiorahasto	199
3.10 Palosuojelurahasto	201
3.11 Öljysuojarahasto	203

1. Valtion tilinpäätös liitetietoineen vuodelta 2005

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston ja pääluokan tarkkuudella

Osaston numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LT:A:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	31 190 601 012,75	32 103 908 000	32 310 625 139,19	206 717 139,19	101
12. Sekalaiset tulot	5 966 298 257,28	5 467 277 000	5 372 884 465,96	-94 392 534,04	98
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 196 584 776,80	1 070 269 000	1 098 641 369,12	28 372 369,12	103
15. Lainat	171 558 160,99	394 390 000	240 529 284,43	-153 860 715,57	61
Osastot yhteensä	38 525 042 207,82	39 035 844 000	39 022 680 258,70	-13 163 741,30	100
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		2 700 000 000			
Yhteensä		41 735 844 000			

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

Pääluokan numero ja nimi	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Määrärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös		Edellisellä vuosilla siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttöö vuonna 2005
21. Eduskunta	94 361 520,00	97 461 000	91 544 261,18	1 199 455,78	92 743 716,96	4 717 283,04	1 086 555,80	98 547 555,80	92 630 816,98	1 199 455,78	1 199 455,78	92 630 816,98	1 199 455,78
22. Tasavallan presidentti	9 066 846,10	8 583 000	7 316 368,24	828 404,34	8 144 772,58	438 227,42	1 668 159,01	10 251 159,01	8 387 665,47	1 425 150,08	1 425 150,08	8 387 665,47	1 425 150,08
23. Valtioneuvosto	49 191 774,39	49 640 000	41 080 731,17	7 913 986,64	48 994 717,81	645 282,19	8 305 072,44	57 945 072,44	46 031 742,94	11 226 102,74	11 226 102,74	46 031 742,94	11 226 102,74
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	777 574 486,57	842 045 000	762 131 588,90	70 774 796,44	832 906 385,34	9 138 614,66	94 411 620,28	936 456 620,28	837 683 859,55	88 845 912,13	88 845 912,13	837 683 859,55	88 845 912,13
25. Oikeusministeriön hallinnonala	670 546 593,30	681 592 000	645 767 088,40	37 591 224,05	683 358 312,45	-1 766 312,45	36 984 710,47	718 576 710,47	682 046 157,63	38 296 865,29	38 296 865,29	682 046 157,63	38 296 865,29
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 425 494 652,53	1 538 720 000	1 454 916 343,92	76 068 111,64	1 530 984 455,56	7 735 544,44	107 523 351,18	1 646 243 351,18	1 555 732 464,54	79 469 066,80	79 469 066,80	1 555 732 464,54	79 469 066,80
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 130 962 010,72	2 209 770 000	2 004 942 277,27	200 681 503,54	2 205 623 780,81	4 146 219,19	194 548 757,07	2 404 318 757,07	2 172 049 370,78	226 623 167,10	226 623 167,10	2 172 049 370,78	226 623 167,10
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	5 112 819 555,19	5 601 648 000	5 322 449 186,11	198 301 440,46	5 520 750 626,57	80 897 373,43	86 610 167,85	5 688 258 167,85	5 405 072 477,37	199 960 552,38	199 960 552,38	5 405 072 477,37	199 960 552,38
29. Opetusministeriön hallinnonala	5 969 700 493,02	6 207 144 000	5 758 756 322,12	369 841 192,92	6 128 597 515,04	78 546 484,96	341 734 277,86	6 548 878 277,86	6 068 843 297,36	400 882 278,38	400 882 278,38	6 068 843 297,36	400 882 278,38
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 644 926 335,65	2 738 300 000	2 305 983 086,67	365 097 723,41	2 671 080 810,08	67 219 189,92	381 422 961,48	3 119 722 961,48	2 640 702 954,32	411 207 020,18	411 207 020,18	2 640 702 954,32	411 207 020,18
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 888 773 722,16	1 849 398 000	1 700 254 338,71	125 461 693,57	1 825 716 032,28	23 681 967,72	147 945 308,46	1 997 343 308,46	1 814 809 384,64	155 570 999,70	155 570 999,70	1 814 809 384,64	155 570 999,70
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	940 661 904,74	1 017 599 000	861 144 432,55	107 809 951,65	968 954 384,20	48 644 615,80	121 845 203,70	1 139 444 203,70	935 085 337,63	144 753 586,47	144 753 586,47	935 085 337,63	144 753 586,47
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	9 362 590 410,27	9 986 378 000	9 801 149 353,83	119 561 447,38	9 920 710 801,21	65 667 198,79	104 292 873,94	10 090 670 873,94	9 873 003 916,11	149 257 894,54	149 257 894,54	9 873 003 916,11	149 257 894,54
34. Työministeriön hallinnonala	2 182 756 944,52	2 168 263 000	2 039 163 105,38	40 310 809,88	2 079 473 915,26	88 789 084,74	44 504 400,00	2 212 767 400,00	2 079 010 191,86	44 773 239,60	44 773 239,60	2 079 010 191,86	44 773 239,60
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	680 315 318,86	689 621 000	625 015 834,55	61 366 162,95	686 381 997,50	3 239 002,50	73 106 685,97	762 727 685,97	680 054 666,01	79 309 464,12	79 309 464,12	680 054 666,01	79 309 464,12
36. Valtionvelan korot	2 380 699 761,82	2 268 500 000	2 262 731 197,53	2 262 731 197,53	2 262 731 197,53	5 768 802,47		2 268 500 000,00	2 262 731 197,53			2 262 731 197,53	
37. Valtionvelan vähentäminen													
Pääluokat yhteensä	36 320 442 329,84	41 735 844 000	39 464 550 027,16	1 782 807 904,65	41 247 357 931,81	488 486 068,19	1 745 990 105,51	43 481 834 105,51	40 934 080 011,35	2 032 800 755,29	2 032 800 755,29	40 934 080 011,35	2 032 800 755,29

Pääluokan numero ja nimi	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Määrärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
Osastot yhteensä	38 525 042 207,82	39 035 844 000			39 022 680 258,70								
Pääluokat yhteensä	36 320 442 329,84	41 735 844 000			41 247 357 931,81								
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	2 204 599 877,98	-2 700 000 000			-2 224 677 673,11								
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		2 700 000 000			2 224 677 673,11			475 322 326,89					
Edellisen varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	1 013 433 791,36				3 218 033 669,34								
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	2 204 599 877,98				-2 224 677 673,11								
Varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	3 218 033 669,34				993 355 996,23								

Valtion talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä pääluokan tarkkuudella

Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käyttöä (1000 €)												
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)								
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uusitut valtuudet	Käytetty valtuudet yhteensä	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä		
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	2 562 397	904 038	0	904 038	542 289	361 748	0	303 295	502 341	347 303	293 315	356 893	1 499 851
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 562 397							303 295	381 755	203 172	151 415	221 220	957 562
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		904 038	0	904 038	542 289	361 748	0	0	120 586	144 131	141 899	135 673	542 289
- talonrakennushankkevaluudet		3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	751 648	214 437	49 131	263 568	190 363	73 205	67 970	161 755	154 194	57 521	7 313	0	219 028
Aikaisempien vuosien valtuudet	751 648							111 270	70 130	8 726	91	0	78 946
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		214 437	49 131	263 568	190 363	73 205	67 970	50 485	84 064	48 795	7 223	0	140 082
- talonrakennushankkevaluudet		2 967	0	2 967	2 966	1	0	2 728	569	0	0	0	569
27. Puolustusministeriön hallinnonala	3 390 231	249 214	133 320	382 534	298 156	84 378	84 378	575 367	552 143	354 791	234 434	54 960	1 196 327
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 390 231							502 097	456 025	310 065	180 806	24 546	971 442
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		249 214	133 320	382 534	298 156	84 378	84 378	73 270	96 118	44 726	53 628	30 414	224 886
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	43 821	191	80	271	0	271	271	3 415	1 305	1 266	0	0	2 570
Aikaisempien vuosien valtuudet	43 821							3 351	1 235	1 234	0	0	2 469
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		191	80	271	0	271	271	64	70	32	0	0	102

Pääluokka (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käyttöä aiheetuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)													
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Määräraha- menot 2006		Määräraha- tarve 2006		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve yhteensä	
	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusifitu	T.A:ssa	2006	2007	2008	hemmin	2008	2008	2008
29. Opetusministeriön hallinnonala	1 795 159	328 742	46 695	375 437	315 466	59 971	54 633	282 053	260 381	159 374	80 413	108 389	608 557	
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 795 159							229 200	159 591	78 657	38 882	65 415	342 546	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		328 742	46 695	375 437	315 466	59 971	54 633	52 853	100 789	80 717	41 531	42 975	266 011	
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 419 949	3 125 925	133 665	3 259 590	3 026 172	233 418	33 202	325 754	1 134 111	671 766	641 817	721 877	3 169 572	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	3 419 949							230 642	194 465	84 199	56 632	95 574	430 871	
- korkotuki- tms. valtuudet	180 761							33 185	32 166	30 126	29 120	78 096	169 508	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		3 125 925	133 665	3 259 590	3 026 172	233 418	33 202	95 112	939 646	587 567	585 185	626 303	2 738 701	
- korkotuki- tms. valtuudet		250 000	97 422	347 422	345 457	1 965	1 965	21 058	23 780	24 280	21 980	76 400	146 440	
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 640 390	292 321	860 728	1 153 049	742 996	410 053	274 273	306 759	138 484	26 627	31 083	727 953	924 147	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	1 640 390							257 304	97 070	25 547	19 888	101 789	244 294	
- korkotuki- tms. valtuudet	47 513							19	0	0	0	0	0	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		292 321	860 728	1 153 049	742 996	410 053	274 273	49 455	41 414	1 080	11 195	626 164	679 853	
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	3 545 245	5 841 078	26 234	5 867 312	4 084 690	1 782 622	34 135	492 173	449 850	208 190	87 078	35 169	780 288	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	3 545 245							344 164	227 487	60 733	15 906	5 322	309 447	
- korkotuki- tms. valtuudet	902 484							15 038	13 560	9 420	6 110	3 570	32 660	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		5 841 078	26 234	5 867 312	4 084 690	1 782 622	34 135	148 009	222 363	147 458	71 173	29 847	470 841	
- korkotuki- tms. valtuudet		5 264 644	0	5 264 644	3 516 738	1 747 906	0	3 865	12 031	16 550	19 680	21 810	70 071	

Päälukko (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)															
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet		Käytetty		Uusittu		T.A:ssa	Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä
33. Sosiaali- ja terveys- ministeriön hallinnonala	269 532	6 851	8 528	15 379	4 596	10 783	10 783	10 783	10 783	10 783	5 069	3 414	1 279	400	0	5 093
Aikaisempien vuosien valtuudet	269 532										3 321	1 645	400	200	0	2 245
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		6 851	8 528	15 379	4 596	10 783	10 783	10 783	10 783	10 783	1 748	1 769	879	200	0	2 848
34. Työministeriön hallinnonala	1 139 653	406 828	148 950	555 778	328 069	227 709	175 942	175 942	175 942	175 942	286 152	319 089	45 824	1 669	2 200	368 781
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 139 653										208 628	116 241	1 201	286	520	118 247
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		406 828	148 950	555 778	328 069	227 709	175 942	175 942	175 942	175 942	77 524	202 848	44 623	1 383	1 679	250 534
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	150 101	94 598	5 624	100 222	21 175	79 047	7 215	7 215	7 215	7 215	20 180	19 629	7 151	1 049	39	27 868
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	150 101										18 133	7 479	1 175	47	39	8 740
- korkotuki- tms. valtuudet	103 097										146	111	75	47	39	273
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		94 598	5 624	100 222	21 175	79 047	7 215	7 215	7 215	7 215	2 047	12 150	5 977	1 002	0	19 128
Päälluokat yhteensä	18 708 127	11 464 223	1 412 955	12 877 178	9 553 973	3 323 205	742 802	742 802	742 802	742 802	2 761 974	3 534 940	1 881 091	1 378 571	2 007 480	8 802 083
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	18 708 127										2 211 405	1 713 122	775 109	464 154	514 425	3 466 809
- korkotuki- tms. valtuudet	1 233 855										48 387	45 837	39 622	35 277	81 706	202 442
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		11 464 223	1 412 955	12 877 178	9 553 973	3 323 205	742 802	742 802	742 802	742 802	550 569	1 821 819	1 105 983	914 417	1 493 055	5 335 274
- korkotuki- tms. valtuudet		5 514 644	97 422	5 612 066	3 862 195	1 749 871	1 965	1 965	1 965	1 965	24 923	35 811	40 830	41 660	98 210	216 511
- talonrakennushankkevaluudet		5 967	0	5 967	2 966	3 001	0	0	0	0	2 728	569	0	0	0	569

Valtion talousarvion toteutumalaskelma osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	31 190 601 012,75	32 103 908 000	32 310 625 139,19	206 717 139,19	101
11.01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	12 941 465 354,82	13 187 000 000	13 365 105 741,28	178 105 741,28	101
11.01.01. Tulo- ja varallisuusvero	12 299 906 659,47	12 556 000 000	12 715 302 724,33	159 302 724,33	101
11.01.02. Korkotulojen lähdevero	170 005 875,80	163 000 000	163 659 361,58	659 361,58	100
11.01.03. Perintö- ja lahjaverot	471 552 819,55	468 000 000	486 143 655,37	18 143 655,37	104
11.04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	11 142 894 696,49	11 773 000 000	11 861 016 283,05	88 016 283,05	101
11.04.01. Arvonlisävero	10 605 034 367,53	11 208 000 000	11 280 500 290,90	72 500 290,90	101
11.04.02. Erästä vakuutusmaksuisia suoritettava vero	428 359 909,09	450 000 000	464 497 499,69	14 497 499,69	103
11.04.03. Apteekkimaksut	109 500 419,87	115 000 000	116 018 492,46	1 018 492,46	101
11.08. Valmisteverot	4 611 610 068,84	4 560 000 000	4 522 263 474,38	-37 736 525,62	99
11.08.01. Tupakkaverot	600 495 335,64	603 000 000	607 173 418,20	4 173 418,20	101
11.08.04. Alkoholi- ja tupakkaverot	1 070 784 817,50	968 000 000	972 974 697,77	4 974 697,77	101
11.08.05. Virvoitusjuomaverot	39 127 018,24	38 000 000	35 276 429,61	-2 723 570,39	93
11.08.07. Energiaverot	2 901 202 897,46	2 933 000 000	2 885 153 356,62	-47 846 643,38	98
11.08.08. Juomapakkauksien ympäristöbojaukseen liittyvä vero		18 000 000	21 685 572,18	3 685 572,18	120
11.10. Muut verot	2 465 079 336,08	2 560 085 000	2 534 237 209,47	-25 847 790,53	99
11.10.03. Autoverot	1 234 906 993,91	1 310 000 000	1 277 064 449,14	-32 935 550,86	97
11.10.05. Varainsiirtovero	419 327 492,86	535 000 000	541 946 193,69	6 946 193,69	101
11.10.06. Arpajaisvero	126 770 144,54	126 000 000	125 628 235,24	-371 764,76	100
11.10.07. Ajoneuvovero	641 800 562,28	536 085 000	536 251 180,22	166 180,22	100
11.10.08. Jätevero	42 274 142,49	53 000 000	53 347 151,18	347 151,18	101
11.19. Muut veronluonteiset tulot	29 551 556,52	23 823 000	28 002 431,01	4 179 431,01	118
11.19.02. Lästimaksut	857 660,81	953 000	603 451,99	-349 548,01	63
11.19.03. Ratavero	16 306 150,00	16 500 000	15 450 800,00	-1 049 200,00	94
11.19.04. Viestintämarkkinamaksu, teleurakointimaksu ja tietoturva-					
maksu					
	2 528 135,00	3 070 000	3 733 930,00	663 930,00	122
11.19.08. Öljyjättemaksu	3 401 689,93	3 100 000	3 185 226,07	85 226,07	103
11.19.09. Muut verotulot	6 457 920,78	200 000	5 029 022,95	4 829 022,95	2 515

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12. Sekalaiset tulot	5 966 298 257,28	5 467 277 000	5 372 884 465,96	-94 392 534,04	98
12.24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	3 090 443,78	1 372 000	1 744 523,77	372 523,77	127
12.24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	3 090 443,78	1 372 000	1 744 523,77	372 523,77	127
12.25. Oikeusministeriön hallinnonala	86 306 791,26	93 350 000	93 382 915,60	32 915,60	100
12.25.01. Tuomioistuintulot	30 826 471,39	30 000 000	31 146 864,73	1 146 864,73	104
12.25.47. Ulosottomaksut	45 115 404,06	53 000 000	51 726 685,44	-1 273 314,56	98
12.25.50. Rangaistusten täytäntönpäätöksen tulot	10 245 747,26	10 200 000	10 374 551,54	174 551,54	102
12.25.99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	119 168,55	150 000	134 813,89	-15 186,11	90
12.26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	120 474 376,71	145 396 000	116 894 018,39	-28 501 981,61	80
12.26.98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	119 640 612,53	144 246 000	115 863 992,77	-28 382 007,23	80
12.26.99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	833 764,18	1 150 000	1 030 025,62	-119 974,38	90
12.27. Puolustusministeriön hallinnonala	9 157 864,42	22 576 000	24 784 802,27	2 208 802,27	110
12.27.20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18 000,00	18 000	18 000,00	0,00	100
12.27.22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	45 482,72	8 000	14 352,33	6 352,33	179
12.27.99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	9 094 381,70	22 550 000	24 752 449,94	2 202 449,94	110
12.28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 484 664 458,31	1 575 386 000	1 582 790 706,31	7 404 706,31	100
12.28.07. Siirto valtion eläkerahastosta	952 419 127,00	1 189 444 000	1 174 874 634,00	-14 569 366,00	99
12.28.25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista	21 736 854,87	23 300 000	24 143 807,11	843 807,11	104
12.28.28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	115 759 508,98	113 002 000	112 773 419,00	-228 581,00	100
12.28.29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	31 570 775,18	30 819 000	30 756 387,00	-62 613,00	100
12.28.30. Evankelisuteriläisten seurakuntien osuudet verotus- kustannuksista	17 664 600,40	17 244 000	17 208 930,82	-35 069,18	100
12.28.49. Tullilaitoksen tulot	9 305 231,83	7 325 000	6 745 152,25	-579 847,75	92
12.28.51. Metallirahatulot	11 163 964,01	28 650 000	43 774 317,49	15 124 317,49	153
12.28.63. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	4 157 544,00	13 000 000	10 879 114,62	-2 120 885,38	84
12.28.87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	146 480 733,36	44 617 000	45 569 751,49	952 751,49	102
12.28.90. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	31 546 868,57	34 600 000	39 367 971,22	4 767 971,22	114
12.28.91. Euroopan unionilta saatavat tulot matkakustannusten korvaamiseen	2 953 871,00	2 685 000	2 332 258,00	-352 742,00	87
12.28.99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	139 905 379,11	70 700 000	74 364 963,31	3 664 963,31	105

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.29. Opetusministeriön hallinnonala	405 997 289,01	411 808 000	414 533 259,22	2 725 259,22	101
12.29.43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot	8 016,29	8 000	9 372,33	1 372,33	117
12.29.70. Opintotukitoiminnan tulot	25 466 032,32	22 900 000	24 114 920,94	1 214 920,94	105
12.29.88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpaisten voittovaroista	377 001 491,77	381 900 000	386 108 259,69	4 208 259,69	101
12.29.99. Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot	3 521 748,63	7 000 000	4 300 706,26	-2 699 293,74	61
12.30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	889 794 193,11	601 137 000	530 117 047,10	-71 019 952,90	88
12.30.01. EU:n maatalouden ohjauksen ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot	791 801 614,10	519 097 000	455 962 942,20	-63 134 057,80	88
12.30.02. EU:n maatalouden ohjauksen ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot	43 852 520,79	30 713 000	21 398 539,09	-9 314 460,91	70
12.30.03. EU:n kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineeltä saatavat tulot	8 357 491,01	6 200 000	6 491 975,62	291 975,62	105
12.30.04. EU:lta saatavat muut tulot	1 644 212,62	1 096 000	1 106 442,00	10 442,00	101
12.30.20. Valtion osuus toteutuneista saadusta tulosta		7 350 000	7 977 610,27	627 610,27	109
12.30.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tulot	583 189,41				
12.30.30. Elintarviketurvallisuusviraston tulot	7 089 602,92				
12.30.32. Kasvinjalostusmaksut	2 161 486,29				
12.30.35. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 168 033,73				
12.30.36. Viehekalastusmaksut	2 179 225,25				
12.30.37. Kalastuksenhoitomaksut	5 686 258,86				
12.30.39. Riistanhoitomaksut	7 179 003,08				
12.30.40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	1 826 781,44	2 100 000	2 132 313,19	32 313,19	102
12.30.41. Tenojen kalastuslupamaksut	330 802,50	500 000	313 195,75	-186 804,25	63
12.30.42. Hirvieläinten metsästysmaksut		3 718 000	5 391 995,89	1 673 995,89	145
12.30.43. Viehekalastusmaksut		2 500 000	2 172 592,20	-327 407,80	87
12.30.44. Kalastuksenhoitomaksut		6 800 000	5 456 590,35	-1 343 409,65	80
12.30.45. Riistanhoitomaksut		6 960 000	7 259 904,56	299 904,56	104
12.30.60. Metsäntutkimuslaitoksen tulot		2 000 000	1 342 634,94	-657 365,06	67
12.30.71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen tulot	2 829 790,24	2 702 000	2 686 107,09	-15 892,91	99
12.30.72. Lihanliikenteen tutkimuslaitoksen tulot	146 655,08	240 000	29 812,18	-210 187,82	12
12.30.73. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot	7 161 308,63	7 534 000	7 348 537,16	-185 462,84	98
12.30.74. Kasvinjalostusmaksut	415 877,34	757 000	334 476,62	-422 523,38	44
12.30.99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	1 380 339,82	870 000	2 711 377,99	1 841 377,99	312

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	30 224 041,08	67 836 000	80 026 112,04	12 190 112,04	118
12.31.24. Tiehallinnon tulot	3 630 640,66	9 210 000	12 351 767,03	3 141 767,03	134
12.31.30. Merenkulkiäätöksen tulot	970 016,24	17 000	0,00	-17 000,00	0
12.31.40. Radanpidon tulot	714 745,00	13 320 000	19 282 435,90	5 962 435,90	145
12.31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	24 908 639,18	45 289 000	48 391 909,11	3 102 909,11	107
12.32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	17 630 788,54	78 560 000	74 333 882,30	-4 226 117,70	95
12.32.10. Rahoitusuuskauppa- ja teollisuusministeriön sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämisspalveluista	4 518 279,60	2 220 000	4 638 879,21	2 418 879,21	209
12.32.20. Turvatekniikan keskuksen tulot	1 589 608,84	1 340 000	1 595 172,79	255 172,79	119
12.32.30. Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista		64 000 000	60 702 295,98	-3 297 704,02	95
12.32.99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	11 522 900,10	11 000 000	7 397 534,32	-3 602 465,68	67
12.33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	442 681 155,86	508 940 000	502 235 916,61	-6 704 083,39	99
12.33.05. Vakuutusvalvontaviraston tulot	0,00	0	0,00	0,00	0
12.33.08. Kansanterveyslaitoksen tulot	770 674,94	700 000	627 238,65	-72 761,35	90
12.33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot	2 503 598,02	1 120 000	1 251 876,48	131 876,48	112
12.33.92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	405 945 000,00	423 445 000	415 445 000,00	-8 000 000,00	98
12.33.98. Valtionapujen palautukset	33 279 397,38	83 500 000	84 662 749,90	1 162 749,90	101
12.33.99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	182 485,52	175 000	249 051,58	74 051,58	142
12.34. Työministeriön hallinnonala	145 091 633,81	145 568 000	137 817 995,96	-7 750 004,04	95
12.34.40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	138 451 112,70	120 000 000	114 535 214,87	-5 464 785,13	95
12.34.70. Palkkaturvamaksujen palautukset	4 171 334,15	23 327 000	20 691 256,60	-2 635 743,40	89
12.34.99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	2 469 186,96	2 241 000	2 591 524,49	350 524,49	116
12.35. Ympäristöministeriön hallinnonala	8 385 817,72	139 020 000	136 398 310,25	-2 621 689,75	98
12.35.07. Siirto valtion asuntorahastosta		130 000 000	130 000 000,00	0,00	100
12.35.40. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	370 495,38	300 000	338 931,98	38 931,98	113
12.35.60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	5 484 417,80	5 400 000	4 349 159,63	-1 050 840,37	81
12.35.70. Asuntotoimen tulot	25 868,32	20 000	5 723,43	-14 276,57	29
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	2 505 036,22	3 300 000	1 704 495,21	-1 595 504,79	52

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12.39. Muut sekalaiset tulot	2 322 799 403,67	1 676 328 000	1 677 824 976,14	1 496 976,14	100
12.39.01. Sakkorahat	66 693 165,65	71 000 000	76 698 827,05	5 698 827,05	108
12.39.02. Verotukseen liittyvät korkotulot	68 199 542,25	75 000 000	71 900 448,91	-3 099 551,09	96
12.39.04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	44 904 342,61	35 000 000	32 496 791,41	-2 503 208,59	93
12.39.07. Valtiolla valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	2 177 805,81	2 000 000	2 417 021,51	417 021,51	121
12.39.10. Muut sekalaiset tulot	6 958 392,01	2 500 000	3 374 463,01	874 463,01	135
12.39.50. Nettotulot osakemyynnistä	2 133 866 155,34	1 490 828 000	1 490 937 424,25	109 424,25	100

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 196 584 776,80	1 070 269 000	1 098 641 369,12	28 372 369,12	103
13.01. Korkotulot	197 370 511,92	163 985 000	187 346 295,19	23 361 295,19	114
13.01.04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	91 296 704,51	86 450 000	86 622 631,83	172 631,83	100
13.01.05. Korot muista lainoista	9 213 126,24	15 035 000	6 075 489,96	-8 959 510,04	40
13.01.07. Korot talletuksista	96 860 681,17	62 500 000	94 648 173,40	32 148 173,40	151
13.03. Osinkotulot	820 640 400,44	742 047 000	746 890 497,08	4 843 497,08	101
13.03.01. Osinkotulot	820 640 400,44	742 047 000	746 890 497,08	4 843 497,08	101
13.04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	88 434 864,44	56 000 000	55 937 576,85	-62 423,15	100
13.04.01. Osuus Suomen Pankin voitosta	88 434 864,44	56 000 000	55 937 576,85	-62 423,15	100
13.05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	90 139 000,00	108 237 000	108 467 000,00	230 000,00	100
13.05.01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	90 139 000,00	108 237 000	108 467 000,00	230 000,00	100

Osaston, luvun ja momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
15. Lainat	171 558 160,99	394 390 000	240 529 284,43	-153 860 715,57	61
15.01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	139 920 162,99	394 390 000	240 529 284,43	-153 860 715,57	61
15.01.02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	86 134 451,63	201 250 000	197 303 851,63	-3 946 148,37	98
15.01.04. Muiden lainojen lyhennykset	53 785 711,36	193 140 000	43 225 432,80	-149 914 567,20	22
15.03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	31 637 998,00	0	0,00	0,00	0
15.03.01. Nettolainanotto ja velanhallinta	31 637 998,00	0	0,00	0,00	0
Osastot yhteensä	38 525 042 207,82	39 035 844 000	39 022 680 258,70	-13 163 741,30	100
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		2 700 000 000			
Yhteensä		41 735 844 000			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
21. Eduskunta	94 361 520,00	97 461 000	91 544 261,18	1 199 455,78	92 743 716,96	4 717 283,04	1 086 555,80	12 082 555,80	10 883 100,02	1 199 455,78			
21.01. Kansanedustajat	18 850 546,31	20 291 000	19 117 273,51		19 117 273,51	1 173 726,49							
21.01.21. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	18 850 546,31	20 291 000	19 117 273,51		19 117 273,51	1 173 726,49							
21.02. Eduskunnan kanslia	56 551 762,09	56 480 000	53 529 191,30		53 529 191,30	2 950 808,70		16 385,76	16 385,76	0,00			
21.02.19. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 783 394,74	4 200 000	3 692 835,68		3 692 835,68	507 164,32							
21.02.21. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	48 568 367,35	52 280 000	49 836 355,62		49 836 355,62	2 443 644,38							
21.02.74. Eduskunnan lisätilat (siirtomääräraha 3 v)	1 200 000,00							16 385,76	16 385,76	0,00			
21.09. Valtiontilintarkastajat	1 590 454,37	1 779 000	1 449 219,34		1 449 219,34	329 780,66							
21.09.21. Valtiontilintarkastajien toimintamenot (arviomääräraha)	1 590 454,37	1 779 000	1 449 219,34		1 449 219,34	329 780,66							
21.14. Eduskunnan oikeusasiamies	3 629 079,73	4 039 000	3 807 081,67		3 807 081,67	231 918,33							
21.14.21. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	3 629 079,73	4 039 000	3 807 081,67		3 807 081,67	231 918,33							
21.40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	10 370 077,50	11 424 000	10 194 135,36	1 199 455,78	11 393 591,14	30 408,86	1 070 170,04	12 066 170,04	10 866 714,26	1 199 455,78			
21.40.19. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	350 077,50	428 000	397 591,14		397 591,14	30 408,86							
21.40.21. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 020 000,00	10 996 000	9 796 544,22	1 199 455,78	10 996 000,00	-	1 070 170,04	12 066 170,04	10 866 714,26	1 199 455,78			
21.99. Eduskunnan muut menot	3 369 600,00	3 448 000	3 447 360,00		3 447 360,00	640,00							
21.99.21. Käyttövarat eduskuntaryhmiille ryhmäkansioita varten (kiinteä määräraha)	3 369 600,00	3 448 000	3 447 360,00		3 447 360,00	640,00							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Talousarvion 2005 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	(TA+LTA:t)	2005	vuonna 2005	2005	seuraavalle vuodelle	2005	2005	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
22. Tasavallan presidentti	9 066 846,10	8 583 000	7 316 368,24	828 404,34	8 144 772,58	438 227,42	1 668 159,01	8 706 159,01	8 706 159,01	7 280 892,89	1 425 150,08			
22.01. Tasavallan presidentti	266 271,42	305 000	296 883,61		296 883,61	8 116,39								
22.01.01. Presidentin palkkio ja edustusrahat (kiinteä määräraha)	254 431,96	262 000	261 051,63		261 051,63	948,37								
22.01.21. Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)	11 839,46	43 000	35 831,98		35 831,98	7 168,02								
22.02. Tasavallan presidentin kanslia	8 800 574,68	8 278 000	7 019 484,63	828 404,34	7 847 888,97	430 111,03	1 668 159,01	8 706 159,01	8 706 159,01	7 280 892,89	1 425 150,08			
22.02.19. Arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)	733 206,06	1 000 000	693 790,53		693 790,53	306 209,47								
22.02.21. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 185 000,00	6 457 000	5 668 445,40	788 554,60	6 457 000,00	-	531 420,53	6 988 420,53	6 988 420,53	6 199 749,89	788 554,60			
22.02.27. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	147 368,62	240 000	116 098,44		116 098,44	123 901,56								
22.02.75. Peruspalkanukset (siirtomääräraha 3 v)	1 735 000,00	581 000	541 150,26	39 849,74	581 000,00	-	1 136 738,48	1 717 738,48	1 717 738,48	1 081 143,00	636 595,48			

1.1 Valtion talousarvion toteutumalaskelma

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös 2005		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvosto		49 191 774,39	49 640 000	41 080 731,17	7 913 986,64	48 994 717,81	8 305 072,44	36 708 072,44	25 440 025,13	11 226 102,74				
23.01. Valtioneuvosto		3 713 261,22	5 434 000	5 068 262,34		5 068 262,34	365 737,66							
23.01.01. Palkkaukset (arvionmääräraha)		3 713 261,22	5 434 000	5 068 262,34		5 068 262,34	365 737,66							
23.02. Valtioneuvoston kanslia		25 645 604,02	27 564 000	20 556 705,16	7 123 500,21	27 680 205,37	6 637 776,14	31 701 776,14	22 266 159,83	9 435 616,31				
23.02.19. Arvonlisäveromenot (arvionmääräraha)		2 619 604,02	2 500 000	2 616 205,37		2 616 205,37	-116 205,37							
23.02.21. Valtioneuvoston kanslian toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		20 026 000,00	22 064 000	17 940 499,79	4 123 500,21	22 064 000,00	-	3 883 599,78	21 824 099,57	4 123 500,21				
23.02.22. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 3 v)		3 000 000,00	3 000 000	0,00	3 000 000,00	3 000 000,00	-	2 754 176,36	442 060,26	5 312 116,10				
23.03. Oikeuskanslerinvirasto		2 702 000,00	2 805 000	2 149 438,68	655 561,32	2 805 000,00		524 548,61	2 632 542,72	655 561,32				
23.03.21. Oikeuskanslerinviraston toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		2 702 000,00	2 805 000	2 149 438,68	655 561,32	2 805 000,00	-	524 548,61	2 632 542,72	655 561,32				
23.27. Poliittisen toiminnan avustaminen		14 888 000,00	12 020 000	12 020 000,00		12 020 000,00	0,00							
23.27.50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)		12 988 000,00	12 020 000	12 020 000,00		12 020 000,00	0,00							
23.27.52. Kansalaisaktiivisuuden lisääminen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa (kiinteä määräraha)		1 900 000,00												
23.99. Valtioneuvoston muut menot		2 242 909,15	1 817 000	1 286 324,99	134 925,11	1 421 250,10	395 749,90	1 142 747,69	541 322,58	1 134 925,11				
23.99.21. Pääministerin ja hänen avustajiensä matkat (arvionmääräraha)		545 198,15	812 000	485 309,50		485 309,50		326 690,50						
23.99.24. Kunniamerkit (arvionmääräraha)		442 711,00	471 000	401 940,60		401 940,60		69 059,40						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005
23.99.25. Jatkosodan ihmislouvuutukset - tutkimushanke (siirtomääräraha 2 v)	255 000,00	484 000	349 074,89	134 925,11	484 000,00	-	142 747,69	626 747,69	491 322,58	134 925,11			
23.99.58. Avustus Tammenlehvän perinnelliton käynnistämismenoihin (siirtomääräraha 3 v)		50 000	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00		50 000,00	50 000,00	0,00			
23.99.59. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00						1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	777 574 486,57	842 045 000	762 131 588,90	70 774 796,44	832 906 385,34	9 138 614,66	94 411 620,28	776 669 620,28	687 035 474,21	88 845 912,13		
24.01. Ulkoasiainhallinto	201 558 241,76	198 818 000	186 982 311,29	10 180 331,54	197 162 642,83	1 655 357,17	24 871 015,79	208 889 015,79	193 853 913,74	15 035 102,05		
24.01.19. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arvonnalmääräraha)	13 825 241,76	14 800 000	13 144 642,83		13 144 642,83							
24.01.21. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	172 028 000,00	177 363 000	171 594 803,39	5 768 196,61	177 363 000,00	-	10 956 091,95	188 319 091,95	182 550 895,34	5 768 196,61		
24.01.74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	5 855 000,00	4 805 000	2 242 865,07	2 562 134,93	4 805 000,00	-	3 602 006,98	8 407 006,98	4 712 712,31	3 694 294,67		
24.01.76. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	9 850 000,00	1 850 000	0,00	1 850 000,00	1 850 000,00	-	9 848 905,00	11 698 905,00	6 126 294,23	5 572 610,77		
24.01.87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)												
24.30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	411 389 150,45	472 222 000	424 813 458,56	47 408 541,44	472 222 000,00	0,00	44 188 032,87	516 410 032,87	463 555 817,53	52 598 299,22		
24.30.50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle		0	0,00	0,00	0,00	0,00						
24.30.66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	409 800 000,00	469 922 000	423 766 668,13	46 155 331,87	469 922 000,00	-	44 188 032,87	514 110 032,87	462 509 027,10	51 345 089,65		
24.30.67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	1 589 150,45	2 300 000	1 046 790,43	1 253 209,57	2 300 000,00	-	0,00	2 300 000,00	1 046 790,43	1 253 209,57		
24.50. Lähialueyhteistyö	25 374 000,00	25 018 000	12 832 076,54	12 185 923,46	25 018 000,00	-	23 670 571,62	48 688 571,62	29 317 060,76	19 371 510,86		
24.50.66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	25 374 000,00	25 018 000	12 832 076,54	12 185 923,46	25 018 000,00	-	23 670 571,62	48 688 571,62	29 317 060,76	19 371 510,86		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle	
24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	139 253 094,36	145 987 000	137 503 742,51	1 000 000,00	138 503 742,51	7 483 257,49	1 682 000,00	2 682 000,00	308 682,18	1 841 000,00		
24.99.01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)	992 768,36	960 000	955 367,20		955 367,20	4 632,80						
24.99.21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	2 242 885,41	2 213 000	1 549 016,01		1 549 016,01	663 983,99						
24.99.22. Suomalaisen rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	49 113 696,94	47 239 000	46 249 115,42		46 249 115,42	989 884,58						
24.99.25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	10 313 259,77	15 016 000	12 476 467,89		12 476 467,89	2 539 532,11						
24.99.50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 484 081,48	1 733 000	1 704 806,00		1 704 806,00	28 194,00						
24.99.51. Häädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	16 474,58	39 000	18 511,64		18 511,64	20 488,36						
24.99.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoi- tusosuudet (arviomääräraha)	74 248 927,82	77 770 000	74 550 458,35		74 550 458,35	3 219 541,65						
24.99.67. Kansainvälisen ilmastoso- pimuksen alaisen yhteis- työn menot	841 000,00	1 000 000	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	-	1 682 000,00	2 682 000,00	308 682,18	1 841 000,00		
24.99.95. Kurssivaihtelut (arviomää- räraha)	0,00	17 000	0,00	0,00	0,00	17 000,00						

Pääluokan 24 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)		Määräraha-		Määräraha-	
	Uudet valtuudet	Usiutut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve yhteensä	Määräraha- tarve yhteensä
24.01.74. Talonrakennukset	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0
- talonrakennushankevaltuudet	3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0
24.01.76. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen	0	1 850	0	1 850	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	1 850	0	1 850	0	1 850	0	0	0	0	0
24.30.50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	0	268 188	0	268 188	0	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	268 188	0	268 188	0	268 188	0	0	0	0	0
24.30.66. Varsinainen kehitysyhteistyö	2 491 207	620 000	0	620 000	538 772	81 228	81 228	296 229	296 229	356 057
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 491 207							296 229	296 229	220 384
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		620 000	0	620 000	538 772	81 228	81 228	141 899	141 899	135 673
24.30.67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa	5 471	0	0	0	0	0	0	815	815	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	5 471							815	815	0
								1 078	1 078	1 078

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio-menot ja määrärahatarve (1000 €)																				
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö			Vuoden 2005 valtuudet			Talousarvio- menot 2005					Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2006		Määräraha- tarve 2005		Määräraha- tarve 2004	
	Uudet valtuudet	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuus	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuus	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuus	Yhteensä	Taloussuoritus	Yhteensä	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2005	Määräraha- tarve 2004	Määräraha- tarve 2003	Määräraha- tarve 2002	Määräraha- tarve 2001	Määräraha- tarve 2000	
24.50.66. Lähialueyhteistyö	39 930	0	8 000	3 517	4 483	0	6 251	5 447	1 764	203	835	8 249									
Aikaisempien vuosien valtuudet	39 930						6 251	3 490	204	203	835	4 732									
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	8 000	0	8 000	3 517	4 483	0	0	1 957	1 560	0	0	3 517									
24.99.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	23 266	0	0	0	0	0	0	14 962	0	0	0	14 962									
Aikaisempien vuosien valtuudet	23 266						0	14 962	0	0	0	14 962									
24.99.67. Kansainvälisen ilmas- tosopimuksen alaisen yhteis- työn menot	2 523	3 000	3 000	0	3 000	0	0	1 350	350	823	0	2 523									
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 523						0	1 350	350	823	0	2 523									
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0									
Päätöksen yhteensä	2 562 397	904 038	904 038	542 289	361 748	0	303 295	502 341	347 303	293 315	356 893	1 499 851									
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 562 397						303 295	381 755	203 172	151 415	221 220	957 562									
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta	904 038	0	904 038	542 289	361 748	0	0	120 586	144 131	141 899	135 673	542 289									
- talonrakennushankkeet	3 000	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0									

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle		
25. Oikeusministeriön hallinnonala	670 546 593,30	681 592 000	645 767 088,40	37 591 224,05	683 358 312,45	-1 766 312,45	36 984 710,47	621 266 710,47	582 969 845,18	38 296 865,29		
25.01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	86 079 242,63	90 269 000	86 851 966,81	3 865 944,93	90 717 911,74	-448 911,74	3 400 573,66	41 769 573,66	37 903 628,73	3 865 944,93		
25.01.19. Oikeusministeriön hallinnonalan arvontolisäveromenot (arvionmääräraha)	37 983 974,82	39 000 000	39 621 961,42		39 621 961,42							
25.01.21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 298 000,00	31 169 000	28 574 637,79	2 594 362,21	31 169 000,00	-	2 738 003,77	33 907 003,77	31 312 641,56	2 594 362,21		
25.01.22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 214 000,00	7 200 000	5 928 417,28	1 271 582,72	7 200 000,00	-	662 569,89	7 862 569,89	6 590 987,17	1 271 582,72		
25.01.29. Erityismenot (arvionmääräraha)	1 250 585,29	1 200 000	1 333 950,99		1 333 950,99							
25.01.51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arvionmääräraha)	10 332 682,52	11 700 000	11 392 999,33		11 392 999,33							
25.10. Tuomioistuinlaitos	218 771 559,26	226 308 000	213 257 881,50	12 566 138,13	225 824 019,63	483 980,37	13 190 733,17	231 698 733,17	219 132 595,04	12 566 138,13		
25.10.21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 298 000,00	7 222 000	6 289 919,01	932 080,99	7 222 000,00	-	980 762,19	8 202 762,19	7 270 681,20	932 080,99		
25.10.22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 412 000,00	8 741 000	8 027 421,53	713 578,47	8 741 000,00	-	697 664,40	9 438 664,40	8 725 085,93	713 578,47		
25.10.23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	197 376 000,00	202 545 000	191 624 521,33	10 920 478,67	202 545 000,00	-	11 512 306,58	214 057 306,58	203 136 827,91	10 920 478,67		
25.10.29. Erityismenot (arvionmääräraha)	5 685 559,26	7 800 000	7 316 019,63		7 316 019,63							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
25.50. Oikeudelliset palvelut ja julkinen oikeusapu												
25.50.21. Oikeusaputoimistojen ja kulluttajavaliuslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 298 968,87	55 608 000	51 839 841,70	4 660 752,97	56 500 594,67	-892 594,67	3 863 431,15	25 071 431,15	20 410 678,18	4 660 752,97		
25.50.50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arvionmääräraha)	20 714 000,00	21 208 000	16 547 247,03	4 660 752,97	21 208 000,00	-	3 863 431,15	25 071 431,15	20 410 678,18	4 660 752,97		
25.40. Maksuohjaukset, ulosotto ja konkurssiavunonta												
25.40.21. Ulosottoilaitoksen ja konkurssiavunonnan toimintamenot (siirtomääräraha)	32 584 968,87	34 400 000	35 292 594,67	-892 594,67	35 292 594,67							
25.50. Rangaistusten täytäntöpanon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)												
25.50.21. Rangaistusten täytäntöpanon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	80 187 000,00	80 409 000	72 384 913,24	8 024 086,76	80 409 000,00	-	6 356 804,95	86 765 804,95	78 741 718,19	8 024 086,76		
25.50. Rangaistusten täytäntöpanon toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)												
25.50.74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	186 303 000,00	194 839 000	188 244 714,69	6 594 285,31	194 839 000,00	-	8 302 365,19	203 141 365,19	195 841 438,64	7 299 926,55		
25.60. Syyttäjälaitos												
25.60.21. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	180 403 000,00	188 939 000	183 457 303,55	5 481 696,45	188 939 000,00	-	6 981 825,07	195 920 825,07	190 439 128,62	5 481 696,45		
25.70. Vaalimenot												
25.70.21. Vaalimenot (arvionmääräraha)	5 900 000,00	5 900 000	4 787 411,14	1 112 588,86	5 900 000,00	-	1 320 540,12	7 220 540,12	5 402 310,02	1 818 230,10		
	30 061 000,00	30 949 000	29 068 984,05	1 880 015,95	30 949 000,00	-	1 870 802,35	32 819 802,35	30 939 786,40	1 880 015,95		
	30 061 000,00	30 949 000	29 068 984,05	1 880 015,95	30 949 000,00	-	1 870 802,35	32 819 802,35	30 939 786,40	1 880 015,95		
	15 845 822,54	3 210 000	4 118 786,41		4 118 786,41	-908 786,41						
	15 845 822,54	3 210 000	4 118 786,41		4 118 786,41	-908 786,41						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 425 494 652,53	1 538 720 000	1 454 916 343,92	76 068 111,64	1 530 984 455,56	7 735 544,44	1 191 805 351,18	1 109 030 008,98	1 109 030 008,98	1 191 805 351,18	1 109 030 008,98	79 469 066,80	
26.01. Sisäasiainministeriö	83 876 987,80	88 133 000	87 494 096,24	2 885 394,92	90 379 491,16	-2 246 491,16	52 045 971,02	46 456 123,80		52 045 971,02	46 456 123,80	2 885 394,92	
26.01.19. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvontilaveromenot (arvontamääräraha)	56 878 987,80	60 000 000	62 246 491,16		62 246 491,16								
26.01.21. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 786 000,00	22 121 000	20 647 915,40	1 473 084,60	22 121 000,00		1 973 143,26	24 094 143,26		24 094 143,26	22 621 058,66	1 473 084,60	
26.01.22. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	5 212 000,00	5 212 000	4 473 588,13	738 411,87	5 212 000,00		552 503,22	5 764 503,22		5 764 503,22	5 026 091,35	738 411,87	
26.01.23. Sisäasiainhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)							21 387 324,54	21 387 324,54		21 387 324,54	18 682 872,24		
26.01.63. Julkiset palvelut verkkoon -hanke (siirtomääräraha 2 v)													
26.02. Ulkomaalaisvirasto	9 124 000,00	13 122 000	12 051 254,27	673 898,45	800 000,00			800 000,00		800 000,00	126 101,55	673 898,45	
26.02.21. Ulkomaalaisviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 124 000,00	13 122 000	12 051 254,27	1 070 745,73	13 122 000,00		1 525 073,06	14 647 073,06		14 647 073,06	13 576 327,33	1 070 745,73	
26.05. Läänihallitukset	51 480 000,00	53 248 000	48 602 885,56	4 645 114,44	53 248 000,00			56 554 750,23		56 554 750,23	51 909 635,79	4 645 114,44	
26.05.21. Läänihallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 480 000,00	53 248 000	48 602 885,56	4 645 114,44	53 248 000,00		3 306 750,23	56 554 750,23		56 554 750,23	51 909 635,79	4 645 114,44	
26.06. Rekisterihallinto	27 818 000,00	29 055 000	25 996 084,24	3 058 915,76	29 055 000,00			32 393 959,43		32 393 959,43	29 335 043,67	3 058 915,76	
26.06.21. Rekisterihallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 818 000,00	29 055 000	25 996 084,24	3 058 915,76	29 055 000,00		3 338 959,43	32 393 959,43		32 393 959,43	29 335 043,67	3 058 915,76	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirryneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)
26.07. Kihlakunnat	43 985 000,00	44 252 000	42 410 866,27	1 841 133,73	44 252 000,00	-	2 400 935,23	46 652 935,23	44 811 801,50	1 841 133,73		
26.07.21. Kihlakunnanvirastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)												
	43 985 000,00	44 252 000	42 410 866,27	1 841 133,73	44 252 000,00	-	2 400 935,23	46 652 935,23	44 811 801,50	1 841 133,73		
26.75. Poliisitoini	554 289 000,00	578 939 000	550 266 998,09	28 237 575,31	578 504 573,40	434 426,60	39 803 706,48	615 242 706,48	587 005 131,17	28 237 575,31		
26.75.21. Poliisitoinen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)												
	554 289 000,00	575 439 000	547 201 424,69	28 237 575,31	575 439 000,00	-	39 803 706,48	615 242 706,48	587 005 131,17	28 237 575,31		
26.75.22. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arvionmääräraha)												
		3 500 000	3 065 573,40		3 065 573,40	434 426,60						
26.80. Pelastustoimi	52 188 560,93	68 172 000	56 071 465,16	13 400 883,50	69 472 348,66	-1 300 348,66	7 100 574,93	73 150 574,93	59 749 620,43	13 400 883,50		
26.80.21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)												
	43 764 000,00	62 340 000	51 645 804,36	10 694 195,64	62 340 000,00	-	3 823 432,48	66 163 432,48	55 469 165,84	10 694 195,64		
26.80.22. Erityismenot (arvionmääräraha)												
	4 714 560,93	2 122 000	3 422 348,66		3 422 348,66	-1 300 348,66						
26.80.31. Valtionosuudet ja -avustukset (siirtomääräraha 2 v)												
	3 710 000,00	3 710 000	1 003 312,14	2 706 687,86	3 710 000,00	-	3 277 142,45	6 987 142,45	4 280 454,59	2 706 687,86		
26.90. Rajavartiolaitos	201 861 000,00	200 283 000	186 617 053,21	13 665 946,79	200 283 000,00			223 935 022,28	206 872 115,12	16 461 638,26		
26.90.21. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)												
	191 092 000,00	198 876 000	185 632 323,05	13 243 676,95	198 876 000,00	-	12 593 387,76	211 469 387,76	198 225 710,81	13 243 676,95		
26.90.70. Ilma- ja vartiotalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)												
	8 957 000,00	145 000	0,00	145 000,00	145 000,00	-	9 291 968,90	9 436 968,90	5 913 420,00	2 922 280,00		
26.90.74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)												
	1 812 000,00	1 262 000	984 730,16	277 269,84	1 262 000,00	-	1 766 665,62	3 028 665,62	2 732 984,31	295 681,31		
26.97. Avustukset kunnille	221 700 316,90	243 288 000	242 435 760,92		242 435 760,92				852 239,08			
26.97.31. Kuntien yleinen valtionosuus ja verotuloihin perustuvat tasaukset (arvionmääräraha)												
	162 476 865,00	156 762 000	156 771 949,00		156 771 949,00	-9 949,00						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös 2005		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
26.97.32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako sekä kuntien yhteistoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	7 344 116,99	41 200 000	40 531 246,10	40 531 246,10	40 531 246,10	668 753,90	40 531 246,10	40 531 246,10	668 753,90					
26.97.34. Kuntien harkinnanvaraisen rahoitusavustus (kiinteä määräraha)	48 068 000,00	40 000 000	40 000 000,00	40 000 000,00	40 000 000,00	0,00	40 000 000,00	40 000 000,00	0,00					
26.97.35. Holhustoimen edunvalvonta (arviomääräraha)	3 513 000,65	3 550 000	3 385 909,92	3 385 909,92	3 385 909,92	164 090,08	3 385 909,92	3 385 909,92	164 090,08					
26.97.36. Valtionavustus Aasian luonnononnettomuudesta kunnille ja kuntayhtymille aiheutuvien kustannuksiin (kiinteä määräraha)	1 726 000	1 726 000	1 725 735,00	1 725 735,00	1 725 735,00	265,00	1 725 735,00	1 725 735,00	265,00					
26.97.80. Korkotuet ja velkojen vakuutuslainat kunnille (arviomääräraha)	298 334,26	50 000	20 920,90	20 920,90	20 920,90	29 079,10	20 920,90	20 920,90	29 079,10					
26.98. Alueiden kehittäminen	179 171 786,90	220 228 000	202 969 879,96	202 969 879,96	210 232 281,42	9 995 718,58	210 232 281,42	210 232 281,42	9 995 718,58			69 314 210,17	7 867 665,15	
26.98.43. Maaikunnan kehittämISRaha (siirtomääräraha 3 v)	35 600 000,00	29 905 000	29 074 541,02	29 074 541,02	29 905 000,00	830 458,98	29 905 000,00	29 905 000,00	830 458,98			30 951 152,65	1 435 722,67	
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerrahasto-ohjelmiin (arviomääräraha)	117 123 092,67	117 126 000	110 285 659,09	110 285 659,09	110 285 659,09	6 840 340,91	110 285 659,09	110 285 659,09	6 840 340,91					
26.98.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arviomääräraha)	26 448 694,23	28 402 000	25 246 622,33	25 246 622,33	25 246 622,33	3 155 377,67	25 246 622,33	25 246 622,33	3 155 377,67					
26.98.63. Kainuun kehittämISRaha (siirtomääräraha 3 v)	44 795 000	44 795 000	38 363 057,52	38 363 057,52	44 795 000,00	6 431 942,48	44 795 000,00	44 795 000,00	6 431 942,48			38 363 057,52	6 431 942,48	

Pääluokan 26 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty käyttämättä	Uusittu 2006 TA:ssa	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
26.90.70. Ilma- ja vartioalusten hankinta	12 000	0	0	0	0	0	5 913	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	12 000						5 913	0	0	0	0	0
26.90.74. Rakentaminen	0	2 967	0	2 967	1	0	2 728	569	0	0	0	569
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		2 967	0	2 967	1	0	2 728	569	0	0	0	569
- talonrakennushanke- valtuudet		2 967	0	2 967	1	0	2 728	569	0	0	0	569
26.97.32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajätkö	16 820	1 700	0	1 700	0	0	16 820	1 700	0	0	0	1 700
Aikaisempien vuosien valtuudet	16 820						16 820	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		1 700	0	1 700	0	0	0	1 700	0	0	0	1 700
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerrahasto-ohjelmiin	619 052	159 811	39 501	199 312	147 865	51 447	111 048	133 380	42 539	6 486	0	182 405
Aikaisempien vuosien valtuudet	619 052						75 248	65 549	4 826	91	0	70 466
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		159 811	39 501	199 312	147 865	51 447	35 800	67 831	37 713	6 395	0	111 939
26.98.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus si- säsiainministeriön osalta	103 776	41 685	9 630	51 315	34 792	16 523	25 247	15 678	14 809	827	0	31 314
Aikaisempien vuosien valtuudet	103 776						13 289	4 580	3 900	0	0	8 480
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		41 685	9 630	51 315	34 792	16 523	11 958	11 097	10 909	827	0	22 834

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet		Valtuuksien käyttö TA:ssa		Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve myö- hemmin
26.98.63. Kainuun kehittämis- raha	0	8 274	0	8 274	3 040	5 234	0	2 867	173	0	0	3 040
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		8 274	0	8 274	3 040	5 234	0	2 867	173	0	0	3 040
Päätuokka yhteensä	751 648	214 437	49 131	263 568	190 363	73 205	67 970	154 194	57 521	7 313	0	219 028
Aikaisempien vuosien valtuudet	751 648											
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		214 437	49 131	263 568	190 363	73 205	67 970	84 064	48 795	7 223	0	140 082
- talonrakennushanke- valtuudet		2 967	0	2 967	2 966	1	0	569	0	0	0	569

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle		
27. Puolustusministeriön hallinnonala												
27.01. Puolustusministeriö	2 130 962 010,72	2 209 770 000	2 004 942 277,27	200 681 503,54	2 205 623 780,81	4 146 219,19	194 548 757,07	2 125 658 757,07	1 897 535 589,97	226 623 167,10		
27.01.19. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonnäisveromenot (arviomääräraha)	234 433 292,94	240 034 000	236 214 551,17	2 598 584,03	238 813 135,20	1 220 864,80	2 328 200,64	15 837 200,64	13 238 616,61	2 598 584,03		
27.01.21. Puolustusministeriön toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	221 799 817,34	226 525 000	225 304 135,20		225 304 135,20	1 220 864,80						
27.01.22. Ympäristövahinkojen korvaamisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	12 136 000,00	13 509 000	10 910 415,97	2 598 584,03	13 509 000,00	-	2 328 200,64	15 837 200,64	13 238 616,61	2 598 584,03		
27.10. Puolustusvoimat	497 475,60											
27.10.16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 2 v)	1 842 001 000,00	1 917 601 000	1 719 518 080,49	198 082 919,51	1 917 601 000,00	-	190 720 556,43	2 108 321 556,43	1 884 296 973,36	224 024 583,07		
27.10.17. Hornet 413 -koneen korjaus (siirtomääräraha 3 v)	571 565 000,00	570 847 000	412 637 177,40	158 209 822,60	570 847 000,00	-	154 559 926,34	725 406 926,34	541 255 440,18	184 151 486,16		
27.10.21. Puolustusvoimien toimintameno (siirtomääräraha 2 v)		15 100 000	0,00	15 100 000,00	15 100 000,00	-		15 100 000,00	0,00	15 100 000,00		
27.30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta	1 270 436 000,00	1 331 654 000	1 306 880 903,09	24 773 096,91	1 331 654 000,00	-	36 160 630,09	1 367 814 630,09	1 343 041 533,18	24 773 096,91		
27.30.22. Rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (arviomääräraha)	50 127 932,53	50 475 000	47 561 870,10		47 561 870,10	2 913 129,90						
	50 127 932,53	50 475 000	47 561 870,10		47 561 870,10	2 913 129,90						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
27.99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut me- not												
27.99.41. VPU Pukitehdas Oy:n tu- keminen (siirtomääräraha 2 v)	4 399 785,25	1 660 000	1 647 775,51	1 647 775,51	1 647 775,51	1 647 775,51	12 224,49	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	0,00	0,00
27.99.50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 700 000,00								1 500 000,00	1 500 000,00		0,00
27.99.95. Kurssivaihelut (arviomää- räraha)	1 650 000,00	1 650 000	1 650 000,00	1 650 000,00	1 650 000,00	1 650 000,00	0,00					
	49 785,25	10 000	-2 224,49	-2 224,49	-2 224,49	-2 224,49	12 224,49					

Pääluokan 27 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)													
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Käyttämättä	Uusittu 2006	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
27.10.16. Puolustusmateriaali-hankinnat														
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 245 498	166 600	133 320	299 920	215 542	84 378	84 378	513 000	492 772	337 557	225 541	35 478	1 091 347	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	3 245 498	166 600	133 320	299 920	215 542	84 378	84 378	442 597	445 556	307 597	178 378	14 678	946 209	
27.10.21. Puolustusvoimien toimintamenot														
Aikaisempien vuosien valtuudet	144 733	82 614	0	82 614	82 614	0	0	62 367	59 371	17 234	8 893	19 482	104 980	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	144 733	82 614	0	82 614	82 614	0	0	59 500	10 469	2 468	2 428	9 868	25 233	
Pääluokka yhteensä	3 390 231	249 214	133 320	382 534	298 156	84 378	84 378	575 367	552 143	354 791	234 434	54 960	1 196 327	
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 390 231							502 097	456 025	310 065	180 806	24 546	971 442	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		249 214	133 320	382 534	298 156	84 378	84 378	73 270	96 118	44 726	53 628	30 414	224 886	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttöö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala													
28.01. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnäisäveromenot (arviomääräraha)	5 112 819 555,19	5 601 648 000	5 322 449 186,11	198 301 440,46	5 520 750 626,57	80 897 373,43	86 610 167,85	813 630 167,85	611 341 850,80	199 960 552,38			
28.01.19. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnäisäveromenot (arviomääräraha)	73 787 522,84	144 175 000	119 614 911,18	20 215 687,65	139 830 598,83	4 344 401,17	6 894 027,21	56 019 027,21	35 534 374,56	20 215 687,65			
28.01.21. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 166 522,84	45 000 000	40 655 648,83		40 655 648,83	4 344 351,17							
28.01.22. Valtioneuvoston tietohallintoyksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 028 000,00	28 099 000	20 733 796,15	7 365 203,85	28 099 000,00	-	6 319 160,64	34 418 160,64	27 052 956,79	7 365 203,85			
28.01.62. EU:n rakennushastojen valtion rahoitusosuus valtiovarainministeriön osalta (arviomääräraha)	7 752 000,00	8 185 000	8 175 516,20	9 483,80	8 185 000,00	-	0,00	8 185 000,00	8 175 516,20	9 483,80			
28.01.73. Talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon kehittämisen (siirtomääräraha 3 v)	0,00	50 000	49 950,00		49 950,00	50,00							
28.01.83. Pääomalaian Solidium Oy:lle (kiinteä määräraha)	12 000 000	12 000 000	0,00	12 000 000,00	12 000 000,00	-		12 000 000,00	0,00	12 000 000,00			
28.01.89. Osakkeiden myyntijärjestelyt ja hankinnat (siirtomääräraha 2 v)	50 000 000	50 000 000	50 000 000,00		50 000 000,00	0,00							
28.03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus													
28.03.21. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	841 000,00	841 000	0,00	841 000,00	841 000,00	-	574 866,57	1 415 866,57	305 901,57	841 000,00			
	3 695 000,00	3 768 000	2 831 763,36	936 236,64	3 768 000,00	-	671 646,90	4 439 646,90	3 503 410,26	936 236,64			
	3 695 000,00	3 768 000	2 831 763,36	936 236,64	3 768 000,00	-	671 646,90	4 439 646,90	3 503 410,26	936 236,64			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.05. Valtiokonttori													
28.05.21. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 867 000,00	42 078 000	37 618 842,57	4 459 157,43	42 078 000,00	42 078 000,00	42 078 000,00	-	3 709 426,59	45 787 426,59	41 328 269,16	4 459 157,43	
28.05.22. Valtion eläkelaitakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 514 000,00	41 708 000	37 391 716,46	4 316 283,54	41 708 000,00	41 708 000,00	41 708 000,00	-	3 619 563,19	45 327 563,19	41 011 279,65	4 316 283,54	
28.07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset													
28.07.05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)	353 000,00	370 000	227 126,11	142 873,89	370 000,00	370 000,00	370 000,00	-	89 863,40	459 863,40	316 989,51	142 873,89	
28.07.06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 938 599 877,03	3 066 702 000	3 032 907 821,87		3 032 907 821,87	3 032 907 821,87	3 032 907 821,87	33 794 178,13					
28.07.07. Muut eläkkeet (arviomääräraha)	2 857 252 016,51	2 966 370 000	2 940 064 223,68		2 940 064 223,68	2 940 064 223,68	2 940 064 223,68	26 305 776,32					
28.07.08. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	18 774 299,33	20 350 000	18 684 957,45		18 684 957,45	18 684 957,45	18 684 957,45	1 665 042,55					
28.07.09. Muut eläkkeet (arviomääräraha)	24 577 835,87	27 630 000	24 115 273,54		24 115 273,54	24 115 273,54	24 115 273,54	3 514 726,46					
28.07.10. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	34 851 075,45	39 152 000	37 208 283,23		37 208 283,23	37 208 283,23	37 208 283,23	1 943 716,77					
28.07.11. Muut eläkkeet (arviomääräraha)	3 144 649,87	13 000 000	12 147 473,91		12 147 473,91	12 147 473,91	12 147 473,91	852 526,09					
28.07.12. Valtion maksettavaksi tullat korot liikaa saaduista ennakkotuloista viimeisenä eläkelaitoksena (arviomääräraha)	343 798 000,00	349 540 000	290 894 346,28	58 645 653,72	349 540 000,00	349 540 000,00	349 540 000,00	-487 610,06					
28.18. Verohallinto													
28.18.21. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	343 798 000,00	349 540 000	290 894 346,28	58 645 653,72	349 540 000,00	349 540 000,00	349 540 000,00	-	41 592 618,33	391 132 618,33	332 486 964,61	58 645 653,72	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005
28.39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	190 699 399,24	206 771 000	205 804 665,74	205 804 665,74	205 804 665,74	966 334,26	4 050 000,00	4 050 000,00	3 950 000,00				
28.39.30. Ahvenanmaan tasotusmaksu (arvionmääräraha)	165 275 918,62	182 761 000	181 797 318,94	181 797 318,94	181 797 318,94	963 681,06							
28.39.31. Verohyvitys (arvionmääräraha)	16 652 173,00	21 000 000	20 997 666,00	20 997 666,00	20 997 666,00	2 334,00							
28.39.32. Ylimääräinen määräraha (siirtomääräraha 2 v)	6 150 000,00						4 050 000,00	4 050 000,00	3 950 000,00				
28.39.40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arvionmääräraha)	2 621 307,62	3 010 000	3 009 680,80	3 009 680,80	3 009 680,80	319,20							
28.40. Tullilaitos	131 067 000,00	142 495 000	126 352 014,51	16 142 985,49	142 495 000,00	-	12 533 597,63	155 028 597,63	138 885 612,14	16 142 985,49			
28.40.21. Tullilaitoksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	131 067 000,00	130 295 000	125 645 334,30	4 649 665,70	130 295 000,00	-	8 366 433,70	138 661 433,70	134 011 768,00	4 649 665,70			
28.40.70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v)		4 000 000	180 510,85	3 819 489,15	4 000 000,00	-	4 167 163,93	8 167 163,93	4 347 674,78	3 819 489,15			
28.40.71. Toimistoautomaatiojärjestelmän hankinta (siirtomääräraha 2 v)		8 200 000	526 169,36	7 673 830,64	8 200 000,00	-	8 200 000,00	8 200 000,00	526 169,36	7 673 830,64			
28.52. Tilastokeskus	40 734 000,00	41 453 000	33 365 196,39	8 087 803,61	41 453 000,00	-	8 159 077,29	49 612 077,29	41 524 273,68	8 087 803,61			
28.52.21. Tilastokeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	40 734 000,00	41 453 000	33 365 196,39	8 087 803,61	41 453 000,00	-	8 159 077,29	49 612 077,29	41 524 273,68	8 087 803,61			
28.80. Hallinnon uudistaminen ja erät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	12 022 840,00	24 399 000	6 812 337,20	17 562 380,80	24 374 718,00	24 282,00	7 710 938,32	31 959 938,32	10 790 530,87	19 221 492,72			
28.80.20. Kehittämis- ja koulutusomina (siirtomääräraha 3 v)	3 676 000,00						2 847 362,72	2 847 362,72	1 188 250,80	1 659 111,92			
28.80.21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 2 v)	169 000,00	169 000	0,00	169 000,00	169 000,00	-	169 000,00	338 000,00	169 000,00	169 000,00			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käytettyä vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.80.23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	981 000,00	1 050 000	0,00	1 050 000,00	1 050 000,00	0,00	1 050 000,00	-	869 641,17	1 919 641,17	727 818,71	1 050 000,00		
28.80.24. Työyhteistyön tukien (siirtomääräraha 2 v)	6 368 000,00	500 000	13 680,45	486 319,55	500 000,00	13 680,45	500 000,00	-	3 683 892,83	4 183 892,83	1 904 998,41	486 319,55		
28.80.25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	725 000,00	530 000	453 092,25	76 907,75	530 000,00	453 092,25	530 000,00	-	141 041,60	671 041,60	580 616,45	76 907,75		
28.80.26. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)		7 000 000	3 959 095,72	3 040 904,28	7 000 000,00	3 959 095,72	7 000 000,00	-		7 000 000,00	3 959 095,72	3 040 904,28		
28.80.27. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)		15 000 000	2 260 750,78	12 739 249,22	15 000 000,00	2 260 750,78	15 000 000,00	-		15 000 000,00	2 260 750,78	12 739 249,22		
28.80.60. Valtion maksu Koulutusrahasta (arviomääräraha) (siirtomääräraha)	103 840,00	150 000	125 718,00		125 718,00	125 718,00		24 282,00						
28.81. Eräät hallinnonaloittain	3 818 255,44	74 797 000	2 393 469,49	72 251 535,12	74 645 004,61	2 393 469,49	74 645 004,61	151 995,39	1 288 835,58	75 600 835,58	3 338 415,52	72 251 535,12		
28.81.01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (siirtomääräraha 2 v)	818 255,44	1 177 000	1 095 731,37	81 268,63	1 177 000,00	1 095 731,37	1 177 000,00	-	0,00	1 177 000,00	1 095 731,37	81 268,63		
28.81.02. Eräät muut palkat ja virka-suhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)	0,00	168 000	23 004,61		23 004,61	23 004,61		144 995,39						
28.81.25. Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000,00	2 685 000	964 733,51	1 720 266,49	2 685 000,00	964 733,51	2 685 000,00	-	1 288 835,58	3 973 835,58	2 242 684,15	1 720 266,49		
28.81.28. Julkisen hallinnon sähköisen tunnistamisen ja verkkomaksamisen -hanke (siirtomääräraha 3 v)		450 000	0,00	450 000,00	450 000,00	0,00	450 000,00	-		450 000,00	0,00	450 000,00		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	0,00	317 000	310 000,00	310 000,00	0,00	70 000 000,00	310 000,00	7 000,00	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.81.95. Lakien tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arvionmääräraha)	0,00	317 000	310 000,00	310 000,00			310 000,00	7 000,00				
28.81.96. Edellä arvaamattomat tarpeet (siirtomääräraha 3 v)	0,00	70 000 000	0,00	70 000 000,00			70 000 000,00	-	0,00	70 000 000,00	0,00	70 000 000,00
28.82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	4 865 063,00	5 165 000	5 164 680,32	5 164 680,32			5 164 680,32	319,68				
28.82.44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	4 865 063,00	5 165 000	5 164 680,32	5 164 680,32			5 164 680,32	319,68				
28.84. Kansainväliset rahoitusosuudet	1 232 177,00	1 405 000	1 232 100,00	1 232 100,00			1 232 100,00	172 900,00				
28.84.66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arvionmääräraha)	48,00	170 000	0,00	0,00			0,00	170 000,00				
28.84.68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arvionmääräraha)	1 232 129,00	1 235 000	1 232 100,00	1 232 100,00			1 232 100,00	2 900,00				
28.90. Suomen maksosuudet Euroopan unionille	1 264 948 348,59	1 429 000 000	1 416 417 724,94	1 416 417 724,94			1 416 417 724,94	12 582 275,06				
28.90.69. Maksut Euroopan unionille (arvionmääräraha)	1 264 948 348,59	1 429 000 000	1 416 417 724,94	1 416 417 724,94			1 416 417 724,94	12 582 275,06				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
28.99. Muut valtiovarainminis- terin hallinnonalan													
menot	61 685 072,05	69 900 000	41 039 312,26		41 039 312,26		41 039 312,26	28 860 687,74					
28.99.42. Tuki varustamoliikenteille (arviomääräraha)		8 250 000	8 250 000,00		8 250 000,00		8 250 000,00	0,00					
28.99.63. Verosta vapautuksen joh- dosta takaisin maksetut ve- rot (arviomääräraha)	11 454 806,26	11 600 000	9 463 056,08		9 463 056,08		9 463 056,08	2 136 943,92					
28.99.95. Valtion saatavien turvaa- minen (arviomääräraha)	7 744,26	50 000	56 867,93		56 867,93		56 867,93	-6 867,93					
28.99.97. Verotukseen liittyvät kor- komenot (arviomääräraha)	50 222 521,53	50 000 000	23 269 388,25		23 269 388,25		23 269 388,25	26 730 611,75					

Pääluokan 28 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)									
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Talousarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä				
28.01.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus valtiovarainministeriön osalta	0	191	80	271	0	271	271	271	64	70	32	0	0	102
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		191	80	271	0	271	271	271	64	70	32	0	0	102
28.81.00. Eräät hallinnonaloitain jakamattomat menot	36 421	0	0	0	0	0	0	0	2 116	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	36 421								2 116					
28.84.68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta	7 400	0	0	0	0	0	0	0	1 235	1 235	1 234	0	0	2 469
Aikaisempien vuosien valtuudet	7 400								1 235	1 235	1 234	0	0	2 469
Päälukua yhteensä	43 821	191	80	271	0	271	271	271	3 415	1 305	1 266	0	0	2 570
Aikaisempien vuosien valtuudet	43 821								3 351	1 235	1 234	0	0	2 469
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		191	80	271	0	271	271	271	64	70	32	0	0	102

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29. Opetusministeriön hallinnonala													
29.01. Opetusministeriö													
29.01.10. Eräiden kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	5 969 700 493,02	6 207 144 000	5 758 756 322,12	369 841 192,92	6 128 597 515,04	78 546 484,96	341 734 277,86	2 178 787 277,86	1 777 298 782,32	400 882 278,38			
	221 395 337,04	230 936 000	211 009 734,31	8 426 875,79	219 436 610,10	11 499 389,90	7 062 739,81	44 384 739,81	34 830 116,40	9 471 334,42			
	1 165 000,00						31 692,33	31 692,33	310,47	31 381,86			
29.01.19. Opetusministeriön hallinnonalan arvonnäisöveronot (arvonnäisöveronot)	129 374 235,77	133 000 000	127 923 240,20		127 923 240,20	5 076 759,80							
29.01.21. Opetusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 799 000,00	21 974 000	17 330 752,88	4 643 247,12	21 974 000,00	-	4 012 917,22	25 986 917,22	21 343 670,10	4 643 247,12			
29.01.22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	3 008 000,00	3 785 000	2 143 228,25	1 641 771,75	3 785 000,00	-	2 556 611,93	6 341 611,93	4 039 287,20	2 219 035,74			
29.01.26. Eräät kopiointi- ja käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 2 v)	7 063 000,00	10 063 000	9 235 000,00	828 000,00	10 063 000,00	-	0,00	10 063 000,00	9 235 000,00	828 000,00			
29.01.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	519 677,69	485 000	485 000,00		485 000,00	0,00							
29.01.62. EU:n rakennetahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta (arvonnäisöveronot)	56 966 423,58	60 129 000	53 706 369,90		53 706 369,90	6 422 630,10							
29.01.70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000,00	1 500 000	186 143,08	1 313 856,92	1 500 000,00	-	461 518,33	1 961 518,33	211 848,63	1 749 669,70			
29.05. Kirkollisasiat	2 417 000,00	2 572 000	2 571 912,63	87,37	2 572 000,00	0,00	488,42	1 817 488,42	1 817 401,05	87,37			
29.05.21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 780 000,00	1 817 000	1 816 912,63	87,37	1 817 000,00	-	488,42	1 817 488,42	1 817 401,05	87,37			
29.05.50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	637 000,00	755 000	755 000,00		755 000,00	0,00							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	(TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	2005	2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.10.88. Osakkeiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)										330,50	0,00	
29.20. Ammatikorkeakouluopetus	335 107 378,00	353 559 000	343 593 267,19	2 989 514,81	2 989 514,81	2 989 514,81	346 582 782,00	6 976 218,00	4 409 299,11	11 363 299,11	7 015 777,38	4 347 145,94
29.20.22. Ammatikorkeakoululaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	4 586 000,00	4 886 000	2 301 598,92	2 584 401,08	2 584 401,08	2 584 401,08	4 886 000,00	-	3 850 525,05	8 736 525,05	4 794 492,84	3 942 032,21
29.20.25. Ammatikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 068 000,00	2 068 000	1 662 886,27	405 113,73	405 113,73	405 113,73	2 068 000,00	-	558 774,06	2 626 774,06	2 221 284,54	405 113,73
29.20.30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatikorkeakoulujen käyttö kustannuksiin (arviomääräraha)	328 453 378,00	346 605 000	339 628 782,00				339 628 782,00	6 976 218,00				
29.40. Yleissivistävä koulutus	1 800 327 295,66	1 882 832 000	1 827 448 645,96	15 130 115,20	1 842 578 761,16	15 130 115,20	1 842 578 761,16	40 253 238,84	9 254 025,04	125 827 025,04	110 695 034,82	15 130 115,20
29.40.21. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 971 000,00	42 724 000	41 075 955,96	1 648 044,04	1 648 044,04	1 648 044,04	42 724 000,00	-	1 914 287,08	44 638 287,08	42 990 243,04	1 648 044,04
29.40.25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 199 000,00	3 649 000	1 026 390,61	2 622 609,39	2 622 609,39	2 622 609,39	3 649 000,00	-	1 585 011,19	5 234 011,19	2 609 526,78	2 622 609,39
29.40.30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttö kustannuksiin (arviomääräraha)	1 684 436 295,66	1 765 738 000	1 725 484 761,16				1 725 484 761,16	40 253 238,84				
29.40.34. Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammatikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	71 200 000,00	70 200 000	59 340 538,23	10 859 461,77	10 859 461,77	10 859 461,77	70 200 000,00	-	5 754 726,77	75 954 726,77	65 095 265,00	10 859 461,77

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.40.51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	521 000,00	521 000	521 000,00	521 000,00	521 000,00	521 000,00	0,00					
29.60. Ammatillinen koulutus	544 209 250,65	574 693 000	568 136 186,74	5 211 999,46	573 348 186,20	5 211 999,46	1 344 813,80	5 717 222,71	42 988 222,71	37 776 087,27	5 211 999,46	
29.60.21. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 130 000,00	31 366 000	27 873 808,31	3 492 191,69	31 366 000,00	31 366 000,00	-	4 341 711,93	35 707 711,93	32 215 520,24	3 492 191,69	
29.60.24. Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000,00	3 026 000	2 098 787,20	927 212,80	3 026 000,00	3 026 000,00	-	644 385,84	3 670 385,84	2 743 037,06	927 212,80	
29.60.25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 299 000,00	1 499 000	1 026 225,21	472 774,79	1 499 000,00	1 499 000,00	-	314 634,59	1 813 634,59	1 340 859,80	472 774,79	
29.60.30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	401 081 874,65	429 505 000	425 961 195,20		425 961 195,20	425 961 195,20	3 543 804,80					
29.60.31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	107 067 376,00	107 917 000	110 115 991,00		110 115 991,00	110 115 991,00	-2 198 991,00					
29.60.76. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 605 000,00	1 380 000	1 060 179,82	319 820,18	1 380 000,00	1 380 000,00	-	416 490,35	1 796 490,35	1 476 670,17	319 820,18	
29.69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	303 614 333,00	321 523 000	282 752 455,63	36 491 958,37	319 244 414,00	319 244 414,00	2 278 586,00	29 520 171,30	77 263 171,30	35 081 255,67	42 074 224,42	
29.69.21. Opetusalan koulutuskoulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	412 000,00	412 000	404 449,66	7 550,34	412 000,00	412 000,00	-	8 176,21	420 176,21	412 625,87	7 550,34	
29.69.22. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	13 904 000,00	14 404 000	4 497 790,29	9 906 209,71	14 404 000,00	14 404 000,00	-	8 561 912,09	22 965 912,09	13 001 499,87	9 906 209,71	
29.69.25. Aikuskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 807 000,00	2 927 000	2 368 723,18	558 276,82	2 927 000,00	2 927 000,00	-	705 001,43	3 632 001,43	3 024 235,91	558 276,82	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.69.30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	75 079 378,00	76 793 000	76 394 337,00	76 394 337,00	76 394 337,00	398 663,00						
29.69.31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	105 144 635,00	109 171 000	109 144 845,00	109 144 845,00	109 144 845,00	26 155,00						
29.69.34. Valtionavustus aikuisten koulutustason kohottamishajonnan (siirtomääräraha 3 v)	19 500 000,00	28 000 000	2 696 803,50	25 303 196,50	28 000 000,00	-	20 155 071,57	48 155 071,57	17 269 609,02	30 885 462,55		
29.69.50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	45 292 897,00	45 633 000	45 593 228,00	45 593 228,00	45 593 228,00	39 772,00						
29.69.51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	15 272 369,00	17 425 000	15 775 558,00	15 775 558,00	15 775 558,00	1 649 442,00						
29.69.52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000,00	2 000 000	1 283 275,00	716 725,00	2 000 000,00	-	90 010,00	2 090 010,00	1 373 285,00	716 725,00		
29.69.53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 181 000,00	7 181 000	7 179 000,00	7 179 000,00	7 179 000,00	2 000,00						
29.69.55. Valtionosuus opintokustusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	12 877 034,00	13 163 000	13 161 173,00	13 161 173,00	13 161 173,00	1 827,00						
29.69.56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	4 144 020,00	4 414 000	4 253 273,00	4 253 273,00	4 253 273,00	160 727,00						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.70. Opintotuki	740 298 583,39	750 328 000	736 061 842,96	258 221,41	736 320 064,37	14 007 935,63	4 452 500,02	4 152 171,11	258 221,41			
29.70.22. Opintotuen muutoksenhankulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	584 000,00	600 000	475 612,43	124 387,57	600 000,00	-	724 500,02	558 004,95	124 387,57			
29.70.52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)	27 268 154,73	24 100 000	23 205 560,77		23 205 560,77	894 439,23						
29.70.55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	664 729 455,68	676 400 000	660 656 233,48		660 656 233,48	15 743 766,52						
29.70.57. Korkeakoulupoliteijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	19 556 320,03	18 800 000	20 212 501,63		20 212 501,63	-1 412 501,63						
29.70.58. Avustus vuokratuennusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	2 711 670,66	3 728 000	3 594 166,16	133 833,84	3 728 000,00	-	3 728 000,00	3 594 166,16	133 833,84			
29.70.59. Lukio koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskeilijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	25 448 982,29	26 700 000	27 917 768,49		27 917 768,49	-1 217 768,49						
29.88. Tiede	238 909 577,82	242 215 000	211 999 243,18	29 101 282,81	241 100 525,99	1 114 474,01	183 934 495,38	147 124 576,85	36 808 649,32			
29.88.21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 333 000,00	31 966 000	23 263 374,48	8 702 625,52	31 966 000,00	-	6 582 069,01	29 845 443,49	8 702 625,52			
29.88.22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 560 000,00	13 777 000	13 622 610,74	154 389,26	13 777 000,00	-	200 197,03	13 822 807,77	154 389,26			
29.88.23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 662 000,00	2 787 000	1 830 495,67	956 504,33	2 787 000,00	-	832 206,44	2 662 702,11	956 504,33			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)
29.88.24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 494 000,00	1 513 000	1 494 976,42	18 023,58	1 513 000,00	-	23 091,48	1 536 091,48	1 518 067,90			18 023,58
29.88.25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)	350 000,00	300 000	246 167,56	53 832,44	300 000,00	-	75 459,10	375 459,10	321 626,66			53 832,44
29.88.50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	104 183 992,85	103 873 000	84 657 092,32	19 215 907,68	103 873 000,00	-	22 005 472,32	125 878 472,32	98 953 928,92			26 923 274,19
29.88.53. Veikkauksen ja raha-arpaisten voitot varat tieteen edistämiseen (arvionmääräraha)	75 732 299,65	75 739 000	75 733 148,69		75 733 148,69	5 851,31						
29.88.66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arvionmääräraha)	9 594 285,32	12 260 000	11 151 377,30		11 151 377,30	1 108 622,70						
29.90. Taide ja kulttuuri	330 483 178,84	349 977 000	343 382 692,84	5 948 305,01	349 330 997,85	646 002,15	6 749 990,97	67 892 990,97	61 252 378,10	6 315 031,99		
29.90.21. Taiteen keskuslaitoksen ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 297 000,00	3 354 000	2 881 932,43	472 067,57	3 354 000,00	-	478 382,53	3 832 382,53	3 339 499,85			472 067,57
29.90.22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 677 000,00	16 969 000	14 754 996,34	2 214 003,66	16 969 000,00	-	2 255 013,37	19 224 013,37	16 980 031,32			2 214 003,66
29.90.23. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 537 000,00	2 616 000	2 616 000,00	0,00	2 616 000,00	0,00	130 494,45	2 746 494,45	2 746 494,45			0,00
29.90.24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 534 000,00	16 040 000	15 957 484,04	82 515,96	16 040 000,00	-	256 669,04	16 296 669,04	16 214 153,08			82 515,96
29.90.25. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 750 000,00	6 091 000	4 691 435,72	1 399 564,28	6 091 000,00	-	1 023 538,72	7 114 538,72	5 714 974,44			1 399 564,28

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.90.26. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 399 000,00	3 455 000	3 021 132,08	433 867,92	3 455 000,00	-	487 601,29	3 942 601,29	3 506 631,09	433 867,92		
29.90.27. Valtion elokuvatakkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	534 000,00	544 000	383 498,56	160 501,44	544 000,00	-	48 087,19	592 087,19	431 585,75	160 501,44		
29.90.30. Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	28 663 000,00	41 609 000	41 609 000,00		41 609 000,00	0,00						
29.90.31. Valtionosuudet ja -avustukset teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	15 691 000,00	15 594 000	15 594 000,00		15 594 000,00	0,00						
29.90.32. Valtionosuudet ja -avustukset museoilta (arviomääräraha)	4 010 000,00	4 098 000	4 098 000,00		4 098 000,00	0,00						
29.90.33. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)	6 632 153,00	6 650 000	6 080 210,00		6 080 210,00	569 790,00						
29.90.34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	6 000 000,00	6 000 000	5 999 770,00		5 999 770,00	230,00						
29.90.40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	249 864,77	252 000	192 015,34		192 015,34	59 984,66						
29.90.50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	3 713 000,00	8 485 000	7 639 055,27	845 944,73	8 485 000,00	-	449 213,30	8 934 213,30	7 903 463,01	1 027 936,53		
29.90.51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	10 416 144,49	10 841 000	10 628 679,86		10 628 679,86	212 320,14						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös 2005		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.90.52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarain taiteen edistämiseen (arvionmääräraha)	187 528 765,32	185 077 000	185 279 972,29	185 279 972,29	185 279 972,29	-202 972,29								
29.90.53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	12 506 410,60	15 135 000	15 134 989,64	15 134 989,64	15 134 989,64	10,36								
29.90.54. Valtionavustus Suomen Kansallistieteen peruskorjauksen lainanhoito-kuuluihin (kiinteä määräraha)	3 738 840,66	3 561 000	3 560 360,72	3 560 360,72	3 560 360,72	639,28								
29.90.70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00	500 000	257 889,66	242 110,34	500 000,00	-				896 749,54	1 396 749,54	706 811,89	420 066,31	
29.90.72. Valtion taidemuseon kokonielmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	589 000,00	589 000	525 795,11	63 204,89	589 000,00	-				244 527,10	833 527,10	770 322,21	63 204,89	
29.90.75. Perusparamukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000,00	2 500 000	2 465 475,78	34 524,22	2 500 000,00	-				479 714,44	2 979 714,44	2 938 411,01	41 303,43	
29.90.95. Kulttuurimäärärahojen suojelusta aiheutuvat menot (arvionmääräraha)	17 000,00	17 000	11 000,00		11 000,00	6 000,00								
29.98. Liikuntatoimi	90 043 194,84	93 091 000	93 007 236,88		93 007 236,88	83 763,12								
29.98.50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarain urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arvionmääräraha)	88 118 194,84	90 024 000	89 940 236,88		89 940 236,88	83 763,12								
29.98.52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha)	1 925 000,00	1 867 000	1 867 000,00		1 867 000,00	0,00								

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
29.98.53. Avustus Yleisurheilun MM 2005 -kisojen mediajärjestelyjen kustannuksiin (kiinteä määräraha)		1 200 000	1 200 000		1 200 000,00	1 200 000,00	0,00						
29.99. Nuorisotyö	30 742 362,03	34 568 000	34 071 191,40	407 000,00	34 478 191,40	89 808,60	163 000,00	3 011 000,00	2 587 116,01	407 000,00			
29.99.50. Veikkauksen ja rahaa-arpajaisien voittovarat nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	28 494 362,03	31 720 000	31 630 191,40		31 630 191,40	89 808,60							
29.99.51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja ennaltaehkäisevä huumetyö (siirtomääräraha 2 v)	2 248 000,00	2 848 000	2 441 000,00	407 000,00	2 848 000,00	-	163 000,00	3 011 000,00	2 587 116,01	407 000,00			

Pääluokan 29 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Vuoden 2005 valtuudet		Valtuudet käyttämättä Usittu 2006 TA:ssa		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvionmenot ja määrärahatarve (1000 €)				
	Uudet valtuudet	Usittut valtuudet	Käytetty valtuudet	Käyttämättä Usittu 2006 TA:ssa	Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve yhteensä
29.01.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta	277 453	74 902	46 695	67 964	53 633	53 633	29 486	0	97 145
Aikaisempien vuosien valtuudet	277 453				44 643	38 166	0	0	38 166
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	74 902	46 695	121 597	67 964	8 985	29 493	29 486	0	58 979

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)																								
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö			Vuoden 2005 valtuudet			Talousarvio- menot 2005			Määräraha- tarve 2006			Määräraha- tarve 2007			Määräraha- tarve 2008			Määräraha- tarve myö- hemmin			Määräraha- tarve yh- teensä			
	Uudet valtuudet	Unsitut valtuudet	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Käyttämättä Usittu 2006 TA:ssa	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Yhteensä	Unsitut valtuudet	Käytetty valtuudet	Yhteensä	
29.10.21. Yliopistojen toiminta-																									
menot	0	5 500	0	5 500	825	4 675	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		5 500	0	5 500	825	4 675	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
29.40.34. Valtionosuus yleis-																									
ivistävien ja ammatillisten oppi-																									
laitosten sekä ammattikorke-																									
koulujen perustamiskustan-																									
nuksiin	714 189	64 000	0	64 000	64 000	0	0	65 052	51 627	39 067	34 291	87 876	212 861												
Aikaisempien vuosien valtuudet	714 189							47 980	39 107	34 218	27 730	58 047	159 103												
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		64 000	0	64 000	64 000	0	0	17 072	12 520	4 849	6 561	29 828	53 759												
29.60.76. Kiinteistöjen																									
hankinta	13 203	0	0	0	0	0	0	1 477	1 480	0	0	0	1 480												
Aikaisempien vuosien valtuudet	13 203							1 477	1 480	0	0	0	1 480												
29.69.52. Valtionosuus ja -avus-																									
tus aikuiskoulutuksen perusta-																									
miskustannuksiin	2 102	2 150	0	2 150	2 150	0	0	1 373	1 251	0	0	0	1 251												
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 102							450	24	0	0	0	24												
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		2 150	0	2 150	2 150	0	0	923	1 227	0	0	0	1 227												
29.88.00. Tiede																									
Aikaisempien vuosien valtuudet	613 599	175 590	0	175 590	175 527	63	0	154 515	132 349	85 582	41 438	9 720	269 089												
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		175 590	0	175 590	175 527	63	0	128 642	75 011	39 963	7 344	324	122 642												
								25 873	57 338	45 619	34 094	9 395	146 446												

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio menot ja määrärahatarve (1000 €)													
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet		Käytetty valtuudet		Unsitut valtuudet	Talousarvio menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
29.88.53. Veikkauksen ja rahapajaisten voittovarain edistämiseen	112 674	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	112 674							8						
29.90.34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin	61 940	5 000	0	5 000	5 000	0	0	6 001	6 015	5 240	4 683	10 794	26 732	
Aikaisempien vuosien valtuudet	61 940							6 001	5 803	4 477	3 808	7 043	21 131	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		5 000	0	5 000	5 000	0	0	0	212	763	875	3 751	5 601	
29.90.75. Perusparannukset ja talonrakennukset	0	1 600	0	1 600	0	1 600	1 000	0	0	0	0	0	0	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		1 600	0	1 600	0	1 600	1 000	0	0	0	0	0	0	
Päätuokkaa yhteensä	1 795 159	328 742	46 695	375 437	315 466	59 971	54 633	282 053	260 381	159 374	80 413	108 389	608 557	
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 795 159							229 200	159 591	78 657	38 882	65 415	342 546	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		328 742	46 695	375 437	315 466	59 971	54 633	52 853	100 789	80 717	41 531	42 975	266 011	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 644 926 335,65	2 738 300 000	2 305 983 086,67	365 097 723,41	2 671 080 810,08	67 219 189,92	381 422 961,48	2 265 637 961,48	1 853 836 741,16	411 207 020,18		
30.01. Maa- ja metsätalousministeriö	80 179 976,65							15 649 847,31	13 636 651,80	2 013 192,36		
30.01.19. Maa- ja metsätalouden arvonlisäveromenot (arvio-määräraha)	23 383 725,76											
30.01.21. Maa- ja metsätalouden toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	35 681 000,00						4 978 450,60	4 978 450,60	4 978 450,60			
30.01.22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 300 000,00						2 064 318,21	2 064 318,21	2 064 318,21			
30.01.25. Eläinlääkintähuolto (arvio-määräraha)	2 248 346,01											
30.01.26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	689 000,00							225 102,44	225 102,44			
30.01.27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	7 530 000,00							3 612 389,66	3 612 389,66			721 307,12
30.01.41. Eräät korvaukset (arvio-määräraha)	947 929,30											
30.01.47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arvio-määräraha)	389 685,08											
30.01.48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 841 000,00							4 769 586,40	4 769 586,40			1 291 885,24
30.01.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoi-tusosuudet (arvio-määräraha)	2 169 290,50											

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus	13 140 000,00							2 039 744,31		2 039 744,31		
30.02.21. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 140 000,00							2 039 744,31		2 039 744,31		
30.03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta	654 000,00							36 805,70		36 805,70		
30.03.21. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	654 000,00							36 805,70		36 805,70		
30.04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot								476 084,63		476 084,63		
30.04.27. Yhteistukimukset (siirtomääräraha 3 v)								476 084,63		476 084,63		
30.10. Maaseudun kehittämisen	170 867 000	153 728 830,31	2 858 081,77	156 586 912,08	14 280 087,92	2 858 081,77	15 043 000,00	15 043 000,00		12 184 918,23		2 858 081,77
30.10.50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	11 920 000	10 933 702,25	986 297,75	11 920 000,00	-	986 297,75	11 920 000,00	11 920 000,00		10 933 702,25		986 297,75
30.10.54. Hevostalouden edistämisen toteutusta valtion osuutena kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	7 182 000	7 809 609,60		7 809 609,60	-627 609,60		7 809 609,60	7 809 609,60				
30.10.55. Valtionapu 4H-toimintaan (kimmeä määräraha)	4 820 000	4 820 000,00		4 820 000,00	0,00		4 820 000,00	4 820 000,00				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle	
30.10.61. Euroopan maatalouden ohjauksen ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)		60 574 000	52 884 371,35	52 884 371,35	7 689 628,65	52 884 371,35						
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)		83 248 000	76 029 931,13	76 029 931,13	7 218 068,87	76 029 931,13						
30.10.63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)		3 123 000	1 251 215,98	1 251 215,98	1 871 784,02	3 123 000,00		3 123 000,00	1 251 215,98	1 871 784,02		
30.12. Maa- ja puutarhatalouden tulot ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan liittämissätoimenpiteet	1 814 513 873,23								226 118 426,40	226 058 283,68	0,00	
30.12.41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	608 620 000,00								134 725 598,11	134 725 598,11		
30.12.43. EU-tulot (arviomääräraha)	454 520 873,23											
30.12.44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	16 400 000,00								17 113 514,21	17 113 514,21		0,00
30.12.45. Maatalouden ympäristöuusi (siirtomääräraha 2 v)	312 300 000,00								64 888 818,34	64 828 675,62		
30.12.46. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673 000,00								9 390 495,74	9 390 495,74		
30.13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen	155 303 284,71								20 654 785,72	20 249 654,63	405 131,09	
30.13.42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	59 246 534,99											

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.13.43. Markkinoinnin ja tuotannon kehittämisen (siirtomääräraha 2 v)	4 721 999,41						129 829,34	129 829,34		129 829,34			
30.13.44. Laajuusjärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 513 000,00						1 468 185,50	1 468 185,50		1 063 054,41		405 131,09	
30.13.47. Maatalousyrittäjien luopumistuet ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	88 790 000,00						19 056 770,88	19 056 770,88		19 056 770,88			
30.13.48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arviomääräraha)	31 750,31												
30.13.60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	1 000 000,00												
30.14. Maatilatalouden rakentaminen ja maaseudun kehittäminen	172 414 603,56						29 739 324,64	29 739 324,64		2 553 551,22		27 185 773,42	
30.14.49. Maaseutuolkeinoitoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	20 214 594,56												
30.14.60. Siirto Maatilatalouden kehittämistärahastoon (kiinteä määräraha)	14 089 000,00												
30.14.61. Euroopan maatalouden ohjauksen ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	45 296 009,00												
30.14.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (siirtomääräraha 3 v)	89 792 000,00						27 656 235,23	27 656 235,23		635 282,51		27 020 952,72	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005 (TA+LTA:t)		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös		Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.14.63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)		3 023 000,00								2 083 089,41	2 083 089,41	1 918 268,71	164 820,70
30.15. Muut maatalouden menot		23 811 602,88								1 692 494,31	1 692 494,31	1 529 675,67	162 818,64
30.15.40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)		12 170 000,00								1 692 494,31	1 692 494,31	1 529 675,67	162 818,64
30.15.44. Hevostalouden edistämisen toteutusta varten valtion osuutena kertyvillä varoilla (arvionmääräraha)		6 921 602,88											
30.15.45. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)		4 720 000,00											
30.20. Maatalous		2 101 275 000	1 785 888 103,34	266 484 983,65	2 052 373 086,99	2 052 373 086,99	48 901 913,01	1 560 809 000,00	1 294 324 016,35	266 484 983,65			
30.20.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)			32 057 000	27 756 332,77	4 300 667,23	32 057 000,00					32 057 000,00	27 756 332,77	4 300 667,23
30.20.22. Torjunta-ainetarkastukset (arvionmääräraha)			439 000	439 000,00		439 000,00		0,00					
30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)			609 320 000	487 361 707,64	121 958 292,36	609 320 000,00					609 320 000,00	487 361 707,64	121 958 292,36
30.20.41. EU-tulotuki (arvionmääräraha)			515 372 000	469 738 309,87		469 738 309,87		45 633 690,13					
30.20.42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)			3 400 000	2 451 462,36	948 537,64	3 400 000,00					3 400 000,00	2 451 462,36	948 537,64
30.20.43. Maatalouden ympäristötuuki (siirtomääräraha 2 v)			321 900 000	225 565 229,07	96 334 770,93	321 900 000,00					321 900 000,00	225 565 229,07	96 334 770,93
30.20.44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)			422 673 000	411 881 263,28	10 791 736,72	422 673 000,00					422 673 000,00	411 881 263,28	10 791 736,72

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.20.45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)			150 100 000	127 639 365,02	22 460 634,98	150 100 000,00			-	150 100 000,00	127 639 365,02	22 460 634,98	
30.20.46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)			4 702 000	4 450 328,01	251 671,99	4 702 000,00			-	4 702 000,00	4 450 328,01	251 671,99	
30.20.47. Laatujärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)			1 513 000	574 328,20	938 671,80	1 513 000,00			-	1 513 000,00	574 328,20	938 671,80	
30.20.48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arvionmääräraha)			355 000	328 945,29		328 945,29		26 054,71					
30.20.49. Maaseutuolkeinoitoiminnan korkotuki (arvionmääräraha)			24 300 000	21 057 831,83		21 057 831,83		3 242 168,17					
30.20.60. Siirto interventiorahastoon (siirtomääräraha 2 v)			1 000 000	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00		0,00		1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	
30.20.61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 2 v)			14 144 000	5 644 000,00	8 500 000,00	14 144 000,00			-	14 144 000,00	5 644 000,00	8 500 000,00	
30.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus			32 015 000,00							4 679 654,08	4 646 406,30	33 247,78	
30.21.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)										4 609 652,76	4 609 652,76		
30.21.22. Torjunta-ainetarkastukset (arvionmääräraha)													
30.21.74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)			101 000,00							50 817,29	18 879,09	31 938,20	
30.21.77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)			50 000,00							19 184,03	17 874,45	1 309,58	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.31. Metsätalouden edistämisen ja valvonta	126 082 341,52						1 062 847,40	1 062 847,40	507 234,03			507 234,03	441 271,71
30.31.24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)	5 626 000,00					0,00	0,00	0,00	0,00			0,00	0,00
30.31.25. Metsäpuiden siemenhuolto (kiinteä määräraha)	910 000,00												
30.31.42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille (kiinteä määräraha)	44 510 000,00												
30.31.43. Eräät korvaukset (arvio- määräraha)	260 461,50												
30.31.44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arvio- määräraha)	64 726 880,02												
30.31.45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 605 000,00						102 004,64	102 004,64	81 732,93			81 732,93	20 271,71
30.31.50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	4 023 000,00						293 000,00	293 000,00	293 000,00			293 000,00	
30.31.83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	421 000,00						667 842,76	667 842,76	132 501,10			132 501,10	421 000,00
30.32. Metsäntutkimuslaitos	38 996 000,00						4 440 865,35	4 440 865,35	4 420 933,78			4 420 933,78	19 931,57
30.32.21. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 367 000,00						3 659 011,36	3 659 011,36	3 659 011,36			3 659 011,36	
30.32.74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	420 000,00						552 608,07	552 608,07	552 608,07			552 608,07	0,00

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005
30.3.2.76. Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	100 000,00									100 000,00		99 834,23	165,77
30.3.2.77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	109 000,00									41 480,15		21 714,35	19 765,80
30.3.2.87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)										87 765,77		87 765,77	
30.40. Kala-, riista- ja porotalous			58 446 000	35 430 785,64	23 528 254,15	58 959 039,79	-513 039,79	28 599 745,85	23 528 254,15				
30.40.21. Riista- ja kalatalouden tukimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)			16 786 000	12 506 398,20	4 279 601,80	16 786 000,00	-			16 786 000,00		12 506 398,20	4 279 601,80
30.40.25. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)			2 100 000	670 600,47	1 429 399,53	2 100 000,00	-			2 100 000,00		670 600,47	1 429 399,53
30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)			3 718 000	4 375 831,24		4 375 831,24	-657 831,24						
30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)			2 300 000	631 069,11	1 668 930,89	2 300 000,00	-			2 300 000,00		631 069,11	1 668 930,89
30.40.43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)			1 674 000	1 658 000,00	16 000,00	1 674 000,00	-			1 674 000,00		1 658 000,00	16 000,00
30.40.50. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)			7 053 000	6 940 035,00	112 965,00	7 053 000,00	-			7 053 000,00		6 940 035,00	112 965,00
30.40.51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)			6 258 000	5 861 978,48	396 021,52	6 258 000,00	-			6 258 000,00		5 861 978,48	396 021,52
30.40.52. Tenojen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)			2 600 000	2 455 208,55		2 455 208,55	144 791,45						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Taluspäättös	Taluspäättös	Taluspäättös	Taluspäättös	Taluspäättös	Taluspäättös	Taluspäättös	Taluspäättös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.40.62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)		15 200 000	145 128,99	15 054 871,01	15 200 000,00	-	15 200 000,00	145 128,99	15 054 871,01			
30.40.77. Kalataloudelliset rakentamiset- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)		757 000	186 535,60	570 464,40	757 000,00	-	757 000,00	186 535,60	570 464,40			
30.41. Kala-, riista- ja porotalous	43 639 379,76						29 735 578,00	19 891 092,33	9 426 405,16			
30.41.25. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 100 000,00						1 177 952,79	1 177 952,79	1 177 952,07			
30.41.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisen (arviomääräraha)	4 271 656,07											
30.41.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 800 000,00						3 092 222,92	3 091 997,79				
30.41.43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 708 000,00						0,00	0,00	0,00			
30.41.50. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 991 000,00						165 804,60	165 804,60	165 804,60			
30.41.51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 194 000,00						712 397,84	712 397,84	711 670,41			
30.41.52. Tenojen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)	2 528 723,69											
30.41.62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 289 000,00						23 869 967,65	14 449 040,67	9 003 799,75			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	Tilinpäätös 2004	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.41.77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000,00							717 232,20	717 232,20	294 626,79		422 605,41	
30.42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	16 362 000,00							6 154 757,19	6 154 757,19	4 610 090,97		1 544 666,22	
30.42.21. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 745 000,00							3 038 445,09	3 038 445,09	3 038 445,09			
30.42.24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	1 117 000,00							2 234 000,00	2 234 000,00	1 128 917,04		1 105 082,96	
30.42.74. Kalanviljelylaitosten ja tutkimuskesmien perusrannukset (siirtomääräraha 3 v)	500 000,00												
30.50. Vesitalous		41 774 000	14 852 957,42	26 238 225,77	41 091 183,19	682 816,81		882 312,10	39 754 000,00	13 515 774,23		26 238 225,77	
30.50.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)		6 601 000	5 027 433,67	1 573 566,33	6 601 000,00	-		6 601 000,00	6 601 000,00	5 027 433,67		1 573 566,33	
30.50.30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)		1 600 000	1 284 730,06		1 284 730,06	315 269,94							
30.50.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)		5 654 000	1 114 553,14	4 539 446,86	5 654 000,00	-							
30.50.43. Eräät valtion maksettavaksi määrätty korvaukset (arviomääräraha)		420 000	52 453,13		52 453,13	367 546,87							
30.50.48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)		4 091 000	0,00	4 091 000,00	4 091 000,00	-					0,00	4 091 000,00	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.50.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)			23 408 000	7 373 787,42	16 034 212,58		23 408 000,00		-		23 408 000,00	7 373 787,42	16 034 212,58	
30.51. Vesivarojen käyttö ja hoito		29 316 243,75									15 997 956,99	11 119 871,21	4 876 858,82	
30.51.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)		5 304 000,00								1 280 331,58	1 280 331,58	1 279 347,36		
30.51.30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arvio määräraha)		1 601 243,75												
30.51.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuolto- ja viemäriin (siirtomääräraha 3 v)		5 446 000,00								5 025 053,31	5 025 053,31	3 611 731,07	1 413 080,12	
30.51.43. Eräät valtion maksettavaksi määrätty korvaukset (arvio määräraha)		0,00												
30.51.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)		16 965 000,00												
30.60. Metsätalous			159 570 000	152 318 324,78	6 260 477,00		158 578 801,78		991 198,22					
30.60.21. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		39 640 000	33 880 046,64	5 759 953,36		39 640 000,00								
30.60.41. Metsäpuiden siemenhuolto (kiinteä määräraha)		835 000	835 000,00			835 000,00			0,00					
30.60.42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille (kiinteä määräraha)		46 684 000	46 684 000,00			46 684 000,00			0,00					
30.60.43. Eräät korvaukset (arvio määräraha)		50 000	8 240,35			8 240,35			41 759,65					
30.60.44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arvio määräraha)		63 380 000	62 430 561,43			62 430 561,43			949 438,57					

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
30.60.45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)			5 725 000	5 472 726,36	252 273,64	5 725 000,00	-	5 725 000,00	5 472 726,36		252 273,64	
30.60.50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)			3 035 000	3 007 750,00	27 250,00	3 035 000,00	-	3 035 000,00	3 007 750,00		27 250,00	
30.60.83. Laimat puuntuotannon keskeytyksen turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)			221 000	0,00	221 000,00	221 000,00	-	221 000,00	0,00		221 000,00	
30.61. Maanmittauslaitos		52 003 991,89						12 059 103,21	12 059 103,21		12 059 103,21	
30.61.21. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		47 504 000,00						12 059 103,21	12 059 103,21		12 059 103,21	
30.61.40. Kiinteistötoimistusten tukemisesta aiheutuvat menot (arvomääräraha)		4 499 991,89										
30.62. Geodeettinen laitos		3 118 000,00						407 856,08	407 856,08		407 856,08	
30.62.21. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		3 118 000,00						407 856,08	407 856,08		407 856,08	
30.63. Metsähallitus		5 892 000	5 892 000,00	0,00	0,00	5 892 000,00	0,00	5 892 000,00	5 892 000,00		0,00	
30.63.50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintoehdätkä (siirtomääräraha 3 v)		5 892 000	5 892 000,00	0,00	5 892 000,00	0,00	5 892 000,00	5 892 000,00	5 892 000,00		0,00	
30.70. Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö		55 753 000	44 470 937,80	11 281 651,58	55 752 589,38	410,62	51 163 000,00	39 880 945,34	11 281 651,58		11 281 651,58	
30.70.21. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		47 963 000	37 225 325,87	10 737 271,05	47 962 596,92	403,08	47 963 000,00	37 225 325,87	10 737 271,05		403,08	
30.70.22. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		3 200 000	2 655 619,47	544 380,53	3 200 000,00	-	3 200 000,00	2 655 619,47	544 380,53		-	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle		
30.70.40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)		4 590 000	4 589 992,46		4 589 992,46	7,54						
30.71. Eläinlääkintä- ja elintarviketurkkauslaitos	24 223 037,70	25 570 000	15 730 130,81	9 728 779,03	25 458 909,84	111 090,16	8 392 346,51	32 632 346,51	22 903 567,48	9 728 779,03		
30.71.21. Eläinlääkintä- ja elintarviketurkkauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 998 000,00	24 240 000	14 511 220,97	9 728 779,03	24 240 000,00	-	8 392 346,51	32 632 346,51	22 903 567,48	9 728 779,03		
30.71.28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)	1 225 037,70	1 330 000	1 218 909,84		1 218 909,84	111 090,16						
30.72. Elintarviketervise	5 116 000,00	5 597 000	4 252 091,01	1 344 908,99	5 597 000,00	-	1 104 325,42	6 701 325,42	5 356 416,43	1 344 908,99		
30.72.21. Elintarviketervisein toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 116 000,00	5 597 000	4 252 091,01	1 344 908,99	5 597 000,00	-	1 104 325,42	6 701 325,42	5 356 416,43	1 344 908,99		
30.73. Kasvintuotannon tarkastuskeskus	14 037 000,00	15 023 000	12 926 648,64	2 096 351,36	15 023 000,00	-	980 158,23	16 003 158,23	13 906 806,87	2 096 351,36		
30.73.21. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 037 000,00	15 023 000	12 926 648,64	2 096 351,36	15 023 000,00	-	980 158,23	16 003 158,23	13 906 806,87	2 096 351,36		
30.90. Hallinto	97 808 000	97 808 000	79 823 165,44	15 220 121,59	95 043 287,03	2 764 712,97	980 158,23	65 220 000,00	49 999 878,41	15 220 121,59		
30.90.19. Maa- ja metsätaloustuotannon hallinnon arvovalisäveromenot (arviomääräraha)		25 000 000	24 011 195,32		24 011 195,32	988 804,68						
30.90.21. Maa- ja metsätaloustuotannon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		37 249 000	31 477 148,56	5 771 851,44	37 249 000,00	-		37 249 000,00	31 477 148,56	5 771 851,44		
30.90.22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)		5 000 000	1 648 912,94	3 351 087,06	5 000 000,00	-		5 000 000,00	1 648 912,94	3 351 087,06		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttöö vuonna 2005
30.90.23. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)			1 4732 000	12 824 723,84	1 907 276,16		14 732 000,00	-	-	14 732 000,00		12 824 723,84	1 907 276,16
30.90.25. Eläinlääkintähuolto (arvio- määräraha)			2 280 000	2 216 081,60		2 216 081,60	63 918,40						
30.90.26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)			729 000	352 863,25	376 136,75		729 000,00	-		729 000,00		352 863,25	376 136,75
30.90.27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)			7 510 000	3 696 229,82	3 813 770,18		7 510 000,00	-		7 510 000,00		3 696 229,82	3 813 770,18
30.90.41. Eräät korvaukset (arvio- määräraha)			1 945 000	1 198 969,49		1 198 969,49	746 030,51						
30.90.47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arvionmääräraha)			673 000	291 357,76		291 357,76	381 642,24						
30.90.66. Eräät jäsenmaksut ja rahoi- tusosuudet (arvionmääräraha)			2 690 000	2 105 682,86		2 105 682,86	584 317,14						
30.91. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta			725 000	669 111,48	55 888,52	725 000,00	-	-	-	725 000,00	669 111,48	55 888,52	55 888,52
30.91.21. Lautakuntien toimintame- not (siirtomääräraha 2 v)			725 000	669 111,48	55 888,52	725 000,00	-	-	-	725 000,00	669 111,48	55 888,52	55 888,52

Pääluokan 30 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuskien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuskien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Käyttämättä Usuttu 2006	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve yhteensä	
30.10.61. Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen	0	52 999	9 367	11 481	62 366	50 885	11 481	8 986	13 475	9 120	12 714	0	35 309
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		52 999	9 367	11 481	62 366	50 885	11 481	8 986	13 475	9 120	12 714	0	35 309
30.10.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	0	61 832	25 330	19 756	87 162	67 406	19 756	14 978	28 714	8 306	7 647	0	44 666
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		61 832	25 330	19 756	87 162	67 406	19 756	14 978	28 714	8 306	7 647	0	44 666
30.12.41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	30 633	0	0	0	0	0	0	22 978	412	412	412	0	1 235
Aikaisempien vuosien valtuudet	30 633							22 978	412	412	412	0	1 235
30.12.45. Maatalouden ympäristötuki	2 336 877	0	0	0	0	0	0	40 591	32 248	21 540	12 565	14 383	80 736
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 336 877							40 591	32 248	21 540	12 565	14 383	80 736
30.12.46. Luonnonhaitta-korvaus	72 754	0	0	0	0	0	0	16 598	13 839	10 214	5 148	0	29 202
Aikaisempien vuosien valtuudet	72 754							16 598	13 839	10 214	5 148	0	29 202
30.14.61. Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osallistuminen maaseudun kehittämiseen	223 822	0	0	0	0	0	0	43 898	44 583	8 074	1 864	0	54 521
Aikaisempien vuosien valtuudet	223 822							43 898	44 583	8 074	1 864	0	54 521

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)													
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet	Unsitut	Valtuudet yhteensä	Vuoden 2005 valtuudet Käytetty	Unsitut	Käyttämättä	Unsitut	Taloussarvio- menot 2006	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
30.14.62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä	310 495	0	0	0	0	0	0	0	61 052	65 120	7 872	4 123	0	77 116
Aikaisempien vuosien valtuudet	310 495								61 052	65 120	7 872	4 123	0	77 116
30.20.40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	0	644 094	0	644 094	568 354	75 740	0	0	0	206 165	121 051	120 568	120 568	568 353
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		644 094	0	644 094	568 354	75 740	0	0	0	206 165	121 051	120 568	120 568	568 353
30.20.43. Maatalouden ympäristötuki	0	350 000	0	350 000	310 492	39 508	0	0	0	253 391	16 402	16 402	24 297	310 492
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		350 000	0	350 000	310 492	39 508	0	0	0	253 391	16 402	16 402	24 297	310 492
30.20.44. Luonnonhaitta- korvaus	0	1 700 000	1 546	1 701 546	1 617 000	84 546	0	0	0	404 238	404 238	404 238	404 238	1 616 953
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		1 700 000	1 546	1 701 546	1 617 000	84 546	0	0	0	404 238	404 238	404 238	404 238	1 616 953
30.20.49. Maaseutuelinkeino- toiminnan korkotuki	152 578	250 000	97 422	347 422	345 457	1 965	1 965	1 965	52 958	54 880	53 580	50 480	152 900	311 840
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	152 578								52 958	54 880	53 580	50 480	152 900	311 840
- korkotuki- tms. valtuudet	152 578								31 900	31 100	29 300	28 500	76 500	165 400
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta		250 000	97 422	347 422	345 457	1 965	1 965	1 965	31 900	31 100	29 300	28 500	76 500	165 400
- korkotuki- tms. valtuudet		250 000	97 422	347 422	345 457	1 965	1 965	1 965	21 058	23 780	24 280	21 980	76 400	146 440
		250 000	97 422	347 422	345 457	1 965	1 965	1 965	21 058	23 780	24 280	21 980	76 400	146 440

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvioimenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Talousarvio- menot 2005		Määräraha- tarve 2006		Määräraha- tarve 2007		Määräraha- tarve 2008		Määräraha- tarve yhteensä
	Undet valtuuksien valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Käyttämättä Usittu 2006 TA:ssa	2005	2006	2007	2008	2007	2008	2008	2008
30.31.44. Tuki puuntuotannon													
kestävyyden turvaamiseen	264 608	0	0	0	0	12 340	6 097	5 961	3 401	3 094	3 094	18 552	
Aikaisempien vuosien valtuudet	264 608					12 340	6 097	5 961	3 401	3 094	3 094	18 552	
30.41.62. Elinkeinokatalou-													
den markkinoinnin ja rakenne-													
politiikan edistäminen	15 253	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Aikaisempien vuosien valtuudet,	15 253					0	0	0	0	0	0	0	
josta	15 253					0	0	0	0	0	0	0	
- korkotuki- tms. valtuudet													
30.51.30. Vesihuoltolaitteiden													
rakentamisen korkotuki	12 930	0	0	0	0	1 285	1 066	826	620	1 596	1 596	4 108	
Aikaisempien vuosien valtuudet,	12 930					1 285	1 066	826	620	1 596	1 596	4 108	
josta	12 930					1 285	1 066	826	620	1 596	1 596	4 108	
- korkotuki- tms. valtuudet													
30.60.44. Tuki puuntuotannon													
kestävyyden turvaamiseen	0	67 000	0	67 000	66 578	422	0	50 090	4 170	1 636	800	16 488	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet													
valtuudet	67 000	0	67 000	66 578	422	0	50 090	4 170	1 636	800	800	16 488	
Päättyneenä yhteensä	3 419 949	3 125 925	133 665	3 259 590	3 026 172	233 418	33 202	325 754	671 766	641 817	721 877	3 169 572	
Aikaisempien vuosien valtuudet,													
josta	3 419 949					230 642	194 465	84 199	56 632	95 574	95 574	430 871	
- korkotuki- tms. valtuudet	180 761					33 185	32 166	30 126	29 120	78 096	78 096	169 508	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet													
valtuudet, josta	3 125 925	133 665	3 259 590	3 026 172	233 418	33 202	95 112	939 646	587 567	585 185	626 303	2 738 701	
- korkotuki- tms. valtuudet	250 000	97 422	347 422	345 457	1 965	1 965	21 058	24 280	21 980	76 400	76 400	146 440	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahajon siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)		Siirretty seuraavalle vuodelle	
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 888 773 722,16	1 849 398 000	1 700 254 338,71	125 461 693,57	1 825 716 032,28	147 945 308,46	1 311 096 308,46	1 152 244 352,36	155 570 999,70		
31.01. Liikenne- ja viestintäministeriö	21 303 000,00	21 462 000	18 112 731,42	3 349 268,58	21 462 000,00	-	4 725 323,70	22 838 055,12	3 349 268,58		
31.01.21. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 239 000,00	14 439 000	12 324 665,70	2 114 334,30	14 439 000,00	-	2 021 772,46	14 346 438,16	2 114 334,30		
31.01.22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 064 000,00	7 023 000	5 788 065,72	1 234 934,28	7 023 000,00	-	2 703 551,24	8 491 616,96	1 234 934,28		
31.20. Ajoneuvohallintokeskus	11 367 000,00	9 472 000	2 111 466,42	7 360 533,58	9 472 000,00	-	9 104 231,62	11 215 698,04	7 360 533,58		
31.20.21. Ajoneuvohallintokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 367 000,00	9 472 000	2 111 466,42	7 360 533,58	9 472 000,00	-	9 104 231,62	11 215 698,04	7 360 533,58		
31.24. Tiehallinto	749 286 106,91	750 964 000	697 851 414,66	47 192 873,17	745 044 287,83	5 919 712,17	26 638 721,21	609 744 279,88	47 752 032,21		
31.24.21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	589 704 000,00	608 946 000	563 230 008,68	45 715 991,32	608 946 000,00	-	17 853 202,78	581 083 211,46	45 715 991,32		
31.24.76. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	24 546 000,00	27 846 000	27 845 969,73	-	27 845 969,73	30,27	-	-	-		
31.24.78. Eräät tiehankkeet (arviomääräraha)	92 972 106,91	92 260 000	86 340 318,10	-	86 340 318,10	5 919 681,90	-	-	-		
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarihoitustehankkeet (siirtomääräraha 3 v)	42 064 000,00	21 912 000	20 435 118,15	1 476 881,85	21 912 000,00	-	8 785 518,43	28 661 068,42	2 036 040,89		
31.25. Tienpidon valtionavut	11 100 000,00	13 900 000	7 074 520,96	6 825 479,04	13 900 000,00	-	6 892 720,26	13 747 905,00	7 044 812,48		
31.25.50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	11 100 000,00	13 900 000	7 074 520,96	6 825 479,04	13 900 000,00	-	6 892 720,26	13 747 905,00	7 044 812,48		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	2004	2005	2005	(TA+LTA:t)	2005	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	2005	2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.30. Merenkululainaus	24 350 465,05	19 116 000	14 995 416,85	3 688 423,95	18 683 840,80	432 159,20	13 499 520,95	32 065 520,95	20 708 365,45	10 488 423,95			
31.30.21. Merenkululainaus toimitamienot (siirtomääräraha 2 v)	17 515 000,00	17 566 000	13 983 359,69	3 582 640,31	17 566 000,00	-	3 400 958,07	20 966 958,07	17 384 317,76	3 582 640,31			
31.30.76. Maa- ja vesialueiden hankinta (arvionmääräraha)	35 465,05	50 000	19 127,47		19 127,47	30 872,53							
31.30.77. Väylaverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 800 000,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	10 098 562,88	10 098 562,88	2 429 831,33	6 800 000,00			
31.30.78. Eräät vesiväylähankkeet (arvionmääräraha)		500 000	98 713,33		98 713,33	401 286,67							
31.30.79. Saimaan kanavan vuokra-alueen tie (siirtomääräraha 3 v)		1 000 000	894 216,36	105 783,64	1 000 000,00	-	1 000 000,00	894 216,36	105 783,64				
31.32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	67 232 502,03	66 426 000	66 122 665,95	0,00	66 122 665,95	303 334,05	0,00	4 254 000,00	4 254 000,00	0,00			
31.32.40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arvionmääräraha)	279 441,03	19 000	19 042,95		19 042,95	-42,95							
31.32.41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alueeseen merkittyjen lastialusten ja kolmannen maiden välillä liikennöivien matkustaja-alueiden kilpailuudellytysten turvaaminen (arvionmääräraha)	39 132 256,00	38 738 000	39 291 747,00		39 291 747,00	-553 747,00							
31.32.42. Ulkomaanliikenteen matkustaja-alueiden ja -autoilajien kilpailuudellytysten turvaaminen (arvionmääräraha)	23 639 764,00	22 462 000	21 700 216,00		21 700 216,00	761 784,00							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.32.50. Läistimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	865 041,00	953 000	857 660,00	857 660,00	95 340,00								
31.32.51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	3 316 000,00	4 254 000	4 254 000,00	0,00	0,00						4 254 000,00	4 254 000,00	0,00
31.40. Ratahallintokeskus	498 522 475,93	430 555 000	392 639 566,11	26 980 250,84	419 619 816,95				10 935 183,05	52 075 328,78	375 530 328,78	330 900 324,98	44 630 003,80
31.40.21. Perusradapito (siirtomääräraha 2 v)	299 713 000,00	312 455 000	288 738 626,19	23 716 373,81	312 455 000,00				-	29 147 798,07	341 602 798,07	317 886 424,26	23 716 373,81
31.40.76. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	2 270 045,38	2 500 000	1 467 563,55	1 467 563,55	1 032 436,45								
31.40.77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	21 900 000,00	11 000 000	7 736 122,97	3 263 877,03	11 000 000,00				-	1 827 530,71	12 827 530,71	9 563 653,68	3 263 877,03
31.40.78. Eräät ratahanakkeet (arviomääräraha)	153 539 430,55	104 600 000	94 697 253,40	0,00	94 697 253,40				9 902 746,60				
31.40.79. Radioverkon rakentaminen	21 100 000,00	0	0,00	0,00	0,00				0,00	21 100 000,00	21 100 000,00	3 450 247,04	17 649 752,96
31.52. Ilmailukenteen korvaukset ja valtionavut	5 775 000,00	5 875 000	5 875 000,00	5 875 000,00	5 875 000,00				0,00				
31.52.41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (kiinteä määräraha)	1 200 000,00	1 300 000	1 300 000,00	1 300 000,00	1 300 000,00				0,00				
31.52.43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmistehäivästä (kiinteä määräraha)	4 575 000,00	4 575 000	4 575 000,00	4 575 000,00	4 575 000,00				0,00				
31.60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	91 771 000,00	91 271 000	75 580 975,61	15 690 024,39	91 271 000,00				0,00	24 492 829,51	114 922 829,51	94 856 744,43	20 066 085,08
31.60.42. Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)	841 000,00	841 000	841 000,00	841 000,00	841 000,00				0,00				
31.60.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	82 439 000,00	81 490 000	65 992 127,92	15 497 872,08	81 490 000,00				-	24 466 840,49	105 956 840,49	86 082 907,72	19 873 932,77

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	(TA+LTA:t)	2005	vuonna 2005	2005	2005	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.60.64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 491 000,00	8 940 000	8 747 847,69	192 152,31	8 940 000,00		8 940 000,00	-	25 989,02	8 965 989,02	8 773 836,71	192 152,31
31.70. Viestintävirasto	6 034 000,00	3 816 000	2 263 663,55	1 552 336,45	3 816 000,00		3 816 000,00	-	2 093 035,94	5 909 035,94	2 263 663,55	1 552 336,45
31.70.21. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 034 000,00	3 816 000	2 263 663,55	1 552 336,45	3 816 000,00		3 816 000,00	-	2 093 035,94	5 909 035,94	2 263 663,55	1 552 336,45
31.72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	13 614 000,00	20 218 000	13 614 000,00	6 604 000,00	20 218 000,00		20 218 000,00	0,00		6 604 000,00	0,00	6 604 000,00
31.72.42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	13 614 000,00	13 614 000	13 614 000,00		13 614 000,00		13 614 000,00	0,00				
31.72.43. Poikkeusolojen viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)												
31.80. Ilmatieteen laitos	28 391 000,00	30 886 000	26 198 725,96	4 687 274,04	30 886 000,00		30 886 000,00	-	6 499 098,78	37 385 098,78	32 697 824,74	4 687 274,04
31.80.21. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 391 000,00	30 886 000	26 198 725,96	4 687 274,04	30 886 000,00		30 886 000,00	-	6 499 098,78	37 385 098,78	32 697 824,74	4 687 274,04
31.81. Merentutkimuslaitos	7 698 000,00	8 943 000	7 916 770,47	1 026 229,53	8 943 000,00		8 943 000,00	-	914 497,71	9 857 497,71	8 831 268,18	1 026 229,53
31.81.21. Merentutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 698 000,00	8 943 000	7 916 770,47	1 026 229,53	8 943 000,00		8 943 000,00	-	914 497,71	9 857 497,71	8 831 268,18	1 026 229,53
31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut menot	352 329 172,24	376 494 000	369 897 420,75	505 000,00	370 402 420,75		370 402 420,75	6 091 579,25	1 010 000,00	1 515 000,00	186 222,99	1 010 000,00
31.99.19. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvontuloveromenot (arvontamääräraha)	305 972 056,81	298 784 000	289 377 911,02		289 377 911,02		289 377 911,02	9 406 088,98				
31.99.40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	942 000,00	942 000	942 000,00		942 000,00		942 000,00	0,00				

Päätösnumero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 käyttö	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus liikenne- ja viestintäministeriön osalta (arviomääräraha)	5 755 871,99	12 063 000	11 436 291,36	0,00	11 436 291,36		626 708,64					
31.99.78. Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen (arviomääräraha)	39 154 243,44	64 200 000	68 141 218,37		68 141 218,37		-3 941 218,37					
31.99.88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	505 000,00	505 000	0,00	505 000,00	505 000,00		-	1 010 000,00	1 515 000,00	186 222,99	1 010 000,00	

Päätöksen 31 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uudet valtuudet		Uusitut valtuudet		Vuoden 2005 valtuudet		Käytetty valtuus 2006		Talousarvio- ja määrärahojen käyttö		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö		Tilinpäätös 2005		Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet	Käytetty valtuus 2006	Käytetty valtuus 2006	Käytetty valtuus 2006	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.24.21. Perustienpito	496 967	3 500	0	3 500	3 500	0	3 500	0	5 593	27	25	25	0	78				
Aikaisempien vuosien valtuudet	496 967								5 593	27	25	25	0	78				
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		3 500	0	3 500	3 500	0	3 500	0	0	0	0	0	0	0				
31.24.78. Eräät tiehankkeet	208 369	100 000	18 445	9 956	108 489	107 870	108 489	107 870	86 340	23 914	954	464	0	25 332				
Aikaisempien vuosien valtuudet	208 369								80 325	20 917	474	0	0	21 391				
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		100 000	18 445	9 956	108 489	107 870	108 489	107 870	6 015	2 997	480	464	0	3 941				

Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö	Talousarvio- ja määrärahojen käyttö
31.24.21. Perustienpito	496 967	3 500	0	3 500	3 500	0	3 500	0	5 593	27	25	25	0	78				
Aikaisempien vuosien valtuudet	496 967								5 593	27	25	25	0	78				
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		3 500	0	3 500	3 500	0	3 500	0	0	0	0	0	0	0				
31.24.78. Eräät tiehankkeet	208 369	100 000	18 445	9 956	108 489	107 870	108 489	107 870	86 340	23 914	954	464	0	25 332				
Aikaisempien vuosien valtuudet	208 369								80 325	20 917	474	0	0	21 391				
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		100 000	18 445	9 956	108 489	107 870	108 489	107 870	6 015	2 997	480	464	0	3 941				

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Unsitut 2006	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarirahoitushankkeet													
Aikaisempien vuosien valtuudet	355 329	0	699 608	699 608	639 912	59 696	28 661	19 633	18 400	28 531	727 953	794 517	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	355 329	0	699 608	699 608	639 912	59 696	28 004	17 873	17 800	17 800	101 789	155 262	
		0	699 608	699 608	639 912	59 696	657	1 760	600	10 731	626 164	639 255	
31.30.21. Merenkulkulaitoksen toimintamenot													
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	0	90 000	0	90 000	0	90 000	0	0	0	0	0	0	
	90 000	0	90 000	90 000	0	90 000	0	0	0	0	0	0	
31.30.77. Väyläverkon kehittäminen													
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	0	0	9 468	9 468	5 601	3 867	1 799	3 802	0	0	0	3 802	
	0	0	9 468	9 468	5 601	3 867	1 799	3 802	0	0	0	3 802	
31.30.78. Eräät vesiväylähankkeet													
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	0	11 000	0	11 000	99	10 901	99	0	0	0	0	0	
	11 000	0	11 000	11 000	99	10 901	99	0	0	0	0	0	
31.32.40. Lastalusten hankintojen tukeminen													
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	47 513	0	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0	
- korkotuki- tms. valtuudet	47 513	0	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0	

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio menot ja määrärahatarve (1000 €)								
	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Unsitit 2006	Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä	
31.40.77. Rataverkon kehittä- minen	30 700	5 800	0	5 800	2 498	3 302	0	6 670	3 500	0	0	0	3 500
Aikaisempien vuosien valtuudet	30 700							6 670	1 002	0	0	0	1 002
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		5 800	0	5 800	2 498	3 302	0	0	2 498	0	0	0	2 498
31.40.78. Eräät ratahankkeet	337 000	0	64 600	64 600	40 860	23 740	23 740	94 697	36 031	0	0	0	36 031
Aikaisempien vuosien valtuudet	337 000							68 263	21 610	0	0	0	21 610
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		0	64 600	64 600	40 860	23 740	23 740	26 434	14 421	0	0	0	14 421
31.40.79. Radioverkon raken- taminen	17 100	40 000	0	40 000	1 760	38 240	0	3 450	3 270	0	0	0	3 270
Aikaisempien vuosien valtuudet	17 100							2 246	2 722	0	0	0	2 722
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		40 000	0	40 000	1 760	38 240	0	1 204	548	0	0	0	548
31.99.62. EU:n rakennerahas- tojen valtion rahoitusosuus lii- kenne- ja viestintäministeriön osalta	7 335	12 021	1 284	13 305	11 159	2 146	2 193	11 290	1 788	0	0	0	1 788
Aikaisempien vuosien valtuudet	7 335							1 919	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		12 021	1 284	13 305	11 159	2 146	2 193	9 371	1 788	0	0	0	1 788

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Uusittu 2006 TA:ssa	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
31.99.78. Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen	140 077	30 000	67 323	97 323	31 151	66 172	68 141	46 519	7 247	2 063	0	55 829
Aikaisempien vuosien valtuudet	140 077					66 172	64 266	32 919	7 247	2 063	0	42 229
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		30 000	67 323	97 323	31 151	66 172	3 876	13 600	0	0	0	13 600
Päätös yhteensä	1 640 390	292 321	860 728	1 153 049	742 996	410 053	306 759	138 484	26 627	31 083	727 953	924 147
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	1 640 390						257 304	97 070	25 547	19 888	101 789	244 294
- korkotuki- tms. valtuudet	47 513						19	0	0	0	0	0
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		292 321	860 728	1 153 049	742 996	410 053	49 455	41 414	1 080	11 195	626 164	679 853

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	940 661 904,74	1 017 599 000	861 144 432,55	107 809 951,65	968 954 384,20	48 644 615,80	121 845 203,70	494 554 203,70	338 025 212,85	144 753 586,47	338 025 212,85	144 753 586,47
32.10. Hallinto	148 517 657,24	153 332 000	140 606 280,71	14 346 084,31	154 952 365,02	-1 620 365,02	13 242 845,78	120 002 845,78	105 045 624,22	14 939 384,29	105 045 624,22	14 939 384,29
32.10.19. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	34 596 705,17	36 000 000	37 649 811,79		37 649 811,79	-1 649 811,79						
32.10.21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 667 000,00	23 569 000	19 418 753,30	3 950 246,70	23 369 000,00	-	4 740 034,33	28 109 034,33	24 141 787,63	3 950 246,70	24 141 787,63	3 950 246,70
32.10.22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	73 146 000,00	77 127 000	70 624 008,34	6 502 991,66	77 127 000,00	-	5 110 898,26	82 237 898,26	75 734 153,51	6 502 991,66	75 734 153,51	6 502 991,66
32.10.24. Tutkimus- ja selvitystointa (siirtomääräraha 3 v)	6 208 000,00	6 264 000	2 371 154,05	3 892 845,95	6 264 000,00	-	3 391 913,19	9 655 913,19	5 169 683,08	4 486 145,93	5 169 683,08	4 486 145,93
32.10.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arvio määräraha)	7 010 462,95	7 020 000	6 993 440,09		6 993 440,09	26 559,91						
32.10.92. Korvaus valtion ydinjätteenhuolto rahastolle (arvio määräraha)	4 881 489,12	3 542 000	3 541 113,14		3 541 113,14	886,86						
32.10.95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arvio määräraha)	8 000,00	10 000	8 000,00		8 000,00	2 000,00						
32.20. Teknologia- ja innovaatiopolitiikka	514 061 044,57	536 521 000	477 490 332,39	40 428 881,93	517 919 214,32	18 601 785,68	46 404 372,24	221 645 372,24	181 150 501,98	40 494 858,00	181 150 501,98	40 494 858,00
32.20.21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 208 000,00	41 410 000	37 661 920,19	3 748 079,81	41 410 000,00	-	2 808 191,25	44 218 191,25	40 470 111,44	3 748 079,81	40 470 111,44	3 748 079,81
32.20.22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	68 799 000,00	69 790 000	54 118 758,36	15 671 241,64	69 790 000,00	-	22 305 449,45	92 095 449,45	76 424 207,81	15 671 241,64	76 424 207,81	15 671 241,64

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)
32.20.23. Turvateknikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 623 000,00	9 777 000	8 043 514,35	1 733 485,65	9 777 000,00	9 777 000,00	9 777 000,00	-	1 115 410,28	10 892 410,28	9 158 924,63	1 733 485,65
32.20.24. Kulttuuritutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 834 000,00	1 944 000	1 517 152,85	426 847,15	1 944 000,00	1 944 000,00	1 944 000,00	-	298 815,29	2 242 815,29	1 815 968,14	426 847,15
32.20.25. Mittateknikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 684 000,00	5 265 000	3 134 343,25	2 130 656,75	5 265 000,00	5 265 000,00	5 265 000,00	-	2 567 639,72	7 832 639,72	5 701 982,97	2 130 656,75
32.20.26. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 274 000,00	26 752 000	22 495 274,80	4 256 725,20	26 752 000,00	26 752 000,00	26 752 000,00	-	4 223 622,03	30 975 622,03	26 718 884,57	4 256 725,20
32.20.27. Teknologian tutkimustoiminta (arviomääräraha)	142 709 620,30	151 286 000	141 140 778,73		141 140 778,73	141 140 778,73	141 140 778,73	10 145 221,27				
32.20.28. Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot (siirtomääräraha 2 v)	15 170 000,00	13 870 000	1 452 154,27	12 417 845,73	13 870 000,00	13 870 000,00	13 870 000,00	-	12 090 070,63	25 960 070,63	13 542 224,90	12 417 845,73
32.20.29. FinChi-innovaatiokeskuksen perustaminen ja käynnistäminen Shanghaissa (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00											
32.20.40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	134 876 323,68	145 931 000	140 648 022,61		140 648 022,61	140 648 022,61	140 648 022,61	5 282 977,39			940 008,14	40 343,89
32.20.41. Valtionavustus erälle yhteisölle keksintö-, laatu- ja standardisointitoimintojen edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	6 214 000,00	6 433 000	6 389 000,00	44 000,00	6 433 000,00	6 433 000,00	6 433 000,00	-	14 821,56	6 447 821,56	6 378 189,38	69 632,18
32.20.70. Geologian tutkimuskeskuksen alustankinta (arviomääräraha)	252 000,00											

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arvionmääräraha)	61 417 100,59	64 063 000	60 889 412,98	60 889 412,98	60 889 412,98	3 173 587,02							
32.30. Yrityspolitiikka	167 238 568,35	163 307 000	135 908 442,07	135 908 442,07	141 901 468,07	21 405 531,93							
32.30.21. Patenti- ja rekisterihallituksen toimintameno (siirtomääräraha 3 v)	-1 648 905,55	4 177 000	-814 740,58	4 177 000,00	3 362 259,42	814 740,58		1 027 000,00	5 204 000,00	-814 672,58	5 203 932,00		
32.30.40. Haja-asutusalueiden vähittäiskauppojen investointituki (siirtomääräraha 3 v)	1 800 000,00							3 335 157,00	3 335 157,00	1 263 849,00	1 573 125,00		
32.30.41. Toimintatuki Finnvera Oyj:lle (kiinteä määräraha)	336 000,00	336 000	336 000,00	336 000,00	336 000,00	0,00							
32.30.42. Finnvera Oyj:n korkouet (arvionmääräraha)	17 494 337,87	17 320 000	16 178 757,83	16 178 757,83	16 178 757,83	1 141 242,17							
32.30.43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arvionmääräraha)	12 923 119,33	17 200 000	15 313 774,96	15 313 774,96	15 313 774,96	1 886 225,04							
32.30.44. Alueellisen kuljetustuki (Yrittäjyyden politiikkaohjelma) (arvionmääräraha)	4 077 081,00	3 540 000	3 727 513,00	3 727 513,00	3 727 513,00	-187 513,00							
32.30.45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arvionmääräraha)	18 014 345,00	21 455 000	16 193 791,00	16 193 791,00	16 193 791,00	5 261 209,00							
32.30.46. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	13 660 000,00							13 660 000,00	13 660 000,00	6 741 999,90	6 918 000,10		
32.30.47. Valtionavustus kehittämispalvelutoimintaan ja eräille yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)	3 561 000,00	5 061 000	3 244 974,00	1 816 026,00	5 061 000,00	-		951 086,53	6 012 086,53	4 137 794,00	1 874 292,53		
32.30.48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arvionmääräraha)	1 361 330,62	3 300 000	2 724 086,09	2 724 086,09	2 724 086,09	575 913,91							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.30.49. Korkotuki Suomen Vienti- luotto Oy:n myöntämälle luotoille (arviomääräraha)	0,00	20 000	0,00	0,00	0,00	20 000,00							
32.30.60. Siirrot valtiontakuurahas- toon (arviomääräraha)	0,00	14 000 000	10 702 295,98		10 702 295,98	3 297 704,02							
32.30.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus													
32.30.63. Velkakonversioista aiheu- tuvien maksuoritusten hoitaminen (siirtomäärära- ha 3 v)	70 660 260,08	76 898 000	68 301 989,79		68 301 989,79	8 596 010,21							
32.40. Kuluttaja- ja kilpailu- politiikka	25 000 000,00							25 000 000,00		0,00	25 000 000,00		
32.40.21. Kuluttajaviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	5 760 000,00	5 865 000	4 809 434,26	1 055 565,74	5 865 000,00	-		8 111 510,80		6 676 510,80	5 620 945,06	1 055 565,74	
32.40.24. Kuluttajavaltuslautakun- nan toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	1 590 000,00	1 120 000	1 120 000,00	0,00	1 120 000,00	0,00		57 247,10		1 177 247,10	1 177 247,10	0,00	
32.40.26. Kilpailuviraston toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	4 688 000,00	5 074 000	3 823 425,22	1 250 574,78	5 074 000,00	-		838 791,18		5 912 791,18	4 662 216,40	1 250 574,78	
32.40.31. Korvaus talous- ja velka- neuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	5 860 000,00	5 311 000	5 311 000,00	0,00	5 311 000,00	0,00		0,00		5 311 000,00	5 311 000,00	0,00	
32.40.50. Valtionavustus kuluttaja- järjestöille (kiinteä määrä- raha)	673 000,00	673 000	673 000,00		673 000,00	0,00							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Tilinpäätös 2005	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005
32.50. Kansainvälistymispoliittika	56 766 670,50	59 383 000	56 904 547,87	1 709 151,31	58 613 699,18	769 300,82	1 919 707,18	18 206 707,18	16 497 555,87	1 709 151,31		
32.50.21. Matkailun edistämiskeskukseen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 182 000,00	16 287 000	14 577 848,69	1 709 151,31	16 287 000,00	-	1 919 707,18	18 206 707,18	16 497 555,87	1 709 151,31		
32.50.40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)	16 988 670,50	19 000 000	18 230 699,18		18 230 699,18	769 300,82						
32.50.41. Avustus ulkomaankauppaa edistävälle järjestölle ja Finpro ry:lle (kiinteää määräraha)	23 596 000,00	24 096 000	24 096 000,00		24 096 000,00	0,00						
32.60. Energiapolitiikka	34 124 964,08	71 580 000	22 997 970,03	39 093 667,58	62 091 637,61	9 488 362,39	11 838 485,89	55 718 485,89	6 692 744,24	39 425 741,65		
32.60.21. Energiamarkkina- ja viraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 086 000,00	830 000	564 595,39	265 404,61	830 000,00	-	737 418,06	1 567 418,06	1 302 013,45	265 404,61		
32.60.27. Energiansäätön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000,00	3 400 000	1 671 787,03	1 728 212,97	3 400 000,00	-	1 501 017,83	4 901 017,83	2 840 730,79	2 060 287,04		
32.60.40. Energiatuki (arviomääräraha)	29 580 431,91	27 700 000	18 211 637,61		18 211 637,61	9 488 362,39						
32.60.41. Avustus koelaitosten rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)		9 600 000	0,00	9 600 000,00	9 600 000,00	-	9 600 000,00	19 200 000,00	0,00	9 600 000,00		
32.60.42. Kioton mekanismien käytöt (siirtomääräraha 3 v)		30 000 000	2 500 000,00	27 500 000,00	30 000 000,00	-		30 000 000,00	2 500 000,00	27 500 000,00		
32.60.45. Energiainvestointien kotutuki (arviomääräraha)	8 532,17											
32.60.50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)	50 000,00	50 000	49 950,00	50,00	50 000,00	-	50,00	50 050,00	50 000,00	50,00		

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusittu 2006	Käytetty	Uusittu 2006	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.70. Omistajapolitiikka	1 382 000,00	15 433 000	11 500 000,00	3 933 000,00	15 433 000,00	0,00	2 759 000,00	6 692 000,00	538 407,66	5 308 961,07				
32.70.80. Lainat Airbus-yhteistyö- hankeille (siirtomääräraha 2 v)		2 551 000	0,00	2 551 000,00	2 551 000,00	-	2 551 000,00	0,00	0,00	2 551 000,00				
32.70.87. Pääomaliina Finnvera Oyj:lle (kiinteä määräraha)		11 500 000	11 500 000,00		11 500 000,00	0,00								
32.70.88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	1 382 000,00	1 382 000	0,00	1 382 000,00	1 382 000,00	-	2 759 000,00	4 141 000,00	538 407,66	2 757 961,07				

Pääluokan 32 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uuden 2005 valtuudet		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarvio- ja määrärahojen menot 2005		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarvio- ja määrärahojen menot 2006		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarvio- ja määrärahojen menot 2007		Valtuuksien käyttöä aiheuttaneet talousarvio- ja määrärahojen menot 2008		Määrärahojen käyttöä aiheuttaneet valtuudet	
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu 2006	Käytetty	Uusittu 2006	Käytetty	Uusittu 2006	Käytetty	Uusittu 2006	Määrärahojen käyttöä aiheuttaneet valtuudet
32.20.27. Teknologinen tutkimustoiminta	698 383	156 859	0	156 859	156 859	141 141	67 044	31 617	4 641	1 569	104 871	
Aikaisempien vuosien valtuudet	698 383					76 088	12 143	2 554	1 504	0	16 201	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		156 859	0	156 859	156 859	65 053	54 901	29 063	3 137	1 569	88 670	
32.20.40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen	857 461	179 187	0	179 187	179 187	140 648	131 036	80 028	28 510	5 579	245 153	
Aikaisempien vuosien valtuudet	857 461					121 832	70 410	27 340	4 926	431	103 107	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		179 187	0	179 187	179 187	18 816	60 626	52 688	23 584	5 148	142 046	

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Käyttämättä Usittu 2006	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
32.30.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta	408 346	104 013	25 331	129 344	95 184	34 160	34 135	68 169	97 247	22 205	19 037	0	138 489
Aikaisempien vuosien valtuudet	408 346							53 468	54 838	3 169	0	0	58 007
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		104 013	25 331	129 344	95 184	34 160	34 135	14 701	42 409	19 037	19 037	0	80 483
32.30.63. Velkakeräsiöistä aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen	0	0	0	0	0	0	0	0	25 000	0	0	0	25 000
Aikaisempien vuosien valtuudet	0							0	25 000	0	0	0	25 000
32.50.40. Toimialakohtainen yritysten kansainvälistyminen	89 633	16 738	0	16 738	16 738	0	0	18 231	7 730	2 050	350	100	10 230
Aikaisempien vuosien valtuudet	89 633							6 254	4 230	1 050	150	50	5 480
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		16 738	0	16 738	16 738	0	0	11 976	3 500	1 000	200	50	4 750
32.60.40. Energiatuki	201 270	31 228	0	31 228	31 127	101	0	18 212	33 925	20 127	5 686	2 141	61 879
Aikaisempien vuosien valtuudet	201 270							16 902	19 146	10 014	1 951	1 271	32 382
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		31 228	0	31 228	31 127	101	0	1 310	14 779	10 113	3 735	870	29 497
Päälluokka yhteensä	3 545 245	5 841 078	26 234	5 867 312	4 084 690	1 782 622	34 135	492 173	449 850	208 190	87 078	35 169	780 288
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	3 545 245							344 164	227 487	60 733	15 906	5 322	309 447
- korkotuki- tms. valtuudet	902 484							15 038	13 560	9 420	6 110	3 570	32 660
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet, josta	5 841 078	26 234	0	5 867 312	4 084 690	1 782 622	34 135	148 009	222 364	147 458	71 173	29 847	470 841
- korkotuki- tms. valtuudet	5 264 644	0	0	5 264 644	3 516 738	1 747 906	0	3 865	12 031	16 550	19 680	21 810	70 071

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	9 362 590 410,27	9 986 378 000	9 801 149 353,83	119 561 447,38	9 920 710 801,21	65 667 198,79	104 292 873,94	509 845 873,94	355 673 516,93	149 257 894,54			
33.01. Sosiaali- ja terveysministeriö	61 452 243,49	70 744 000	52 543 468,96	17 592 404,76	70 135 873,72	608 126,28	15 599 762,48	62 338 762,48	42 777 044,13	18 819 924,37			
33.01.19. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio-määräraha)	13 790 108,98	15 000 000	15 278 539,96		15 278 539,96	-278 539,96							
33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 733 000,00	35 119 000	24 469 205,58	10 649 794,42	35 119 000,00	-	8 812 568,91	43 931 568,91	33 281 774,49	10 649 794,42			
33.01.29. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)			3 685 000	7 237,02	3 677 762,98	-		3 685 000,00	7 237,02	3 677 762,98			
33.01.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (5 hiv yhdessä mientien 26.98.61 ja 34.05.61 kanssa) (arvio-määräraha)	3 289 104,34	4 815 000	4 641 227,39		4 641 227,39	173 772,61							
33.01.63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000,00	7 935 000	4 670 152,64	3 264 847,36	7 935 000,00	-	5 283 845,79	13 218 845,79	8 095 478,01	4 492 366,97			
33.01.64. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)								1 503 347,78	1 503 347,78	1 392 554,61			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	käyttö vuonna 2005	Talousarvion 2005 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
33.01.67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuoritteet (arvionmääräraha)	3 140 030,17	4 190 000	3 477 106,37	3 477 106,37	712 893,63							
33.02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	21 910 000,00	22 920 000	20 633 176,56	2 286 823,44	2 286 823,44	22 920 000,00	-	2 243 690,95	25 163 690,95	22 876 867,51	2 286 823,44	
33.02.21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 910 000,00	22 920 000	20 633 176,56	2 286 823,44	2 286 823,44	22 920 000,00	-	2 243 690,95	25 163 690,95	22 876 867,51	2 286 823,44	
33.03. Työttömyysturvavaltakunta	1 795 000,00	1 829 000	1 356 022,19	472 977,81	472 977,81	1 829 000,00	-	344 998,93	2 173 998,93	1 701 021,12	472 977,81	
33.03.21. Työttömyysturvavaltakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 795 000,00	1 829 000	1 356 022,19	472 977,81	472 977,81	1 829 000,00	-	344 998,93	2 173 998,93	1 701 021,12	472 977,81	
33.04. Tarkastuslautakunta	1 630 000,00	2 054 000	1 859 410,98	194 589,02	194 589,02	2 054 000,00	-	7 574,15	2 061 574,15	1 866 985,13	194 589,02	
33.04.21. Tarkastuslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 630 000,00	2 054 000	1 859 410,98	194 589,02	194 589,02	2 054 000,00	-	7 574,15	2 061 574,15	1 866 985,13	194 589,02	
33.06. Terveystieteiden tutkimuskeskus	4 203 816,93	4 915 000	4 386 302,55	524 659,28	524 659,28	4 910 961,83	4 038,17	581 914,83	3 296 914,83	2 772 255,55	524 659,28	
33.06.21. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 670 000,00	2 715 000	2 190 340,72	524 659,28	524 659,28	2 715 000,00	-	581 914,83	3 296 914,83	2 772 255,55	524 659,28	
33.06.26. Mielentilatutkimustoiminnan menot (arvionmääräraha)	1 533 816,93	2 200 000	2 195 961,83	400 000,00	400 000,00	2 195 961,83	4 038,17	0,00	38 897 000,00	38 497 000,00	400 000,00	
33.07. Työterveyslaitos	37 162 000,00	38 897 000	38 497 000,00	400 000,00	400 000,00	38 897 000,00	0,00	0,00	38 897 000,00	38 497 000,00	400 000,00	
33.07.50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 162 000,00	37 697 000	37 697 000,00	0,00	0,00	37 697 000,00	0,00	0,00	37 697 000,00	37 697 000,00	0,00	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005
33.07.51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)			1 200 000	800 000,00	400 000,00		1 200 000,00		-	1 200 000,00		800 000,00	400 000,00
33.08. Kansanterveyslaitos	42 925 914,30		64 473 000	35 669 881,15	28 803 118,85		64 473 000,00		-	6 899 718,66		42 569 599,81	28 803 118,85
33.08.21. Kansanterveyslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 399 929,37		34 273 000	28 067 199,80	6 205 800,20		34 273 000,00		-	6 899 718,66		34 966 918,46	6 205 800,20
33.08.26. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	9 525 984,93		30 200 000	7 602 681,35	22 597 318,65		30 200 000,00		-	0,00		7 602 681,35	22 597 318,65
33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	5 047 000,00		5 035 000	3 725 561,73	1 309 438,27		5 035 000,00		-	1 424 107,49		5 149 669,22	1 309 438,27
33.09.21. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 047 000,00		5 035 000	3 725 561,73	1 309 438,27		5 035 000,00		-	1 424 107,49		5 149 669,22	1 309 438,27
33.10. Säteilysuojakeskus	11 330 000,00		12 016 000	9 186 903,29	2 829 096,71		12 016 000,00		-	2 339 944,16		11 526 847,45	2 829 096,71
33.10.21. Säteilysuojakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 330 000,00		12 016 000	9 186 903,29	2 829 096,71		12 016 000,00		-	2 339 944,16		11 526 847,45	2 829 096,71
33.11. Lääkelaitos ja Lääkehoidon kehittämiskeskus	2 284 399,83		2 574 000	-1 675 665,63	2 077 067,66		401 402,03		-	2 172 597,97		4 844 952,00	2 077 067,66
33.11.21. Lääkelaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	959 399,83		1 249 000	-2 172 597,97	1 249 000,00		-923 597,97		-	1 249 000,00		-923 597,97	1 249 000,00
33.11.22. Lääkehoidon kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 325 000,00		1 325 000	496 932,34	828 067,66		1 325 000,00		-	1 021 952,00		1 518 884,34	828 067,66

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2005	2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.12. Valtion koulukodit	588 000,00	588 000	4 551,33	583 448,67	588 000,00	588 000,00	588 000,00	588 000,00	-	579 694,25	321 673,26	321 673,26	583 448,67
33.12.21. Valtion koulukodien toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	588 000,00	588 000	4 551,33	583 448,67	588 000,00	588 000,00	588 000,00	588 000,00	-	579 694,25	321 673,26	321 673,26	583 448,67
33.13. Työsuojelun piirihallinto	22 608 000,00	23 863 000	19 235 927,49	4 627 072,51	23 863 000,00	23 863 000,00	23 863 000,00	23 863 000,00	-	3 556 970,31	22 792 897,80	22 792 897,80	4 627 072,51
33.13.21. Työsuojelupiirien toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	22 608 000,00	23 863 000	19 235 927,49	4 627 072,51	23 863 000,00	23 863 000,00	23 863 000,00	23 863 000,00	-	3 556 970,31	22 792 897,80	22 792 897,80	4 627 072,51
33.14. Valtion mielisairaalat	204 283,62	607 000	91 083,77	515 916,23	607 000,00	607 000,00	607 000,00	607 000,00	-	607 000,00	128 786,30	128 786,30	515 916,23
33.14.21. Valtion mielisairaaloiden toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	204 283,62	607 000	91 083,77	515 916,23	607 000,00	607 000,00	607 000,00	607 000,00	-	607 000,00	128 786,30	128 786,30	515 916,23
33.15. Perhekustannusten taseus	1 432 853 176,36	1 429 050 000	1 428 812 914,31	1 428 812 914,31	1 428 812 914,31	1 428 812 914,31	1 428 812 914,31	1 428 812 914,31	237 085,69				
33.15.51. Äitysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksioittamiseen (arvioimääräraha)	11 100 000,00	11 250 000	11 250 000,00		11 250 000,00	11 250 000,00	11 250 000,00	11 250 000,00	0,00				
33.15.52. Lapsilisät (arvioimääräraha)	1 421 200 000,00	1 416 800 000	1 416 800 000,00		1 416 800 000,00	1 416 800 000,00	1 416 800 000,00	1 416 800 000,00	0,00				
33.15.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arvioimääräraha)	553 176,36	1 000 000	762 914,31		762 914,31	762 914,31	762 914,31	762 914,31	237 085,69				
33.16. Yleinen perhe-eläke	39 159 996,22	39 300 000	38 354 102,74		38 354 102,74	38 354 102,74	38 354 102,74	38 354 102,74	945 897,26				
33.16.50. Yleinen perhe-eläke (arvioimääräraha)	39 159 996,22												
33.16.60. Yleinen perhe-eläke (arvioimääräraha)		39 300 000	38 354 102,74		38 354 102,74	38 354 102,74	38 354 102,74	38 354 102,74	945 897,26				
33.17. Työttömyysturva	717 430 744,03	704 000 000	700 828 851,10		700 828 851,10	700 828 851,10	700 828 851,10	700 828 851,10	3 171 148,90				
33.17.50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arvioimääräraha)	592 000 000,00	571 000 000	570 998 710,78		570 998 710,78	570 998 710,78	570 998 710,78	570 998 710,78	1 289,22				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös 2005		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.17.51. Työtönnyysturvallain mukainen perusturva (arvio-määräraha)	99 000 000,00	74 000 000	74 000 000,00				74 000 000,00	0,00						
33.17.53. Valtionosuus koulutuspäivärahasta (arviomääräraha)	10 721 361,70	11 000 000	10 330 140,32				10 330 140,32	669 859,68						
33.17.54. Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (arviomääräraha)	15 709 382,33	18 000 000	16 700 000,00				16 700 000,00	1 300 000,00						
33.17.55. Valtionosuus vuorotellukorvauksesta (arviomääräraha)														
33.18. Sairausvakuutus	769 618 757,75	976 260 000	950 544 549,88				950 544 549,88	25 715 450,12						
33.18.60. Valtion osuus sairausvakuutuslaita johtuvista mekkuuslaisista johtuvista menoista (arviomääräraha)	769 618 757,75	976 260 000	950 544 549,88				950 544 549,88	25 715 450,12						
33.19. Eläkevakuutus	1 604 806 325,83	1 614 001 000	1 599 064 717,59				1 599 064 717,59	14 936 282,41						
33.19.50. Valtion osuus merimeseläkekassan menoista (arviomääräraha)	35 417 504,20	37 000 000	36 800 000,00				36 800 000,00	200 000,00						
33.19.51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	411 116 715,48	418 000 000	416 300 000,00				416 300 000,00	1 700 000,00						
33.19.52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	58 700 000,00	52 000 000	51 900 000,00				51 900 000,00	100 000,00						
33.19.53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)		1 000	0,00				0,00	1 000,00						
33.19.60. Valtion osuus kansaneläkelaisia johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 099 572 106,15	1 107 000 000	1 094 064 717,59				1 094 064 717,59	12 935 282,41						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.20. Tapaturmavakuutus	13 000 000,00	13 000 000	13 300 000,00	13 300 000,00	13 300 000,00	13 300 000,00	13 300 000,00	-300 000,00				
33.20.53. Valtion osuus maatalous- yrittäjien tapaturmavakuu- tuksen kustannuksista (arvionmääräraha)	13 000 000,00	13 000 000	13 300 000,00	13 300 000,00	13 300 000,00	13 300 000,00	13 300 000,00	-300 000,00				
33.21. Rintamaveteraanien eläkkeet	96 011 843,41	88 700 000	87 676 028,51	87 676 028,51	87 676 028,51	87 676 028,51	87 676 028,51	1 023 971,49				
33.21.52. Rintamalisät ja asumistuki (arvionmääräraha)	96 011 843,41	88 700 000	87 676 028,51	87 676 028,51	87 676 028,51	87 676 028,51	87 676 028,51	1 023 971,49				
33.22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	251 463 351,51	245 508 000	245 049 441,97	246 402 030,78	246 402 030,78	246 402 030,78	246 402 030,78	-894 030,78			2 973 912,40	1 352 588,81
33.22.50. Sotilasvammakorvaukset (arvionmääräraha)	248 535 351,51	242 400 000	243 294 030,78	243 294 030,78	243 294 030,78	243 294 030,78	243 294 030,78	-894 030,78				
33.22.51. Valtion korvaus partisaanien uhreille (siirtomääräraha, 3 v)		200 000	62 002,85	137 997,15	200 000,00	200 000,00	200 000,00	-	29 497,15	229 497,15	91 500,00	137 997,15
33.22.56. Valtionapu sotainvalidiin puolisoiden kuntoutustoi- mintaan (siirtomääräraha 2 v)	2 760 000,00	2 760 000	1 646 882,70	1 113 117,30	2 760 000,00	2 760 000,00	2 760 000,00	-	1 073 739,70	3 833 739,70	2 720 622,40	1 113 117,30
33.22.57. Rintama-avustus eräille ul- komaalaisille vapaaehtoi- sille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	160 000,00	140 000	38 525,64	101 474,36	140 000,00	140 000,00	140 000,00	-	115 264,36	255 264,36	153 790,00	101 474,36
33.22.59. Valtionapu rintamavete- raanien kuntoutustoimin- taan (siirtomääräraha 2 v)	8 000,00	8 000	8 000,00	0,00	8 000,00	8 000,00	8 000,00	0,00	0,00	8 000,00	8 000,00	0,00
33.23. Muu sodista kärsineiden turva	2 498 673,74	2 550 000	2 405 505,24	2 405 505,24	2 405 505,24	2 405 505,24	2 405 505,24	144 494,76				
33.23.30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (ar- vionmääräraha)	2 498 673,74	2 550 000	2 405 505,24	2 405 505,24	2 405 505,24	2 405 505,24	2 405 505,24	144 494,76				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.28. Muu toimeentuloturva	29 680 000,00	50 960 000	48 181 587,94	48 181 587,94	48 181 587,94	2 778 412,06						
33.28.50. Sotilasavustus (arvionmääräraha)	14 770 000,00	15 200 000	15 200 000,00		15 200 000,00	0,00						
33.28.51. Maahanmuuttajan erityistuki (arvionmääräraha)	14 910 000,00	17 060 000	16 790 000,00		16 790 000,00	270 000,00						
33.28.60. Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuki (arvionmääräraha)	18 700 000	18 700 000	16 191 587,94		16 191 587,94	2 508 412,06						
33.32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	3 563 173 148,97	3 925 188 000	3 872 872 562,55	49 643 501,93	3 922 516 064,48	2 671 935,52	55 331 728,80	113 161 728,80	34 141 353,06	78 112 429,48		
33.32.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arvionmääräraha)	3 318 119 652,00	3 673 000 000	3 673 070 586,00		3 673 070 586,00	-70 586,00						
33.32.31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arvionmääräraha)	6 649 648,00	800 000	428 054,00		428 054,00	371 946,00						
33.32.32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustointaan (kiinteä määräraha)	48 712 903,00	40 747 000	40 740 653,68		40 740 653,68	6 346,32						
33.32.33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkärin- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arvionmääräraha)	77 903 030,01	90 170 000	87 172 266,84		87 172 266,84	2 997 733,16						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
									Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.32.34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaisista sekä potilassiirroista aiheutuvien kustannuksiin (arviomääräraha)	2 230 181,96	2 370 000	3 003 504,96	3 003 504,96	-633 504,96								
33.32.35. Valtion korvaus lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän menoihin (kiinteä määräraha)	47 227 000,00	55 271 000	55 271 000,00	55 271 000,00	0,00								
33.32.36. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	52 330 000,00	54 430 000	5 186 498,07	49 243 501,93	-	55 331 728,80	109 761 728,80	31 141 353,06	77 712 429,48				
33.32.37. Valtionavustus sairaanhoidon hankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)													
33.32.39. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	6 999 734,00	5 000 000	4 999 999,00	4 999 999,00	1,00								
33.33. Eräät sosiaali- ja terveydenhuollon menot	3 000 000,00	3 400 000	3 000 000,00	400 000,00	-	0,00	3 400 000,00	3 000 000,00	400 000,00				
33.33.23. Oikeuslääketeollisuuden menot (arviomääräraha)	7 040 162,00	6 791 000	7 840 573,93	7 840 573,93	-1 049 573,93	6 423 652,23	7 840 573,93	6 163 397,76	6 423 652,23				
		6 191 000	7 240 573,93	7 240 573,93	-1 049 573,93								

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Talousarvion 2005 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	600 000,00	600 000	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	0,00	6 423 652,23	6 423 652,23	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.33.31. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600 000,00	600 000	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	0,00	6 423 652,23	6 423 652,23	6 163 397,76				
33.33.32. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin														
33.33.63. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arvionmääräraha)	6 440 162,00													
33.53. Terveysten edistäminen ja terveysvalvonta	9 753 351,45	9 860 000	4 309 003,84	5 550 996,16	9 860 000,00	9 860 000,00	-	4 313 191,56	14 173 191,56	8 622 195,40	5 550 996,16			
33.53.23. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	850 000,00	950 000	714 912,94	235 087,06	950 000,00	950 000,00	-	125 381,40	1 075 381,40	840 294,34	235 087,06			
33.53.24. Tartuntatautiin valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 353 351,45	1 360 000	552 906,63	807 093,37	1 360 000,00	1 360 000,00	-	0,00	1 360 000,00	552 906,63	807 093,37			
33.53.50. Terveysten edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	7 550 000,00	7 550 000	3 041 184,27	4 508 815,73	7 550 000,00	7 550 000,00	-	4 187 810,16	11 737 810,16	7 228 994,43	4 508 815,73			
33.57. Lomatoiminta	207 016 220,83	207 250 000	201 748 637,13		201 748 637,13	201 748 637,13	5 501 362,87							
33.57.40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arvionmääräraha)	192 464 384,25	192 500 000	186 999 999,06		186 999 999,06	186 999 999,06	5 500 000,94							
33.57.50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintotoimien (kiinteä määräraha)	14 551 836,58	14 750 000	14 748 638,07		14 748 638,07	14 748 638,07	1 361,93							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005	Talousarvion 2005	Talousarvion 2005 määrärahojen siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö	405 945 000,00	423 445 000	414 647 252,73	797 747,27	415 445 000,00	8 000 000,00	8 000 000,00	549 471,93	110 994 471,93	110 196 724,66	797 747,27	
33.92.50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	308 000 000,00	313 000 000	305 000 000,00		305 000 000,00		8 000 000,00					
33.92.55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökuks-tannuksiin (siirto-määräraha 2 v)	59 707 000,00	59 707 000	59 707 000,00	0,00	59 707 000,00	0,00	0,00	0,00	59 707 000,00	59 707 000,00	0,00	
33.92.58. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	2 450 000,00	2 950 000	2 519 235,99	430 764,01	2 950 000,00			299 111,14	3 249 111,14	2 818 347,13	430 764,01	
33.92.59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	35 788 000,00	47 788 000	47 421 016,74	366 983,26	47 788 000,00			250 360,79	48 038 360,79	47 671 377,53	366 983,26	

Pääluokan 33 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)											
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty valtuus	Uusittu 2006 TA:ssa	Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve yh- teensä
33.01.62. EU:n rakennerrahasto- jen valtion rahoitusosuus so- siaali- ja terveysministeriön osalta	12 861	6 851	8 528	15 379	4 596	10 783	10 783	4 641	3 414	1 279	400	5 093
Aikaisempien vuosien valtuudet	12 861							2 893	1 645	400	200	2 245
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		6 851	8 528	15 379	4 596	10 783	10 783	1 748	1 769	879	200	2 848
33.32.31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin	256 671	0	0	0	0	0	0	428	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet	256 671							428	0	0	0	0
Pääluokka yhteensä	269 532	6 851	8 528	15 379	4 596	10 783	10 783	5 069	3 414	1 279	400	5 093
Aikaisempien vuosien valtuudet	269 532							3 321	1 645	400	200	2 245
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		6 851	8 528	15 379	4 596	10 783	10 783	1 748	1 769	879	200	2 848

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	Talousarvio 2005	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytettyä vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle	
34. Työministeriön hallinnonala	2 182 756 944,52	2 168 263 000	2 039 163 105,38	40 310 809,88	2 079 473 915,26	88 789 084,74	44 504 400,00	219 804 400,00	174 836 276,60	44 773 239,60		
34.01. Työhallinto	59 762 347,10	58 538 000	40 376 268,97	17 915 803,59	58 292 072,56	245 927,44	18 483 403,92	55 971 403,92	33 580 475,07	22 378 233,31		
34.01.19. Työministeriön hallinnonalan arvontilaisveronotot (arviomääräraha)	21 404 406,58	19 520 000	19 404 952,61		19 404 952,61	115 047,39						
34.01.21. Työministeriön toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	22 231 000,00	22 617 000	16 455 270,05	6 161 729,95	22 617 000,00	-	4 533 492,48	27 150 492,48	20 988 762,53	6 161 729,95		
34.01.22. Työvoimaopiston toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	758 000,00	767 000	539 407,63	227 592,37	767 000,00	-	228 638,56	995 638,56	768 046,19	227 592,37		
34.01.23. Työelämäohjelmat ja työlläisyystutkimus (siirtomääräraha 3 v)	5 048 000,00	5 124 000	1 144 588,69	3 979 411,31	5 124 000,00	-	6 671 079,93	11 795 079,93	6 279 789,62	5 502 594,77		
34.01.63. Valtionavustus työelämäohjelmahankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	8 980 000,00	8 980 000	1 432 930,04	7 547 069,96	8 980 000,00	-	7 050 192,95	16 030 192,95	5 543 876,73	10 486 316,22		
34.01.67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	1 340 940,52	1 530 000	1 399 119,95		1 399 119,95	130 880,05						
34.05. Euroopan rakennerrahastojen ohjelmien toteutus	199 060 994,17	217 640 000	199 789 891,62		199 789 891,62	17 850 108,38						
34.05.61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (140 htv yhdessä momenttien 34.05.62. ja 29.98.61. kanssa) (arviomääräraha)	120 167 185,43	133 055 000	123 253 466,36		123 253 466,36	9 801 533,64						
34.05.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)	78 893 808,74	84 585 000	76 536 425,26		76 536 425,26	8 048 574,74						

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisellä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005
34.06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	1 811 427 853,26	1 773 656 000	1 691 622 872,83	22 395 005,88	1 714 017 878,71	59 638 121,29	26 020 996,08	163 732 996,08	141 155 801,94	22 395 005,88			
34.06.21. Työvoima-asiaan paikallishallinnon toimintameno-													
(siirtomääräraha 2 v)	137 592 742,63	137 712 000	115 316 994,12	22 395 005,88	137 712 000,00	-	26 020 996,08	163 732 996,08	141 155 801,94	22 395 005,88			
34.06.29. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (arviomääräraha)	499 675 542,71												
34.06.31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavaan työtoiminnan järjestämisestä (Työllisyysohjelma) (arviomääräraha)	3 570 115,78	6 500 000	4 125 583,45		4 125 583,45	2 374 416,55							
34.06.50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	124 559 029,74	144 590 000	129 678 908,21		129 678 908,21	14 911 091,79							
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)		491 136 000	455 572 532,85		455 572 532,85	35 563 467,15							
34.06.52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	1 016 688 200,36	965 208 000	961 226 893,03		961 226 893,03	3 981 106,97							
34.06.64. Työllisyysperusteiset siirto-													
toimet investointeihin (arviomääräraha)	29 342 222,04	28 510 000	25 701 961,17		25 701 961,17	2 808 038,83							
34.07. Pakolaisten ja siirtolaisten-	86 716 376,51	89 811 000	81 775 140,82	0,41	81 775 141,23	8 035 858,77	0,00	100 000,00	99 999,59	0,41			
asiat													
34.07.21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto-													
toiminta valtion osalta (arviomääräraha)	8 115 418,77	8 573 000	8 264 731,24		8 264 731,24	308 268,76							

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
34.07.29. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arvionmääräraha)	612 248,36	900 000	562 508,59	562 508,59	337 491,41									
34.07.30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentuloutteen sekä heille annettun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksien (arvionmääräraha)	7 455 475,34	9 300 000	6 180 306,38	6 180 306,38	3 119 693,62									
34.07.31. Syrjinnän vastainen toiminta (siirtomääräraha 3 v)	100 000,00	100 000	99 999,59	99 999,59	-					0,00	100 000,00	99 999,59	0,41	
34.07.63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arvionmääräraha)	70 433 234,04	70 938 000	66 667 595,02	66 667 595,02	4 270 404,98									
34.99. Työministeriön hallinnon muut menot	25 789 373,48	28 618 000	25 598 931,14	25 598 931,14	3 019 068,86									
34.99.23. Siviilipalvelus (arvionmääräraha)	3 855 362,15	3 818 000	3 856 768,59	3 856 768,59	-38 768,59									
34.99.50. Palkkaturva (arvionmääräraha)	21 159 322,02	24 000 000	21 161 161,26	21 161 161,26	2 838 838,74									
34.99.51. Eräät merimiespalvelut (arvionmääräraha)	774 689,31	800 000	581 001,29	581 001,29	218 998,71									

Pääluokan 34 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Uusittu 2006	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve yhteensä	
34.05.61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin	563 947	158 078	66 069	66 069	224 147	140 941	83 206	83 205	122 843	135 459	29 255	0	164 714
Aikaisempien vuosien valtuudet	563 947								84 358	62 099	150	0	62 249
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		158 078	66 069	66 069	224 147	140 941	83 206	83 205	38 485	73 360	29 105	0	102 466
34.05.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta	352 988	103 232	66 954	66 954	170 186	91 694	78 493	78 493	75 895	85 619	7 600	689	93 909
Aikaisempien vuosien valtuudet	352 988								43 184	34 586	61	286	34 933
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		103 232	66 954	66 954	170 186	91 694	78 493	78 493	32 711	51 033	7 540	403	58 976
34.06.00. Työvoimapolitiikan toimeenpano	30 710	0	0	0	0	0	0	0	4 155	4 096	132	0	4 229
Aikaisempien vuosien valtuudet	30 710								4 155	4 096	132	0	4 229
34.06.29. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	128 813	0	0	0	0	0	0	0	61 764	7 835	127	0	7 962
Aikaisempien vuosien valtuudet	128 813								61 764	7 835	127	0	7 962
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet	0	117 300	0	0	117 300	65 533	51 767	0	0	60 072	4 656	806	65 533
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		117 300	0	0	117 300	65 533	51 767	0	0	60 072	4 656	806	65 533

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)												
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Uusitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty valtuudet	Käyttämättä Usittu 2006 TA:ssa	Talousarvio-menot 2005	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
34.06.64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin	63 194	28 218	15 927	44 145	29 901	14 244	14 244	21 495	26 007	4 053	173	2 200	32 433
Aikaisempien vuosien valtuudet	63 194							15 167	7 624	731	0	520	8 875
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		28 218	15 927	44 145	29 901	14 244	14 244	6 327	18 383	3 323	173	1 679	23 559
Päälukokka yhteensä	1 139 653	406 828	148 950	555 778	328 069	227 709	175 942	286 152	319 089	45 824	1 669	2 200	368 781
Aikaisempien vuosien valtuudet	1 139 653							208 628	116 241	1 201	286	520	118 247
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		406 828	148 950	555 778	328 069	227 709	175 942	77 524	202 848	44 623	1 383	1 679	250 534

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
35. Ympäristöministeriön hallinnonala														
35.01. Ympäristöministeriö														
35.01.21. Ympäristöministeriön toimintameno (siirtomääräraha 2 v)	680 315 318,86	689 621 000	625 015 834,55	61 366 162,95	18 802 691,72	4 660 308,28	686 381 997,50	3 239 002,50	73 106 685,97	4 523 470,55	304 415 685,97	224 981 668,50	79 309 464,12	
35.10. Ympäristöstönsuojelu														
35.10.27. Ympäristövahinkojen torjunta (arvionmääräraha)	23 138 000,00	23 463 000	18 802 691,72	4 660 308,28	8 557 851,80	16 150 148,20	24 708 000,00	0,00	4 523 470,55	0,00	27 986 470,55	23 326 162,27	4 660 308,28	
35.10.60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	37 864 894,45	24 708 000	8 557 851,80	16 150 148,20	3 467 000,00		3 467 000,00	0,00	31 699 995,61	0,00	52 940 995,61	23 264 979,38	29 675 862,87	
35.10.63. Ympäristöstönsuojelun edistämisen (siirtomääräraha 3 v)	2 282 715,98	3 467 000	3 467 000,00				3 467 000,00							
35.10.64. Ympäristöstönsuojelun investointien korkotuki (arvionmääräraha)	2 000 000,00	1 736 000	0,00	1 736 000,00			1 736 000,00		2 000 000,00		3 736 000,00	2 000 000,00	1 736 000,00	
35.10.65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 673 000,00	2 750 000	470 545,20	2 279 454,80			2 750 000,00		1 836 225,65		4 586 225,65	1 809 535,76	2 776 689,35	
35.10.66. Romuajoneuvojen jätteenhuoltoavustus (siirtomääräraha 3 v)	104 178,47													
35.10.67. Ympäristöyhdistyksen edistämisen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)	1 364 000,00	1 364 000	0,00	1 364 000,00	0,00		1 364 000,00		1 809 227,55		3 173 227,55	1 548 871,51	1 624 356,00	
35.10.70. Ympäristövahinkojen torjunta-alusten peruskorjaus (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000,00	0	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	10 000 000,00		10 000 000,00	0,00	10 000 000,00	
35.10.77. Ympäristötöyt (siirtomääräraha 3 v)	2 441 000,00	2 441 000	363 752,82	2 077 247,18			2 441 000,00		2 790 909,63		5 231 909,63	2 187 444,24	3 044 450,73	
	8 000 000,00						8 000 000,00		6 459 847,33		6 459 847,33	6 300 000,00	159 847,33	
	10 000 000,00	12 950 000	4 256 553,78	8 693 446,22			12 950 000,00		6 803 785,45		19 753 785,45	9 419 127,87	10 334 519,46	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
	Tilinpäätös 2004	Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	siirto seuraavalle vuodelle	Tilinpäätös 2005	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle		
35.20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	52 618 361,88	70 124 000	49 337 136,16	20 786 863,83	70 123 999,99	0,01	14 460 857,53	84 584 857,53	61 225 253,48	23 335 981,23		
35.20.22. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000,00	2 102 000	1 711 565,84	390 434,16	2 102 000,00	-	563 435,28	2 665 435,28	2 118 858,06	546 559,77		
35.20.37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	925 000,00	925 000	138 200,00	786 800,00	925 000,00	-	1 477 572,69	2 402 572,69	1 056 153,48	1 322 818,85		
35.20.44. Koskiensuojelun mukaiset korvaukset (arvionmääräraha)	38 361,88											
35.20.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)		23 047 000	22 747 000,00	300 000,00	23 047 000,00	-		23 047 000,00	22 747 000,00	300 000,00		
35.20.63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	16 350 000,00	16 600 000	4 168 951,73	12 431 048,26	16 599 999,99	0,01	7 208 243,43	23 808 243,43	10 518 980,80	13 289 262,62		
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	850 000,00	850 000	127 952,80	722 047,20	850 000,00	-	1 300 441,40	2 150 441,40	905 894,36	1 244 542,04		
35.20.74. Luonnonsuojelueluiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	505 000,00						76 209,51	76 209,51	73 724,41	2 485,10		
35.20.76. Luonnonsuojelueluiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	13 950 000,00	26 600 000	20 443 465,79	6 156 534,21	26 600 000,00	-	3 755 913,94	30 355 913,94	23 725 601,09	6 630 312,85		
35.20.87. Luonnonsuojelueluiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)							79 041,28	79 041,28	79 041,28			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
											Edellisistä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käyttö vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.30. Asumisen edistäminen														
35.30.54. Asumistuki (arvionmääräraha)	435 000 000,00	434 500 000	434 500 000,00	0,00	434 500 000,00	0,00	434 500 000,00	0,00	0,00					
35.30.60. Siirto valtion asuntorahastoon	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00					
35.40. Alueelliset ympäristökeskukset														
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	64 843 000,00	65 746 000	60 479 413,06	5 266 586,94	65 746 000,00	5 266 586,94	65 746 000,00	65 746 000,00	-	6 005 010,12	71 751 010,12	66 483 967,68	5 266 586,94	
35.50. Ympäristötalupaivirastot														
35.50.21. Ympäristötalupaivirastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 524 000,00	4 652 000	3 855 660,77	796 339,23	4 652 000,00	796 339,23	4 652 000,00	4 652 000,00	-	822 658,42	5 474 658,42	4 678 319,19	796 339,23	
35.60. Suomen ympäristökeskus														
35.60.21. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 980 000,00	24 647 000	21 934 361,63	2 712 638,37	24 647 000,00	2 712 638,37	24 647 000,00	24 647 000,00	-	2 558 211,65	27 205 211,65	24 399 213,28	2 712 638,37	
35.70. Valtion asuntorahasto														
35.70.21. Asuntorahaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 559 000,00	4 655 000	3 884 546,35	770 453,65	4 655 000,00	770 453,65	4 655 000,00	4 655 000,00	-	863 249,23	5 518 249,23	4 747 795,58	770 453,65	
35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot														
35.99.19. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonsiivertömenot (arvionmääräraha)	7 978 240,16	8 880 000	8 025 940,46		8 025 940,46		8 025 940,46	8 025 940,46	854 059,54					
35.99.22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)	11 900 000,00	12 924 000	5 081 120,87	7 842 879,13	12 924 000,00	7 842 879,13	12 924 000,00	12 924 000,00	-	7 148 457,73	20 072 457,73	12 228 854,35	7 842 879,13	
35.99.26. Eräät korvaukset (siirtomääräraha 2 v)	270 000,00	270 000	76 065,03	193 934,97	270 000,00	193 934,97	270 000,00	270 000,00	-	223 367,09	493 367,09	299 432,12	193 934,97	
	33 788 062,53	37 126 000	23 664 173,06	10 222 824,45	33 886 997,51	10 222 824,45	33 886 997,51	33 886 997,51	3 239 002,49	12 173 232,86	28 954 232,86	16 855 977,64	12 091 293,55	

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Talousarvio - Tilinpäätös	Talousarvio - Tilinpäätös	Edellisiä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Käytetty vuonna 2005	Käytetty vuonna 2005	Siirretty seuraavalle vuodelle	
35.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arviomääräraha)	8 005 564,31	9 965 000	7 586 054,51	7 586 054,51	2 378 945,49	2 378 945,49	2 378 945,49	2 378 945,49						
35.99.63. EU:n ympäristörahaoston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	2 600 000,00	2 000 000	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	4 540 954,05	6 540 954,05	2 775 988,31	3 758 728,32		
35.99.65. Eräitä avustukset (siirtomääräraha 3 v)	1 587 000,00	1 587 000	1 400 989,65	1 400 989,65	1 86 010,35	1 587 000,00	1 587 000,00	1 587 000,00	260 453,99	1 847 453,99	1 551 702,86	295 751,13		
35.99.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	1 447 258,06	1 500 000	1 494 002,54	1 494 002,54	5 997,46	1 494 002,54	1 494 002,54	1 494 002,54						

Pääluokan 35 tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Uudet valtuudet		Uusitut valtuudet		Vuoden 2005 valtuudet		Talousarvio- menot 2005		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio- menot ja määräraha- tarve 2006-2008				Määräraha- tarve yhteensä	
	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Talousarvio- menot 2005	Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve yhteensä	Määräraha- tarve yhteensä	
35.10.27. Ympäristövahinkojen torjunta	0	44 000	0	44 000	0	44 000	0	0	0	0	0	0	0	
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	44 000	0	44 000	0	44 000	0	0	0	0	0	0	0	0	
35.10.63. Ympäristönsuojelun edistäminen	30 776	0	0	0	0	0	73	55	40	25	20	140	140	
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	30 776						73	55	40	25	20	140	140	
- korkotuki- tms. valtuudet	30 776						73	55	40	25	20	140	140	

Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö		Vuoden 2005 valtuudet		Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarvio menot ja määrärahatarve (1000 €)						
	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Unsituttu 2006	Talousarvio- menot 2005	Määräraha- tarve 2006	Määräraha- tarve 2007	Määräraha- tarve 2008	Määräraha- tarve myö- hemmin	Määräraha- tarve yh- teensä
35.10.64. Ympäristönsuojeluin- vestointien korkotuki	72 321	0	0	0	0	73	56	35	22	19	133
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	72 321					73	56	35	22	19	133
- korkotuki- tms. valtuudet	72 321					73	56	35	22	19	133
35.10.70. Ympäristövahinkojen torjunta-alkuksen peruskorjaus	8 000	0	0	0	0	6 300	160	0	0	0	160
Aikaisempien vuosien valtuudet	8 000					6 300	160	0	0	0	160
35.10.77. Ympäristötöyt	4 959	7 000	0	7 000	0	1 459	6 000	3 500	1 000	0	10 500
Aikaisempien vuosien valtuudet	4 959					1 459	2 500	1 000	0	0	3 500
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	7 000	0	7 000	7 000	0	0	3 500	2 500	1 000	0	7 000
35.20.63. Eräät luonnonsuoje- luun liittyvät korvaukset	16 504	16 000	0	16 000	3 743	3 579	3 668	233	2	0	3 903
Aikaisempien vuosien valtuudet	16 504					3 579	160	0	0	0	160
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	16 000	0	16 000	3 743	12 257	0	3 509	233	2	0	3 743
35.20.76. Luonnonsuojeluvah- den hankkiminen	2 131	15 800	0	15 800	225	1 140	282	0	0	0	282
Aikaisempien vuosien valtuudet	2 131					1 140	57	0	0	0	57
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet	15 800	0	15 800	225	15 575	0	225	0	0	0	225

Valtuudet ja niiden käyttö (1000 €)	Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1000 €)													
	Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Undet valtuudet	Unsitut valtuudet	Vuoden 2005 valtuudet yhteensä	Käytetty TA:ssa	Unsitut valtuudet	Käytetty TA:ssa	Talousarvio-menot 2006	Määräraha-tarve 2006	Määräraha-tarve 2007	Määräraha-tarve 2008	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
35.99.62. EU:n rakennerrahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta	15 410	11 798	5 624	17 422	10 207	7 215	7 215	7 215	7 557	9 407	3 343	0	0	12 751
Aikaisempien vuosien valtuudet	15 410								5 510	4 492	99	0	0	4 591
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		11 798	5 624	17 422	10 207	7 215	7 215	7 215	2 047	4 916	3 244	0	0	8 160
Päälluokka yhteensä	150 101	94 598	5 624	100 222	21 175	79 047	79 047	7 215	20 180	19 629	7 151	1 049	39	27 868
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta	150 101								18 133	7 479	1 175	47	39	8 740
- korkonuki- tms. valtuudet	103 097								146	111	75	47	39	273
Vuonna 2005 käytettävissä olleet valtuudet		94 598	5 624	100 222	21 175	79 047	79 047	7 215	2 047	12 150	5 977	1 002	0	19 128

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot	
									Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005	Käyttö vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
36. Valtionvelan korot	2 380 699 761,82	2 268 500 000	2 262 731 197,53	2 262 731 197,53			2 262 731 197,53	5 768 802,47				
36.01. Euromääräisen velan korko	2 326 810 220,66	2 242 000 000	2 238 228 095,67	2 238 228 095,67			2 238 228 095,67	3 771 904,33				
36.01.90. Euromääräisen velan korko (arvionmääräraha)	2 326 810 220,66	2 242 000 000	2 238 228 095,67	2 238 228 095,67			2 238 228 095,67	3 771 904,33				
36.03. Valuuttamääräisen velan korko	37 945 932,67	5 000 000	4 380 012,17	4 380 012,17			4 380 012,17	619 987,83				
36.03.90. Valuuttamääräisen velan korko (arvionmääräraha)	37 945 932,67	5 000 000	4 380 012,17	4 380 012,17			4 380 012,17	619 987,83				
36.09. Muut menot valtionvelasta	15 943 608,49	21 500 000	20 123 089,69	20 123 089,69			20 123 089,69	1 376 910,31				
36.09.21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arvionmääräraha)	15 943 608,49	21 500 000	20 123 089,69	20 123 089,69			20 123 089,69	1 376 910,31				

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2004		Talousarvio 2005 (TA+LTA:t)		Talousarvion 2005 määrärahojen käyttö vuonna 2005		Tilinpäätös 2005		Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös		Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot		
											Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytetty vuonna 2005 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
37. Valtionvelan vähentäminen			3 781 182 000	3 780 204 510,63			3 780 204 510,63	977 489,37					
37.01. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta			3 781 182 000	3 780 204 510,63			3 780 204 510,63	977 489,37					
37.01.94. Nettokuoletukset ja velanhallinta (arvionmääräraha)			3 781 182 000	3 780 204 510,63			3 780 204 510,63	977 489,37					
Päätökset yhteensä			36 320 442 329,84	41 735 844 000 39 464 550 027,16	1 782 807 904,65	41 247 357 931,81	488 486 068,19	1 745 990 105,51	10 808 413 337,90	2 032 800 755,29			

Pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvion 2005 määrärahojen	Tilinpäätös	Vertailu
	2004	2005 (TA+LTA:t)	käyttö vuonna 2005	2005	Talousarvio - Tilinpäätös
			siirto seuraavalle vuodelle		
Osastot yhteensä	38 525 042 207,82	39 035 844 000		39 022 680 258,70	
Päälukot yhteensä	36 320 442 329,84	41 735 844 000		41 247 357 931,81	
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	2 204 599 877,98	-2 700 000 000		-2 224 677 673,11	
Kumulatiivisen ylijäämän käyttö		2 700 000 000		2 224 677 673,11	475 322 326,89
Edellisen varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/alijäämä	1 013 433 791,36			3 218 033 669,34	
Varainhoitovuoden yli-/alijäämä	2 204 599 877,98			-2 224 677 673,11	
Varainhoitovuoden lopun kumulatiivinen yli-/ alijäämä	3 218 033 669,34			993 355 996,23	

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	931 239 236,85		905 820 603,66	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	60 984 410,25		59 725 080,40	
Muut toiminnan tuotot	<u>1 143 486 252,88</u>	2 135 709 899,98	<u>1 605 777 353,89</u>	2 571 323 037,95
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	580 505 010,90		553 430 130,24	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-39 328 743,53		-48 912 072,27	
Henkilöstökulut	5 319 599 659,90		5 132 055 608,73	
Vuokrat	771 336 645,89		755 283 004,26	
Palvelujen ostot	2 218 104 059,61		2 246 353 806,76	
Muut kulut	914 529 102,46		850 040 923,83	
Valmisteverastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 100 633,53		7 422 325,57	
Valmistus omaan käyttöön (-)	-486 230 937,17		-549 762 711,74	
Poistot	1 065 064 339,81		1 120 942 483,29	
Sisäisten kulujen oikaisu	<u>-207 577 665,91</u>	<u>-10 134 900 838,43</u>	<u>-199 493 872,85</u>	<u>-9 867 359 625,82</u>
JÄÄMÄ I		-7 999 190 938,45		-7 296 036 587,87
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	3 068 225 990,29		1 360 909 900,65	
Rahoituskulut	<u>-2 324 829 479,45</u>	743 396 510,84	<u>-2 380 114 106,43</u>	-1 019 204 205,78
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	1 687 840 488,97		185 324 840,86	
Satunnaiset kulut	<u>-56 363 688,12</u>	<u>1 631 476 800,85</u>	<u>-12 458 132,31</u>	<u>172 866 708,55</u>
JÄÄMÄ II		-5 624 317 626,76		-8 142 374 085,10
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Kunnilta	122 882 526,11		118 056 619,82	
Kuntayhtymiltä	5 730,00		6 779,14	
Sosiaaliturvarahastoilta	30 756 387,00		31 570 775,18	
Elinkeinoelämältä	4 407 141,41		3 240 668,44	
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	26 422 610,83		26 801 567,13	
Kotitalouksilta	2 474 755,48		2 132 080,38	
Euroopan unionilta	716 379 212,23		1 105 334 478,37	
Muut siirtotalouden tuotot ulkomailta	4 660 341,24		8 171 940,96	
Siirrot talousarvion ulkopuolella olevista valtion rahastoista	1 375 576 929,98		1 004 462 096,61	
Muut siirtotalouden tuotot	<u>5 913 065,49</u>	2 289 478 699,77	<u>6 103 135,39</u>	2 305 880 141,42
Kulut				
Kunnille	5 691 385 466,15		5 353 226 624,67	
Kuntayhtymille	1 447 581 072,66		1 355 563 474,74	
Sosiaaliturvarahastoille	7 499 651 379,24		7 379 934 430,46	
Elinkeinoelämälle	2 613 284 359,33		2 564 223 233,83	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	48 974 961,69		51 685 615,74	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 789 281 536,60		1 724 502 142,37	
Kotitalouksille	3 680 529 355,65		3 602 174 267,94	
Euroopan unionille	1 455 544 937,82		1 299 582 444,02	

1.2 Valtion tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	517 106 856,74		440 904 213,45	
Siirrot talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	20 163 336,37		21 824 294,89	
Muut siirtotalouden kulut	37 948 814,44		36 803 004,00	
Siirtotalouden kulujen palautukset	<u>-172 132 971,57</u>	<u>-24 629 319 105,12</u>	<u>-92 201 426,83</u>	<u>-23 738 222 319,28</u>
JÄÄMÄ III		-27 964 158 032,11		-29 574 716 262,96
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut	32 214 924 579,47		31 072 894 140,95	
Muut pakolliset maksut	<u>143 136 333,72</u>	<u>32 358 060 913,19</u>	<u>126 951 342,87</u>	<u>31 199 845 483,82</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>4 393 902 881,08</u>		<u>1 625 129 220,86</u>

1.3 Valtion tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
KANSALLISOMAISUUS		
Maa- ja vesialueet	26 483 925,31	25 899 963,40
Rakennusmaa- ja vesialueet	17 447 351,97	17 447 351,24
Rakennukset	158 324 825,92	158 773 082,70
Muu kansallisomaisuus	30 793 589,52	20 922 915,31
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>10 479 217,65</u>	<u>9 779 159,98</u>
	243 528 910,37	232 822 472,63
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Perustamis- ja järjestelymenot	380 836,14	6 699,79
Tutkimus- ja kehittämismenot	3 435 609,87	5 173 424,16
Aineettomat oikeudet	49 149 275,31	50 837 994,29
Muut pitkävaikutteiset menot	101 269 663,70	102 256 735,90
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>59 460 191,99</u>	<u>47 469 201,80</u>
	213 695 577,01	205 744 055,94
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	65 852 751,94	65 476 439,33
Rakennusmaa- ja vesialueet	805 958 110,97	776 523 081,79
Rakennukset	415 483 739,25	420 664 430,67
Rakennelmat	41 724 529,24	40 552 749,75
Rakenteet	16 648 942 467,42	16 837 590 892,41
Koneet ja laitteet	737 265 546,65	738 958 778,10
Kalusteet	55 269 008,06	56 371 014,83
Muut aineelliset hyödykkeet	10 647 162,59	11 073 218,88
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>929 863 600,83</u>	<u>771 782 406,79</u>
	19 711 006 916,95	19 718 993 012,55
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET		
Käyttöomaisuusarvopaperit	10 924 772 626,65	12 099 468 739,80
Liikelaitosten peruspääomat	3 366 943 699,45	1 746 568 238,88
Liikelaitoksiin muun pääoman ehdoin sijoitetut pääomat	3 236 310 479,33	3 215 209 277,45
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	15 376 723,33	16 227 429,06
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	0,00	2 260 445,74
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>118 541 165,14</u>	<u>122 441 335,11</u>
	<u>17 661 944 693,90</u>	<u>17 202 175 466,04</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET YHTEENSÄ	37 586 647 187,86	37 126 912 534,53
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS		
VAIHTO-OMAISUUS		
Aineet ja tarvikkeet	331 743 328,46	278 560 910,67
Keskeneräinen tuotanto	13 843 768,12	12 915 040,05
Valmiit tuotteet/Tavarat	<u>59 189 267,19</u>	<u>72 946 864,45</u>
	404 776 363,77	364 422 815,17

1.3 Valtion tase

	31.12.2005	31.12.2004
PITKÄAIKAISET SAAMISET		
Pitkäaikaiset saamiset	2 244 613 849,80	2 572 251 498,80
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Myyntisaamiset	359 642 058,78	328 583 884,62
Euromääräiset lainasaamiset	64 707,77	53 994,67
Siirtosaamiset	452 853 816,89	889 011 998,74
Muut lyhytaikaiset saamiset	135 911 968,33	136 344 132,12
Ennakkomaksut	<u>570 994 004,78</u>	<u>666 166 860,28</u>
	1 519 466 556,55	2 020 160 870,43
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SJOITUKSET		
Muut euromääräiset sijoitukset	7 097 928 940,48	8 680 631 445,68
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Kassatilit	3 350 011,62	2 720 073,76
Tulo- ja menotilit	7 737 836,80	260 516,79
Muut pankkitilit	27 766 600,26	23 962 422,25
Muut rahoitusvarat	<u>183 019 587,40</u>	<u>221 874 036,08</u>
	221 874 036,08	200 116 879,10
	<u>221 874 036,08</u>	<u>227 059 891,90</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	<u>11 488 659 746,68</u>	<u>13 864 526 521,98</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>49 318 835 844,91</u>	<u>51 224 261 529,14</u>

1.3 Valtion tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
VALTION PÄÄOMA		
Valtion pääoma 1.1.1998	-30 048 198 401,46	-30 048 198 401,46
Edellisten tilikausien pääoman muutos	10 457 879 042,52	8 832 749 821,66
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>4 393 902 881,08</u>	<u>1 625 129 220,86</u>
	-15 196 416 477,86	-19 590 319 358,94
RAHASTOJEN PÄÄOMAT		
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	63 891 164,30	61 122 837,70
ARVOSTUSERÄT		
Arvonkorotukset	386 264,60	2 311 255 650,18
VIERAS PÄÄOMA		
PITKÄAIKAINEN		
Otetut euromääräiset lainat	45 731 405 337,52	50 954 720 768,93
Otetut valuuttamääräiset lainat	43 948 327,43	42 951 639,90
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	245 261 797,86	245 261 797,86
Pitkäaikaiset siirtovelat	35 270 649,39	30 821 450,91
Muut pitkäaikaiset velat	<u>50 275 806,90</u>	<u>62 565 575,92</u>
	46 106 161 919,10	51 336 321 233,52
LYHYTAIKAINEN		
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdistilit	1 081 655 386,81	1 295 487 964,26
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	7 896 151 497,37	1 583 325 246,53
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	4 521 019 654,43	9 536 853 501,94
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	126 694 373,99	208 929 441,15
Saadut ennakot	421 838 660,09	437 343 710,08
Ostovelat	540 342 998,38	507 193 371,97
Tilivirastojen väliset tilitykset	190 037 918,67	181 465 093,07
Edelleen tilitettävät erät	626 527 117,09	602 178 768,57
Siirtovelat	2 107 043 687,22	2 184 014 339,56
Muut lyhytaikaiset velat	<u>833 501 680,72</u>	<u>569 089 729,55</u>
	18 344 812 974,77	17 105 881 166,68
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>64 450 974 893,87</u>	<u>68 442 202 400,20</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>49 318 835 844,91</u>	<u>51 224 261 529,14</u>

1.4 Valtion rahoituslaskelma

1.4 Valtion rahoituslaskelma

	1.1.2005—31.12.2005	1.1.2004—31.12.2004
OMA TOIMINTA		
Tulo- ja varallisuusverotulot	12 715 181 580,11	12 299 265 693,03
Arvonlisäverotulot	11 284 083 497,37	10 605 525 682,32
Muut vero- ja maksutulot	9 287 172 985,15	9 213 323 520,37
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	33 286 438 062,63	32 118 114 895,72
Palvelujen myynti, vuokrat, käyttökorvaukset ja muut toiminnan tulot	1 501 340 793,52	1 268 420 270,45
Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 065 918 819,12	1 359 857 821,14
Tavaroiden ja palveluiden ostomenot	-4 555 976 563,15	-4 404 567 433,44
Henkilöstömenot	-5 417 917 061,81	-5 222 678 420,39
Muut menot	-68 198 784,32	-78 980 493,78
Maksetut eläkkeet	-2 955 867 945,93	-2 876 057 014,51
Valtionvelan korkomenot	-2 406 857 808,46	-2 668 163 996,68
OMAN TOIMINNAN RAHAVIRTA	22 448 879 511,60	19 495 945 628,51
SIIRTOTALOUS		
Siirtotalouden tulot	2 824 210 898,13	2 426 572 891,15
Tulonsiirrot kunnille	-7 138 966 538,81	-6 708 790 099,41
Tulonsiirrot elinkeinoelämälle	-2 662 259 321,02	-2 615 908 849,57
Tulonsiirrot kotitalouksille	-8 224 312 788,96	-8 106 051 683,89
Muut tulonsiirrot kotimaahan	-1 859 684 456,65	-1 760 710 620,60
Tulonsiirrot ulkomaille	-1 972 651 794,56	-1 740 486 657,47
SIIRTOTALOUDEN RAHAVIRTA	-19 033 664 001,87	-18 505 375 019,79
INVESTOINNIT		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 071 117 422,29	-922 697 261,79
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	7 702 060,58	11 348 645,47
Sijoitukset arvopapereihin	-1 160 054 300,62	548 057 405,70
Sijoitusten myyntivoitot	701 873 239,13	1 254 429 956,52
Annetut lainat	59 391 483,68	101 589 335,35
Annettujen lainojen takaisinmaksut	235 417 697,81	179 955 078,36
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 226 787 241,71	1 172 683 159,61
RAHOITUS		
Valtionvelan nettomuutos	-3 734 906 462,73	472 145 438,36
Muun velan nettomuutos	-41 413 840,85	-627 109 900,54
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 776 320 303,58	-154 964 462,18
LIKVIDIEN VAROJEN MUUTOS	-1 587 892 035,56	2 008 289 306,15
LIKVIDIT VARAT 1.1.	8 907 662 980,54	6 899 373 674,39
LIKVIDIT VARAT 31.12.	7 319 770 944,98	8 907 662 980,54

Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERUSTA

Valtion tilinpäätös on laadittu valtion talousarviosta annetun lain ja asetuksen sekä valtiovarainministeriön tilinpäätöksen kaavasta antaman määräyksen samoin kuin muiden valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Tilinpäätös laaditaan valtion talousarviokirjanpidon ja liikekirjanpidon pääkirjojen perusteella alkuperäisiin verottomiin hankintamenoihin, tai vuoden 1998 aloittavan taseen arvoihin perustuen.

Kyseessä on toinen tilivelvollisuusudistuksen ja kahdeksas uuden kirjanpitomallin mukainen valtion tilinpäätös.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Valtion tilinpäätöslaskelmiin on yhdistelty 114 tiliviraston ja eduskunnan keskuskirjanpidon tietokantaan viedyt tilitiedot sekä valtuuskirjanpidon tietokantaan viedyt valtuustiedot. Tilinpäätöslaskelmat laaditaan tietokannoista tehtävillä poiminnoilla. Tilitietojen yhdistelyssä eliminoidaan virastojen ja laitosten väliset tuotot sen sijaan sisäisiä saatavia ja velkoja ei eliminoida. Eliminoitavat tuotot esitetään vähennyksinä toiminnan kuluissa riveillä ”Vuokrat” ja ”Sisäisten kulujen oikaisu”.

Valtion tilinpäätös laaditaan valtion talousarvion piiriin kuuluvasta talousarviotaloudesta. Valtiontalouteen kuuluvat lisäksi talousarvion ulkopuolella olevat valtion rahastot, joista on laadittu kustakin erilliset tilinpäätökset. Valtion tilinpäätökseen ei yhdistellä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen, valtion liikelaitosten eikä valtionyhtiöiden tietoja.

Talousarviokirjanpidon tilinpäätöslaskelmat

Talousarviokirjanpidon tilinpäätöslaskelmat laaditaan valtion talousarviokirjanpidon pääkirjan ja valtuuskirjanpidon tietojen perusteella. Tilinpäätös sisältää kaksi talousarvion toteutumalaskelmaa, joissa molemmissa esitetään varainhoitovuoden talousarviotulot ja -menot, talousarvio sekä niiden välinen vertailu. Lisäksi laskelmissa on edellisen vuoden tilinpäätöstiedot. Laskelmissa esitetään tiedot myös edellisiltä varainhoitovuosilta siirtyneistä siirtomäärärahoista ja seuraavalle varainhoitovuodelle siirretyistä siirtomäärärahoista.

Ensimmäisessä talousarvion toteutumalaskelmassa tiedot ovat osaston ja pääluokan tarkkuudella, toisessa tiedot ovat momentin tarkkuudella.

Kummankin laskelman yhteydessä esitetään myös tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä, käytöstä aiheutuneista menoista sekä käytöstä aiheutuvista määräraharapeista.

Talousarviotulojen ja -menojen kohdentaminen

Talousarvion toteutumalaskelmassa talousarviotulot ja -menot kirjataan varainhoitovuoden talousarvion mukaisesti. Talousarviokirjanpidossa tuloja ja -menoja ei jaksoteta, vaan ne kirjataan talousarviotuloiksi ja -menoiksi valtion talousarviosta annetun asetuksen ja talousarviopäätösten mukaan sovellettujen kohdentamisperiaatteiden mukaisesti.

Maksullisen toiminnan tulon ja muun sekalaisen tulon sekä kulutus-, sijoitus- ja muun menon kohdentamisperusteena on suoriteperuste taikka sitä vastaava peruste. Laajuudeltaan merkittävässä ja eri vaiheista koostuvan suoritteen luovutuksesta kertyvästä tulosta voidaan varainhoitovuoden tuloksi kuitenkin kohdentaa luovutuksen vaihetta tai suoritteen valmistusastetta vastaava osa (osakohdennus).

Korkotulo ja korkomeno kohdennetaan siihen varainhoitovuoteen kuuluvaksi, jolta se kertyy lain säännöksen tai tehdyn sitoumuksen perusteella.

Siirtomenon kohdentamisperusteena on päätös valtionavun myöntämisestä (myöntöpäätösperuste) tai muu vastaava sitoutuminen menoon (sitoumusperuste). Myöntöpäätöksen tai muun sitoumusperusteen perusteella talousarviomenoksi kirjatusta siirtomenosta maksamatta oleva osa kirjataan valtion liikekirjanpidossa siirtovelaksi. Silloin, kun oikeus saada valtionapu tai muu suoritus perustuu lakiin ja siirtomenon myönnettävistä ja maksettavasta määrästä säädetään yksityiskohtaisesti laissa tai maksettavaksi tuleva määrä määräytyy yksityiskohtaisesti lain nojalla, kohdentamisperusteena on kuitenkin maksatuspäätösperuste. Euroopan unionin rakennerahaston rahoitusosuus ja siihen liittyvä valtion rahoitusosuus kohdennetaan maksatuspäätöksen tai sitä vastaavalla perusteella.

Veron ja veronluonteisen tulon, osinkotulon, liikelaitosten voiton tuloutuksen ja valtiolle saatavan muun voitto-osuuden kohdentamisperusteena on maksuperuste.

Valtion lainanotto ja valtionvelan kuoletus sekä valtionvelan ottamiseen tai vähentämiseen liittyvä emissio ja pääomavoitto sekä emissio- ja pääomatappio kohdennetaan maksuperusteella. Valtiolle takaisin maksettava laina kohdennetaan niin ikään maksuperusteella.

Valtionvelan korkoon ja pääomaan liittyvistä johdannaisista saatava tulo ja niistä aiheutuva meno kohdennetaan sille varainhoitovuodelle, jolta ne kertyvät.

Vähäinen tulo ja meno, valtioon palvelussuhteessa olevan loma-ajan palkka ja lomarahaa sekä sellainen tulo ja meno, joiden lain säännöksen tai tehdyn sitoumuksen perusteella muodostuvaa määrää ei voida ilman olennaisia lisäkustannuksia luotettavasti ennakoita ennen maksuvelvoitteen erääntymistä, voidaan kohdentaa myös maksuun perustuen.

Talousarvion perustelujen päätösosassa eduskunta voi päättää asetuksesta poikkeavasta kohdentamisesta.

Liikekirjanpidon tilinpäätöslaskelmat

Liikekirjanpidon tilinpäätöslaskelmat laaditaan valtion liikekirjanpidon pääkirjan tietojen perusteella. Valtion tilinpäätös sisältää tuotto- ja kululaskelman, taseen ja rahoituslaskelman. Näissä kaikissa esitetään varainhoitovuoden tilinpäätöstietojen lisäksi edellisen vuoden tilinpäätöksen tiedot.

Tuotto- ja kululaskelman laatiminen

Tilinpäätöksessä varainhoitovuoden tulot kirjataan tuotoiksi. Tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joita vastaava suorite on luovutettu, samoin kuin muut varainhoitovuoden menot, joista ei todennäköisesti enää saada niitä vastaavaa vastinetta, ja menetykset.

Laajuudeltaan merkittävän ja eri vaiheista koostuvan suoritteen luovutuksesta kertyvästä tulosta on kirjattava liikekirjanpidossa tuotoksi luovutuksen vaihetta tai suoritteen valmiusastetta vastaava osa (osatulo), jos tulo on talousarviossa osakohdennettu.

Myynnin arvonlisäverot esitetään tuottoina ja ostojen arvonlisäverot kuluina verojen ja veronluonteisten maksujen joukossa.

Tuotto- ja kululaskelmaa oikaistaan sisäisillä tuotoilla. Siltä osin kuin laskelmaan sisältyy käyttöomaisuuden hankintamenoja, oikaisu tapahtuu rivillä ”Valmistus omaan käyttöön”.

Taseen laatiminen

Taseen vastaaviin merkitään kansallisomaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistamaton osa sekä arvostuserät samoin kuin vaihto-omaisuuden aktivoidut hankintamenot ja rahoitusomaisuus.

Kansallisomaisuutta on kulttuuri- ja luonnonperintöä oleva valtion omaisuus, jonka omistuksen ensisijaisena tarkoituksena on omaisuuden säilyttäminen ja säilymisen turvaaminen. Käyttöomaisuutta ovat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, joiden vaikutusaika tuotannontekijänä ulottuu useammalle kuin yhdelle varainhoitovuodelle. Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet. Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat.

Taseen vastattaviin merkitään oma pääoma, varaukset, arvostuserät sekä vieras pääoma jaoteltuna pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin. Pitkäaikaiseksi katsotaan velka tai se osa velasta, joka erääntyy maksettavaksi yhden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua.

Arvostaminen taseessa

Omaisuus arvostetaan tasetta laadittaessa alkuperäisiin verottomiin hankintamenoihin, vuoden 1998 aloitettavan taseen arvoihin tai nimellisarvoihin perustuen. Hankintamenoon luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Jos hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen määrä on olennainen, saadaan hankintamenoa lisäksi lukea osuus kiinteistä menoista.

Jos vaihto-omaisuuden todennäköinen hankintameno tai maksullisen toiminnan vaihto-omaisuuden luovutushinta on varainhoitovuoden päättyessä hankintamenoa pienempi, kirjataan erotus kuluksi.

Kansallis- ja käyttöomaisuuden tasearvot perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Poistot aloitetaan siltä kuukaudelta jonka aikana hyödykkeen käyttö aloitetaan. Poistot tehdään Valtiokonttorin antaman määräyksen mukaisesti hyödykkeen vaikutusaikana yleensä tasa-poistoina. Vähäiset omaisuushankinnat, joiden vaikutusaika ylittää vuoden, mutta hankintameno on alle 1 000 euroa, voidaan poistaa kokonaisuudessaan hankintavuonna.

Jos kansallisomaisuuteen tai käyttöomaisuuteen kuuluvan maa- tai vesialueen, rakennuksen, arvopaperin tai muun niihin verrattavan hyödykkeen todennäköinen luovutushinta on varainhoitovuoden päättyessä pysyvästi hankintamenoa olennaisesti suurempi, taseeseen voidaan tehdä arvokorotus. Arvokorotuksen vasta-arvo merkitään tällöin arvostuseräksi taseen vastattaviin.

Saamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat merkitään hankintamenon suuruusina tai, jos niiden tilinpäätöspäivän todennäköinen luovutushinta on sitä alempi, tämän määräisinä.

Velat merkitään velan ottamisen yhteydessä syntyneellä emissiovoitolla tai -tappiolla oikaistuun nimellisarvoon, tai jos velka on sidottu indeksiin taikka muuhun vertailuperusteeseen, se arvostetaan tätä korkeampaan muuttuneen vertailuperusteen mukaiseen arvoon.

Ulkomaanrahan määräiset erät muunnetaan euromääräisiksi Euroopan keskuspankin julkaiseman varainhoitovuoden viimeisen kurssin mukaan. Jos nämä erät ovat sopimuksin tai muuten sidottu tiettyyn kurssiin, ne muunnetaan euromääräisiksi sitä noudattaen.

Rahoituslaskelman laatiminen

Valtion rahoituslaskelma laaditaan rahavirtalaskelman muotoon. Se on valtion tuotto- ja kululaskelmaa sekä tasetta täydentävä laskelma, jossa esitetään rahan lähteet ja käyttö. Laskelma jakautuu oman toiminnan, siirtotalouden, investointien ja rahoituksen rahavirtojen kuvaamiseen. Kussakin osiossa esitetään siihen kuuluvat rahan lähteet ja käyttö niin, että jäännöseränä on osion synnyttämä rahavirta.

Kaikkien osioiden rahavirtojen summana saadaan likvidien varojen muutos. Laskelmalla esitetään myös likvidien varojen määrä vuoden alussa ja lopussa.

Rahoituslaskelma laaditaan olennaisilta osiltaan maksuperusteisesti.

Liikekirjanpidon kirjausperusteet

Liikekirjanpidossa tuotannon tekijöiden hankinnasta aiheutuvan menon kirjaamisperusteena on tuotannon tekijän vastaanottaminen. Suoritteiden myynnistä saatavan tulo kirjaamisperusteena on suoritteiden luovuttaminen. Yhteisrahoitteisen toiminnan tulo kertyy tehdyn sitoumuksen perusteella.

Korot ja koronluonteiset tulot ja menot kirjataan suoriteperustetta vastaavalla tavalla. Veroihin liittyvät korot ja koronluonteiset tulot ja menot kirjataan samoin kuin talousarviokirjanpidossa.

Liikekirjanpidossa muut kuin edellä tarkoitetut tulot ja menot kirjataan samoin kuin talousarviokirjanpidossa.

Liitteiden laatiminen

Valtion tilinpäätöksen liitteet, lukuun ottamatta liitteitä 1 ja 13, laaditaan joko keskuskirjanpidon tietokannasta tehtävillä kyselyillä tai tiedot kerätään tilivirastojen tilinpäätösten liitteiltä.

TILINPÄÄTÖKSEN VERTAILTAVUUS EDELLISEEN TILINPÄÄTÖKSEEN

Vuoden 2005 tilinpäätös on laatimisperusteiden osalta täysin vertailukelpoinen vuoden 2004 tilinpäätöksen kanssa.

TILINPÄÄTÖSVUODEN JÄLKEISET OLENNAISET TAPAHTUMAT

Valtiokonttorin ehdotuksen valtion vuoden 2005 tilinpäätökseksi valmistumiseen mennessä ei ole ilmennyt olennaisia tapahtumia, jotka heikentäisivät oikean ja riittävän kuvan saamista valtion vuoden 2005 tilinpäätöksestä.

Liite 2: Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset

Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset osaston ja pääluokan tarkkuudella

Osaston tai pääluokan numero ja nimi	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
11. Verot ja veronluonteiset tulot	31 064 908 000	1 039 000 000	3	32 103 908 000	32 310 625 139,19
12. Sekalaiset tulot	4 569 013 000	898 264 000	20	5 467 277 000	5 372 884 465,96
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	929 280 000	140 989 000	15	1 070 269 000	1 098 641 369,12
15. Lainat	1 292 173 000	1 802 217 000	139	3 094 390 000	240 529 284,43
Osastot yhteensä	37 855 374 000	3 880 470 000	10	41 735 844 000	39 022 680 258,70
21. Eduskunta	97 461 000			97 461 000	92 743 716,96
22. Tasavallan presidentti	8 505 000	78 000	1	8 583 000	8 144 772,58
23. Valtioneuvosto	49 137 000	503 000	1	49 640 000	48 994 717,81
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	825 524 000	16 521 000	2	842 045 000	832 906 385,34
25. Oikeusministeriön hallinnonala	662 312 000	19 280 000	3	681 592 000	683 358 312,45
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 507 074 000	31 646 000	2	1 538 720 000	1 530 984 455,56
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 148 871 000	60 899 000	3	2 209 770 000	2 205 623 780,81
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	5 553 242 000	48 406 000	1	5 601 648 000	5 520 750 626,57
29. Opetusministeriön hallinnonala	6 197 420 000	9 724 000	0	6 207 144 000	6 128 597 515,04
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 724 504 000	13 796 000	1	2 738 300 000	2 671 080 810,08
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 774 464 000	74 934 000	4	1 849 398 000	1 825 716 032,28
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	976 243 000	41 356 000	4	1 017 599 000	968 954 384,20
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	10 028 354 000	-41 976 000	0	9 986 378 000	9 920 710 801,21
34. Työministeriön hallinnonala	2 164 015 000	4 248 000	0	2 168 263 000	2 079 473 915,26
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	691 248 000	-1 627 000	0	689 621 000	686 381 997,50
36. Valtionvelan korot	2 447 000 000	-178 500 000	-7	2 268 500 000	2 262 731 197,53
37. Valtionvelan vähentäminen		3 781 182 000		3 781 182 000	3 780 204 510,63
Pääluokat yhteensä	37 855 374 000	3 880 470 000	10	41 735 844 000	41 247 357 931,81

Talousarvioon lisätalousarvioissa tehdyt muutokset osaston tai pääluokan, luvun ja momentin tarkkuudella

Osaston tai pääluokan, määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
11. Verot ja veronluonteiset tulot	31 064 908 000	1 039 000 000	3	32 103 908 000	32 310 625 139,19
11.01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	12 596 000 000	591 000 000	5	13 187 000 000	13 365 105 741,28
11.01.01. Tulo- ja varallisuusvero	11 973 000 000	583 000 000	5	12 556 000 000	12 715 302 724,33
11.01.02. Korkotulojen lähdevero	155 000 000	8 000 000	5	163 000 000	163 659 361,58
11.04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	11 559 000 000	214 000 000	2	11 773 000 000	11 861 016 283,05
11.04.01. Arvonlisävero	11 008 000 000	200 000 000	2	11 208 000 000	11 280 500 290,90
11.04.02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	436 000 000	14 000 000	3	450 000 000	464 497 499,69
11.08. Valmisteverot	4 597 000 000	-37 000 000	-1	4 560 000 000	4 522 263 474,38
11.08.01. Tupakkaverot	570 000 000	33 000 000	6	603 000 000	607 173 418,20
11.08.05. Virvoitusjuomaverot	36 000 000	2 000 000	6	38 000 000	35 276 429,61
11.08.07. Energiaverot	3 010 000 000	-77 000 000	-3	2 933 000 000	2 885 153 356,62
11.08.08. Juomapakkausten ympäristöohjaukseen liittyvä vero	13 000 000	5 000 000	38	18 000 000	21 685 572,18
11.10. Muut verot	2 289 085 000	271 000 000	12	2 560 085 000	2 534 237 209,47
11.10.03. Autovero	1 200 000 000	110 000 000	9	1 310 000 000	1 277 064 449,14
11.10.05. Varainsiirtovero	374 000 000	161 000 000	43	535 000 000	541 946 193,69
12. Sekalaiset tulot	4 569 013 000	898 264 000	20	5 467 277 000	5 372 884 465,96
12.24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 390 000	-18 000	-1	1 372 000	1 744 523,77
12.24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	1 390 000	-18 000	-1	1 372 000	1 744 523,77
12.25. Oikeusministeriön hallinnonala	88 350 000	5 000 000	6	93 350 000	93 382 915,60
12.25.47. Ulosottomaksut	48 000 000	5 000 000	10	53 000 000	51 726 685,44
12.26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	145 196 000	200 000	0	145 396 000	116 894 018,39
12.26.99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	950 000	200 000	21	1 150 000	1 030 025,62
12.27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 675 000	19 901 000	744	22 576 000	24 784 802,27
12.27.20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	17 000	1 000	6	18 000	18 000,00
12.27.99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	2 658 000	19 900 000	751	22 558 000	24 752 449,94

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määräalaji	Talousarvio 2005 (TA)		Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)		Muutos % (LTA:t/TA)		Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)		Tilinpäätös 2005	
12.28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 514 404 000		60 982 000		4		1 575 386 000		1 582 790 706,31	
12.28.63. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	6 000 000		7 000 000		117		13 000 000		10 879 114,62	
12.28.87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	10 000 000		34 617 000		346		44 617 000		45 569 751,49	
12.28.90. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	19 420 000		15 180 000		78		34 600 000		39 367 971,22	
12.28.91. Euroopan unionilta saatavat tulot matkakustannusten korvaamiseen	3 200 000		-515 000		-16		2 685 000		2 332 258,00	
12.28.99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	66 000 000		4 700 000		7		70 700 000		74 364 963,31	
12.30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	959 937 000		-358 800 000		-37		601 137 000		530 117 047,10	
12.30.01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot	877 897 000		-358 800 000		-41		519 097 000		455 962 942,20	
12.31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	32 416 000		35 420 000		109		67 836 000		80 026 112,04	
12.31.24. Tiehallinnon tulot	1 000 000		8 210 000		821		9 210 000		12 351 767,03	
12.31.40. Radanpidon tulot	2 000 000		11 320 000		566		13 320 000		19 282 435,90	
12.31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	29 399 000		15 890 000		54		45 289 000		48 391 909,11	
12.32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	28 560 000		50 000 000		175		78 560 000		74 333 882,30	
12.32.30. Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahoista	14 000 000		50 000 000		357		64 000 000		60 702 295,98	
12.33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	455 440 000		53 500 000		12		508 940 000		502 235 916,61	
12.33.98. Valtionapujien palaukset	30 000 000		53 500 000		178		83 500 000		84 662 749,90	
12.34. Työministeriön hallinnonala	190 317 000		-44 749 000		-24		145 568 000		137 817 995,96	
12.34.40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	165 130 000		-45 130 000		-27		120 000 000		114 535 214,87	
12.34.99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	1 860 000		381 000		20		2 241 000		2 591 524,49	
12.39. Muut sekalaiset tulot	599 500 000		1 076 828 000		180		1 676 328 000		1 677 824 976,14	
12.39.01. Sakkorahat	65 000 000		6 000 000		9		71 000 000		76 698 827,05	
12.39.50. Nettotulot osakemyymistä	420 000 000		1 070 828 000		255		1 490 828 000		1 490 937 424,25	
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	929 280 000		140 989 000		15		1 070 269 000		1 098 641 369,12	
13.03. Osinkotulot	560 000 000		182 047 000		33		742 047 000		746 890 497,08	
13.03.01. Osinkotulot	560 000 000		182 047 000		33		742 047 000		746 890 497,08	
13.04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	100 000 000		-44 000 000		-44		56 000 000		55 937 576,85	
13.04.01. Osuus Suomen Pankin voitosta	100 000 000		-44 000 000		-44		56 000 000		55 937 576,85	
13.05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	105 295 000		2 942 000		3		108 237 000		108 467 000,00	
13.05.01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	105 295 000		2 942 000		3		108 237 000		108 467 000,00	

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatyyppi	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:u/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
15. Lainat	1 292 173 000	1 802 217 000	139	3 094 390 000	2 40 529 284,43
15.01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	352 390 000	42 000 000	12	394 390 000	240 529 284,43
15.01.02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	159 250 000	42 000 000	26	201 250 000	197 303 851,63
15.02. Ylijäämän käyttö		2 700 000 000		2 700 000 000	0,00
15.02.01. Ylijäämän käyttö		2 700 000 000		2 700 000 000	0,00
15.03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	939 783 000	-939 783 000	-100	0	0,00
15.03.01. Nettolainanotto ja velanhallinta	939 783 000	-939 783 000	-100	0	0,00
Osastot yhteensä	37 855 374 000	3 880 470 000	10	41 735 844 000	39 022 680 258,70

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahajaji	Talousarvio 2005		Lisätalousarviot 2005		Muutos %		Talousarvio 2005		Tilinpäätös 2005	
	(TA)	(LTA:t)	(LTA:t)	(LTA:t+LTA:t)	(LTA:t+LTA:t)	(LTA:t+LTA:t)	(TA+LTA:t)	(TA+LTA:t)	(LTA:t+LTA:t)	(LTA:t+LTA:t)
22. Tasavallan presidentti	8 505 000	78 000		503 000	1		8 583 000		8 144 772,58	
22.02. Tasavallan presidentin kanslia	8 200 000	78 000		112 000	1		8 278 000		7 847 888,97	
22.02.21. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 379 000	78 000			1		6 457 000		6 457 000,00	
23. Valtioneuvosto	49 137 000			503 000	1		49 640 000		48 994 717,81	
23.01. Valtioneuvosto	5 322 000			112 000	2		5 434 000		5 068 262,34	
23.01.01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 322 000			112 000	2		5 434 000		5 068 262,34	
23.02. Valtioneuvoston kanslia	27 238 000			326 000	1		27 564 000		27 680 205,37	
23.02.21. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 738 000			326 000	1		22 064 000		22 064 000,00	
23.03. Oikeuskanslerinvirasto	2 740 000			65 000	2		2 805 000		2 805 000,00	
23.03.21. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 740 000			65 000	2		2 805 000		2 805 000,00	
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	825 524 000	16 521 000		842 045 000	2		842 045 000		832 906 385,34	
24.01. Ulkoasiainhallinto	196 330 000	2 488 000		198 818 000	1		198 818 000		197 162 642,83	
24.01.21. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	174 875 000	2 488 000		2 488 000	1		177 363 000		177 363 000,00	
24.30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	460 222 000	12 000 000		472 222 000	3		472 222 000		472 222 000,00	
24.30.66. Varsinaisen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	457 922 000	12 000 000		469 922 000	3		469 922 000		469 922 000,00	
24.50. Lähialueyhteistyö	24 208 000	810 000		25 018 000	3		25 018 000		25 018 000,00	
24.50.66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	24 208 000	810 000		25 018 000	3		25 018 000		25 018 000,00	
24.99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	144 764 000	1 223 000		1 45 987 000	1		145 987 000		138 503 742,51	
24.99.22. Suomalaisien rauhanurvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	46 640 000	599 000		599 000	1		47 239 000		46 249 115,42	
24.99.25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	14 392 000	624 000		624 000	4		15 016 000		12 476 467,89	
25. Oikeusministeriön hallinnonala	662 312 000	19 280 000		681 592 000	3		681 592 000		683 358 312,45	
25.01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	85 465 000	4 804 000		90 269 000	6		90 269 000		90 717 911,74	
25.01.21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 415 000	754 000		31 169 000	2		31 169 000		31 169 000,00	
25.01.22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 450 000	750 000		7 200 000	12		7 200 000		7 200 000,00	
25.01.29. Erityismenot (arviomääräraha)	500 000	700 000		1 200 000	140		1 333 950,99		1 333 950,99	
25.01.51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	9 100 000	2 600 000		11 700 000	29		11 700 000		11 392 999,33	
25.10. Tuomioistuinitalot	219 920 000	6 388 000		226 308 000	3		226 308 000		225 824 019,63	
25.10.21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 100 000	122 000		7 222 000	2		7 222 000		7 222 000,00	
25.10.22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 600 000	141 000		8 741 000	2		8 741 000		8 741 000,00	

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
25.10.23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	197 820 000	4 725 000	2	202 545 000	202 545 000,00
25.10.29. Ertymenot (arvionmääräraha)	6 400 000	1 400 000	22	7 800 000	7 316 019,63
25.30. Oikeudelliset palvelut ja julkinen oikeusapu	55 200 000	408 000	1	55 608 000	56 500 594,67
25.30.21. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 800 000	408 000	2	21 208 000	21 208 000,00
25.40. Maksuääriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	79 056 000	1 353 000	2	80 409 000	80 409 000,00
25.40.21. Ulosottoaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 056 000	1 353 000	2	80 409 000	80 409 000,00
25.50. Rangaistusten täytäntöönpano	189 050 000	5 789 000	3	194 839 000	194 839 000,00
25.50.21. Rangaistusten täytäntöönpanon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	183 150 000	5 789 000	3	188 939 000	188 939 000,00
25.60. Syyttäjälaitos	30 411 000	538 000	2	30 949 000	30 949 000,00
25.60.21. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 411 000	538 000	2	30 949 000	30 949 000,00
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 507 074 000	31 646 000	2	1 538 720 000	1 530 984 455,56
26.01. Sisäasiainministeriö	87 793 000	340 000	0	88 133 000	90 379 491,16
26.01.21. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 781 000	340 000	2	22 121 000	22 121 000,00
26.02. Ulkomaalaisvirasto	12 960 000	162 000	1	13 122 000	13 122 000,00
26.02.21. Ulkomaalaisviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 960 000	162 000	1	13 122 000	13 122 000,00
26.05. Lääninhallitukset	52 110 000	1 138 000	2	53 248 000	53 248 000,00
26.05.21. Lääninhallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 110 000	1 138 000	2	53 248 000	53 248 000,00
26.06. Rekisterihallinto	27 894 000	1 161 000	4	29 055 000	29 055 000,00
26.06.21. Rekisterihallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 894 000	1 161 000	4	29 055 000	29 055 000,00
26.07. Kihlakunnat	43 937 000	315 000	1	44 252 000	44 252 000,00
26.07.21. Kihlakunnien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 937 000	315 000	1	44 252 000	44 252 000,00
26.75. Poliisitoimi	560 455 000	18 484 000	3	578 939 000	578 504 573,40
26.75.21. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	556 955 000	18 484 000	3	575 439 000	575 439 000,00
26.80. Pelastustoimi	66 463 000	1 709 000	3	68 172 000	69 472 348,66
26.80.21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	61 103 000	1 237 000	2	62 340 000	62 340 000,00
26.80.22. Ertymenot (arvionmääräraha)	1 650 000	472 000	29	2 122 000	3 422 348,66
26.90. Rajavartiolaitos	193 772 000	6 511 000	3	200 283 000	200 283 000,00
26.90.21. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	192 510 000	6 366 000	3	198 876 000	198 876 000,00
26.90.70. Ilma- ja vartiolausten hankinta (siirtomääräraha 3 v)		145 000		145 000	145 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
26.97. Avustukset kunnille	231 362 000	11 926 000	5	243 288 000	242 435 760,92
26.97.32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako sekä kuntien yhteistoiminnan tukeminen (arvionmääräraha)	41 000 000	200 000	0	41 200 000	40 531 246,10
26.97.34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus (kiinteä määräraha)	30 000 000	10 000 000	33	40 000 000	40 000 000,00
26.97.36. Valtionavustus Asian luonnontutkimuksesta kunnille ja kuntayhtymille aiheutuviin kustannuksiin (kiinteä määräraha)		1 726 000		1 726 000	1 725 735,00
26.98. Alueiden kehittäminen	230 328 000	-10 100 000	-4	220 228 000	210 232 281,42
26.98.61. Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (arvionmääräraha)	126 426 000	-9 300 000	-7	117 126 000	110 285 659,09
26.98.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arvionmääräraha)	29 402 000	-1 000 000	-3	28 402 000	25 246 622,33
26.98.63. Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	44 595 000	200 000	0	44 795 000	44 795 000,00
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 148 871 000	60 899 000	3	2 209 770 000	2 205 623 780,81
27.01. Puolustusministeriö	210 018 000	30 016 000	14	240 034 000	238 813 135,20
27.01.19. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arvionmääräraha)	196 684 000	29 841 000	15	226 525 000	225 304 135,20
27.01.21. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 334 000	175 000	1	13 509 000	13 509 000,00
27.10. Puolustusvoimat	1 886 718 000	30 883 000	2	1 917 601 000	1 917 601 000,00
27.10.16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 2 v)	577 129 000	-6 282 000	-1	570 847 000	570 847 000,00
27.10.17. Hornet 413 -koneen korjaus (siirtomääräraha 3 v)		15 100 000		15 100 000	15 100 000,00
27.10.21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 309 589 000	22 065 000	2	1 331 654 000	1 331 654 000,00
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	5 553 242 000	48 406 000	1	5 601 648 000	5 520 750 626,57
28.01. Valtiovarainministeriö	80 699 000	63 476 000	79	144 175 000	139 830 598,83
28.01.21. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 736 000	363 000	1	28 099 000	28 099 000,00
28.01.22. Valtioneuvoston tietohallintoyksikön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 953 000	1 232 000	18	8 185 000	8 185 000,00
28.01.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus valtiovarainministeriön osalta (arvionmääräraha)	169 000	-119 000	-70	50 000	49 950,00
28.01.73. Talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)		12 000 000		12 000 000	12 000 000,00
28.01.83. Pääomalaista Solidium Oy:lle (kiinteä määräraha)		50 000 000		50 000 000	50 000 000,00
28.03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	3 702 000	66 000	2	3 768 000	3 768 000,00
28.03.21. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 702 000	66 000	2	3 768 000	3 768 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
28.05. Valtiokonttori	41 582 000	496 000	1	42 078 000	42 078 000,00
28.05.21. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 218 000	490 000	1	41 708 000	41 708 000,00
28.05.22. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	364 000	6 000	2	370 000	370 000,00
28.07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	3 059 380 000	7 322 000	0	3 066 702 000	3 032 907 821,87
28.07.50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	38 830 000	322 000	1	39 152 000	37 208 283,23
28.07.63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkkeenot (arviomääräraha)	6 000 000	7 000 000	117	13 000 000	12 147 473,91
28.18. Verohallinto	344 890 000	4 650 000	1	349 540 000	349 540 000,00
28.18.21. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	344 890 000	4 650 000	1	349 540 000	349 540 000,00
28.39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	181 620 000	25 151 000	14	206 771 000	205 804 665,74
28.39.30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	166 120 000	16 641 000	10	182 761 000	181 797 318,94
28.39.31. Verohyviytyminen (arviomääräraha)	12 000 000	9 000 000	75	21 000 000	20 997 666,00
28.39.40. Arpaajaveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	3 500 000	-490 000	-14	3 010 000	3 009 680,80
28.40. Tullilaitos	131 162 000	11 333 000	9	142 495 000	142 495 000,00
28.40.21. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	127 162 000	3 133 000	2	130 295 000	130 295 000,00
28.40.71. Toimistoautomaatiojärjestelmän hankinta (siirtomääräraha 2 v)		8 200 000		8 200 000	8 200 000,00
28.52. Tilastokeskus	40 626 000	827 000	2	41 453 000	41 453 000,00
28.52.21. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 626 000	827 000	2	41 453 000	41 453 000,00
28.80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	17 399 000	7 000 000	40	24 399 000	24 374 718,00
28.80.26. EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000	2 000 000	40	7 000 000	7 000 000,00
28.80.27. Tuotavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000	5 000 000	50	15 000 000	15 000 000,00
28.81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	74 562 000	235 000	0	74 797 000	74 645 004,61
28.81.25. Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	3 200 000	-515 000	-16	2 685 000	2 685 000,00
28.81.28. Julkishallinnon sähköisen tunnistamisen ja verkkomaksamisen -hanke (siirtomääräraha 3 v)		450 000		450 000	450 000,00
28.81.95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	17 000	300 000	1 765	317 000	310 000,00
28.90. Suomen maksusuudet Euroopan unionille	1 513 000 000	-84 000 000	-6	1 429 000 000	1 416 417 724,94
28.90.69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 513 000 000	-84 000 000	-6	1 429 000 000	1 416 417 724,94

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005		Muutos % (LTA:H/TA)	Lisätalousarviot 2005		Tilinpäätös 2005
	(TA)	(LTA:H)		(LTA:H/TA)	(TA+LTA:H)	
28.99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	58 050 000	11 950 000	20	69 900 000	41 039 312,26	
28.99.42. Tuki varustamoliikelle (arviomääräraha)	8 000 000	8 250 000	45	11 600 000	8 250 000,00	
28.99.63. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)		3 600 000			9 463 056,08	
29.	6 197 420 000	9 724 000	0	6 207 144 000	6 128 597 515,04	
29.01. Opetusministeriö	229 610 000	1 326 000	1	230 936 000	219 436 610,10	
29.01.19. Opetusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	125 000 000	8 000 000	6	133 000 000	127 923 240,20	
29.01.21. Opetusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 648 000	326 000	2	21 974 000	21 974 000,00	
29.01.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta (arviomääräraha)	67 129 000	-7 000 000	-10	60 129 000	53 706 369,90	
29.05. Kirkollisasiat	2 542 000	30 000	1	2 572 000	2 572 000,00	
29.05.21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 787 000	30 000	2	1 817 000	1 817 000,00	
29.07. Opetushallitus	18 409 000	339 000	2	18 748 000	18 748 000,00	
29.07.21. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 409 000	339 000	2	18 748 000	18 748 000,00	
29.08. Kansainvälinen yhteistyö	10 821 000	15 000	0	10 836 000	10 583 745,09	
29.08.22. Venäjän ja Iitä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	790 000	15 000	2	805 000	805 000,00	
29.10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 322 902 000	18 364 000	1	1 341 266 000	1 341 266 000,00	
29.10.21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 220 297 000	17 139 000	1	1 237 436 000	1 237 436 000,00	
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	23 892 000	159 000	1	24 051 000	24 051 000,00	
29.10.23. Kansainvälisen henkilöväihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 851 000	81 000	1	7 932 000	7 932 000,00	
29.10.24. Hajoittelekoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	70 862 000	985 000	1	71 847 000	71 847 000,00	
29.40. Yleissivistävä koulutus	1 900 208 000	-17 376 000	-1	1 882 832 000	1 842 578 761,16	
29.40.21. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 100 000	624 000	1	42 724 000	42 724 000,00	
29.40.30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 783 738 000	-18 000 000	-1	1 765 738 000	1 725 484 761,16	
29.60. Ammatillinen koulutus	575 786 000	-1 093 000	0	574 693 000	573 348 186,20	
29.60.21. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 959 000	407 000	1	31 366 000	31 366 000,00	
29.60.30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	431 505 000	-2 000 000	0	429 505 000	425 961 195,20	
29.60.31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	107 417 000	500 000	0	107 917 000	110 115 991,00	

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
29.69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	319 523 000	2 000 000	1	321 523 000	319 244 414,00
29.69.34. Valtionavustus aikuisten koulutustason kohottamishjelmaan (siirtomääräraha 3 v)	26 000 000	2 000 000	8	28 000 000	28 000 000,00
29.70. Opintotuki	749 544 000	784 000	0	750 328 000	736 320 064,37
29.70.22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	586 000	14 000	2	600 000	600 000,00
29.70.58. Avustus vuokratukustamusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	2 958 000	770 000	26	3 728 000	3 728 000,00
29.88. Tiede	239 883 000	2 332 000	1	242 215 000	241 100 525,99
29.88.21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 440 000	526 000	2	31 966 000	31 966 000,00
29.88.22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 608 000	169 000	1	13 777 000	13 777 000,00
29.88.23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 740 000	47 000	2	2 787 000	2 787 000,00
29.88.24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 498 000	15 000	1	1 513 000	1 513 000,00
29.88.50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	102 298 000	1 575 000	2	103 873 000	103 873 000,00
29.90. Taide ja kulttuuri	348 774 000	1 203 000	0	349 977 000	349 330 997,85
29.90.21. Taiteen keskus toimikunnan ja taide-toimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 341 000	13 000	0	3 354 000	3 354 000,00
29.90.22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 550 000	419 000	3	16 969 000	16 969 000,00
29.90.23. Suomalaisen hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 555 000	61 000	2	2 616 000	2 616 000,00
29.90.24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 811 000	229 000	1	16 040 000	16 040 000,00
29.90.25. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 055 000	36 000	1	6 091 000	6 091 000,00
29.90.26. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 417 000	38 000	1	3 455 000	3 455 000,00
29.90.27. Valtion elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	537 000	7 000	1	544 000	544 000,00
29.90.50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	8 085 000	400 000	5	8 485 000	8 485 000,00
29.98. Liikuntatoimi	91 291 000	1 800 000	2	93 091 000	93 007 236,88
29.98.50. Veikkauksen ja raha-apajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arvionmääräraha)	89 424 000	600 000	1	90 024 000	89 940 236,88
29.98.53. Avustus Yleisurheilun MM 2005 -kisojen mediajärjestelyjen kustannuksiin (kiinteä määräraha)		1 200 000		1 200 000	1 200 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahajaji	Talousarvio 2005 (TA)		Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)		Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)		Tilinpäätös 2005
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 724 504 000		13 796 000		1	2 738 300 000	2 671 080 810,08	
30.20. Maatalous	2 109 114 000		-7 839 000		0	2 101 275 000	2 052 373 086,99	
30.20.21. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 405 000		652 000		2	32 057 000	32 057 000,00	
30.20.22. Torjunta-ainetarkastukset (arvionmääräraha)	430 000		9 000		2	439 000	439 000,00	
30.20.49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arvionmääräraha)	41 300 000		-17 000 000		-41	24 300 000	21 057 831,83	
30.20.61. Siirto Maatilat talouden kehittämisastrastoon (siirtomääräraha 2 v)	5 644 000		8 500 000		151	14 144 000	14 144 000,00	
30.40. Kala-, riista- ja porotalous	58 065 000		381 000		1	58 446 000	58 959 039,79	
30.40.21. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 421 000		365 000		2	16 786 000	16 786 000,00	
30.40.43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 658 000		16 000		1	1 674 000	1 674 000,00	
30.50. Vesitalous	28 486 000		13 288 000		47	41 774 000	41 091 183,19	
30.50.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	6 513 000		88 000		1	6 601 000	6 601 000,00	
30.50.48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841 000		3 250 000		386	4 091 000	4 091 000,00	
30.50.77. Vesistö- ja vesihuolto työt (siirtomääräraha 3 v)	13 458 000		9 950 000		74	23 408 000	23 408 000,00	
30.60. Metsätalous	156 119 000		3 451 000		2	159 570 000	158 578 801,78	
30.60.21. Metsätutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 421 000		219 000		1	39 640 000	39 640 000,00	
30.60.41. Metsäpuiden siemenhuolto (kiinteä määräraha)	610 000		225 000		37	835 000	835 000,00	
30.60.42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille (kiinteä määräraha)	43 677 000		3 007 000		7	46 684 000	46 684 000,00	
30.63. Metsähallitus	6 006 000		-114 000		-2	5 892 000	5 892 000,00	
30.63.50. Metsähallituksen erilliset julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 006 000		-114 000		-2	5 892 000	5 892 000,00	
30.70. Maanmittaus ja paikkatietojen yhteiskäyttö	54 289 000		1 464 000		3	55 753 000	55 752 589,38	
30.70.21. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	47 160 000		803 000		2	47 963 000	47 962 596,92	
30.70.22. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 129 000		71 000		2	3 200 000	3 200 000,00	
30.70.40. Kiinteistötoimintusten tukemisesta aiheutuvat menot (arvionmääräraha)	4 000 000		590 000		15	4 590 000	4 589 992,46	
30.71. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos	25 288 000		282 000		1	25 570 000	25 458 909,84	
30.71.21. Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 958 000		282 000		1	24 240 000	24 240 000,00	
30.72. Elintarviketurvasto	5 489 000		108 000		2	5 597 000	5 597 000,00	
30.72.21. Elintarviketurvaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 489 000		108 000		2	5 597 000	5 597 000,00	

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
30.73. Kasvintuotannon tarkastuskeskus	14 798 000	225 000	2	15 023 000	15 023 000,00
30.73.21. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 798 000	225 000	2	15 023 000	15 023 000,00
30.90. Hallinto	95 272 000	2 536 000	3	97 808 000	95 043 287,03
30.90.21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 040 000	1 209 000	3	37 249 000	37 249 000,00
30.90.23. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 505 000	227 000	2	14 732 000	14 732 000,00
30.90.25. Eläinlääkintähuolto (arvionmääräraha)	1 580 000	700 000	44	2 280 000	2 216 081,60
30.90.27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	7 110 000	400 000	6	7 510 000	7 510 000,00
30.91. Maaseutualueiden valituslautakunta ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta	711 000	14 000	2	725 000	725 000,00
30.91.21. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	711 000	14 000	2	725 000	725 000,00
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 774 464 000	74 934 000	4	1 849 398 000	1 825 716 032,28
31.01. Liikenne- ja viestintäministeriö	21 097 000	365 000	2	21 462 000	21 462 000,00
31.01.21. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 247 000	192 000	1	14 439 000	14 439 000,00
31.01.22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 850 000	173 000	3	7 023 000	7 023 000,00
31.24. Tiehallinto	728 216 000	22 748 000	3	750 964 000	745 044 287,83
31.24.21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	588 770 000	20 176 000	3	608 946 000	608 946 000,00
31.24.76. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arvionmääräraha)	23 546 000	4 300 000	18	27 846 000	27 845 969,73
31.24.78. Eräät tiehankkeet (arvionmääräraha)	94 900 000	-2 640 000	-3	92 260 000	86 340 318,10
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarihoitohankkeet (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000	912 000	4	21 912 000	21 912 000,00
31.30. Merenkululaitos	22 120 000	-3 004 000	-14	19 116 000	18 683 840,80
31.30.21. Merenkululaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 070 000	496 000	3	17 566 000	17 566 000,00
31.30.78. Eräät vesiväylähankkeet (arvionmääräraha)	5 000 000	-4 500 000	-90	500 000	98 713,33
31.30.79. Saimaan kanavan vuokra-alueen tie (siirtomääräraha 3 v)		1 000 000		1 000 000	1 000 000,00
31.32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	73 488 000	-7 062 000	-10	66 426 000	66 122 665,95
31.32.41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen lastialusten ja kolmannen maiden välillä liikennöivien matkustaja-alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arvionmääräraha)	46 738 000	-8 000 000	-17	38 738 000	39 291 747,00
31.32.51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	3 316 000	938 000	28	4 254 000	4 254 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilä	Talousarvio 2005 (TA)		Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)		Muutos % (LTA:t/TA)		Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)		Tilinpäätös 2005	
31.40. Ratahallintokeskus	399 400 000		31 155 000		8		430 555 000		419 619 816,95	
31.40.21. Perusradapito (siirtomääräraha 2 v)	285 000 000		27 455 000		10		312 455 000		312 455 000,00	
31.40.76. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	700 000		1 800 000		257		2 500 000		1 467 563,55	
31.40.78. Eräät ratahankkeet (arviomääräraha)	102 700 000		1 900 000		2		104 600 000		94 697 253,40	
31.60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	90 816 000		455 000		1		91 271 000		91 271 000,00	
31.60.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	81 275 000		215 000		0		81 490 000		81 490 000,00	
31.60.64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 700 000		240 000		3		8 940 000		8 940 000,00	
31.72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	13 614 000		6 604 000		49		20 218 000		20 218 000,00	
31.72.43. Poikkeusolojen viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	0		6 604 000		0		6 604 000		6 604 000,00	
31.80. Ilmatieteen laitos	30 516 000		370 000		1		30 886 000		30 886 000,00	
31.80.21. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 516 000		370 000		1		30 886 000		30 886 000,00	
31.81. Merentutkimuslaitos	8 799 000		144 000		2		8 943 000		8 943 000,00	
31.81.21. Merentutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 799 000		144 000		2		8 943 000		8 943 000,00	
31.99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvontolisäveromenot (arviomääräraha)	353 335 000		23 159 000		7		376 494 000		370 402 420,75	
31.99.19. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvontolisäveromenot (arviomääräraha)	291 395 000		7 389 000		3		298 784 000		289 377 911,02	
31.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus liikenne- ja viestintäministeriön osalta (arviomääräraha)	13 293 000		-1 230 000		-9		12 063 000		11 436 291,36	
31.99.78. Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen (arviomääräraha)	47 200 000		17 000 000		36		64 200 000		68 141 218,37	
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	976 243 000		41 356 000		4		1 017 599 000		968 954 384,20	
32.10. Hallinto	150 734 000		2 598 000		2		153 332 000		154 952 365,02	
32.10.21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 027 000		342 000		1		23 369 000		23 369 000,00	
32.10.22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	74 871 000		2 256 000		3		77 127 000		77 127 000,00	
32.20. Teknologia- ja innovaatiopolitiikka	534 630 000		1 891 000		0		536 521 000		517 919 214,32	
32.20.21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 822 000		588 000		1		41 410 000		41 410 000,00	
32.20.22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	68 978 000		812 000		1		69 790 000		69 790 000,00	
32.20.23. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 651 000		126 000		1		9 777 000		9 777 000,00	
32.20.24. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 889 000		55 000		3		1 944 000		1 944 000,00	
32.20.25. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 198 000		67 000		1		5 265 000		5 265 000,00	
32.20.26. Teknologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 509 000		243 000		1		26 752 000		26 752 000,00	

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
32.50. Yrityspolitiikka	177 807 000	-14 500 000	-8	163 307 000	141 901 468,07
32.50.21. Patenti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	1 177 000	3 000 000	255	4 177 000	3 362 259,42
32.50.43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arvionmääräraha)	22 200 000	-5 000 000	-23	17 200 000	15 313 774,96
32.50.47. Valtionavustus kehittämisspalvelutoimintaan ja erälle yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)	3 561 000	1 500 000	42	5 061 000	5 061 000,00
32.50.48. Korkonaki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arvionmääräraha)	6 300 000	-3 000 000	-48	3 300 000	2 724 086,09
32.50.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arvionmääräraha)	87 898 000	-11 000 000	-13	76 898 000	68 301 989,79
32.40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	17 862 000	181 000	1	18 043 000	18 043 000,00
32.40.21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 781 000	84 000	1	5 865 000	5 865 000,00
32.40.24. Kuluttajavaltutuslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 094 000	26 000	2	1 120 000	1 120 000,00
32.40.26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 003 000	71 000	1	5 074 000	5 074 000,00
32.50. Kansainvälistymispolitiikka	59 297 000	86 000	0	59 383 000	58 613 699,18
32.50.21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 201 000	86 000	1	16 287 000	16 287 000,00
32.60. Energiapolitiikka	31 980 000	39 600 000	124	71 580 000	62 091 637,61
32.60.41. Avustus koelaitosten rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	9 600 000	9 600 000		9 600 000	9 600 000,00
32.60.42. Kioton mekanismien käyttö (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000	30 000 000		30 000 000	30 000 000,00
32.70. Omistajapolitiikka	3 933 000	11 500 000	292	15 433 000	15 433 000,00
32.70.87. Pääomallina Finnvera Oyj:lle (kiinteä määräraha)		11 500 000		11 500 000	11 500 000,00
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	10 028 354 000	-41 976 000	0	9 986 378 000	9 920 710 801,21
33.01. Sosiaali- ja terveysministeriö	66 396 000	4 348 000	7	70 744 000	70 135 873,72
33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 556 000	563 000	2	35 119 000	35 119 000,00
33.01.29. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	460 000	3 225 000	701	3 685 000	3 685 000,00
33.01.63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 375 000	560 000	8	7 935 000	7 935 000,00
33.02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	22 630 000	290 000	1	22 920 000	22 920 000,00
33.02.21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 630 000	290 000	1	22 920 000	22 920 000,00
33.03. Työttömyysurvalautakunta	1 795 000	34 000	2	1 829 000	1 829 000,00
33.03.21. Työttömyysurvalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 795 000	34 000	2	1 829 000	1 829 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:t/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
33.04. Tarkastuslautakunta	1 777 000	277 000	16	2 054 000	2 054 000,00
33.04.21. Tarkastuslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 777 000	277 000	16	2 054 000	2 054 000,00
33.06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	4 876 000	39 000	1	4 915 000	4 910 961,83
33.06.21. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 676 000	39 000	1	2 715 000	2 715 000,00
33.07. Työterveyslaitos	38 437 000	460 000	1	38 897 000	38 897 000,00
33.07.50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 237 000	460 000	1	37 697 000	37 697 000,00
33.08. Kansanterveyslaitos	43 257 000	21 216 000	49	64 473 000	64 473 000,00
33.08.21. Kansanterveyslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 857 000	416 000	1	34 273 000	34 273 000,00
33.08.26. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	9 400 000	20 800 000	221	30 200 000	30 200 000,00
33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	4 930 000	105 000	2	5 035 000	5 035 000,00
33.09.21. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 930 000	105 000	2	5 035 000	5 035 000,00
33.10. Säteilyturvakeskus	11 400 000	616 000	5	12 016 000	12 016 000,00
33.10.21. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 400 000	616 000	5	12 016 000	12 016 000,00
33.13. Työsuojelun piirihallinto	23 400 000	463 000	2	23 863 000	23 863 000,00
33.13.21. Työsuojelupiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 400 000	463 000	2	23 863 000	23 863 000,00
33.15. Perhekustannusten tasaus	1 428 900 000	150 000	0	1 429 050 000	1 428 812 914,31
33.15.51. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)	11 100 000	150 000	1	11 250 000	11 250 000,00
33.17. Työttömyysturva	720 000 000	-16 000 000	-2	704 000 000	700 828 851,10
33.17.50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	580 000 000	-9 000 000	-2	571 000 000	570 998 710,78
33.17.51. Työttömyysturvavain mukainen perusturva (arviomääräraha)	76 000 000	-2 000 000	-3	74 000 000	74 000 000,00
33.17.55. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	35 000 000	-5 000 000	-14	30 000 000	28 800 000,00
33.18. Sairausrakuutus	1 017 000 000	-40 740 000	-4	976 260 000	950 544 549,88
33.18.60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 017 000 000	-40 740 000	-4	976 260 000	950 544 549,88
33.19. Eläkevakuutus	1 632 001 000	-18 000 000	-1	1 614 001 000	1 599 064 717,59
33.19.52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	60 000 000	-8 000 000	-13	52 000 000	51 900 000,00
33.19.60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 117 000 000	-10 000 000	-1	1 107 000 000	1 094 064 717,59
33.21. Rintamaveteraaniläkkeet	90 700 000	-2 000 000	-2	88 700 000	87 676 028,51
33.21.52. Rintamalaiset ja asumistuki (arviomääräraha)	90 700 000	-2 000 000	-2	88 700 000	87 676 028,51
33.22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	245 308 000	200 000	0	245 508 000	246 402 030,78
33.22.51. Valtion korvaus partisaanien uhreille (siirtomääräraha 3 v)	245 308 000	200 000	0	245 508 000	200 000,00

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahajaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
33.28. Muu toimeentuloturva	44 960 000	6 000 000	13	50 960 000	48 181 587,94
33.28.60. Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuki (arviomääräraha)	12 700 000	6 000 000	47	18 700 000	16 191 587,94
33.32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	3 924 788 000	400 000	0	3 925 188 000	3 922 516 064,48
33.32.39. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000	400 000	13	3 400 000	3 400 000,00
33.33. Eräät sosiaali- ja terveydenhuollon menot	6 625 000	166 000	3	6 791 000	7 840 573,93
33.33.23. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyy selvittämisen menot (arviomääräraha)	6 025 000	166 000	3	6 191 000	7 240 573,93
34. Työministeriön hallinnonala	2 164 015 000	4 248 000	0	2 168 263 000	2 079 473 915,26
34.01. Työhallinto	58 116 000	422 000	1	58 538 000	58 292 072,56
34.01.21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 327 000	290 000	1	22 617 000	22 617 000,00
34.01.22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	759 000	8 000	1	767 000	767 000,00
34.01.23. Työelämäohjelmat ja työllittämisen tutkimus (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000	124 000	2	5 124 000	5 124 000,00
34.05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	222 640 000	-5 000 000	-2	217 640 000	199 789 891,62
34.05.61. Euroopan sosiaalirahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin (140 htv yhdessä momenttien 34.05.62. ja 29.98.61. kanssa) (arviomääräraha)	137 055 000	-4 000 000	-3	133 055 000	123 253 466,36
34.05.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)	85 585 000	-1 000 000	-1	84 585 000	76 536 425,26
34.06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	1 774 680 000	-1 024 000	0	1 773 656 000	1 714 017 878,71
34.06.21. Työvoima-asian paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	134 583 000	3 129 000	2	137 712 000	137 712 000,00
34.06.50. Työvoimapolitiikkaan osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	132 993 000	11 597 000	9	144 590 000	129 678 908,21
34.06.51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)	476 886 000	14 250 000	3	491 136 000	455 572 532,85
34.06.52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	995 208 000	-30 000 000	-3	965 208 000	961 226 893,03
34.07. Pakolaisten ja siirtolaisuusasiat	79 961 000	9 850 000	12	89 811 000	81 775 141,23
34.07.21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottovaltion osalta (arviomääräraha)	7 326 000	1 247 000	17	8 573 000	8 264 731,24
34.07.63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	62 335 000	8 603 000	14	70 938 000	66 667 595,02

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahatilaji	Talousarvio 2005		Lisätalousarviot 2005		Muutos		Talousarvio 2005		Tilinpäätös 2005	
	(TA)	(LTA:t)	(LTA:t)	(LTA:t)	%	(LTA:t/TA)	(TA+LTA:t)	(TA+LTA:t)		
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	691 248 000		-1 627 000		0		689 621 000		686 381 997,50	
35.01. Ympäristöministeriö	23 032 000		431 000		2		23 463 000		23 463 000,00	
35.01.21. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 032 000		431 000		2		23 463 000		23 463 000,00	
35.10. Ympäristön suojeleminen	28 658 000		-3 950 000		-14		24 708 000		24 708 000,00	
35.10.27. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	2 467 000		1 000 000		41		3 467 000		3 467 000,00	
35.10.66. Romuajoneuvojen jätteenhuoltoisuus (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000		-6 000 000		-100		0		0,00	
35.10.77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	11 900 000		1 050 000		9		12 950 000		12 950 000,00	
35.20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	69 505 000		619 000		1		70 124 000		70 123 999,99	
35.20.22. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 095 000		7 000		0		2 102 000		2 102 000,00	
35.20.52. Metsähallituksen julkiset hallintoehdätkä (siirtomääräraha 3 v)	22 435 000		612 000		3		23 047 000		23 047 000,00	
35.40. Alueelliset ympäristökeskukset	64 504 000		1 242 000		2		65 746 000		65 746 000,00	
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	64 504 000		1 242 000		2		65 746 000		65 746 000,00	
35.50. Ympäristölupavirastot	4 551 000		101 000		2		4 652 000		4 652 000,00	
35.50.21. Ympäristölupavirastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 551 000		101 000		2		4 652 000		4 652 000,00	
35.60. Suomen ympäristökeskus	24 013 000		634 000		3		24 647 000		24 647 000,00	
35.60.21. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 013 000		634 000		3		24 647 000		24 647 000,00	
35.70. Valtion asuntorahasto	4 583 000		72 000		2		4 655 000		4 655 000,00	
35.70.21. Asuntorahaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 583 000		72 000		2		4 655 000		4 655 000,00	
35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	37 902 000		-776 000		-2		37 126 000		33 886 997,51	
35.99.22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)	12 900 000		24 000		0		12 924 000		12 924 000,00	
35.99.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arviomääräraha)	10 765 000		-800 000		-7		9 965 000		7 586 054,51	
36. Valtionvelan korot	2 447 000 000		-178 500 000		-7		2 268 500 000		2 262 731 197,53	
36.01. Eurojäräisen velan korko	2 371 000 000		-129 000 000		-5		2 242 000 000		2 238 228 095,67	
36.01.90. Eurojäräisen velan korko (arviomääräraha)	2 371 000 000		-129 000 000		-5		2 242 000 000		2 238 228 095,67	
36.03. Valuuttamääräisen velan korko	58 000 000		-53 000 000		-91		5 000 000		4 380 012,17	
36.03.90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	58 000 000		-53 000 000		-91		5 000 000		4 380 012,17	
36.09. Muut menot valtionvelasta	18 000 000		3 500 000		19		21 500 000		20 123 089,69	
36.09.21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	18 000 000		3 500 000		19		21 500 000		20 123 089,69	

Osaston tai pääluokan, luvun ja momentin numero, nimi ja määrärahalaji	Talousarvio 2005 (TA)	Lisätalousarviot 2005 (LTA:t)	Muutos % (LTA:H/TA)	Talousarvio 2005 yhteensä (TA+LTA:t)	Tilinpäätös 2005
37. Valtionvelan vähentäminen		3 781 182 000		3 781 182 000	3 780 204 510,63
37.01. Valtionvelan nettokuoletuks ¹ ja velanhallinta		3 781 182 000		3 781 182 000	3 780 204 510,63
37.01.94. Nettokuoletuks ¹ ja velanhallinta (arviomääräraha)		3 781 182 000		3 781 182 000	3 780 204 510,63
Päätökset yhteensä	37 855 374 000	3 880 470 000	10	41 735 844 000	41 247 357 931,81

Liite 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA+LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
23. Valtioneuvosto	2 500 000	116 205,37	5
23.02.19. Arvonlisäveromenot	2 500 000	116 205,37	5
25. Oikeusministeriön hallinnonala	77 810 000	2 557 293,49	3
25.01.19. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	39 000 000	621 961,42	2
25.01.29. Erityismenot	1 200 000	133 950,99	11
25.30.50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset	34 400 000	892 594,67	3
25.70.21. Vaalimenot	3 210 000	908 786,41	28
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	218 884 000	3 556 788,82	2
26.01.19. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	60 000 000	2 246 491,16	4
26.80.22. Erityismenot	2 122 000	1 300 348,66	61
26.97.31. Kuntien yleinen valtionosuus ja verotuloihin perustuvat tasaukset	156 762 000	9 949,00	0
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	250 000	494 477,99	198
28.07.95. Valtion maksettavaksi tulevat korot liikaa saaduista ennakotuloista viimeisenä eläkelaitoksena	200 000	487 610,06	244
28.99.95. Valtion saatavien turvaaminen	50 000	6 867,93	14
29. Opetusministeriön hallinnonala	338 494 000	5 032 233,41	1
29.60.31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen	107 917 000	2 198 991,00	2
29.70.57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	18 800 000	1 412 501,63	8
29.70.59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki	26 700 000	1 217 768,49	5
29.90.52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen	185 077 000	202 972,29	0
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	10 900 000	1 285 440,84	12
30.10.54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla	7 182 000	627 609,60	9
30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	3 718 000	657 831,24	18
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	102 957 000	4 495 008,32	4
31.32.40. Lastialusten hankintojen tukeminen	19 000	42,95	0
31.32.41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelon merkittyjen lastialusten ja kolmansien maiden välillä liikennöivien matkustaja-alusten kilpailuedellytysten turvaaminen	38 738 000	553 747,00	1
31.99.78. Vuosaaren sataman liikenneväylien rakentaminen	64 200 000	3 941 218,37	6
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	39 540 000	1 837 324,79	5
32.10.19. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	36 000 000	1 649 811,79	5
32.30.44. Alueellinen kuljetustuki (Yrittäjyyden politiikkaohjelma)	3 540 000	187 513,00	5
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	3 951 961 000	3 226 235,63	0
33.01.19. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	15 000 000	278 539,96	2
33.20.53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista	13 000 000	300 000,00	2
33.22.50. Sotilasvammakorvaukset	242 400 000	894 030,78	0
33.32.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin	3 673 000 000	70 586,00	0
33.32.34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin	2 370 000	633 504,96	27
33.33.23. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot	6 191 000	1 049 573,93	17

Liite 3: Talousarvion arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA+LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
34. Työministeriön hallinnonala	3 818 000	38 768,59	1
34.99.23. Siviilipalvelus	3 818 000	38 768,59	1
Pääloukat yhteensä	4 747 114 000	22 639 777,25	0

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu Momentti	Yhteensä
22. Tasavallan presidentti			116,04
Vuosi 2004			116,04
22.02.21.	Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot	116,04	
23. Valtioneuvosto			41 944,57
Vuosi 2004			41 944,57
23.03.21.	Oikeuskanslerinviraston toimintamenot	41 444,57	
23.99.25.	Jatkosodan ihmislouvuutukset -tutkimushanke	500,00	
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala			788 233,94
Vuosi 2003			788 233,94
24.30.66.	Varsinainen kehitysyhteistyö	255 916,12	
24.99.67.	Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot	532 317,82	
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala			3 306 275,40
Vuosi 2003			3 243 034,12
26.01.23.	Viranomaisradioverkon kehittämishankkeen kokonaisrahoitus	2 704 452,30	
26.90.70.	Ilma- ja vartioalusten hankinta	538 098,62	
26.98.43.	Maakunnan kehittämisasiä	483,20	
Vuosi 2004			63 241,28
26.80.21.	Pelastustoimen toimintamenot	71,00	
26.90.70.	Ilma- ja vartioalusten hankinta	63 170,28	
27. Puolustusministeriön hallinnonala			1 500 000,00
Vuosi 2004			1 500 000,00
27.99.41.	VPU Pukutehdas Oy:n tukeminen	1 500 000,00	
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala			2 327 764,67
Vuosi 2004			2 327 764,67
28.01.89.	Osakkeiden myyntijärjestelyt ja hankinnat	268 965,00	
28.39.32.	Ylimääräinen määräraha	100 000,00	
28.80.23.	Työsuojelun edistäminen	141 822,46	
28.80.24.	VEL-perusteinen kuntoutus ja työhyvinvoinnin tuki	1 792 574,87	
28.80.25.	Valtion henkilöstöjärjestelyt	13 517,40	
28.81.25.	Euroopan unionin osallistuminen matkakustannusten korvauksiin	10 884,94	
29. Opetusministeriön hallinnonala			606 217,16
Vuosi 2003			368 088,91
29.01.22.	Kehittämistoiminta	83 288,99	
29.10.22.	Yliopistolaitoksen yhteiset menot	11 784,32	
29.10.88.	Osakkeiden hankinta	330,50	
29.90.50.	Eräät avustukset	2 813,76	
29.90.70.	Kaluston hankinta	269 871,34	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääluokan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu Momentti	Yhteensä
Vuosi 2004		238 128,25
29.08.25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö	14 893,76	
29.10.22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot	0,01	
29.20.25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen	375,79	
29.40.25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen	1 875,02	
29.60.24. Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta	135,98	
29.69.22. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot	58 202,51	
29.69.25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen	49 488,70	
29.70.22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot	42 107,50	
29.88.50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	1 269,21	
29.90.21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot	20 815,11	
29.90.22. Valtion taidemuseon toimintamenot	29 978,39	
29.90.26. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot	2 102,28	
29.99.51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja ennaltaehkäisevä huumetyö	16 883,99	
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala		593 797,06
Vuosi 2003		531 713,51
30.04.27. Yhteistutkimukset	2,06	
30.31.83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen	114 341,66	
30.41.62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen	417 127,23	
30.51.31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin	242,12	
30.51.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt	0,44	
Vuosi 2004		62 083,55
30.01.27. Yhteistutkimukset	3,15	
30.12.45. Maatalouden ympäristötuki	60 142,72	
30.41.25. Kalakannan hoitovelvoitteet	0,72	
30.41.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	225,13	
30.41.51. Kalatalouden edistäminen	727,43	
30.51.22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot	984,22	
30.51.77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt	0,18	
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala		3 280 956,40
Vuosi 2003		1 187 511,34
31.25.50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen	2,78	
31.30.77. Väyläverkon kehittäminen	868 731,55	
31.99.88. Osakehankinnat	318 777,01	
Vuosi 2004		2 093 445,06
31.24.79. Jälkirahoitus-, kokonaisrahoitus- ja elinkaarihoitushankkeet	409,12	
31.70.21. Viestintäviraston toimintamenot	2 093 035,94	
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala		10 960 663,80
Vuosi 2003		10 942 898,45
32.10.24. Tutkimus- ja selvitystoiminta	84,18	
32.30.40. Haja-asutusalueiden vähittäiskauppojen investointituki	498 183,00	
32.60.41. Avustus koelaitoksen rakentamiseen	9 600 000,00	
32.70.88. Osakehankinnat	844 631,27	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat varainhoitovuonna

Pääloukan ja momentin numero ja nimi. Momentit eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu Momentti	Yhteensä
Vuosi 2004		17 765,35
32.10.21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot	17 000,00	
32.10.22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot	753,09	
32.20.26. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot	12,26	
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		2 741 864,50
Vuosi 2003		1 909 993,87
33.01.63. Eräät erityishankkeet	631 000,81	
33.01.64. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen	110 793,17	
33.32.36. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin	907 945,42	
33.33.32. Valtionavustus kunnille syrjäytymisuhan alaisten lasten ja nuorten palveluihin	260 254,47	
Vuosi 2004		831 870,63
33.12.21. Valtion koulukotien toimintamenot	262 572,32	
33.14.21. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot	569 297,47	
33.32.36. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin	0,84	
34. Työministeriön hallinnonala		194 883,80
Vuosi 2003		12 695,54
34.01.23. Työelämäohjelmien toteuttaminen ja työpoliittinen tutkimus	12 695,54	
Vuosi 2004		182 188,26
34.06.21. Työvoima-asiain paikallishallinnon toimintamenot	182 188,26	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		124 553,34
Vuosi 2003		29 996,14
35.10.63. Ympäristönsuojelun edistäminen	0,54	
35.10.65. Öljyjätöksellä rahoitettava öljyjätehuolto	0,04	
35.10.67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa	14,66	
35.10.77. Ympäristötyöt	138,12	
35.20.37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen	23 600,36	
35.20.64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon	5,00	
35.99.63. EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin	6 237,42	
Vuosi 2004		94 557,20
35.20.22. Luonnonsuojelun alueiden hoito ja kunnossapito	17,45	
35.40.21. Alueellisten ympäristökeskusten toimintamenot	455,50	
35.60.21. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot	93 360,00	
35.99.22. Kehittäminen ja suunnittelu	724,25	
Pääloukat yhteensä		26 467 270,68
Vuosi 2003		19 014 165,82
Vuosi 2004		7 453 104,86

Liite 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut

Liite 5: Valtion rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot			Muutos
milj. €	2005	2004	2005—2004
Korot euomääräisistä saamisista	207	218	-11
Korot valuuttamääräisistä saamisista	2	1	1
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	1	0	1
Osingot	2 730	1 011	1 719
Liikelayritysten voiton tuloutukset	108	90	18
Muut rahoitustuotot	21	41	-20
Rahoitustuotot yhteensä	3 068	1 361	1 707
Rahoituskulut			Muutos
milj. €	2005	2004	2005—2004
Korot euomääräisistä veloista	2 278	2 440	-162
Korot valuuttamääräisistä veloista	4	38	-34
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	4	-91	95
SWAP-maksut veloista	-3	-57	54
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	21	33	-12
Muut rahoituskulut	20	16	4
Rahoituskulut yhteensä	2 325	2 380	-55
Netto	743	-1 019	1 763

Liite 6: Valtion talousarviotaloudesta annetut lainat

Valtion talousarviotalouden lainananto hallinnonaloittain

milj. €	Lainapääoma 31.12.2005	Lisäys 2005	Vähennys 2005	Lainapääoma 31.12.2004	Pääomamuutos 2005—2004
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	58	-	0	59	0
Sisäasiainministeriön hallinnonala	0	-	0	0	0
Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 540	70	275	1 745	-205
Opetusministeriön hallinnonala	1	-	1	2	-1
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	59	16	24	68	-9
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	134	-	4	138	-4
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	393	72	50	371	22
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	0	-	0	0	0
Työministeriön hallinnonala	0	-	0	0	0
Yhteensä	2 186	158	355	2 383	-197

Valtion talousarviotalouden lainananto lainansaajasektoreittain

milj. €	Lainapääoma 31.12.2005	Lisäys 2005	Vähennys 2005	Lainapääoma 31.12.2004	Pääomamuutos 2005—2004
Yritykset ja asuntoyhteisöt	2 056	131	309	2 233	-178
Yritykset	2 052	131	308	2 229	-177
-Julkiset yritykset	1 568	81	196	1 684	-115
-Yksityiset yritykset	483	50	112	545	-62
Asuntoyhteisöt	4	-	0	4	0
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	12	12	21	21	-10
Muut rahoituslaitokset	12	12	21	21	-10
Julkisyhteisöt	1	-	1	2	-1
Paikallishallinto	1	-	1	2	-1
Kotitaloudet	59	16	24	68	-9
Työnantaja- ja muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	50	12	9	47	2
-Maatilatalouden harjoittajien kotitaloudet	50	12	7	45	5
-Muut elinkeinonharjoittajien kotitaloudet	-	-	2	2	-2
Palkansaajakotitaloudet	9	4	4	9	0
Omaisustulojen ja tulonsiirtojen saajakotitaloudet	-	-	11	11	-11
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	-	0	0	0
Muut voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	-	0	0	0
Ulkomaat	58	-	0	59	0
Muut maat ja kansainväliset järjestöt	58	-	0	59	0
Yhteensä	2 186	158	355	2 383	-197

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Finnair Oyj:n markkina-arvo 31.12.2005 on korjattu 30.5.2006.

Valtion talousarviotalouden käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2005					31.12.2004	
	Markkina- arvo milj. €	Kirjanpito- arvo milj. €	Omistus- osuus, % ¹⁾	Myynti- oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2005 milj. €	Markkina- arvo milj. €	Kirjanpito- arvo milj. €
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet	19 371,2	9 123,7			2 499,8	14 917,6	10 287,7
Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 417,6	589,8			30,3	1 434,2	836,6
Elisa Oyj	17,0	4,1		0,0	0,9	12,9	4,1
OM Hex Ab	17,4	2,4				14,2	2,4
Sampo Oyj	1 167,0	489,3	14,0	0,0	15,9	1 211,9	736,1
Sponda Oyj	216,2	93,9	34,3	0,0	13,6	195,2	93,9
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	593,1	366,4			88,1	3 086,4	3 177,5
Finnair Oyj	593,1	366,4	58,4	50,1	5,0	275,3	366,4
TeliaSonera AB ²⁾					83,2	2 811,1	2 811,1
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	17 360,2	8 167,3			2 381,4	10 396,8	6 273,5
Benefon Oyj	1,2	0,4				0,5	0,4
Fortum Oyj	7 120,2	3 219,1	51,5	50,1	2 224,9	6 957,3	3 664,4
Kemira GrowHow Oyj	102,3	92,0	30,1		5,2	95,1	92,0
Kemira Oyj	812,3	516,0	48,7	15,0	23,4	698,5	584,0
Metso Oyj	361,9	198,2	11,1		5,5	181,6	198,2
Neste Oil Oyj	3 057,3	1 926,9	50,1			-	-
Outokumpu Oyj	856,9	658,9	37,8	10,0	34,2	891,8	658,9
Rautaruukki Oyj	1 134,3	393,2	40,1	20,0	44,5	483,1	393,2
Stora Enso Oyj	1 110,5	682,5	11,9		43,7	1 088,9	682,5
TeliaSonera AB ²⁾	2 803,4	480,2	13,2				
Muut osakkeet ja osuudet ³⁾	0,3	0,3			0,0	0,2	0,2
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet		1 757,2			163,8		1 765,8
Ulkoasiainministeriön hallinnonala		34,4					34,4
Teollisen Yhteistyön Rahasto Oy (Finnfund)		34,4	79,9				34,4
Valtiovarainministeriön hallinnonala		369,4			43,4		368,2
Aina Group Oyj		0,2			0,0		0,2
Arek Oy		0,6					0,6

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset

	31.12.2005					31.12.2004	
	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus, % ¹⁾	Myynti- oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2005	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
	milj. €	milj. €			milj. €	milj. €	milj. €
Arsenal Oy		13,3	79,0				13,3
Edita Oyj		5,0	100,0	0,0			5,0
Eka-kiinteistöt Oy		5,9	38,0				5,9
Finnish Consulting Group Oy		1,2					-
Hansel Oy		7,6	100,0				7,6
Haus Kehittämiskeskus Oy		0,1	60,0	34,0	0,1		0,1
Kapiteeli Oyj		303,6	100,0		40,1		303,6
Oulun Puhelin Oyj		0,2			0,0		0,2
PHP Holding Oy		0,2			0,0		0,2
Rahapaja Oy		2,7	100,0	51,0	3,0		2,7
Satakunnan Puhelin Oy		0,2			0,0		0,2
Silta Oy		1,6	10,2	0,0	0,1		1,6
Solidium Oy		26,9	100,0				26,9
Opetusministeriön hallinnonala		9,8			0,1		11,2
CSC Tieteellinen laskenta Oy		0,3	100,0				0,3
Helsinki Business and Science Park Oy Ltd		0,3	28,6				0,3
FCG Finnish Consulting Group Oy		-			0,1		1,4
Nordunet AS		0,3	17,9				0,3
Suomen Ilmailuopisto Oy		8,3	49,5				8,3
Suomenlinnan Liikenne Oy		0,3	50,0				0,3
Tamlink Oy		0,1	18,8				0,1
Veikkaus Oy Ab		0,2	100,0				0,2
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala		5,1			1,7		5,1
Boreal Kasvinjalostus Oy		1,8	65,0	50,1	0,2		1,8
Jokioisten vedenhankinta Oy		0,2					0,2
Suomen Siemenperunakeskus Oy		0,2	22,0				0,2
Suomen Viljava Oy		2,9	100,0		1,5		2,9
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala		487,1			55,4		487,1
Raskone Oy		0,9	85,0	85,0	0,4		0,9
Suomen Erillisverkot Oy		41,0	100,0				41,0
Suomen Posti Oyj		67,3	100,0		35,0		67,3
VR-yhtymä Oy		370,0	100,0		20,0		370,0
Yleisradio Oy		7,9	100,0				7,9
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala		816,6			30,7		824,9
Altia Oyj		60,5	100,0	50,1	10,0		60,5
Boneca Oy		0,2	33,3				0,2
Enas Oy		0,1	44,4				-
Fingrid Oyj		13,8	12,3		0,8		13,8
Finnvera Oyj		240,5	100,0				240,5
Gasum Oy		71,8	24,0		4,1		71,8
Kemijoki Oy		20,6	50,1	50,1	0,4		20,6
Licentia Oy		0,6	37,5				0,6
Motiva Oy		0,7	100,0		0,0		0,7

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset

	31.12.2005					31.12.2004	
	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus, % ¹⁾	Myynti- oikeuksien alaraja, %	Saadut osingot vuonna 2005	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
	milj. €	milj. €			milj. €	milj. €	milj. €
Patria Industries Oyj		110,3	73,2	50,1	9,5		110,3
Santapark Oy		2,3	32,1				2,3
Suomen Teollisuussijoitus Oy		269,8	100,0				269,8
Vapo Oy		25,3	50,1	50,1	5,7		33,6
Vuotekno Oy		0,2	15,4		0,0		0,2
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala		16,8			32,0		16,8
Alko Oy		16,8	100,0		32,0		16,8
Ympäristöministeriön hallinnonala		15,4					15,5
Ekokem Oy Ab		15,2	34,1				15,2
Kymen ympäristölaboratorio Oy		0,1	33,3				0,1
Savolab Oy		-					0,1
Muut osakkeet ja osuudet ³⁾		2,6			0,6		2,7
Huoneisto- ja kiinteistöosakkeet		43,8					46,0
Käyttö- ja rahoitusomaisuusosak- keet ja -osuudet yhteensä		10 924,8			2 663,6		12 099,5

¹⁾ Omistusosuus (valtion suora omistus) kyseisestä yhtiöstä, mikäli omistusosuus ylittää 10 %.

²⁾ Ohjaus siirtyi liikenne- ja viestintäministeriöstä kauppa- ja teollisuusministeriöön lokakuussa 2005.

³⁾ Yhteissumma niistä valtion omistamista osuuksista yhtiöissä tai yhteisöissä, joiden kirjanpitoarvo on vähemmän kuin 100 000 euroa.

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

milj. €	Kirjanpitoarvo 31.12.2005	Kirjanpitoarvo 31.12.2004	Muutos 2005—2004
Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 603,3	2 603,3	0,0
Senaatti-kiinteistöt	2 603,3	2 603,3	0,0
- Peruspääoma	672,8	672,8	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	1 930,6	1 930,6	0,0
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 419,1	1 777,6	1 641,5
Metsähallitus ¹⁾	3 419,1	1 777,6	1 641,5
- Peruspääoma	2 471,6	851,3	1 620,4
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	947,5	926,4	21,1
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	591,8	591,9	-0,1
Ilmailulaitos	421,7	421,7	0,0
- Peruspääoma	184,5	184,5	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	237,1	237,1	0,0
Luotsausliikelaitos	10,9	10,9	0,0
- Peruspääoma	2,0	2,0	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	8,9	8,9	0,0

Liite 7: Valtion käyttö- ja rahoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset

milj. €	Kirjanpitoarvo 31.12.2005	Kirjanpitoarvo 31.12.2004	Muutos 2005—2004
Tieliikelaitos	57,6	57,6	0,0
- Peruspääoma	17,3	17,3	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	40,3	40,3	0,0
Varustamoliikelaitos	90,7	90,7	0,0
- Peruspääoma	18,7	18,7	0,0
- Muu oman pääoman ehdoin sijoitettu pääoma	72,0	72,0	0,0
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	10,9	11,0	-0,1
- Raskone Oy	10,4	10,5	-0,1
- TAP-yhtiöt Oy	0,5	0,5	0,0
Yhteensä	6 614,2	4 972,8	1 641,4

¹⁾ Valtioneuvosto päätti 22.12.2005 Metsähallitukselle siirretyn valtion omaisuuden lopullisista arvostuksista ja peruspääomaan merkittävästä määrästä avaavassa taseessa 1.1.2005.

Liite 8: Valtion talousarvionalouden velan muutokset

Liite 8: Valtion talousarvionalouden velan muutokset

milj. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005—2004
Otetut euromääräiset lainat	45 731	50 955	-5 223
Lainat valtion ydinjätehuoltorahastolta	245	245	0
Otetut valuuttamääräiset lainat	44	43	1
Muu pitkäaikainen velka	40	47	-7
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	7 895	1 583	6 311
Lyhytaikaiset lainat	4 521	9 537	-5 016
Yhteensä	58 477	62 410	-3 934

Liite 9: Valtion talousarvion velan maturiteettijakauma ja duraatio

Maturiteettijakauma (velan jakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan)

Velkojen juoksu-aika	2005			2004		
	Kirjanpitoarvo milj. €	%	Käypä arvo milj. €	Kirjanpitoarvo milj. €	%	Käypä arvo milj. €
0 - 1 vuotta	12 419	21	12 563	11 128	18	11 196
1 - 2 vuotta	7 745	13	8 068	10 028	16	10 102
2 - 3 vuotta	7 169	12	7 257	7 740	12	8 290
3 - 4 vuotta	7 328	13	7 753	7 142	11	7 241
4 - 5 vuotta	6 227	11	6 394	7 682	12	8 220
Yli 5 vuotta	17 589	30	19 999	18 692	30	21 114
Velat yhteensä	58 477	100	62 033	62 410	100	66 163

Velan duraatio (velan markkina-arvolla painotettu kassavirtojen keskimääräinen maksuhetki)

Vuosi	Duraatio
31.12.2003	2,33
31.12.2004	2,44
31.12.2005	2,43

Liite 10: Rahoituserät valtion taseessa

31.12.2005	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle	1 — 5	Yli	Alle	1 — 5	Yli	
	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	1 vuosi	vuotta	5 vuotta	
milj. €							
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	2	5	4	0	0	4	15
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset				8	41	70	119
Euromääräiset lainasaamiset	15	45	389	4	20	1 579	2 052
Muut euromääräiset sijoitukset				7 098			7 098
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				222			222
Yhteensä	17	50	394	7 332	61	1 652	9 506
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat		1 591	263	4	26 560	17 314	45 731
Otetut valuuttamääräiset lainat					44		44
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta		245					245
Muut pitkäaikaiset velat				2	43	5	50
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	31			7 866			7 896
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat				4 521			4 521
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat				127			127
Yhteensä	31	1 836	263	12 519	26 647	17 319	58 615

Liite 11: Valtion talousarviotalouden kassanpitotarve ja likvidit varat

Katettavat erät, milj. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005—2004
Talousarvion kumulatiivinen ylijäämä	993	3 218	-2 225
Siirretyt määrärahat	2 033	1 746	287
Rahastojen yhdistilit	1 082	1 295	-214
Muut rahastot	64	61	3
Talletetut vieraat varat	127	209	-82
Saadut ennakot	422	437	-16
Ostovelat	540	507	33
Edelleen tilittävät erät	627	602	24
Menorästit	134	146	-12
Muut siirtovelat	1 308	1 391	-82
Muut lyhytaikaiset velat	834	569	264
Bruttokassanpitotarve	8 163	10 182	-2 019
Myyntisaamiset	360	329	31
Tulorästit	327	689	-363
Muut siirtosaamiset	124	200	-75
Tullisaatavat	17	14	2
Muut lyhytaikaiset saamiset	119	122	-3
Ennakkomaksut	571	666	-95
Vähennyserät yhteensä	1 518	2 020	-502
Nettokassanpitotarve	6 645	8 163	-1 517
Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset	7 098	8 681	-1 583
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	222	227	-5
Likvidit varat yhteensä	7 320	8 908	-1 588
Likvidit varat miinus nettokassanpitotarve	674	745	-71

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

Valtiontakaukset ja -takuut

milj. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005—2004
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	724	658	66
Finnvera Oyj	724	658	66
<i>- Laki valtion erityisrahastoyhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä (442/98) ja laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta (445/1998, muut. 526/2001)</i>			
Julkisyhteisöt	567	372	195
Senaatti-kiinteistöt	539	320	219
<i>- Laki valtion liikelaitoksista (1185/2002)</i>			
Helsingin kaupungin taidemuseo	9	-	9
Hämeenlinnan taidemuseo	-	2	-2
Kainuun museo	-	1	-1
Sara Hildenin taidemuseo	2	-	2
Valtion taidemuseo/Ateneum	15	50	-35
Valtion taidemuseo/Kiasma	2	-	2
<i>- Laki taidenäyttelyjen valtion takauksista (411/1986)</i>			
Kotitaloudet	1 300	1 310	-10
Opintolainat	1 300	1 310	-10
<i>- Opintotukilaki (28/1972, laki korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta (111/1992) ja opintotukilaki (65/1994)</i>			
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	48	46	2
Akseli Gallen-Kallelan säätiö	-	2	-2
Design museo	-	1	-1
Didrichenin taidesäätiö	5	-	5
Suomen Pietari-säätiö	3	3	0
<i>- Laki taidenäyttelyjen valtion takauksista (411/1986)</i>			
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiö (peruskorjaus)	37	37	0
<i>- VN:n päätös 6.7.2000</i>			
Suomen Urheiluliitto ry (tappiontakaus yleisurheilun MM-2005 kisoihin liittyen)	3	3	0
<i>- VN:n periaatepäätös 30.1.2003</i>			

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

milj. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005—2004
Ulkomaat	411	338	73
Pohjoismaiden Investointipankki (NIB) - Asetus Pohjoismaiden Investointipankille annetun valtion takauksen korottamisesta (222/91) ja 10/1994 talousarviosarja. Asetus Pohjoismaiden Investointipankin Baltian maiden yrityksille myönnettävien luottojen valtiontakauksista (897/92) ja 3/1996 talousarviosarja. Asetus Pohjoismaiden Investointipankin ympäristöinvestointilainojen valtiontakauksesta, talousarviosarja 7/96. TA 2002.	375	302	73
Suomen Vientiluotto Oyj - Vuoden 2001 LTA mom. 28.82.89	36	36	0
Takaukset ja takuut yhteensä	3 050	2 725	326

Valtiontakaukset ja -takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo milj. €	Jakauma %	Tilinpäätös- päivän kurssi €
Euro (EUR)	2 353	77	
Norjan kruunu (NOK)	326	11	7,9850
Yhdysvaltojen dollari (USD)	294	10	1,1797
Japanin jeni (JPY)	76	3	138,9000
Sveitsin frangi (CHF)	2	0	1,5551
Tanskan kruunu (DKK)	0	0	7,4605
Yhteensä	3 050	100	

Muut valtion vastuusitoumukset

milj. € tai sanallinen selitys	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005—2004
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	384	386	-2
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	384	386	-2
Valtiovarainministeriön hallinnonala	58 151	56 875	1 276
Valtion eläkevastuu	57 600	56 300	1 300
Valtion vastuut tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä ryh- mähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen korvauksista	276	258	19
Kansainvälisille rahoituslaitoksille annetut sitoumukset	275	318	-43
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1	1	0
Pankkitakausten vastasitoumukset	1	1	0
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	16	16	-1
Telakkateollisuusavustukset	14	14	0
Pankkitakausten vastasitoumukset	2	2	-1
Vastuut luotto- ja takaustappioista ¹⁾			

Liite 12: Valtiontakaukset, -takuut sekä muut vastuusitoumukset

milj. € tai sanallinen selitys	31.12.2005	31.12.2004	Muutos 2005—2004
Ympäristöministeriön hallinnonala	68	68	0
Iijoen koskiensuojelusta johtuva korvauskanne	68	68	0
Yhteensä	58 619	57 345	1 274

¹⁾ Valtio on sitoutunut korvaamaan Finnvera Oyj:lle valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 3 ja 4 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa mahdollisesti syntyneitä luotto- ja takaustappioita.

Merkittävät monivuotiset taloudelliset sopimusvastuut, vuokrasopimukset

milj. €	Vuosittaiset talousarviomenot yhteensä, arvio
Oikeusministeriön hallinnonala	39
Sisäasiainministeriön hallinnonala	13
Puolustusministeriön hallinnonala	11
Valtiovarainministeriön hallinnonala	10
Opetusministeriön hallinnonala	33
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	4
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	8
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	13
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	5
Yhteensä	138

Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Valtion talousarviosta annetun lain 18 §:n mukaan valtion tilinpäätökseen ja tilinpäätöskertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta.

Jotta tilinpäätös osaltaan täydentäisi oikean ja riittävän kuvan muodostumista talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista sekä valtion taloudellisesta asemasta on seuraavien tietojen antaminen tarpeen.

Valtionvelka

Valtionvelka yleisenä käsitteenä kattaa valtion talousarviotalouden ja talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen velan. Rahoituslaskelman rivi valtionvelan nettomuutos kuvaa valtion rahoituslaskelmassa valtion talousarviotalouden velan nettomuutosta, ei valtionvelan nettomuutosta kokonaisuudessaan. Talousarviotalouden ja rahastojen yhteisen valtionvelan nettovähennys oli 3 744 milj. euroa ja velan kokonaismäärä nimellisarvoltaan 60 044 milj. euroa ja markkina-arvoltaan 63,8 mrd. euroa.

Taseesta puuttuvat erät

Kansallisomaisuus jätettiin pois valtion aloittavasta taseesta (vuonna 1998), paitsi siltä osin kuin se korvasi käyttöomaisuutta. Kansallisomaisuudeksi merkittiin lähinnä toimistokäytössä olleet historialliset rakennukset. Mm. eduskunnan, taidemuseon ja muiden virastojen hallinnassa olevat taideteokset, jotka on hankittu ennen vuotta 1998 sekä museoesineet ja -kokoelmat puuttuvat kansallisomaisuudesta.

Taseesta puuttuu osa valtion omistussuosuksista kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Yhteensä näitä on valtiovarainministeriöllä 274 milj. euroa ja ulkoasiainministeriöllä 1 181 milj. euroa. Suurimmat osuudet ovat Maailmanpankki IDA:ssa (618 milj. euroa), Afrikan kehitysrahasto AfDF:ssä (216 milj. euroa) ja Aasian kehitysrahasto AsDF:ssä (107 milj. euroa).

Koska verot kirjataan maksuperusteella, puuttuvat kaikki verotukseen liittyvät saamiset ja velat valtion taseesta. Yhteensä valtion osuus verosaamisista oli 272 milj. euroa.

Valtiolla on saamia rikosoikeudellisista seuraamuksista, jotka puuttuvat oikeusministeriön taseesta. Yhteensä näitä oli 203 milj. euroa.

Selvitys verotulojen ja -tuottojen eroista eri laskelmilla

Erilaisista kohdentamisperusteista sekä verotulon määrittämisestä johtuen verotulot/-tuotot ovat erisuuruiset talousarvion toteutumalaskelmassa, tuotto- ja kululaskelmassa sekä rahoituslaskelmassa. Talousarvion toteutumalaskelmassa verot ja veronluonteiset tulot ovat 32 310,6 milj. euroa. Tuotto- ja kululaskelmassa verot ja veronluonteiset maksut ovat 32 214,9 milj. euroa. Rahoituslaskelmassa verot ja veronluonteiset tulot ovat 33 286,4 milj. euroa.

Arvonlisäveromenot (920,9 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa verotuottojen vähennyksenä. Talousarviossa ne budjetoidaan määrärahoiksi pääluokkiin. Rahoituslaskelmassa arvonlisäveromenot esitetään oman toiminnan rahavirrassa rivillä ”Tavaroiden ja palveluiden ostomenot”.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotto (415,4 milj. euroa), valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voitovaroista (385,5 milj. euroa), sekä valtion osuus totopelien tuotosta (8,0 milj. euroa) esitetään tuotto- ja ku-

Liite 13: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

lulaskelmassa veronluonteisina maksuina. Talousarviossa ne tuloutetaan osastoon 12 Sekalaiset tulot. Rahoituslaskelmassa ne ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Sakkorahat (143,1 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa rivillä ”Muut pakolliset maksut”. Sakkorahat tuloutetaan talousarviossa osastoon 12 Sekalaiset tulot. Rahoituslaskelmassa sakkomaksut ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Riistan- ja kalastuksenhoitomaksut (22,6 milj. euroa) esitetään tuotto- ja kululaskelmassa kohdassa ”Verot ja veronluonteiset maksut”. Riistan- ja kalastuksenhoitomaksut tuloutetaan talousarviossa osastoon 12 Sekalaiset tulot. Rahoituslaskelmassa ne ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Tullisaatavat ovat taseessa oleva erä, joten niitä ei esitetä tuotto- ja kululaskelmassa eikä talousarviossa. Rahoituslaskelmassa tullisaatavat ovat rivillä ”Muut vero- ja maksutulot”.

Laskelma verojen ja veronluonteisten tulojen eroista eri laskelmilla (milj. euroa):

Talousarvion toteutumalaskelman verot ja veronluonteiset tulot	32 310,6
- Arvonlisäveromenot	-920,9
+ Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	415,4
+ Osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	385,5
+ Valtion osuus totopelien tuotosta	8,0
+ Riistan- ja kalastuksenhoitomaksu	22,6
Muut yhteensä netto	-6,3
Yhteensä	32 214,9
Tuotto- ja kululaskelman verot ja veronluonteiset maksut	32 214,9
+ Arvonlisäveromenot	920,9
+ Sakkorahat	143,1
+ Tullisaatavat	16,8
Muut yhteensä netto	-9,3
Yhteensä	33 286,4
Rahoituslaskelman verot ja veronluonteiset tulot	33 286,4

2. Valtion liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet

2.1 Senaatti-kiinteistöt

Tuloslaskelma

	2005	2004
LIKEVAIHTO	552 389 221,00	536 964 778,16
Liiketoiminnan muut tuotot	<u>5 211 894,00</u>	<u>9 552 443,98</u>
	557 601 115,00	546 517 222,14
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	43 510 238,00	42 968 867,28
Ulkopuoliset palvelut	<u>71 674 841,00</u>	<u>66 484 200,00</u>
	115 185 079,00	109 453 067,28
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	10 615 344,00	9 608 425,41
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	2 045 206,00	1 891 458,45
Muut henkilösivukulut	<u>540 301,00</u>	<u>475 961,26</u>
	13 200 851,00	11 975 845,12
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	178 987 380,00	163 147 673,19
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	<u>13 485 255,00</u>	<u>0,00</u>
	192 472 635,00	163 147 673,19
Liiketoiminnan muut kulut	<u>52 434 255,00</u>	<u>45 303 266,00</u>
	373 292 822,00	329 882 842,03
LIKEVOITTO	184 308 293,00	216 634 380,11
Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot pysyvien vastaavien sijoituksista	41 984,00	25 761,52
Muut korko- ja rahoitustuotot	2 119 524,00	2 152 074,46
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-98 430 021,00</u>	<u>-98 639 923,02</u>
	-96 268 513,00	-96 462 087,04
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ JA VEROJA	88 039 780,00	120 172 293,07
VOITTO ENNEN VEROJA	88 039 780,00	120 172 293,07
Tuloverot	-249 585,00	-367 345,89
TILIKAUDEN VOITTO	<u>87 790 195,00</u>	<u>119 804 947,18</u>

2.1 Senaatti-kiinteistöt

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	696 455,00	633 559,37
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>2 919 872,00</u>	<u>1 596 099,04</u>
	3 616 327,00	2 229 658,41
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	631 227 094,00	591 058 580,40
Rakennukset ja rakennelmat	4 254 467 878,00	4 116 246 249,02
Koneet ja kalusto	1 479 137,00	1 341 126,92
Muut aineelliset hyödykkeet	59 149 566,00	50 646 815,70
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>258 759 945,00</u>	<u>212 130 455,01</u>
	5 205 083 620,00	4 971 423 227,05
Sijoitukset		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksissä	256 334 610,00	258 952 817,00
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksiltä	15 348 993,00	13 335 400,00
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	921 177,00	0,00
Muut osakkeet ja osuudet	110 502 430,00	113 250 124,24
Muut saamiset	<u>192 000,00</u>	<u>192 000,00</u>
	383 299 210,00	385 730 341,24
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Myyntisaamiset	6 865 549,00	3 787 128,79
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksiltä	1 356 798,00	168 772,00
Lainasaamiset	156 000,00	300 000,00
Muut saamiset	18 448 691,00	14 251 021,50
Siirtosaamiset	<u>1 831 767,00</u>	<u>1 319 767,04</u>
	28 658 805,00	19 826 689,33
Rahat ja pankkisaamiset	27 002 244,00	39 517 962,34
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>5 647 660 206,00</u>	<u>5 418 727 878,39</u>

2.1 Senaatti-kiinteistöt

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	672 751 705,85	672 751 705,85
Muu oma pääoma	1 930 562 261,95	1 930 562 261,95
Edellisten tilikausien voitto	582 284 790,00	494 679 843,14
Tilikauden voitto	<u>87 790 195,00</u>	<u>119 804 947,18</u>
	3 273 388 952,80	3 217 798 758,12

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset	6 934 920,00	3 101 614,44
---------------------------	--------------	--------------

VIERAS PÄÄOMA

Lainat valtiolta	1 485 849 200,00	1 664 752 881,60
Lainat rahoituslaitoksilta	689 105 731,00	477 391 304,35
Saadut ennakot	8 312 573,00	7 367 908,47
Ostovelat	60 632 464,00	42 873 536,56
Velat saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksille	12 057,00	120 716,30
Muut velat	120 898 665,00	2 809 675,63
Siirtovelat	<u>2 525 644,00</u>	<u>2 511 482,92</u>
	2 367 336 334,00	2 197 827 506,03

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>5 647 660 206,00</u>	<u>5 418 727 878,49</u>
--	-------------------------	-------------------------

2.2 Metsähallitus

2.2 Metsähallitus

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004
LIIKEVAIHTO	223 326 810,55	235 291 653,77
Liiketoiminnan muut tuotot	14 430 139,42	16 072 752,29
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	5 615 422,80	5 538 997,88
Varastojen muutos	-3 100 821,16	-3 174 422,34
Ulko puoliset palvelut	100 703 621,33	99 848 043,72
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	54 033 044,10	51 969 633,40
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	10 494 428,48	10 393 796,49
Muut henkilösivukulut	2 928 560,42	2 927 247,59
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	7 739 344,07	7 201 196,93
Liiketoiminnan muut kulut	33 478 625,21	33 436 948,80
LIIKEVOITTO	25 864 724,72	43 222 963,59
Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	97 682,69	91 565,45
Muut korko- ja rahoitustuotot	328 841,54	378 998,75
Korkokulut ja muut rahoituskulut	720 671,25	382 759,12
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	3 000 000,00	0,00
VOITTO ENNEN VALTION TALOUSARVIOSTA MUUHUN TOIMINTAAN SAATUA RAHOITUSTA	22 570 577,70	43 310 768,67
Valtion talousarviosta muuhun toimintaan saatu rahoitus	35 749 052,54	29 439 856,79
Tuloverot	3 343 033,09	3 674 569,90
TILIKAUDEN VOITTO	<u>54 976 597,15</u>	<u>69 076 055,56</u>

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	158 170,26	237 533,70
Liikearvo	2 803,30	11 212,66
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>37 354,59</u>	<u>51 814,47</u>
	198 328,15	300 560,83
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 432 961 994,00	1 985 684 516,38
Tiet	15 958 005,90	19 807 007,46
Rakennukset ja rakennelmat	29 964 878,57	28 833 992,21
Koneet ja kalusto	1 759 632,46	2 189 421,26
Muut aineelliset hyödykkeet	10 599,04	10 599,04
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>2 281 667,11</u>	<u>5 885 935,20</u>
	3 482 936 777,08	2 042 411 471,55
Sijoitukset		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksiltä	14 256 206,91	16 256 203,55
Osuudet osakkuusyrittäyksissä	336 376,00	336 376,00
Muut osakkeet ja osuudet	<u>1 011 877,62</u>	<u>1 005 921,26</u>
	15 604 460,53	17 598 500,81
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3 498 739 565,76	2 060 310 533,19
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Valmiit tuotteet	25 741 643,94	20 077 143,67
Keskeneräiset hankkeet	<u>0,00</u>	<u>2 563 679,11</u>
	25 741 643,94	22 640 822,78
Saamiset		
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	35 565 498,69	28 421 025,82
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksiltä	3 626,34	53 859,88
Saamiset osakkuusyhtiöltä	3 518,32	0,00
Muut saamiset	31 577,67	21 981,25
Siirtosaamiset	<u>2 081 524,20</u>	<u>2 275 435,79</u>
	37 685 745,22	30 772 302,74
Rahat ja pankkisaamiset	7 641 025,49	4 333 024,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	71 068 414,65	57 746 150,16
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>3 569 807 980,41</u>	<u>2 118 056 683,35</u>

2.2 Metsähallitus

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	2 471 626 797,90	851 251 337,33
Muu oma pääoma	957 321 280,09	926 362 393,33
Edellisten tilikausien voitto	6 098 974,69	220 065 614,01
Tilikauden voitto	<u>54 976 597,15</u>	<u>69 076 055,56</u>
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 490 023 649,83	2 066 755 400,23

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset	100 000,00	100 000,00
---------------------------	------------	------------

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen

Lainat rahoituslaitoksilta	23 702 538,15	5 398 965,20
Saadut ennakot	25 903 531,08	18 681 127,57
Ostovelat	7 546 083,88	7 268 117,15
Velat saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksille	120 754,74	33 018,29
Velat osakkuusyhtiöille	15 377,49	0,00
Muut velat	732 686,94	39 108,86
Siirtovelat	<u>21 663 358,30</u>	<u>19 780 946,05</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	79 684 330,58	51 201 283,12

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

<u>3 569 807 980,41</u>	<u>2 118 056 683,35</u>
-------------------------	-------------------------

2.3 Ilmailulaitos

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2005		1.1.—31.12.2004	
LIIKEVAIHTO		243 088 854,07		233 846 757,45
Liiketoiminnan muut tuotot		1 172 367,83		4 275 700,83
MATERIAALIT JA PALVELUT				
Aineet ja tarvikkeet				
Ostot tilikauden aikana	18 023 648,34		17 174 212,69	
Varastojen lisäys (-)/vähennys (+)	-462 923,52		69 981,87	
Ulkopuoliset palvelut	<u>48 659 262,33</u>	66 219 987,15	<u>49 524 053,06</u>	66 768 247,62
HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	71 062 222,79		68 578 394,43	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	12 615 915,01		12 011 721,68	
Muut henkilösivukulut	<u>3 363 649,54</u>	87 041 787,34	<u>3 084 517,88</u>	83 674 633,99
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
Rakennukset ja rakennelmat	13 181 138,49		13 232 525,59	
Koneet ja kalusto	14 659 012,66		14 970 355,51	
Maarakenteet	11 087 126,05		10 765 057,58	
Aineettomat oikeudet	1 032 536,22		870 444,38	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>64 143,51</u>	40 023 956,93	<u>67 944,68</u>	39 906 327,74
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT		<u>27 421 788,52</u>		<u>30 562 656,03</u>
LIIKEVOITTO		23 553 701,96		17 210 592,90
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	0,00		5 000,00	
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	20 241,81		7 615,96	
Muut korko- ja rahoitustuotot	2 061 913,13		1 444 556,53	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	8 412,64		57 365,84	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-3 442 614,05</u>	-1 352 046,47	<u>-3 697 713,06</u>	-2 183 174,73
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		22 201 655,49		15 027 418,17
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIKTOJA JA VEROJA		22 201 655,49		15 027 418,17
TILIKAUDEN VOITTO		<u>22 201 655,49</u>		<u>15 027 418,17</u>

2.3 Ilmailulaitos

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2 440 914,02	2 641 688,47
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>17 039,45</u>	<u>81 182,96</u>
	2 457 953,47	2 722 871,43
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	42 068 136,89	42 061 505,53
Rakennukset ja rakennelmat	223 206 424,14	226 787 633,62
Koneet ja kalusto	112 389 485,17	107 173 237,17
Maarakenteet	194 150 055,68	184 719 394,49
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>12 023 277,18</u>	<u>14 998 515,74</u>
	583 837 379,06	575 740 286,55
Sijoitukset		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryrityksissä	36 307 559,64	36 304 499,27
Osakkeet ja osuudet	460 240,19	458 445,22
Muut sijoitukset	<u>20 867 591,73</u>	<u>20 299 038,72</u>
	57 635 391,56	57 061 983,21
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	643 930 724,09	635 525 141,19
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	2 112 905,94	1 519 124,08
Valmiit tuotteet/tavarat	<u>889 782,42</u>	<u>947 397,17</u>
	3 002 688,36	2 466 521,25
Saamiset		
Lyhytaikainen		
Myyntisaamiset	20 229 361,59	19 017 985,20
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	788 293,11	738 113,09
Muut saamiset	320 851,89	452 956,25
Siirtosaamiset	<u>3 236 782,13</u>	<u>2 850 135,73</u>
	24 575 288,72	23 059 190,27
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	47 796 758,39	40 873 448,98
Rahat ja pankkisaamiset	806 704,55	678 180,87
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	76 181 440,02	67 077 341,37
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>720 112 164,11</u>	<u>702 602 482,56</u>

2.3 Ilmailulaitos

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	184 541 839,27	184 541 839,27
Aloittamisvaiheen muu oma pääoma	237 125 123,13	237 125 123,13
Edellisten tilikausien voitto	102 666 911,84	92 147 493,67
Tilikauden voitto	<u>22 201 655,49</u>	<u>15 027 418,17</u>
	546 535 529,73	528 841 874,24

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset	3 685 837,00	6 226 151,86
---------------------------	--------------	--------------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Lainat rahoituslaitoksilta	116 382 551,19	124 914 430,45
Muut velat	<u>1 746 654,41</u>	<u>2 602 250,62</u>
	118 129 205,60	127 516 681,07

Lyhytaikainen

Lainat rahoituslaitoksilta	8 531 879,26	5 131 879,26
Saadut ennakot	1 336 821,01	1 347 112,42
Ostovelat	16 284 621,45	10 248 607,37
Velat saman konsernin yrityksille	4 183 160,13	3 753 541,34
Muut velat	5 309 272,35	4 047 459,23
Siirtovelat	<u>16 115 837,58</u>	<u>15 489 175,77</u>
	51 761 591,78	40 017 775,39

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>720 112 164,11</u>	<u>702 602 482,56</u>
--	-----------------------	-----------------------

2.4 Tieliikelaitos

2.4 Tieliikelaitos

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004
LIKEVAIHTO	490 680 570,16	497 791 291,08
Valmistus omaan käyttöön	136 929,18	492 726,83
Liiketoiminnan muut tuotot	4 519 086,64	8 676 146,91
MATERIAALIT JA PALVELUT		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-99 037 260,51	-89 094 380,93
Varastojen lisäys tai vähennys	4 754 642,15	2 189 979,92
Ulkopuoliset palvelut	<u>-220 569 243,87</u>	<u>-225 836 401,85</u>
	-314 851 862,23	-312 740 802,86
HENKILÖSTÖKULUT		
Palkat ja palkkiot	-88 082 702,22	-87 750 384,88
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-16 997 947,99	-18 526 910,63
Muut henkilösivukulut	<u>-5 450 076,71</u>	<u>-5 031 139,69</u>
	-110 530 726,92	-111 308 435,20
POISTOT JA ARVONALENTUMISET		
Suunnitelman mukaiset poistot		
Poisto aineettomista oikeuksista	-230 777,00	-478 278,00
Poisto muista pitkävaikutteisista menoista	-59 237,00	-68 426,73
Poisto rakennuksista ja rakennelmista	-399 534,00	-347 871,00
Poisto koneista ja kalustosta	-13 360 208,00	-14 074 612,00
Poisto muista aineellisista hyödykkeistä	<u>-787 130,25</u>	<u>-3 110 094,71</u>
	-14 836 886,25	-18 079 282,44
Liiketoiminnan muut kulut	-47 492 004,79	-51 185 749,56
LIKEVOITTO	7 625 105,79	13 645 894,76
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT		
Tuotot osuuksista omistusyhteisyrityksissä		40 000,00
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	14 742,00	12 179,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	965 011,88	1 537 534,06
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-1 951 814,37</u>	<u>-1 518 785,61</u>
Rahoitustuotot ja -kulut	-972 060,49	70 927,45
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	6 653 045,30	13 716 822,21
TILIKAUDEN VOITTO	<u>6 653 045,30</u>	<u>13 716 822,21</u>

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet	165 385,72	288 551,68
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>302 303,89</u>	<u>11 540,89</u>
	467 689,61	300 092,57
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Maa- ja vesialueet	3 190 443,18	3 143 299,66
Rakennukset ja rakennelmat	6 731 298,31	6 614 016,56
Koneet ja kalusto	56 906 985,79	49 143 757,84
Muut aineelliset hyödykkeet	15 181 855,69	15 943 282,53
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>119 177,34</u>	<u>353 517,99</u>
	82 129 760,31	75 197 874,58
SJOITUKSET		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	288 129,78	96 394,83
Osuudet omistusyhteisyriyksissä	2 681 575,17	2 681 575,17
Saamiset omistusyhteisyriyksissä	2 000 000,00	2 000 000,00
Muut osakkeet ja osuudet	<u>212 237,05</u>	<u>214 928,05</u>
	5 181 942,00	4 992 898,05
PYSYVÄT VASTAAVAT	87 779 391,92	80 490 865,20
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
VAIHTO-OMAISUUS		
Aineet ja tarvikkeet	<u>24 174 991,29</u>	<u>19 420 349,14</u>
	24 174 991,29	19 420 349,14
SAAMISET		
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	70 898,51	9 890,00
Lyhytaikaiset saamiset omistusyhteisyriyksiltä	726 541,20	363 774,02
Myyntisaamiset	43 187 971,61	43 714 022,61
Muut saamiset	777 003,11	3 024 180,44
Siirtosaamiset	<u>15 861 406,83</u>	<u>14 545 567,27</u>
	60 623 821,26	61 657 434,34
Rahoitusarvopaperit	15 622 615,94	10 136 230,27
Rahat ja pankkisaamiset	35 564 355,11	64 630 850,40
VAIHTUVAT VASTAAVAT	<u>135 985 783,60</u>	<u>155 844 864,15</u>
VASTAAVAA	<u>223 765 175,52</u>	<u>236 335 729,35</u>

2.4 Tielikelaitos

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	17 323 356,43	17 323 356,43
Muu oma pääoma	40 273 781,56	40 273 781,56
Edellisten tilikausien voitto	26 208 041,07	19 349 218,86
Tilikauden voitto	<u>6 653 045,30</u>	<u>13 716 822,21</u>
	90 458 224,36	90 663 179,06

PAKOLLISET VARAUKSET

	16 758 947,95	19 182 032,59
--	---------------	---------------

VIERAS PÄÄOMA

PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Laina valtiolta	31 081 095,17	34 534 565,14
-----------------	---------------	---------------

LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

Laina valtiolta	3 453 469,97	3 453 469,97
Saadut ennakot	12 412 733,72	19 462 000,61
Ostovelat	33 737 722,54	26 837 492,97
Velat saman konsernin yrityksille	72 665,80	4 870,00
Velat omistusyhteisyriksille	43 850,13	102 869,34
Muut velat	10 651 946,87	11 483 662,59
Siirtovelat	25 094 519,01	30 611 587,08
Laskennallinen verovelka		
Lyhytaikainen vieras pääoma	85 466 908,04	91 955 952,56

VIERAS PÄÄOMA

	<u>116 548 003,21</u>	<u>126 490 517,70</u>
--	-----------------------	-----------------------

VASTATTAVAA

	<u>223 765 175,52</u>	<u>236 335 729,35</u>
--	-----------------------	-----------------------

2.5 Luotsausliikelaitos

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004
LIKEVAIHTO	38 149 371,48	37 918 460,02
Materiaalit ja palvelut	-3 385 309,14	-2 736 861,74
Henkilöstökulut	-25 116 075,60	-24 717 316,32
Poistot	-3 089 498,79	-3 087 640,82
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-3 246 653,81</u>	<u>-3 103 897,02</u>
LIKEVOITTO	3 311 834,14	4 272 744,12
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-46 252,67</u>	<u>-203 769,32</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>3 265 581,47</u></u>	<u><u>4 068 974,80</u></u>

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	17 946,00	15 132,11
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>410 976,57</u>	<u>161 673,68</u>
	428 922,57	176 805,79
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	319 468,75	313 968,75
Rakennukset ja rakennelmat	4 368 479,81	4 577 455,01
Vesialukset	11 277 471,20	12 019 719,26
Koneet ja muu kalusto	667 792,09	915 336,95
Keskeneräiset hankinnat	<u>1 050 151,00</u>	<u>1 238 260,00</u>
	17 683 362,85	19 064 739,97
PYSYVÄT VASTAAVAT	18 112 285,42	19 241 545,76
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 891 303,35	1 874 127,62
Siirtosaamiset	<u>581 232,36</u>	<u>421 066,32</u>
	2 472 535,71	2 295 193,94
Rahat ja pankkisaamiset	3 998 056,73	1 243 464,24
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 470 592,44	3 538 658,18
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u><u>24 582 877,86</u></u>	<u><u>22 780 203,94</u></u>

2.5 Luotsausliikelaitos

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	2 000 000,00	2 000 000,00
Muu oma pääoma	8 869 067,76	8 869 067,76
Edellisten tilikausien voitto	2 847 974,80	0,00
Tilikauden voitto	<u>3 265 581,47</u>	<u>4 068 974,80</u>
	16 982 624,03	14 938 042,56

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen vieraspääoma		
Lainat valtiolta	1 859 900,00	2 306 600,00
Lyhytaikainen vieraspääoma		
Lainat valtiolta	446 700,00	446 700,00
Ostovelat	510 186,65	410 481,29
Muut velat	1 261 157,49	1 296 697,62
Siirtovelat	<u>3 522 309,69</u>	<u>3 381 682,47</u>
	5 740 353,83	5 535 561,38
VIERAS PÄÄOMA	7 600 253,83	7 842 161,38

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>24 582 877,86</u>	<u>22 780 203,94</u>
--	----------------------	----------------------

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

Tuloslaskelma

	1.1. — 31.12.2005	1.1. — 31.12.2004
LIKEVAIHTO	58 013 279,23	53 329 008,78
Liiketoiminnan muut tuotot	303 846,89	16 395,92
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	4 459 288,88	5 701 546,04
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-193 774,66	-109 169,44
Ulkopuoliset palvelut	<u>6 935 262,43</u>	<u>5 823 133,93</u>
	11 200 776,65	11 415 510,53
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	21 671 592,51	19 023 795,40
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	3 493 741,11	3 128 991,50
Muut henkilösivukulut	<u>1 489 979,18</u>	<u>1 055 385,56</u>
	26 655 312,80	23 208 172,46
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	10 495 557,26	10 144 245,00
Liiketoiminnan muut kulut	6 455 874,06	4 166 373,72
LIKEVOITTO	3 509 605,35	4 411 102,99
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	127 321,67	155 121,11
Korkokulut	3 276 026,78	3 440 000,00
Muut korko- ja rahoituskulut (-)	<u>43 034,54</u>	<u>2 253,30</u>
	3 191 739,65	3 287 132,19
TILIKAUDEN VOITTO	<u>317 865,70</u>	<u>1 123 970,80</u>

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	60 142,90	65 632,64
	60 142,90	65 632,64
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	175 535,71	175 995,13
Rakennukset ja rakennelmat	353 665,96	530 533,96
Koneet ja kalusto	165 483 256,66	173 088 589,34
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>84 186,67</u>	<u>84 186,67</u>
	166 096 645,00	173 879 305,10
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	4 433,61	3 827,10
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	166 161 221,51	173 948 764,84
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 681 924,20	1 488 149,54
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	8 222 715,35	3 685 006,44
Muut saamiset	168 264,31	370 724,89
Siirtosaamiset	<u>252 739,24</u>	<u>626 884,48</u>
	8 643 718,90	4 682 615,81
Rahat ja pankkisaamiset	904 362,03	3 203 143,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	11 230 005,13	9 373 908,65
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>177 391 226,64</u>	<u>183 322 673,49</u>

2.6 Varustamoliikelaitos (Fintaship)

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	18 700 000,00	18 700 000,00
Muu oma pääoma	72 016 649,94	72 016 649,94
Edellisten tilikausien voitto	673 970,80	0,00
Tilikauden voitto	<u>317 865,70</u>	<u>1 123 970,80</u>
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	91 708 486,44	91 840 620,74
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Laina valtiolta	73 100 000,00	77 400 000,00
Lyhytaikainen		
Laina valtiolta	4 300 000,00	4 300 000,00
Saadut ennakot		
Ostovelat	2 279 613,43	1 523 901,75
Muut velat	3 562 517,53	2 044 273,43
Siirtovelat	<u>2 440 609,24</u>	<u>6 213 877,57</u>
	12 582 740,20	14 082 052,75
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	85 682 740,20	91 482 052,75
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>177 391 226,64</u>	<u>183 322 673,49</u>

3. Talousarvion ulkopuolellaolevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat

3.1 Valtion asuntorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot		18 278 164,82		16 599 825,22
TOIMINNAN KULUT				
Palvelujen ostot		<u>-5 345,04</u>		<u>-5 866,80</u>
JÄÄMÄ I		18 272 819,78		16 593 958,42
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	237 932 337,34		259 959 946,22	
Rahoituskulut	<u>-76 412 005,41</u>	<u>161 520 331,93</u>	<u>-68 049 493,89</u>	<u>191 910 452,33</u>
JÄÄMÄ II		179 793 151,71		208 504 410,75
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Kunnille	3 762 990,74		3 407 733,99	
Elinkeinoelämälle	78 461,22		52 314,21	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	16 956,79		34 870,97	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	89 565 665,53		89 157 512,97	
Kotitalouksille	9 177 429,58		8 359 513,43	
Kulujen palautukset	<u>0,00</u>	<u>-102 601 503,86</u>	<u>-1 485,95</u>	<u>-101 010 459,62</u>
JÄÄMÄ III		77 191 647,85		107 493 951,13
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>77 191 647,85</u>		<u>107 493 951,13</u>

3.1 Valtion asuntorahasto

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET		
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET		
Lainasaamiset	9 005 653 965,83	8 591 724 331,23
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ	9 005 653 965,83	8 591 724 331,23
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Euromääräiset lainasaamiset	251 260 694,90	249 000 633,54
Siirtosaamiset	<u>78 438 632,68</u>	<u>81 501 872,06</u>
	329 699 327,58	330 502 505,60
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Yhdistilisaatava valtiolta	<u>202 076 436,67</u>	<u>668 309 196,67</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ	531 775 764,25	998 811 702,27
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>9 537 429 730,08</u>	<u>9 590 536 033,50</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Rahaston pääoma	6 209 317 695,29	6 209 317 695,29
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 320 516 753,90	1 213 022 802,77
Talousarviosiirrot	-130 000 000,00	0,00
Tilikauden tuottojäämä	<u>77 191 647,85</u>	<u>107 493 951,13</u>
	7 477 026 097,04	7 529 834 449,19
VIERAS PÄÄOMA		
PITKÄAIKAINEN		
Otetut euromääräiset lainat	2 016 441 519,46	2 016 441 519,46
LYHYTAIKAINEN		
Ostovelat	0,00	19 249,16
Siirtovelat	11 669 058,29	11 788 854,56
Muut lyhytaikaiset velat	<u>32 293 055,29</u>	<u>32 451 961,13</u>
	43 962 113,58	44 260 064,85
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>2 060 403 633,04</u>	<u>2 060 701 584,31</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>9 537 429 730,08</u>	<u>9 590 536 033,50</u>

3.2 Valtion eläkerahasto

3.2 Valtion eläkerahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Muut toiminnan tuotot				
Osakkeiden ja osuuksien myyntivoitot	196 827 217,33		70 193 134,46	
Eläkemaksutuotot valtion virastoilta ja laitoksilta	780 561 528,47		727 749 326,89	
Muut eläkemaksutuotot	380 576 010,53		379 276 804,93	
Työntekijöiden eläkemaksut	301 250 252,20		273 170 719,91	
Työttömyysvakuutusmaksutuotot	8 933 271,00		3 103 908,00	
Muun toiminnan saamisten tileistäpoistot	<u>0,00</u>	1 668 148 279,53	<u>-7 764,76</u>	1 453 486 129,43
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	38 879,20		30 977,73	
Henkilöstökulut	1 496 932,53		1 138 182,46	
Vuokrat	137 226,23		131 366,64	
Palvelujen ostot	1 619 874,93		1 491 112,83	
Muut kulut				
Muut kulut	130 260,66		103 115,34	
Osakkeiden ja osuuksien myyntitappiot	26 942 842,28		29 098 391,66	
Poistot	<u>40 954,89</u>	<u>-30 406 970,72</u>	<u>13 584,35</u>	<u>-32 006 731,01</u>
JÄÄMÄ I		1 637 741 308,81		1 421 479 398,42
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot		<u>253 182 007,79</u>		<u>207 820 681,71</u>
JÄÄMÄ II		1 890 923 316,60		1 629 300 080,13
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Elinkeinoelämältä				
Siirtymämaksut	1 398 675,37		44 461 153,10	
Rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Eläkeoikeuden palautukset	<u>0,00</u>	<u>1 398 675,37</u>	<u>2 030,93</u>	<u>44 463 184,03</u>
JÄÄMÄ III		1 892 321 991,97		1 673 763 264,16
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>1 892 321 991,97</u>		<u>1 673 763 264,16</u>

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	2 460,38		943,71	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>888,16</u>	3 348,54	<u>1 121,36</u>	2 065,07
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	20 474,93		35 353,79	
Kalusteet	<u>66 600,11</u>	87 075,04	<u>77 024,84</u>	112 378,63
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	4 053 121 218,33		3 300 347 198,73	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	1 956 527 670,34		2 005 558 182,21	
Muut pitkäaikaiset valuuttamääräiset sijoitukset	<u>895 273 507,77</u>	<u>6 904 922 396,44</u>	<u>891 890 386,30</u>	<u>6 197 795 767,24</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ				
		6 905 012 820,02		6 197 910 210,94
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	187 338 979,70		177 968 566,64	
Muut lyhytaikaiset saamiset	13 127 466,00		4 184 100,07	
Ennakomaksut	<u>0,00</u>	200 466 445,70	<u>1 628,50</u>	182 154 295,21
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SJOITUKSET				
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot		210 595 672,56		194 719 979,38
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	1 437 775,63		3 456 881,05	
Muut pankkitilit	<u>19 770 847,27</u>	<u>21 208 622,90</u>	<u>41 293 333,87</u>	<u>44 750 214,92</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ				
		432 270 741,16		421 624 489,51
VASTAAVAA YHTEENSÄ				
		<u>7 337 283 561,18</u>		<u>6 619 534 700,45</u>

3.2 Valtion eläkerahasto

		31.12.2005		31.12.2004
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	-12 488 805 221,12		-11 536 386 094,12	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	19 107 885 681,58		17 434 122 417,42	
Talousarviosiirrot	-1 174 874 634,00		-952 419 127,00	
Tilikauden tuottojäämä	<u>1 892 321 991,97</u>	<u>7 336 527 818,43</u>	<u>1 673 763 264,16</u>	<u>6 619 080 460,46</u>
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Edelleen tilittävät erät	22 581,76		17 035,27	
Siirtovelat	694 798,48		406 301,84	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>38 362,51</u>	<u>755 742,75</u>	<u>30 902,88</u>	<u>454 239,99</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>755 742,75</u>		<u>454 239,99</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>7 337 283 561,18</u>		<u>6 619 534 700,45</u>

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	4 331 557,97		5 827 194,62	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	24 806,23		20 071,38	
Muut toiminnan tuotot	<u>10 359,09</u>	4 366 723,29	<u>31 342,57</u>	5 878 608,57
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5 065 870,40		5 586 266,35	
Ostot tilikauden aikana	5 854 328,02		4 756 765,46	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-788 457,62		829 500,89	
Henkilöstökulut	10 165,99		3 610,18	
Palvelujen ostot	792 929,07		842 779,11	
Muut kulut	<u>126 175,29</u>	<u>-5 995 140,75</u>	<u>106 703,84</u>	<u>-6 539 359,48</u>
JÄÄMÄ I		-1 628 417,46		-660 750,91
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	16 049 422,76		16 974 105,92	
Rahoituskulut	<u>-4 957 631,85</u>	11 091 790,91	<u>-5 372 592,07</u>	11 601 513,85
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>84 106,44</u>	<u>84 106,44</u>
JÄÄMÄ II		9 463 373,45		11 024 869,38
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot EU:lta	<u>7 202 486,91</u>	7 202 486,91	<u>13 873 327,65</u>	13 873 327,65
Kulut				
Muut siirtotalouden kulut	<u>112 786 554,88</u>	-112 786 554,88	<u>56 583 068,01</u>	-56 583 068,01
Siirtotalouden kulujen palautukset		<u>10 737,61</u>		<u>17 551,72</u>
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		<u>-96 109 956,91</u>		<u>-31 667 319,26</u>

3.3 Maatilatalouden kehittämisrahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SJOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Lainasaamiset	557 166 517,88		633 849 397,07	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ-AIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		557 166 517,88		633 849 397,07
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
VAIHTO-OMAISUUS				
Valmiit tuotteet/Tavarat	7 376 765,52	7 376 765,52	6 588 307,90	6 588 307,90
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset		729 350,71		777 237,78
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	278 292,67		571 101,84	
Siirtosaamiset	3 387 728,71		3 164 326,23	
Muut lyhytaikaiset saamiset	102 978 457,43		111 541 557,27	
Ennakkomaksut	3 118,93	106 647 597,74	3 141,75	115 280 127,09
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Muut rahat ja pankkisaamiset	250 296 224,30	250 296 224,30	240 986 860,15	240 986 860,15
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ				
		365 049 938,27		363 632 532,92
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>922 216 456,15</u>		<u>997 481 929,99</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	1 343 454 225,63		1 343 454 225,63	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-348 506 543,06		-316 839 223,80	
Talousarviosiirrot	19 733 000,00		0,00	
Tilikauden kulujäämä	-96 109 956,91	918 570 725,66	-31 667 319,26	994 947 682,57
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	3 645 660,89		2 530 359,48	
Muut lyhytaikaiset velat	69,60	3 645 730,49	3 887,94	2 534 247,42
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>3 645 730,49</u>		<u>2 534 247,42</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>922 216 456,15</u>		<u>997 481 929,99</u>

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	171,00		399,23	
Henkilöstökulut	56 860,83		51 961,23	
Palvelujen ostot	327 863,64		123 616,66	
Muut kulut	<u>2 071,66</u>	<u>-386 967,13</u>	<u>0,00</u>	<u>-175 977,12</u>
JÄÄMÄ I		-386 967,13		-175 977,12
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot		31 860 533,71		27 946 623,71
JÄÄMÄ II		31 473 566,58		27 770 646,59
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	116 441,13		63 558,05	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	<u>3 453 736,72</u>	<u>-3 570 177,85</u>	<u>2 493 438,53</u>	<u>-2 556 996,58</u>
JÄÄMÄ III		27 903 388,73		25 213 650,01
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut		3 821 440,00		3 776 480,00
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>31 724 828,73</u>		<u>28 990 130,01</u>

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Lainasaamiset valtiolta	245 261 797,86		245 261 797,86	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>105 607 931,45</u>	<u>350 869 729,31</u>	<u>92 727 736,90</u>	<u>337 989 534,76</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄ- AIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		350 869 729,31		337 989 534,76
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	31 188 259,31		27 396 097,29	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>1 041 825 000,00</u>	1 073 013 259,31	<u>1 000 500 000,00</u>	1 027 896 097,29
RAHOITUSOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT LYHYTAIKAISET SIOITUKSET				
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset		2 152 073,55		0,00
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdistilisaatava valtiolta		<u>2 248 832,59</u>		<u>1 800 456,39</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		1 077 414 165,45		1 029 696 553,68
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>1 428 283 894,76</u>		<u>1 367 686 088,44</u>

3.4 Valtion ydinjätehuoltorahasto

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma				
Fortum Power and Heat Oy	596 400 000,00		570 200 000,00	
Teollisuuden Voima Oy	792 700 000,00		763 800 00,00	
Valtion teknillinen tutkimuskeskus	4 186 310,25		4 142 969,62	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 139 131,70		0,00	
Talousarviosiirrot	1 013 689,76		-42 969,61	
Tilikauden tuottojäämä	<u>31 724 828,73</u>	<u>1 427 163 960,44</u>	<u>28 990 130,01</u>	<u>1 367 090 130,02</u>
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	1 116 891,41		592 908,70	
Edelleen tilittävät erät	1 011,25		957,81	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>2 013,66</u>	<u>1 119 934,32</u>	<u>2 091,91</u>	<u>595 958,42</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>1 119 934,32</u>		<u>595 958,42</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 428 283 894,76</u>		<u>1 367 686 088,44</u>

3.5 Huoltovarmuusrahasto

3.5 Huoltovarmuusrahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TUOTOT				
Huoltovarmuusmaksut	48 702 484,60		48 484 521,05	
Liikevaihto	49 981 557,53		165 837 718,52	
Liiketoiminnan muut tuotot	<u>856 038,52</u>	99 540 080,65	<u>489 445,51</u>	214 811 685,08
VALTION VARMUUSVARASTOINTI				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	183 602 553,90		83 602 553,90	
Varastojen muutos	69 503 033,79		69 503 033,79	
Varastointikustannukset	<u>14 021 993,26</u>	128 121 513,37	<u>14 021 993,26</u>	128 121 513,37
HENKILÖSTÖKULUT				
Palkat ja palkkiot	1 575 621,97		1 361 129,82	
Henkilöstösivukulut				
Eläkekulut	295 467,55		244 332,34	
Muut henkilöstösivukulut	<u>112 774,33</u>	1 983 863,85	<u>99 491,12</u>	1 704 953,28
POISTOT				
Suunnitelman mukaiset poistot		5 413 600,88		5 321 453,01
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT				
Muut kiinteät kulut	1 183 113,04		1 086 109,61	
PTS:n erityiskulut	1 036 497,74		823 047,20	
Infrastruktuurikulut	5 314 320,25		4 670 402,87	
Lääkkeiden velvoitevarastointikulut	3 899 111,20		4 121 916,00	
Muut huoltovarmuuskulut	<u>1 471 527,97</u>	12 904 600,20	<u>1 314 162,38</u>	12 015 638,06
LIIKEVOITTO				
		48 497 813,44		67 648 127,38
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Korkotuotot	7 642,83		568 805,92	
Osingot	3 878 362,98		3 762 009,35	
Korkokulut	<u>514,90</u>	3 885 490,91	<u>68,55</u>	4 294 746,72
TILIKAUDEN VOITTO				
		<u>52 383 304,35</u>		<u>71 942 874,08</u>

3.5 Huoltovarmuusrahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	6 263 337,94		6 766 994,99	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>158 128,71</u>	6 421 466,28	<u>147 731,61</u>	9 914 726,60
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet	1 350 549,05		1 350 549,05	
Rakennukset ja rakennelmat	9 884 106,34		13 815 352,73	
Koneet ja kalusto	3 165 183,22		3 316 754,64	
Muut aineelliset hyödykkeet	<u>1 943 946,56</u>	16 343 785,17	<u>1 170 606,01</u>	19 653 262,43
SIJOITUKSET				
Osakkeet ja osuudet		<u>76 136 914,71</u>		<u>71 216 341,82</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		98 902 166,13		97 784 330,85
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
VAIHTO-OMAISUUS				
Varmuusvarastoidut tavarat		865 455 198,55		840 169 914,24
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	1 702 085,90		627 977,45	
ALV-saamiset	2 235 497,42		3 673 826,77	
Muut saamiset	484 325,04		176 710,66	
Siirtosaamiset	<u>4 099 975,75</u>	8 521 884,11	<u>4 365 221,67</u>	8 843 736,55
RAHAT JA PANKKISAAMISET				
Rahat ja pankkisaamiset		<u>176 875 432,41</u>		<u>152 429 486,65</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		<u>1 050 852 515,17</u>		<u>1 001 443 137,44</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>1 149 754 681,30</u>		<u>1 099 227 468,29</u>

3.5 Huoltovarmuusrahasto

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahastopääoma	509 452 536,96		509 452 536,96	
Edellisen tilikauden voitto	582 955 315,88		511 012 441,77	
Tilikauden voitto	<u>52 383 304,35</u>	1 144 791 157,16	<u>71 942 874,08</u>	1 092 407 852,81
PAKOLLISET VARAUKSET				
Muut pakolliset varaukset		571 480,63		866 739,36
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	4 007 224,91		5 613 287,46	
Muut lyhytaikaiset velat	76 808,38		68 608,66	
Siirtovelat	<u>308 010,02</u>	4 392 043,31	<u>270 980,00</u>	5 952 876,12
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 149 754 681,30</u>		<u>1 099 227 468,29</u>

3.6 Valtion takuurahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot				
Takuumaksut	2 432 013,46		4 504 811,82	
Takausmaksut	254 735,94		336 629,15	
Muut toiminnan tuotot	<u>117 580,43</u>	2 804 329,83	<u>54 969,38</u>	4 896 410,35
TOIMINNAN KULUT				
Henkilöstökulut	9 638,15		12 055,55	
Perintäkulut	87 002,26		171 741,53	
Muut kulut	<u>1 327 661,05</u>	-1 424 301,46	<u>1 144 078,71</u>	-1 327 875,79
JÄÄMÄ		1 380 028,37		3 568 534,56
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Takaisinperintätuotot	166 982 914,18		70 731 945,57	
Takuu- ja takauskorvaukset	<u>-3 836 869,33</u>	163 146 044,85	<u>-4 615 099,11</u>	66 116 846,46
TILIKAUDEN TUOTTOJÄÄMÄ		<u>164 526 073,22</u>		<u>69 685 381,02</u>

3.6 Valtion takuurahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Pitkäaikaiset saamiset				
Takaisinperintäsaamiset				
Vakautetut saamiset, ent. Neuvostoliitto	226 205 012,25		310 178 207,15	
Muut vakautetut saamiset	35 537 739,48		68 340 349,33	
WM-takuu- ja takaisinsaamiset	1 681 879,26		1 681 879,26	
Muut takaisinperintäsaamiset	<u>41 579 863,71</u>	305 004 494,70	<u>57 506 686,19</u>	437 707 121,93
Lyhytaikaiset saamiset				
Takuu- ja takaisinmaksutulosaamiset	51 148,77		59 462,92	
Muut lyhytaikaiset saamiset	56 004,35	107 153,12	0,00	59 462,92
Rahoitusomaisuusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset sijoitukset				
Rahoitusomaisuusarvopaperit		450,93		451,42
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Yhdystilisaatava valtiolta	423 228 302,37		188 446 985,25	
Muut rahat ja pankkisaamiset	<u>86 881,88</u>	423 315 184,55	<u>345 366,43</u>	188 792 351,68
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>728 427 283,30</u>		<u>626 559 387,95</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Valtiontakuurahaston pääoma	1 095 911 195,02		1 095 911 195,02	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-477 570 418,11		-547 255 799,13	
Talousarviosiirrot	-60 702 295,98		0,00	
Tilikauden tuottojäämä	<u>164 526 073,22</u>	722 164 554,15	<u>69 685 381,02</u>	618 340 776,91
VARAUKSET				
Korvausvastuu		2 094 196,49		1 682 581,61
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Takuumaksuennakot		2 275 137,11		3 901 847,66
Lyhytaikainen				
Takuumaksuennakot	1 848 203,84		2 477 359,92	
Siirtovelat	45 191,71	1 893 395,55	156 821,85	2 634 181,77
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>728 427 283,30</u>		<u>626 559 387,95</u>

3.7 Valtion vakuusrahasto

Tuloslaskelma

	1.1.—31.12.2005	1.1.—31.12.2004
TUKITOIMINNAN TUOTOT JA KULUT		
Muut korkotuotot	42 218,98	23 327,98
Myyntivoitot ja muut rahoitustuotot	825 621,39	681 645,59
Muut tukitoiminnan tuotot	1 036 067,59	35 992 149,83
Kurssivoitot	<u>62 022,55</u>	<u>0,00</u>
	1 965 930,51	36 697 123,40
Muut tukitoiminnan kulut	0,00	-2 380 437,32
Kurssitappiot	<u>0,00</u>	<u>-763,37</u>
	0,00	-2 381 200,69
TUKITOIMINNAN JÄÄMÄ	1 965 930,51	34 315 922,71
HALLINTOKULUT		
Palkat ja palkkiot	-23 319,00	-25 662,20
Sosiaalikulut	-5 469,57	-6 298,64
Ulkopuoliset palvelut	-13 742,75	-72 588,90
Muut hallintokulut	<u>-24 963,97</u>	<u>-23 026,97</u>
	-67 495,29	-127 576,71
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	<u>1 898 435,22</u>	<u>34 188 346,00</u>

3.7 Valtion vakuusrahasto

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
PANKKITUKISJOITUKSET		
Omaisuuuden hoitoyhtiöiden osakkeet	10 618 418,16	10 556 395,61
Muut osakkeet ja osuudet	<u>506 287,84</u>	<u>506 287,84</u>
	11 124 706,00	11 062 683,45
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
SAAMISET		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	<u>474 577,79</u>	<u>595 336,25</u>
	474 577,79	595 336,25
Lyhytaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset	<u>7 534,23</u>	<u>6 311,00</u>
	7 534,23	6 311,00
RAHOITUSARVOPAPERIT		
Rahoitusomaisuusosakkeet ja osuudet	<u>4 767 154,49</u>	<u>4 539 459,85</u>
	4 767 154,49	4 539 459,85
RAHAT JA PANKKISAAMISET		
Rahat ja pankkisaamiset	<u>8 613 018,29</u>	<u>16 885 946,04</u>
	8 613 018,29	16 885 946,04
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>24 986 990,80</u>	<u>33 089 736,59</u>
VASTATTAVAA		
KERTYNEET YLI-/ALIJÄÄMÄT		
Yli-/alijäämä edelliseltä tilikaudelta	23 085 509,27	-1 102 836,73
Tilikauden ylijäämä	<u>1 898 435,22</u>	<u>34 188 346,00</u>
OMA PÄÄOMA	24 983 944,49	33 085 509,27
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Muut lyhytaikaiset velat	1 122,92	1 922,76
Siirtovelat/muut	<u>1 923,39</u>	<u>2 304,56</u>
	3 046,31	4 227,32
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 046,31	4 227,32
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>24 986 990,80</u>	<u>33 089 736,59</u>

3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN KULUT				
Palvelujen ostot	11 003 073,83		10 406 643,44	
Muut kulut	<u>368 167,70</u>	<u>-11 371 241,53</u>	<u>366 948,12</u>	<u>-10 773 591,56</u>
JÄÄMÄ I		-11 371 241,53		-10 773 591,56
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
Rahoitustuotot	956,47		1 780,95	
Rahoituskulut	<u>0,00</u>	<u>956,47</u>	<u>0,00</u>	<u>1 780,95</u>
JÄÄMÄ II		-11 370 285,06		-10 771 810,61
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Elinkeinoelämältä	17 777 691,28		21 143 779,39	
Kotitalouksilta	<u>395 619 428,63</u>	413 397 119,91	<u>381 152 206,25</u>	402 295 985,64
Kulut				
Elinkeinoelämälle	399 389 336,26	<u>-399 389 336,26</u>	391 581 347,46	<u>-391 581 347,46</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>2 637 498,59</u>		<u>-57 172,43</u>

3.8 Valtion televisio- ja radiorahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMaisuUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	54 822 786,16	54 822 786,16	53 903 265,54	53 903 265,54
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	6 490 723,88	6 490 723,88	4 604 804,33	4 604 804,33
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>61 313 510,04</u>		<u>58 508 069,87</u>	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	41 193 365,19		41 193 365,19	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	16 369 072,90		16 426 245,33	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	2 637 498,59	60 199 936,68	-57 172,43	57 562 438,09
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Muut lyhytaikaiset velat	1 113 573,36	1 113 573,36	945 631,78	945 631,78
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>61 313 510,04</u>		<u>58 508 069,87</u>	

3.9 Maatalouden interventiorahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	2 668 347,44		4 466 751,07	
Muut toiminnan tuotot	<u>304 395,13</u>	2 972 742,57	<u>119 240,36</u>	4 585 991,43
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	11 154 298,20		3 142 857,68	
EU-korv./ostojen arvonalennus	-1 767 325,32		-903 922,25	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-4 358 370,99		1 702 136,49	
Henkilöstökulut	20 005,04		19 819,51	
Vuokrat	546 628,06		572 370,63	
Palvelujen ostot	442 355,33		895 718,27	
Muut kulut	<u>585 649,35</u>	<u>-6 623 239,67</u>	<u>436 364,86</u>	<u>-5 865 345,19</u>
JÄÄMÄ I		-3 650 497,10		-1 279 353,76
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoituskulut		<u>-306 098,57</u>		<u>-479 729,43</u>
JÄÄMÄ II		-3 956 595,67		-1 759 083,19
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Tuotot elinkeinoelämälle EMOTRlta	72 722 088,94		97 300 604,00	
Tuotot kotitalouksille EMOTRlta	<u>2 634 614,54</u>	75 356 703,48	<u>1 577 142,02</u>	98 877 746,02
Kulut				
Kulut elinkeinoelämälle	69 272 594,14		96 510 575,68	
Kulut kotitalouksille	<u>2 634 614,54</u>	<u>-71 907 208,68</u>	<u>1 577 142,02</u>	<u>-98 087 717,70</u>
JÄÄMÄ III		-507 100,87		-969 054,87
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		<u>-507 100,87</u>		<u>-969 054,87</u>

3.9 Maatalouden interventiorahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS				
VAIHTO-OMAISSUUS				
Tavarat		10 625 298,96		6 266 927,97
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	16 975 135,06		20 236 540,17	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>32 920,50</u>	17 008 055,56	<u>4 062,61</u>	20 240 602,78
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta		<u>431 052,40</u>		<u>1 743 337,30</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ		<u>28 064 406,92</u>		<u>28 250 868,05</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>28 064 406,92</u>		<u>28 250 868,05</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	4 495 503,41		3 495 503,41	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-2 103 716,89		-1 134 662,02	
Talousarviosiirrot	1 000 000,00		1 000 000,00	
Tilikauden kulujaama	<u>-507 100,87</u>	2 884 685,65	<u>-969 054,87</u>	2 391 786,52
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	16 200 000,00		24 500 000,00	
Rahaston hoitoon jätetyt vieraat varat	620 854,31		765 251,56	
Ostovelat	8 215 033,14		561 092,53	
Siirtovelat	<u>143 833,82</u>	<u>25 179 721,27</u>	<u>32 737,44</u>	<u>25 859 081,53</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		<u>25 179 721,27</u>		<u>25 859 081,53</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>28 064 406,92</u>		<u>28 250 868,05</u>

3.10 Palosuojelurahasto¹⁾**Tuotto- ja kululaskelma**

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	1 621,02		2 261,77	
Henkilöstökulut	23 272,35		26 282,69	
Vuokrat	12 593,16		12 558,84	
Palvelujen ostot	171 898,27		166 836,75	
Muut kulut	6 140,50		6 522,40	
Poistot	<u>1 358,16</u>	<u>-216 883,46</u>	<u>1 130,09</u>	<u>-215 592,54</u>
JÄÄMÄ I ja II		-216 883,46		-215 592,54
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotalouden kulut kunnille	6 267 439,00		2 208 310,00	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	237 561,00		142 228,00	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	6 922 512,58		2 875 192,59	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	12 439,00		24 300,00	
Muut siirtotalouden kulut	<u>0,00</u>	<u>-13 439 951,58</u>	<u>-10 934,14</u>	<u>-5 239 096,45</u>
JÄÄMÄ III		-13 656 835,04		-5 454 688,99
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut	7 720 556,30		7 346 771,08	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-4 637,63</u>	<u>7 715 918,67</u>	<u>-7 332,18</u>	<u>7 339 438,90</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-5 940 916,37</u>		<u>1 884 749,91</u>

¹⁾ Valtioneuvoston raha-asiaivaliokunnan istunnon päätökseen (12.4.2006) verrattuna on jokainen 0,00 eurolla merkitty kohta poistettu.

3.10 Palosuojelurahasto

Tase

	31.12.2005		31.12.2004	
VASTAAVAA				
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	1 288,01	1 288,01	2 646,17	2 646,17
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET YHTEENSÄ		1 288,01		2 646,17
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Siirtosaamiset	7 706 933,48	7 706 933,48	0,00	0,00
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Yhdystilisaatava valtiolta	5 939 622,34	5 939 622,34	12 461 061,43	12 461 061,43
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		5 939 622,34		12 461 061,43
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>13 647 843,83</u>		<u>12 463 707,60</u>
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Rahaston pääoma	8 848 776,61		8 848 776,61	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	3 613 466,08		1 728 716,17	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	5 940 916,37	6 521 326,32	1 884 749,91	12 462 242,69
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	951,60		239,21	
Edelleen tilittävät erät	1 484,91		1 225,70	
Siirtovelat	7 124 081,00		0,00	
Muut lyhytaikaiset velat	0,00	7 126 517,51	0,00	1 464,91
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		7 126 517,51		1 464,91
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>13 647 843,83</u>		<u>12 463 707,60</u>

3.11 Öljysuojarahasto

Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2005—31.12.2005		1.1.2004—31.12.2004	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot kauden aikana	21,41		11,35	
Henkilöstökulut	57 235,56		76 758,72	
Vuokrat	80,00			
Palvelujen ostot	854,63		1 325,05	
Muut kulut	<u>2 019,06</u>	<u>-60 210,66</u>	<u>2 848,41</u>	<u>-80 943,53</u>
JÄÄMÄ I		-60 210,66		-80 943,53
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot		<u>52,73</u>		<u>766,20</u>
JÄÄMÄ II		-60 157,93		-80 177,33
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Öljyvahinkokorvaukset kunnille	3 090 526,37		4 631 659,98	
Öljyvahinkokorvaukset kuntayhtymille	193 265,74		425 623,56	
Öljyvahinkokorvaukset elinkeinoelämälle	464 319,88		953 798,32	
Öljyvahinkokorvaukset valtiolle ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	4 293 941,36		5 774 583,90	
Öljyvahinkokorvaukset kotitalouksille	1 527 364,89		2 397 527,54	
Siirtotalouden kulujen palautukset	-33 280,60	<u>-9 536 137,64</u>	-622,00	<u>-14 182 571,30</u>
JÄÄMÄ III		-9 596 295,57		-14 262 748,63
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Veronluonteiset maksut	8 006 818,23		9 540 731,03	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-348,48</u>	<u>8 006 469,75</u>	<u>-424,70</u>	<u>9 540 306,33</u>
TILIKAUDEN KULUJÄÄMÄ		<u><u>-1 589 825,82</u></u>		<u><u>-4 722 442,30</u></u>

3.11 Öljysuojarahasto

Tase

	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA		
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
Muut lyhytaikaiset saamiset	136 858,16	98 443,57
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		
Yhdytilisaatava valtiolta	<u>4 018 288,18</u>	<u>4 363 235,65</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISSUUS YHTEENSÄ	4 155 146,34	4 461 679,22
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>4 155 146,34</u>	<u>4 461 679,22</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Öljysuojarahaston pääoma	8 068 651,99	8 068 651,99
Talousarviosiirrot	2 000 000,00	
Edellisten tilikausien kulujäämä	-4 329 510,22	392 932,08
Tilikauden kulujäämä	<u>-1 589 825,82</u>	<u>-4 722 442,30</u>
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Ostovelat		716 146,43
Tilivirastojen väliset tilitykset	3 864,97	4 316,37
Edelleen tilittävät erät	<u>1 965,42</u>	<u>2 074,65</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>5 830,39</u>	<u>722 537,45</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>4 155 146,34</u>	<u>4 461 679,22</u>